పీఠిక.

పిఠాపురసంస్థానాధీశులగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ మహారాజా రావు వేంకటకుమార మహీపతి సూర్యారావుబహద్దరువారు వారి ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వ సంపాదకత్వమునకై నన్ను నియమించినకాలమున (1917 సం||రం) మద్రాసులోని మహారాజకళాశాలాంధ్రోపాధ్యాయులగు బ్రహ్మశ్రీ శాస్త్రుల అనంతకృష్ణశర్మగారు వ్రాసిన గ్రంథములలో "పరమయోగివిలాసము" అను గ్రంథము కలదు. అది మిక్కిలి శిథిలమైయుండెను. మద్రాసులోని గవర్నమెంటు ఓరియంటల్ లైబ్రరిలో నొక ప్రతి యుండెను. అంతట శ్రీమహారాజావారు ప్రతిని తెప్పించి బ్రహ్మశ్రీ శతావధాని ఓలేటి వేంకటరామశాస్త్రులుగారిచే పరిష్కారమును జేయించి ముద్రింపించి తమ ఆంధ్రసాహిత్యము ద్వారా ఆంధ్రలోకమునకు మహోపకృతిం గావించిరి. ఈ గ్రంథము ముద్రితమైనపిమ్మట "రెడ్డిరాణిపత్రిక" యను సంపుటము 5 సంచిక 6 లో శ్రీ శేషాద్రిరమణకవులు ఆనకరాజ్యములోని "రెడ్డిరాజ్యగులోను, ఆంధ్రదేశచరిత్రలోను" అను శాసనపత్రికను ఉండిన టులు వ్రాసియున్నారు. కాని సమయముచాలకుండుటచే నా శ్రుతులతో గ్రంథమును పరిశీలించుటకు వీలుకలుగ లేదు.

గ్రంథకర్త.

ఈ గ్రంథమును రచించినవాఁడు "తాళ్ళపాక తిరువేంగళనాథుఁడు." "అష్టమహిషీకల్యాణము" అను మఱియొ

క గ్రంథమును జూచి పిదప సరిచూచితిని. ఈ విషయము ప్రస్తావ్యము కే. ఇతనికి "చిన్నన్న" యను నామాంతరము గలదు. శ్రీ రావుబహద్దూరు కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులుగారు కవులచరిత్రయందు "తాళ్ళపాక చిన్నన్న" యను నాతఁడు "అష్టమహిషీకల్యాణము" వ్రాసెననియు నా గ్రంథము లభింపలేదనియు "తాళ్ళపాక తిరువేంగళనాథుఁడు" పరమయోగివిలాసము వ్రాసెననియు సందేహాస్పదముగా గ్రహించిరి. వీరికి గాని మఱియొకరికి గాని అష్టమహిషీకల్యాణము వారికి లభింపకపోవుటచేతనే యాయుయున్నది. అష్టమహిషీకల్యాణ మిపుడు ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్కార్యాలయము నం గలదు. దానిం జదివినచో చిన్నన్నయు తిరువేంగళనాథుఁడును వేఱుకాక ఆ గ్రంథములను రచించినవాఁ డొక్కరుఁడే యని మనకుఁ దెలియఁగలదు. అష్టమహిషీకల్యాణ గ్రంథమునందు పీఠికయందు చెప్పినట్లుగానె, పరమయోగ విలాసమునం గ్లుప్తముగాను చెప్పఁబడెను. ఇతని తండ్రి "అన్నయ్య" పెద్ద తిరుమలయ్య. (ఇతనికి పెదతిరుమలయ్య యను నామాంతరము గలదు) అన్నలు 1 పెదతిమ్మయ్య, 2 అన్నయాచారి, 3 తిరువేంగళయ్య. తమ్ముఁడు కోనేటి వేంకటనాథుఁడు. పినతండ్రి నరసింహుఁడు. (ఇతనికి నరసింగన్న యని పేరు కూడ గలదు) పినతండ్రి కుమారుఁడు 1 నారాయణుఁడు, 2 అన్నయ్య, 3 అప్పలయ్యయను పెద్దలు

సంగీతసాహిత్యవిద్యలయందుఁ బాడితులఁట. ఆశ్వలాయన సూత్రము, భారద్వాజసగోత్రము, ఋగ్వేదశాఖ యని చెప్పియున్నాఁడు. తాతయగు నన్నయ్య పదకవిత్వవిశారదుఁడట. అతని పదకవిత్వలక్షణములఁ జినతిమ్మయ్య "సంకీర్తనలక్షణము" అను చిన్నపుస్తకముగా రచించెను. అది యాంధ్రసాహిత్యపరిషత్పత్రికలో ముద్రింపఁబడెను. తండ్రియగు పెదతిరుమలయ్య 1 ఆధ్యాత్మవేదాంతము, 2 ద్విపదహరివంశము, 3 చక్రవాళమంజరి, 4 రేఫరకారనిర్ణయము అను గ్రంథములను రచించెను. 3, 4 గ్రంథములు [illegible]పత్రికలోనే ప్రకటింపఁబడినవి. (పెదతిరుమలయ్య రచించిన యాంధ్రభగవద్గీతావ్యాఖ్యానము [illegible] గాన్పించుచున్నది, అదియే యాధ్యాత్మవేదాంతమగునేమో యనుకొనెదను.) హరివంశము మృగ్యము. [illegible] "[illegible]" [illegible]. ముందె [illegible] యొక్కయొక [illegible] జరిగినవనుట [illegible] చున్నది. పితామహుఁడైన యన్నమయ్య [illegible] నుండి [illegible] సంకీర్తనలను రచించెనని శ్రీ వీరేశలింగము పంతులుగారు వ్రాసియున్నారు గాని యందుల కాధారము కానరాదు. [illegible] శాసనము ననుసరించి యన్నమయ్య శ్రీవాసి [illegible] యుండెనని బ్ర॥ శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు శృంగారశ్రీనాథములో వ్రాసి

నగరసామ్రాజ్య ముచ్ఛస్థితిలోనుండినపుడే యుండును. ఆ తనికుమారుఁడగు మనకవికూడ విజయనగరప్రాంతముననె యుండియుండును. వేంకటపతిరాయలు చంద్రగిరి వేలూరు ప్రాంతములలో నధికారమును వహించెనే కాని మఱెట్టుప్రాంతము నేలలేదు. కాన సర్వవిధములఁ గవి 1560 సం॥ర ప్రాంతపువానినిగాఁ దలపోయవలసియున్నది. విజయనగర రాజ్యవిచ్ఛిత్తిననుసరించి తద్రాజవంశజులతోఁబాటు కవివంశజులును "చంద్రగిరి" ప్రాంతములకుఁ జేరి తమకులదైవతమగు తిరుపతివేంకటేశుని సేవింపఁ దిరుపతిలో స్థిరపడి తమ పెద్దలు రచించిన యమూల్యములగు గ్రంథజాలమును రాగిరేకులపై వ్రాసి శ్రీవేంకటేశ్వరాలయమున కర్పించిరి. అవి నేఁటికిని గలవు. వానికిఁ బ్రతులను తిరుపతిమహంతు గారు ప్రాయింపఁబోవుచున్నారను నూతనవార్త విస్మయించుచున్నది.

గ్రంథవిశేషములు.

ఈ గ్రంథము వైష్ణవభక్తాగ్రేసరులగు "పన్నిద్దఱాళ్వారుల" చరిత్రమైయున్నది. "తిమ్మభూపాలుఁ" డను మఱియొకకవి వైయాళ్వారులచరిత్రమునె పరమయోగివిలాసమనుపేరనె పద్యకావ్యముగా రచించెను. ఇద్దఱు నించుమించొకకాలపువారె. వీరిరువుర కవిత్వములలో నెవరికవిత్వము శ్రేష్ఠమైన దనుటలో నభిప్రాయభేదము కలుగుగాని

కవులనందఱు నేదియోయొకవిధముగా హేళనముఁ జేయువాఁడను ప్రథ గల తెనాలిరామలింగకవియె యీతనిఁ బొగడెనను నీపద్య మొకటి లోకములో వ్యాపించియున్నది.

క. చిన్నన్న ద్విపద కెరఁగును
బన్నుగఁ బెదతిరుమలయ్య పదమున కెరఁగున్
మిన్నంది మొరసె నరసిం
గన్నకవిత్వంబు పద్యగద్య శ్రేణిన్.

పదలాలిత్యము, అర్థగాంభీర్యము, శబ్దాలంకారాదివిశేషములు నీతనికవిత్వమునఁ బ్రకాశించును. ఈతనిద్విపదరచనాచమత్కృతి పిమ్మటనుండిన ద్విపదకవులకు మార్గదర్శకమైనది. కవిత్వవిశేషము లీగ్రంథపాఠకులకే విశదమగునని విడచి, కవి తననుగూర్చి చెప్పుకొనినవిశేషముల "సప్తమహిషీకల్యాణము"నుండి దిఙ్మాత్రముగ వ్రాయుచున్నాఁడను.

ద్వి.............కావ్యంబుఁ జెప్పి
మొనలేని శ్రీవెంకటేశు మెప్పించి
సకలంబు నెఱుఁగ నసాధారణాంక
మకరకుండలము లిమ్మహిఁ గొన్నవాఁడ
దినములోననె వేయి ద్విపద లింపొంద
వినుతవర్ణనలతో విరచించువాఁడ
గవిశిరఃకంపయోగ్యప్రతిద్విపద
నవబిరుదాంకుండ.............

కొంకక తమనోరికొలదులఁ బలుకు
మంకుఁబోతులకు గ్రామ్యంబుసామ్యంబు
ఆరీతి నుడువక యలఘుశబ్దార్థ
సారసరీతి రసప్రభావముగఁ
గులికి కస్తురిపీఁకఁ గోసినకరణిఁ
దెలికప్పురపుఁగ్రోవిఁ దెఱచినసరణి
విరవాదిపొట్లంబు విడిచినమాడ్కిఁ
బరిమళించుచుఁ గవుల్ బళిబళి యనఁగఁ
గవితచెప్పినసులక్షణుని గవీంద్రుఁ
డపునందు రేనేర్చినట్లు చెప్పెదను”.

ఈతఁడు చెప్పుకొనినది యతిశయోక్తిగాక స్వభావోక్తియే యని గ్రంథపాఠకులకు విశదము కాఁగలదు. ఇట్టి యుద్గ్రంథమును ముద్రింపించి లోకోపకృతి గావించిన శ్రీశ్రీశ్రీ మహారాజావారికిఁ బరమేశ్వరుఁడు పుత్రపౌత్రాభివృద్ధియు నాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధియు నొసఁగుఁగాక.

పెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.

శ్రీ

పరమయోగివిలాసము

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతారిక

ద్విపద.

శ్రీయలమేల్మంగఁ జిరకృపాపాంగఁ
దోయజదళనేత్రిఁ? దోయధిపుత్త్రి
శ్రీవేంకటేశసంశ్రితకుచదేశ
దేవేంద్రవినత నాదిమవచోవినుత
గజరాజమిళిత నంగజరాజకలిత
విజితాలికులవేణి వికచాబ్జపాణి
జలజలీలాగేహ సౌవర్ణదేహ
జలజాతభవమాత జగదేకమాత
శ్రీవేంకటాధీశుఁ జిరకృపావేశు
దేవాధిదేవు సందీప్తప్రభావుఁ
దలఁచి భూనీళలఁ దడవి యాంచక్ర
జలజకౌమోదకీశార్ఙ్గఖడ్గములఁ

దిర మొందుభక్తి నుతించి యనంత
గరుడవిష్వక్సేనకరుణయుం బడసి
శ్రీకరవైష్ణవసిద్ధాంతవిభవ
పాకశాసనుఁ దాళ్ళపాకశాసనుని
యాచారవిజితామరాచార్యుఁ దిరుమ
లాచార్యు ఘను మదీయాచార్యుఁ దలఁచి
పరమార్యు వాధూలపతి నప్పగారి
గురుతరు లగు *మహాగురువరేణ్యులను
రామాంఘ్రికమలాభిరామతాత్పర్యు
రామానుజాకారు రామానుజార్యు
నమలునిం బరమదయాకరమూర్తి
నమితవిద్యాపూర్ణుఁ డగుమహాపూర్ణు
మందారహారణు నిర్మలపాదపద్మ
వందారు మాయాళువందారుఁ బొగడి
యామోదభరకీర్తితాబ్జనేత్రాభి
రామమిశ్రాఖ్యుని రామమిశ్రాఖ్యు
మండితనిజచిత్తమందిరనిహిత
పుండరీకాక్షునిఁ బుండరీకాక్షు
†నమలాత్ము మునినాథు నానాథపహానిఁ
గుమతభంజననిరంకుశుఁ బరాంకుశుని

*సర్వ †నమలుని ముని

ప్రథమాశ్వాసము.

తొన్మనుతద్రావిడాగమసార్వభౌము
లైన మావారల నాళువారులను
నిఖిలముక్తౌఘంబు నిత్యవర్గంబు
నఖిలభాగవతుల నాత్మంగోఁ దలఁచి
హారితాత యను వేంకటాచలపూర్ణు
హరిపూజనాడంబి యగు గుర్వనంబి
నిరవొంద శ్రీవేంకటేశ్వరుచేతఁ
గరమొప్ప శంఖుచక్రము లందినట్టి
చిరకీర్తి వైష్ణవసేవానువర్తి
స్మరమూర్తి నలతొండమాన్ చక్రవర్తి
సతతవేదామృతశరధి దాశరథి
నతికృపాపరు భట్టరాచార్యవర్యు
సిరివరు నిజశిష్యుఁ జేసికొన్నట్టి
హరిభక్తిపరు ననంతాళువారులను
శఠమతరాధ్వాంతసంహారి యైన
శఠకోపమునిఁ బోలుశఠకోపమౌని
వేదంబుఁ దెనుఁగుఁ గావించి సంసార
ఖేదంబు మాన్పినకృష్ణమాచార్యు
ఘనతరపంచమాగమసార్వభౌము
ననఘు శ్రీతాళ్ళపాకన్నమాచార్యుఁ

దలఁచి యంజలిఁ జేసి తత్ప్రసాదంబు
కలిమిని బాచమాగమసార్వభౌమ
హరిసేవ కాశ్యలాయనసూత్రనంద
వరవంశభవ భరద్వాజసగోత్ర
పావన శ్రీతాళ్ళపాకన్నయార్య
ధీవిశారదసూనుఁ దిరుమలాచార్య
వినుతనందన తిరువేంగళనాథుఁ
డనుపేరి యేను కావ్యం బొండు సేయఁ
దలపోయుచున్నయత్తఱిఁ గరుణించి
కలలోన వైష్ణవాకారంబుఁ దాల్చి
యేతెంచి శ్రీవేంకటేశుండు తనదు
చేతఁ దా నారగించినప్రసాదంబుఁ
గృపచేసి పరమయోగివిలాస మనఁగ
నిపుడు కాసారయోగీంద్రాదికథలు
జానుగా సిరికిని సపరివారుండ
నైనట్టి తనకు నీ వంకితంబుగను
బనుపడ ద్రవిడప్రబంధంబు చూచి
తెనుఁగున రచియింపు ద్విపదరూపమున
నన విని మేల్కాంచి యలమేలుమంగ
నను పమశ్రీవేంకటాధీశుఁ దలఁచి

ప్రథమాశ్వాసము.

తలఁపు తన్మూర్త్తులం దగులంగఁ జేసి
యలయంజనాదీశు నాత్మలో నిలిపి
యరు దంది శ్రీవేంకటాధీశువాక్య
సరణి నాకబ్జంబు సవరింపఁ బూని
కడలి దాఁటంగ రాఘవభూ*వరుండు
కడఁకమై సేతువుఁ గట్టించునప్పు
డనిలజముఖు లైన యగచరనాథు
లనుపమశక్తి మహాపర్వతములఁ
గట్టకట్టంగఁ దాఁ గట్టుమంకించు
నొట్టిన లోకూర్మి యుడుతచందమున
భువనంబులోన నభోమణి యొప్ప
దివిఁ గీటమణియును దెలివొందుకరణి
సామజబృందంబు చనుదెంచుత్రోవఁ
జీమలపంక్తి వచ్చిన†విధంబునను
వేదంబులెల్ల ద్రావిడముగాఁ జేసి
వేదాంతవిదులఁ గోవిదులు నై నట్టి
గురుతరు లగుపరాంకుశముఖ్యయోగి
వరులవైభవముఁ గావ్యము సేసినట్టి
యలఘుపూర్వాచార్యు లగువారియెదుట
నిల నితరుఁడు కావ్య మెట్లుచెప్పెడిని

---

*విభుండు †చందమునను

గావునఁ దత్పాదకమలసేవకుఁడఁ
గావున వారిమార్గముననే యేను
జలజాతవాసినిచనుబాల ముట్టి
పలికెద నానేర్పుపరిపాటి నిప్పు
డలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలిసీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోజాక్షభక్తసంతతికిఁ
గనకచేలునకు శృంగారలోలునకు
వినమితేశునకు శ్రీవేంకటేశునకు
నంకితంబుగను గావ్యంబుఁ గావింతు
నింకఁ దత్ప్రారంభ మెయ్యది యనిన
మోదించి నారదముని చెప్పినట్టి
యాదవశైలమాహాత్మ్యంబునందు
గారవంబునఁ "గలౌఖలుభవిష్యంతి
నారాయణ పరాయణా" యని పలుకు
కలిహరం బైనభాగవతంబునందుఁ
గలిగి పూర్వాచార్యకథిత మై వెలసి
మఱియును వృద్ధపాద్మంబునఁ బద్మ
తెలుఁగొప్ప సూత్రవతికిఁ జెప్పినదియుఁ
గావునఁ దత్కథాక్రమ మొప్ప నేను
గాపింతుఁ గృతి దాని క్రమ మెట్టి దనిన

కథారంభము.

చలనొప్పఁ జిదచిదీశ్వరయుక్తమగుచు
నలచతుర్దశభువనాత్మకం బైన
కమలజాండంబును గడచి యామీఁదఁ
గమల తేజోవాయుగగనభూతాది
తతమహదవ్యక్తతత్త్వరూపముల
నతిశయం బొందుసప్తావరణముల
డాసిన ప్రకృతిమండలమున కవల
భాసిల్లుచుం బరాత్పరవాస మగుచుఁ
గుటిలతార్కికఘూకకుల*కర్కనేత్రి
పటలంబునకుఁ జండభానుమండలము
చతురాననేశవాసవముఖ్యులకును
మతి నెన్నఁగా నవాఙ్మనసగోచరము
ననయంబు హృతపునరావృత్తిపదము
వినతాదితేయంబు వేదవేద్యంబు
నంబుజోదరముకుందాహ్వయాకార
ణంబు విద్యానిధానంబు సేవ్యంబు
నగుచుఁ బరవ్యోమ మని సంతతంబు
నిగమముల్ పొగడ నెన్నిక కెక్కి తనరి

---

* తర్క

యానందపాదత్రియాన్వితం బగుచు
నానందకాయుధు నావాస మగుచు
లుంఠితసంసారలోలశోకంబు
కుంఠితాఘంబు వైకుంఠంబు నాఁగఁ
గర నొప్పుభువన మాగమసన్నుతంబు
నిరతిశయానందనిలయ మైయుండు
పరము పరణ్యాంబు ననుపేరి యమృత
శరధు లింపొందు నచ్చటఁ గవగూడి
యతుల మై దివ్య మై యటఁ గ్రమ్మయుగళ
యుతుల కయోధ్యా నా నొప్పు నయోధ్య
యనుపేరు గలిగి శ్రీహరిరాజధాని
ఘనతరస్ఫూర్తిఁ బ్రకాశించు మఱియు
వరమణిమయమహావరణసహస్ర
పరివృతం బగుచు నపార మైయుండు
కడు నశ్వరంపులోకంబుల రోయు
వడువునఁ బవమానవలితాంచలముల
దీపించు వైజయంతీవితానంబు
లాపురంబున గోపురాగ్రింబులందు
నవరత్నమయసౌధనవ్య తేజంబు
లవిరళరేఖ లై యందంద పొదువ

ప్రథమాశ్వాసము.

నరయంగ నింద్రలోకాతీత మయ్యు
హరిధనుశ్శ్రీ నొప్పు నమ్మహాపురము
లలితేంద్రనీలజాలకదీప్తిజాల
ములు సభోగతి నొక్కమొత్తమై నిగుడఁ
గాళింది యాకాశగామిని యైన
పోలిక నొప్పు నప్పురవరంబునను
రాజితగృహపద్మరాగరాగముల
రాజిల్లు వరహీరరథ్యాచయంబు
ఘనశేషభోగసంఘంబుల నెప్పు
డనుకరింపుచు నుండు నతివైభవముల
సతతంబు నింద్రప్రజాపతు లనఁగ
నతులతేజోమూర్తు లగు నిత్యవరులు
నాపురీవరగోపురాగ్రభాగముల
నేపారఁగా వసియించియుండుదురు
కులిశధారకు వడంకుచు లావు వెడలి
పలుకంటకములఁ జొప్పడువారిఁ గూడి
భూలోకమున నుండుభూధరతతులఁ
గేలిసేయుచు నుండుఁ గేళిశైలములు
తపనదోషాకరదర్శనం బాత్మ
నెపుడుఁ గోరుచు నొక్కయెడలను గుండు

ప్రాకృతపద్మకైరవసమూహంబు
లేకాలమును దమ కెనయే యటంచు
నగుచు సదా ప్రసన్నత మించి మించు
లగునట్టి పద్మకల్హారంబు లెసఁగు
నాసారపుష్పనీరాపూర్ణ దివ్య
కాసారశతములఁ గలిగి పెంపొందు
నచ్చట విలసిల్లు నారామతతులు
నిచ్చలు సౌరభానీకము ల్గలిగి
తరులతారూపముల్ తాల్చిననిత్యు
లరుదార ముక్తులై యరుదెంచువారి
నెలకొన్న తమవైన నీడలచేత
ఫలములచేతఁ బుష్పంబులచేత
నుపచరింపుచు నుండు నుచితవైఖరుల
నెపుడు నత్తరువుల నెక్కి చూపట్టు
శుకపికాదులు శౌఁసుందు ప్రాప్యుండు
ప్రకటంబుగా నని పల్కుచు నుండు
నందులోఁ గొన్ని యుద్యానశైలాదు
లిందిరాసతి నటియించులీలలకె
ప్రీతి లేక *యెప్పుడుఁ బాల్పడియుండుఁ
బతి†లీలకే పాలుపడియుండుఁ గొన్ని

*యెపుడుఁ బాల్పడియుండు లోక †లీలలకె

యరయంగ మఱికొన్ని యాసతీపతుల
పరమలీలలకుఁ బాల్పడియుండు నెపుడు
దివ్యసౌందర్యులు దివ్యవిగ్రహులు
నవ్యయు లగుపౌరు లచట నుండుదురు
అలదివ్యనగరమార్గాంతరసీమ
నలఘువైభవముల కాలయం బగుచు
నయ్యబ్జనాభుని యనుకంప కెపుడు
నెయ్యమై సౌరభాసీకంబుతోడ
లీయమై పద్మమేలిమిచూపు వోలెఁ
దీయమై యైరమ్మదీయమో నాఁగఁ
దళుకొత్తు సరసి సంతతవికాసములఁ
జెలువొందు కనకరాజీవబృందములఁ
దులగించు నపరంజితొగలమానికపుఁ
గలువలతేనియల్ గఱచి సొంపెక్కి
షట్పదంబులు వింతసరణు లేర్పడఁగ
షట్పదఝుంకృతుల్ సలుప నెంతయును
నలనొప్పు నలసరోవరము చెంగటను
గొలఁది మీఱిన బిల్వకుంభినీజంబు
అవిరళశాఖాతతియుంబుతో సోమ
సవనంబు నా హేమచలదళం బమరు

*నాతరుచ్ఛాయఁ దా ననువొంద నిలిచి
యేతెంచుముక్తుల కెదు రేగి వారిఁ
గొమరార భూషించుకొఱకు భూషాంజ
నములు †జలములుఁ జూర్ణములు మాలికలు
వేర్వేఱఁ బూని సవిస్మయాకృతులఁ
బర్వైన యచ్చరపడఁతు లేనూఱు
లనిశంబు నచటికి నరుదెంచుముక్తు
లను కైరవముల నపాంగచంద్రికలఁ
జెలువార వికసింపఁ జేయుచు నచట
మెలఁగుచుండుదురు సమేలంబుతోడఁ
జల్లనై తద్దివ్యజనపదంబులకు
‡నెల్లయై యమృతవాహిని యై చెలంగి
యావరపురిచెంత నమితసంసార
దావతప్తాత్ముల తాపంబు దీర్చి
పుదుడింపఁగా ద్రవీభూత యైనట్టి
కరిరాజవరదుని కరుణయ పోలె
భాసిల్లి విరజ నాఁ బరుపడి ప్రకృతి
వాసనాపాంసువుల్ వడి నడంచుచును
నమల యై యెపుడు ముక్తాశ్రిత యగుచు
నమిత యై పరమహంసావృత యగుచు

---

*నాతరువులనీడ †జెలములు రాజేలములు ‡నెల్లనై

సరయు సంజీవని యై దివ్య మగుచు
మురసూదనుని దయామూర్తియుం బోలె
సరసిజాక్షియుఁ గూర్మచరణవర్ణితయు
గురుతరకోకవక్షోజభాసితయు
బిసరుహాజాలశోభితయు నై ముక్తి
బిసరుహావాసిని పెంపు చూపుచును
దనలోనఁ గ్రుంకుమాత్రనె చేతనులకుఁ
దనుదేహముల డించి తఱగనిసిరుల
సరవిఁ బంచోపనిషన్మయాకృతులఁ
గర మర్థి నొసఁగు నక్కజము రెట్టింప
నాయేటఁ గ్రుంకినయట్టిశరీరి
యాయతరాహుఘోరాస్యగహ్వరము
వెలువడి చనుదెంచువిధుమండలంబు
కలిమి సంసారపంకముతోడఁ బాసి
లీల నాచక్కి నిల్చిన యమానవుని
కేలి కెందమ్మి సోఁకినయంతలోనె
కర మర్థి దివ్యమంగళవిగ్రహములు
ధరియించు నెట్టి† చిత్రమొ కాని మఱియు
వనమాలికాశ్రీనివాసితం బగుచు
వనమాలికాధరువక్షంబు పోలె

†విచిత్రమో మఱియు

లాలితదశరథోల్లాసితం బగుచుఁ
బోలింప సాకేతపురమునుం బోలె
ఘనశంఖచక్రప్రకాశితం బగుచు
ననుపమం బగుకలశాబ్ధియుం బోలె
సంతతమానవసంయుతం బగుచు
వింతగు సురరాజువీడునుం బోలె
రాజిల్లు నన్నగరంబు నెన్నడుమ
రాజార్కకోటుల రమణ నవ్వుచును
వైకుంఠ మనుపేర వర్ణన కెక్కి
వైకుంఠనాథుని వాస మింపొందు
నామహానగరమధ్యమున మాణిక్య
హేమతోరణముఖానేకవస్తువులఁ
దనరి యానందసుధాలిప్త మగుచు
నినసహస్రంబుల కెన యైనకాంతి
నగణితమణిమయం బై వేదవిదిత
మగు సహస్రస్తంభ మనుమంటపమున
నిగనిగం దళుకొత్తు నెలకట్టుక్రింద
జిగివిభూతిద్వయచిత్రితం బగుచు
దివ్యపుష్పముల నాస్తీర్ణ మై వివిధ
దివ్యవాసనలును దివ్యరత్నములు

ధర్మాదిసూరిపాదములును గలిగి
భర్మకాంతులఁ గనుపట్టుచేలముల
నలువొందు సింహాసనమున సహస్ర
దళపద్మ మొప్పఁ దత్కర్ణికనడుమఁ
గృతశబ్దతంత్రధురీణుఁ డై చంద్ర
శతములఁ గేలించుచాయఁ గైసేసి
పొడతెంచు రవిసరి బోలు కెంజాయ
లడరెడు పడగలయందలి మణుల
బలువైన తేజంబుపరపుగా మిగులఁ
బొలుపాఱ శేషునిభోగంబునందు
భానుకోటుల మించుప్రభ గల్గి నిర్భ
రానందుఁడును నిత్యుఁ డఖిలశేషియును
గురుతరుండును నిరంకుశమహోదయుఁడు
పరమేశ్వరుఁడు నైన పద్మావిభుండు
నెమ్మితో శ్రీభూమినీళలం గూడి
నెమ్మోముచక్కి వెన్నెలనవ్వు చిలుక
*నెఱసంజ గనుపించు నెఱ్ఱదామరల
యొఱపు నెల్లిదమాడుచున్న పాదములు
పన్ని కాళియలసంపద ముట్టుకోలు
గొన్న నిగ్గులసోనఁ గురియు లేఁదొడలు

*నెరసంజ గనువిచ్చు

శృంగారజలధి రాజిల్లు నైనాక
శృంగంబు లనఁగ మించినజానుయుగము
యౌవనారామంపుటనఁటులో యనఁగ
శేవసోయగము వాటిల్లు నూరువులు
మొలనూళ్ళమానికములరంగు లెనయు
కలధౌతచేలసంగతకటిస్థలము
నలువ నాఁ జని పదునాల్గులోకములఁ
గలిగించుపాపనిం గన్నపొక్కిలియుఁ
గడుపులోపలి త్రిజగములకు నెల్ల
నడర నేర్పఱచెనో యన నొప్పువళులు
జలరాశికన్యకాసౌధాగ్రరత్న
కలశమో యనఁగ నగ్గలపునిగ్గులును
నలవడి సకలజీవాత్మకం బగుచుఁ
దులగింపుచున్న కౌస్తుభదివ్యమణియు
నలరఁ బ్రధానతత్త్వాత్మకం బనఁగఁ
జెలఁగు శ్రీవత్సంబుచే నొప్పునురము
సతతంబుఁ దనయుగస్థలిఁ బాయకుండు
నతివ లీలాడోల యన *నొప్పు మిగిలి
పొగడొందుచును మహాభూతస్వరూప
యగువైజయంతిఁ బాయనిభుజాంతరము

*సొంపు

ఘనతరలావణ్యకలశాంబురాశిఁ
గనుపట్టు నవతరంగము లన నొప్పు
శారద నారదచ్ఛాయలఁ దెగడు
తారహారంబులఁ దనరు పేరురము
తొలఁగక వేగ నార్తులయార్తిఁ దీర్ప
వలసినయెడల నవ్వాలియాయుధములు
కేలిమై నంది †సోఁకించుచో మిగుల
నాలస్య మనియెన్ని యనిశ మేమఱక
తగ నహంకృతి కధిదైవ మై చంద్రు
పగిదిఁ జూపట్టెడిపాంచజన్యంబు
రూపింపఁగా మనోరూప మై యశముఁ
బ్రాపించు నలసుదర్శనము నింపెసఁగ
బలసి కీర్తిప్రతాపము లిరుమేలఁ
జెలఁగించుకరణిఁ దాల్చినబాహుయుగము
పాఁపకంకటి నూఁదిపట్టి చూపట్టు
డాపలికేలు బిటారంబు నెఱప
జానువుపైఁ బాఱఁజాఁచినకేలు
మానితకేయూరమాణిక్యరుచిర
కటకము ల్మెఱయ నెక్కడ లేనివింత
నటనలు నెదచల్లు నాల్గుమూఁపులును

---

†పొఁకించుచో

మంచికస్తూరి యుమ్మలి దొప్పఁదోఁగి
యంచితం బైన కంఠాంబుజాతంబు
చెలువంపుసిరి కొల్ల్వ సేయుచునుండు
నలరుసామ్రాజ్యసింహాసనం బనఁగ
నవ్యాజకోమలహాసంబు మోవి
నవ్య మై పరఁగ నెంతయు నొప్పుమోము.
మొనసిన నయనసముద్రమర్యాద
కొనర సేతువు నాఁగ నొప్పునాసికయు
మలఁగుమీనులతోడ మలయుచు మిగుల
ధళ ధళ మనువెలిదమ్మికన్నులును
బొలుపాఱు విరళకపోలపాలికలఁ
గులుకు నిగ్గుల నక్రకుండలంబులును
లాలితశార్ఙ్గవిలాసభావములఁ
బోలి మార్పడియున్న భ్రూలతాయుగము
నానతశశిరేఖ నాసియించునొసలు
నానీలకుటిలదీర్ఘాలకంబులును
జగ†దధిరాజ్యసూచకము నై ‡తపను
ధగధగల్ దెగడు రత్నపుఁగిరీటంబు
నెఱసంజనీరెండ నెనసినమొగులు
తెఱఁగున దీపించు దివ్యతేజంబుఁ

†దభి ‡తనుప

గలిగి సహస్రారకమలపూర్వాది
దళస్థితులందుఁ జిత్రముగా నిలిచి
కమలానిభాకృతుల్ గలిగి యెంతయును
విమలలోచన లైన విమలాదిసతులు
చామరహస్తలై సరవి సేవింప
నామహాకమలమధ్యము పూర్వదిశను
గలికి బాగుల ననుగ్రహ యనుపేరి
చెలువ బంగారుకుంచియ నైచుచుండఁ
దనకుఁ బీఠము చేల తల్పంబు దీప
మును ఛత్రపాదుకల్ మొదలుగాఁ గలవి
తాన యై దివ్యసౌందర్యవేషంబు
పూని యనంతుఁ డాప్రాంత సేవింపఁ
బడగయు మిత్రుందు బంటు వీవనయు
నడతెంచు నరద మున్నతవితానంబు
మొదలైనపరికరములు తానె యగుచు
నెదుటఁ బక్షీంద్రుఁ డొక్కెడఁ గొల్వు సేయ
వరుస విద్యాధిదేవత యైనవేత్రి
మరుదారఁ బూని సేనాధినాయకుఁడు
వరగుణోజ్జ్వలుఁడు విష్వక్సేనుఁ డెలమిఁ
బరిచరత్వముఁ దాల్చి భజియింపుచుండ

రమణఁ దత్పురనగరద్వారగోపు
రములు సాలములు నారసి కాచుచున్న
యములు లైనట్టి చండాదినిత్యులును
గుముదాదినిత్యులుఁ గుంజరాస్యాది
ఘనులుఁ జెంతల నూడిగంబులు సేయఁ
బనిపూని దానవప్రాణహారణాల
నలవడి దివ్యాంగు లగుచుఁ బార్శ్వములఁ
దళుకొత్తు పంచాయుధంబు లుప్పొంగి
జయజయశబ్దముల్ సవరించుకొనుచు
నయమారఁ జెంత సన్నుతులు గావింప
నత్యంతసంతోషితాత్ములై మఱియు
నిత్యులు ముక్తులు నిగమసంతతులు
నెలమిఁ జంకలఁ జేతు లిడి కొల్చుచుండ
నలఘువైభవముల నాపరాత్పరుఁడు
మూఁడుకాలంబులు మునుముట్ట నెఱిఁగి
మూఁ డగు నక్షరములయర్థ మగుచు
మూఁడుధామంబుల మొనసి నిల్చుచును
మూఁడుగుణంబుల మును మిడి దాఁటి
మూఁడువర్గంబుల ముదమార నొసఁగి
మూఁడుతాపంబుల ముఱియఁ గొట్టుచును

మూఁడులోకముల కిన్మూల నేలి కగుచు
మూఁడుమూర్తులకును మొదలివాఁ డగుచుఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణసుధాధార
శరణాగతులయెద చల్లఁజేయుచును
నమితకల్యాణగుణాభిరాముండు
సమఘనరహితుండు సర్వేశ్వరుండు
నిర్వికారుండును నిగమవేద్యుండు
సర్వజ్ఞుఁ డనఘుండు సర్వశేషియును
నైన ప్రాణేశ్వరు *నక్కునం గదిసి
యానసం బెత్తి నెయ్యము తియ్య మొదవ
రాకేందుముఖి యకారణదయామూర్తి
నాకేశనుత జగన్నాథునిదేవి
జగదేకజనయిత్రి సర్వశేషిణియు
నగు నిందిరాదేవి యప్పు డిట్లనియె
సరసిజోదర సర్వజనక యోగీంద్ర
కరుణామయాత్మ యాగమవేద్య నీవ
తెలియంగ సృష్టియు స్థితియు నంత్యమునుఁ
గలిగించి పిమ్మటఁ గలిగింప నొంప
నరయ నీసేవకు లగుపద్మసూతి
హరుల కిద్దఱకును నధికార మొసఁగి

*సముఁగునం

వగపెల్లఁ దీఱ దేవర సంతతంబు
జగములఁ బోషింపఁజాలి వెండియును
సదయుండ వై సర్వజనుల నీడేర
మొదలికర్మబ్రహ్మముల స్వరూపముల
విదితంబు గావించు వేదజాలములు
తదుపబృంహితము లై తనరు శాస్త్రములఁ
గలిగించి దేవరఁ గాంచుమార్గంబుఁ
దెలిపి చూపిన నట్టి తెరువునఁ జనక
ప్రకృతివాసన డీలుపడుమ నజ్ఞాన
నికరవారిధుల మునింగి తేలుచును
దనయాజ్ఞ మీఱిన దాసులమీఁదఁ
గనలి భూపతి దండు గదలినపగిదిఁ
దమకించి నీయాజ్ఞ దాఁటి నిచ్చలును
దముఁజెచ్చఁ దిరుగు నాత్మల విలోకించి
పనిబూని వీరి నేర్పడఁ బ్రోచితేను
నని రామకృష్ణముఖ్యావతారముల
నవతరించియుఁ గొన్నియాత్మలఁ గరుణ
నవనంబు సేసి యి ట్లరుగుదెంచితివి
నిఖిలజీవుల నెన్న నీశేషభూతు
లఖిలజీవులకు నీ వయ్య వట్లయ్యుఁ

కొందఱ విగతదుఃఖులఁ జేసి మఱియుఁ
గొందఱ విహితదుఃఖులఁ జేయఁ దగునె
జాడతో దేవర సకలజీవాళి
నీడేర్చువిధము నా కెఱిఁగింపుమయ్య
యన విని లేఁతన వ్వాననాబ్జమున
ననలొత్తఁ దనప్రాణనాయికఁ జూచి
యల్లనఁ దనకేల నాపద్మహస్త
పల్లవం బానఁగూర్చి బళి బళీ యనుచుఁ
దలిరుఁబోఁడిరో నీవు తలఁచినగతినె
తలఁపులో నేనును దలఁచుచున్నాఁడ
ననయంబు నీవు న న్నడిగినందులకు
వినుము చెప్పెద నది వివరంబు గాఁగ
సిరి పద్మ! యే నేమి సేయుదు మున్ను
ధరలోన నానావతారముల్ దాల్చి
యున్నట్టి న న్నొకానొకఁ డాత్మలోన
నెన్ని బ్రహ్మంబుఁ గా నెఱిఁగి భజించుఁ
గొందఱు శత్రుగాఁ గోరియుండుదురు
కొందఱు మిత్రుగాఁ గోరియుండుదురు
కొందఱు రాజుగాఁ గోరియుండుదురు
కొందఱు బాలుగాఁ గోరియుండుదురు

అందఱు నాచంద మరయరు వారి
నిందఱ నేరీతి నీడేర్తు నింకఁ
దనుఁగొల్వు మని యాత్మఁ దలఁచి యాత్మలకుఁ
దనువు లింద్రియములుఁ దాన యిచ్చితిని
ఇచ్చిన నవి దాల్చి హీనభావములఁ
నిచ్చలో నామూర్తి నెఱుఁగంగ లేక
మెనయ నిధ్మములఁ దే నిచ్చనకర్తిఁ
గొని యాలతోఁకలు గోసినరీతిఁ
దనుఁ గొల్వనిచ్చిన తనువులు దాల్చి
యనయంబు పరవిషయాసక్తు లగుచు
*నాసురప్రకృతు లై యనిశ మనాది
వాసనామూఢు లై వంతలఁ జిక్కి
గొనకొన్న రాట్నపుగుండ్రలకరణిఁ
బనిబూని ఘనకర్మపరతంత్రు లగుచు
నరకంబులందు జన్మంబులయందుఁ
దిరుగుచు నిట్లు వర్తిలెడుజీవులకు
నెలనాఁగ! యే నెట్లు లీడేర్తు నైనఁ
గలదు నుపాయ మొక్కటి విను మింకఁ
దలపోసి వారి కంతర్యామి నగుచుఁ
దెలిసిశ్రీరంగాదిదివ్యదేశముల

---

*నసురప్రకృతులయి

నర్చావతారంబు లంగీకరించి
యర్చనాసుముఖుండ నగుచు నుండెదను
జేనంటి యింటఁ బెంచినయిట్టిఁ జూపి
కానలో నిట్టులం గైకొన్నకరణి
నరయ సజాతీయు లగువారిచేతఁ
జిరజీవతతుల వశీకరించెదను
గావున ధరలోనఁ గమలాయతాక్షి !
నీవు విశ్వంభర నీళావధూటి
ధర చక్రి శార్ఙ్గనందక గదా నాగ
వరవైనతేయవిష్వక్సేనముఖులు
శ్రీవత్సకౌస్తుభాంచితనిత్యవరులుఁ
గోవిదు లగుచండకుముదాదిఘనులుఁ
దక్కనిత్యులును భూస్థలిఁ బ్రవేశించి
పెక్కువర్ణంబులఁ బెంపొందఁ బొడమి
పెక్కుదేశముల సంప్రీతి వర్తిలుచుఁ
బెక్కుభాషలు నేర్చి పెక్కుశబ్దములు
సర్వాధికారముల్ సకలవేదాంత
నిర్వాహకంబులు నిగమరూపములు
నతులసద్గుణవర్ణనాలంకృతములు
నతులముల్ ద్రవిడభాషానురూపములు

గేయముల్ నిత్యసంకీర్తనాత్మకము
లాయతరసపోషణానుభావ్యములు
నగుచు నొప్పంగఁ జేసి యలవానిచేత
జగతిపై దుష్టదర్శనపరాయణుల
ననయంబు బాహ్యారాద్ధాంతతమిస్ర
మునఁ జెంది మోహితాత్ములు నైనవారి
నరయంగ సంసార మనుకానలోనఁ
దిరిగెడు కరులపొందిక నున్నవారిఁ
గట్టుకంబంబులఁ గడియంగఁ జేర్చి
కట్టు నేనుంగులకరణి వీరలును
బదరక భక్తిప్రపత్తిమార్గములఁ
బదవుల నొందించి భవము లడంచి
పరమార్థ మగుపరాత్పరుఁ డని నన్ను
నరయంగఁ జేయుఁడా యని నియోగింప
వనజాతవాసిని వనజాక్షుఁ జూచి
యనియె దేవర మమ్ము నలధరాస్థలిని
బొడమి ద్రావిడవాక్యములఁ బ్రబంధంబు
లొడఁగూర్పు మనుటకు నుచిత మింకెద్ది
నావుఁ డానందించి నారాయణుండు
శ్రీవనజాక్షి నీక్షించి యిట్లనియెఁ

గలుషసంతతులరాకాసి నాఁ గాశిఁ
గలుగంగఁ జేసిన గంగచెంగటను
హరపార్వతీవివాహముఁ జూడఁ గోరి
సురలు మునీంద్రు లచ్చోటి కేతేర
నాభారమున నుత్తరాశావకాశ
భూభాగ మెడల నొప్పున గ్రుంగ నపుడు
బొమ్మరవోయి పేల్పులమూఁక వేల్పుఁ
గమ్మరిఁ బిలిచి యక్కజము చూచితివె ?
యురుతరం బగు దీనియొరఁగు దిద్దంగ
వెరవు గల్గిన మాకు వినిపింపు మనినఁ
జెప్పిన నామాటఁ జేసెద రేనిఁ
జెప్పెద నని సురశ్రేణి కిట్లనియె
నమితతపోధనుం డగుకుంభతనయుఁ
గ్రిమ మొప్ప వలదిక్కుకడకుఁ బంచినను
సమరీతి నొప్పు రసాచక్రి మనినఁ
దమకించి యాకుంభతనుజన్ముఁ డలిగి
నులివెచ్చనూర్పు కన్నుల కెంపు నెఱయఁ
దలఁపున నెలకొన్న తాల్మి వోవిడిచి
కనలుచు నావిశ్వకర్మ నీక్షించి
యనియె నీవకోరిక్తు లాడ నేమిటికిఁ

బనిఁ బూని పార్వతీపరిణయోత్సవముఁ
గనఁ గోరి యంతరంగమున నెంతయును
లలిమీఱఁ బెక్కుగాలములనుండియును
గలుషాత్మ ! యిచ్చటఁ గాచియుండంగఁ
జెనఁటి వై విఘ్నంబు చేసితో లేదా?
యని కనలుచుఁ దావకాన్వయులకును
బని యధికంబు నల్పము కూలి యగుచుఁ
జనుఁగాక యని ఘనశాపంబు నిచ్చె
నిచ్చిన ననయంబు నిచ్చలోఁ బొగిలి
క్రిచ్చఱ నావిశ్వకర్మ యిట్లనియెఁ
గటకటా ! సకలోపకారంబు గాఁగ
నిటఁ బిల్చి నను సురలెల్లఁ బ్రార్థించి
యడిగినంటుల కుపాయంబుఁ జెప్పుటకు
నుడికి నీ వీగతి నుచితంబుఁ దప్పి
శపియింపఁ దగునె యోచపలాత్మ! యనుచుఁ
గుపితుఁ డై యమ్మౌని కోపించి పలికె
నీవు తాల్చినయట్టి నిగమసంతతులు
ద్రావిడరూపముల్ తాల్చుఁగా కనుచు
శపియింప నిరువురజగడంబుఁ జూచి
యపుడు వారలకోప మమరులు మాన్చి

పనిబూని కుంభసంభవుఁ బెక్కుగతుల
వినుతించి దక్షిణోర్వికిఁ బాపుటయును
జని ఖిన్నుఁ డై కలశజమౌనితిలకుఁ
డనుపమం బగుమలయాద్రిమీఁదటను
హిమవారి మునిఁగి వెయ్యిన్నూఱుదివ్య
సమములు ననుఁ గూర్చి సవరించెఁ దపము
నత్యంతసంతోష మడర నే నపుడు
ప్రత్యక్షునై వేఁడు ఫల మిత్తు ననిన
వినతుఁ డై మునియు వేవేలచందముల
వినుతించి తనపూర్వవృత్తంబుఁ దెలిపి
యావిశ్వకర్మశాపాయత్త మైన
ద్రావిడత్వము వచ్చెఁ దనవేదములకు
నేమి సేయుదు నింక నిందిరానాథ!
యీమనోవిగ్రహం బెట్లు మాన్పెదవొ?
యనినఁ బ్రసన్నుండ నై ద్రావిడత్వ
మొనరిన శ్రుతులె సర్వోన్నతత్వంబుఁ
గలిగి మదీయభక్తశ్రేణిచేత
వెలయునట్లుగఁ జేసి వివరింతు నేను
నని వరం బిచ్చితి నదికారణమున
మును మిమ్ము ద్రావిడముఖ్యదేశముల

నవతరింపుఁడ యంటి నారీతి మీరు
నవతరింపుఁడు వేగ నాదేశములను
అని వారి నియమించి యారమానాథుఁ
డనుపమం బైన శేషాచలంబునను
శ్రీరంగముఖ్యవిశేషదేశముల
ధారుణి నర్చావతారరూపములు
ధరియించి భక్తసంతతులఁ బ్రోచుచును
బరిపూర్ణవిభవసంభరితుఁ డై యుండెఁ
గాంచనరత్నప్రకాశితజాల
కాంచితం బగు తనయందంబుఁ గాంచి
యనిమిషల్ ముక్తిశ్రీయజనేత్రి కాంచి
యన నొప్పుచును గాంచి యనుపేరఁ బరఁగి
గరిమ నే డగుముక్తికరము లైనట్టి
పురములలో నెల్లఁ బొగడొందు దియపుడు
వనజకల్హారజీవనవతి కడలి
వనబోఁడు లెంతె మన్నన సేయునవతి
విమలాంబుపూరసంవిజితభోగవతి
కమనీయసురభిసంఘాతభోగవతి
యమలకారండవహంసపూగవతి
సుమితపున్నాగఖర్జూరపూగవతి

వరుణమందిరరాగవతి పక్షిరాజ
వరవేగవతి వేగవతి యనునేఱు
చుట్టును విలసిల్లుచుం దనుఁదానె
పెట్టనికోట యై పెంపొందుచుండ
నుత్తరోత్తరవృద్ధి నొదవించు బ్రహ్మ
యుత్తరవేది నా నొప్పు నప్పురిని
యురుతరవరదోత్సవోద్యన్మృదంగ
బిరుదగంభీరదభేరీరవంబు
విని యకాలమునందు వేడ్కఁ నెమళ్ళు
ఘననాద మనుచుఁ గేకాధ్వను లేయు
నమితమై యగ్రహారాధ్వరధూమ
మమలాంబరంబున నమరి చూపట్టఁ
గాదంబినీపంక్తిగాఁ దలపోసి
నాదించి వెండియు నర్తింపుచుండు
బయలేఱు నెల శిరోభాగదేశముల
నయమార భోగిసంతతిమండనమ్ము
లగుచున్న సౌధంబు లలయామినాథుఁ
డగు నాగకంకణు హాసింపుచుండుఁ
గాముబాణము లనంగా వేఱ కలవె
కామించి పేరల కన్నులే కాక

కనకసూనము లనంగా వేఱె కలవె
వనువారు వీరలనాసలే కాక
ఘనమైనవిరు లనంగా వేఱె కలవె
కొనలు మించిన వీరిగుబ్బలే కాక
కమ్మదామర లనంగా వేఱె కలవె
ముమ్మాటికిని వీరిమోములే కాక
కనకపత్రిక లనంగా వేఱె కలవె
చెనకమించిన వీరిచెక్కులే కాక
కంబుపోతము లనంగా వేఱె కలవె
కంబుకంఠుల మించుగళములే కాక
గగనఖండము లనంగా వేఱె కలవె
నగవుమోముల వీరినడుములే కాక
కదళికాతరు లనంగా వేఱె కలవె
యెదుటమీఱిన వీరియూరులే కాక
కడఁగుతాఁబే ళ్ళనంగా వేఱె కలవె
కడు మించు వీరిమీఁగాళ్లులే కాక
అనిమిషాదులు గొనియాడంగఁ జక్కఁ
దనమెల్ల జగములోఁ దమసొమ్మె యనఁగఁ
బసిఁడిసలాకలో భావజువింటి
కుసుమాస్త్రములొ యనఁ గొమరు దీపించి

పరమలావణ్యసంపదచేత జనుల
నరు దండఁ జేయు తోయజనిభాననలు
నిఖిలశాస్త్రాగమనిధు లైనబుధులు
నఖిలేశచరణసంయతు లైనయతులు
హరికోటిసమతేజు లైనరాజులును
హరహితునకు ఘను లగువైశ్యజనులు
హరిభక్తిమతిభద్రు లైనశూద్రులును
వారినీలమణిచారు లైనతేరులును
ఘనబలవిజితదిక్కరు లైనకరులు
ననుపమజవజితహరు లైనహరులుఁ
గవులును రసికపుంగవులునుం గలిగి
యవిరళశ్రీలచే నను వొంది యుండు
నరయ నన్నగరిమధ్యమున ననంత
సరసిచెంగట హస్తిశైలాంతరమున
బంగారుబోఁడుల పాలిండ్లఁ బోలు
బంగారుకుండలపస మించి మింటి
కాఁపురంబులవారు కని సన్నుతించు
గోపురంబులు వజ్రకురువింద నీల
లలితంబు లైనజాలములజాలములు
మలయజవిద్రుమమణిమంటపముల

ధళధళం బొలుచుకుందనపువాకిళ్ళ
చలప నిచ్చలపుఁబచ్చలతోరణముల
సురనీలవిరచితసోపానతతుల
గురుచంద్రకాంతపుఁగోణిగెచూరులను
జలువనెత్తావులు సారెకు మలయ
మలయమారుతముల మలయుమాళిగలఁ
గళుకుకంబముల బంగారుబోదియలఁ
జలుకలచాలు దీర్చినవలీకముల
నింపొంది మఱియు ననేకచిత్రములఁ
బెంపొంది లోచనప్రీతి రెట్టింప
నంచితం బగు సదనాంతరసీమ
మించిన శేషవల్మీకంబు †చెంత
ముదిరి పసిండిచే నొనరించినట్టి
*మదిరె చేతులవయ్యు మాళిగెమీఁద
నోట నొక్కొకమాఱు నొడివినం బుణ్య
కోటి నిచ్చుచుఁ బుణ్యకోటి నా వెలయు
బంగారుమేడలోపలభూమిఁ గల్గు
సింగార మొకకుప్ప చేసినరీతిఁ
జెందమ్మిరేకులఁ జెనకుపాదములఁ
జెందిన పసిఁడి గజ్జియలు నందియలు

---

†చేర్ప *మదిని చేతులవయ్యు

చుట్టిన కెలఁకులఁ జుంగులువాఱఁ
గట్టిన హేమాంశుకంబు చూపట్ట
నురుతరంబుగ గద యూనుహస్తంబు
వరుస భక్తులఁ బ్రోచు వరదహస్తంబు
పాటి మీఱినయట్టి పద్మభవాండ
కోటికోటుల నించుకొన్న బొజ్జకును
వదలకుండఁగఁ గట్టువైచినరీతి
నుదరబంధం బెంతయును నొప్పుచుండ.
జడియని బాహుపాశములచేఁ గట్టు
వడిన సోమార్కబింబములచందమున
నలరక్కసులమిత్తి యగుచుట్టుఁ గత్తి
వలమురియును నెంతె వలనొప్పుచుండ
విన్నుపైఁ గ్రొమ్మించు వెన్నెలపోగ
యున్నకైవడి సిరి యురమునఁ జెలఁగ
నలరమాదేవి సౌధాగ్రంబు రత్న
కలశంబుకైవడి కౌస్తుభం బలరఁ
బంటవలంతి గుబ్బల మీఁద నొత్త
నంటిన మకరరేఖాంకంబు లనఁగఁ
గులుకుముద్దులనక్రకుండలాకృతులు
తళుకొత్తు చెక్కుటద్దముల మైనిండి

భాసిల్లఁగా వపాపరిమళోల్లాస
వాసితాధరపల్లవమున లేనగవు
నిగుడంగ సంపంగి నెఱిచూపు నాస
తెగ గల తెలిదమ్మిఁ దెగడుకన్నులును
గోపు వంచినవింటిశోమ మైనబొమలు
నాపూర్ణసోముని హసియించుమోము
నిటలభాగంబున నెలవంక లైన
కుటిలకుంతలములు శోమరు దీపింప
నిఖిలయావనపద్మినికి గుడి కట్టి
శిఖర మెత్తినయట్లు జీవరత్నముల
రీతిఁ జూపట్టుకిరీటంబుఁ గలిగి
పాతకాభీలజంబాలసూర్యుండు
దేవరాయఁడు రమాదేవితో భక్త
సేవితుం డై తలఁచినవారి కెల్ల
వరము లిచ్చుచు దేవవరమునీశ్వరులు
వరదరా జనుచు భావన సేయ నజుని
హోమగుండంబులో నుదయించి యిష్ట
కామంబు లిచ్చు నెక్కాలంబునందు
రమణ మై యతనియగ్రంబున హేమ
కమలాకరం బొండు గల దందులోన

నసమానపాంచజన్యాంశంబు వచ్చి
పసిఁడినెత్తమ్మిగర్భముఁ బ్రవేశింప
భాసిల్లఁ నానాఁటఁ బ్రబలి చూపట్టెఁ
గాసారలక్ష్మికి గర్భచిహ్నములు
గాటంపుతమ్మిమొగ్గలచన్నుమొనలఁ
దేఁటికప్పొదవెఁ బూఁదీవె నెమ్మేను
పలుకఁబాఱెను గనుపట్టె నంతటను
వలనొప్ప నల్లగల్వలబంతి యారు
తెలిదమ్మి నెమ్మోము తెలతెలఁబాఱె
నోలయు లేనురువుచిట్టుములు బిట్టయ్యెఁ
దరఁగలవళులు మందంబులై తనరె
సరసమృత్తికలవాసనలై యింపయ్యె
నలఁగి తిన్నటియంచనడలు జాగయ్యె
నలమహాచామీకరాబ్జినియందు
హరినాభి నుదయించు నజునిచందమున
హరితార నాశ్వయుజాఖ్యమాసమునఁ
గాంచనపంకజగర్భంబునందుఁ
బాంచజన్యాంశ ముద్భవ మయ్యె నపుడు
నాయోగి రవి యుదయం బైనకతనఁ
గాయజాజ్ఞానాంధకారంబు లణఁగె

దివినుండి మొఱసెను దేవదుందుభులు
దివిజకామినులు నర్తించి రందంద
సురలు వర్షించిరి సూనవర్షములు
సారిదిఁ దక్కినయట్టి శుభసూచకములు
శౌరి దేవకియందు జన్మించునప్పు
డారయ నేరీతి నారీతి నుండఁ
గమలాక్షుఁ డపుడు దిగ్గన నేగుదెంచి
కమలవాసిని యైనకమలయుఁ దాను
భ్రమరపంక్తుల సరవణులతోఁ దూఁగు
రమణీయ మైన సారసపుఁదొట్టెలను
వేదనాదంబుఁ గావించుబాలకుని
మోదంబుతోఁ జూచి మురవైరి గదిసి
చేతఁ గైకొని చెంత సిరిపువ్వుఁబోఁడి
చేతికి నిచ్చె నిచ్చిన లోకమాత
తనయుపైఁ గూర్మి నెంతయుఁ బాలు గుబ్బ
చనుదోయి గురియంగ సందిటం గ్రుచ్చి
నయమార నాలింగనము సేసి శిరముఁ
బ్రియమార మూర్కొని పెరిమెఁ జన్నిచ్చి
యెలమి శౌరియుఁ దాను నిల్లు పోషింప
జలజనివాసిని చనుబాల *పుష్టి

*ముష్టి

వనజాస్త్రకోటిలావణ్యంబుతోడఁ
గనుపట్టి యయ్యోగికంఠీరవుండు
సరసిజాలయపదాబ్జములపై శౌరి
చరణాంబుజములపై సాగిలి మ్రొక్కి
నుతియింప నతని సన్నుతులకు మెచ్చి
శతపత్రనేత్రుండు సారసనిలయ
సజ్జీవనత బహుసత్త్వయోగమును
ముజ్జగంబులతాపములఁ దీర్చుగరిమ
యనుపమగాంభీర్య మమృతమూర్తియును
నొనర సరోనామ మొసఁగి యాతనికి
సమితమై దుష్టమైనట్టిసంసార
తమములోపలఁ జిక్కి తముఁ గానలేని
జీవుల నెల్ల రక్షించి వేదంబు
త్రోవకుఁ దెమ్ము నేరుపున నోతనయ!
నీయందు క్షేమును నిలిచెద మనుచు
నాయోగిహృదయంబునందు వసించి
యుండి రంతట సరోయోగి *డెందమున
నిండారువేడ్కతో నిఖిలదేశములఁ
బరయోగిసామ్రాజ్యవైభవం బెసఁగఁ
జరియించుచుండె నిచ్ఛావిహారముల

*హృదయమున

ఘోరనక్రగ్రాహకూర్మాదిలస ద
పారపారావారపారంబునందు
నుల్లోకముల సమమును మించు లేని
మల్లాపురం బను మహనీయపురిని
ముక్తిపోషండు కౌమోదకీదివ్య
శక్తిమయుం డైన సన్మునివరుఁడు
మును వచించినమాసమున వసుతార
ననుపమనీలోత్పలాంతంబునందు
జనియించె నిందిరాసహితుఁ డై శౌరి
చను దెంచి కడుసంతసమున నీక్షింప
వనరాశితనయ క్రేవల నున్నతనయుఁ
గొనకొన్న ప్రేమఁ జేకొని యెదం జేర్చి
పతిచేతి వలమురి పా లిడఁబూని
కుతుకంబుతో సత్త్వగుణ మనుపాలు
హరిభక్తి యనుస్నేహ మందంద *కలిపి
పరిపూర్ణమతి యోగిపతి కడుపునకుఁ
బోసి పోషించె నొప్పుగ దానవారి
యాసమయమున భూతాభిధానంబు
నతనికి నొసఁగి నీ వవనిపై భూత
తతిని సంసృతిసముద్రముఁ దరింపంగఁ

---

*కలికి

జేసెదు గాన నిచ్చితి మిట్టినాము
మాసురప్రకృతిచే నజ్ఞాను లగుచు
మముఁ గానకున్న యాత్మల నాత్మవిద్య
మము నెఱుంగఁగఁ జేయు మాపుత్త్ర యనుచుఁ
దోడు నీ వై ముకుందుఁడు పద్మ యతని
తోడనె తిరుగంగఁ దొడఁగి రంతటను
నలమాసమున సముద్రాగారతార
నలఘుమయూరపురాహ్వయపురిని
దళుకొత్తు లతికాప్రాదం బనుపేరఁ
గలకొలంకున రత్నకైరవాంతమున
శ్రీనందకాయుధు చెన్నగ్గలించి
శ్రీనందకాంశ మై చెలువొందు యోగి
జనియించె నప్పు డాజగదేకమాత
వనజాక్షుఁడును గారవములు దైవాఱఁ
గనుఁ బెద్ద యగుకూర్మి కడలి నోలార్చి
నిడుదనెయ్యములోన నిగుడఁ బోషించి
తద్దయు మెచ్చి పెద్దలకెల్ల నీవ
పెద్ద వై జగతి దీపించెదు తనయ !
యనుచు మహాహ్వయం బతనికి నొసఁగి
యనుఁగు నెకొల్పనఁగ నయ్యాదిదంపతులు

సకలంక మైనట్టి యయ్యోగిహృదయ
వికచాంబుజంబుఁ బ్రవేశించి రంత
మురవైరి నాబాల్యమున నుండి చిత్త
సరసిజాంతరములఁ జక్కఁగా నిలిపి
పరిపూర్ణచిత్తు లై బ్రహ్మవిన్యస్త
భరు లైన యయ్యోగివరులు మువ్వురును
దముఁ బోలినట్టి యుత్తము లైనయోగి
తము లెవ్వ రని దేవతామందిరముల
నదుల దేశముల నానాతీర్థములను
వెదకుచు నొక్కచో వీసమంతయును
నాసక్తి లేక సాయంగేహు లగుచు
భాసిల్లుచుండిరి పంకజోదరుఁడు
వారల నిజమహత్త్వంబు నియ్యెడల
వారని తనపరత్వంబు మోకముల
నెగడించి యజ్ఞాననికరమోహంబు
లగలింతు నని యెన్ని యాయోగివరుల
ముగురి నాకస్మికముగ దేవనగరి
నగుచుండు శ్రీవామనక్షేత్రనగరి
నొనఁగూర్ప బయటఁ బురోపకంఠమున
నునికిగా నల్లంత నున్న యత్తటిని

ననుపమం బైన మహానిశివేళ
వనదోదయము లేనివానఁ గల్పింప
నప్పు డాపెనువాన యశనిపాతముల
చప్పుళ్లతోడ ఝంఝామారుతమున
వడగండ్లతో నలవడి వడి మీఱి
సుడిగొల్పు రవళితో జోరని గురియఁ
జిడిముడి మొగ మడఁచినఁ గానరాక
కడుఘోర మగు నంధకారంబు వొడమ
నొకనికిఁ గూర్చుండియుండంగఁ జాలు
నొకచిన్నగేహాళి యుండంగఁ జూచి
యాయోగివరులలో నాదియోగీంద్రుఁ
డాయెడఁ జనుదెంచి యచ్చోట నిలిచె
నంత రెండవయోగి యట కరుదేర
నంతరంబున నున్న యామునీశ్వరుఁడు
చనుదెంచి తేటి కీసంకటస్థలికిఁ
జనుదెన కోడి యాసీనుండ నగుచు
నేనుండి తిరువుర మిటమీఁద నిలిచి
యైన నుండుదము ర మ్మని చేరఁబిలిచి
యున్నతి నమ్మౌనియును దాను నచట
నున్నయత్తఱి మహాయోగి యే తేర

నొకనికి శయనించి యుండరా దిచట
నొకరీతి నొదుగుచు నొదుగుచు మేము
యీలోన నున్నార మిరువుర మిప్పు
డీలోనఁ జనుదెంచి తీవు నిచ్చటికి
నెక్కొన్న వానలో నిలువక రమ్ము
కక్కసం బైన యిక్కడ నీవు మేము
నొండొరులకు మన మొద్ది కై సరదు
కొండము రమ్మంచుఁ గూడి మువ్వురును
నుండి రాగేహాళి నురుతరవృష్టి
దండి మై గురియ నత్తఱి నేగుదెంచి
యలయోగిహృదయంబు నరసెద ననుచుఁ
దలపోసి తపసిడెందపుసందడీఁడు
కడుఁ గక్కసమున నక్కడ నున్నవారి
నడుమ సొత్తెంచి లేనవ్వ నవ్వుచును
గణియంబు లోలిఁ బ్రిక్కల నున్న చెలికు
గణికల నొత్తడిఁ గాపించుపగిది
నొత్తున మొదలనే యొదిగెడువారి
నొత్తడి సేయ నయ్యోగీంద్రివరులు
మనము మువ్వుర మిందు మసల నెన్నడుముఁ
జనుదెంచి తనరూపుచందంబు డాఁచి

యిఱికెడి నడుమ వీఁ డెవ్వఁడో వీని
తెఱఁగు తెల్లంబుగాఁ దెలియుద మనుచు
నచ్చెరు వడుచుండి రయ్యాదియోగి
నిచ్చలం బగుభక్తి నిలిపి డెందమున
ధరణి పంతియు సముద్రంబులు నేయి
యరుణు దీపముఁ జేసి యరుణాంశుతతుల
గారాబుచక్రంబు కైఁ బూన్చినట్టి
నీరజాక్షున కిచ్చె నీరాజనంబు
నంత రెండవయోగి యతనిపైఁ బ్రేమ
పంతియు మితి లేనిభక్తియే చమురు
నానందభరితహృదబ్జంబె వత్తి
గా నొనరించి వికాసమై యాత్మఁ
చిర మొందుజ్ఞానంబు దీపంబుఁ జేసి
పెరిమె నారాయణాన్వితముఁ గావించె
బంధురజ్ఞానదీపప్రకాశమున
నంధకారం బెల్ల నణఁగె నవ్వేళ
ననుపముఁ డైన మూడవయోగి శౌరి
తనదుముందరను బ్రత్యక్షమై నిలువ
సిరిఁ గంటిఁ జెన్ను మించినమేను గంటిఁ
గర మొప్పువదనవికాసంబుఁ గంటి

సల్లలితావనీస్తనకుంభశుంభ
పల్లవంబులఁ బోలుపాదము ల్గంటి
సరసిజహలశంఖచక్రాంకుశాంక
చరణముల్ జగదేకశరణముల్ కంటిఁ
దరణిబింబముచాయఁ దరళించుకనక
సురుచిరాంశుకము నంశుకముఁ గన్గొంటి
శ్రీ మించుకటితటశ్రీసతీవరణ
దామముల్ మేఖలాదామము ల్గంటి
వాత్సల్యజలధికైవడి నొప్పుచున్న
వత్సంబుఁ గంటి శ్రీవత్సంబుఁ గంటిఁ
జుట్టుఁ గైదువు వలచుట్టుశంఖంబు
పట్టిచూపట్టినబాహువు ల్గంటి
శీతాంశుమండలశతకోటికోటి
రీతిఁ జూపట్టుకిరీటంబుఁ గంటి
మలఁగులై తెల్లఁదామరలఁ దామరలఁ
గలహించు నిడువాలుఁగన్నులఁ గంటి
మకరకుండలబాలమార్తాండరుచుల
వికసించు వదనారవిందంబుఁ గంటి
నని నుతింపఁగఁ జూచి యయ్యిరువురును
వినుతింపఁ దలఁచి రవ్విష్ణు నీక్షించి

యాపూర్ణమతులకు నావేళ విశ్వ
రూపి యప్పుడ విశ్వరూపంబుఁ జూప
నాసర్వమయురూప మవలోకనంబు
చేసి మ్రొక్కుచు మునిశేఖరు ల్మరియు
నానంద సుతురూప మపుడు సేవించి
యానందపరవశు లగుచు నుప్పొంగి
యంతాదు లనుపేర నలరుప్రబంధ
చింతామణులు ముక్తిఁ జేర్చునిచ్చెనలు
వేదరూపములు గావించిరి మూఁడు
వేదాంతవేద్యుఁ డావిశ్వమయుండు
నంటున నయ్యోగినాథుల మతులఁ
దొంటిచందమున నస్తోకుఁడై యుండె
యోగినాథులు దివ్యయోగసామ్రాజ్య
భోగులై భువిఁ జరింపుచునుండి రనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యము తాళ్ళపాకన్నయార్య

తనయ తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృత మైన పరమయోగివిలాసకృతిని
యతులితంబుగఁ బ్రథమాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము

ద్వితీయాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ ! యలమేలుమంగ !
జీమూతసంకాశ ! శ్రీవేంకటేశ !
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి !
వనమాలి ! యవధారు వరదానశీలి !
పుడమిఁ గాంచికిఁ దూరుపునఁ బయోరాశి
పడమట సర్వసంపదఁ జెన్నుమీఱు
సకలభూస్థలము నాస్థలమును బ్రహ్మ
యొకమాఁటు త్రాసున నునిచి తూఁచుటయు
ధరణితలం బెల్ల దానితోఁగూడ
సరితూఁగకునికి చూసరసిజాసనుఁడు
జగతిపై నిది మహీసారాభిధాన
మగుఁగాక యని యన్న నది యాది గాఁగ
మహి మహీసార నామమునఁ జెన్నొందు
బహుపుణ్యకైవల్యఫలద మై యెపుడు

నందును సకలలోకారాధ్యుఁడైన
యిందిరాపతి వసియించి చెన్నొందు
వనధివేష్టితధరావలయపావనము
వనము మహాసీంద్రజీవనము తత్పురము
సరసను శోభిల్లు చైత్రరథంబు
గరిమలు చపచపంగాఁ జేయురమణ
నావనంబున వీక్షితాత్ముఁడై లోక
పావనుండైనట్టి భార్గవమహాని
పుడమిపైఁ బోఁక యాపోఁకపై సూది
యిడి దానిపైఁ బాద మిసుమంత యూఁది
యాననం బెత్తి కరాబ్జము లోడ్చి
భానుమండలముఁ దప్పక విలోకించి
పదిలుఁడై దేవతాభావపూర్వముగ
మదిలోన మంత్రి మేమఱక యెన్నుచును
మడువులలోన హేమంతకాలమున
వడఁ జల్లుతఱిఁ బంచవహ్నిమధ్యమున
నారూఢచిత్తుఁడై యహరహం బిట్లు
ఘోరతపంబుఁ గైకొని చేయుచుండ
వడి మీఱి తత్తపోవహ్నులకీల
లడరి వాసవలోక మంటె నంటుటయు.

విసుమాన మంది యవ్వేళ దేవేంద్రుఁ
డసమానభీతిచే నందంద వడఁకి
పూని యీక్రూరత పో వృత్తి నెట్టి
మానవుండ వని నమానవేశ్వరతఁ
గోరి డెందమునఁ గైకొనియెనో కాని
యేరీతి నుండునో యిది యంచుఁ దలఁచి
సంచితమన్యుఁడై శతమన్యుఁ డపుడు
పంచాస్త్రమోహనబాణంబుకరణిఁ
గనుపట్టు నచ్చరఁ గాంచనవర్ణి
యనుపేరిచెలువ నొయ్యనఁ జేరఁ బిలిచి
ధరలోన భార్గవతాపసుం డిప్పు
డుఱుఘోరతపము సేయుచునున్నవాఁడు
చపలాక్షి! నీవిలాసముచొక్కుఁ జల్లి
తపసి గూర్చినతపోధనముఁ గైకొనుము
మదవతి! నినుఁ గన్నమానవుఁ డింద్ర
పద మేలఁ దలఁచు నెప్పగిదినంతేని
రమణి ! నీయరుణాధరముఁ గ్రోలువాని
కమృతంబు మై నేల యాసలుపుట్టుఁ
గాంత ! నీకుచములుఁ గనువాని కమర
దంతికుంభములపైఁ దలఁ పేల కలుగు

నతివ! నీబాహుల కగపడువాఁడు
మతిఁ గల్పలతికల మఱి యేల యెన్నుఁ
బడఁతి! నీపలుకెంపుపసఁ గన్నవాఁడు
తడవునే యాత్మఁ జింతామణిఁ దలఁపఁ
దెఱవ! నీతోడిపొందికఁ గల్గువాఁడు
మఱియేల దేవసామ్రాజ్యంబు వెదకు
నని తన సేయుకార్యప్రకారమున
కనుగుణంబుగఁ బల్కి నమరేశ్వరునకుఁ
బ్రణమిల్లి తదనుజ్ఞఁ బడసి యాలేమ
గణుతింపఁ దగుహేమకళికలో యనఁగఁ
గనుపట్టు దేవతాకామినీమణులు
తనుఁ గొల్వ మేదినీస్థలి కేగుదెంచి
స్వర్గోపవనవికాసముఁ గ్రిందుపఱచు
భార్గవమునివనప్రాంతంబుఁ జేరి
పుట్టతోటలలోని భుజగబాలకులఁ
బట్టి యొయ్యన జోలఁ బాడునెమళ్ళ
నెలమిఁ జెంతల నాడు నేణపోతములఁ
బిలిచి మచ్చిక యుగ్గఁ బెట్టుబెబ్బులులుఁ
బలుమఱుఁ గరములం బట్టి లాలించి
కలభసంతతి ముద్దు గావించుహారులు

నలమి ప్రిక్కలలోన నందంద పొదివి
ఎలుకపిల్లలకుఁ జన్నిచ్చుపిల్లులును
గలిగి యన్యోన్యరాగములతో వైర
ములు మాని సురవనమును గేలి గొనుచు

సారసభవు బోలె శంభునిం బోలె
శారదోద్యచ్ఛివాసంయుతఁ బగుచు
సురనాయకుని బోలె సుగ్రీవు బోలెఁ
గరిరాజ వనచర కమనీయ మగుచు

నాగలోకముఁ బోలె నలినాస్త్రుఁ బోలె
భోగీంద్రరతికుచభూషితం బగుచు
వనరాశిఁ బోలె దిగ్వలయంబుఁ బోలె
ననుపమాండజవిబుధాకీర్ణ మగుచుఁ

బనసభూజాతముల్ పారిజాతములు
ఘనసారపూగముల్ కనకపూగములు
చిరిబిల్వవారముల్ సింధువారములు
సరస రసాలముల్ చక్రిసాలములు

పొదలుజాతులు బహుపుష్పజాతులును
బొదిగొన్న మల్లెలు బొండుమల్లెలును
జందనంబులు గలచందనంబులును
గుందహింతాలముల్ కురువతాలములుఁ

గోలకుంజములు నంకోలకుంజములుఁ
జాలమ్రాఁకులును రెప్పాలమ్రాఁకులును
గనుపట్టురావులు గంగరావులును
గోన బైన తేకులు గుముదు తేకులును
గలుగొట్టురేఁగులు గంగరేఁగులును
దలుకొత్తు నిమ్మలు దాడినిమ్మలును
గుదిగొన్నజువ్వలు కొండజువ్వలును
ముదిరినమోదుగుల్ ములుమోదుగులును
మొదలైనతరులతాముఖములఁ గలిగి
పదివేలతెఱఁగులఁ బ్రబలి యెంతయును
స్వర్గంబువనములఁ జౌక పుట్టించు
భార్గవవనములోపలి కేగుదెంచి
యచ్చరపూఁబోఁడి యచ్చోట నిలిచి
వచ్చిన తనతోడివనితలు మెచ్చఁ
గట్టాణిముత్యాలఁ గనుపట్టుచున్న
బొట్టు మిక్కిలి నొఱపుగ సవరించి
నటనగాఁ జిన్నారినామంబుఁ దీర్చి
బటువుగాఁ బచ్చలపతకంబుఁ జేర్చి
కొనబుగాఁ గప్పురకొప్పుఁ గీలించి
మినుకుగా మేదీఁగె మృగమదం బలఁది

రొుఱపుగాఁ గుచ్చెల నొరయంగఁ గట్టి
మెఱపుగా మొలనూలు మీఁద నమర్చి
కళుకుగాఁ బాఁజులకమ్మలు దాల్చి
తెలివిగా మొగపులతీవె లంకించి
*విన్నాణముగ రాలపెండెంబు వెట్టి
వన్నియగా సేల వలెవాటు వైచి
డాలుగాఁ బసిఁడియొడ్డాణంబుఁ బూని
మేలుగా వజ్రాలమించులుఁ బూని
కాంతిగాఁ గెంపులకడియము ల్దొడిగి
వింతగాఁ గపురంబు విడియంబు చేసి
యొసపరి బాగుగా నుద్దాలు మెట్టి
యసమసాయకుని మోహనకాండ మనఁగ
ధళధళఁ దులగించు తాటంకరుచులు
తళుకొత్తు చెక్కుటద్దముల మై నిగుడ
నెఱబేడిసలజాడ నిగుడ నేత్రముల
మెఱుగారుచూపుల మిన్నెల్ల మెఱవ
నఱవిరిగతుల నొయ్యన మూఁపుమీఁద
నఱజాఱువేనలి యల్లాడుచుండ
ఝల్లుఝల్లని మునిస్వాంతంబు గలఁగ
ఘల్లుఘల్లని పాదకటకముల్ మొఱయ

*బిన్నాణమగరాల

గీటాడుగుబ్బల గికురించుకాంతు
లూటాడుపయ్యెదయోర డాలింప
నెరు లేరుపడి నిగనిగ చిదిరించు
ముఱువైనకుచ్చెల మొరమొర మెఱయఁ
గడు మించు మరువేఁట గంటలపోల్కి
నుడిదారముల గంట లుయ్యాల లూఁగ
ధగధగ మించురత్నముల పెంపెసఁగు
మొగపులకటిసూత్రములు వెడజాఱ
మెఱుఁగుఁ బల్వరుసకాంతిమ్రించుతో మోవి
చిఱునవ్వువెన్నెల చిందులాడంగ
వేఁగారుగుబ్బల క్రేఁకంబుతోడ
లేఁగానుదీవియ లివలివలాడ
ముంగేలికంకణంబులపంజరంబు
చెంగటి ముద్దురాలుక లాలించి
తమ్మఁ బెట్టెద రామ తమ్మ నాముద్దు
గుమ్మ మాటాడ రా కొటు కొట్టు మనుచుఁ
జిలుక నొయ్యన ముద్దుచిలుక నందంద
పిలిచిన తనదైన బింబోష్ఠమునకు
నోడిసిన రాచిల్క యొసపు దప్పించు
బెడఁగున నొకవింతబెడఁగు చూపుచును

భావజుమదదంతిపగిది నాలేమ
యావనాంతరమున కరుదెంచి యచటి
ఘనతపోరాశి భార్గవమానివర్యుఁ
గనియుఁ గాననిదానిగతిఁ జేరవచ్చి
యలయుచు సొలయుచు నతనిముంగిటను
బొలయుచు మేనివల్పులు గుబాళించి
పన్నీటి యివము కప్రముమీఁది చలువ
వెన్నెలలో శీతు వెడనవ్వుకొనుచు
మట్టమై తలిరుజొంపములతో నొక్క
పొట్టమై లో నెండపొడవడకుండఁ
దలిరించి కడు నివతాళించుచున్న
యెలమావికిందటి కేతెంచి నిలిచి
చరణంబుమై నొక్కచరణాబు నిలిపి
గురుకుచంబులతళుకులు పిసాళింపఁ
దలిరుకెంగేలఁ గెందలిరాకునొమ్మ
నలవోకఁ బట్టి యొయ్యారంబు నిగుడ
మెఱుఁగువేనలి మూఁపుమీఁద నల్లాడ
నొఱపులు గులుకంగ నొకచిందువాడి
చెలికత్తెమూఁపుపైఁ జేయిఁ జేర్చుచును
జిలుకకు బుద్ధులు చెప్పి నవ్వుచును

దళుదళుక్కున గండతల మొలయించు
నొలయించి కెంగేల నొయ్యన మాటు
మీఱుపాలిండ్లపై మెఱుఁగుగాఁ జెరఁగు
జాఱించు జాఱించి చక్కఁగా నొత్తుఁ
జిఱునవ్వువెన్నెలజిగి నెఱయించు
నెఱయించి మోవివెన్నెల సాళగించు
నల్లన నయనతోయజము లల్లార్చు
నల్లార్చి రెప్పల నడ్డంబు సేయు
నటన మూపునఁ గొప్పు నటియింపఁ జేయు
నటియింపఁ జేసి క్రిన్ననఁ జక్కదిద్దుఁ
గరమూలయుగళిబంగరుసుంకురాల
విరిబంతి కెంగేల వికసింపమటియుఁ
జెలికత్తియలపిండుఁ జేరఁజీరుచును
గిలగొట్టి యంతలోఁ గేరి నవ్వుచును
నలయుచు సొలయుచు నందంద నొసలఁ
జిలుకు లేఁజెమటఁ గెంజేత నూర్చుచును
గటివంకబొమలు నిక్కంగ సంపంగి
నెఱతావి నెరయంగ నిట్టూర్పు లిడుచుఁ
దగఁ బచ్చపదకంబుతళుకుల మెఱుఁగు
బిగిచన్నుఁగవచుట్టుఁ బేరెంబువాఱ

రం గైన కంకణరాగంబుతోడ
నుంగరంబులకాంతు లుప్పరం బెగయఁ
బసిఁడివన్నియఁ గ్రిందుపఱచునెమ్మేని
పసనిచాయలు వలిపముఁ జౌకళింప
గబ్బిగుబ్బలమీఁది కస్తూరిపూఁత
గొబ్బున మెఱసి దిగ్గున సోఁకుముట్ట
ధరలోని విరహిసంతతి నెలయింప
మరుఁడు పంటినయట్టి మాయామృగంబు
కరణిఁ జూపట్టి భార్గవమానిచిత్త
సరణిఁ బ్రవేశించుసరవిఁ జింతించి
పలుమఱు దనహావభావవిలాస
ములు చూపుచుండ నమ్మునివరేణ్యునకు
నంతరంగము చిందులాడంగఁ దొడఁగె
నంతట రవిమీఁద హత్తినచూపు
రాజాస్య తాటంకరవలమై నిగిడె
నోజ దప్పక విధియుక్తమంత్రంబు
నుడివెడి జిహ్వ కన్నుల కల్కినామ
మడుగ నుద్యోగించె ననురాగ మెసఁగ
హృదయాంబుజంబుపై నెనసినబుద్ధి
మదిరాక్షి పాదపద్మములమైఁ దగిలె

జపమాలికాసంఖ్య సవరించువ్రేళ్లు
చపలాక్షి రమ్మని సన్నఁ గావించె
నప్పు డామునినాథుఁ డంతరంగమునఁ
గప్పిన కామాంధకారంబుతోడ
నయము పోవిడిచి మానముఁ గట్టిపెట్టి
నియమం బుడిగి మనోనిగ్రహం బేది
జపమాల సడలించి జప ముజ్జగించి
తప మోసరించి లో ధైర్యంబు డించి
యచ్చటఁ జెలువొందు నచ్చరలేమఁ
గ్రచ్చరఁ జూచి దగ్గఱ కేగుదెంచి
కమలాయతాక్షి జగన్మోహనాంగి
భ్రమరకుంతల దేవభద్రేభయాన
నీ వెవ్వ రబ్జాస్య నీకుఁ బే రేమి
దేవకన్యకవో భూదేవకన్యకవో
రాజకన్యవొ భోగిరాజకన్యకవో
నీజాడ యెఱిఁగింపు నేఁడు మా కనిన
నీతఁ డిక్కఁ బో యితఁ డంచుఁ జూప్ప
నాతి కైవడి నలనాతి యిట్లనియె
ననఘాత్మ వినుమయ్య యమరకన్యకను
గనకాంగి యనుపేరు గలిగినదాన

ధరఁ బావనాశ్రమస్థలములయందుఁ
జరియించుచుండుదు సఖులతోఁ గూడి
మీవంటిఘనుల కర్మిలితోడ సేవఁ
గావింపఁ గోరి యీగతి సంచరింతు
నోమానికులవర్య యొంటి మీ కిట్లు
భామలతోఁ గూడి భాషింపఁదగదు
చవురుబోఁడులు తపశ్శీలవృత్తులకు
వివరింపఁగా వేరువిత్తులు గారె ?
మదిలోన నొక్కటి మాటాడు టొకటి
మదిరాక్షులకు నియమంబు సంశయము
వావులు నహి నైజవర్తనల్ సున్న
భావసంసిద్ధి యెప్పాటను లేదు
వేచందమునఁ గృపావివశుఁడై యీనఁ
గాచినపిదపఁ గుక్కలకిచ్చినట్లు
ఘనతపోధన మెల్లఁ గడపట నొక్క
వనిత కై యేటికి వఱదవుచ్చెదవు
పరమతపోరాజ్యపట్టబద్ధుండ
వరయ నీ కిది యేల యని కేలు మొగిచి
పోయివచ్చెద నని పోవ నుంకింప
నాయెడ భార్గవుం డనియె నచ్చరకుఁ

గలకాల మెల్లను గానలో నాకు
నలములుఁ దిని తిని యలయ నేమిటికిఁ
బరమసౌఖ్యం బైనభామలపొందు
మరుగనివాని జన్మంబు జన్మంబె
పరికింపఁగా మున్ను పార్వతీసతికి
హరుఁ డిచ్చె సగముదేహం బన వినవె
యదియునుగాక శ్రీయజభవ్యం డేల
వదనపంకేజంబు వాణికి నిచ్చె
వార లట్లుండఁ నీవసజాక్షుఁ డేల
శ్రీరమాదేవిఁ దాల్చెను వక్షమందు
నిన్నియు నన నేల యిహసౌఖ్యవితతు
లన్నియు నిచ్చువా రన్నుల కారె
విపరీతముగ * నన్ను విడనాడ నేల
తపము పండినమీఁదఁ దాల్తురే జడలు
చపలాక్షి నీతోడిసంగంబు గలుగఁ
దప మేల జప మేల తక్కిన వేల
నన విని తనకు లోనగుటఁ జింతించి
కనకాంగి మానివాక్యము సమ్మతింప
మునినాథుఁ డప్పు డామోదకుంజముల
వనజాస్త్రబాణవిహ్వలచిత్తుఁ డగుచుఁ

* నిన్ను విడనాడ

దోలుత నా గాధిసుతుండు మేనకను
గలసినకరణి నాకనకాంగిఁ గూడి
సరససల్లాపహాసవిలోకనముల
మరుకేళిఁ దేల్చి పిమ్మట విచారించి
యిచ్చలో నిది తగు నిది తగ దనక
యిచ్చట నే నుండి యేమి చేసితిని
యెచ్చటి సురలోక మెచ్చటితపము
నెచ్చటియచ్చర యిట కేల వచ్చె
వచ్చెఁబో యే నేల వనజాక్షిచూపు
మచ్చువేసిన నిట్లు మరు లేల కొంటిఁ
గడుచిత్ర మిది గాదె కడలిలో నుప్పు
నడవిలో నుసిరికాయయుఁ గూడినట్లు
లే వీటి కనకాంగి యేవీటి వహాని
యీవిధి వాటిల్లె నేమికారణమొ
యది చూడవచ్చిన నట్టిద కాదె
ముదితలయెడ నున్నమునివర్యుఁ డైన
జడియక యెట్లుండుఁ జర్చింప వహ్ని
కడ నున్నయీవెన్న కరుఁగ కే లుండు
నచ్చెరుపడి వేయు నన నేల నొకరి
యిచ్చ గా వెన్నిన నిది దైవకృతము.

అని యాత్మవిద్యావిహారి యై యాత్మ
వనజోదరునిపాదవనజముల్ దలంచి
పరమవిరక్తుఁ డై వభముక్తుఁ డగుచు
నరిగె నంతటఁ దీర్థయాత్రానురక్తి
నా యెడ మునిఁ గూడినంత నే దేవ
లోయజవదన సద్యోగర్భ యగుచుఁ
గమలాక్షుదివ్యసంకల్పంబువలన
దమిత దైతేయసుదర్శనాంశజుని
నఘదూరు యోగీంద్రు నతులలగ్నమున
మఘతారకను బౌష్యమాసంబునందుఁ
గని తనవచ్చినకార్య మంతయును
ననుకూల మయ్యెఁ బో మ్మంచు గర్వించి
వనజాసనేంద్రాదివంద్యుఁ డౌ వాని
మనుజమాత్రుని గాఁగ మది విచారించి
గుమిగొన్న యొక వేత్రకుంజంబులోనఁ
గొమరుని నునిచి గ్రక్కున నేగె దివికి
మానినందనుఁడు నిర్మానుషం బైన
కానలో బెగ్గిలి కావు కా వనుచు
విలపిల్లఁగా సామవేదనాదముల
నెలుఁ గెత్తియేడ్వ నయ్యెడఁ గరుణించి

యామహీసారనాయకుఁ డైనశౌరి
యామవాలిసుతుఁ డున్నయట కేగుదెంచి
వనధిమేఖల గారవమున లాలించి
తనకటాక్షామృతధారలచేతఁ
దనివి నొందించి యంతట సేవదేర్చి
తనరించి యంత నంతర్ధాన మైన
జలజాక్షువిరహంబు సైరింప లేక
యెలుఁ గెత్తి యాబాలుఁ డేడ్చు నత్తఱిని
మలయంగ నెడ డుప్పిమై నోర గాఁగ
మొలత్రాటఁ జెక్కినమోటకత్తియును
గొనసిగతోఁ గూడి కురు లొకయింత
గనుపట్టఁ జెరివిన గన్నెరాకమ్మఁ
గొనల వెల్వాకుపుట్టగోఁచియు నెరులు
బెనఁగొన్న నునుదబ్బపేఁచు డాకేల
వెడవెడ జివ్వాడు వెదురుసలాక
యెడనుచే బొటవ్రేలి యిరుపయుంగరము
నడరంగ *యడమొట్టి యగుగొడ్డుటావుఁ
బిడిముక్కుతోడునఁ బెనచి †రాఁబట్టి
తనతోడిజోడు మీదరులు సోదరులు
వెనువెంటఁ జన నొకవేణులావకుఁడు

*యెడమోటి †చేఁబట్టి

హరిదాసుఁ డను పేరియతఁడు భూసార
పురవాసుఁ డవ్వనభూమి కేతెంచి
కఱ కెక్కి చిట్టెలు గట్టి లో మునిఁగి
కుఱచ లై వంకరకొంకరల్ వోక
సల్ల లై చక్క నై సవర నై పెరిఁగి
వెల్లవోవని పండు వెదురులు చూచి
నఱికి కుప్పలు వైచి నయముగాఁ జివ్వి
ముఱియించి కుదియించి మోపులు గట్టి
యూరికి మరల నుద్యోగించుతఱిని
వారికి నాచెంత వనవీథి నున్న
బాలురావము వినఁబడిన వా రప్పు
డాలించి మార్జాల మని సంశయించి
పొక్కపొ క్కని తమభాషఁ జెప్పుచును
గ్రక్కున నటకు డగ్గఱ నేగుదెంచి
యలమాని సుతుఁ డున్న యట్టికుంజంబు
వలచుట్టియుండిరి వలచుట్టినట్లు
హరిదాసుఁ డను పేరియతఁ డేగుదెంచి
దరుల మేదరుల సోదరుల నీక్షించి
బాలురావం బేమొ పరికింపుఁ డనుచు
నాలోని కేతెంచి యమితతేజమున

భానుబోటిస్ఫూర్తిఁ బ్రహసింపుచున్న
మౌనినందనుఁ గాంచి మది సంతసించి
పిల్లి గా దోరి జాబిల్లి గాఁబోలఁ
జల్లనివెన్నెల చల్లుచున్నాఁడు
అనుచు నబ్బాలు రె ప్పార్ప కెంతయును
గనుఁగొని వేడుకకడలి నోలాడి

యానందబాష్పంబు లాననాబ్జాబు
మై నిండి దిగువాఱ మై గరుపారఁ
పెన్నిధిఁ గన్నట్టి పేదచందమున
నున్నతోన్నతుఁ డైన యోగినందనుని
దనయులు లేమి నాదరమున నెత్తి
కొని కూర్మితోడ నక్కునఁ జేర్చి వేడ్కఁ
గొనకొని యావేత్రకుంజంబు వెడలి
తనవార లెల్ల నెంతయుఁ జోద్యపడఁగ
మునిపుత్రుఁ గొని పురంబున కేగుదెంచి
తనయాలిచేతి కెంతయుఁ బ్రేమ నొసఁగ

నరవిందనాభుఁ గన్నట్టియశోద
కరణి నుప్పొంగి యాకాంతాలలామ

యనువొందఁగా బోరు కాడించి కూర్మి
యినుమడింపంగఁ జ న్నిచ్చె నిచ్చుటయు

నామహీసారనాయకుఁ డైనయట్టి
హేమాంబరుఁడు తనయెదుట నిల్చుటయు
హరిపదధ్యానామృతాహారలహరిఁ
బరితృప్తిఁ జెంది యాభార్గవాత్మజుఁడు
చనుఁ గ్రోలఁ డయ్యె నాఁడనే పెక్కు
దినము లుండంగ నెంతే వెఱఁగంది
మగనితోఁ బలికె నమ్మగువ దూఱుచును
నగుబాటు చేసి తెందఱోనఁ దనకుఁ
గటకటా! వీని నెక్కడనుండి తెచ్చి
తిటువంటి పసిబిడ్డఁ డెందైనఁ గలఁడె
చను నోటఁ బెట్టండు చనుఁ గ్రోలకున్న
మినుకంత యుగ్గైన మ్రింగఁ డేమువఁడు
ఆఁకొన్నచందమింతైనను లేదు.
తేఁకువ చెడఁ డొందుదిక్కుఁ గన్గొనఁడు
ఆరయ వీఁడు దయ్యము గాని భూమి
వారిబిడ్డలవంటివాఁడె? చూడంగఁ
జిక్కండు నలుగండు చెలు వగ్గలించి
యొక్కచందంబున నున్నాఁడు గాని
యనుచు నిద్దఱు నరు దంద నావార్త
జను లాలకించి యాశ్చర్యంబు నొంది

యా బాలగోపాల మట కేగుదెంచి
యా బాలుఁ జూచుచు నరుగుచుండంగ
నానగరినె వృద్ధుఁ డగునట్టిపుత్త్రి
హీనుఁ డొక్కరుఁడు పెక్కేండ్లనుండియును
సంతానకాముఁడై సతియును దాను
నంతరంగమున శోకార్తుఁడై యుండి
యావార్త విని వెఱఁగంది డెందమున
భావించి యితఁడు తప్పదు దేవుఁ డనుచు
నత్తపోధనుఁ జూచునభిలాష నటకు
రిత్తచేతులఁ బోవ రీతి గా దనుచు
నొకసోలనెయి, పాలు నొకచేరెఁడన్ని
యకలంకమతి నిచ్చి యది కేలఁ బూని
యనురాగవల్లిక యంతరంగమున
ననలొత్త నటకుఁ గ్రన్నన నేగుదెంచి
హరి మున్ను నందగేహములోన నున్న
వరుస నావేణులావకునింటిలోనఁ

బసనిమాయావటపత్రతల్పమున
వసియించి నిదురించువాఁడునుం బోలె
బా గొప్పఁ దొట్టెలపైఁ బవ్వళించి
యోగనిద్రాసక్తి నుండు నవ్వానిఁ

గని చేత నున్నదుగ్ధము యోగిప్రోల
నునిచి సన్నుతి చేసి యోగీంద్రవర్య !
నాకేశసన్నుత ! నా చేయుభక్తిఁ
గైకొని నను నీవు కరుణింపవలయు
సీరిసోదరుఁడు కుచేలునియటుకు
లారగించినరీతి నవధారు దేవ !
భక్తవత్సల ! కృపాపారీణ ! నాదు
భక్తిఁ గైకొమ్మని పదముల వ్రాల
నతనిభక్తికి నాత్మ ననయంబు మెచ్చి
యతివేగమునను బద్మాసనుం డగుచుఁ
గరుణాపయోరాశి కాన నామాని
వరుఁడు తత్క్షీర మాస్వాదించె నపుడు
జను లెల్లఁ జేయుపూజలు లెక్కగొనని
ఘనుఁడు నాసేవ నిక్కము మెచ్చె ననుచు
మనమున నుప్పొంగి మగుడి యీరీతి
దినదినంబును బాలు దెచ్చుచునుండి
యంతట నొక్కనాఁ డాదృఢవ్రతుఁడు
కాంతయుఁ దాను నక్కడి కేగుదెంచి
ప్రతివారమును దెచ్చుపగిది దుగ్ధంబు
నతనికి నర్పింప నాయోగివరుఁడు

నగ మారగించి నిశ్చలదయాదృష్టి
నగము వారలకుఁ బ్రసాదింప నతఁడు
తనసతియును దాను తత్ప్రసాదంబు
ననురక్తిఁ భాసించె నంతలోపలనె
తరుణభావంబులు దాల్చి యిద్దఱును
బరమానురాగసంభరితులై యోగి
యనుమతంబున నింటి కరిగి రంతటను
మునినాయకునివరమున నవ్వధూటి
గరువొంది భవ్యలగ్నంబునం జక్రి
పరిచరాంశజు లోకపావనమూర్తిఁ
గణికృష్ణుఁ డనుపుత్త్రుఁ గాంచె నయ్యోగి
మణి యైన భార్గవమానిశేఖరుఁడు
పరతత్త్వ మయ్యు గోపాలుచందమున
హరి నందగేహంబునం దుండుకరణిఁ
గారిమె వ్వారికిఁ గానరాకుండ
నీఱు గప్పినయట్టి నిప్పుకమాడ్కి
కీర్తికెక్కిన నిజాకృతి డాఁచి ధరణి
వర్తించుచున్న సంవర్తుచందమున
ననుపమయోగీంద్రుఁ డయ్యు నహ్నాని
తనరూపు డాఁచి మేదరివిధంబునను

సరవి మై నమ్మహీసారంబునందుఁ
గర మొప్ప శూర్పవిక్రియము సేయుచును
గమలేశపాదపంకజయుగధ్యాన
సమధికామృతముచే సంతుష్టుఁ డగుచుఁ
గడునల్ల నగుదివిఁ గనుపట్టుసూర్య
వడువున వేణులావకునిగేహమునఁ
దేజరిల్లుచుఁ గొన్ని దినములమీఁద
నోజఁ బెంపెసఁగెడు యోగానురక్తి
భాసిల్లు నాయోగిభర్త గుహాధి
వాసుఁడై నియమితవాసరుం డగుచు
యమనియమప్రముఖాష్టాంగపూర్తు
లమరంగ విహితపద్మాసనుం డగుచు
భాతిగా నస్తికపాలభాతియును
ధౌతినీతియు నౌళితాటనం బనఁగఁ
బొలుపొందు షట్కర్మముల నాచరించి
సలలితోడ్డీయాణజాలంధరములు
మొదలైన దశమహాముద్రలం జక్కఁ
గదియించి యిడయుఁ బింగళయు సుషుమ్న
యూపూరణము మొద లై యెన్నఁదగిన
లో పదునాల్గునాళుల వివేకించి

శీతలభ్రమరిభస్త్రికమూర్ఛ కేవ
లాతతరవి భేదనాదినామములు
గల యష్టవిధకుంభకముల నేర్పఱచి
కలకేవలపుకుంభకమునఁ గుంభించి
లీల మై నాసనలింగహృన్నాభి
తాలుమూలలలాటతలములయందు
నాధారమణిపూరకాదినామముల
సాధారణంబు లై సరవిఁ జేర్కొనఁగఁ
బదిల మై నాల్గాఱు పది పది రెండు
పదియాఱు రెండు నై పరఁగుపత్రముల
నను వొందుచుండెడు నాఱుదామరల
ననిలునిచేత నొయ్యన మేలుకొలిపి
నాభిపంకజముక్రిందటను ముమ్మూల
శోభిల్లు బాహ్యాండశోభితం బైన
గంభీరనాళికాకందంబులోనఁ
గుంభించి వాయువుఁ గొని దానిచేత
నాధారకమలమధ్యత్రికోణాంత
రాధీనరేఫాక్షరాంతరవహ్ని
వెలుఁగొందఁ జేసి పర్విన గాలితోడ
మిళితంబు చేసి యెన్మిదివదనములఁ

బలువుగా నాక్రింది పశ్చిమనాళి
తలక్రిందుగాఁ జుట్టి తలకనిభుజగి
వదనగహ్వరము చువ్వన దాఁటఁజేసి
చెదరనికడఁకఁ బశ్చిమనాళిఁ జొనిపి
వెనకఁ జొప్పడునేకవింశతిమణుల
బెనఁగొని సంతతాభేద్యమై తనరి
జలజాసనేశకంజదళాక్షునామ
ములు గల్గి వజ్రంబుమురువున నున్న
యామీఁది గంధిత్రియంబు భేదించి
యామీఁది యూర్ధ్వముఖాంబుజాతంబు
తలక్రిందు సేసి యఁదలిసుధారసము
నలరెడుహృదయాంభోయజములో నించి
మండితయోగసామ్రాజ్యసౌభాగ్య
మండనుండగుచు నష్టానివర్యుండు
పావనవనసప్తపర్వతగుహాల
నీవిధి నేఁడునూఱేఁడునూఱేండ్లు
వేర్వేఱ వసియించి విమతంబులైన
సర్వసిద్ధాంతముల్ చర్చించి చూచి
కాణాద గురుభట్ట కపిలాక్షపాద
పాణిని మిథ్యాప్రపంచశాస్త్రముల

లక్షించి చూచి యల్పము లని పూర్వ
పక్షము ల్చేసి యభంగవిస్ఫూర్తి
శుద్ధాంతరంగుఁడై శుభకరవిష్ణు
సిద్ధాంతమార్గాభిక్తుఁడై పొలిచి
తలఁపుఁదామరలోని తామరకంటి
చెలువంబునకు నెంతె చిక్కుచొక్కుచును
దఱుచుగా నందునఁ దగిలి బాహ్యంబు
మఱచి హరిధ్యానమగ్నుఁడై యుండె
నాపావనునిభక్తి కలరి యావిశ్వ
రూపి యప్పుడు విశ్వరూపంబుఁ జూప
నామూర్తిఁ గనుఁగొని యాత్మ నుప్పొంగి
వేమాఱు నుతులు గావించె విష్ణుండు
నల మోగివరు దొంద మనుతమ్మిలోని
మెలఁడేఁటి వై యుండె నెంతయు బ్రీతి
ముక్తరాగుం డది మొదలుగా జగతి
భక్తిసారుం డనఁ బ్రఖ్యాతి నొంది
యట వీడుకొని యొక్కయటవీతలమున
ఘటితపద్మాసనకమనీయుఁ డగుచు
నత్తపోధనుఁడు శ్రీహరిపదాయత్త
చిత్తుఁడై హృతలోకచిత్తుఁడై యుండె

గుబ్బెతనునువాడిగుబ్బలం బెగడు
గుబ్బకొమ్ములుసోగ కుఱుచపీనులును
గగనగంగోత్తుంగకల్లోలలోల
మగుగంగడోలుఁ జెన్నగుజల్లితోఁక
నిడువెడఁ దగువెన్ను నెఱిగుజ్జుమెడయుఁ
గడుదొడ్డపిఱుఁదు చక్కనిముద్దునడలుఁ
గదలుమూఁపురము డాకాలినూపురముఁ
గుదురైనగిన్నెబాగులగొరిజలును
బసమించుమువ్వలుం బసిఁడిగంటలును
బసిడిండిగంతయుఁ బాపపట్టెడయుఁ
దెలిమించుముకుఁదాడు తిన్ననిమోము
గలిగి తేజీకూనగతి నొప్పు మీఱి
యుడరుగబ్బున ఘణిల్లున ఱంకె లిడుచు
నడతెంచుకైలాసనగ మన నొప్పు
వెలిగిబ్బ నెక్కి యవ్విధుఖండవహాళి
వలిగుబ్బలితనూజ వలిగుబ్బ లిఱియఁ
గౌఁగిటఁ దను బిగ్గకరముల నొక్క
పిఁగుచు సంతోషవివశుఁ డై పొంగి
యావేళ నిచ్ఛావిహారి యై మింటఁ
బోవుచు నుండునప్పుడు శైలతనయ

ధర నున్న భార్గవతనుజాతుఁ జూచి
వరుఁ జూచి యత్తపోవనవీథియందు
ఘనతపోనిష్ఠ నొక్కఁడు శంక లేక
వినిమీలితాక్షుఁడై వెలితలం పుడిగి
నరునిచందమున నున్నాఁడు తత్తేజ
మరుణకోటుల కెక్కుడై చెలంగెడిని
యితఁ డెవ్వఁడో మన మిమ్మహామహుని
గతియుఁ దన్మహిమయుఁ గనిపోవవలయు
నని నంది వాగెయు నందంద గుదిచి
వినుతించి పలుమాఱు వేఁడుకొనంగ
వామెడఁ దనప్రియురాలివాక్యములు
త్రోయఁజాలక నిల్చి తుహినాంశుధరుఁడు
వృషభంబు డిగి మౌనివృషభునిం జేరి
విషకంఠుఁ డనియె సవినయవాక్యముల
నుడురాజమౌళి నే నోమౌనిచంద్ర!
యడుగు మిచ్చెద వరం బనఁ గన్నుఁ దెఱచి
యిగురొత్తువేడుక నెదుట నున్నట్టి
నగసుతాపతిఁ జూచి నగుచు నయ్యోగి
తనచెంత నున్నబొంతను మునుమున్నె
చొనిపియుండినయట్టి సూది చేఁబూని

దారంబు నంది యాదారంబు సూది
ద్వారంబునందు సంధానింప నిపుడు
వర మిమ్ము నీవు దేవర వైతివేని
హర! మాకు నిది మనోహరము నావుడును
భవుఁడు రోషావేశభరితుఁడై యలిగి
యవు రార! నాతోడనా కేరడంబు
తెలుఁగవే పురముల నెఱియించువార్త
మఱచితే తారకు మర్దించుకడఁక
వినవె? నాకథలు భూవిదితంబు లిప్పు
డన నేల? తొంటివి యవి చెప్ప నేల?
యిదె తపోధనుఁడ వైతేని యీక్షణము
కదలక నాదుముంగల నిల్వు మనుచుఁ
గ్రిచ్చఱఁ జిచ్చఱకన్ను విచ్చుటయుఁ
జిచ్చఱకోలలేర్చినరీతి వెసల
మింట మంటలు జంట మెఱయఁ దారకలు
గెంట నదురులు పెల్లగిలి కూలి వ్రాలఁ
జిటచిటధ్వనులతో శిఖకోటి వెడలి
పటుతరబ్రహ్మాండభాండంబు నిండ
ఖద్యోతకాంతు లొక్కట లెక్కగొనని
ఖద్యోతబింబంబుకరణి నమ్మాని

హరనేత్రవహ్నికి నడ్డంబు గాఁగఁ
జరణాంబుజాతంబుఁ జాచెఁ జాఁచుటయు
నందుఁ జూపట్టె నత్యర్కాగ్నికోటి
చందంబు గలుగులోచనకోటియందుఁ
బాడముమంటలు భగ భగ నాకసంబుఁ
బుడమియు నిండి నిప్పులు గుప్పళింప
గడ గడ ధరణి గ్రక్కదల మిన్నగల
నుడుపంక్తి లాజలయోజమైఁ బెటల
వెలిపింపఁగాఁ బోయి వెలిచినకరణిఁ
గరకఁతుఁ డానేత్రఘనవహ్ని కులికి
తలఁచిన ధారాళధారాధరములు
బలువిడి గర్జనప్రభలతో నిగుడి
గుడిగొని జడివట్టి కురియంగఁ దొడఁగెఁ
దొడఁగిన మానినాథుఁడు లెక్కగొనక
దేవకీసుతుఁడు లోఁ దెలి వొందియున్న
గోవర్ధనంబు బాగుగ నున్నఁ జూచి
శర్వుండు మిగుల నాశ్చర్యంబు నంది
శర్వాణి కమ్మునీశ్వరుఁ జూపి పలికెఁ
గంటివే మొనలేక కనలెడుకంటి
మంట నాహుతిగొనుమంటఁ గల్పించె

నే నెంత యితఁ డెంత యెన్నిచూడంగ
శ్రీనాథుభక్తు లజెయ్యు లెవ్వరికి
సురవర్యుఁ డైన భూసురవర్యుఁ డైన
నరనాథుఁ డైనఁ గిన్నరనాథుఁ డైన
నారయ హరిదాసు లధికులు గాన
వారలతోడ గర్వము పని లేదు
అంబుజనేత్ర ! యెట్లంటేనిఁ దొలుత
నంబరీషుఁడు గెల్వఁడా యత్రిసుతుని
హరిదాసు లఖిలలోకైకపావనులు
హరిదాసు లపగతాహంకారమతులు
హరిదాసు లగువార లధికుల కధికు
లరయ వారలకంటె నధికులు లేర
యనుచుఁ గపర్ది సంయమినాథుఁ జూచి
వినుతవాక్యంబుల వేమాఱుఁ బొగడి
యోవహానికులనాథ ! యోగీంద్రచంద్ర !
నీమహామహిమ వర్ణింప శక్యంబె
యింతవాఁ డని నిన్ను నెఱుఁగమిఁ జేసి
ఇంతకార్యంబు నే నిట్టినేరంబు
మఱచి మమ్మిరుపుర మదిలోన నెపుడు
మఱవకు మనుచు నుమామనోహరుఁడు

నక్కాంతతోడ మి న్నంది యన్నంది
నెక్కి కైలాసాద్రి కేగె నాతనికి
నక్షుంలు పాదంబునం దున్నకతన
నకు పాదాహ్వయం బమరె నంతటను
జెదరకుండఁగ భవజీర్ణవస్త్రములు
పొదివి మాయాసూత్రమునఁ గాలసూచి
నొడలిబొంతలు కుట్టుచున్నమాయావి
వడువున నమ్మానివసుధేశ్వరుండు
తఱచు కుట్టులువడఁ దనబొంతెపొంత
కుఱువాఁడిసూదిచేఁ గూర్చుచున్నంత
గగనమార్గమునఁ గొంకణుఁ డనుసిద్ధుఁ
డగణితదివ్యమంత్రాదిసిద్ధుండు
చిఱుతకెంజడలమై సింగినాదంబు
నెఱసినమేనివన్నెలబూదిపూఁత
బెత్తంపుమొలత్రాట బిగిసిచూపట్టు
గుత్తంపుగోఁచి చిక్కులకుట్లబుఱ్ఱ
నిగనిగ మెఱయుమానికపుఁగామాక్షు
లొగి ఫాలమున నొప్పుచున్నరుద్రాక్షు
మొగసిరిమసిబొట్టు మొనసంకుబేర్లఁ
దగిలినపెనుజన్నిదపు *రుండమాల

*గుండమాల

కప్పెరసట్టెంబుఁ గక్షపాలయును
నెప్పుగా బిగిసినయోగపట్టెయును
గలిగి డాకాలిపైఁ గాలు సంధించి
నలువొందు నురము నెన్నడుము నిక్కించి
కేలిపైఁ గేలు వొక్కించి మోకాలి
కేలిక్రిందట నిడికినబాగు చూపఁ
బొలుపొందులాతంబు పులికళాసంబుఁ
గలిగి సిద్ధుఁడు శరద్ఘనఘనం బనఁగఁ
గనుపట్టె గగనమార్గమున శార్దూల
మనిలవేగంబున నట వచ్చి వచ్చి
ధర నున్న భార్గవాత్మజుదివ్యతేజ
మురుతరబ్రహ్మాండ మొరసి క్రిక్కిఱిసి
యులకును మింటికి నేకంబు గాఁగఁ
దలుపు వైచినరీతి దట్టమై పొదల
నావరతేజంబు నలవుమై దాఁటి
పోవంగలేక బెబ్బులివాపురంబు
గ్రక్కున నిలిచి వేగము దక్కి వెనుకఁ
ద్రొక్కుచునున్న సిద్ధుఁడు కోపగించి
వాగియబిగు వింత వదలి దాఁటించి
రాగేలు బిగియించి రవళి ధే యనుచుఁ

పర మిడి కేలి బెత్తపుఁదర బెత్తి
చురుకుట్ట సైచిన స్రుక్కుచు నదియు
నడుగు ముందఱ కిడ కందంద జెగడి
మడిదోఁక పెట్టుచు మాటిమాటికిని
వెనువెన్కకే వచ్చి వెస ముందు సాగి
చనకున్నఁ జూచి వేసరి కొంకణుండు
గాలి డొందముఁ గల్చుగతుల శార్దూల
మేలకో చని చని యిటఁ బోక నిలిచెఁ
జిట్టకంబున నొంకుసిద్ధుండు తెరువుఁ
గట్టెనో కాక వాకట్టెనో లేక
యున్నతోన్నతుఁ డైన యోగీంద్రవర్యుఁ
డున్నాఁడో యీచక్కి యుర్విభాగమున
నని దెసల్ పరికించి యాచెంత యోగి
జననాథుఁ డగుభక్తిసారు నీక్షించి
పసిదిండి డిగ్గి తాపసవర్యపాద
కిసలయయుగళి నాగిలి వ్రాలి నిల్చి
యోగీంద్ర! మానిజాశోత్పలచంద్ర!
భాగవతోత్తంస! భక్తాబ్జహంస!
విజితారిషడ్వర్గ! విహితసన్మార్గ!
నిజకృపాభరితాంగ! నిగమాంతరంగ!

యపరాధ మపరాధ మని సన్నుతించి
కృపణుఁడై మాసీంద్రుఁ గృపవుట్టఁ బలికె
యింతవానికి నీకు నిట నూదిఁ బూని
గంత బొంతయుఁ గూర్పఁ గారణం బేమి?
యణిమాదిసిద్ధుల కధిపతి వీవు
ప్రణుతింప మునిసార్వభౌముండ వీవు
నీయట్టివానికి నీచకృత్యంబు
సేయుట దగునె? యోసిద్ధమాసీంద్ర!
యనుచుఁ దాఁ దొడిగినయట్టిమానికపుఁ
గొనబుకుచ్చులవింతకుచ్చులిగంత
పటుకక్షపుటిలోని పారదదివ్య
ఘుటికయు నయ్యోగికులచక్రవర్తి
ముందఱ నిడి కేలు మొగిచిన మోవి
చెందలిరాకుమైఁ జిఱునవ్వు నెఱయఁ
గొంకణుదెసఁ దేరకొని మాధవాంఘ్రి
పంకజయుగలగ్నభావుఁ డిట్లనియె
నిది యేమిఫల మిచ్చు నెట్లు గైకొంటి
వివరింపుమా మాకు పీనిచందంబు
లనిన సిద్ధుఁడు భార్గవాత్మజుఁ జూచి
వినతుఁడై వేర్వేఱ వివరింపఁదొడఁగెఁ

దనువున నీకంథ ధరియించినట్టి
మనుజుం డందుడు జరామరణదుఃఖములు
పొసంగెడురసములం బోసి శోధించి
రసపంచకమును బరము లెన్మిదియును
భాసిల్లి ధృతిబీజపక్వరత్నముల
గ్రాసంబు లొసంగి సాంగంబుం గావించి
పదియు నెన్మిదియు నై పరంగుసంస్కృతులం
బదిలంబు గాంగ నీపగిది నొనర్పం
బటుతపోమహిమలం బడసినయట్టి
ఘుటికోత్తమము దీనిగుణము నీతోడ
నేటికి నింక దాంప నిది సోంకినంతం
గోటిలోహము మంచికుందనం బగును
అన విని యలంతిన వ్వానవ్వాబ్జమున
నన లెత్త నహ్మానినాయకోత్తముండు
తనమేన రవికోటిం దలంకించుకాంతిం
గనుపట్టు మణికంచుకంబుం జూపుచును
ఆజగత్త్రయసేవ్య మగు నిజపాద
రాజీవరేణుపరాగంబుం దిగిచి
పలుమాఱుం బాషాణబాధలం జెంది
కలకాల మెల్లను గానలం దిరిగి

తడయక దేశ మంతయుఁ ద్రవ్వికొనుచుఁ
బాడివోసికొని పొట్టఁబోర లాచు వేఁగి
పుడమి నెందులకైనఁ బూటములు వెట్టి
కడపట నీ విట్లు ఘుటియించుఘుటిక
యినుము బంగరు సేయు టేమియాశ్చర్య
మనుచుఁ బాదానీత మగుదానిఁ జూపి
పాటింప నిది లోహపాషాణకోటి
కోట్లు గావించు కుందనంబుగను
ఇల నెవ్వఁ డిది ధరియించు నాతనికిఁ
దలఁచినపని యెల్లఁ దనుతానె యగును
ఇందును నందును నెదురు లే దరుణు
నిందును నగుకాంతి నెనసి యాఘనుఁడ
యగణితాయుష్మంతుఁడై యతులకలిమి
నగుచుండ మృత్యువునకు బొమ్మ వెట్టఁ
జరచర బెట్టు నిర్జరభావ మొందుఁ
దరుణీకదంబకందర్పుఁడైయుండుఁ
జెనఁటి యీభవవార్ధిచే యీఁత సేఁదు
వనజాసనేంద్రాదివంద్యుఁడైయుండు
నతనివశం బగు నఖిలలోకంబు
లతఁడు లోకోత్కృష్టుఁ డగుసిద్ధవర్యుఁ

డరయ నీకెందు లక్ష్యమె లోకులకును
సిరివరు దాసు లిచ్చినఁగాని లేవు
పనివడి నీతోడఁ బలుమాఱు వేయు
ననవేల ? నే నిచ్చినట్టి యీఘుటిక
ప్రతి చూడు మని యోగిపతి ప్రసాదింప
నతిభక్తిఁ గొంకణుం డవనతుం డగుచు
నరుదంది నిజవాహనారూఢుఁ డగుచు
సరభసగతిఁ జని చని యొక్కచోట
మును భార్గవాత్మజముని యిచ్చినట్టి
తన కేలిఘుటికచందముఁ జూతు ననుచు
దూరంబు చనక శార్దూలంబు డిగ్గి
తోర మై మిన్నులతోడ రాయుచును
జిత్రకూటంబులఁ జెన్నగ్గలించు
చిత్రకూటం బనుశిఖరిశేఖరము
చెంతకుఁ జని ముని శ్రీపాదపంక
మంతయుఁ బూని యయ్యద్రిపై నైవ
నలదేవతలు మింట నాశ్చర్య మంది
కలిగెఁబో రెండవకనకాద్రి యనుచు
నది భానుమండలం బగలించు కాంతిఁ
బదియాఱువన్నెయపసిఁడి యై యొప్పె

నప్పుడు కొంకణుఁ డంతరంగమున
ముప్పిరిగొను మోదమున వెఱఁ గంది
యనుపమం బైన యీహైమాద్రి యిచట
నునిచిపోతిన యేని యుర్వీమీఁదటను
క్రయవిక్రయములు భంగంబు లై పోవు
నయ మేది యంతరాంతరములు దక్కఁ
గ్రతుదానభోగముఖ్యములందు మిగుల
నతిశయం బగుచున్నయట్టి కాంచనమె
యితరలోహములతో నెనయైనఁ గార్య
గతి దప్పు నిది బుద్ధి గాదురా యనుచుఁ
దనయోగశక్తిచే ధరణీతలంబు
ఘనతరవివరంబుగాఁ జేసి యందు
సురగిరితో నీడుజోడు హేమ
గిరిశేఖరంబు నిక్షేపంబు సేసి
నెఱయ రొప్పులపాడనీలని నెక్కి
మఱియు వచ్చినత్రోవ మగుడి యేతెంచి
యపరిమితానుకంపామృతాసార
నపగతసంసారు నాభక్తిసారుఁ
గని భక్తిఁ బాదపంకజముల వ్రాలి
వినుతించి హస్తారవిందముల్ మొగిచి

యే మనువాఁడ బ్రహ్మేంద్రాదు లైన
నీమహామహిమ వర్ణింప నోపుదురె ?
శ్రీరామపదపద్మరేణువు సోఁకి
ధారుణి మై శిల తరుణి యై నిల్చె
నన వింటి మున్ను ప్రత్యక్షంబు నేఁడు
కనుఁగొంటి నీపాదకమలరజంబు
సోఁకినఁ బరుసంబు సోఁకినయినుము
వీఁక శైలము హేమవిజితాద్రి యయ్యె
హరికన్న హరిభక్తు లధికులే యనుట
యరయంగ నిపుడు తథ్యం బయ్యె నయ్య
వినఁ జెప్పఁ జోద్య మై వివరింప నెట్టి
ఘనులందు లేని నీఘనదివ్యమహిమ
మీఱి యెన్నఁగ వశమే ? మూఢుమాట
లాఱుతప్పులు మిమ్ము నభిమతింపంగ
నియ్యెడ గణుతింప నే నెంతవాఁడ
వేయినోళ్ళును రెండువేలజిహ్వలును
గలుగువానికిని శక్యమె ? పదివేలు
గలవు నానేరముల్ క్షమియింపు మనుచు
వినతుఁ డై పులి నెక్కి వినువీథిచక్కిఁ
జనియె భార్గవమునీశ్వరుఁ డంత నొక్క

గిరిగుహాంతరసీమఁ గృతనిష్ఠుఁ డగుచు
నిరుపమనిజయోగనిరతుఁ డై యుండె
నాసమయమున విహారేచ్ఛతోడ
నాసరోభూతమహాయోగివరులు
చనుచుండి యాభక్తసారుతేజమునఁ
గానకొన్న యాశైలగుహాకు నల్లంత
దవ్వులఁ జనుచుండి తమయోగదృష్టి
ముఖ్యరు భార్గవముని తేజ మరసి
యున్నతోన్నతుఁ డైనయోగీంద్రుఁ డొక్క
డున్నాఁడు వాఁడె లేకున్న నిబ్భంగి
శాతశీతాంశుతేజముల గేలించు
నీతేజ మొరులకు నేల సిద్ధించు
నని సంతసం బంది యందులో నిరువు
రనురాగమున భార్గవావాసమునకు
జలజాతిబాంధవచంద్రులకరణి
వలచుట్టుకొనుచు నవ్వల డాఁటి చనిరి
భాసురం బైన తత్ప్రభఁ జూచి యంత
నాసరోయోగీంద్రుఁ డచ్చెరువంది
చారుయోగాధ్వసంచారుఁ డౌ భక్తి
సారుఁ డున్నట్టియచ్చటి కేగుదెంచి

యతనిడగ్గఱ కేగి యభినుతి సేయ
హితమతి నాతండు నెమ్మనే గుఱెంచి
యనయంబు మెచ్చుచు నాత్మబంధువులఁ
గనుఁగొన్నగతి వేడ్కకడలి నోలాడి
యానసేందుప్రభ లడరుచందమున
నానందబాష్పంబు లందంద దొఱఁగ
నొండొరు నుతులు సేయుచు ధర సాగి
దండంబు లిడుచు నెంతయుఁ బ్రియం బెసఁగ
నాలింగనక్రియ లాచరింపుచును
గేలు కేలున బిగ్గఁ గీలించుకొనుచుఁ
జెలఁగి యిద్దఱు సుఖాసీను లై ప్రేమ
గులుకంగఁ దమతమకుశలంబు లరసి
యత్తపోధను లంత హరిపదాయత్త
చిత్తు లై విగళితచిత్తు లై కూడి
హత్తి పాయనియట్టి యానందలహరి
మత్తు లై నిరతాప్రమత్తు లై యచట
గరిమమై క్షీరోదకన్యాయ మెసఁగ
నిరువురు నుండి రనేకకాలంబు
తదనంతరమున నత్తపసు లచ్చోటు
గదలి పర్వతనదీగహనముల్ గడచి

యలపూర్వజలరాశియపరభాగమునఁ
బొలుచు మయూరాఖ్యపురముచెంగటను
గైరవకంజాతకలిత మైనట్టి
కైరవతీర్థంబుకడఁ గల్పకంబు
పోలు పొందు కేసరభూజంబుక్రింద
నిలిచి యోగసమాధినిరతిఁ బెంపొంది
యిరువు రచ్చోట ననేకకాలంబు
పరతత్త్వభజనానుభవమునఁ దేలి
యుండి రంతట సరోయోగినాయకుఁడు
దండ భార్గవపూనిధరణీశుఁ జూచి
యింతకాలము మన మొనసి యొక్కింత
యంతరంగంబున నరమర లేక
జోడుకోడియల మై జోఁకతోఁ దోసు
నీడల మగుచు నన్నిటఁ గూడిమాడి
దాయక పాయక తలఁపు లేకముగఁ
దోయజాక్షునిపాదతోయజాసక్తి
నన్నదమ్ములు వోలె ననగి పెనంగి
యిన్నాళ్ళు నుండితి మెర వింత లేక
గణన మించిన యింతకాలంబు నొక్క
క్షణ మయ్యె నాకు నీసంగతి నింక

ధరమీఁద నర్చావతారరూపమున
హరి యున్న నిలయంబు లచటితీర్థములు
సేవించి మఱియు మీశ్రీదివ్యమూర్తి
సేవింప మఱలివచ్చెద నంచుఁ బలికి
ప్రణమిల్లి ప్రణమిల్లి భక్తిసారుండు
ప్రణుతించి యానందబాష్పముల్ నించి
యక్కుననిఱియంగ నలమి యవ్వాని
నక్కడనుండి పాయనికూర్మితోడ
మరలిచూచుచు మందమందయానమున
నరిగె నంతటిమీఁద నశుపాదుండు
ననుపమయోగవిద్యాసక్తిఁ గొన్ని
దినము లచ్చోట వర్తిల నొక్కనాఁడు
తఱచుగా నామముల్ ధరియించుకతన
మఱి ధరింపఁగఁ దిరుమణి లేకయున్న
నిపు డూర్ధ్వపుండ్రవిహీనత నుండి
జపతపోముఖ్యముల్ సలుపఁ గాదంచు
తలపోయ నిది కృష్ణధారుణి యిచటఁ
వెలిసొంపు ధవళమృత్తిక యిఁక నెట్లు
గలిగెడు ననుచు హృత్కమలంబులోనఁ
దలఁపుచు యోగనిద్రాసక్తుఁ డైన

బంగారుగజ్జెలుఁ బసిఁడియందియలుఁ
జెంగావిచాయ మించినపైఁడివలువ
మొగపులమొలనూలు ముత్యాలకుచ్చు
బిగిసి చూపట్టుముప్పిడికటారంబుఁ
గటి సంఘటించిన కరపల్లవంబుఁ
బటువరంబుల నిచ్చుపాణిపద్మంబు
వలమురినెఱివాఁడి వలయుపుఁగత్తి
బలసి చూపట్టెడుపాణియుగ్మమును
బొడ్డుమానికము కెంపులబిటారించు
నొడ్డాణమును మించు నుదరబంధంబు
భుజకీర్తులును బాహుపురులు తాయతులు
భుజగభూషలతట్టు పుణుఁగుమైపూఁత
యక్కుననెలకొన్న యలమేలుమంగ
యక్కజం బగువైజయంతిసరంబుఁ
దారహారములుఁ బుత్తడిజన్నిదములుఁ
జారుమౌక్తికకంఠసరము బేసరముఁ
గంబుకంధరమును గౌస్తుభమణియు
బింబాధరంబు నొప్పెడికపోలములు
మందస్మితంబును మకరకుండలము
లిందుబింబము హసియించునెమ్మోముఁ

దెలిదమ్మికన్నులుఁ దిలనాసికంబుఁ
దెలిమించునాణిముత్తియపునామంబుఁ
గనకపిప్పలదళకలితపట్టంబు
ననుపమమణిమయం బగుకిరీటంబుఁ
గలుగు శ్రీవేంకటగ్రావాధినాథుఁ
డలమునిస్వప్నంబునందు వేంచేసి
పాడకట్టి తనకరంబుల మేను నిమిరి
వడదేర్చి లాలించి వరదుఁడై పలికె
వలవంత వలవ దోవత్స ! నీచింత
జలజాకరాంతరస్థలి సుధాకాంతి
నాయాజ్ఞచేఁ దిరునామ మింపొందు
నాయింద్రముఖులకు నది యలభ్యంబు
అరయంగ నది యణువంత ధరించు
నరుఁ డొందు సురల కందఁగరానిపదము
నది నీవు గైకొను మనునంతలోనె
ముద మంది భార్గవముని మేలుకాంచి
యంతరంగంబున నాదేవదేవు
నెంతయుఁ దలపోసి యింపు రెట్టింపఁ
గరిరాజపాలన ! కమలాక్ష ! భక్త
వరద ! రమానాథ ! వాత్సల్యజలధి !

ననుఁ గన్నతండ్రి ! క్రొన్ననవిల్తుతండ్రి !
యని సన్నుతించుచు *నాశ్చర్య మంది
పదిలుఁడై కొలనులోపల డిగ్గి తనదు
మదికి జో డగు జలమధ్యభాగమున
దండి మై పూర్ణిమాతారాధినాథ
మండితం బగుతిరుమణి సంగ్రహించి
మానీంద్రమణి తిరుమణి రమణీయ
మైనది యని యాత్మ నచ్చెరు వంది
తటమున కేతెంచి తత్తరుచ్ఛాయ
ఘటితకంజాసనకమనీయుఁ డగుచు
నది క్రమంబునఁ గేశవాదినామములఁ
బదిరెండు నుడువుచు భక్తిపూర్వముగ
నుచితస్థలంబుల నూర్ధ్వపుండ్రములు
రచియించి తదనంతగమున నయ్యోగి
యలచోటు వాసి పోయగముల మించు
నలకాంచితం బైన యలకాంచిఁ గాంచి
యచటి కేతెంచి తదంతరసీమ
నచట భోగీంద్రపర్యంకంబునందుఁ
జెలఁగి సరస్వతీసింధుబంధనము
సలిపెడు సేతువుసరణిఁ జెన్నొంది

---

*నానంద మంది

యవిరళశుభమూర్తి యై లచ్చిఁ గూడి
పవళించి యున్నట్టి పద్మాక్షుఁ బ్రీతు
సేవించి ప్రణతులు సేసి సన్నుతులు
గావించి యంతరంగమున భావించి
యచ్చట తైలధారాచ్ఛిన్న మగుచు
నచ్చినభక్తి నన్నగరంబునందు
భోగితల్పుని మనమునఁ బాదుకొల్పి
యోగవిద్యాసక్తి నుండె నుండుటయు
జనలోకనుతభక్తిసారునిచరిత
మనిశంబు విని విని యాశ్చర్య మంది
యాదటఁ గణికృష్ణుఁ డఖిలవేదాంత
వేది యై హరిపాదవిహితాత్ముఁ డగుచు
భక్తిసారమునీంద్రు పదపంకజాను
రక్తుఁ డై యితరవిరక్తుఁ డై యిపుడు
తనపాలిగురుఁడును దైవంబు గాఁగఁ
దనయాత్మఁ గోరి యాతని జూడఁ గోరి
జగతిఁ దన్మౌనిసంచారపూతంబు
లగునట్టి దేవాలయముల శైలముల
నదులఁ దీర్థముల నానాదిగంతముల
వెదకుచు వచ్చి దైవికమున నచట

భోగీంద్రవరతల్పభోగి యోగాను
యోగి వై యున్న యయ్యోగి నీక్షించి
తనతల్లిఁ గన్ననందనునిచందమున
ననయంబు హర్షించి యడుగుల కెరఁగి
పరఁగెడి యానందబాష్పపూరములఁ
జరణాంబుజముల మజ్జనము గావించి
పోఁడిమి నీమూర్తి పొడఁగనం గలిగె
నేఁడు వో నేత్రముల్ నేత్రంబు లయ్యెఁ
బరమపావన నిన్ను భజియించుకతన
ధరఁ గృతార్థుఁడ నైతి ధన్యుండ నైతి
నిదె యేను మ్రొక్కఁ బోయినయట్టిదేవుఁ
డెదురుగా వచ్చిన ట్లొనగుదెంచితివి
వేయుపాయమున బ్రహ్మేంద్రాదిసురలు
సేయనిభాగ్యంబుఁ జేసితి నేను
దలఁప భవత్ప్రసాదంబుచే మునుప
యలదృఢవ్రతునకు నాత్మజుఁ డైతిఁ
గణికృష్ణుఁ డనుపేరు గలిగినవాఁడ
గణుతింప నీదుకింకరుఁడఁ జుమ్మనుచుఁ
బ్రణుతింప నెలమితో భక్తిసారుండు
కణికృష్ణు నంతరంగంబునఁ జేర్చి.

యితనిచే లోకంబు లీడేరు ననుచు
మతి విచారించి యమ్మౌనిశేఖరుఁడు
సరస నొప్పెడి హేమసారకీర్ణ
సరసి యందులఁ గృతస్నానుఁ గావించి
సాంకంబుగాఁ దనపూర్వాంకపీఠిఁ
బంకజాతాసనభాసితుం జేసి
పరమగురుం డైనపద్మేశుహృదయ
సరసిజాంతరసీమఁ జక్కఁగా నిలిపి
కరము వేడుక మస్తకముమీఁద తనదు
కర మూఁది దక్షిణకర్ణంబులోన
స్వరవర్ణచరణార్థజాతాదివిధుల
సరణు లేర్పడఁగ నిశ్చలదయాదృష్టి
సరవిమై గృతపురశ్చరణంబు మంత్ర
వరము యోగమును సర్వముఁ దేటపడఁగ
నుపదేశ మొసఁగి సర్వోన్నతు గాఁగఁ
గృపచేసె నక్కణికృష్ణు వర్ధిష్ణుఁ
దను నంటుకొనువారు తనయంతవారి
లనుమాట జగతిఁ దథ్యము చేసె నతఁడు
కృతకృత్యుఁ డగు కణికృష్ణుఁ డామౌని
పతిపదాబ్జములకు భక్తిమై వ్రాలి

భజియింప నర్మిలి భక్తిపారుండు
నిజశిష్యుంతోడ నన్నికటంబునందు
నకలంకయోగవిద్యాభ్యాసుఁ డగుచు
నొకగుహాంతరసీమ నుండె నయ్యోగి
విదితచారిత్రము ల్వాని విని యొక్క
ముదుసలి తద్గుహాముఖముఁ బ్రత్యహము
నలికి మ్రుగ్గులు వెట్టి యక్షత గంధ
ఫల పుష్ప ధూప దీపముల నర్చించి
వినుతించి మ్రొక్కి యవ్విధమునఁ బూజ
లొనరింపుచుండ నయ్యోగి*పంకేజ
దినమణి యొకకొన్నిదినములు చనఁగఁ
గను విచ్చి చూచి యోగసమాధిఁ దెలిసి
ముంగిలి నున్న యమ్ముదితతోఁ బలికె
నంగనా! నీచేయునట్టి యీభక్తి
కిచ్చమెచ్చితి వర మేమి కామించె
దిచ్చెద నీవచ్చు నీరాదు నాక
వినుపింతు నొకమాట విను మింకఁ దుదిని
వనజభవాండ మవ్వలను లోపలను
నిది యడుగఁగవచ్చు నిది రాదటంచుఁ
గొదుకక వర మేదికొను మిత్తు ననిన

* శేఖరుఁడు । అనుకంపమై కొన్ని యబ్దముల్ చనఁగ

ననురాగమునఁ బొంది యప్పు డాజరఠ
మునినాథునకుఁ గరములు మోడ్చి పలికె
బలుముల పగ దాయపగటుల పచ్చ
చెలువంబునకు గొంగ జిగిచిచ్చుఁ గొఱవి
*నీటులమిత్తి వన్నెలవేలువిత్తు
పాటించిచూడ రూపము పాలి మాలి
తలఁపులరోఁత రోఁతలనీసుబట్టు
పొలుపొందు నిజభోగములవీసుకోలు
నగుబాటుగని జవ్వనపుముక్కుఁగొయ్య
యగునట్టి ముదిమి వాయఁగఁ జేసి నన్ను
లలితరూపవయోవిలాసము ల్గలిగి
విలసిల్లఁగాఁ జేయవే మౌనిచంద్ర!
యనుఁడుఁ బ్రసన్నాత్ముఁ డై భక్తిసారుఁ
డనుపమకరుణాకటాక్షవీక్షణము
నెలఁతపై నిగుడించె నిగుడించుటయును
నలరామపదరేణు వంటినయంత
శిల చట్టురూపేది చెలువ యైనట్టు
చెలువమెల్లను బ్రోది చేసినకరణి
వనజనేత్రునిపాదవనజంబు సోఁకి
తనరుచుఁ గుబ్జ సుందరి యైనకరణి

---

* నేటుఁతిత్తి, నీటులడెత్తి.

వెలఁది చల్లని నిండువెన్నెలనీటఁ
బులుకడిగినకల్వపూదూపు వోలెఁ
బరమయోగీశ్వ రాపాంగసంగమున
జరతోడఁ బాసి నిర్జరభామ యగుచు
నూరునిర్జితరంభయును నాసికాప్త
తారుణ్యజితతిలోత్తమయును జరణ
మంజీరరవజితమంజుఘోషయును
రంజితతనులతారమణతావిజిత
చిత్రరేఖయు నౌచుఁ జెన్నగ్గలించి
చిత్రంబు గాఁగ నచ్చిగురాకుఁబోఁడి
బెడఁగు లై బెళకక బెళకుకన్నులును
గుడిగొని కలుకక కలుకుగుబ్బలును
నలువొంది నవ్వక నవ్వునెమ్మోము
మెలపున మెదలక మెదలువేనలియు
సన్నమై జడియక జడియునెన్నడుము
మిన్నలై మెఱవక మెఱయుమైదీఁగె
తోరమై తొలకక తొలకుపిఱుందు
చారుచేలంబు మించక మించుతొడలు
తెగడి కెందమ్ములఁ దిట్టక తిట్టు
చిగురులచాయ మించినపదంబులును

జిగితేనె చిందక చిందుపల్కులును
సొగసులై సొలయక సొలయుభావములుఁ
గలిగి యొప్పారు జగన్మోహనాంగి
చెలఁగి యమ్మానీంద్రుశ్రీపాదములకు
నతు లొనర్పుచు హస్తనళినముల్ మోడ్చి
నుతియింపఁ దొడఁగె నమ్మునిలోకనాథు
నలసురాసురులకు నందంగరాని
చెలువంబు నీకృపచే నాకుఁ గల్గె
మౌనీంద్ర! మీమహామహిమాతిశయము
నేను వర్ణింపంగ నెంతటిదాన
నన విని హర్షించి యాకోమలాంగిఁ
గనుఁగొని పల్కె నుత్కంఠ దీపింపఁ
దరళాక్షి మత్ప్రసాదంబున నింక
నిరుపమసంపదల్ నినుఁ జెందఁగలవు
పరికింపఁగాఁ బట్టబద్ధకామినులు
పరిచారములు సేయుభాగ్య మందెదవు
నీమానసంబున నీలాహివేణి
మామకధ్యానంబు మఱవకు మనుచు
ననిచినఁ దదనుజ్ఞ నయ్యిందువదన
తనయింటి కరుగు నత్తఱి దైవికమున

నాపట్టణం బేలు నవనీవిభుఁడు
భూపాలనికర మింపుగఁ జేరి కొలువ
నెఱమించు గురిగింజనీలని నెక్కి
మెఱయుచు నావేళ మృగయానురక్తి
నరుగుచుఁ దనవచ్చినట్టిమార్గమున
నరుదెంచుచున్న యయ్యతివ నీక్షించి
మరుబారిఁ జిక్కి వేమఱు సొక్కి చొక్కి
యురు దంది మఱియు నపూర్వక చూచి
తళదళుక్కున ధరాతలమున మెఱసి
నిలిచినమెఱుఁగో మానికములగనియొ
బంగారుప్రతిమయో భావజుకేలి
చెంగల్వచిలుకో పూచినకల్పలతయొ
కన్నెకయ్యమునకుఁ గాలు ద్రవ్వుచును
జెన్నొందు మరునిరా *చిలుకవాపురమొ
యని తేజి డిగ్గి తోయజనేత్రఁ జేరఁ
జని గారవించి యచ్చన లాడువేడ్క
నాసతిఁ జతురంతయానాధిరోహఁ
జేసి తోఁకొనుచుఁ దేజీ నెక్కి మగుడి
యక్కన్యరూపంబునందునం దగిలి
చిక్కి తత్కులగోత్రశీలనామముల

* చిలుకో పావురమొ

నరయుంగ మఱచి నిజావాసమునకు
నరుదెంచి శుభవేళ నాకోమలాంగి
సిరి మించ దివిజు లచ్చెరు వంది చెలఁగ
వరవైభవముల నుద్వాహ మై యంతఁ
బొలుపుమైఁ గమ్మవల్పులు సోఁడుముట్ట
నలరుటిండ్లను మణిహర్మ్యవాటికల
భువనజాకరముల భువనేశ్వరముల
నవిరళచంద్రశాలాంతరస్థలుల
నాలేమతోఁ గూడి యంగజకేళిఁ
దేలి తేలించి యెంతే సొంపు మెఱసి
తద్దయు నింతిపైఁ దగిలినప్రేమఁ
బ్రొద్దుగ్రుంకులు పొడుపులు రాత్రి పగలుఁ
దెలియ కీసరణి మత్తిలి రతికేళి
సలుపుచుఁ బెక్కేండ్లు చనినపిమ్మటను
గొమరుప్రాయం బను కోమ రైనచెఱకు
నమలినపిప్పి నా నరసె వెంట్రుకలు
†పొడిబొడి నెరులతో బొమదోయిబిగువు
సడలినవిం డ్లనా జాఱె నొక్కింత
* మున్ను పి న్నెఱుఁగక ముదితతోఁ గూడి
కన్ను గాననిరీతిఁ గప్పెను బొరలు

†పొడివడి. *మున్నె పెన్నెఱుఁగక.

ఫలియించి రస మింకుపంటచందమున
సోల పైననెమ్మేను స్రుక్కిళ్ళువారెఁ
దుదిని గామాంధునితోఁ పొందురోసి
వదలినగతి నింత వదలె ద్విజాళి
ముత్తరంబున వచ్చుముదిమిక్రొమ్మోసు
లొత్తినగతి మీస లొక్కింత నరసె
ముదుకఁడై యిట్లు కాముకబుద్ధితోడ
నదవదఁ జెందు యయాతిచందమున
జనపతి యొకనాఁడు సతి విలోకించి
ననియె నేకాంతహర్మ్యంబులో నుండి
కటకటా! భూమి నెక్కడ లేసివింత
యిటఁ గల్గెఁ గంటివే యేణాయతాక్షి!
ముదిత నాథునికంటె మునుమున్నె ముదియు
ముదితకంటెను బతి ముదియునే మున్ను
అరయ మజ్జనభోజనాదులు వయసు
లిరువురకును సమం బెన్నిచూచినను
దన కేల వచ్చె వార్ధకము నీ వేల
యినుమడించినచేవ నెనసి నానాఁటఁ
జెందినజిగితోడఁ జెట్టునడిగిన
పిందియకరణిఁ గాన్పించెద విపుడు

నెరు లింత నెరయవు నెమ్మోముచాయ
తఱుఁగదు చనుదోయి తరల దింతైన
వారిజనేత్ర! నీవయ సెక్కివచ్చు
కారణం బేమి నిక్కము చెప్పు మనిన
నొఱపుగాఁ బరపుపై నొకకరం బూది
చిఱునవ్వు మోవిపైఁ జిందులాడంగఁ
బయ్యెద యరజాఱఁ బాలిండ్లమీఁద
నొయ్యన హారంబు లుయ్యెల లూఁగ
నునుసిగ్గునిగ్గుకన్నుల నామతింపఁ
గొనగోళ్ళ వెడజాఱుకురులు దిద్దుచును
వినయ మేర్పడఁగ నవ్విభుదిక్కుఁ జూచి
యనియె నచ్చెలువ నెయ్యంబు రెట్టింప
భక్తిసారుం డనఁ బరఁగెడు భక్తి
ముక్తిదాయకుఁ డైన మునివరేణ్యుండు
నగరాంతికమునఁ బన్నగభోగిశాయి
నగరిచెంగట గుహాంతరసీమ నుండు
నతనికిఁ గణికృష్ణుఁ డనుశిష్యుఁ డతఁడు
నతనియంతటివాఁడె యాకృష్ణయోగి
కవిసార్వభౌమవిఖ్యాతిఁ జెన్నొందు
భువనత్రయంబునం బురుషు లే దనఁగ

బాగొప్ప నచ్చోట భక్తిసారుండు
యోగవిద్యాసక్తి నుండునవ్వేళ
మునుకొని తద్గుహాముఖముఁ బూజించి
కొనియుండ నాయోగికులవరేణ్యుండు
కారుణ్య మెసఁగ నాకడఁ జూచి దివ్య
తారుణ్య మీఁగతి దయచేసె నాకు
నది యోగివరదత్త మైనది కానఁ
జెదర దెన్నటికి నోక్షితిపాల! నీవు
వలసిన నయ్యోగివల్లభుపాద
జలజముల్ చేరి నిర్జరభావ మొందు
మనుఁడు రాజసము నహంకార మెసఁగ
మనుజనాథుఁడు సభామంటపస్థలికి
నరుదెంచి సింహాసనారూఢుఁ డగుచు
బరిచారకులఁ దెసఁ బరికించి పలికె
ఫణిశాయిమందిరప్రాంతంబునందుఁ
గణికృష్ణుఁ డనుపేరి కవి యున్నవాఁడు
మతిలోన మీ రనుమానింప కరిగి
యతని నేఁ బిల్చెద నని తోడితెండు
అని పిల్చి పంచిన నాపరిజనులు
చని కణికృష్ణు నచ్చటఁ బొడఁగాంచి

తనయున్నచోటికి ధరణివల్లభుఁడు
నిను దోడితెమ్మని నియమించె మమ్ము
ననఘాత్మ విచ్చేయు మనవుడు గురుని
యనుమతిఁ గణికృష్ణుఁ డవనీశుకడకు
నేతేర రాజసం బెసఁగ భూనాథుఁ
డాతని నుచితాసనాసీనుఁ జేసి
కర మర్థిఁ బలికె నోకణికృష్ణ! మాకు
గురుతరుం డగు భవద్గురుని సేవింప
వేడు కయ్యెడి నిదె వేవేగఁ బోయి
తోడితె మ్మనుచు నందుల కేమి వినుము
కవిత నీవలెఁ జెప్పఁగారా దటంచుఁ
గవు లెల్ల నినుఁ బెక్కుగతుల వర్ణింప
విని విని యిటకు రావించితిఁ గవిత
వినఁగోరి యిప్పుడు విఖ్యాతి గాఁగ
సిరి మించుసొమ్ములు చీనాంబరములు
హారులదంతులతోరహత్తుగా నిత్తు
వరరసరీతి భావవ్యంగ్యముఖ్య
పరిపూర్ణ శుభశబ్దబంధంబు గాఁగ
ననయంబు నీనేరు పంతయు మెఱసి
తనమీఁద నొక్కపద్యముఁ జెప్పు మనిన

నాసీచనరపాలుఁ డాడువాక్యములు
వీనుల నిడక యవ్వేళఁ దాపసుఁడు
నెరుసరికరిఁ జూచి నిగుడి కోపించు
తెఱఁగునఁ గనలి గద్దియ డిగ్గనుఱికి
శ్రీమనోహరపదాశ్రితచక్రవర్తి
మామకగురుఁడు సామాన్యుఁడే తలఁప
నీరథు లాపోశనించినయతఁడు
కారించి యరకాలఁ గనుచూపినతఁడు
కడగంట నమృతాంశుఁ గన్నట్టియతఁడు
కడలిఁ ద్రావెడువహ్నిఁ గ్రక్కినయతఁడు
పుట్టి యేగినవారు పుట్టినవారు
పుట్టనుండినవారు భువి క్రింద మీఁద
నతఁడు పాదుసిఁ జెప్పినట్టిచోఁ బూర్వ
పక్షంబు లగుదు రెప్పాటునసైనఁ
దోయజభవశివాదుల లెక్కగొనఁడు
నీయున్నచోటికి నేఁ డేల వచ్చు
రూపింపఁ జక్కెరరుచి గొన్నయతఁడు
వేఁపచే దఁడుగునే వివరించిచూడఁ
గమలసంభూతశంకరముఖ్యసురల
కమితంబు లైన బ్రహ్మాండకోటులకు

నేలిక యగుశౌరి నెన్నెడు నాడు
వాలుఁగ నిను నెన్నునా? దుర్మదాంధ!
నీవు లక్ష్యమె నాకు? నీ విచ్చునట్టి
యీవి లక్ష్యమె? తుది నిచ్చితి వేని
యలవి ననిత్యంబు లసుఖంబు లైన
శిలలు లోహంబు లిచ్చెద వింతె కాని
యిభరాజపాలకుఁ డిచ్చినయట్టు
లుభయవిభూతులు నొసఁగ నోపుదువె?
దానవాంతకుఁ దక్కఁ దక్కినయట్టి
మానవాంతరమున మానవాంతరము
వేఱైన భజన గావించుట వినుతి
సేయుట నా కన్న చెలియలి వావి
నరనాథ! నీమీఁద నను జెప్పుమంటి
హరి హరి! యెట్లు నో రాడ్డె నీ కనిన
భీషణుం డగుచు విభీషణుమీఁద
రోషించు దశకంతు రూపు దీపింప
బొమముడి గమర చూపుల నిప్పు లురల
భ్రమితాక్షుఁ డై యోష్ఠపల్లవం బదర
మోమెల్ల జేవురుముద్దచందమున
షోషించఁ గణికృష్ణుఁ జూచి యి ట్లనియెఁ

దద్దయు నిన్ను నాదరమునఁ బిలిచి
పెద్దచేసిన నేల ప్రేలెదు నన్ను
నివ్వేటఁ బొగడుకవీంద్రులలోన
నెవ్వారిఁ బోలుదు రీవు నీగురుఁడుఁ
బెరిమెఁ బోనిమ్మని ప్రియము గావింప
నరిమీఱి పల్కెదు మన్మత్తుచందమున
నీ వనఁగా నెంత నీగురుం డెంత
నీ వేల యతఁడేల నీవు *నాతఁడును
దండిమై తన యేలుధారుణిలోన
నుండక చనుఁ డింక నుండితి రేని
దండింతు ననుఁడు నత్తాపసో త్తముఁడు
మండుచుఁ బలికె నమ్మనుజాధమునకుఁ
గావించు తపమెల్లఁ గనలినఁ జెదరుఁ
గావున శపియింపఁ గా దని కాక
నీచేనితనమును నిన్ను నీకుణమ
నీఱు సేయఁగ నోపనే యింక నేల
నిన్నుఁ గన్గొనరాదు నీ వేలుధరణి
నున్నఁ బాపము చెందు నోరి పాపాత్మ!
యని వానిఁ జూడక యచ్చోటు వాసి
దినకరబింబంబుదిక్కుఁ గన్గొనుచు

*నీగురుఁడు

సరభసగతి భక్తిసారుఁ డున్నెడకు
నరుదెంచి తత్క్రమం బంతయుఁ దెలిపి
యీపాపమతి యేలు నిలలోన నున్నఁ
బాపంబు చెందు నోపరమమునీంద్ర!
యున్నతి మీపాదయుగళంబు నాత్మ
నెన్నుచు నిటమీఁద నెచ్చోటికైనఁ
బనివినియెద నంచుఁ బదముల కెరఁగి
వినుతించుశిష్యుని వీక్షించి పలికెఁ
దనయ! నీ వొల్లనిస్థల మిది యేల
నినుఁ బాసి యుండంగ నేర్తునే యేను
ఏ వత్తు నీవెంట నే వచ్చినంత
నావెంటనే వచ్చు నాగేంద్రశాయి
యతనివెంబడి వత్తు రఖిలదేవతలు
నితరంబుఁ దలపోయ నేల నీకనుచు
గ్రక్కున నచ్చోటు గదలి యుగ్రంపుఁ
జక్కి నొప్పెడి శేషశాయిసన్నిధికి
నేతెంచి యాయిందిరేశ్వరుఁ గాంచి
నాతండ్రి! జగదేకనాథ! గోవింద!
భక్తవత్సల! కృపాపరతంత్ర! భుక్తి
ముక్తిదాయక! జగన్మోహనాకార!

యియ్యోగివరుచిత్త మేరీతిఁ గరఁగు
నియ్యపరాధ మిం కేమిటఁ బాయు
నేను గావించిన దిది మహాద్రోహ
మైన నాపహాని కృపాకరుం డగుట
వరశరణాగతవత్సలుం డగుట
శర ణన్నఁ గాచు నిశ్చయ మింతకంటె
నరయంగ మఱి యుపాయము లే దటంచు
సరివోరు భయము విస్మయ మాత్మఁ బొదలఁ
దడయక మంత్రులు తన వెంట నడువ
నడుగులు దొట్రిల్ల నలయిక వొడమఁ
బెదవులం దడుపుచుఁ బెం పెల్లఁ దక్కి
యదపేది తన్మార్గ మగయుచు వేగ
నరిగి యేగుచున్న యయ్యతిచరణ
చరణాబ్జములఁ జక్క సాగిలి వ్రాలి
తొడబడి రెండుచేతులఁ బాదయుగము
విడువక వడి వెక్కివెక్కి యేడ్చుచును
జలమతి ద్రోహి నృశంసుండ మిగులఁ
జులుకనివాఁడ నసూయాపరుండ
జడుఁడఁ దామసుఁడ వంచకుఁడఁ గష్టుఁడను
ఖడమి నెవ్వరిసరిఁ బోలనివాఁడ

నమరేంద్రవంద్య! సర్వాపరాధములు
క్షమియింపు కృపఁ జూడు సకలశరణ్య!
తనయుండు నేరక తప్పుఁ జేసినను
జనకుండు కోపింపఁ జనునె యోతండ్రి!
యని పెక్కుభంగుల నభినుతుల్ సేయ
మనమునం గరుణించి మానినీవల్లభుఁడు
హరిచక్రమున కోడి యత్రినందనుఁడు
సిరివరు వేఁడ నాశ్రితవత్సలుండు
సొలయక యంబరీషుని వేఁడు మనిన
చెలువున నామానిశేఖరుం డనియెఁ
బ్రణతులచేఁ గాని ప్రణుతులఁ గాని
కణికృష్ణు వికసింపఁగాఁ జేయు వెని
వేమారు న న్నెంత వేఁడిననైన
మామకభర్తుండు మగఁడ కే రాను
రమణతో నియ్యపరాధ మయ్యోగి
క్షమియింప కేచును క్షమియింప ననిన
క్షితినాథుఁ డాకణికృష్ణుపాదముల
కతిరయంబున వ్రాలి యార్తరావమునఁ
గన్నీరు దొరఁగ గద్గదకంఠుఁ డగుచుఁ
బన్నినదైన్య మేర్పడ సన్నుతింప

ఫణిశాయి! నీభక్తభక్తుఁ డైనట్టి
కణికృష్ణుఁ డిచటిభూకాంతుతో నలిగి
యరిగెడు నిటఁ బాసియతనితో నేను
సరిగెద నింక నీయహిశయనంబు
మడఁచి బాహాదండమధ్యంబునందు
నిడికొని నీవు నీయెలనాఁగఁ గూడి
నావెంట వేంచేయు నన్ను మన్నించి
వేవేగ నాకూర్మివింద! గోవింద!
యని యొక్కపాటచే నారమానాథు
వినుతి చేసిన భక్తివివశుఁడై యతఁడు
పెనుపొందఁ బఱచిన పెనుబాపచాపఁ
దనచంక నిఱికి పద్మాయుతుం డగుచు
మునుకొని చనుచున్న మునికులోత్తంసు
వెనువెంటఁ బాయక వేంచేయునప్పు
డినకులుం డడవికి నేగుచోఁ బౌర
జనులెల్ల నతనిపజ్జను బోవునట్లు
నిజవాసములు డించి నిఖిలదేవతలు
భుజగతల్పుని గొల్చి పోవు నత్తఱిని
కులగిరు ల్గ్రుంగె †దిక్కుంభులు మ్రొగ్గె
జలరాశివర్గంబు చలచల మరఁగె

---

†దిక్కులు వ్రక్కలయ్యె.

నుడుపంక్తి చెదరె సూర్యునివేగ మడరె
వడఁకె శేషుఁడు ధరావలయంబు వేలె
నీరీతి జగ మెల్ల నిట్టట్టు వడియె
నారసిచూచిన నది యట్ల కాదె
హరిభక్తు లలిగిన యది నివారింప
హరహరబ్రహ్మాదు లైన నోపుదురె
నెట్టన సురనాథు నిరసించుతపసి
తిట్టు దాఁకినయట్టిదివియును బోలెఁ
గప్పు మీఱినయట్టికావిరి విరిసెఁ
గప్పి నల్గడల చీఁకట్లు గ్రమ్ముచును
ఆమహీపతి యేలునట్టిపట్టణము
సీమయు నవ్వేళ శివపాదు నైవ
భావించి మంత్రులుఁ బౌరు లవ్విధము
భూవిభుతోడ నద్భుతముగాఁ జెప్పఁ
గాంచి యేలెడుమహీకాంతుఁ డత్తెఱఁగు
గాంచి వారలు వల్కుక్రమ మాలకించి
తనుఁ గట్టుత్రాడును దనుదానె తెచ్చి
కొనునట్లు నాయవగుణ మింత సేసె
నని తనసేయుమహాపరాధంబు
మనమునఁ దలఁచి వేమఱు భీతి నొంది

యియ్యోగివరుచిత్త మేరీతిఁ గరఁగు
నియ్యపరాధ మిం కేమిటఁ బాయు
నేను గావించిన దిది మహాద్రోహ
మైన నాపహాని కృపాకరుం డగుట
వరశరణాగతివత్సలుం డగుట
శరణన్నఁ గాచు నిశ్చయ మింతకంటె
నరయంగ మఱి యుపాయము లే దటంచు
సరివోరు భయము విస్మయ మాత్మఁ బొదలఁ
దడయక మంత్రులు తన వెంట నడువ
నడుగులు దొట్రిల్ల నలుదిక్కుఁ బొడమఁ
బెదవులం దడుపుచుఁ బెం పెల్లఁ దక్కి
యదపేది తన్మార్గ మరయుచు వేగ
నరిగి యేగుచునున్న యయ్యతిచరణ
చరణాబ్జములఁ జక్క సాగిలి వ్రాలి
తొడబడి రెండుచేతులఁ బాదయుగము
విడువక వడి వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచును
జలమతి ద్రోహి నృశంసుండ మిగులఁ
జులుకనివాఁడ నసూయాపరుండ
జడుఁడఁ దామసుఁడ వంచకుఁడఁ గష్టుఁడను
ఖడమి నెవ్వరిసరిఁ బోలనివాఁడ

నమరేంద్రవంద్య! సర్వాపరాధములు
క్షమియింపు కృపఁ జూడు సకలశరణ్య!
తనయుండు నేరక తప్పొఁ జేసినను
జనకుండు కోపింపఁ జనునె యోతండ్రి !
యని పెక్కుభంగుల నభినుతుల్ సేయ
మనమునం గరుణించి మహానివల్లభుఁడు
హరిచక్రమున కోడి యత్రినందనుఁడు
సిరివరు వేఁడ నాశ్రితవత్సలుండు
సొలయక యంబరీషుని వేఁడు మనిన
చెలువున నామహానిశేఖరుం డనియెఁ
బ్రణతులచేఁ గాని ప్రణుతులఁ గాని
కణికృష్ణు వికసింపఁగాఁ జేయ వేని
వేమాఱు న న్నెంత వేఁడిన నైన
మామకభక్తుండు మగుడ కేరాను
రమణతో నియ్యపరాధ మయ్యోగి
క్షమియింప కేచును క్షమియింప ననిన
క్షితినాథుఁ డాకణికృష్ణుపాదముల
కతిరయంబున వ్రాలి యార్తరావమునఁ
గన్నీరు దొరఁగ గద్గదకంఠుఁ డగుచుఁ
బన్నినదైన్య మేర్పడ సన్నుతింప

నవిరళం బగుసహస్రాపరాధములు
సవరించి తుది వచ్చి శరణుచొచ్చినను
ఘనులైనవార లాకరటిసేరములు
మనమునఁ బెట్టక మన్నింతు రెపుడుఁ
గావునఁ గరుణామై గణికృష్ణయోగి
భూవరు *చేయుతప్పులు మది నిడక
యతఁడునుం దాను నయ్యతిపాదునకు
నతులు గావించి మన్నన సేయు మనిన
సంతసింపుచు భక్తిసారయోగీంద్రుఁ
డెంతయుఁ బ్రీతుఁడై యెలమి నెక్కొనఁగఁ
జిరతపోనిధి యైనశిష్యుఁడుఁ దాను
నరుదెంచె మగుడి పూర్వాశ్రమస్థలికిఁ
గ్రేపువెజ్జనుగోవుక్రియ భోగిశాయి
యాపద్మయును దాను నతనితోఁగూడఁ
జనుదెంచె నతనితో సకలదేవతలుఁ
జనుదెంచి నిజనివాసముల నెక్కొనిరి
యోగీంద్రుఁ డంత మున్నుండినయట్టి
నాగేంద్రతల్పునినగరి కేతెంచి
యాదేవదేవు దయామృతాంభోధి
వేదగోచరు భక్తి వినుతిఁ గావించి

---

*చెయ్వు లప్పుడు॥

ఫణిశాయి! కాంచికాపట్టణాధీశ!
కణికృష్ణుఁ డిచటికిఁ గ్రమ్మఱ వచ్చె
నీవును నింక మ న్నిట్టిచందమున
శ్రీవధూమణిఁ గూడి శేషతల్పమునఁ
బవళింపు మని యొక్కపద్య మొనర్ప
భువనైకతల్పుఁ డప్పుడు ముదం బెసఁగ
నాయోగివరుఁ గూడి యనురక్తి వెంటఁ
బోయివచ్చినరీతి భువనంబు లెఱుఁగ
సవ్యహస్తంబు మ సమ్ముక్రింద నునిచి
సవ్యేతరముఁ గటిస్థలిమీఁదఁ జాఁచి
కడలికన్నియ పాదకమలంబు లొత్త
నుడురాజు తెలి మించు నురగేంద్రుమీఁదఁ
బుండరీకముమీఁదఁ బొలుపొందునట్టి
గండుతుమ్మెదజేనిగతి నొప్ప మిగిలి
శయనించి తొల్లింటిసరవి నింపొంది
యయకరుం డైయుండె నదికారణమున
ధారుణిమీఁద నందఱును యథోక్త
కారిశుఁ డని యెన్నఁగడగి రా వేల్పు
చరణాబ్జముల వ్రాలుజనపాలుఁ జూచి
కరుణించి మంత్రివర్గంబుతోఁగూడఁ

బురమున కనిచి యప్పుడు భక్తిసారు
నురగేంద్రతల్పుని నురుకృపాంబుధిని
సేవించి మఱియు నచ్చినభక్తిఁ బ్రణుతిఁ
గావించి యంతరంగము భక్తిరసము
వెలికి నుప్పొంగినవిధమున నేత్రి
జలజాతయుగళి బాష్పములు బిట్టడర
గోపాలపాలక ! గోవింద ! కృష్ణ!
నాపాలిదైవమ ! ననుఁ గన్నతండ్రి !
భావింప బ్రహ్మాండపటలసంతతులు
నీ వాకుమన్నపూనిక నాడు; నట్టి
జాడ నొప్పెడురమాస్వామి ! యే నిప్పు
డాడించుకైనడి నాడితి వీవు
ఫాలాక్షనుత ! భక్తపరతంత్ర ! నీదు
సౌలభ్య మే మని సన్నుతించెదను?
అని పాదములమీఁద నందంద వ్రాలి
ఘనతరసంతోషకమలధిఁ దేలి
గుఱి మీఱు తొలిపల్కుకొన వేల్పుమానఁ
దఱిఁ బండుపంట నా ద్రావిడభాషఁ
గృతకృత్యజననమస్కృతియు లోకోప
కృతియునుంగా నొక్కకృతి సంఘటించి

యంత శ్రీ రాహరి వైమ శిష్యుత్తోఁడ
నంతరంగమున శ్రీహరిఁ బాదుకొలిపి
వేడుకతో యోగవిద్యానురక్తి
నేడునూఱేఁడు లయ్యైరవున నుండి
యటమీఁద నామూర్తి నామూర్తి యగ్ర
తటమున నిలుచున్నధరచక్రధరుని
యాసరి శయనించునట్టిగోవిందు
నాసీనుఁ డై యున్నయట్టి లక్ష్మీశుఁ
దలఁపులో నిడుకొని తత్పాదభక్తి
సొలపులు మీఱ నచ్చోళమండలము
వెడలి తీర్థంబులు విపినాంతరములుఁ
గడచిశిష్యుఁడుఁ దానుఁ గడుసంతసమున
భూరివారిమరందపూరకహ్లార
సారకాసారప్రసారవిస్తార
సారసబిసగణాస్వాదనలోల
వారణమదగంధవళితాళినాథ
విలసితమైనకావేరిచెంగటను
నలువొందు కుంభఘోణమున కేతెంచి
భాసితగోపురప్రాసాదతతుల
భాసిల్లు మణిమంటపంబులోపలను

నెరయఁ దెమ్మరదూడి నించి చూపట్టు
పరపుపై నొసపరిబాగు లేర్పడఁగఁ
బవళించి శ్రీదేవిపాలిండ్లబటువు
కవమీఁదఁ బాదపంకజములు సాఁచి
శిరముక్రిందట నొకచెయిఁ జేర్చి యొక్క
కరము బిత్తరముగాఁ గటిమీఁదఁ జాఁచి
వీనులఁ గదిసిన వెలిదమ్మికన్ను
గోనల నమృతంబుఁ గురియుచునుండఁ
గడలుపిం జెలు వారఁ గట్టినపసిఁడి
పాడలు రెట్టింపుసొంపులు దువాళింపఁ
గఱకువేయంచులకత్తిచా లెడయు
మెఱసి వేడము గొన్నమెఱుపు లైయొప్ప
నిసువాలుపుత్తడినెట్టంబుపసలు
బెడఁగు లై నలుగడఁ బేరెముల్ వార
ముద్దులమొసలిసొమ్ములచకచకలు
తద్దయుఁ జెక్కుటద్దముల నర్తింప
నెఱమించు లొదవుమానికములచేని
మెఱపులు డొందంబుమీఁదఁ *గ్రేళ్ళుఱుక
జిగిదమ్మిమోముచే శీతాంశుసొంపు
నగునతృప్తామృతనాథనాయకుని

*బెల్లురక, గెల్లురక

బరమాత్ము నాశార్ఙపాణి దర్శించి
ధర సాగి మ్రొక్కి యెంతయు సన్నుతించి
పరిపూర్ణ మగు భక్తిపారవశ్యమునఁ
బరికించి వెండియుఁ బ్రణుతింపఁ దొడఁగె
భద్రనాగేంద్రంబు పైఁ బవ్వళించి
నిద్రించె దేటికి నిర్ణిమిత్తముగ
నీతఱిం బవళించి తేమికారణము
నాతోడఁ జెప్పవే నను గన్నతండ్రి!
ఘనతరం బైనచక్రము కేలఁ బూని
చెనఁటిరక్కసులఁ ద్రుంచినబడలికయొ
జలరాశిఁ జొచ్చి రాక్షసు లగీటణఁచి
చెలఁగి వేదములు దెచ్చినబడలికయొ
క్షీరసింధువు మధించియుఁ గ్రుంగకుండఁ
జేరి మందరము మోచినబడలికయొ
ముఖదంతకోరకమున జగత్త్రియము
నిఖిలభారంబు నానినబడలికయొ
పైకొన్నయుక్కుకంబముఁ గొనగోళ్ళఁ
జేకొని వ్రక్కలించినబడలికయొ
జగము లీరేడును చక్కనియడుగు
చిగురుటాకునఁ గొలిచినబడలికయొ

గండగొడ్డట రాజకంఠనాళములు
చెండి చెండాడివైచిఁ బడలికయొ
దండకావనమున దనుజవర్గంబుఁ
జెండివైచుచుఁ జరించినబడలికయొ
కౌరవాధిపునితోఁ గనలి తత్పురము
సీరాగ్రమునఁ బెకల్చినబడలికయొ
యలవి మీఱంగ గోపాంగనామణుల
చెలువంపురతులఁ దేల్చినబడలికయొ
మేలిమితురగంబుమీఁదట నెక్కి
లీల వయ్యాళిఁ దోలినబడలికయొ
యీయెడ నాతోడ నింతయుఁ దెలియ
మాయన్న యొఱఁగింపుమా యన్న నపుడు
మునినాథువిన్నపమునకు డెందమున
ననయంబు హర్షించి యాశాఙ్గపాణి
తల యెత్తి చూచి యాతనితోడఁగూడఁ
బలుమఱు సరసత భాషించి మెచ్చి
సవిభూతికముగ నిజస్వరూపంబు
నవిరళగతిఁ జూప నయ్యోగివరుఁడు
నలమయూరపురంబు నుండివచ్చి
యలవి మీఱినకాంచికాంతికస్థలిని

జెన్నొందు శారదాసింధువుచెంతఁ
బన్నగరాజతల్పంబున నేను
మును గనుఁగొన్నయీమూర్తినే యిచటఁ
గనుఁగొంటి నాతపోగరిమ యెట్టిదియొ
యనుచు ననంతవేదాంతార్థవితతి
బనుపడఁగా శార్ఙ్గపాణి మీఁదటను
స్తవరూప మగుప్రబంధముఁ జేసి మఱియు
భువనమోహనమూర్తిఁ బుండరీకాక్షు
నావేల్పువేల్పు రెప్పార్పక మఱియు
సేవించి యందునం జిక్కి చొక్కుచును
సప్తశతద్వయసంవత్సరములు
ప్రాప్తయోగాభ్యాసభరితుఁడై యుండె
నాద్యుఁడా ఫణిశాయి యది కారణముగ
నుద్యోగశాయి యై యుండు నెప్పుడును
అటమీఁద నామూర్తి నాత్మకంజమున
ఘటియించి కతిపయగ్రామముల్ గడచి
యలఘువైభవముల నమరపట్టణముఁ
బోలుచు శార్దూలాఖ్యపురవరంబునకు
నరుదెంచి శూర్పంబు లమ్మెడువాని
సరవిఁ దత్పురవీథి సంచరింపంగ

నాసమీపము పంచటరంగుపై నొక్క
భూసురేంద్రుఁడు వటుపుంజంబుఁ గూర్చి
స్వరవర్ణములు తదుచ్చారణాశక్తి
గర మొప్ప వచియింపఁగా శిష్యసమితి
*యప్పుడు తమయుపాధ్యాయులమోము
తప్పక చూచి యెంతయుభయం బెసఁగ
బలుమఱు మునివ్రేళ్ల పనస లెన్నుచును
మెలిగొన్నశిఖ లింత మిటిమిటిపడఁగ
నిడుసాగిలగ మెడల్ నిక్కించి బిగువు
సడలి యోష్ఠంబులు చాఁచి దంతములు
వెలువడ నొండొరుల్ వివృతాస్యు లగుచు
వలనొప్ప సారెకు వల్లించుకొనుచు
నుండ నవ్వేళ నయ్యోగివల్లభుఁడు
దండ కేతేర నాధారుణీసురుఁడు
నితరు లెవ్వరుఁ దను నెఱుఁగరాకుండ
నితరవేషము ధరియించి యేతెంచు
పరమపావనుఁ డని భావింపలేక
పరునిగాఁ దలపోసి పామరబుద్ధిఁ
జదువు చెప్పుట మాని చదివెడువాండ్ర
నదలించి నిలిపిన నయ్యోగివరుఁడు

*అప్పుడందఱు నఁపా

నాసన్న మెఱిఁగి తా నచ్చోటు వాసి
యాసన్నవీధికి నరిగె నవ్వేచును
ఆతరవాతఁ దా నాతరవాయి
*యేతరి యోజ రు వ్వీయఁబో నంతఁ
దనకును దనశిష్యతతికిని ముందు
వెనక దోఁపకయున్న వేఱొండువిప్రు
నడుగఁబోయిన వాఁడు నారీతి నొండు
నుడువనేరక మూఁగనులివ్రున నున్నఁ
దలపోసి మనము ముందర వేదపఠన
సలుప మేదరిరీతిఁ జనుదెంచె నొక్కఁ
డతని శ్రీహరిదాసుఁ డనక యిందఱము
మతిలోనఁ గడు నవమానంబు సేయ
నెట్టనం దనభక్తు నిరసింప శౌరి
బెట్టుగా వాఙ్ముద్రఁ బెట్టినాఁ డనుచు
ననుతాప మొదవంగ నతఁ డెట్టిఘనుఁడొ
యనుచు నందఱుఁ గూడి యాజాడఁబట్టి
యరిగి వేఱొకచోట నతిభానుకోటి
కిరణుఁ డై యున్న యోగిని విలోకించి
ప్రణుతించికొనుచుఁ దత్పాదపద్మములు
ప్రణుతులయ్యాలోకపావనమూర్తి!

---

*యొజ్ఞ యాఁర్వెం బోయినంత, యొాఝురు వీయబోనంత

బ్రహ్మణ్యమునివేద్య ! భవరోగివైద్య !
బ్రహ్మయోగీంద్ర ! కృపానిధీ ! యేము
నెన్నంగఁ జేసిన యెల్లనేరములు
మన్నించి మాకు బ్రాహ్మణ్యంబు గలుగ
దేవరనిగమోపదేశంబు మాకుఁ
గావింపు మని పలుకఁగ మౌనివిభుఁడు
భావజగురుపాదపద్మసంసక్తుఁ
డై వారితో మాటలాడ నైపమిని
వలకేలికొన నల్లవరిగింజ గిల్లి
యలవిప్రగణముపై నడరించుటయును
రామునిశ్రీపాదరజముచే రాయి
రామ యైనట్లు వారలజిహ్వలందుఁ
బాషాణతృణజడప్రాయ మైనట్టి
భాష నిజస్వరూపమునఁ జెన్నొందె
నాదటఁ దత్క్రియ యర్థంబు వెలుపు
వేదంబు నెఱిఁగి భూవిబుధు లుప్పొంగి
వలగొని యయ్యోగివరునకు మ్రొక్కి
యలరి గృహంబుల కరుదెంచి రంతఁ
గావున హరిభక్తి గలిగినవారు
భావింపఁ ద్రైలోక్యపావనాధికులు

మానీంద్రుఁ డంతఁ ద న్మార్గంబుఁగడచి
యానగరాధీశుఁ డగు దానవారి
సదనంబు వలచుట్టి చరియింపుచుండ
సదనంబులో రమాసహితుఁ డైయున్న
యాతపసులభాతి నతనినీక్షించు
కౌతుకం బతనిపైఁ గరుణయుఁ బెనఁగ
నామాని యేదెస కరుదెంచెఁ దాను
నాముఖం బైకరుణాపాంగతతులఁ
గప్పుచు నమ్మౌనిఁ గనుఁగొనఁ దొడఁగె
నప్పుడు హరిపాదుఁ డను విప్రవరుఁడు
యాగకర్మారంభుఁ డై యేఁగుదెంచి
యాగాంతరాత్మకుం డైన యావేల్పు
నురుభక్తి మైషోడశోపచారముల
నరవిఁ బూజించి యంజలిచేసి మ్రొక్కి
యాగాగ్రపూజార్హుఁ డైనట్టి దివ్య
యోగివాఁ డని చూపునొప్పు దీపింపఁ
గరమర్థిఁ బరివృత్తకంధరుం డైన
హరిఁజూచి యేమకో యని వెఱఁ గంది
పరికింప నిట యెట్టిపరమయోగీంద్రుఁ
డరుదెంచి యీచక్కి నరుగుచున్నాఁ డో

కడుఁ జోద్య మని తదాగారంబు వెడలి
వడిసేగి తానును వలచుట్టుకొనుచు
నందంద నలుదిక్కు లరయుచువచ్చి
ముందరిదెస జగన్మోహనాకృతిని
వికసితధవళారవిందమధ్యముల
మకరందరేఖలమాడ్కి నెమ్మేన
ధవళోర్ధ్వపుండ్రమధ్యముల శ్రీచూర్ణ,
మవిరళరేఖ లైయనువొందుచుండ
రవిసుతాగంగాతరంగముల్ రెండు
కవగూడియొప్పెడి కరణి నెంతయును.
దులఁగించు నలినాక్షతులసికామాలి
కలుకంబు కంఠలగ్నంబు లైయొప్ప
నొప్పుచున్న య య్యోగీంద్రుఁగాంచి
ముప్పిరిగొనుమోదమునఁ జేర నరిగి
పాదపద్మములపైఁ బ్రణమిల్లి విష్ణు
పాదకోవిదుఁ డంతఁ బ్రణుతిఁగావించి
యయ్యా! నాకావించు యాగంబు సఫల.
మయ్యె నీదర్శనంబబ్బుటవలన
నదె యాగశాల నీవటకు వేంచేసి
తుదలేనికృపఁ గృతార్థుని జేయవలయు

నోజతో నీదాసుఁ డొనరించు నగ్ర
పూజ నీ వవధరింపుము మానిచంద్ర!
యపుడు నాయజ్ఞంబు యజ్ఞ మైయొప్పు
నపుడుగదా కృష్ణుఁ డదియొప్పికొనును
గావున నీభృత్యుఁ గరుణించియటకు
వేవేగ దేవర వేంచేయవలయు
నని వెండియును జరణాంబుజాతముల
వినతుఁ డై లేవక వినుతిఁ గావింపఁ
గరుణించి య య్యోగికింకరవ్రాడు
హరిపాదకోవిదు నలమిలాలించి
వెనుకొని యతఁడు సేవింపుచు రాఁగఁ
జనుదెంచె న య్యాగశాలలోపలికి
నంత నావిష్ణుపాదాహ్వయసూరి
సంతసంబున భక్తిసారయోగీంద్రు
ననుపమభద్రపీఠాసీనుఁ జేసి
యనువొంద నర్ఘ్యపాద్యాదుల నొసఁగి
మును చేదిభూపాలముఖ్యులు చూడ
వనజాక్షునకు ధర్మవసుధేశ్వరుండు
సవరించు నగ్రపూజయుఁ బోలె నపుడు
సవనంబు గనుఁగొనఁ జనుదెంచు జనులు

దినకరనిభులైన ద్విజులు ఋత్విజులు
గనుఁగొన నాగమోక్తప్రకారమున
రంగైనకనకపాత్రమున న మ్మౌని
పుంగవునకు నగ్రపూజఁ గావించెఁ
గావింప ఋత్విజుల్ గని కోప మెసఁగ
నావిష్ణుచరణు నందంద తిట్టుచును
సర్వశాస్త్రజ్ఞులై చర్చింప వేద
పర్వతములవంటి బ్రాహ్మణు లుండఁ
జేర్చి బృహస్పతి పెకలివచ్చినను
జర్చింపగల ఘనశాస్త్రు లుండంగ
నశ్వమేధాదిపర్యంతముల్ దెలిసి
శాశ్వతమతు లైన శ్రౌతులుండగను
మనమున భయ మింతమాని యీయున్న
*ఘనులనందఱ గట్టకడఁ బారవైచి
యెవ్వనినో తెచ్చి యితరులు తన్ను
నవ్వ నిందఱ నట్టనడుమను బెట్టి
యగ్రజన్ముల కహంకారము చు శోభిల్లు
నగ్రపూజన మిచ్చు టది యెట్టులోరి!
†యోజమాలినవాజ వోరిపోత్రాత్య
నీజన్మమంతయు నేఁడు ఫలించె

*గట్టకట ! †మాలినవాఁడ

జగతి నెవ్వరు నీకు సరిలేరు నీకుఁ
దగునాతఁ డతనికిఁ దగుదువు నీవు
భాగ్యంబు చేసితి బంధుల యెదుట
యోగ్యుండ వైతి వీయుర్వి నెన్నంగ
వైదికుం డని జను ల్వర్ణించిచూడ
నీదు బ్రాహ్మణ్యంబు నేఁడు సిద్ధించె
యాగమంతయు సాంగ మయ్యె సాకార !
నీగుణంబుల నెన్న నేర్తుమే యేము
అనుచు నొండొరు మోము లాగ్రహావృత్తిఁ
గనుఁగొని నిడువాలు గడ్డంబు లదర
జగడించి కెరలుచుఁ *జాకపుస్తములు
దిగజార వదలఁగట్టిన పంచె లూడఁ
దొట్టిపెంజెమటలు దొఱఁగ ఫాలముల
దట్టంపుఁ బట్టెవర్ధనములు గరఁగఁ
బ్రాఁకుబన్నులు వెలిఁబడఁగ బాహువులు
వీఁక మైఁ జాచియు విప్రుఁదిట్టుచును
గడపట వీని సంగడి నింతనుండి
కుదువకుం డెవ్వఁడుఁ గుడిచినవాని
†బొంపిరి జన్నిదమ్ములు త్రెంపివైచి
పెంపెల్లఁ జెడఁగొంపఁ బెకింపవలయు

---

*జంకలపుస్థు జంకలవుస్థు †బంపిరి.

నని పోవ నుద్యుక్తులై యున్నవారిఁ
గనుఁగొని య య్యోగికంఠీరవుండు
మును మరుత్తునియాగమునకు సంవర్తుఁ
డనిమిషగర్వంబు లడఁచుచందమున
హరిపాద ! వెఱవకుమని యాదరించి
సరగున హృదయకంజము శౌరిఁజూచి
హరి, రమాపతి, సహస్రారాంకపాణి,
వరదాయి షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్ను
గాఢతరాజ్ఞానగర్వాంధ విప్ర
మూఢులవదనముల్ ముద్రించి నట్లు
నీపాపసేవకు నిందించినట్టి
యీపాపమతుల యేపెడయ నివ్వేళఁ
దలఁపులోపలి శేషతల్పు నాలోన
వెలుపల నీదివ్యవిస్ఫూర్తిమూర్తి
వేవేగ జనులెల్ల వెఱఁగందికొనుచు
సేవింపఁగాఁ బ్రకాశింపించు మనుచు
హృద్యంబుగా లోకహితముగా నొక్క
పద్యంబు నవరింపఁ బంకజోదరుఁడు
నామాని శీతాంశు నగ్రభాగమున
సోమార్కకోటుల సొం పగ్గలించి

శ్రీరసానీళలు సిరిమించు హస్త
సారసంబుల నిజచరణంబు లొత్త
మణిమయ కంకిణీమంజీరకాంతి
గణసముజ్జ్వల పాదకమల యుగ్మండు
కనకచేలావృతఘంటికాఘటిత
ఘనసప్తకీశోభికటి చక్రతలుఁడు
బంధురోడ్యాణ శంపాలతాజఠర
బంధరోమాళి షట్పదపంక్తి యుతుఁడు
సందీప్తదరసుదర్శన గదా శార్ఙ
నందకయుత సమున్నత కరాబ్జుండు
శ్రీవత్సకౌస్తుభ శ్రీవనమాలి
కావరచందన కలితవక్షుండు
వరహారదర్పణోజ్జ్వల గండయుగళ
నిరుపమచాంపేయ నిభనాసికుండు
నాకర్ణవిశ్రాంత హరిణాంబుజాత
నీ కాశకరుణాంక నేత్రభాసితుఁడు
చారుమందస్మిత చంద్రికాసార
పూరబింబాధరభూషితాననుఁడు
సకలంకకంకణహారకేయూర
మకరకుండలదివ్యమణికిరీటుండు

నగుచు భోగీంద్రశయానుఁ డై శేష
ఖగరాజసేనేశ ఘననిత్యముఖులు
వ్యాసాంబరీష రుక్మాంగద కపిల
వాసిష్ఠముఖ భాగవతులు సేవింప
సరసిజభవ శర్వశక్రాదివిబుధ
గరుడ గంధర్వనికాయంబు గొలువ
నిత్యప్రసన్నుఁ డానీరజోదరుఁడు
ప్రత్యక్ష మయ్యె నాభక్తిసారునకు
నప్పు డాభూసురు లరుదంది భయము
ముప్పిరిగొనఁగ న మ్మునినాథవరుని
నతనికిఁ బ్రత్యక్షమైన యవ్వేల్పు
నతనికిఁ బరిచరు లైనవారలను
సేవించి మొల్లపూఁచినరీతి మేని
తీవలుగరుపార ధృతభీతులగుచు
వడవడవణఁకుచు వచ్చియవ్వాని
యడుగుదమ్ములమీఁద నందంద్రవాలి
యపరాధులము దురహంకారమతుల
మపరిమితాజ్ఞాన మనువార్ధిమునిఁగి
దరిగాన మిన్నాళ్ళు తావకపాద
తరణిచే నిటమీఁద దాఁటంగఁగలము

శరణాగతత్రాణజగదేకవినుత
పరికింపఁగా ద్విపాత్పశువుల మైనఁ
దమదమనేరములు చిత్తమునందు నిడక
క్షమియింపవలయు నేచందాన నైన
ఘనబలోత్కట మైన గంధసింధురము
కినిసికుక్కలు మొఱగిన లెక్కగొనునె
నీచంద మెఱుఁగక నీమనందమున
మోచి నేమనుగొన్న మొఱగితిమయ్య!
యవియెల్లఁ దలఁపక యభయం బొసంగి
భవవార్ధి వెడలింపు పరమయోగీంద్ర!
మఱియెఱుంగుదు మేని మహనీయమహిమ
యెఱిఁగిన నీమూర్తి యెఱుఁగంగవలయు
నని పెక్కులాగుల నందంద వినుతు
లొనరింప భార్గవయోగిచంద్రుండు
కరుణించి యావిప్రగణము నీక్షించి
సురగరుడోరగుల్ చూచి నుతింప
నపుడు ప్రత్యక్ష మైనట్టి మాధవుని
సపరివారాయుధ శ్రీయ నేందిరముగఁ
దడయక డెందంపుఁ దామరయింట
నిడికొని తొల్లింటి యింపు మైనున్న

వీక్షించి భూసురవితతి వెండియును
నక్షపాదునకు సాష్టాంగంబు లెరగి
యతనిచెంగట నున్న హరిపాదసూరి
నతిభక్తి నుతియించి యడుగుల కెరగి
పరమపావన! నీపరిభావంబు నాత్మ
నరయక దుర్భావమలాడితి మిప్పు
డవియెల్ల నోర్చుకొమ్మని*ఫళఫళని
దవుడలు కరములఁ దాటించుకొనుచు
నావిష్ణుపాదున కభివాదనములు
గావించి క్రతువు సాంగముసేసి రంత
వనజాసనాదిదేవతలు న ప్పాని
యనుమతి నెలవుల కరిగి ర వ్వేళ
సారసదళనేత్ర చరణాహ్వయుఁడు
ధారుణీసురలును దానును గూడి
యవభృథస్నాతు డై యరుదెంచి యోగి
ధవుని శ్రీపాదతీర్థము న య్యాయించి
యాయక్షపాదుని యాబాల్యమహిమ
వేయుచందంబుల వివరింపఁదొడఁగె
నోసుదర్శనమూర్తి యురుతపోరాశి
రాసికి నెక్కు భార్గవమునీందునకుఁ

* ఫళిఫళిని భళిభళిని

బోడమి యీప్రాకృతభోజ్యవస్తువులఁ
గుడువక హరిదివ్యగుణసుధారసముఁ
గ్రోలుచు వృక్షులు గొనివచ్చినట్టి
పాలుగైకొని భక్తపరతంత్రబుద్ధి
నగ మారగించి వాత్సల్యంబుతోడ
సగము వారలకుఁ బ్రసాదించి కరుణ
వారికి మగుడజవ్వనము రాఁజేసి
ధారుణి వొగడ సంతానంబునొసఁగి
పరయోగిసామ్రాజ్య వైభవశ్రీలఁ
బరమాత్మ విశ్వరూపము విలోకించి
కలకంఠుఁ డెరగ లికను చూపు మగుడ
నలకాలనయన సహస్రము ల్చాపి
కొంకణు రసపాదముటికను బాద
పంకజరజముచేఁ బరిహాసింపుచును
నీరజభవుఁ డయోనిజుఁ డైన యోగి
ధారుణీవిభుని బాంధవ మాచరించి
శ్రీవేంకటేశదర్శిత సుధాసార
భావితకుండంబు పరికించి కాంచి
కణికృష్ణు నిజశిష్యుగాఁగఁ జేపట్టి
గణుతింప ముదుసలిఁ గన్యఁగావించి

జగములు గొనియాడ జగదేకనాథుఁ
డగుఫణిశాయి లెమ్మని తోడుకొనుచు
ననుచరుం డైవచ్చు నాదేవు మగుడఁ
జనుదెంచి తొల్లింటి సరవిమైనుంచి
కువలయ ప్రాణంబు కుంభకోణంబు
భవనంబుగానున్న ఫణిరాజశయను
సేదదేరఁ గనుతిసేసి మెప్పించి
యాదేవుతో మాటలాడి యంతటను
వడినహంకృత విప్రవరులనాలుకలు
పెడతలఁ బట్టించి భీతు లైవారు
శరణుఁజొచ్చిన దివ్యసారస్వతంబుఁ
గరుణించి యాచోటఁ గందర్పగురుఁడు
కరమర్థిఁ బరివృత్తకంధరుం డగుచు
గరిమతో నినుఁ బెక్కుగతుల నీక్షింపఁ
బావనచరిత నాభాగ్యంబువలన
దేవర యిటకు నేతెంచి నాసేయు
నగ్రపూజనము నీ వంగీకరించి
యగ్రజన్ముల దురహంకార మెడయ
ననఘుగోవిందుఁ బ్రత్యక్షంబు సేసి
కొని యాత్మలో నిడికొంటి యివ్వేళ

మెన్నశక్యము గాని యిట్టి నీమహిమ
నిన్నను వర్ణింపనేర్తునే యేను
భావించి చూచినఁ బరమయోగీంద్ర !
దేవరమహిమ శ్రీదేవుండె యెఱుఁగు
నని ప్రణామములు సమర్పింప మిగుల
మునిలోకవిభుఁడు ప్రమోదంబుతోడ
హరిపదాహ్వయుఁడైన యాసోమయాజి
గరిమడగ్గఱఁ బిల్చి కౌఁగిటఁజేర్చి
ధరణి సర్వాభీష్టదాయకం బైన
వర మిచ్చి యవ్విప్రవరు నందునునిచి
ననుబోటి కలుషమానసుల వెండియును
దన కృపామృతముచే ధన్యులఁజేసి
కణికృష్ణుతోఁ గూడఁ గ్రమ్మఱ మాని
గణయుతుఁడై ధరఁగలుగు తీర్థముల
శ్రీశైలరంగ విశేషభూవలయ
దేశంబు లందు వర్తింపుచునుండె
నిరవొంద భక్తిమై నీభక్తి సారు
చరితల నీధరాస్థలి నెవ్వఁ డేని
గృతిమొనర్చిన యట్టి కృతకృత్యమతికి
హతబుద్ధిఁ బ్రతిదినం బెన్నువారలకు

వినిన వ్రాసినఁ జదివిన వారి కెపుడు
ననుపమదీర్ఘాయు రైశ్వర్యతతులు
నకలంకశుభములు నభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులుఁ గరస్థలినుండు ననుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
నతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్త సంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావఘూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృత మైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగ ద్వితీయాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి!
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
కడుచిత్రమై తూర్పుకడలికిం జక్కఁ
బడమటి దెసజగత్పావనం బగుచు
ధాత్రీసతీమణి ధరియించు రత్న
చిత్రకం బోయనఁ జెన్నగ్గలించి
మండితం బగు పాండ్యమండలి సరసఁ
*బుండరీకంబునాఁ బురియొండు వెలయు
నాపట్టణము కురువను రాజుచేత
ద్వాపరంబునఁ బాలితం బైనకతనఁ
గురుకాభిధాన మై కొమరుదీపించు
నిరుపమతామ్రపర్ణీసమీపమున

*కలదు.

నల పట్టణమునకు న మ్మహాతటిని
మెలమిఁ బుష్పాంజలు లిచ్చెనోయనఁగఁ
గడలతా కుల మౌక్తికములు బిట్టెగసి
వడిదదంగణభూమి వర్షించుచుండు
మందాకినీనదీమహితకల్లోల
†మందానిలాలోల మంజుకేతువులు
గోపురాన్వితము లై గోపురాగ్రములఁ
బ్రాపించి రతిపరిశ్రాంతి నున్నట్టి
యమరదంపతుల మై నందందవోడము
చెమరులోర్చుచునుండుఁ జిత్రవైఖరుల
వరహేమవర్ణలు వసియించినట్టి
హరినీలమణిమయ హర్మ్యవాటికలు
అసమయశంపాన్వితాంబు దోదయము
పసలుపుట్టించు నప్పసము నచ్చటను
శ్రీద్యోతితుఁడు మునిసిద్ధసేవ్యుండు
నాద్యుండు నైన శ్రీహరియుండు నందు
నత్యంతశుభశీలు రమలమానసులు
శ్రుత్యంతవేదు లచ్చోటి భూసురులు
వీరు వారనక యప్పోటిలోనున్న
పౌరులు పరమప్రసన్నులే తలఁప

†మందాకినీలోల.

నందులో నొక్కమహాభాగవతుని
నందనుం డిందిరానాథతత్పరుండు
వనధిగంభీరుండు వశితినాథేంద్రుఁ
డనుపేరఁ బ్రఖ్యాతి నందె యాఘనుఁడు
ధర్మధరుం డను తనుజాతుఁ గాంచె
ధర్మజ్ఞుఁ డైన శ్రీధవభక్తుఁ డతఁడు
చక్రపాణిధ్యానసంసక్తుఁ డైన
చక్రపాణిని గాంచె సంతోష మెసఁగ
నతఁ డంత రక్తధారాహ్వయుఁ గాంచె
నతఁడు పాటల మోచనాఖ్యుని గనియె
నతనికి భోక్తాఖ్య యనుపేరు గలుగు
సుతుఁ డుదయించె నాసుజ్ఞాననిధికి
విపులార్థసత్కారి విభవానుకారి
యపగతాహంకారి యఖిలోపకారి
యనుపమాలంకారి యవికారి కారి
జనియించె నాకారి* జనకుఁడు నంత
వరుస నవీనయౌవనుఁ డైనతనుజ
వరునకు నత్యంతవైభవశ్రీలఁ
గువలయాంగనకూర్మి కులుకైనకురుక
యపుల శోభిల్లు గ్రామాంతరసీమ

* జనకుఁ డంతటను.

ఘనతపోనిధి యైన కమలాప్తవత్సుఁ
డనుభాగవతునకు నాత్మజ యైన
పాథోధికన్యకాపతిభక్తినిరత
నాథనాయిక యనునలినాయతాక్షిఁ
బరిణయం బొనరించి పరమానురక్తిఁ
గురుకాధివాసుఁ డై కొమరొప్పుచుండె
నంత నాచెలువప్రాయమునఁ జెన్నొంది
కొంతకాలము కాంతుఁ గూడి వర్తించి
జననగేహమునకుఁ జనుదెంచి కొన్ని
దినము లచ్చట నుండి తిరిగి వెండియును
నత్తవారింటికి నరుగుచోఁ ద్రోవఁ
గ్రొత్తైనమించులు గులుకుమేడలును
బసిఁడిమొల్లామ గుబ్బలకవాటములుఁ
బొసఁగి చూపట్టుగోపురమంటపములుఁ
జెలఁగుచు వేల్పునెచ్చెలులపాలిండ్లఁ
గలకల నవ్వుబంగారుకుండలను
నెలచట్టుకోటల నిద్దంపుమణుల
నలరెడు నగరంబునందుఁ జూపట్టు
నాకు రంగేశు దైవాధీశవంద్యు
లోకాధినాథు నాలోకించి భక్తి

వినత యై వినుతి గావించి "యోనంద
తనుజన్మ! నా కొక్క తనుజన్ము †నొసఁగు"
మన విని యప్పు డయ్యరవిందనాభుఁ
డనురాగ మెలరార నాత్మ నుప్పొంగి
వదనంబుఁ దెఱచి దైవారెడుకరుణ
నెదుట నున్నట్టి య య్యింతి నీక్షించి
పుత్త్రి! యేనే నీకు భువనంబు లెఱుఁగఁ
బుత్త్రుండ నయ్యెదఁ బోయి రమ్మనిన
మతి సంతసిలి ప్రణామము సేసి తనదు
పతిగేహమునకు నప్పుడఁతి యేతెంచి
కాంతానురక్త యై కడువేడ్క నుండె
నంతట నాకురంగాధినాయఁకుడు
తననిజరూప మై తనరుసేనేశుఁ
బనిచెఁ దద్గర్భసంభవుని గమ్మనుచుఁ
బనిచిన నారమాపతిసైన్యపతియుఁ
జని ప్రవేశించెఁ దజ్జఠరంబునందు
ననబోఁడి యగు నాథనాయిక కపుడు
కనుపట్టె నొయ్యన గర్భచిహ్నములు
సూత్రవతీశుచేఁ జొప్పడుచున్న
వేత్రంబు మైకాంతి వెలిమించినట్లు

† నిమ్ము.

సవ్రైనసల్లపూసలపేరు వోలె
నవిరళం బగుచు రోమాళి చూపట్టె
ననవిల్తునునుగుందనపుబొమ్మరముల
కొనల నీలపుములుకులు దాచినట్లు
వలుద లై తళుకెక్కి వట్రువ లైన
ములుగుబ్బపాలిండ్లమొనలకప్పొదవెఁ
గలికిచూపులఁ జంద్రికలు పర్వె ననఁగఁ
బలుకబారెను గండపాళికాయుగము
నలివేణి ముఖచంద్రుఁ డమృతంపురసముఁ
జిలుకుచందంబునఁ జిట్టము లెసఁగె
గగనభాగంబు సాకార మై యొప్పు
పగిదిఁ గౌఁదీఁగ చూపట్టె నానాఁటఁ
బొలఁతికి నవమాసములు నిండు వేళఁ
గలలోన గజముఖగణముఖు ల్గొలువ
వేత్రహస్తునికూర్మివెలఁది యైనట్టి
సూత్రవతీదేవి చూపట్టె నంతఁ
గలియుగం బిలమీఁదఁ గలిగినమీఁదఁ
వెలియఁ దొంబదిరెండుదినములు చనఁగ
సవరనివేళ వైశాఖవిశాఖఁ
గవివాసరమునఁ గర్కటకలగ్నమునఁ

గనియెం బుత్త్రుని జగత్కల్యాణమూర్తి
వనజాక్షుం గన్న దేవకిరీతి నంతఁ
గావిరి విరిసె దిక్తటుల మహాను
భావభావముల సంభ్రమము రెట్టించెఁ
గురిసెఁ బువ్వులవాన ఘుమఘుమ మింట
మొరసె దుందుభులు ప్రమోదంబుతోడఁ
బొంగె వైష్ణవకులాంభోరాశి మిగులఁ
గ్రుంగెను పాషండకులభూధరములు
విందు లై మకుటాగ్రవిహితకరార
విందు లై యింద్రాదివిబుధులు బుధులు
జయ జయ శబ్దముల్ సవరించి రెలమి
నయముగా వీచెఁ బ్రసన్నతావిగాలి
యలయుచు యాయజూకాగ్నిహోత్రములు
వలగొనుశిఖలఁ బావకుఁ డొప్పుమిగిలె
ధరణివరాహావతారుఁ డైనట్టి
హరి సూతికాగృహ మప్పుడు సొత్తెంచి
కరుణ దైవాఱంగఁ గారిసూనునకుఁ
జిరముగా జ్ఞానోపదేశంబు చేసె
నప్పు డానాథనాయకి పుత్త్రుఁ గాంచి
నప్పు డాశౌరి గేహాంతరసీమ

శేషుండు నిర్ణిద్రచించామహీంజ
వేషుఁడై యెంతయు విలసిల్లుచుండె
హారికృపాలబ్ధవిద్యామృతాహార
పరితృప్తుఁడై తల్లి పాలిండ్ల పాలు
కుడువఁడేమవఁడు కన్గొనఁ డొండుదిక్కు
బడలఁ డీగతి నున్న బాలు నీక్షించి
యడియాసఁ దలిదండ్రు లదెయిదె యనుచుఁ
బొడిబడుకొనుచు నప్పురుషుల్లఁ గడపి
యిలఁ బుట్టి చనుఁగ్రోలఁ డీబాలుఁ డనుచు
నెలమి మాఱున్నామ మిడి యటమీఁద
మఱియుఁ దొల్లింటియమ్మాడ్కినే యుండ
గిఱికొన్నవగల మిక్కిలి వెఱఁగంది
యిది యేమిచోద్యమో యిన్నినాళ్ళయె
నుదయాస్తమయములం దొక్కమాఱైనఁ
జను నోటఁ బెట్టఁడు చను గ్రోలకున్నఁ
గను విచ్చి చూడండు కను విప్పకున్న
నెలుఁగెత్తి కావని యేమవం డెపుడు
నలకువ మేన నింతయుఁ గానఁబడదు
కడుఁ బెద్దకాల మీగతి గొడ్డువీఁగి
కొడుకుఁ గాంచిన నట్టికొడుకు సిద్ధించె

దేఁకువఁ గనిపించు తెఱవలఁ జూచి
యేఁకటఁ బడఁజేసె నిట్లు దైవంబు
మఱియును నేము నిమ్మహిఁ బుట్టి బుద్ధి
యెఱిఁగితి మీరీతి యెఱుఁగ మెన్నండు
కరమునం గని పెంచువారలు లేరె
వర మైన నిటువంటివర మొందఁ గలదు
కురుకాధినాథు మక్కువఁ గోరి వేఁడఁ
గరుణించి వర మిచ్చెఁ గడు*సీఁగరముగ
నిచ్చెఁ బో యిందఱ కిచ్చినరీతి
నిచ్చెనా తుది వచ్చి యిది కొంత సేసెఁ
దలఁపఁ బిడ్డఁడె వీఁడు దయ్యంబు గాక
పలుమాఱు నీరీతి† బలుపుకో నేల
నని పుత్త్రవాత్సల్య మంతంతఁ బొదలఁ
దనవారిచెనఁ గాంచి తనయునిం జూచి
యేను నీకై నోము లెన్నని నోఁచి
‡పైనాఁకపాటులఁ బడి గొడ్డువీఁగి
కంటి నీవంటి చక్కనిముద్దుగుఱ్ఱ
నంటు సేయవు కేరి నవ్వ వేమిటికి
నీసున మీతండ్రి యేనును నీకుఁ
జేసిన యెగ్గేమి చెప్పుమా తండ్రి !

---

* శేఖరముగ † బలుముకో. ‡ పానాకపాటుల.

యోయన్న! యిట్లూరకున్నాఁడ వేలఁ
బూయంగఁ జేఁపి యేర్పులు దట్టుతనదు
చన్నులపా లేల చవిగొన విపుడు
కన్నుల ముత్యాలు గాఱ నేడువవు
తనయ! నీ వేల మాతండ్రి "నన్న" నవు
నను "నమ్మ" యని యొక్కనాఁడుఁ బేర్కొనవు
సుద్దులు చెప్పవు చూడవు నీదు
ముద్దులు సూపవు మురియ వే నునుచు
నాఁపిన బాష్పంబు లడరి నిండారఁ
జేఁపినపాలిండ్లు చేతఁ గుల్కుచును
గన్నవారలకుఁ జెంగట నింత నంత
నున్నవారికి దైన్య మొదవ నిట్లనియెఁ
బలుమాఱు పిలచినఁ బలుకవు తాము
తొలుజన్మమున నెంతదోసకారులమొ
చిట్టినీబంగారుచేతుల హారికిఁ
బెట్టుమా జోతాలు ప్రియము రెట్టింప
మొలకనవ్వులు దేఱ ముద్దులు గాఱఁ
గిలకిల వాయెత్తి కేరు నాతోడఁ
గురుకాధివిభుఁడు మక్కువ నిచ్చినట్టి
వరమునఁ బుట్టి దేవరవలె నున్న

నినుఁ జూచి మాటాడ నేరనివాఁడ
వనుచు నీబావ లంతంత నవ్వెదరు
బడిసె మిక్కిలిసిగ్గు వడఁగ నీయెడమ
యడుగునఁ జెప్పెదుమయ్యా ! నాకోడె !
కడు వేడ్క మీతాత గావించు బాల
తొడవులు దొడుగఁ జేతులు సాఁచు మయ్యా!
మనమున నినువంటిమనుమండు గలిగె
నని సంతసించి మీయవ్వ తాతయును
బొదలుచు వచ్చి మూఁపులు మూపు గాఁగ
నదె పిల్చెదరు మాట లాడవే తండ్రి!
మును వరంబిచ్చినమురసూదనుండు
తనుఁ బోలుపుత్రరత్నముఁ బ్రసాదింతు
ననఁగ నమ్మితిఁ గాని యన్న! యీపుట్టు
ముని నైన నిన్ను నిమ్ముల నిచ్చుటెఱుఁగఁ
బ్రాకృతక్రియను లోఁబడకున్న నిన్నుఁ
బ్రాకృతనిజపుత్రభావంబుఁ జేయ
నలిగితో తలఁపు శ్రీహరియందుఁ దగిలి
యిల నొందు సైఁపదో యీవేళ నీకు
నుడుగక మావంశ ముద్ధరింపంగఁ
బొడమిన కురుకాధిపుఁడవె నీ వనుచుఁ

దమకంబుఁ బ్రియమును దైన్యంబు వగపు
సమకొనం బలుకు భాషణము లాలించి
యనిశంబు సంసార మనుపయోరాశి
మునిఁగి తేలుచు నున్నమూఢకామినులు
కొందఱు బాలుదిక్కును బాలుతల్లి
చందంబుఁ జూచి లోఁ జర్చించి యనిరి
కట్టిఁడి వీరి కెక్కడిబిడ్డఁ డమ్మ
పుట్టి యిన్నాళ్ళాయెఁ బులుకునఁ గన్ను
దెఱవక చనుఁద్రోవఁ దివురనిబిడ్డఁ
బరికించి యింత నిబ్బరికంబు లేదు
వాఁడి గల్గి భూమిఁ గాఁపురములు చేసి
బ్రదికి బాళెదమునఁ బరఁగువారలకు
వలవంతవేళ దేవర దయ్య మనఁగఁ
గలదు వారలరీతి గాదు వీరలకు
దేవుఁడో దయ్యమో తిరిగియు మగుడి
దేవుఁడు మాకు శ్రీదేవుఁడే యనుచుఁ
బిలిచి యంతయుఁ జెప్పఁ బెనుమాళ్లె మాకుఁ
గలఁ డంచునొల్లరు కలిగె వీరలకు
వజ్జంబొ వారంబొ వారిసాజంబొ
వెజ్జుఁ జూపించరు వేల్పు లకిడరు

ఇప్పుడు బుడిబుడియేడ్పు లేడ్చినను
దప్పునే యిది పెద్దదయ్యంబుపట్టు
మనము చెప్పినమాట మనమున నిడరు
వినరన్నవారినే వెట్టులఁ జేసి
దాయలగాఁ జూడఁ దలఁతురు తాము
పోయినదేపోక పొసఁగ సౌ ననరు
అని కొంద అనుచుండ నతఁడు యోగీంద్రుఁ
డని కొంద అవల నున్నట్టిసన్మతులు
నాయాయివాక్యంబు లాలించి నాథ
నాయిక పరమవైష్ణవశీ లయనియోఁ
బ్రకృతివాసన నిట్లు పలుక వేమిటికి
సకలజీవులఁ జరాచరవస్తుతతులఁ
బొడమింప నుడిగింపఁ బోషింపఁగలిగి
కడ యాది మధ్యముల్ కన్పింపరాక
జగదేకవిభుఁడును సర్వస్వతంత్రుఁ
డగురమావిభుఁడు సేయఁగ లేనిపనులు
తనుదేహులును నస్వతంత్రు లస్థిరులు
ననధికారులుఁ గూరు లల్పజ్ఞు లైన
యితరులచే సాధ్య మెట్లగు నైన
నతనిచేతనె యగు నఖిలకృత్యములుఁ

బుడమి దేవార్హమై పొలుచుహవ్యంబు
కడు మొక్కలమునఁ గుక్కల కిచ్చినట్లు
నతనికి శేషమైనట్టి యీయాత్మ
నితరశేషము సేయు టెట్లు చింతింపఁ
దలఁపఁ బాతివ్రత్య ధర్మంబువంటి
నలినాక్షుదాస్య మెన్నక యిట్లు మీఱి
పలుకుదురే మీరు? పామరుల్గానఁ
బలికితి రింకవాడఁ బని లేదు మిమ్ముఁ
బరమబాంధవుఁడైనపంకజోదరుని
నరిమీఱి యేమునిందనకదూఱితిమి
అతని దూఱఁగ నేల యతఁడిచ్చినట్టి
సుతుని మే మతఁ డున్నచోటనే నిలుప
వెత లేదు పద మంచు విభుఁడుఁ గాంతయును
నతివేగమునఁ బుత్త్రు నక్కుమారకుని
గొని యేగుదెంచి యాకురుకేశుఁడైన
నవవిల్లుజనకునినగరిలోఁ జొచ్చి
యలవేల్పురాయని యగ్రభాగమునఁ
బొలుపొందుతింత్రిణీభూజంబు మొదలఁ
బసిఁడితొట్టెలలోనఁ బరపును బోలెఁ
బూసఁగంగ మెత్తనిపొత్తులు పఱచి

ఝుందుమైఁ గప్పిన యొలమించుసోగ
కందువఁ జలి యొండ గాలిచాటుగను
నారపుత్రోఁ గప్పినయుత్తరీయంబు
చెరఁ గింత చుబుకంబుచే *నోసరించి
పొదిగిటం జేర్చినపుత్త్రు నీక్షించి
ముదమునఁ జెక్కిలి ముద్దాడి యుందు
నునిచి ముంగల నున్న యురగారివాహుఁ
గని యిరువురు నమస్కారము ల్సేసి
తమ కేమి తెలియు నంతయు నీకుఁ దెలియు
భ్రమరశోభనగాత్ర! పరమమాయావి!
యేము నీమహిమఁ దా మెఱుఁగ నోపుదుమె
యేమునీశ్వరులు ని న్నెఱుఁగంగలేరు
ఇటమీఁద నీచిత్త మెటువలెవచ్చె
నటువలెఁ జేసికొ మ్మని విన్నవించి
యంతటఁ దమయింటి కరిగెద మంచుఁ
గొంతద వ్వరిగి యక్కువలయనేత్ర
పక్కఁ బాయని తనపట్టిరూపంబు
గ్రక్కునఁ గన్నులఁ గట్టిన ట్లైన
నెద జల్లు రనఁగఁ బాలిండ్లు సే చేఁప
మదిఁ బుత్త్రుమైఁ బ్రేమ మల్లిడిగొనఁగ

---

* నొవరించి.

నలయుచుఁ బోవ *కాళ్ళాడకయుండఁ
గలఁగి మిక్కిలి కన్నకడుపుగావునను
గన్నీటిసెలయేటికాలువ లుబ్బి
చన్నుగొండలమీఁద జాలువారంగ
హా! కుమారక! యంచు నవనిపై వ్రాలె
నాకారియును నట్ల యవశుఁ డై తెలిసి
నెఱిఁ దక్కు తామరనెమ్మోము వాడ
నెఱిగొప్పు వీడఁ గన్నీరు బిట్టడరఁ
బదకింకిణులు గేరఁ బయ్యెద జాఱ
నదరుడెందముమీఁదిహారముల్ చెదర
మహితనందన శోకమగ్న యై మున్న
మహి నున్న యలచంద్రమతియును బోలె
నిలఁ బొరలుచు నున్నయింతి లాలించి
తెలిపి కేలునఁ గేలు దెమలించుకొనుచు
నడలుచు సుతుఁ డున్నయటఁ జూచి కన్న
కడుపు గావున సాధ్వి క్రమ్మఱఁ బలికె
నేఁచి యింతఁగ బెంచి యెలమి వోవిడిచి
యేచింతయెఱుఁగని యీపసిబిడ్డ
నీచింతక్రిందట నిటు పాఱవైచి
యేచింత మఱలి నే నింటి కేగెదను

* కాళ్ళాడక దండ.

అని పోవఁదలఁచితి నకట ! నోచెల్ల
తనగుండె ధాత ఱాతను జేయఁబోలు
నని కన్నులారంగ నాత్మజు మఱియుఁ
గనుఁగొనం గోరి యక్కడకుఁ గ్రమ్మరను
బోవంగ నం దేమి పోయెద వనుచుఁ
జేపట్టి తిగిచినచెలువు నీక్షించి
నను నేల పట్టెదు నాచిట్టిపట్టి
మునివంటివాని కాముని వంటివాని
జననిగర్భములోనె సర్వజ్ఞుఁ డైన
మునివంటివాని సోముని వంటివాని
నెనయ వేదములచిక్కెడలించినట్టి
మునివంటివాని రాముని వంటివాని
జిగిమించు మోవికెంజిగురాకుమీఁద
నిగనిగ నగవువెన్నెల జల్లువానిఁ
గొదమతామరలబాగునవీనుసిరులఁ
గదిసిన నిడువాలుగన్నులవాని
బంగారుప్రతిమకుఁ బ్రతివచ్చునట్టి
సింగారములతోడఁ జెలువొందువాని
నీలంపుమొలకలనెఱులముంగురుల
చాలు గప్పినఫాలశశిరేఖవానిఁ

బొన్నపూక్రొలిచోడఁ బొసఁగి బాగైన
తిన్నని మెఱుఁగుచంద్రికబొజ్జవానిఁ
గ్రొన్నెలపులిగోరు గ్రుచ్చినమఱుల
యున్నవకంబెల్లో నలవడువాని
గొరగల్గి కొదమనాగులబాగుఁ లెసఁగు
మురువైన యపరఁజిమురువులవానిఁ
బూని దేవుని సరిపోలుపవచ్చు
వానిఁ గన్నులఁ జూచి వచ్చెద ననుచు
నొడఁబడఁ జెప్పి యయ్యువిద కెంగేలు
విడిపించుకొనుచు నావృక్షంబుక్రింద
మలుకుటుంగరములు మణికంకణములు
నెలవంక ఫులిగోరు నెఱిగుండ్లదండ
నీలంబు లెడఁబెట్టి నిగుడించినట్టి
పాలపూసలు నొసపరిరావిరేక
రవలగజ్జియ లపరంజియందియలుఁ
బవడంపుమొలనూలు పసిఁడిగంటలును
గలిగి శ్రీకృష్ణుని గతి నొప్పుసుతుని
చెలువంబు గాంచి నుచ్చికఁ జేర నరిగి
నెఱికురుల్ దిద్ది క్రొన్నెలబొట్టుఁ దీర్చి
చిఱుబొజ్జనిమురుచుఁ జెక్కిలి నొక్కి

తద్దయుఁ బ్రేమ మస్తకము మూర్కొనుచు
ముద్దాడి మోముపై మోము డాయించి
నాపుత్త్రరత్నంబ నావెండికొండ
నాపాలిదైవంబ ననుఁ గన్నతండ్రి !
చాకులోద్ధారక నాతోడునీడ
నాకుందనపుఁబెట్టె నాకోడె యనుచు
నెసపరి చిగురాకుటొగరుశాకముల
కసరాటరిలిన రాగపునాద మెసఁగఁ
గోయిలజవరాలు గొల్చినరీతి
వాయెత్తి యాకీరవాణి యేప్పుటయుఁ
గరుణించి శ్రీరమాకాంతుఁ డాకాంతఁ
బరికించి పలికె నోపరమకల్యాణి !
కృతకృత్యులైన మీ కేల చింతింప
నతని మానవమాత్రుఁ డని తలంపకుము
ఏన యీరూపున నిలయెల్లఁ బ్రోవఁ
బూని మీకడుపునఁ బొడమినవాఁడ
నడలకుం డిఁకమీఁద నఖిలసౌఖ్యములు
నెడపక మీరుఁ జెందుదు రిది నాదుమహిమ
సరగున నిజనివాసమునకు వేగ
నరుగుండు మీ రని యానతిచ్చుటయు

నాదంపతులు సొంపు లాత్మ రెట్టింప
మోదించి కరములు మోడ్చి నుతించి
వలచుట్టికొని నిజవసతి కేతెంచి
రలయోగిశీతాంశుఁ డలరి యవ్వేళఁ
బరపైనకొమ్మలు ఫణములు గాఁగ
సిరివించులతికలు జిహ్వలు గాఁగ
మొగడగుత్తులు ఫణములమణుల్ గాఁగ
దగినశలాటువుల్ దంష్ట్రలు గాఁగఁ
బొది గల్గుమూలంబు భోగంబు గాఁగఁ
బదినూఱుశిరముల ఫణిరాజుకరణిఁ
దీటయి యొప్పు నత్త్రింత్రిణీతరువు.
కోటరవసతిఁ గైకొన నవ్వలించి
సరగున నపుడు శైశవ ముజ్జగించి
తరుణభావముఁ దాల్చి తద్వాసమునకు
ధరనుండి గిరిగుహాంతరమున కెగురు
కరివైరిపోతంబుకరణి లంఘించి
పద్మాసనస్థుఁ డై పద్మాక్షు పాద
పద్మముల్ తనదుహృత్పద్మసద్మమున
ధ్యానంబు సేయుచుఁ దనుబోలుజ్ఞానిఁ
గానమి నొండొరు కడఁ జూడ కచట

సంయమివరుఁడు వాచంయముఁ డగుచు
సంయుతవిద్యానుషక్తుఁ డై యుండె
నత్తఱి హరి యంబుజాలయఁ గూడి
క్రొత్తకుందనపురేకులనిగ్గు లొలయఁ
గలికిప్రామినుకుతెక్కుల తేజి నెక్కి
సలలితశశిబింబసహితహైమాద్రిఁ
బోలుచుశంపాన్వితభువనదం బనఁగ
నలపరమాభ్రంబునందుండి వచ్చి
భానుకోటిప్రభఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె
నైన విలోకించి యాకారిసుతుఁడు
శ్రుత్యంతదృష్టి కశోద్యుఁ డైయుండి
శ్రుత్యంతదృష్టికిఁ జూపట్టె ననుచు
నాననకుముదాప్తుఁ డమృతంబు గురియఁ
బూనిన*క్రియ బాష్పపూరముల్ గురియఁ
గంతుతండ్రిని బొడఁగన్న సంతోష
మంతకంతకు హృదయమున నుప్పొంగ
తనువెల్ల గరుపార దామరసాక్షు
వినుతింపుచుండె వేవేలచందముల
నపుడు జగన్నాథుఁ డగురమానాథుఁ
డపరిమితంబు లైనట్టివేదముల

*ప్రియ.

నఖిలశాస్త్రంబుల నయ్యోగిచంద్రు
ముఖమున ద్రావిడామోదవాక్యముల
రాజిల్ల వీక్షింప రమణమై భోగి
రాజపర్యంకువరప్రసాదమున
నమితాగమములు జిహ్వారంగసీమఁ
దముదామె చెలఁగి నర్తన మాడఁదొడఁగె
నాక్షణంబున వచ్చి యఖిలశాస్త్రములు
లక్షింప లాలాజలంబు లై తనరె
వెలయంగ శారదాన్విత జిహ్వుఁ డగుచు
నలయజుఁ బోలె నేకాననుం డయ్యు
నీరీతి నాసంయమీంద్రుండు సహజ
సారస్వతోదారసంపన్నుఁ డయ్యు
ధవళాక్షుఁ డంత నంతర్హితుం డైన
వివరించి యానందవిహ్వాలుం డగుచు
నాషోడశాబ్దంబు లంతరంగమున
శేషపర్యంకుని జింతించుకొనుచు
మౌని యై యుండె నమ్మానివల్లభుఁడు
సానందుఁ డై పదియాఱవయేఁట
నరవిందభవసపర్యా ప్తగోవింద
చరణారవిందనిష్యందమరంద

వారిధారాకారవరవారిపూర
పూరితగంభీరభూరినిర్ఘోష
రంగదభంగసంభ్రమభరోత్తుంగ
గంగాతరంగవైఖరులు దీపింప
నిరవద్యములు యోగినికరవేద్యములు
హరిగుణహృద్యంబు లైనపద్యములు
మకరకుండలధారు మై ననేకంబు
లకలంకభావంబు లలరఁ గావింప
నవిరళశతద్రుసం బరయుచు నంద
తవిలి డెందమున నెంతయుఁ జొక్కి సొక్కి
యానందపరవశుఁ డై యాఱునెలలు
మౌని యై యుండి క్రిమ్మఱ మేలుకాంచి
మకరకేతనుతండ్రిమై నంకితముగ
నొకకొన్నిపద్యంబు లొనరించి మఱియు
నందలిరసరీతు లరసి యానంద
మొంది యాకైవడి నుండె నన్నాళ్లు
నెండియుఁ దెలి వొంది విష్ణునిమీఁద
దండిమైఁ బెక్కుపద్యములు గావింపఁ
గారిసూనునికావ్యకన్యకామణికి
ధారుణి నర్వావతారరూపములఁ

జెలు వొందు విష్ణుని శ్రీమూర్తులెల్ల
వలచి వేగమె వచ్చి వలచుట్టుఁకొనుచు
నతులచించాకోటరావాసుయోగి
పతిని సత్కవిసార్వభౌము నీక్షించి
తెలియంగఁ దమతమ దివ్యనామములు
తలపించి *తముఁబాడు తెముఁబాడు మనుచుఁ
దోదోపులాడుచుఁ దొలఁగక నంత
వేదశాఖలు వోలె వెలయుశాఖలను
నవలంబనము సేసి యామ్రమానిచుట్టు
బవరిగాఁ జుట్టి శ్రీపతిమూర్తు లెల్ల
వినయభాషణముల వినుతి సేయుచును
మనములోపల మమ్మ మఱవకు మనుచు
నాకారివైరిసంతతి నుతి సేయ
నాకారినందనుం డానంద మంది
మానులవిందులై మాధవాంశముల
వీనులవిందులై వెలయుసూక్తులను
వారక యొకతరవాటు చేకొనుచు
నీరజోదరుల వర్ణించి వర్ణించి
శ్రీవేంకటేశు రాజీవాస్త్రగురుని
భావించి యతనినిం బలుమాఱు నెన్ని

---

*మముఁబాడు తముఁబాడు.

చెండియు వారల వినుతి సేయుచును
గుండలీవల్లీశైలగురుని కీర్తించి
కలయ వారల నెన్ని క్రమ్మఱి మఱియు
నలమేలుమంగావిహారచందములు
కొనియాడి యాడి తద్గుణసుధారసముఁ
దనివారఁ గ్రోలి యాతనియంద చిక్కి
యచరితభావంబు లడర వేదములు
పచరించి చేసెఁ బ్రబంధరత్నముల
నున్నతి వేదాంతయుక్తులఁ జేర్చి
యెన్నిన హరిమూర్తి లేకభావముల
నది యెఱింగియు మాని యై యంజనాద్రి
మదనమన్మథుమీఁద మరు లేల కొనియె
నరయ నందఱకంటె.నహిరాజశైల
మురవైరి కిటువంటి మొగసిరి గలదొ
యరయంగ సర్వజ్ఞుఁ డతఁ డెఱుఁగుటకు
నరుదు గా దెన్నిన నమ్మహామూర్తిఁ
గన్నవారలుఁ గడకడనుండి చెవుల
విన్నవారలు కడువేడ్క నుప్పొంగి
యక్కజపడి యాత్మ నందంద చొక్కి
చిక్కకపోరు చర్చింప నాకృతుల

నందలిరుచిఁ జిక్కి యన్నాళ్ళు తొంటి
చందాన నుండి క్రచ్చఱ మేలుకాంచి
యనిశంబు శౌరిదివ్యగుణానుభవము
లనుభవించుచు నుండె నంతటిమీఁద
ధారుణీస్థలి సంపదలచేత వేల్పు
టూరు గేలించు కోళూరు నా *వెలయు.
నవిరళశుభముల కాలవాలంబు
తవణింపఁ బాండ్యమండలమండనంబు
నళినాక్షుఁ డచట ననంతతల్పమున
నలువొందుచుండు ననంతభోగములఁ
దనరు నచ్చోటివైతానసంతాన
ఘనతరధూమరేఖావితానంబు
గగనకల్లోలినీకల్లోలలోల
మగుచుండ నయ్యేఱు యముననా నొప్పు
మురవైరిపదభక్తిముదితమానసులు
కరుణాపయోనిధుల్ గాంభీర్యనిధులు
నగణితవేదవేదాంతపారగులు
నగుచుఁ బ్రాజ్ఞత నిర్జరాచార్యు నగుచు
మెలఁగుదు రచ్చోటి మేదినివిబుధు
లలవిప్రవరులకు నాచార్యుఁ డగుచు

*గలదు.

వాదికేసరియు నూర్ధ్వశిఖుండు సామ
వేదియుఁ బరతత్త్వవేదియు నైన
యొకభూసురేంద్రునియువిదగర్భమున
సకలేశుఁ డైన విష్వక్సేనమూర్తి
యమితగణంబుల కధినాథుఁ డైన
కుముదాహ్వయుఁడు నిత్యకుముదబాంధవుఁడు
ననుపమచైత్రచిత్రాహ్వయతార
జనియించె శుభవేళ జగము లుప్పొంగ
సొలపుల నిలఁ *బుట్టుచునె తావిచోడ
మొలతెంచుమరువంపుమొలకచందమునఁ
బొడమినప్పుడె లోకములు గొనియాడఁ
కడఁక నొప్పెడుసదాగతిపట్టి వోలె
నుదయించినప్పుడ యోగసామ్రాజ్య
పదపట్టభద్రుఁ డై పరఁగి యష్టాంగ
యష్టాక్షరావృత్తి కనుగుణం బైన
యష్టాంగయోగంబు నలవరింపుచును
అలరెడు వెన్నునియడుగుదామరల
తలఁపుఁదేనియల డెందపుఁదేఁటి సొక్కఁ
గవిసార్వభౌముఁడు కవిపురందరుఁడు
కవివనచైత్రుఁ డీఘనుఁ డంచుఁ బొగడఁ

*బుట్టుచును దావి.

బలికినపలు కెల్లఁ బన్నీరుచెంబు
గులికినచందానఁ గ్రొన్నెలసోఁగ
వాలసినరీతి కర్పూరంబులప్ప
లోలుకు కైవడి మించు లుడుగక మెఱయ
ననువునఁ జల్లఁగా నమృతంపుసోన
చినుకుపోయగమున జీవరత్నములు
మెలఁగెడుజాడఁ గ్రొమ్మినుకువజ్రములు
తులఁగింప జలజలఁ దూర్పెత్తివట్టి
మెలుపున వలువుఁదెమ్మెరలు వేడించు
నలువునఁ గ్రొత్తకట్టాణిముత్యములు
డాలించుసరణి బిటారంబు లోకట
గీలించుకరణిఁ జక్కెర లుప్పతిలఁగ
మగనిమైఁ గూర్మి రమాదేవి చూపు
నిగుడించుభాతి దేనియ లుట్టిపడఁగఁ
గవిత మాధవుమీఁదఁ గావింప మధుర
కవిపేరు జనకుఁ డాఘనునకు నొసఁగె
నాయోగి యటమీఁద నచ్చోట నొప్పు
శ్రీయోగి యైన యాశేషపర్యంకుఁ
దనహృదయారవిందమున సేవించి
కొనుచు నాపురి నెలకొని చిరాబ్దములు

వసియించి యటమీఁద వసుధస్మైఁ గలుగు
నసమానక్షేత్రగురునిగేహములుఁ దీర్థములుఁ
గనుఁగొంచుఁ గ్రమమునఁ గదలి యహ్నాని
వనరాశిమేఖల వలచుట్టికొనుచు
నరుదెంచి మనుజవాహనుదెస కరిగి
సరసిజోత్పలజలచరనికాయమున
దివిజాలయమున వర్తిలు సేటిజోటి
దివిరి గేలించి ధాత్రీవలయమున
భయమునం బొంది యేపాపమానసుఁడు
ప్రియమునం దను నోరఁ జేరొక్కంచు భక్తి
నయమునం గని సవినయనుతు లెసఁగ
రయమునఁ జెంతఁ జేరఁగ వచ్చి మ్రొక్కి
జయమున నాభక్తజనుని డియ్యమున
నయమున నొందించు నట్టితోయమున
విలసిల్లు యమున సేవించి నెయ్యమున
సలిలావగాహంబు సలిపి తత్తటిని
ఘనయోగమార్గసంగతి నుండి కొన్ని
దినములు చన యామ్యదిశ విలోకించి
†రాజబింబము దినరాజబింబంబు
తేజంబు మించిన తేజంబుతోడఁ

† రాజబృందము దీనరాజబృందంబు.

గనుపట్టు శరకోపఘనుకాంతిఁ గాంచి
మనమున వెఱఁగంది మాటిమాటికిని
ఇన్నిభూములు గంటి నిటువంటికాంతి
కన్నది విన్నది కా దిట్టికాంతి
మార్తాండకుముదాప్తమండలమధ్య
వర్తికిఁ దక్క నెవ్వరి కిట్లు గలదు
అతనిమాఱటమూర్తి యైనట్టియోగి
పతియె కాఁబోలు నప్పరమయోగీంద్రు
సేవించి పాదరాజీవంబు లాత్మ
భావింతు నని కోరి పరమానురక్తి
నావరతేజంబు నవలోకనంబు
గావించుకొనుచు నక్కడి కేగఁ దలఁచి
కదల నమ్మధురాఖ్యకవిశేఖరునకు
నదులు శైలములు కాననసమూహములు
దిగ్గనఁ దముతామె తెరు విచ్చె నప్పు
డగ్గలం బైయొప్పు నాకాంతిచాయఁ
జేరంగఁ జనుదెంచి చించామహీంజ
చారుకోటరనివాసమునందు నున్న
రవితేజుఁ డగుయోగిరమణుని మధుర
కవివరేణ్యుండు చక్కవిలోకనంబుఁ

జేసి కైవారము ల్చేసి పాదములు
డాసి నేత్రముల వేడ్కల నొత్తికొనుచు
నానందబాష్పంబు లాననాబ్జంబు
మైనుండి పులక లుమ్మడి *జాఱుకొనఁగ
శఠమతరాద్ధాంతసంహారి యగుట
శఠకోపశపరాంకుశఖ్యాతు లొనరె
నేమహాత్మునకు యోగీంద్రవశ్యునకు
నామహామహుని నే నాత్మ భావింతు
ననుఁడు ప్రసన్నుఁ డై యాపరాంకుశుఁడు
తనదివ్యదృష్టి నాతఁడు వచ్చు టెఱిఁగి
కను విచ్చి కరుణ యోగసమాధిఁ దెలిసి
మునుకొని తనదుసమ్ముఖమున నున్న
చిరతపోనిధిఁ గటాక్షించిచూచుటయుఁ
బరమయోగీంద్రకృపాదృష్టివలనఁ
బరమసుజ్ఞానసంపదఁ జెన్నుమిగిలి
కర మర్థి మధురాఖ్యకవి పరాంకుశుని
దనపాలిగురువును దైవంబు గాఁగ
మనమునఁ దలఁచి ప్రేమము దయివాఱ
నాగమసారంబు లగుశఠకోప
యోగిసూక్తులయందు నున్నయర్థంబు

* జాఱుకొనఁగ.

కనుపట్టు శఠకోపఘనుకాంతిఁ గాంచి
మనమున వెఱఁ గంది మాటిమాటికిని
ఇన్నిభూములు గంటి నిటువంటికాంతి
కన్నది విన్నది కా దిట్టికాంతి
మార్తాండకుముదాప్తమండలమధ్య
వర్తికిఁ దక్క నెవ్వరి కిట్లు గలదు
అతనిమాఱటమూర్తి యైనట్టియోగి
పతియె కాఁబోలు నప్పరమయోగీంద్రు
సేవించి పాదరాజీవంబు లాత్మ
భావింతు నని కోరి పరమానురక్తి
నావరతేజంబు నవలోకనంబు
గావించుకొనుచు నక్కడి కేగఁ దలఁచి
కదల నమ్మధురాఖ్యకవిశేఖరునకు
నదులు శైలములు కాననసమూహములు
దిగ్గనఁ దముతామె తెరు విచ్చె నప్పు
డగ్గలం బైయొప్పు నాకాంతిచాయఁ
జేరంగఁ జనుదెంచి చించామహీజ
చారుకోటరనివాసమునందు నున్న
రవితేజుఁ డగుయోగిరమణుని మధుర
కవివరేణ్యుండు చక్కవిలోకనంబుఁ

జేసి కైవారముల్చేసి పాదములు
డాసి నేత్రముల వేడ్కల నొత్తికొనుచు
నానందబాష్పంబు లాననాబ్జంబు
మైనుండి పులక లుమ్మడి *జాఱుకొనఁగ
శఠమతరాద్ధాంతసంహారి యగుట
శఠకోపకపరాంకుశఖ్యాతు లొనరె
నేమహాత్మునకు యోగీంద్రవశ్యునకు
నామహామహుని నే నాత్మ భావింతు
ననుఁడు ప్రసన్నుఁడై యాపరాంకుశుఁడు
తనదివ్యదృష్టి నాతఁడు వచ్చు టెఱిఁగి
కను విచ్చి కరుణ యోగసమాధిఁ దెలిసి
మునుకొని తనదుసమ్ముఖమున నున్న
చిరతపోనిధిఁ గటాక్షించిచూచుటయుఁ
బరమయోగీంద్రకృపాదృష్టివలనఁ
బరమసుజ్ఞానసంపదఁ జెన్నుమిగిలి
కర మర్థి మధురాఖ్యకవి పరాంకుశుని
దనపాలిగురువును దైవంబు గాఁగ
మనమునఁ దలఁచి ప్రేమము దయివాఱ
నాగమసారంబు లగుశఠకోప
యోగిసూక్తులయందు నున్నయర్థంబు

* జారుకొనఁగ.

తెలియంగఁ దలఁచి తద్దివ్యపాదాబ్జ
ముల వ్రాలి హస్తము ల్మోడ్చి యిట్లనియె
వెలయ వేదములు ద్రావిడముగాఁ జేసి
వెలసిన యోగీశవిద్యాప్రకాశ
యీవేళ మీ రానతిచ్చినకృతుల
భావంబులందలి పదపదార్థములు
నానతీవలయు నీయంఘ్రిసేవకున
కోనిర్మలాచార ! యోకృపాసార !
యని విన్నవించిన నమ్మహాయోగి
ఘనభక్తి శిష్యశేఖరు విలోకించి
యరయంగ నీవు న న్నడుగునర్థంబు
పరమరహస్యంబు పరికించి చూడ
మునుకొని యేఁ గ్రమమున నేర్పరింతు
ననఘాత్మ ! నీ వివి సావధానముగ
విను పర్వతవ్యూహవిభవాంతరాత్మ
లన నొప్పు శౌరిపర్యాయమూర్తులను
భాసిల్ల నామ్నాయపంచరాత్రేతి
హాసముల్ శ్రుత్యాదు లనిశంబు నెన్నఁ
దలపోయ నర్చావతారరూపములఁ
జెలువొంద జగతిపై శ్రీపతిఁ బొగడు

స్తవము లై శ్రుతిగర్భితంబు లై యేను
శ్రవణించు నీద్రావిడప్రబంధములు
కృతయుగాదుల మూట గిరిశాం నఁజేయు
నతులితధ్యానయోగార్చనావిధులఁ
గలుగునే ఫల మది కలియుగవేళ
నళినాక్షుసంకీర్తనంబుచేఁ గలుగు
ధర వ్యాసుఁ డై భారతముఁ జేసినట్లు
మరుగురుం డిపుడు మామకముఖంబునను
బృథివి జంతువులెల్ల నీడేరుకొఱకుఁ
బృథుల వేదార్థగర్భితములు గాఁగ
నిలలోని జనులెల్ల నీడేరుకొఱకు
సలలితవేదార్థసారసంతతులు
కృపసేయ ద్రావిడకృతులుగాఁ జేసె
నిపు డీరహస్యంబు లెఱిఁగింతు వినుమి
యివి మత్ప్రణీతంబు లివి నాల్గుకృతులు
వివరింపఁగాఁ జతుర్వేదార్థవతులు
కడలినీ రాని మేఘుగు లుర్వి గురియఁ
గడుమంచి వైనసంగతుల నీకృతుల
ననుపమకరినాగమార్థము గ్రోనుచు
ననువదింపఁగ మార్గవాక్కృతు లయ్యె

నాదిప్రబంధంబు హరిగుణోదార
వేదసీయంబు ఋగ్వేదమయంబు
శతపత్త్రజాతవిస్మయకారి గాఁగ
శతపద్యములచేత సవరింపఁబడియె
రెండవకృతి యజుర్వేదాంగసప్త
కాండార్థవతి యేడుగాథల నొప్పు
నరయ మూడవకబ్బ మఖిలార్థవితతి
వరుసఁ దెల్పుచు నధర్వస్వరూపముగ
వెలయఁ దొంబదియేడువృత్తము ల్గలిగి
యలరు నాల్గవకావ్య మది యెట్టి దనిన
రూపింప సామనిరూపకం బగుచుఁ
బ్రాపితరసశబ్దబంధంబు గలిగి
ప్రఖ్యాత మగుపరబ్రహ్మపరత్వ
ముఖ్యనామములచే మొనసినయట్టి
యేనవస్థలచంద మెంతయుఁ దెలుపు
గానకరోన్మచితాంగంబు †శ్రావ్యంబు
నరయంగ ద్రివిధజీవాళి కామోద
కరము భవ్యము వేయుగాథల నొప్పు
దాశాని యెల్లవేదముల *గాండాను
వాకముఖ్యంబులు వఱలినరీతిఁ

† గాదాన.

దలఁప నిందును నేకదశశతసంఖ్యా
నలవడియుండు సర్వాగమోత్పత్తి
కారణం బగుచు నక్షరములమాటఁ
జేరిక గల్గి హెచ్చినప్రణవంబు
పాదుగా నయ్యాదిపద్యంబునందుఁ
బాదత్రయమునఁ జొప్పడి యొప్పుచుండుఁ
దుదలేని యుపనిషత్తులు చెప్పుచున్న
మొదలికర్మబ్రహ్మముల నిరూపించి
వలగొని నిదురవోవనిచింతకొమ్మ
లలమియుండిన యంబుజాక్షమూర్తులను
ఎన్నుచు వేర్వేఱ నీప్రబంధంబు
లెన్నిచూచిన జగదేకపూజ్యములు
వినినఁ జెప్పినఁ జదివినయట్టివాఁడె
వనజాక్షుదాస్యంబు వలసినవాఁడు
నావుండుఁ దత్ప్రబంధములయర్థంబు
భావంబులోఁ బాదుపఱచి మోదమున
భువి సాగి ప్రణమిల్లి పొగడుచు మధుర
కవిరాజు యోగిపుంగవుని సేవించి
తామసాంభోరాశి తరియింపఁ జేసి
శ్రీమించ ననుఁ గటాక్షించినయట్టి

కురుకాధిపతి యైన గురుపదాబ్జముల
నిరతంబు వసియించి నిలిచె నాతలఁపు
వేదెఱుంగులనైన * వేఁత్రాం డెఱుంగ
వేదమంతయును ద్రావిడముగాఁ జేయు
పరమగురుండు నాపాలిదైవంబు
గురువును ననుచు నగ్గురువరేణ్యునకు
ననుపమరసరీతు లలవడి యొప్ప
నొనరించె నొకకృతి నురుతరసుకృతి
నాపరాంకుశయోగి యతనితోఁ గూడి
దీపితనిర్ణిద్రతింత్రిణీచ్ఛాయ
ననిశంబు శౌరిదివ్యగుణానుభవము
ననుభవింపుచును యోగైశ్వర్యతతులఁ
దా మించు వైకుంఠధామాఖ్యముఖ్య
ధామావృతుం డైన తామరకంటి
నాకురంగాధీశు నాద్యనామకుని
జేకొని నుతులు చేసిన మెచ్చి యతఁడు
సొగసులు నిగుడ నాసురలెల్లఁ బొగడఁ
బొగడదం డిచ్చె నప్పుడు శఠారికిని
అదియాదిగా వకుళాభరణాఖ్య
విదితుఁ డై యయ్యోగివిభుఁడు చెన్నొందె

* వేఁత్రాండు నెఱుఁగ.

ననయంబు హరిపదధ్యానామృతంబు
ననుభవించుచు నమ్మహాతరుచ్ఛాయ
యునికిగా నుండి రయ్యోగిశేఖరులు
జననుతం బైన యీచరితంబు జగతి
వినినఁ జెప్పిన నుడివిన వ్రాయువారి
కెన లేనియట్టి యభీష్టంబు లొదవు
సిరులు నాయువులునుం జెడనిసంపదలుఁ
గరతలామలకంబు కైవల్యపదము
ధనధాన్యసంగతి తంగేటిజున్ను
గొనబైన ప్రాయంబు కొంగుపసిండి
యెడపక యొక్కమా టెన్నినఁ జాలు
జడునకైనను గల్గు సారస్వతంబు

— కులశేఖరాళ్వారు —

పుడమిఁ గేరళదేశమున నొప్పుచుండుఁ
గడలిరాయనిపట్టి కల్యాణవేది
యమితసౌభాగ్యంబు లలవడి మిగులఁ
గొమరొప్పు కుక్కుటకూటం బనంగఁ
బ్రాపితదివ్యసంపద నీడు రాక
యాపురంబున కోడి యమరపట్టణము
విఱ్ఱగి భూస్థలి నుండ వెఱచి దేవతల
మఱుగుఁ జొచ్చెనొ దానిమహిమ యెట్టిదియొ

చూపట్టణాంబుసౌధాగ్రంబులందుఁ
గ్రాపించుమరకతప్రభలు వీక్షించి
పాయనికహర్మ్యచేఁ బచ్చిక లనుచు
మేయంగ గమకించు మిహిరుగుఱ్ఱములు
సరసికోటులరాసి జలరాశి యొప్పుఁ
బరిఘ మై యొప్పు నప్పట్టణంబునకు
ననుపమదివ్యరత్నాకరం బగుచు
ననిశంబు నవ్వు రత్నాకరస్ఫూర్తి
నాపురంబున గోపురాగ్రంబులందు
నేపు రెట్టింప ననేకబంధముల
సడలనియంగజసంగ్రామకేళి
బడలిన తరుణదంపతులమైఁ బొడము
చెమరు లార్చును దేవసింధువుమీఁది
శామరుఁదెమ్మెర లెదురొత్తని సంతతంబు
వరదంతఘాతసత్త్వములనొక్కంత
హరిదంతదంతుల నడఁచుదంతులును
భువి సురంగముల నొప్పుచు గంధవాహు
నవకురంగముగతి నగుతురంగములు
నవకంబు లై యమానవవిమానములఁ
బవమాను నవమానపఱచు తేరులును

బటుతరనిటలాక్షపటుహాంసరావ
పటలోగ్రనిరసనార్భటు లైనభటులు
బహుముఖంబులఁ బారుపత్తెంబె కాని
యహరహం బాకముఖ మైయుండఁ జెప్పుడు
రాజసుం డై యహంబ్రహ్మ నటంచు
వేజాడలను గర్వవివశుఁ డైయుండు
ననుచు నిచ్చలును దోయజసూతి దెక్క-
గొనక నానాగమకోవిదు లగుచు
నాసురవైరిపాదాంభోజభక్తి
భాసురు లై పేర్మిఁ బరఁగుభూసురులుఁ
గలిమి గిన్నరరాజుఁ గలికిచెల్వముల
వలరాజు దానంబువలన కేరాజు
నిరతభోగంబుల నిర్జరరాజు
వరవిక్రమంబుల వనరాశిరాజు
తేజంబుకలిమిని దినరాజు నగుచు
రాజిల్లుచుండెడి రాజరాజులును
ధనదుఁ డై తిరిపె మెత్తఁగఁ జూచుజంగ
మును వేఁడికొని యొక్కమూలనె యొదిగి
వెలుచుచందమునఁ గుబేరుఁ డైయుండు
నలకాధిపతి యంచు నణఁకించుచుండు

ఘనులు సౌందర్యరేఖామహోదారు
లనుపమామితధను లగువైశ్యజనులుఁ
ద్రొక్కినచోటెల్ల దున్నక పండ
దిక్కులఁ బసిఁడి విత్తినపైరు గాఁగ
వివరింపఁగాఁ గొండ్రి వేలును బండ
నవనికి నేలిక లైనహాలికులుఁ
జుట్టైన దివి సోమసూర్యవీథులకు
నొట్టు దిద్దెడు సూర్యసోమవీథులును
నీలవర్ణనిమానినీశిరోమణికి
నాలయం బైన దేవాలయంబులును
గప్పులై యొప్పులై కళుకులై తేఁటి
చొప్పులై గొప్పలై సొగయుగొప్పులును
గళుకులై బెళుకులై కలువపూసోగ
ములుకులై తళుకులై మెఱయుకన్నులును
సోగలై బాగులై సొలపులై సిరుల
ప్రోగులై వాగులై పొలుచుమోములును
గావులై తావులై కండచక్కెరల
ప్రోవులై తీవులై పొలుచుమోవులును
*గట్టులై గుట్టలై కామునిపసిఁడి
జెట్టులై చెట్టులై చెలఁగుపాలిండ్లు

---

* గట్లయి గట్లయి కామునిపసిఁడి, జట్లయి జట్లయి వెలఁగుపాలిండ్లు

జినుగులై చినుగులై సింహమధ్యముల
కనుఁగులై పెనగులైనట్టికొనులును
గెంపులై సొంపులై కెందమ్మిచాయ
నింపులై యింపులై నిగుడుహస్తములు
నినుపులై నునుపులై నెఱయుదిబ్బలకు
ననుపులై పెనుపులై యనువొందుకటులు
ననుకులై మినుకులై యపరంజిపసల
కునుకులై మనుకులై యొప్పునూరువులుఁ
బొలుపులై సొలపులై పూవిల్తువాలు
మెలుపులై వలపులై మించుపాదములుఁ
గలిగి మున్నెన్నఁడు గడివోకయున్న
జలజాస్త్రుమోహనాస్త్రంబులో యనఁగ
నలవిమీఱినయట్టి యంగనామణులు
నలరుదేనియల నోలాడి తుమ్మెదలు
కెలకుల మలయు రాగిల్లుచెంగల్వ
కొలఁకులు రత్నంపుఁగొమ్మలపసిఁడి
కోటలుఁ బూవాన గురియుచునుండు
తోఁటలు నమృతంబు దులఁదూఁగునీటి
బావులు పాంథులబడలికల్ దీర్చు
తావులుఁ గినిసి నెట్టనసురాచార్య

కవులు వచ్చిన వారికవు లెన్నుచుండు
కవులు నిచ్చలు భోరుకలఁగెడువాట్య
శాలలు వెన్నెలల్ చల్లెడుచంద్ర
శాలలు మొదలైన సకలసంపదలు
గలిగి యయోధ్యసంగతి శుభస్ఫూర్తి
నలవిమీఱఁజెనయట్టి యాపట్టణమునఁ
బూర్ణరాజాన్వయములతోన మొదల
వర్ణింపఁదగు చేరవంశంబునందు
జనితుఁడై భువనప్రశస్తుఁడై యర్థి
వనచైత్రుఁడును దృఢవ్రతుఁడును నగుచు
నపరరుక్మాంగదుఁ డని త్రిలోకముల
నుపమింపఁ దగువైష్ణవోర్వీశ్వరునకు
రవివంశుఁ డగుదశరథమహీవలయ
ధవునకు రాముఁ డుద్భవ మైనయట్లు
నలువొందు మాఘపునర్వసుతార
జలజాక్షుకౌస్తుభాంశం బుదయించి
కులశేఖరాఖ్యఁ గైకొని దివ్యయోగి
కులశేఖరుండునాఁ గొమరు దీపించి
శ్రీరామపదభక్తిఁ జెంది నానాఁట
నారూఢయౌవనుం డై చెన్నుమిగిలి

కమఠేంద్రనాగనాగప్రభుగ్రావ
సముదయంబులమోపు సకలంబు పెనఁగ
భండనప్రతిభటపరభటవీర
గండమండలకాండకాండవేదండ
దండధరోద్దండదండకోదండ
దండదండనబాహాదండంబుచేత
సర్వసర్వంసహాచక్రభారంబు
నిర్వహించె నఖర్వనిర్వాహశక్తిఁ
బరులకు నాసార్వభౌముని కేలి
కరవాలవల్లి యుగ్రము గాదు తలఁపఁ
గ్రతుదానముల నశక్యంబైన దేవ
సతులపొందప్రయాసమున నెసంగుఁ
గావున నదియునుగాక యారాజు
దేవేంద్రుదానంబు తెఱఁ గెల్ల నెఱిఁగి
బలువేది తా బ్రమాచుపడుచు పైన్రాలి
వెలవెలఁబాఱె నావేలుప్రమాను
వేదవేదాంతాదివిద్యావినోది
భూదేవదేవతాపోషణపరుఁడు
రామకథాసుధారసలగ్నహృదయుఁ
డామోదభరవికచాననాంబుజుఁడు

నయవేది సత్యసంధాధురంధరుఁడు
జయశీలుఁ డధ్వరశతదీక్షితుండు
కరుణాసముద్రుండు గంభీరభావ
నిరతుండు పరకామినీసహోదరుఁడు
అభినవకందర్పుఁ డతులచారిత్రుఁ
డభిమతవరదాయి యమ్మహారాజు
సకలదిక్కుల జయస్తంభముల్ నిలిపి
యకలంకవిక్రముం డై ప్రతాపించి
యరయ సముద్రంబు లవధులు గాఁగ
ధరణి యేకాతపత్రముగ నేలుచును
మురవైరియవతారములయందు భక్తి
పరుఁ డయ్యు నాభూమిపతి సంతతంబు
సీతామనోహరశ్రీపదాబ్జాత
చేతోద్విరేఫుఁ డై చెన్నొందు మఱియు
ధారుణి నర్చావతారంబులందు
నారయ సమభక్తుఁ డందులోపలను
సతతంబు నంజనాచలసార్వభౌము
పతికి మిక్కిలి మేలుపడియుండునట్లు
శ్రీరంగపతిమీఁదఁ జేయుసద్భక్తి
గారవం బెసఁగ భాగవతులయందు

తోయజనాభమూర్తుల నెట్టిభక్తి
సేయు నాగతి భక్తి సేయుచునుండు
నన నేల వేయు శ్రీహరికంటె వారి
ఘనులుగాఁ జూచు హృత్కమలంబులోన
నొకట వంచన లేక యుడివోనికూర్మి
సకలసంపదలు వైష్ణవులసొమ్ముగను
నెన్నుచుఁ దను వార లిడువాని గాఁగ
నెన్నుచుం దత్పూజ యేకాగ్రబుద్ధి
సేయుచు నానతిచ్చినవాక్యసరణిఁ
ద్రోయక భాగవతులయెడాటమున
దానొన్నప్రేమ యెంతయు నడ్డమాఁక
లేకుండఁ జేసి యేలీల నాఘనుల
నీడయపోలె నన్నిట వశుం డగుచు
నాడుమన్నటువలె నాడుచునుండుఁ
బరికింపఁగా భక్తపరతంత్రుఁ డైన
హరియునుం బోలె నయ్యధిపరత్నంబు
ఈలీల భూచక్ర మింతయుఁ దాన
యేలుచు నుండ నయ్యెడ నొక్కనాఁడు
తిరముగా నిడు పట్టెతిరునామములును
దిరుమణివడమాలుఁ దిరుచూర్ణములును

నెఱుఁగక పోయితి నింతియె మతుల
మఱియొండు వలదు ముమ్మాటికి మాకుఁ
బరమభాగవతునిభవనంబు గాచు
టరయంగఁ బ్రార్థనీయము గాదె యెప్పుడు
నేవెఱవునన్నైన నిసుమంతతడవు
శ్రీవైష్ణవులపంచఁ జేరంగఁ గలుగు
నని యున్నవాఁడుగదా వైష్ణవుండు
కనుఁగొన నట్లును గాదు వెండియును
బాటించి వైష్ణవుపంచ నున్నట్టి
కీటంబులును ముక్తికిం బోవు నండ్రు
ఈమహాయోగీంద్రు నింటిమోసాల
నేమందఱము వసియించియుండెదము
ఇంతకంటెను భాగ్య మెయ్యది యనుచు
సంతసం బొదవ హజారంబుమీఁద
విచ్చేసియుండి రావృత్తాంత మెల్ల
నచ్చట నవసరం బరయుచేడియలు
ఇరవొంద నీకార్య మెఱిఁగింపకున్న
వరునిచే వడి నాజ్ఞ వచ్చుఁ బొమ్మనుచు
నుదిరి కొందలమంది యొక్కరిఁ బట్టి
పద్మగురు నగరిలోపలి కేఁగుదెంచి

తొలుకారుమెఱుఁగులం దులఁదూఁగుపసిఁడి
గొలుసులతోడఁ గీల్కొని చెన్నుమిగిలి
బవరిగాఁ దరవణిం బట్టినమెఱుఁగు
బవడంపుఁగోళ్ళడాపల రువారముగ
ములుకుగొంపులవంకముక్కులపచ్చ
చిలుకలగములు రంజిలి చుట్టువార
నిగుడి వెన్నెలతేఁట నెఱపుముత్తియపు
మొగడల వైడూర్యముల వెలుగడలఁ
గ్రిక్కిఱియంగ మిక్కిలివింతవగలఁ
జెక్కినరత్నంపుచేర్గంపుపనుల
నురుతరం బగుతూఁగుటుయ్యెలమీఁదఁ
బఱపుగల్గినపట్టుపఱపు నిండార
మంచుతో సరిపోలుమణుఁ గచ్చళించి
మంచిపన్నీటికమ్మనివిరుల్ రాల్చి
నలినాస్త్రసింహాసనంబుచందమునఁ
జెలువొందు నాపువ్వుసెజ్జమీఁదటను
రాజీవనాళసూత్రముచుట్టుకొన్న
రాజహంసముభాతి రాజసం బెసఁగ
విన్నేటికాలువ వింతగాఁ జుట్టు
కొన్నహేమాచలకూటమో యనఁగఁ

బాసఁగఁ జుట్టినయట్టిపొత్తిపాగలును
గసటులేనట్టి నీర్కావిధోవతులు
వెలఁదిజన్నిదములు విచ్చక నడుము
బలసిన వెలిపట్టుపచ్చడంబులును
రవరవ తాంబూలరాగంబుతోడ
గవరనైయున్న చక్కనిదంతములును
గలిగి యాతెలిదీవిఁ గాపున్నవారు
కులశేఖరునిఁ గనుఁగొనవచ్చి రనఁగఁ
గడివోనిపన్నీటఁ గడుఁ బెక్కుమార్లు
వడులుదేరిచి మించ వాసనం గట్టి
నెలపొల్పుపస నవనీతంబుచాయ
గలిగి వెన్నెలసోగకణికలో యనఁగఁ
దెలివొందు నిడువాలుతిరుమణుల్ మిగులఁ
బొలుపొందు పెదపెద పుష్వారు *ఫళలు
వలకేలఁ గీలించి వైష్ణవోత్తములు
చెలిమియు బలిమి నిచ్చలుఁ బెచ్చుపెరుగ
జంటలై యామహాజనపాలునగరు
తొంటికైవడిఁ దురఁదురఁ జొచ్చి పోవఁ
జేరువ మంత్రులచేసన్నఁగాంచి
వారలఁ జూచి తద్ద్వారపాలకులు

---

* ఘళలు

కేలిదండములు వాకిలి నడ్డగించి
నేల గుప్పన సూఁది *నిలునిలుం డనుచుఁ
గుదిచి మూఁపులవారుకోలలు పూన్చి
చెదర నూరక ఝళిపించి యిట్లనిరి
వరుఁడు లోపల నమ్మవారితో సంతి
పురమున నేకాంతమున నున్నవాఁడు
అవసరంబుల వారి నడుగక పతికి
నవసరం బిపు డెద్ది యని మనంబునను
అరయక యెపుడైన నపుడె లోఁజొచ్చి
యరిగెద రేమనియనవచ్చు మిమ్ము
భూపాలుఁ డతిసులభుం డైన చెఱకు
తీపని వేళ్ళతోఁ దెరలింపఁ దగునె?
యాఁపితి మని యయ్యవారిచిత్తములఁ
గోపగించకుఁడు మాకొల్లమాటలకుఁ
బలుమాట లనకుఁ డుప్పనడమై రాజు
కొలువైనయపుడె క్రక్కున వేళఁ జూచి
విచ్చేయుమరు గాన వేగిరపడక
యిచ్చటఁ గూర్చుండు డించుకతడవు
అనవుఁడు వార లహో మంచి దయ్య
యనుచు మే మవసరం బనవసరంబు

* నిలనీలుఁ డగుచు

గొనబైన పలితాళిగోణంబుతోడఁ
గనుపట్టి నవరత్నఖచిత మైనట్టి
మురువైన మొగపుల మొలనూలివింత
మెఱుఁగులు నలుదెస మిసమిసల్ గొలుప
లీలఁ గ్రొంబచ్చతాళియుఁ బదకంబుఁ
*బీలి డెందముమీఁదఁ బేరెముల్వారఁ
జెలిపొందు నొంటికుత్తియపు వెన్నెలలు
వెలఁదినవ్వులతోడ వీడుజోడాడ
మగతుమ్మెదలతెక్కమబ్బులనెఱులఁ
జిగురులు వెడలఁ గీల్చినకొప్పులోన
నరవిరిబాగుగా నరవిరుల్దుఱిమి
యరచందురునికి విం దైననెన్నొసల
సన్నపురేఖమంజలికాపుతోడఁ
దిన్నని †తెలినీరుతిరునామ మలరఁ
దాకొన్న మించుపుత్తడిసరపణులు
డాకేలిమీఁద బిటారంబు నెఱప
మురువైన యపరంజిముద్దుటుంగరము
మెఱుఁగులు మోముదమ్మికి సరికొలుప
మదదంతికటముల మదధార లెసఁగు
చదురునం జెక్కులజవ్వాది జాఱ

---

* పేలి † తెలినీరు

నెరయఁ గుంకుమపువ్వు నించినమలగు
పొరగుపై నొయ్యార మొలయంగ నొరగి
కంకణధగధగల్ గడలుకొనంగఁ
గుంకుమగుబ్బలకువలయేక్షణలు
తావులకొండనెత్తావివీవలులు
వీవ వీవన లొయ్య వీవ నాచెంతఁ
బిన్నాణమైన ముప్పిడిహడపంబు
కన్నుల కల్కియొక్క తెదాల్చియొప్ప
నిలుకడమొరపువన్నియమీఱ నొక్క
చిలుకలకొలికి కుంచియ వైచుచుండఁ
దలచుట్టుగన్నులతళుకుపిబ్బెముల
కలికిగుబ్బెత లూడిగంబులు సేయ
జనకయోగీంద్రునిసరవిఁ జెన్నొందు
జననాథుఁ గాంచి యాజలజలోచనలు
దేవ! భాగవతు లే తేర మొగసాల
కావలివార లక్కడివారిఁ జూచి
భూవరుం డిపు డంతిపురములో నుండఁ
బోవరా దన ద్వారమున నిల్చినార
లీవార్త వేవేగ నెఱిఁగింపకున్న
దేవరచిత్త మే తెఱఁగో యటంచు

విన్నకన్నది గాన విన్నవించితిమి
యన్న రాజేంద్రుఁ డయ్యాస్నులఁ జూచి
యనిరుద్ధులైనట్టి యనిరుద్ధభక్త
జనులకు నడ్డ మెచ్చటనైనఁ గలదె
యడ్డ మెన్నఁడు లేని హరిదాసవరుల
నడ్డగించుట యెట్టు లని కోపగించి
ఘుంకించి యప్పు డయ్యోగపరిపుష్ట
ఠంకటిమీఁదు దిగ్గన డిగ్గనుఱికి
గోణంబుతోనె మిక్కుటపువేగమున
వీణముఁ గట్టక వెలఁదు లమర్చు
పావలు దొడుగక పదనూపురంబు
రావంబు లడర వారణరాజయాన
యొదవెడునైదండ యొల్లక *జాతి
కొదమసింగంబు-భాగున వడి మీఱి
బలిమి నొక్కటై కూడఁ జనుదెంచి చలువ
వలిపెంపుముప్పటి వలెవాటు వైవ
నరుదెంచి మోసలయరుఁగునమై నున్న
పరమవైష్ణవుల శ్రీపాదపద్మముల
వ్రాలి యానందాశ్రువారిపూరములు
వాలుగన్నుల నిండి వడియ నందంద

* జాలి

సర్వాపరాధముల్ క్షమియింపు డనుచుఁ
బర్వినభక్తిమైఁ బ్రణతు లొనర్పఁ
గులశేఖరుని నెత్తుకొని కౌఁగిలించి
పలుమఱుఁ బొగడి యాపరమపావనులు
పాడియక "శ్రీనివాసా రక్ష" తనుచు
నెలమిఁ గైక్కానుక లిచ్చి రిచ్చుటయుఁ
జేకొని యారాజసింహుఁ డవ్వేళ
వాకిట నున్న కావలివారిఁ జూచి
యెట్టురా వైష్ణవు లేతెర నడ్డ
పెట్టకుం డని మిమ్ముఁ బిల్చి చెప్పితిని
జెప్పిన నాయాజ్ఞ సేయక మీర
లిప్పు డీగతి సేయు టెల్లు భీతిలక
యిమ్మెయి నెవ్వారే నెసఁగొల్పి నేఁడు
మిమ్ముఁ జేయించిరో మీరె చేసితిరో
యిచ్చలో నాయాజ్ఞ యొఱఁగియు మీఱ
వచ్చునే కండగర్వమొ పొట్టక్రొవ్వొ
యని తిట్టి పట్టఁగొమ్మని కోపగింపఁ
గని సర్వమీశ్వరగాత్రంబు గాఁగ
నకలంకమతిఁ జూచుహరిభక్తవర్యు
లోకరియాపదఁ జూడ నోపరు గాన

సరగున నెదుఁ జొచ్చి జనకులొత్తఁసు
కరములు పెమలించి కరుణాద్రైనాఱిఁ
జేకొని మామాటఁ జేసి యీవేళ
మాకుగా నీతప్పు మన్నింపవలయు
ననిన వారలకడ్డ మాడంగలేక
జననాథుఁ డాయనుచరుల మన్నించి
గురుభక్తి వారిఁ దోకొనిపోయి యంతి
పురములో మణిపీఠములయందు నునిచి
యతులవస్తువుల నాహారపదాసక్త
మతులసమ్మతుల సమర్పించి యతఁడు
నానందజలధి నోలాడుచున్నంత
మానవాధీశ్వరుమంత్రివర్గంబు
మనుజాధినాథుసమ్మతి వేళ యరసి
చనవుమీఱంగ నచ్చటి కేగుదెంచి
కరములు మొగిచి చంకలఁ జేతు లిడుచు
వరుస నొండొరులు క్రేవల కేగుదెంచి
యొలయ రెంటెపుఁగొంగు లొకకేల నదిమి
వలకేలిదమ్ముల వాతెఱలాపి
యామోదం గదిసి చయ్యన విన్నపంబు
సేయంగఁ జెవిఁ జేరఁ జేరభూవిభుఁడు

నేల కొంకెదరు మీ రిష్టు డేకాంత
మేల ఘుచ్చుటఁ బరు లెవ్వ రున్నారు
తప్పక యొఱిఁగింపఁదగినకార్యంబుఁ
జెప్పుఁడా యనవ్రుడు క్షితిపాలుఁ జూచి
వెఱచి విన్నపముఁ గావింతుమో లేక
వెఱవ కిప్పుడు విన్నవింతుమో మీర
లైన నోడకుఁ డని యానతిచ్చిరి
కానఁ దెల్పెదము తత్క్రమ మెట్టి దనిన
నేకొఱంతయు లేక యీధరాచక్ర
మేకచక్రంబుగా నేలుభూపతివి
బొక్కసభండారములు వాని లెక్క
పొక్కలు మఱియు నున్నగనగరికిని
నిలువ పూజ్యముగ మన్నీలు చెల్లింప
వలసినవిల్వ సల్వలు విరాడములు
సరవి గానుక *దేవసంబు ధాన్యంబు
వరసియు గాడి†దిపావళు లందు
పగిదిఁ జెల్లించు నప్పగిది రాహుత్తుల
నగరిబంటులజీతనాతంబు లేలు
కరుల గుఱ్ఱముల దుర్గపుసవరణలఁ
బరివారముల భూమిపతుల పౌజులను

*దవసంబు †దీపావళులందు

నగపడి రాణువయందుఁ బాలింపఁ
దగునట్టి రాజకృత్యము లొక్కనాఁడు
నేవిధి సమకూడు నెట్లుండు ననుచు
దేవర పారుపత్తెము సేయవలదె
కడునెచ్చరిక గలకాలంబు పాటు
పడి సేయు తమదైనపారుపత్తెంబు
భూనాథ మీ రలవోకఁ గావించు
నానతిం బోల దెంతైనఁ జర్చింప
నిందుల కనుట గా దేపనికైన
నిందఱ ముండి తా మేలని యాజ్ఞ
వడల మన్నియును దేవరప్రతాపమునఁ
గొదలేక తముదామె కొనసాగివచ్చు
రాజవై దేవర రాజచిహ్నముల
నోజమై క్రమమున నొకకొంతతడవు
నామతీర్థము రామనామసంస్మరణ
మామీఁద హరిపూజ యదికొంతతడవు
నంతట శ్రీవైష్ణవానుభాషణము
లంత వారోగణ మైనమీఁదటను
నకలంకరామాయణాదిసంశ్రవణ
కొంకకొంతతడవుమై నుచితకృత్యములు

పలుపుచు సకలరాజ్యంబు పాలింప
వలయుఁ గా కిటు సదావైష్ణవు లనుచు
వారును మీరు నీవడువున నున్న
సీరపాతలచక్ర మీడేరు టెట్లు
రావయ్య తుదిని సర్వజ్ఞుండవైన
యీ వెఱుంగనికార్య మే మెఱుంగుదుమె
చేసేత మా తెలిసినవిన్నపంబు
చేసితి మింక మీచిత్తంబుకొలఁది
తరవాత నిమఁ గన్నతండ్రి యేమనునొ
గురిగా విచారించుకొమ్మని యనిన
సెలవిమ్మెఁ జిఱునవ్వు చిగురొత్తుచుండఁ
బలికె శ్రీవైష్ణవపారిజాతంబు
వినుఁడు మీ రిటు పదివేలు చెప్పినను
వినఁగూడునే నాకు వివరించిచూడ
జనని జానకి రామచంద్రుండు జనకుఁ
డనుపమబంధువు లతనికింకరులు
ఘనరాజ్యభోగంబు కామితార్థంబు
ధనము సర్వము నాకుఁ దత్పాదసేవ
యందుఁ జిక్కినహృదయం బితరంబు
లందుఁ జిక్కదు మీర లవివేకమతులు .

పరమభాగవతసంభాషణరుచులు
మరగినవాఁ డేల మరగు నన్యంబు
లెంచిచూడక మీర లిఁక నింతనుండి
*మించిచెప్పిన మీకు మీ రెఱుంగుదురు
అనిన భీతిలి "†హాసా" దని మంత్రులెల్ల
వెనువెనుకకె వచ్చి వెలవెలంబారి
జననాథుకోపంబు సైరింపలేక
చనిరి గ్రక్కున మొగసాలవాకిటికి
నావసుధేశ్వరుం డనిశంబు నిట్లు
శ్రీవైష్ణవులఁ గూడి చెన్నగలించి
యాకీతి మఱియు ననేకకాలంబు
వారక యలభాగవతు లిచ్ఛగించి
యడిగినవెల్ల లేదనక సంప్రీతి
నుడుగక యిచ్చుచునుండి యొక్కెడను
బిరుదమంజీరశోభితపదాబ్జుండు
సరసకుంకుమగంధచర్చితాంగుండు
వరహారకంఠణోజ్జ్వలభూషణుండు
పరిమళకుసుమసంభరితచూడుండు
మకరకుండలదీప్తిమండితాననుఁడు
సకలమాణిక్యచంచత్కిరీటుండు

*మిన్నక చెప్పిన †యసా

ధవళోర్ధ్వపుండ్రనందల్లలాటుండు
నవిరళరత్నమయాంగుళీయకుండు
సురుచిరచిత్ర కౌసుంభాంబరుండు
కరధృతశత్రుభీకరకృపాణుండు
నగణితపరిచారకౌఘసంవృతుండు
నగుచు సభామంటపాంతరస్థలికిఁ
జనుదెంచి రిపుమూర్తిసంవృతరాజ
దనుపమసింహాసనాసీనుఁ డగుచు
జలజాప్తుఁ డుదయాద్రిచక్కిఁ జూపట్టు
నలువున భద్రాసనమునఁ జూపట్టె
నొకచోట రాజన్యు లొకచక్కి మంత్రు
లొకదెస విద్వాంసు లొకయెడఁ గవులు
నొకవంక గాయకు లొకచాయ మిత్రు
లొకభాగమున నటు లొకపార్శ్వసీమ
సుకుమారు లగు చేరచోళపాండ్యులును
నొకదిక్కునను సారసోత్పలేక్షణలు
సకలదేశాధీశజనము సేవింప
నకలంకవికచాననాంబుజ మలర
నమరేంద్రగురునయాంబనయంబుఁ దెగడఁ
గమకించుమంత్రివర్గం బొకచాయఁ

గొలువఁ †గట్టుకవారు కొమరుదీపింప
బలువిడి వడి బరాబరి సేయుచుండఁ
నెలమి భూనాథులు హిమధామకళల
జళిపించు మించువింజామర లిడఁగఁ
బలు తెఱుంగుల సార్వభౌములు చల్ల
వలుపులు చల్లువీవనలు వీవంగ
నిద్ధవైభవముల నిరుమేల పట్ట
బద్ధు లూడిగములు పట్టి కొల్వంగ
జలశేఖరాదు లాశ్చర్యంబు నొందఁ
గులశేఖరుం డిట్లు కొలువున్నతఱిని
శ్రీమదష్టాక్షరశ్రీరాజ్యసార్వ
భౌములు నధిగతపరమార్థు లర్థ
కామానపేక్షులు గతదోషమతులు
ధీమంతులును గతదేవతాంతరులు
జగదేకబంధువుల్ సత్వసంపన్ను
లగణితకరుణాఢ్యు లమృతభాషణులు
నపగతమదమాను లచ్యుతధ్యాను
లపగతక్షేములు నగు భాగవతులు
అతిమోదమున ద్రావిడాగమజాత
చతురార్థముల ననుసంధించికొనుచుఁ

† గట్టిక.

పారతంత్ర్యము స్వరూపము శేషతయును
గారవంబుగ నలంకారంబు గాఁగ
వేంచేసి రప్పుడు విభుఁ డున్నకడకు
వేంచేయ నప్పు డవ్విభువరేణ్యుఁడును
గద్దియ డిగి వేడ్కకడలి నోలాడి
తద్దయుం గూర్మి పాదంబుల కెరఁగి
యుచితాసనంబుల నునిచి సద్భక్తి
నుచితాసనస్థుఁడై యుండె నామీఁద
మానవేశ్వరుఁడు వే మధ్యాహ్నవేళ
యైన మజ్జనమున కాయత్త మగుచు
జలకము వార లెచ్చరికఁ గావింపఁ
గొలువువారలఁ గనుంగొని యాదరమున
దొరల మన్నీల నాప్తుల బంధు మంత్రి
వరులఁ దక్కినయట్టివారి వేర్వేఱఁ
గనుసన్నఁ గొందఱఁ గైసన్నఁ గొంద
అను శిరమునఁ గొందఱను కేవి మెఱయ
సరగున నిజనివాసములకు ననిచి
పరమవైష్ణవులతో భాషించుతమిని
నుడిగంబు వారిచే నొసఁగంగ మఱచి
తొడవులు సడలించి తోయంబు గాఁగ

నెట్టనం గొలువున్న నిజపీఠియందుఁ
బెట్టి వేఱొక హేమపీఠంబునందు
విమలమై నిండారు వెన్నెలసోగ
కొమరుమించిన తాళిగోణంబుతోడ
నాసీనుఁడై పిల్వు మనినంతలోనె
భాసురగైరికపర్వతాగ్రముల
గోడాడి యేతెంచుకుంజరయుగము
జాడ నొప్పుచు నున్నజగజెట్టి లోకట
నానతి నిజమూర్తులై యేగుదెంచి
భూనాథుఁ డొసఁగెడుభుజశాఖ లంది
పెనువ్రేలిసంధులఁ బెనువ్రేలిసంధు
లెనయించి కేలిమై యింపుమై బిగిసి
నివురుచు సొగసుగా నెటుకలు విఱిచి
షవరగాఁ జేపరుసనమించకుండ
జవ్వాది మెఱుఁగుహస్తముల డాలించి
యువ్వాబుగా నూర్పు లొసరింపుచును
భూమీశ్వరున కింపు పుట్ట నేర్పునను
మై మర్దనంబు వేమఱు నొసర్చుటయు
నచ్చటిశ్రీవైష్ణవాళి నీక్షించి
విచ్చేయుఁ డని విన్నవించి యారాజు

పాదుక లొసపరి బాగుగా మెట్టి
కైదండ యొకపద్మగంధి గావింప
సరవిమై మజ్జనశాలచెంగటికి
నరిగె నంతట మల్లు లరిగి *రింఖులకు
నక్కడనున్నట్టియాభరణములు
బొక్కసంబులవారు పోలించి చూచి
యీయెడ భూనాథుఁ డేటికిం బెట్టి
పోయెనో యనుమతంబునఁ గాని తమకుఁ
బట్టరా దని భయపడి యేగి రతని
కట్టెడ నెఱిఁగి యక్కడ నుండ వెలిచి
తదనంతరమున నద్ధరణీశ్వరునకు
నొదవువేడుక నొకానొకవిన్నపంబుఁ
గావింతు మని దైవికంబున మంత్రు
లావేళ వచ్చుచు నచ్చోట నున్న
సొమ్ములు చూచి యాచుట్టు నొండొరుల
త్రిమ్మట లేనియత్తెఱఁగు వీక్షించి
యేకాంత మయ్యెఁ బో యీవేళ మనకు
భూకాంతు వేడబంబుల నోసరింప
వసుధేశునకు వైష్ణవభ్రాంతి వట్టె
వసుధరాజ్యంబు నెవ్వరి సడ్డఁ గొనఁడు

---

* రింటికిని

మన మెంతచెప్పిన మనమాట విభుఁడు
వినఁడు నిత్యంబు నీ వెఱ్ఱిదాసరులు
గడుసు లేమియు నెఱుంగనిరాజు చెవులఁ
బుడుకలు విఱచి రేపునుమాపు వచ్చి
బాధించి యింటిలోపలి వెల్ల మరులు
బోధించి వెరఁజి కొంపోవుచున్నారు
వీరి నేమనినను విభుచిత్తమునకు
దూరమయ్యెదము కాంతుని నంటిమేని
యతనిచిత్తంబురా నైన నింకొక్క
గతియొప్పు మన మెఱుఁగనిరీతి నిచటఁ
దొడవులు డాఁచి యీధూర్తులమీఁద
సడివైచి విభునకు శరముఁ బుట్టింప
వారికి ధారుణీశ్వరునకు మఱియుఁ
జేర దీచందంబు చేసినఁగాని
విఱుగదు వారిపై విభువరేణ్యునకు
మఱి రారు వారు నమ్మనుజేశుకడకు
ననుచుఁ బ్రమాణంబు లన్యోన్య మప్పు
డొనరించి యచ్చోట నున్నభూషలను
గైకొని పోయి బొక్కసములవారి
కీకార్య మంతయు నెఱిఁగించి వారి

నాయెడఁ దమసేయునటువంటిబాస
సేయించుకొని వారిచే దాఁప నిచ్చి
యటిమురి విభుఁ డెంతయడిగిన నేమ
యెఱిఁగింపు మనక మీ రెఱిఁగింపవలదు
అని సమకట్టి వా రటు వాసి చనిన
జననాథ*భాండికజనము చింతించి
జననాథునకు నెంతచనవరు లైనఁ
జన దమాత్యులవాక్యసరణులు మీఱఁ
గడఁగి మీఱిన నెన్నిగతులను లేని
నడి వైచి నృపునకుఁ జోకపుట్టించి
కొనకొని వడి గుంట గూల్చినదనకఁ
గనుమాయ రెటా దైవగతిఁ జూచికొనుట
యనుచుండి †రట మంత్రు లావాసమునకుఁ
జనిరి డెందముల నుత్సాహంబు లొదవ
జననాథుఁ డంత మజ్జనభోజనాదు
లొనరించి నగరిలో నొకకొంతతడవు
పవళించియుండి యుప్పవడమై చెంత
నవసరంబులవార లపుడు కొల్వునకు
వేళ యయ్యె నటంచు విన్నవించుటయు
నోలగం బొనరింప నుద్యుక్తుఁ డగుచుఁ

* భారిక, పారిక † రట

కొలఁది మీఱినయట్టి కొలువుకూటమునఁ
దొలుతఁ దా నిడినట్టితొడవులు దలఁచి
కవగూడి యప్పు షాడిగంబులు సేయఁ
దివ్వురు *బ్రొద్దలప్రోడ తెఱవలఁ జూచి
కొలువుకూటంబులో గొప్పసింగములు
జళుకొత్తుచంద్రకాంతంపుఁగంభంబు
చాటున మించుపచ్చలకాళ్ళపలక
పీఁటపై సొమ్ములు పెట్టి వచ్చితిని
తెమ్మన్న వార లేతెంచి వేవేగ
నమ్మహీపతి చెప్పినట్టిచందమున
నరయ నాభరణంబు లచట లేకున్నఁ
దిరిగి రాజునకు నత్తెఱఁ గెఱిఁగింప
వెఱఁగును గోపంబు వీనుజోడాడ
మఱియు వారలఁ జూచి మనుజేశుఁ డనియె
లేకుండు టెట్లు తాలిమితోడ నరిగి
వాకిటఁ గాపున్నవారల నరసి
యాచెంత నేఁ జెప్పినట్టిచోఁ జక్కఁ
జూచితిరో లేదో చూడుఁ డీమాట
కప్పినముదిమిచేఁ గన్నులపొరలు
గప్పెనో బ్రమసి యెక్కడఁ గాన లేరు

*బ్రద్దల.

యనుఁడు కట్టికవార లనయంబు వెగడి
చని పీఁటమీఁద నాసందుగొందులను
నరసి వాకిటివారి నచటిహెగ్గళ్ళఁ
బరిచారకులఁ బెక్కుభంగుల నడిగి
వెదకి కానక ధరావిభునిచెంగటికిఁ
గొదుకుచు నరిగి వాకు్రివ్వ నోడుచును
జనవు నెయ్యంబు విశ్వాసంబు లోకటఁ
బెనఁగొనఁ బలికిరి పృథ్వీశ! యేము
నేవిధి మీ రానతిచ్చితి రట్ల
యావరపీఠంబునందు నాచెంతఁ
బదివేలతెఱఁగుల భావించి యేము
వెదకెమలాగుల వెదకిచూచితిమి
ఎడపక నచ్చోటిహెగ్గళ్ళఁ బరుల
నడిగెడుచందాన నడిగిచూచితిమి
దేవర తెలియుటంతియకాని తమకు
భావింప *వానిపోఁబడి కానఁబడదు
అవి తాము పోడఁగాన మని యెట్టిబాస
నవరింపు మనినను నవరింతు మనిన
నీవిధిఁ దనసొమ్ము లింటిలోపలివి
పోవు టెట్లని మనంబునఁ బలుమాఱుఁ

*దమిని బో

గనలుచుం జేరోలగమున కేతెంచి
తనమంత్రివరుల నందఱఁ బిలిపించి
జననాయకులుఁ బరిచరులు బాంధవులు
వినుచుండఁ బలికె సవిస్మయుం డగుచు
వింటిరే †యొకయింత వింత నాయాజ్ఞ
గెంటివోవక మెలఁగెడుమంత్రులార !
కొలువులోపల నిడికొన్న నాతోడవ్వ
లిల పచ్చగద్దియ నిడి లోని కరుగ
మనమున భయ మింత మాని చోరకులు
గొనిపోయిరఁట యిట్టిక్రొత్తలుం గలవె?
జానకీవిభు రామచంద్రునికృపను
మానితసామ్రాజ్యమండలం బెల్ల
జోకమై నొకచోటఁ జోరశబ్దంబు
లేకుండునట్టు లేలినయట్టితనదు
నట్టింట సింహాసనముమీఁద నేన
పెట్టినసొమ్ములు పెఱదొంగ వచ్చి
యిట్టికైకొనిపోవు టేరీతి రచ్చ
కొట్టమె నాయున్నకొలువుకూటంబు
ఇక్కడ నాయింట నీరీతి యైన
దిక్కుల నెట్లు వర్తిలు మదీయాజ్ఞ

---

† యొకయంత

నయవేదు లని మిమ్ము నమ్మితిఁ గాని
భయమేది మీర లిప్పగిది సుక్ష్మతి
మొదల స్వామిద్రోహమున కొడిఁగట్టి
యెదురుమి మ్మెఱుఁగమి నెఱుఁగలేనైతిఁ
బదిలంబు గాఁగ లోపలను వెల్పలను
మెదలెడువారి నిమ్మెయి విచారించి
యీక్షణంబున దొంగ నిట పట్టితెచ్చి
శిక్షించి సొమ్ముఁ దెచ్చినఁ గాని మొగముఁ
జూడ రాఘవునాన సొరిది మీయాట
లాడింతుఁ దెలసికొం డంతరంగముల
మఱి యెవ్వ రిచటఁ ద్రిమ్మఱి రారు మీర
లెఱుఁగ కాసొమ్ము దా నెందుఁ బోవచ్చు
ననుచు నాగ్రహవృత్తి నాడువాక్యములు
విని యమాత్యులు ధైర్యవివశులై యనిరి
ఈవసువున నానతిచ్చిన నన్య
లావల మఱి యడ్డ మాడంగఁ గలరె
యీయెడ మీ రానతీఁగ విన్నపము
సేయ కుండఁగరాదు చేసితిమేని
స్వామిచిత్తమున నేసరవిమై నుండు
నో మాకుఁ దెలియదు నుడికెద మైనఁ

దరతరంబులను బ్రాంతరికంబు గలుగఁ
గర మర్థి హితవు నక్కఱయును బొదలఁ
జేసి పెంపులు పెట్టి బిడ్డలై నిన్నుఁ
జేరి సముంచితశ్రీలఁ బెంపొంది
తుదిని సమ్మాళిగతొండలైయుండి
బ్రదుకంగఁ గోరుసీపరిచారజనులె
యీవిధంబుల ద్రోహ మేల సేసెదరు?
ఈవిధి మీ రానతిచ్చినయట్టి
యానతి కే మడ్డ మాడంగ లేము
కాని నీలెంకలు కల్లరుల్ గారు
ము న్నింటనుండియు మొఱ పెట్టి పెట్టి
విన్నవింపమె నీకు వేయుభంగులను
జేసితి మాకుఁదోఁచినవిన్నపంబు
చేసినమీఁద నోషితినాథ యాజ్ఞ
పెట్టిన మేలు తప్పిదముగాఁ గొనక
నెట్టన మమ్ము మన్నించిన మేలు
నీకు లోకములోనినృపులకుఁ బోలె
వాకిటికావలివారికట్టడయొ
యొకమంత్రియాజ్ఞయో యొకయవసరమొ
యొకరాజసమొ యెద్దియును నొల్ల వెపుడు

నెట్టన నొసలిపై నెరయ వ్రాసుంబు
పెట్టినవారెల్లఁ బెద్దల మనుచుఁ
బదివేవు రొకట లోపలికి వెల్పలికి
నుదయాస్తమయములం దొక్కచందమున
వచ్చువారలు పోవువారలు నగుచు
నిచ్చలు నగరిలోనికి నేగుదెంచి
యారీతిఁ జరియింతు రీమూఁకలోన
నేరిఁ జోరకు లని యేర్చి పక్షైదము
వారుదక్కఁగ మనవారికి సొమ్ము
కోరి కైకొన నెన్నిగుండెలు గలవు?
వినుమయ్య యిఁకఁ బదివేలు నేమిటికి
జననాథవర్య! వైష్ణవులుదక్కంగఁ
బెఱవార లవి కనుపెట్టి కైకొనఁగ
వెఱతురు *తుదిఁ బదివేలు చెప్పినను
అని యమాత్యులు పల్కనట్టివాక్యములు
విని రాజు చెవులకు వేఁడియైయున్న
జానకీపతి! రామచంద్ర! యటంచు
వీనుల హస్తారవిందము ల్చేర్చి
యాచందమున వార లాడినతెఱఁగుఁ
జూచి పోనీక రాజుల చక్రవర్తి

*వింబది

కటుఘోర మైన యీకష్టవాక్యములు
నుడువంగ మీకు *సీనోళ్లు లెట్లాడె
శ్రీవిహారుని నింద సేయుపాపంబు
శ్రీవైష్ణవుల నుతి సేసిన నుడుగు
శ్రీవైష్ణవుల నింద సేసినదోష
మేవిధిఁ బాయు మీ రేమి సేయుదురు
కలుషాలవాలసంగతలతాజిహ్వ
లలవరించినబ్రహ్మ ననుటయెకాక
యనుచు నాగ్రహావృత్తి నంతటఁ బోక
మనుజేశుఁ డనియె నమ్మంత్రివర్యులకు
శ్రీవైష్ణవుల నింద సేసినమిమ్ము
వేవేగ నాజ్ఞఁ గావించుటే నయము
పదరి యిప్పుడు మిమ్ముఁ బట్టి శిక్షింపఁ
దుదలేనియీజగత్తులు నన్నుఁ జూచి
తనకు నిష్టము సేయఁ దలఁచినయట్టి
తనవారిఁ జంపించె ధరణీశుఁ డంద్రు
తొడిఁబడ నిదియసందుగ వారిమీఁద
పడి వైవఁ జూతురు చపలమానసులు
కావున వారీతిఁ గాక లోకైక
పావను †ల్నిర్జితాపారకల్మషులు

---

*దా నో రెటులాడె †నిర్జితపాపకల్మషులు

నపగతమదమాను లంత్యమోపాయు
లపరిమితజ్ఞాను లమరసన్నుతులు
రామచంద్రాయత్తరతులు నన్నేఋ
స్వాములు నైనవైష్ణవులు చోరకులు
గారని యే బాసఁ గావింతు నిపుడు
శ్రీరమావిభుఁడుసాక్షిగ నొండు నేల
జగదేకనాయక జానకీదేవి
జగదేకనాథుండు జానకీవిభుఁడు
పురుడింప నుభయవిభూతులు వార
లిరువురిగతి గడియించినా రరయ
వారినందనులు శ్రీవైష్ణవు లెల్ల
వారిపదార్థముల్ వారు గైకొనిన
వారిఁ జోరకు లనవచ్చునే మీకు
నూరక పలుమాఱు నుచితంబు దక్కి
యది విచారించిన నాగమాంతముల
విదితమై మునులచే వెలయునర్థంబు
ధీరత నొండుప్రతిజ్ఞ చేసెదను
పారమార్థము గనిపట్టిన వినుఁడు
పరవధూ పరధన పరనింద లొల్ల
రరయంగఁ గలలోన నైన వైష్ణవులు

పదివేలు మీతోడఁ బలుకంగ నేలఁ
త్రిదశు లచ్చెరు వంద దివి భువి క్రిందఁ
గోరి వైష్ణవచోరకుండు లేఁ డనుచుఁ
క్రూరసర్పంబు నారూఢిఁ బట్టెదను
లేనిసిగ్గంబు లేలిక నాఁడబంటు
వానికిఁ దా నిచ్చి వారించు టొప్పు
స్వాములు తనకు శ్రీవైష్ణవులెల్ల
నామహాత్మునిబంట నైనట్టియేను
వారలమై నపవాద మింతయును
వారింతు నేనని వసుమతీవిభుఁడు
పన్ని నే వారలపై నిందఁ దీర్ప
కున్న స్వామిద్రోహ మొదవెడు ననుచుఁ
గుంభమధ్యమునఁ గర్కోటకనామ
కుంభీనసము నిడుకొని తెం డటంచు
నెట్టనం దెప్పించి నిశ్చలవృత్తిఁ
జుట్టాలు మంత్రులు సుతులు చారికులు
ననుచరు లినమృగాంకాన్వయుల్ పౌర
జనులు చూడఁగఁ గృతస్నానుఁడై వచ్చి
వెనక వింటిమి మేము వినమని యనక
వినుఁడు నాప్రతిన భావించి కన్గొనుఁడు

పంచాస్త్రగురుపాదభక్తు లీసొమ్ము
వంచించి కైకొన్నవారలు గారు
శౌరిసాక్షిగను వైష్ణవులు చోరకులు
కారు ముమ్మాటికిం గారు కా రనుచుఁ
ద్రిజగంబు లెఱుఁగఁ దద్దివ్యకుంభమున
భుజగంబుతోడ మున్పుగఁ బెట్టియున్న
హేమపుఘుటికఁ దా నెత్తె నెత్తుటయు
శ్రీమనోహారి యాశ్రితవత్సలుండు
రంగనాయకుఁడు శ్రీరఘుకులాన్వయుని
సంగతి మరకతశ్యామవిగ్రహము
నేర్చినయమ్మును నెడవెన్నచాయఁ
జేర్చినపసిఁడిపింజియయుంపపౌదలు
వేదండశుండంబువిరసంబులాడు
కోదండ మూఁతగాఁ గొన్న కెంగేలు
చుట్టినగోణంబుచుంగులోఁ బెనఁచి
కట్టినతళుకుబంగరుపట్టుదట్టి
కటియొర మించుబంగరుకుప్పెతోడ
నటనఁ జూపట్టుసొన్నాళంపుసురియ
వెలిదామరల వికవికనవ్వువాలు
తెలిగన్నులును నెలతీరునామంబు

వెలఁదినవ్వులు నరవిరిమోముమీఁద
విలసిల్లుసన్నంపువిడియంపు రేఖ
వెడదయురంబుపై వెన్నెలసోఁగ
యొడికంబు చూపినయుపవీతలతిక
కంబుకంఠంబు చక్కనిముద్దుమోము
బింబాధరంబుపై బెరయు లేనగవు
మకరకుండలములు మణికిరీటంబు
నకలంక కేయూరహారజాలములు
నొనరికలై యొప్పనొకపాద మూఁది
యినకోటికోటుల హెచ్చు తేజమున
వలపలికడపంటవలఁతి నెచ్చెలి
వలనొప్ప తమ్ముఁ డవ్వలనొప్ప వెసల
దళుకెత్త నపుడు సీతాప్రాణనాథుఁ
డలభూమిపతికిఁ బ్రత్యక్షమై నిలిచి
కరమునం దనభక్తుకరముఁ దెమల్చి
కరము దైవాఱంగఁ గౌఁగిటం జేర్చి
భాగవతోత్తంస ! పరిపూర్ణహృదయ !
యోగికైరవచంద్ర ! యుర్వీశచంద్ర !
భూవర నాకంటెఁ బొడవుగాఁ దనదు
సేవకులందు నీ సేయుభక్తికిని

మెచ్చితి నీవు కామించినవరము
లిచ్చెద నన విని యింపు రెట్టింపఁ
గులశేఖరుఁడు రఘుకులనాథపాద
జలజాతములఁ జక్కఁ జాగిలి వ్రాలి
దశరథనందన ! తాటకాజైత్ర !
దశరథకౌశికాధ్వరవిఘ్నవారణ !
హరచాపభంజన ! యవనిజారమణ !
పరశురామాభంగ పటుతపోహారి
గురువాక్యపాలన గుహవంద్య మౌని
వరదాయి దండకావనభూవిహారి
కుటజసన్నుత మౌనికులనత పంచ
వటవాస రాక్షసవరగర్వహారి
ఖరదూషణాదిరాక్షసకంఠదళన
శరభిన్న మారీచ శబరీప్రసన్న
వాలిశాత్రవ మాల్యవద్గిరివాస
పాలితసుగ్రీవ పౌలస్త్యవరద
కంధిబంధన దశకంఠసంహారి
బంధురనిర్జరపతిముఖప్రణుత
భూమిజాసంయుత పుష్పకారూఢ
స్వామి రాఘవ భరద్వాజపూజార్హ

సాకేతపురనాథ జగదేకనాథ
నాకులస్వామి వై నాకులస్వామి
మొదలైనదివిజులు మునులు వేదములు
పొదలకింపఁగరానిమూర్తివి నాకుఁ
బ్రత్యక్షమైతివి పరమకల్యాణ
యత్యంతసంతోషితాత్ముండ నైతి
నని సన్నుతింపుచు నానందబాష్ప
వనధార లుప్పొంగ వడియు నవ్వేళఁ
దదనుగ్రహంబుచేతను దాన వచ్చు
విదితవిద్యోదయవిభవంబు గలిగి
యుపగతవక్త్రంబు లై వాణివోలె
నపరిమితంబు లై యమృతంబుఁ గురియు
నుపనిషదర్థంబు లొదవు నిచ్చలును
విపులాఘలతికాలవిత్రముల్ గాఁగఁ
జాటుపేశలవాక్యచాతురి నారు
పాటచే నొక్కప్రబంధ మర్పించి
దేవ నే నేమిప్రార్థించెద? మున్న
యీవ యీఁగలవెల్ల నిచ్చితి వరయ
నైన దేవరయాజ్ఞ యది మీఱరాదు
గాన నీపదభక్తి గలవారిమీఁద

నీమీఁద ననిశంబు నిశ్చలభక్తి
మామకబుద్ధి నెలకొనఁగనిమ్ము
అనిన రంగేశ్వరుఁ డతనికిఁ బొసఁగి
మనుజేంద్రచంద్రు [illegible] ంజేయు నిట్లనియె
నీకన్యకామణి నీళాంశజాత
నాకు నిమ్మనిన నన్నగనాథవరుఁడు
ధవళాక్ష! కందర్పుతండ్రి! లోకైక
ధవ! కృతార్థుఁడ నైతి ధన్యుఁడ నైతి
నని డెందమునఁ గూర్మి యాదంద బొదలి
మునులు నిర్జరులు నిచ్చలుఁ జేరి కొలువ
జమళిక్రొమ్మొగ్గలఁ జూచులపెట్టుకొప్పు
కమలారిపై కళంకము లెన్నుమోము
చెఱకువిండ్లను బిప్పి సేయుభ్రూలతలు
మురువుదమ్ముల నీట ముంచుకన్నులును
గొదమచందురులోనఁ గొఱ యెన్నునొసలుఁ
బదరిశంఖము గుల్లపఱచుకంఠంబు
గెలిచి సంపఁగి నుడికించునాసయును
వలిజక్కవల గూటువైచుపాలిండ్లు
సింగంబునడుము కొంచెముసేయుకౌను
భృంగాళి మిగుల గీపెట్టించునారు

తరగమొత్తంబులఁ దలగించువళులు
సురుచిరావర్తంబు సుడికొల్పునాభి
గురుచక్రములఁ దిరుగుడుపెట్టుపిఱుఁదు
నరఁటుల పొరపొచ్చ మాడునూరువులు
గొనకొని మెఱుఁగులు కొలుపుజానువులు
దొనలశూరుల వెన్నుఁద్రోయు లేఁదొడలు
తరలించుతాఁబేళ్ళఁ దలచూపనీని
చరణముల్గలిగిన జగదేకమాతఁ
దనకూర్మికూఁతు నత్తఱి మాధవునకు
ననుపమలగ్నంబునందుఁ గైసేసి
సురగురుఁ డరుదేఱ సురరాజు, రాజుఁ
దెరబట్టి రంత నాదేవేంద్రమంత్రి
సుముహూర్త మొసఁగ నాసుమకోమలాంగిఁ
గమలాక్షునకుఁ జేరకాంతుఁ డర్పించె
నపుడు వధూవరు లాననాబ్జముల
నపరిమితోత్సాహ మడర వీక్షించి
సగుడ జీరకము మస్తములఁ దోడ్తోన
నిగుడొత్తువేడ్కల నిడి రొప్పమిగుల
రాయంచపై నెక్కు రాకేందువదన
యూయంచ నారదుం డలరంగ వీణ

వాయించ, వడఁకుచల్వాలకొంగమాలి
పాయకకూడి సోభానపాడంగ
నరవిందనేత్రున కాత్మసంజాత
వరవైభవముల వివాహంబు సేసి
జనకుండు మును రామచంద్రున కొసఁగు
ననువున మితిలేనియట్టిసంపదల
నరణంబుగా నిచ్చె నప్పు డమ్మంత్రి
వరు లరుదంది యవ్వసుమతీశునకుఁ
దమసేయునేర మంతయు విన్నవించి
యమితాపరాధుల మని దైన్యపడుచు
మును దాఁచినట్టిసొమ్ములు భయపడుచుఁ
గొనివచ్చి యెదుటఁ గ్రక్కునఁ బెట్టి సాఁగిడి
నిల వ్రాలి నీదైన యీమహామహిమఁ
దెలియ కీగతిఁ జేసితిమి దము నింకఁ
జేకొని నీ వాజ్ఞచేసిన మేలు
కాక పెద్దలఁ జూచి కాచిన మేలు
నీచిత్తమునఁ గరుణించి వారలను
జూచి లెమ్మనుచు నాసుగుణాంబురాశి
యేల కొంకెదరు మీ రేమి సేసెదరు
శ్రీలలనాధీశుచిత్త మట్లుండె

తెలివకుఁ డని గారవింప దుండుడుకు
మఱచి సంతోషాబ్ధిమగ్నులై రంత
నాయాదిదంపతు లారాజయోగిఁ
బాయకుండిరి భక్తపరతంత్రు లగుచు
నటుమీఁదఁ దనుఁ బోలునట్టికుమారుఁ
బటుగుణోదారుని బట్టంబు గట్టి
సరవిమై వైష్ణవజాలంబుఁ గూడి
హరిభజనాసక్తుఁ డైయుండె నంతఁ
బ్రతిలేనియట్టి శ్రీరామాయణంబు
హితుఁడైన నిజపురోహితునిచే వినుచు
నతిశయిల్లుచు నుండె నమ్మహాకథకుఁ
డతిభక్తిపరవశుఁ డైనభూపతికి
ననిశంబు సీతాపహారణంబుపట్టు
కనుమాటి వినుపింపఁగా నొక్కనాఁడు
పనివడి నా కొక్కపయనంబు గలుగఁ
దనయుని రావించి ధరణీశ్వరునకు
వాణీవిలాసవాగ్వైఖరుల్ మెఱసి
రాణింప నీవు పురాణంబు నేఁడు
వినిపింపు మనిచెప్పి వీడ్కొల్పెఁ దండ్రి
యనుమతిం బౌరాణికాత్మసంభవుఁడు

సావిగన్నెరపూవుచాయనీర్కావి
ధోవతి మీఁగాళ్లతో నొఱయుంగ
ధౌతమై పుఁగొని తనరుయజ్ఞోప
వీతజాతం బురోవీథి నర్తింప
మఱతవిప్పక నడుమనుగట్టుచాయ
జడిసినఁబోపుపచ్చడ మింత జాఱఁ
డాలికెవెల్లపుత్తడి నైనదర్భ
వ్రేలిపవిత్రంబు వెడవెడఁ దిరుగ
నవిరళంబుగ జాతినట్టినెన్నొసలి
ధవళోర్ధ్వపుండ్రంబు తనరారుచుండఁ
బెడతటిమై జాఱ పెట్టినచింపి
ముడుతకుళ్లాయి కిమ్ముల మిట్టిపడఁగ
దట్టమై పొదిగల్గి తరవాయి బెట్టి
కట్టినపెనుపుస్తకము చంక నలరఁ
జనుదేఱఁ గువలయేశ్వరుఁ డారగించి
యనుపమమణిమంటపాసీనుఁ డగుచు
హితులు మంత్రులుఁ బురోహితులు బాంధవులు
సుతులు వైష్ణవులు రాజులుఁ గొల్వ సేయ
శ్రీరామకథ వినఁ జెలు వగ్గలింపఁ
బౌరాణికుని బిల్వఁ బాఱుఁ డటంచు

నుడిగంబు సేయుచు నున్నసేవకుల
బడిబడి తనుబిల్వఁ బంపునయ్యెడకుఁ
నరుదెంచి సంతతహరిభక్తిరస్తు
ధరణీశ ! యని యక్షతము లిచ్చి యతని
యనుమతి నుచితాసనాసీనుఁ డగుచు
వినయ మేర్పడఁగ నవ్విప్రపుంగవుఁడు
తరవాయిఁ గైకొని ధవళాక్షుఁ దలఁచి
నెరిదపస్స్వాధ్యాయ నిరతప్రమోద
ధరఁ దపస్వీవాగ్విదాంవరభక్తి
పరనారదాపరిపప్రచ్ఛభవ్య
వాల్మీకిమునిపుంగవువా యని నుడివి
కేల్మోగిడించి భక్తి నమస్కరించి
యనిశంబు శ్రీరామ యని మధురముగఁ
దనరుచుండెడుకవితాశాఖ యెక్కి
పలుకుచుండెడు నాకు భవకోకిలంబుఁ
దలఁచి యంజలిఁ జేసి తదనంతరమునఁ
బదపదార్థంబు లేర్పడఁ జౌల కింపు
లుదయింప రసరీతు లుప్పొంగుచుండ
నగపడి కత చెప్పినటువలెఁ గాక
సొగయఁ బ్రత్యక్షంబు చూచినట్లుండ

వెనుకఁ ద్రొక్కక రసావేశంబు పతికిఁ
గనుపట్ట మారీచుకథఁ జెప్పి చెప్పి
చొప్పుగా విభుని కచ్చోటు నీ వెపుడుఁ
జెప్పకు మని తండ్రి చెప్పినకతన
సతతంబు సురల నాశ్చర్య మొందించు
నతనితుర్యప్రభక్తి నరయనికతన
వరుసతో ముందరవచ్చుకార్యంబు
నరయక సీతాపహరణంబుపట్టు
చెప్పఁ జెప్పినఁ గులశేఖరాధీశుఁ
డప్పుడు ప్రత్యక్ష మైనయట్లుండఁ
బటుతరనిజభక్తిపరవశుఁ డగుచుఁ
గటము లుత్కటములై కంపింపఁ గనలి
మున్నింటి నరసింహమూర్తియో యనఁగఁ
గన్నుల విస్ఫులింగము లుప్పతిలఁగ
నడుగక సింహాసనము డిగ్గనుఱికి
తడయక రామచంద్రద్రోహిఁ బట్టి
యీక్షణంబున సుర లెడఁ జొచ్చిరేని
శిక్షింతు నెందుఁ జొచ్చినఁ బోవనీను
మునుకొని యరకాలములుగాడకుండ
ననుఁగన్నతల్లిఁ గ్రన్నన రాముఁ గూర్తు

వని యుద్ధసన్నద్ధుఁడై పరిచరులఁ
గనుఁగొని వాజి వేగమ తెం డటన్నఁ
జెవితీరు నెరిగఁదసిరియును వెన్ను
సవరనమించుపంచారంబుబటువు
నున్ననిమేనికన్నులచక్కఁదనముఁ
దిన్ననినెమ్మోముఁ దెలివైనగొరజ
బాగును నురములోపలి ఘూయితంబు
సోగైనవాలంబు సొబగునెన్నడిమి
సైకంబు నడలోనిసరసత పరువు
జోకయుఁ గల్గి యించుకవెత్తి లేక
మదమును గమనంబు మసువు నిబ్బరము
నుదుటును నదుటును నొ అపును జుఱుకుఁ
బూని చిత్తరువునఁ బొసఁగంగ వ్రాయ
రానిబిత్తరపుసామ్రాణి తేజీగి
పురుడింప నిల నల్లపూసలు నెఱయు
వెరపున బొలియుంబు విఱిచిన గచ్చు
పల్లంబు నింద్రగోపంబు టుల్లాసు
బల్లెంబు కపిలోకభర్తవాలంబు
కలికిచిల్కలకొల్కి కఱివంకబొమలు
దలపించి సింగిణీతరకసంబులను

జుట్టుకేవడముమించులకరాహూరి
పట్టుపట్టియు గనుపట్టుపట్టెంబు
పసిఁడిజంగులు నెడపలకవజ్రములు
పొసఁగి చూపట్టుకెంపులమోగముట్టు
వరరత్నహారంబు వలుదైనమెఱుఁగు
బిరుదుతలాటంబు పెట్టుపక్కెరయు
నొనరంగ సంజోగ మొనరించి మిగుల
ననువొందుబిరుదుసోయగము దీపింపఁ
గమలనాళంబులఁ గబళించునంచ
రమణఁ గళ్ళెము బాగుగా గమంకించి
హరిగిరిచుట్టు తారాళిచందమున
వరరత్నహారంబు వలనొప్పుచుండ
బాగొప్పు నుదయాద్రిభానుబింబంబు
లాగునం బట్టుతలాటంబు చెలఁగ
వనజారిఁ బొడివినవసదంబుకరణి
ఘనతరం బగుకంఠికము తేజరిలఁగఁ
బట్టంపుసాహిణి బాగుగా నెదుటఁ
బట్టిన చూచి భూపాలశేఖరుఁడు
ఖగపతిస్కంధంబుఁ గైకొన్నశౌరి
పగిది నత్తురగంబుపైకి లంఘించి

రాగెలు బిగియించి రభసంబుతోడ
వాగియ సడలి చువ్వన రెండుగడల
దాఁటించి ధేయని తరులు గావించి
యాటోపకోపంబు లడరఁ దోడ్తోన
నుడువీథి నెఱమంట లుమియంగఁ జికిలి
యడిదంబు జళిపించి యార్చి నార్చుటయుఁ
జెవులు నిక్కించి గొజ్జగితోఁక నిగుడఁ
బవనవేగముఁ గ్రిందుపఱచు వేగమునఁ
బనుపడ నోరిలోపలఁ గాళ్లు వెడలె
ననఁగఁ జెచ్చెరఁ గోలయనువున డేగ
వడువునఁ బెనుసాళువమురీతి లగడు
వడి పెటల్గుండు క్రైవడి వడి మీఱి
కెరలుచుఁ గదలి సింగిణివింటికోల
కరణి ఘుఁరీన చక్కఁగఁ దీఁగెసాగి
దిరదిర దశదిశల్ దిరిగి ఘూర్ణిలఁగ
ధరణి యభ్రము రసాతలముఁ గంపింపఁ
బదఘట్టనోద్ధూతపాంసువుల్ విష్ణు
పదమెల్లఁ బొదువ నిబ్బరము నబ్బురము
గదుర మనోవాయుగతులఁ గీడ్పఱచి
కదలించు తనపతికదలిక మెఱఁగి

కదలె లంకాభిముఖంబుగా నపుడు
త్రిదశులు గురిసిరి దివిఁ బుష్పవృష్టి
నాతఱి గోవిందుఁ డతనిభక్తికిని
బ్రీతుఁడై ఘననిత్యబృందంబు గొలువ
నరుదార వైనతేయారూఢుఁ డగుచు
నరుదెంచి యయ్యోగి హాయమునాఁగూడ
జనులు నిర్జరులు వాసవముఖ్యు లెల్లఁ
గనుఁగొని వెఱఁగందఁ గరుణ మై వాఱ
ననుపమమణివిమానారూఢుఁ జేసి
కొని యేగె నిత్యవైకుంఠంబుకడకుఁ
దొలుత నయ్యోగిచంద్రుఁడు నూఱువాట
దలుకొత్త నేప్రబంధంబుఁ గావించె
నందు ముప్పదివాట నారంగనిలయు
వందితామరునిఁ గైవారంబు సేయు
కడమ డెబ్బదివాట క్రమ మేరుపడఁగఁ
జెడనిసంపద లిచ్చు శ్రీవేంకటేశు
శ్రీరామసోదర శ్రీరాము తోంటి
శ్రీరాము నభినుతుల్ సేయుచు నుండు
పదిలుఁడై యయ్యోగిభక్తచారిత్రి
మెదిరెడువేడ్కతో నిల నెవ్వఁడేని

వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతిసేయ
నెనలేనిసంపద నెనసియుండుదురు
కావేరిదక్షిణాంగణసీమ నిచుళ
నా విలసిలు నొక్కనగరరత్నంబు
అందలిమణిమయహర్మ్యమయూఖ
బృందముల్ నిచ్చలు బీతెండ గాయఁ
జదలేట మెలఁగెడు చక్రిదంపతులు
పొదలెడువేడ్క నెప్పుడుఁ బాయకుండు
నిరుపమగురుకళానిధులును భోగి
వరకవికేతుభాస్వద్బుధముఖులు
గలిగి యయ్యమరలోకముచెలువెల్ల
గిలిమి యాపురము మిక్కిలి నొప్పుచుండు.
జనవినుతుఁడు రాయచౌహత్తమల్లుఁ
డనఁనొప్పురాజేంద్రుఁ డాపురం బేలు*
నారాజదేవేంద్రుఁ డట నొక్కనాఁడు
శ్రీరంగధాముని సేవించి మగుడి
తనపురంబునకు నెంతయు సంభ్రమమునఁ
జనుచుండి వేఱొక్కజాడగా నరిగి
కలువల మించు చెంగలువల మెలఁగు
నలుల రాయంచతొయ్యలులఁ గొక్కెరల

*గగనంబు కలశాబ్ధిఁ గనుపట్టు విష్ణు
పగిదిఁ జూపట్టె నెప్పాటఁ జింతింప—ప్రత్యంతరము

కవలఁ బిసాళిజక్కవల నొప్పారు
తొవల నత్తావిచెందొవల బంగారు
తమ్ముల మీలమొత్తమ్ముల శైవ
లమ్ములఁ గ్రౌంచజాలమ్ములఁ బొలిచి
యల్లన నెత్తావు లడకుదెమ్మెరల
జల్లుబోరాడుకాసారంబుఁ గాంచి
యందుఁ దోయములోన నరిగి మధ్యాంబు
నందుఁ గాంచనతోయజాంతరసీమఁ
గమలాంశజాత యై కమలయుం బోలెఁ
గొమరారు నొకరాచకొమరితెఁ గాంచి
నెలపొల్పుఁ గన్న వెన్నెలపుల్గుకరణి
బలువైననిధిఁ గన్న బడుగుచందమున
సంతసింపుచుఁ జేరఁ జని నిమిషేంద్రుఁ
డంతరంగము ప్రేమ నంతంతఁ బొదలఁ
దళుకునెత్తమ్మిపుత్తడిబొమ్మరింటఁ
బొలుపొందురత్నంపుబొమ్మచందమునఁ
జెలువారుబాలికం జేకొనిపుత్రి
చెలువున భావించి చెలఁగి యారాజు
తనపురంబునకు నెంతయువేడ్కతోడఁ
జనుదెంచి నిజనివాసముఁ బ్రవేశించి

తనయులు లేమిఁ దద్దయుఁ బొక్కుచున్న
తనపట్టమహిషి కాదరము రెట్టింపఁ
బద్మిని యనుపేరఁ బాటింపుఁ డనుచుఁ
బద్మజ యైన యాపసిబిడ్డ నొసఁగఁ
నాబాలఁ గైకొని యాత్మ నుప్పొంగి
యాబాల శశిఫాల యనురక్తి మీఱఁ
గొదలేనినెమ్మది గొనకొన్నకూర్మి
పొదలుగా రాముసఁ బోషింపఁ దొడఁగె
నాళీకసంభవ నవచంద్రరేఖ
పోలె నానాట సొంపులు మించి ప్రబలి
మొగిసీలములరంధ్రము ల నెన్నుకురులు
నిగురుజందురువంక లెన్ను నెన్నొసలు
డిగనివిండ్లకు నెక్కుడించుభ్రూలతలుఁ
దొగ మొత్తముల నీళ్లఁ ద్రొక్కుకన్నులును
బెలుచశంఖము మొఱపెట్టించుగళముఁ
గెలసిచక్కెర నుడికించుపలుకులును
గిసలయంబుల వణఁకించుకెమ్మోవి
బిసముల నీరాఁకఁ బెట్టుబాహువులు
వనజాతములఁ దలవంపించునడుగు
లొనరికయైమొప్ప నొప్పునాతన్వి

ధగధగందళుకొత్తు తలిరంపకాని
చిగురుకరాచూలిజీవరత్నంపు
చక్కనిగుమ్మవాసనలపూరెమ్మ
చక్కెరకవణాలసాంబ్రాణితేజి
యపరంజినక్క మోహనములచొక్క
కపురంపులప్ప సింగారంపుకుప్ప
చిలుకలకొలికి గొజ్జగిపువ్వుఁగులికి
తొలుకరిమించు కంతునికేలియించు
ఇంచువేలుపుతీఁగ యొలమించుసోఁగ
చంచరీకాలక శశిఫాలఫలక
పలకవజ్రపుఁదళ్కు బంగారుకసుకు
కలుకులనెఱివేణి గలకీరవాణి
వాణీశనుతపాణి వనజాక్షురాణి
రాణించుకలువ వారనిముద్దుజెలువ
యన నిందుజవ్వని యై రంగవిభుని
నను:గులోఁగూర్మి యొయ్యనలాకలొత్త
నిలను మింటికి స్తోత్ర మొసఁగించి మంచి
వెలఁది చల్లనియేటివెలదిని గాంచి
సొలపు కెంజెడలగొల్లునలబాదు గలిగి
తళుకొత్తుచంద్రకాంతంపుదొట్టులను

వేడుక నిడి చేసి వీవసిజోలఁ
బాడుచు రాతికిఁ బ్రాణంబుఁ దెచ్చి
మునులడెందంపుఁదమ్ములనిల్చి సిరుల
మొనసిన యడుగుదమ్ముల నొప్పువాని
పదియాఱువన్నియపచ్చ*రింకెంబు
గదియ రింగులువారఁ గట్టినవాని
బుట్టుచు జగములు పుట్టించువాని
బుట్టినిల్లగు తమ్మిపొక్కిలివాని
నలదేవమణియు ఘంటాభరణంబు
గలిగి ఘల్లనిమ్రోయు కాలియందియల
కంచుమించుఁగ నేలఁ గా లూఁదనీక
మించి మేఘంబులమీఁదఁ బాఱుచును
జెలువారుదొలుబల్కసెకళింపు లెసఁగఁ
బొలుచుపుల్గులరాయబొల్లని నెక్కి
చొప్పడం ద్రొక్కనిచోట్ల ద్రొక్కించి
యొప్పెడు దేవరాహుత్తరాయనిని
నెఱి నెండకన్నును నీడక న్నెపుడు
నెఱుఁగనివాఁ డయ్యు నెలరార నెండ
కన్నును నలనీడకన్నును గలిగి
గ్రొన్ననవిలుకానిగురుఁడైనవానిఁ

---

*గింకెంబు

గడపటఁ గడుపులోఁ గాఁగ్రుండఁగాను
పుడమిపైఁ బుట్టక పుట్టెఁబో ర్మనుచు
వేయినోళులతోడ వినుతులు మునులు
సేయఁగఁ గన్నులే చెవులుగా వినుచుఁ
బలుకులు గురువునాఁ బ్రబలి నమలక
మలకలపెను బాన్పుమై నొప్పువాని
పొట్టంపు నెట్టంపు పొందు నీరెండ
చుట్టుదారల కరాచూలిమీఁదటను
బంచెవన్నెల తేజమై వానిమావు
మించుల నదలించుమించుల గలిగి
కడిఁదిరాకాసిమూఁకలఁగన్న బొబ్బ
లిడుపోటుముట్టుమై నెనయించువాని
రంగనాథుని రమారమణు రాజసము
శృంగారమును రూపు చెలువంబు సిరులు
నెఱతనంబును గల్గునేర్పరి యనుచు
గుఱుతుగ నలపరాంకుశముఖ్యమునులు
పలికిన దివ్యప్రబంధరత్నముల
వలన నిచ్చలు విని వరునిగాఁ గోరి
తనమది నతనిమైఁ దలకొన్నకూర్మి
నినుపాఱ నాపద్మినీరాజవదన

చింతించి వలపులఁ జిక్కి లోఁజిక్కి
యెంతయుం దమిఁ జిక్కియే వెల్లఁ దక్కి
పన్నగా నరజాఖుపయ్యెదం జేర్చుఁ
బన్నినతమి నాఘుపయ్యెదం జేర్చు
నుడుగక నీరు కన్నుల నాన నిలుపు
నుడివిన సైప కన్నులనాన నిలుపుఁ
గలసెద నని కోరికలలోనఁ గాంచుఁ
గలసి మేల్కని కోరికలలోనఁ గాంచుఁ
గాంతు నెన్నను వినుకలితనంబునను
గాంతుఁ జెప్పిన వినుఁ గలితనంబునను
ఈరీతిఁ దనలోన నిగుఱొత్తుకోర్కి
సారెసారెకు దీఁగసాఁగ రంగేశు
దాయక పాయక తలఁపు లేకములు
సేయక రాయక చికిలిచన్మొనలు
కుచ్చక మెచ్చక కౌనసాఁగి వలపు
తెచ్చక యిచ్చక మిటుసేయకున్న
నేరీతి వేఁగింతు నే నంచు చింతఁ
గూరిన యారాచకూఁతురిఁ జూచి
చెలులెల్ల మతులఁ జర్చించి యీచెలువ
చెలువ మిట్లేలొకో చెలువంబుఁ దక్కి

చెలులఁ జేరదు వింతచెలువంబుఁ దాల్చి
చెలువార నెటువంటిచెలువునిమీఁదఁ
దలఁపు చేకూరెనో తరళాక్షి కిపుడు

... ...

తటివేచి చుట్టమై దాయచందమునఁ
దరితీపు సేయుచు దరితీపువింట
నీనారిపై మారుఁ డెలదేఁటినారిఁ
బూని నెత్తావితూపుల నేయఁబోలు
రామాభిరామ నీరామ నారామ
సీమం బరాకు సేసినఁగానియింక
బలవంత మగువంతఁ బాయ దటంచుఁ
జెలు లంతఁ దమపొంత చెలువదోఁకొనుచు
మందారమాధవీమాలతీతిలక
చందనశారదసాకారసరళ
పూగపున్నాగజంబూభూజదూప
నాగకేసరనీపనారంగవకుళ
పనసపాటలపారిభద్రబంధూక
ఘనసారతింత్రిణీక్రముకజంబీర
తరులతాముఖములఁ దనరు నుద్యాన
మరుదార సొత్తెంచునపు డేపు మీఱి

వృద్ధభావము మాన్చి వృక్షాళిఁ గాయ
సిద్ధిఁ బొందఁగఁ జేయుసిద్ధముఖ్యుండు
కంతునెచ్చెలి వేల్పుగములవిందులకు
సంతసం బొదవ వసంతుఁ డేతేరఁ
దోయజబాణుకత్తులనారు వోలె
నామెడం దలిరించె నవనీజతతులు
విరహులడెందముల్ వివళింప బిట్టు
దొరిగెడురక్తంబుతోఁ దొప్పదోఁగి
రాగిల్లుమరునఖరంబులో యనఁగ
బాగొప్పెఁ గింశుకప్రసవాంకురంబు
లీయింతిచనుగవయెడ రంగవిభుఁడు
పాయకయుండుఁ జొప్పడు మీఁద ననుచుఁ
దెలిపెడిగతి మిండతేఁటిమొత్తంబు
లలరుగుత్తులయెడ నలరి చూపట్టె
నప్పు డారాజకన్యకచెలుల్ చెలిమి
చొప్పడఁ దనుఁగూడి జోడుగా నడువ
జొబ్బిలుకమ్మకస్తురిగబ్బు లొరయ
గుబ్బచన్నులతళుకులు బిత్తరింప
మరుని సామ్రాజ్యరమాదేవికరణిఁ
దరుణులతోడ నెంతయు నొప్పు మిగిలి

వలపలి చలిగాలి వలన నల్లాడు
వెలఁది హుంబాళెలె వీచోపులుగను
దళుకొత్తుతలిరుబద్దలు సవరించి
బలువిడి గోయిల పడవాళ్ళు నడువఁ
దనరారు చిలుక మొత్తపువందిజనము
తనదుముంగల బిరుదము లుగ్గడింపఁ
బొదలఁ దుమ్మెదనకీపులు బ్బ్బు మొఱయఁ
బొదలుచుఁ జదలఁ బుప్పొడినమ్మ తెగయ
వడి వసంతుఁడు దళవాయియై నడువఁ
గడుసొంపు మిగిలి చక్కదనంబు లెసఁగు
పంచవన్నెల తేజి పడివాగె నడువఁ
బంచబాణుఁడు విజృంభణవృత్తి మెఱసి
మిసమిస మనుచుఁ గ్రొమ్మించులు గలుగు
పసనికర్ణికలును బసిఁడిఘంటలును
గ్రొమ్మించు చెంగల్వకుచ్చుల వెలఁది
తమ్మిలేఁదూఁడుదంతపు గోడియలను
దిలకించు పవడంపుఁ దీఁగెతాళ్లను
బలువన్నె విరుల కుప్పడమైనపడము
నలరు మొల్లలవెండి యనుసులతోడఁ
జెలువొందు పూదీవె సెల గొమ్ముకొమ్మ

గోసబుచూపట్టు కుంకుమపువ్వు వలిపు
నొసరిక చిగురాకు టొరఁగుసు గలిగి
యలరారు చిన్నాణ మైన యందలము
పొలుపొంద రాయంచబోయలుమోవ
నంచలవలరాయఁ డావేళ నేగు
దెంచి యచ్చోట వర్తింపుచునుండె
నత్తఱిఁ జెలరేగి యాకన్యపొత్తు
క త్తియల్ వనకేళిఁ గావింపఁదలఁచి
కెరలి గేదంగుల గిల్లి రాగిల్లి
పరిమళోత్పలములు బట్టి చూపట్టి
కదిసి గొజ్జంగులఁ గామించి మించి
తుదలేని పుష్పజాతుల రాసిరాసి
పోదఁడు రండని పొదరింట్లు దూరి
కదియుచు సుమవారిఁ గైకొన్నవారిఁ
జేరి చేముంచి గొజ్జెగి సీటముంచి
సారెకు సీరీతి సరసంపురీతి
విలపిల్లుచుండెడువేళ నామెఱుఁగు
తలిరుబోణులఁ జూచి తము దామె చొక్కి
విటపులు గొన్ని పర్వెన ప్రేమతోడఁ
జిటపొటలాడ రంజిలి విఱ్ఱవీఁగి

తముఁజూడఁ గాన చేతనమూర్తులయ్యు
భ్రమసి చొక్కుచు నెంతె పల్లవింపుచును
నేలీల నను గూడి యీముద్దులాడి
కేలిపై బిగ్గఁ గౌఁగిటఁ జేర్చ నొక్క
యరయంగ నిదియేల యాకలకంఠి
పరికించి యొకపాటఁ బాడినఁ జాలు
నంతయేమిటికి నయ్యమృతాంశువదన
వింతగాఁ దన్ను నవ్వినఁ జాలుఁ దుదిని
అదియేలఁ దనతోడ నాకీరవాణి
యదనెన్ని యొక్క మాటాడినఁ జాలుఁ
దలఁప నాగతియేల తరుణి నామీఁదఁ
జలువవాతెర తేనె చల్లినఁ జాలు
నదియేల తుదిని తోయజపాదపదము
ముదమున నామీఁద మోపినఁ జాలు
నని కోరుచుండెడు నమ్మహీజముల
యనురాగ మెఱిఁగి యయ్యంబుజాననలు
నకలంక నిజరూపహావభావముల
వికసింపఁజేసి రవ్వేళ నాచెంత
రంగభూవిభుఁ డానరంగ భుజంగ
పుంగవముఖు లెల్ల బొలమరు లగుచు

జగడించు నిగమంపు సారమేయము ల
డిగిన సూత్రంపుఁ బట్టెడలచేఁ బూని
కడువింత లైన శాఖలవలల్ పూని
పొడ వైనయంగంపు బోనులు దాల్చి
తన రెండుగడలనెంతయుఁ జిత్రగతులఁ
జనుదేర నవదాత జలజలోచనుఁడు
ప్రొద్దువంగడమునఁ బొడమినయట్టి
ముద్దులరాచూలి మురువుదీపింప
మలయుచు నడుగు దామరల లేగొనల
సొలయు వజ్రంపు మించుల మించు లెసఁగఁ
దళుకొత్తువెడఁద డెందముమీఁదఁ జినుగు
వెలఁది జన్నిదములు విలసిల్లుచుండ
సోగైనవలకేలి సొంపుడుగోల
బాగైన ముంగేలిపై జాలి డీగ
కరమొప్పు రవలడాకాలి నూపురము
సిరిమించుతళుకుల చెంగావిదట్టి
తులగించు నొసలి కస్తూరినామంబు
తెలిమించు నొంటి ముత్తియపుఁ బోగులును
జాతికిరీటిపచ్చలబన్నరసము
ఛాతిన వింతవాసనతట్టు పునుఁగు

కూడిన మొగలిరేకులు నెరివట్టు
వీడియువీడని వెడఁజారుకొప్పు
నలవడరంగేశుఁ డమరేంద్రముఖులు
వలచి వెన్వెంట వేవచ్చుచునుండ
వలనొప్పు పసిఁడిమువ్వలు నందియలును
గిలగిలరవళింప గెరలి జాడించి
యక్కజం బగు పైఁడియత్తెంబుమీఁద
ముక్కుదీటుచునున్న ముద్దులడేఁగ
లాపులు దువ్వి యల్లన ముష్టిఁబట్టి
కైవంచి సరసంబుగా గుప్పఁజూపి
వైవఁ జక్రము దానవశ్రేణిఁ గదిసి
తేవచే వెడలి వాడిమినేగి యంతఁ
గలుషంపుఁ బులుగుల నసిమసఁ జేసి
మలసి పిల్చినఁ గేలిమైవచ్చి వ్రాల
నీరీతి మఱియు ననేకచిత్రముల
నానామవీథి వేఁటాడుచున్నంత
నాపద్మినీకన్య యారంగనిభాని
రూపకోమలనైభికులు విలోకించె
నలతలం పెఱిఁగి రంగప్పఁ డాచెలువ
పులకించి సొలపుఁజూపులను గీలింప

మానినీమణి చొక్కి మరుబారిఁ జిక్కి
మానంబుపేరెత్త మమతల్తో హత్తి
పులకించి తిలకించి పొదిగొన్న ప్రేమ
తలిరింప నంత నాతలిరంపకాఁడు
చెలరేగి విరహులసెలను వి ల్వంచి
తొలఁగక నెలవంక తూపు సంధించి
యావధూమణి డెంద మదరంట నేసి
కావననార్చి యొక్కట బేసువార
నాలోనఁ గనుమూసి యంతలోఁ దెలిసి
యాలలనామణి యతనుతాపంబు
సైరింపలేక యచ్చపలాపు తమిని
గూరినచింతఁ గూర్కొనుచుండు తఱిని
అలరంగ విభుఁడు సమోహనరూపరేఖ
నెలయించి యెలయించి యింపు పుట్టించి
యపుడెంచె తనదుగేహమున కవ్వేళ
మరుబారిఁ జిక్కి వేమరుఁ జొక్కుచున్న
కలువచందముఁ జూచి చెలులెల్లఁ గదిసి
సొలవకొం డొరుమోముఁ జూచి యిట్లనిరి
డాయదు మనలత్రోడను జారువలువ
మూయదు చనుదోయి మోహానం బొదవఁ

జేయదుగానంబు చెలువారు మేనఁ
బూయదుకస్తూరి పొలుపొందునోసలఁ
దీర్పదు తిలకంబు తిన్నఁగా వీణఁ
గూర్పదు గేదంగి క్రొమ్ముడిచెంతఁ
జేర్పదు ముద్దురాచిలుకకు చదువు
నేర్పదు కంటిరే నేఁ డెంతవింత
యలరంగపతిఁ జూచినప్పటినుండి
చెలువమూరునిబారిఁ జిక్కి సొక్కి-శిని
అలివేణి నింతసేయఁగవల దనుచుఁ
బిలిచి యెవ్వారికని ప్రియముసెప్పదను
కెలయుగీరంబు మిక్కిలి వాఁతరట్టు
పొలుచుగోయిల నన్న పొంపుఘుచేయ
మలయు దుమ్మెదలు దిమ్మరిదిప్పకాయ
లిలఁ జందమామ యెమ్మెడ బకుపాతి
పొలయు నీచలిగాలి పోమరిపోతు
ఎలయించు విలుఁ డన్న నెగపోఁతకాఁడు
కావున సురభి సాంకవలిప్తదేహు
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జింతింపరమ్మ
రామనామముఁ బదరక యెన్నరమ్మ
శ్యామపైఁ గనకాంబరముఁ గప్పరమ్మ

వేగ నాగశయాను వేడికోరమ్మ
యోగీంద్రబృందవంద్యుని గొల్వరమ్మ
యనుచు శైత్యోపచారాదులు సేయ
మనసిజతాపంబు మఱియు రెట్టింప
నాకవిధంబునఁ జెలు లాకళాంతతడవు
నకుఁ దేల్చి రాజకన్యక బుజ్జగించి
రాకుమారిక యంతరంగంబుఁ దెలిసి
తోకొని చెలులు తోడ్తో నగరికిని
జనుదెంచి రంత నా జనపరేణ్యుఁడు
తనుజాతయున్న చందము విలోకించి
కడుఁ గూర్మివోదల సంగడిసెజ్జమీఁద
నిడికొని యొక్కమా టెలమి వాటిలఁగఁ
బలికింప నిన్నాళ్ళ భావంబు లేదు
పరచింతనొందె నీభామాలలామ
యని నిండుజవ్వనియగుట భావించి
తనలోనఁ దానె యెంతయు విచారించి
మాయమ్మ నీకెట్టిమగఁడు గావలయు
నీయెడ భయము లే కెఱిఁగింపు మనిన
ముసిముసినగవు కెమ్మోవిపై నిగుడ
నాస పరిముద్దుమో మొక యింతయెత్తి

పరునొల్ల నల పరాత్పరుఁ డైన రంగ
వరుని నావరునిగా వరియింపవలయు
నన విని కడు వెఱఁగంది యారాజు
తనుజాతఁ జూచి పద్మజభవాదులకుఁ
జర్చింపఁగా నగోచరుఁ డైన విష్ణు
నర్చావతారుని నారంగధాముఁ
గోరుటయెట్లు నీకోరినయట్లు
కూరిమితోడఁ జేకూర్చుటయెట్లు
లిలలోనఁ బసిబిడ్డ లాఱుఁగమిఁ బిలిచి
యల చందమామ వెన్నడిగిన ట్లయ్యె
నని విచారముసేయునప్పుడు విప్వాళిఁ
గనకాద్రి నీలశృంగము వోల్చినట్లు
పసిఁడిరెక్కల తేజిపై నెక్కి రంగ
వసుధేశుఁ డఖిలదేవత లెల్లఁ గొలువ
నరుదెంచి ప్రత్యక్షమై రాజుఁ బిలిచి
కరమర్థిఁ బద్మినీకన్య నిమ్మనిన
జననాథుఁ డెంతే విస్మయమంది రంగ
జననాథు పాదకంజముల మైవ్రాలి
రంగ! పక్షీంద్రతురంగ! వేదాంత
రంగ! సత్కరుణాంతరంగ! యభంగ!

కౌతుకంబున నేఁడుగాఁ గృతార్థుండ
నైతి ధన్యుఁడ నైతి ననఘుండ నైతి
ననుచు సంతోషబాష్పాంబుపూరములు
కనుదోయి నుప్పొంగి కడలుకొనంగ
వినుతులు మఱియు వేవేలు గావించి
ఘనతమైపీడ్లఁ గైసేయఁ బనిచి
నరసురాసుర యక్షనాగకిన్నరులు
వెఱఁగంద శ్రీరంగవిభునకుఁ బ్రేమ
ననుపమలగ్నంబు నందులోఁ గైక.
జనని నాపద్మినీ జలజాతనేత్రి
వరవైభవముల నుద్వాహంబుసేసి
యరణంబుగా నప్పు డాసతీమణికి
సిరిమించు పసిఁడిఁ జేసినతండులములు
వరుసముప్పూట యర్వ్యాదిగలంబులును
అనిశంబు నారతు లర్పించి పెక్కు
వనజేక్షణలఁ బెక్కువాహనంబులను
అసదృశరత్నధనాదివస్తువులు
నొసఁగి తక్కినయట్టి యుచితము ల్సలిపి
రమణీయగోపురప్రాసాదమంట
పము లనేకములు చొప్పడమానికములఁ

గట్టించి శ్రీరంగఘనునకుఁ దనదు
పట్టికి సకలసంపదలు నర్పించి
పరమవిజ్ఞానసంపదఁ జెంది భక్తి
పరతఁ దత్త్వాదతాత్పర్యుఁ డై యుండెఁ
బరమమై యొప్పు నీపద్మినీకన్య
చరితంబు ధరలోన జను లెవ్వ రేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివినఁ జేకొన్న
నెనలేనివేడ్క నభీష్టంబు లొదవు
ననుపమం బగు సమ్మోహనగరమున
వనజాతనేత్రు శ్రీవత్సాంశ మొంతె
పరిచరవైష్ణవకులపాథోధిశీత
రుచినాఁగ కార్తికరోహిణీతార
జనియించి కవియోగి సన్నుతుం డగుచు
ననఘుఁ డై తిరుపాణుఁ డనుపేరుగలిగి
యుదయ మొందిననాఁటనుండి రంగేశు
పదచింతనామృతపానంబు సేసి
తలఁపులోఁ బ్రికృతిబోదనము నోదనము
సలుపక కొలుపక జలజాక్షుభక్తి
సరవిధారకముఁ బోషకమునుగాఁగఁ
బరమయోగానంద భరితుఁ డై యుండె

లాలితసకలకళావేత్తయయ్యు
నాళీకకుక్షి గానవిలోలుఁ డగుచు
వేణునాదముసల్పు వెన్నుఁడో యనఁగ
వీణాప్రవీణుఁడై వీణచేఁబూని
యరువెంచి నిచ్చలు నారంగభూమి
హారిదివ్యమూర్తిగా నాత్మభావించి
యూవీను ద్రొక్కరాదని తలపోసి
కావేరిదక్షిణాంగణసీమయందు
నలరంగ విభునకు నభిముఖంబుగను
నిలిచి తత్పదభక్తి నిరతిఁ బెంపొంది
తలఁపు నెత్తమ్మిలోఁ ద ద్దివ్యమూర్తి
బలుకుఁ దద్గుణదివ్యభవ్యకీర్తనము
నిలిపి హస్తములఁ వీణియఁ గీలుకొలిపి
కలయంగఁ దంత్రులొక్కటఁ బాముపఱిచి
కొనవేల శ్రుతి తంత్రి గూడంగ మీటి
మునుమంద్రమధ్యమను లుదారకమును
నిరవొందఁ జూపి యాయిత మొనరించి
స్వరలయగ్రామమూర్ఛల నంచు లెఱిఁగి
స్ఫురితకంపిత ముఖ్యముల బాగు లెసఁగ
వరరసకీర్తి భావములు చొప్పడఁగ

ఘనశుద్ధమును సాళగమును సంకీర్ణ
మును తేటపడ జగన్మోహనం బొదవ
వీనులవిందుగా వింతగా సామ
గానలోలున కెంతె కర్ణామృతముగ
సతతంబు నీగతి సవరేయుదనుకఁ
బ్రతిలేనికూర్మి విపంచిమీటుచును
ఎడపడకుండఁ బెక్కేడు లీగతిని
గడివోనికూర్మి కైంకర్యంబుసేయ
నామహాయోగిగానామృతంబునకు
శ్రీమానినీయోగి శ్రీరంగవిభుఁడు
చిత్తంబులోన రంజిలి పద్మమోము
నెత్తమ్మి మిగులనూనిన ప్రేమఁ జూచి
నంటున నయ్యోగినాథుగానంబు
వింటివే వీనులవిందు లయ్యెడిని
అమితమై నాకు న య్యమరుల్గ్రోలు
నమృతంబుకంటె మోహనము చూపెడును
అన విని శ్రీదేవి యంబుజోదరుని
గనుఁగొని హస్తపంకజములు మోడ్చి
దేవ! తావకదయాదృష్టిఁ జెన్నొంది
భావింప నీప్రాణపద మైనవాని

బరిపూర్ణమైననీ పదపద్మభక్తిఁ
బెరసిదేవరకింత ప్రియుమైనవాని
బరునిసంగతి వెలుపలనుంప? దగునె
పరమాప్తుగాఁగఁ జేపట్టి నీకరుణఁ
దిలకింప నికటవర్తిని జేసికొనఁగ
వలయునావ్రుఁడు రమావరుఁడు మోదించి
యనిశంబుఁ దనకుఁ దోయంబు లర్పించు
జననుతుం డగులోకసారంగమాని
కలితగంగాతరంగముల నెన్నడుమఁ
బొలుపొందుచున్న పుష్పాడిచాళు లనఁగ
ధవళోర్ధ్వపుండ్ర మధ్యముల శ్రీచూర్ణ
మవిదలరేఖ లై యనుగొందుచుండ
నిగనిగ మనుచు వెన్నెలసోగ చెలువుఁ
దెగడు ధోవతులెంతె తేజరిల్లఁగను
జిలుగు వెన్నెలలమించిన జన్నిదములు
వలనొప్పతిరుమణి వడము లింపొంద
రాజిల్లు శంఖచక్రములు నామంబు
తేజరిల్లఁగ మోరదిద్దినయట్టి
పుత్తడిబిందె మూఁపునఁ జేర్చికొనుచు
నత్తఱిఁ గావేరి కరుదెంచి డిగ్గి

తొలకింప నొక కొన్నితోయము ల్నించి
వలిపెంపుఁబావడ వాసెనంగట్టి
పొలుపొందఁగా శిరమునఁ బొందుపఱిచి
పలుమరులోగుచుఁ బదము లెన్నుచును
గరము వేడుక సుధాకలశంబుఁ దెచ్చు
గరుడుఁడోయనఁగఁ బ్రకాశించి చెంత
ధవళాతపత్ర సంతతి సందడింప
వివిధవాద్యములు వేర్వేర ఘూర్ణిలఁగ
మదకరుల్గొలువఁ జామరములు వీవఁ
ద్రిదశేంద్రముఖ్యు లెంతే సన్నుతింప
నెమ్మిమై నగరిలోనికి నేగుదెంచి
క్రొమ్మించు లన హేమకుంభంబుఁదెచ్చి
తనదుముంగలినిడఁ దద్దయుఁ బ్రీతిఁ
గనుఁగొని శ్రీరంగకాంతుఁ డిట్లనియె
నాసద్గుణములు వీణను దెల్పికొనుచు
నాసీనుఁ డైన గాయకసార్వభౌము
నలవాని వేగ నీయంసంబునందు
నెలమిమై నిడికొని ఋటకుఁ దెమ్మనిన
శ్రీరంగవిభుమాట చెవిసోఁక లోక
సారంగముని మానసమున నుప్పొంగి.

కమలజాదులకునుం గనరానియట్టి
కమలలోచనుఁ డెంతె కరుణించె నితని
యెదర కమ్మౌనీంద్రుఁ డెందు భాగ్యంబు
తుదినెన్న నారదాదులకైనఁ గలదె?
యనుచుఁ గవేరకన్యక దాఁటిచేరఁ
జనుదెంచి యాలోకసారంగమౌని
తనుబట్టఁ గమకించు తలఁపు డెందమునఁ
గనియుఁ గాననివానిగతిఁ జక్కనిలిచి
గ్రక్కునం దనుబట్టఁ గదిసినం జూచి
యెక్కడ వచ్చెద వెఱుగవే నన్ను
రాకు రాకు మటంచు రయమునఁ గదలఁ
బోకు పోకు మటంచుఁ బొంచిపోనీక
బలువిడివడిఁ గూడ బరతెంచి యతని
జల పట్టిపట్టి భుజంబుమీఁదటను
ఎక్కించుకొనుచు రంగేశు సన్నిధికి
మక్కువఁ దోతేర మౌనివాహుండు
చేరంగ నేగి రాజీవాప్తగురుని
శ్రీరంగనాథుని సేవించి పొంగి
యమలుఁడై యాదినాయకుఁడైన నన్నుఁ
దమదాసులకు దాసుఁ బగఁజేసి రంగ

రమణుఁ డౌ వేంకటగ్రావేశపాద
కమలముల్ నాకన్నుఁగవ నెలకొనియె
నలఘుప్రసన్నుఁ డై యఖిలలోకములు
గొలిచి దైత్యుల గాఢకులముల నఱికి
కౌతుకంబున నొప్పు కాకుస్థతిలకుఁ
బీతాంబరంబునం బెరసె నాతలఁపు
చక్కని వేంకటేశ్వరు బ్రహ్మఁ గన్న
పొక్కిలి యరసంజపొలుపు లల్లార్చి
సిరిమించు నొయ్యారి చెంగావివలువఁ
బరికింప నాప్రాణపద మై తనర్చె
బవరాన లంకాధిపతిపదితలలు
తివుట నొక్కమ్మునఁ ద్రెళ్ళంగఁ జేసి
మధుపానమధుమత్తమధుకరజాల
మధురనాదంబుల మా నగ్గలించి
మొనసిన పెనుదేఁటిమూఁకల మొగలు
లనియాడునమ్మల యలరంగ భూమి
నుల్లసించిన దేవు నుదరబంధంబు
నుల్లంబులోన నా కుల్లసిల్లెడిని
మున్నింటిఘోరాఘముల వేరుఁ ద్రెవ్వ
నన్నింటెఁ దనకృపయనుకత్తిఁ దఱిగి

తనవాని జేసి నాతలఁపులో నిలిచి
తనరారు శ్రీరంగధామణీనాథు
సిరులు చేరుచునున్న శ్రీవత్సతలము
కరమర్థి నను బంటుగాఁగఁ గైకొనియె
హారు బ్రహ్మావాత్యావాయఁగఁ జేయురంగ
వరు సజాడంబులు వడిఁద్రిమ్మంగుచుండు
కమనీయకరమైన గళము నన్నిపుడు
ప్రమద మెలర్పంగ బంటుగా నేలె
ధగధగం దళుకొత్తుదరము చక్రంబు
నాగిఁబూని శేషుపై నొప్పురంగేశు
నిగనిగ మనుచుఁ దేనియసోనఁ గురియు
చిగురుకొమ్మోవికిఁ జిక్కె నాతలఁపు
గండుదుమ్మెదలతోఁ గనుపట్టు వికచ
పుండరీకములసొంపులు దువాళింపఁ
దెలుపులై నలుపులై తేటకెంజాయ
లొలయంగ నొప్పు నీయురగేంద్రశాయి
కన్నుదామరలవికాస మెంతయును
నన్ను నీవేళ మిన్నక దక్కఁగొనియె
ఘనజగత్త్రియమును గడుపులో నునిచి
తనర నొక్కటి వటదళశాయియైన

యీరంగనాథుని నిందిరతోడ
హారజాలంబుల నలరు నెమ్మేను
ఎట్టిచిత్రమొ కాని యిట్టి వాతలఁపు
గట్టిగాఁ దనసొమ్ముగాఁ జేసికొనియె
నవనీతచోరుండు నామనోహరుఁడు
నవిరళశుభమూర్తి యగురంగశాయిఁ
గనుఁగొన్న యీతనకనుదోయిమొండు
గనకుండఁ గా కనుక్రమము దీపింప
దానవారాతిడెందముఁ బ్రవేశించి
లీనమై తొంటిపోలిక నుండె నతఁడు
హితమతి మునియంస మెక్కినకతన
నుతికెక్కె మునివాహనుం డనుపేర
ఘనభక్తి నీయోగికథ యెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను
నిచ్చ బొంగుచు నిందిరేశుండు సిరికి
నిచ్చిన చన విచ్చు నెడపక యనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి

సంకీర్తంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకాన్వయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నకుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసుసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
యతులితంబగు తృతీయాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము

చతుర్థాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాహారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి! యనఘాసువరిదానకేళి!
భావించి మున్నిటిపడతులలోనఁ
గావేరిసరి యెన్నఁ గావేరి*యనఁగ
దీపించుపుణ్యనదీమణిచెంతఁ
జూపట్టు శుభలీలఁ జోళదేశమున
నలరు మండంగుడి యనుపేరు గలిగి
జలజాత†జాతుని జలజాక్షి యజేతి
యగ్రహారంబన నమరొంది యున్న
యగ్రహారం బొప్పు నమితసంపదల
నాసురరిపుచరణాసక్తులైన
భూసురవర్యు లెప్పుడు నప్పురమున

---

* యమున † వాసిని

నఖిలాగమజ్ఞులు ననఘులు నూర్ధ్వ
శిఖులు నిజాశ్రమోచితకృత్యపరులు
నై సప్తశతసంఖ్య నలరియుండుదురు
వీసమంతకునైన విధి లెక్కగొనరు
అందునఁ గలిదోషహరణంబు సేయ
నిందిరాసఖుఁ డైన హేమాంబరుండు
లోకరక్షణవృత్తిఁ గోలప్రతిజ్ఞఁ
జేకొని నిరతంబుఁ జెన్నొందియుండు
ననిశంబు యాగభాగాసక్తి నచట
ననిమిషుల్ సకుటుంబులై వసింపుదురు
తమచతురాననత్వముఁ బోల దనుచుఁ
దమిఁ జతురాననత్వము సడ్డఁగొనరు
తృణముగా మేరువుఁ దిట్టంగఁగలరు
తృణము మేరువుగాఁగఁ దీపింపఁగలరు
చలన మొందనియట్టి చక్రిసంసక్తి
*గలిగి యద్విజనాయకత్వంబు నొంది
యొప్పుదు రెల్లప్పు డుర్విసురేంద్రు
లప్పురి నాపావనాత్ములలోన
సకలవేదాంతవిశారదుం డైన
యొకవిప్రవరుకాంతయుదరంబునందు

---

*గలిగియు

జిష్ణుతారను మార్గశీర్షంబునందు
వైష్ణవాన్వయభవ్యవనధిచంద్రుఁడు
వనమాలికామోదవహమైనయట్టి
వనమాలికాంశంబు వచ్చి జన్మించి
ధారుణిమైన సాధారణవిప్రు
నారాయణుండను నామంబుఁ దాల్చి
జననిగర్భములోనె సకలంబు నెఱిఁగి
జననుతుం డగు పరాశరమౌని వోలె
మాతగర్భములోనె *మహిమతో లోక
మాత నెమ్మోముదామరతేఁటు లైన
యారంగపతికరుణాపాంగతతులఁ
జేరంగఁ గలుగుటఁ జేసి భాసిల్లి
సర్వసర్వంసహాచక్రంబులోన
సర్వజ్ఞమూర్తినా జరగి నానాఁటఁ
బెరుఁగుచునుండెను పిన్నప్రాయమున
వరసి గురుండు నిజాగమోక్తమున
నయమార్గమున మౌనినాళీకవిష్ణు
నయనంబునకు నుపనయంబు సేసి
వనజాక్షుతో నొప్పు వసుదేవుకరణి
ఘనమోద మాత్మలోఁ గడలొత్తనుండె

*మమత

వెనుకొని తనలోన విజ్ఞానలతిక
ననలొత్త శ్రీవిప్రనారాయణుండు
కంసారిపాదపంకజభక్తిఁ జెంది
సంసారసారం బసారం బటంచు
శ్రీరంగపతిసేవ సేయుచుఁ గన్ను
లారంగ సతతనిషేయగముఁ గన్గొనుచు
నతనికింకరులతో ననిశంబుఁ గూడి
యతనికైంకర్యంబు లాత్మఁ గోరుచును
గరిమవైష్ణవగృహాంగణముల ముక్తి
కరవృత్తి యగు మాధుకరవృత్తిఁ జెంది
ఘననీలతనునకే కైంకర్య మిష్ట
మని యెంచి యొకయుపాయముఁ గాంచి యతఁడు.
శ్రీరంగధామపశ్చిమభాగసీమఁ
జేరువఁ గావేరిచెంత నెల్లపుడు
నలరుచు శ్రీమకుటాంతరీపాఖ్య
గలిగినయొకదీవి గాంచి యచ్చోట
నుద్యాన మొక్కటి యొనరింతు ననుచు
నుద్యుక్తుఁ డగుచు నయ్యుర్విభాగమునఁ
జిల్లరములు చెట్లుచేమలు నఱికి
కల్లగా వైచి నల్గడఁ బాదుపఱచి

నినుపుగఁ గావేఁడిసీమఁగా రెమునఁ
దనివార నెత్తి యుంతట *జేడవెట్టి
ముంలిపచ్చియై యుండ నొకయింతయూఁది
పలకెక్కి గుగ్గిలపమనుగానిచ్చి
పరువడి గుద్దలిపార సొంపార
నిరుచాలువడఁ ద్రివ్వి యిసునాలు నైవి
కాలువ లొనరించి గనిమలు దీర్చి
చా లేర్పరించి యాచాయ నంతంతఁ
బాదులు సవరించి పైరులు పావి
†పోదులు నాటివి నేర్పున నాటుకొలిపి
యామెడ నీరాన సలుపుపూఁబొదల
డాయఁ జెంగల్వయోపలు పొందుపఱచి
కాపాడి గూటలుగట్టి చైత్యంబు
పైపైనఁ గావింపఁ బ్రబలి నానాఁటఁ
బొన్నలు బొగడలు బొండుమల్లియలు
గన్నెరుల్ కలుగొట్లు కాంచనంబులును
మల్లెలు కురువేరు మరువంబు పచ్చ
మొల్లలు నారదంబులు గొజ్జగులును
బారిజాతములు సంపంగులు తులసి
గోరంటలును గేతకులు నశోకములు

---

* జాడ †పొర్రిమల నెఱిఁగి.

మొదలైనభూరుహంబులు పుష్పలతలు
పదివేలతెరఁగులఁ బ్రబలిచూపట్టి
యొక్కొక్కై వడి *లాకలాంత్రి తలిర్చి
పక్కొమ్మ లిడి పాదుపడి చెట్టుగట్టి
యలరుచు నొకటి సహస్రమై పెరిఁగి
చలిమీఱి శాఖోపశాఖలై నెగడి
వెడవెడ తూణంబు వెడలినయట్టి
వెడవిల్తుమిట్టల వింతలై యొప్ప
మొనచూపి ననలొత్తు మొగడులం దనరి
మినుకుదేఁటులతోడ మేతలు చేసి
యీనినగతి నాకు నిగురుబక్కొమ్మ
గానరాకుండ నల్గడ విఱ్ఱవీఁగి
†వరిబండ్లనాఁ గనవచ్చు బొమ్మనఁగ
నెరతావి దిక్కుల నిండి వాసింపఁ
గ్రిక్కిరియుచుఁ బుష్పగిములచందమున
నొక్కెడం బూచె నయ్యుర్వీజతతులు
ఆమహానిశీతాంశుఁ డంతరంగమున
నామోదవార్ధి నోలాడి యంతటను
దనపెట్టుపైరులు తనకన్నులెదుట
ననిచెఁ గా యనుచు నానందించునపుడు

---

*లోక †వరలిపండ్లనంగ

సారిది మరందంబుసోనలు గురియు
సురపొన్ననీడ భాసురముగా నొకటి
సవరగా నడుమను జవికె గావించి
‡బవరిగా దట్టంపుఁ బందిలి వెట్టి
యినుఁ డుదయించునయ్యెడ మేలుకాంచి
తనయనుష్ఠానంబుఁ దప్పక తీర్చి
మనురాజ మైనట్టిమంత్రి మెన్నుచును
ఘనమైన పూవులకరడి గీలించి
యరిగి యవ్వనములో నందంద తిరిగి
యరవిరు లైయున్నయట్టిసూనములు
ననిచి గోముమగించ ననలొత్తుతులసి
దినదినంబును గోసి తెచ్చి వేశ్యయుఁ
జినుగకుండఁగ నీరు చిలికించి తొలఁచి
పనుపడఁ గదళికాపత్త్రముల్ పఱచి
యందుమై వేశ్యజ పవిరు లునిచి
పొందుగా మునుమున్నె పోఁజినయట్టి
నార చెన్నార సన్నంబుగాఁ జీరి
చేరువఁ దా సుఖాసీనుఁడై యుండి
బొటవ్రేల దర్జనిం బూవులు రెండు
నటన గీలించి లో నార సంధించి

‡సవరణ పందిలిఁ జక్కఁగాఁ జేసి

తొడిమతోఁ దొడిమ పొందుపడంగఁ జుట్టి
మిడివ్రేళ్ళ నందమై మెఱుఁగుగా వైచి
యెడనెడం దులసి నయ్యెడ నరవిరులు
గడుసొంపుమీఱంగఁ గట్టి మాలికలు
బొంమలు తావడంబులు వింతవింత
కందుకంబులు నొప్పుగా సవరించి
పూవులు సజ్జలోఁ బోసఁ గంగఁ బెట్టి
తావిపోవకయుండ దళముల మూసి
అది తనముంగేల నమరియుండంగ
నదటున కుత్తరీయము ముసుఁగిడుచు
*గనియరుపూచాయ గలనీరుకావి
గనుపట్టుశాటి మీఁగాళ్లతో నొరయ
వినుతిమై ద్రావిడవేదంబు చదివి
కొనుచు వైష్ణవు లెదుఁర్కొనినంతలోనె
యనుగుల వ్రాలి శ్రీహరిభక్తి మేన
వడియంగ నాయోగివరుఁ డేఁగుదెంచి
శ్రీరంగనగరంబు చేరంగవచ్చి
యారంగపతిఁ గన్నులారంగఁ జూచి
నుతియించి శౌరి మనోవీథి నిలిపి
యతనిదామోదరాహ్వయము సార్థముగ

*గసమరు

†నాపాదలంబులై యలర దామంబు
లాపంకజాక్షున కర్పించి భక్తి
దనరఁ దీర్థప్రసాదము లన్వయించి
ఘనతరవైష్ణవాగారంబులందుఁ
గరము వేడుక మాధుకరముఁ గైకొనుచు
సరగున నిజనివాసంబైనయట్టి
తనచేయు నవ్వనస్థలి కేగుదెంచి
తనరెడుపర్ణసద్మంబు సొత్తెంచి
యంతరంగమున రంగాధీశ్వరునకు
నంతట నలపవిత్రాన్న మర్పించి
భుజియించి కైంకర్యముల ప్రొద్దుఁ గడపి
రజనియు దినము నారామంబులోనె
కడపుచు నతని కైంకర్యంబు దినము
నెడపడకుండఁ దా నీకీతిఁ జేయఁ
బంకజభవుఁడును పాకశాసనుఁడు
శంకరాదులు నెంతె సవరించుపూజ
సామాన్య మనుచు మెచ్చనియట్టివేలు
పామానివరుపూజ కాత్మలో మెచ్చి
తనదులీలావినోదము చూపవలసి
యనుపమలావణ్యయచ్చర నోర్తుఁ

†నాపాదమాదిగాఁలర

దలఁప నేతెంచి పాదములకు నెఱఁగి
పలుమఱు వినుతించి పలుక సీక్షించి
సరసిజనేత్రుఁ డచ్చరతోడఁ బలికె
ధరణిఁ గావేరి కుత్తరభాగసీమ
విలసిల్లు వర్ణ్షజవిఖ్యాతదేవ
నిలయ మొక్కటి యొప్పు నిఖిలసన్నుతము
భూదేవరాజాదిభూషితం బైన
యాదేవదేవునియాశ్రమాంతమునఁ
జతురనర్తకవంశజాతవై జగతి
నతిలోకసుందరి వై యుండు మింకఁ
గౌతుకం బొకటి యేఁ గావింతు ననిన
నాతలోదరియుఁ దదాజ్ఞ వాటించి
యరిగి వర్ణ్షాహ్వాయమున నింపొందు
నరవిందనేత్రున కావాస మైన
పురమున నర్తకపుత్త్రియై పొడమె
మరుఁ డేర్చిపట్టినమార్గణం బనఁగఁ
దనదువర్ణాశ్రమ ధర్మముల్ చూపి
మునులవర్ణాశ్రమములు చూఱఁగొనుచు
జను లాత్మఁ జొక్కి మెచ్చఁగ దేవదేవి
యనఁగ జగన్మోహనాంగియై పొదలె

నొఱపైన జడవిరహులపెన్నుత్తరటు
కౌఅనవ్వ వరభుజాగులగుఁజెడిగులు
కరములు పల్లవకంకేపాకేములు
గురుకుచంబులు కాముకులపొమ్ముపసులు
కడతొడల్ పాంథులకొట్టకంబంబు
లడుగులు విటహృదయముల శల్యములు
ననఁగ బిట్రాదిసోయగములతోడఁ
గనుపట్టుచుండునంగంబులు గలిగి
రతి కళాప్రౌఢి భారతి కళాప్రౌఢి
నతిశయింపుచు పావనారూఢి యగుచు
నొఱపులకుప్పయో యొప్పులగనియొ
మెఱుఁగులదిన్నెయో మేలిమిచాలొ
నటనలదీమమో నయములప్రోవొ
బటువులపిండొ శోభనకదంబంబొ
యని లోకములు గొనియాడంగ మేన
ననలొత్త నెరజవ్వనము *కైలువారఁ
బాటఁ దుంబురుని వాక్ప్రౌఢిమ వాణి
నాట రంభాదుల నణకించు మఱియు
నక్కజంబగు దానియందాబుఁ జూచి
చొక్కకుండుట యెట్లు సురనాథుఁ డైన

*దయివాఱ

మలయుసొంపుల దానిమాటలు విన్న
వలవకుండుట యెట్లు వలరాయఁ డైన
దానిఁ బైకొనెనని తామరచూలి
యైన గౌరీనాథుఁ డైన లోఁ జిక్కి
లోఁగక తేనియలోఁ బడినట్టి
యీఁగలచందాన నెడఁబాయఁగలరె
యట్టిసొంపులు గల యలదేవదేవి
నెట్టనఁ దనవిద్యనేర్పులు నెఱపి
ధరలోన నొరులకుం దరములుగాని
సురతాణిచే *నిలు చూఱలుగొనుచు
నరసార్వభౌము నానందింపఁ జేసి
యరుదైనసగమురాజ్యంబుఁ గైకొనుచు
గరినాథుఁ జొక్కించి కటహకుంభీంద్ర
వరమణిభూషణావళులు గైకొనుచు
గౌళ నేపాళ బంగాళ పాంచాల
చోళేంద్రముఖుల రాజులఁ జొక్కఁజేసి
తనకు నై జంపుబందాయిలం జేసి
కొని లోకములు దన్నుఁ గొనియాడనుండి
యొకనాఁడు నిచుళేంద్రు డుర్వీశచంద్రు
నకలంకగుణధాముఁ డగు సార్వభౌముఁ

*నిల్లు

జూడఁగని తనమనేర్పులు ప్రచారించి
యెడపక నతనిచే సీరానియాని
వైకొందు ననుచు నాకమలాయతాక్షి
జోకగాఁ గమ్మకస్తూరినలుం గిడుమ
జాతిగొజ్జగినీట జలకంబు లాడి
రీతిగా నొకవింతరేఖ చూపట్టి
వలిపెచెంగావిపావడరం గొకింత
వెలిమించు సెరివట్టు వెలిపట్టు గట్టి
జవ్వాదిపద నిచ్చి చంద్రకాంతంపు
దువ్వెనఁ గొమరార దువ్వి నెన్నడుమఁ
బాపట యొనపరి బాగుగాఁ దీర్చి
చూపట్టుకొ ప్పొకించుకజాజిఁ దుఱిమి
తెలిమించు నాణిముత్తెపుజేర్లతోడఁ
బొలుపొందుపచ్చలబొ ట్టొనరించి
విటుల మన్మథుఁడేయు విరిమొగ్గతూపు
నటన గుమ్మడిగింజనామంబుఁ దీర్చి
బవరిముత్యములఁ జొప్పడి పూర్ణచంద్రు
రవణించు విమలతాటంకముల్ దాల్చి
మొగపుదీఁగెకు చెంత ముత్తెపుబలుకు
జిగిమీఱి మణులమించినతాళి వెట్టి

పుంజాలదండదా పున నేవళంబు
రంజిల్ల బణ్ణసరంబు గీలించి
ముంగైమురువుల కిమ్ములఁ గంకణముల
చెంగట ముత్యంపుఁజేకట్లు పూని
తళుకుమించినసందిదండలమీఁద
నలవంకతాయెతుల్ నెరివుట్టఁ గట్టి
తిరుగుటుంగరము పూదియ లాన వామ
కరమున ముద్దుటుంగరము గీలించి
పసమటిపస్నిటఁ బద నిచ్చి చెంప
కడల కస్తూరి రేఖలు వారఁ బూసి
పోలింపఁ దగు మొగపులతోడ దెసలు
డాలించుమణులయొడ్డాణంబుఁ బెట్టి
యొరయుకుచ్చిలమీఁద నొకయింత జాఱ
మురువైనబిల్లలమొలనూ లమర్చి
మరునిపట్టంపుసామజనిగళంబు
కరణి శోభిల్ల డాకాల నంచలను
సింగారముగ మీఁదఁ జేర్చినమించు
బంగారుసరపణి బాగుగా నునిచి
గణికాశిరోమణి ఘనబిరుదాంక
మణినూపురము వింతమహిమగాఁ జేర్చి

తనజోడుకోడై తనుఁబాయలేని
తనయగ్రసంభవ తన మున్నె నడవ
నీడుజోడై తను *నెనకొల్పఁ జాలు
చేడియల్ తనుఁజుట్టి సేవించి నడువ
నిచుళకు నరిగి యానృపకులోత్తంసు
నిచుళేంద్రుఁ బొడఁగాంచి నేర్పున నప్పుడు
రాణించురాగవర్ణములతోఁగూడ
వీణానువిద్యాప్రవీణతఁ జూపి
తక్కినకళలయందలి నేర్పు నెఱపి
సొక్కించి వలపులసోనఁ జిక్కించి
యారాజుచేత సప్తాంగంబుఁ గొనుచు
శ్రీరంగనగరంబుచెంతనే మగుడి
చనుచుండి చైత్రవైశాఖంబులందు
మినుకైన రోహిణీమృగశీర్షములను
మిక్కిలివేండ్రమై మెకములతలలు
వ్రక్కలౌఁ బొమ్మనువడి నెండఁ గాయ
గూడారములబాడి గొల్లెనఁగొడగు
నీడలలో నెల్ల నిలువరాకుండ
వడచల్లునెరయెండ వాతెఱ లెండ
నిడుసోగకన్నుల నెరికొంపుమాప

---

* నెనలొల్పఁ జాలు

విరిదేనియలు కమ్మవిరిమీఁదఁ బొదలు
కరణి లేఁజెమట మొగంబుపైఁ బొడమ
నీయెండవడఁ దీర్ప నెలదోఁట యొకటి
యీయెండ లేదొకో యింతులారనుచుఁ
దలపోఁత సేయు నత్తఱిసొంపుమీఱ
నలరుదేనియ నోలలాడి యందంద
పూచినగొజ్జంగిపొదరిండ్లు దూరి
యేచినయలులకు నింపు పుట్టించి
తలిరుజొంపములనెత్తములమై వెడలి
కొలకొలకొలకుల గేడించికొనుచుఁ
గలువల నోరసి చెంగల్వలఁ జెనఁకి
చలిమీఱి తావలతోఁ జయ్యాటమాడి
వనజపంక్తులమీఁద వడిఁ బల్లటీలు
కొనుచుఁ గుందములమై గునిసియాడుచును
ననపోనగురియుపొన్నలనీడ వెడలి
గొనబుమించినకేతకుల దండవట్టి
ననతివేగమి నట్టినడిచాయఁ జొచ్చి
కనుపట్టుపన్నీటికాలువ దాఁటి
మగుడి గందంపుఁగొమ్మలతోడఁ గలిసి
పొగడపుప్పొడి గందపొడిఁ దొప్పదోఁగి

నారాయణునికరుణాదృష్టి వోలెఁ
జారుసౌరభశైత్య సౌభాగ్య మొదవ
వలరాజు గురుఁడు నీవలకులోఁ జేయఁ
గలవాని నిచ్చోటఁ గంటి రమ్మనుచు
నద నెన్ని తనుఁ బిల్వనంపినరీతిఁ
గాదమతెమ్మెర లెదుర్కొన సేదదేఱి
యాదేవదేవి తదామోదమునకు
మోదించి పరిమళములజాడ నరిగి
నాగ చాంపేయ పున్నాగ జంబీర
పూగ కేసర కుంద పూగ మందార
సాల నారంగ రసాల బంధూక
కోల కుద్దాల తక్కోల ఖర్జూర
కరకచందనసుభాకరకదంబాది
ధరణీజములతోడఁ దనరుమ నెదుట
నందనవనముచందంబు పులస్త్య
నందనవనముచందంబు గేలించు
సౌరభంబుల విందు సలుపు శ్రీవిప్ర
నారాయణోపవనంబు డాయంగ
నరుదెంచి పూదేనియలకాల్వ దాఁటి
విరివాడినెత్తంబు వెడచాయ వెడలి

మలఁగొన్న సంపఁగిమ్రాకులు గడచి
చలియించు పుష్పమంజరుల పీడ్కొనుచుఁ
బొదలినగొజ్జంగిపొదరిండ్లు దూరి
ముదమున వనమధ్యమునకు నేతెంచి
పన్నీటిబావిమకప్రముమీఁదిచలువ
వెన్నెలలో సీతు వెడనవ్వికొనుచు
మట్టమై తలిరుజొంపములలో నొక్క
పుట్టమై లో నెండ పొడవడకుండఁ
దలిరించి కడు నివతాళించు నొక్క
మొలమావికిందటి కేతెంచి నిలిచి
యాచల్లగాలియు నాతోఁటసొబగు
చూచి హా యని సొక్కుచును దేవదేవి
యనుఁగుఁజేడియ లెల్ల నందంద కొలువఁ
దనయగ్రజాత నుత్తజేఁ జూచి పలికె
నోయక్క కంటివే యొకయొంతచింత
యీయెడ విరహులయెదలు బిట్టగల
జలజాస్త్రుఁ డడిదముల్ జళిపించినట్లు
చిలుపగాలికి మావిచిగురు లల్లాడె
నమలనానాప్రసూనాఘ్యసంతతుల
రమణీయవివిధమరందపాద్యములఁ

పలుకొన్నభృంగనాదస్వాగతముల
నెలమివాటిల మన కీపాదపంబు
లాతిథ్య మొసఁగెడి నదె చూడఁ గదవె
ఓతలోదరి యింక నొకవింత వినవె
పంకజాస్త్రునివెన్ను బలమైనవిరుల
సుంకులు రాలు నీసోమరిగాలి
చుట్టాఁసురభిమై సురభిసంతతుల
నెట్టనఁ గొనివచ్చి నేఁ డిచ్చె మనకు
నవపల్లవోష్ఠి సూనస్మేరహాస
పరిమలపుష్పపరాగాంగరాగ
కలకంఠనాద సంకలితాబ్జవదన
యలికులనిభవేణి యగువనలక్ష్మి
మనలపై నెంతప్రేమము సేసె నిపుడు
వనములో మనయెండవడయెల్లఁ దీర్చె
నని పలుకుచు నున్న యాదేవదేవిఁ
గనుఁగొని పలికె నగ్రజ నేర్పు మెఱసి
సారంగముఖపక్షిసమితి వేఁటాడి
శ్రీరంగవిభుఁడు విచ్చేయునవ్వేళ
నతని సేదలు దేర్చు నారామమునకు
నతులితం బగుజగదభిరామమునకు

మనబడలిక లెంత మన మన నెంత
యని తనతోడ నిట్లన దేవదేవి
తమకుఁ జేరువఁ దపోధామవిస్ఫూర్తిఁ
గమలాప్తబింబంబుగతి నొప్పువాని
బాలేందుచాయలఁ బదిరెండువగల
డాలించునూర్ధ్వపుండ్రంబులవాని
గాత్రంబుపై నొప్పుగలుగువైడూర్య
సూత్రంబుగతి బ్రహ్మసూత్రంబువాని
నొప్పుచందురుని రాహువు డాసినట్లు
కప్పారు నిడువాలుగడ్డంబువాని
మొలకొత్తుముత్తెంపుమోసులకరణిఁ
దళుకొత్తుశుభ్రదంతంబులవానిఁ
దవిలి మల్లియచాలుతావికై కదిసి
బవరిఁ జుట్టినయట్టిభ్రమరాళికరణి
సవరనితులసిపూసలదండతోడఁ
గవగూడి హరినీలకాంతి గేలించు
తమ్మిపూసలపేరు తనకు నైజంపు
సొమ్ముగా సవరించి చూపట్టువాని
సదనగా వేరితోయంబులఁ గాల్వ
మొదలబంటెని ముంచి ముంచి పోయుచును

దడయకవచ్చి గుద్దలిఁ గొని త్రొంటి
మడవ మార్చుచు మాఱుమడవఁ దీర్చుచును
ద్రవ్వఁగవలయుచోఁ ద్రవ్వి యందంద
పువ్వుఁజెట్టులకెల్ల ప్రోదిసేయుచును
ఆరామకృత్యంబు లాచరింపుచును
జీరికిం దము ప్రక్కసేయనివాని
శౌరికైంకర్యసంసక్తు శ్రీవిప్ర
నారాయణునిఁ గాంచి నగుచు నిట్లనియె
నక్కక్క చూడవె యలవాఁడు మసల
దిక్కుఁ గన్గొన నెంత తెంపరిఁ పేఁడు
మీఱుజవ్వనము గ్రొమ్మిసిమింతో నిల్చు
నూఱుబండెసిని గన్నులఁదన్నుఁజూడ
నోఁగి యతీశ్వరుపోల్కి నుప్పులతోడఁ
దెగఁగోసికొన్నాఁడొ తెగువతో మున్నె
నలినశరుండైన నసుఁ జూచెనేని
నిలువునఁ గరఁగడే నీరుచందమున
నిటవచ్చి మనము దా నెంతసేపాయెఁ
గటకటా! యొకమాఱు కన్నులఁ జూచి
యెందుండి వచ్చితి రేమని యనఁడు
మందుఁడో జడుఁడో సోమరియొ పెగ్గడియొ

యన విని శ్రీరామయని కేలు చెవుల
నొనరంగ సవరించి యోసి పో వినవె
పిరివారలఁ బల్కువిధమునఁ బెద్ద
వారల ని ట్లనవచ్చునే నీకు
మందుండు జడుఁడు సోమరియు హెగ్గడియు
నిం దుండునే? యున్న నిట్టి తేజంబు
గలుగునే? కమలసంగముఁ గోరు తేఁటి
యిలలోన నుమ్మెత్త కేల యాసించు
రంగేశకైంకర్యరతుఁ డైనయాతఁ
డంగనారతిఁ గోరునా యెందునైన
నని పలుకుచున్నయక్కతో మగుడ
ననియె గద్దించుచు నాదేవదేవి
గాలియే కుడుపుగాఁ గైకొని కాలు
నేలమోపక నూది నిలిచియున్నట్టి
శాండిల్యుఁ డలపరాశరుఁడు కౌశికుఁడు
నుండిరే యింతుల నొనఁగూడఁ కిలను
ఉప్పు నీరును జొచ్చియున్నట్టిమనుజుఁ
డప్పరో లోనుగా కతఁ డేల యుండుఁ
గలవి లేనివి కొన్ని గడియించి వట్టి
బలిమి చూపుచు లేనిపౌరుషం బెన్ని

కోనల కెక్కించెను గోఁచిబాపనిని
అనుడుఁ గోపించి యిట్లనియె సోదరికి
సోదరీ! వినవె యీయోగినాయకుని
నీదైనరూపంబు నెఱపి చొక్కించి
వలపులు పచరించి వలపించి తేవి
దొలఁగక యేచు నీతొత్తు నయ్యెడను
అనుమాట లాలించి యాదేవదేవి
యనియె సంతసమున నాయక్కతోడ
మఱవకే యీమాట మఱవకే పెద్ద
మఱచిన నేనేల మఱవనిచ్చెదను
అలివేణి నానేర్పు లన్నియుఁ జూపి
వలపించి వీని నావలలకు లోను
జేసెద నాకీతిఁ జేయకయున్న
దాసి నయ్యెద నీకుఁ దరళాక్షి యనుచు
ననుఁగుజేడియలతో నగ్రజం బుడికిఁ
బనిచి తా నొకపాదపమునీడ నిలిచి
తొలుతఁ బెట్టినయట్టితొడవులుఁ బట్టు
వలువయు సవరించి వనములో నొక్క-
యేకాంతమైయున్న యెడఁ డాఁచి యప్పు
డాకాంత యొకయుపాయము విచారించి

గన్నేరుపూచాయ గల నీరుకావి
వన్నియపుట్టంబు వమలుగాఁ గట్టి
మిడుగుల నోరయు నామీఁదఁ బిఁజయల
మడిచారుచెరివియాన్మై నేర్పుతోడ
బిగిచన్నుఁగవమీఁదఁ బెరయఁ బయ్యెదయు
దిగిచి నెన్నడుమున దిండుగాఁ జుట్టి
నడిముక్కు నొరయంగ నామంబు వెట్టి
నడుమ హారిద్రచూర్ణపురేఖఁ దీర్చి
వరుసగాఁ దిరుమణివడములు వైచి
పరమవైష్ణవ ముట్టిపడఁగఁ జూపట్టి
వైకుంఠపురినుండి వచ్చెనో యనఁగఁ
గాక వైరాగ్య మీఁగతి నిల్చె ననఁగఁ
జని తోఁటలో నున్న జగతీసురేంద్రుఁ
గని యాననము వంచి కరములు మోడ్చి
కొదుకుచు నొదుగుచు గొలచందమునఁ
బదము లెంతయుఁ దొట్రుపడఁగ నందంద
నిలిచి మ్రాకులపొంత నిక్కంపుభయము
గలిగినదానిసంగతి వడఁకుచును
దొరంపుఁగన్నులఁ దొరఁగెడుబాష్ప
ధారలు చెక్కుటద్దములమై నిగుడ

నెదురేఁగునప్పాని వెమ్రేఁగి యతని
పదపంకజములపైఁ బడి దైన్యపడుచుఁ
వ్రాడిబడ రెండుచేతులఁ బదాబ్జములు
విడువక వడి వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచును
నర్తకీగ్రామణి నలిఁ గ్రుక్కి గ్రుక్కి
యార్తి వెట్టింపంగ నాయోగి కనియె
నోయార్తరక్షక ! యోకృపాచంద్ర !
యోయామునాదిగురునాథ ! యోమునినాథ !
రంగనాయకపాదరాజీవలోల
భృంగ ! యభంగనిర్జితదోషకరణ !
పాథోధికన్యకాపతిభక్త ! యోగి
నాథ! యనాథను నను గావు మనుచు
మాటిమాటికిఁ బల్కు మట మాయలాఁడి
మాటలు నిజమని మది విచారించి
కరుణాపయోరాశి గాన నయ్యోగి
తరుణి లే లెమ్మని తనకేల నెత్తి
యెందుండివచ్చితి వేడి నీనామ
మిందుబింబానన యేకారణమున
నిటకువచ్చితివి నా కెఱింగింపు మనినఁ
దటుకునఁ బాణిపద్మంబుల మొగిచి

యాతఁడేఁ జిక్కెఁ బో యితఁ డంచుఁ జూప్ప
నాతికై వడి యెలనాతి యిట్లనియె
నేమని మీతోడ నే విన్నవింతు
నేమని నానామ మిపుడు సెప్పెదను
ఐనను మీయాజ్ఞ యది మీఱరాదు
గాన నావచ్చినక్రమ మేర్పరింతుఁ
బోడిమి నిలఁ బుట్టుపుట్టువులందు
నాఁడుపుట్టువు హీన మందులోపలను
గంజనందనుఁ డతికష్ట మైనట్టి
లంజపుట్టువున నీలాగున నన్నుఁ
బుట్టించె నారోఁతపుట్టువఁ బుట్టి
యట్టె నే గడియించు నతిహీనధనము
తనతల్లి దాఁచి యాధనమెల్ల పిసిఁడి
తనమున నిలదేవతలకు విప్రులకుఁ
జీమంత యిడక తెచ్చినకాసు లెల్ల
వేమాఱు డాపంగ వేసరి యేను
బడయంగవచ్చు నాపసి డిచే నేమి
పడయంగవచ్చు వెంబరవిత్త! యనుచు
రోసి యాతల్లిదండ్రులపొందు వీడఁ
గోసి చంచలకామగుణకవాటంబు

మూసి నీపదపద్మములు వచ్చి డాసి
దాసి నయ్యెద నని తలపోసి యిపుడు
పనివిని మానేంద్ర! భవదీయపాద
వనజముల్ శరణని వచ్చితి నేను
నెరవుగాఁ దలఁపులో నిడక వేవేగఁ
గరుణించి యొకయూడిగంబుఁ గల్పించి
పనిగొను మింక నీపంచనే కాచి
కొని యివ్వనముఁ గాచికొను చుండెదను
భర్తవు సకలసంపదలకు నాత్మ
కర్తవు నీవ యోకరుణాంబురాశి!
యన విని మోదించి యానూయలాఁడి
యనుమాట లెల్లఁ దథ్యము లేయటంచు
మానినాథుఁడు తనమదిలోన వార
మీనలోచన సధర్మిణిగా నెఱింగి
కనకచేలాంగుని కైంకర్యమునకు
ననుకూల మగుసహాయము గల్గె ననుచు
ననిశంబు నారామ నారామమునకుఁ
బెనుపొందఁ గావలి వెట్టి తా నరిగి
యలరంగ ధాముఁ డంతంతఁ జిత్తమునఁ
నలరంగ దామంబు లర్పించి మగుడి

చనుదెంచి తెచ్చుభైక్ష్యము మనోవీథిఁ
బనుపడ శ్రీరంగపతికి నర్పించి
మును దా భుజించి ప్రమోదంబుతోడఁ
దనప్రసాదము మెలంతకుఁ బ్రసాదించి
యగపడి కావేరియంబుపూరంబు
మొగవాళమునఁ గుంభమున ముంచి ముంచి
యెడపడకుండ నీరెత్త †నానీట
వడి మడమలు చిందు వందు గాకుండఁ
గుసుమమంజరులసోఁకున కోర్వలేని
కుసుమకోమలి వాడిగుద్దలిఁ బూని
నిడుదవాయిగఁ జేసి నీరు నిండార
మడవ గప్పుచు దండ మడవ విప్పుచును
దనసేయుసేద్య మంతయుఁ బరవంబు
కాని తానె సేయ నెక్కొను గూర్మితోడ
నీరీతి యోగీంద్రుఁ డింతితోఁ గూడ
నారామకృత్యంబు లాచరించుచును
నెలమిమైఁ బగలెల్ల నిట్లుండి రేయి
యెలనాఁగ యొకపాదరింటిలో నుండఁ
జనుదెంచి తనపర్ణశాలలోనుండి
దినదినంబును దేవదేవుని సేవ

† నానాఁట

యకలంకమానసుం డై చేకొనుచు
నొకయేఁడు గడపె నయ్యువిదతోఁ గూడి
యంత నాకాంత యేకాంతంబునందుఁ
జింతించి తనలోన శ్రీరంగపతిని
దూఱి పూఁబొదరిల్లు దూఱి చెంపమునఁ
గూర్చినవగపుతోఁ గుందుచుఁ బలికె
నిచ్చోటి కుఱుకుండి యేల వచ్చితిని
వచ్చితింబో యిటువంటిగొంటుఱిని
గనుఁగొంటి నేలకో కనుఁగొన్నత్రోవఁ
జనక యీగతి కొనసాగనిప్రీతిన
సేసితి నేలకో శ్రీరంగరంగ
నాసరివారిలో నగుబాటు గాఁగ
నని కనుమూయంగ నారంగవిభుఁడు
సనుదెంచి వెఱవ కోసారంగనేత్ర
యెల్లి యీపొద్దున కెల్ల నీమనసుఁ
జల్లఁజేసెద నని చనిన మేల్కాంచి
యరుదంది డెందంబునందు సొంపంది
యరవిందసమనేత్ర యారాత్రిఁ గడపి
మఱునాఁడు వనములో మగనితోఁ దొంటి
తెఱఁగునఁ గూడి వర్తింపుచున్నంత

గగనయాంత్రికుఁడు లాగపుబంతి డాఁచు
పగిది భానుఁడు గ్రుంకెఁ బశ్చిమాంబుధిని
తెర *నరమొఱఁగి నర్తింపుచున్న
యరవిందనయనలయందంబు దోఁప
నెఱయ మించులతోడ నీరాళ్ళగొంది
మెఱచెం దళుక్కన మేఘంబుచెంతఁ
గాముకహృదయపుష్కరము నిండారఁ
గామాంధకారంబు గప్పినపగిది
గగన మొక్కింతయుఁ గానరాకుండ
మొగులు గ్రాక్కమ్ముచు ముంచె నల్గడల
ముంచి నల్గడ నల్లముసురుగాఁబట్టి
మించులతోఁగూడ మేళమై పొదలి
విటపాగ్రములు వెడ వెడఁగ నల్లాడఁ
జిటిపొటిచినుకులుచినుక నవ్వేళ
నాకులమీఁద నీ రానక జాఱి
కోకమైఁ బడ వడంకుచు నోదుగుచును
నులికి యాపొదరింట నుండరాకున్నఁ
దలఁకుచు వెడలి యాతన్వంగి వంగి
బలుపువ్వుగుత్తులబరు వానలేక
నలపుష్పలత యసియాడుచందమునఁ

---

* మోరసరిగి

జన్నుఁగొండలవ్రేఁగు సైరింపలేక
చిన్నారికౌఁదీఁగ జివ్వాడుచుండ
జవ్వులిఁ జూపట్టెడు శంపాళికేలి
దివియలై తనమున్నె తెరువు చూపఁగను
గనుచూపుమించులు కాఱుమించులును
బెనఁగొన్నఁ దెలియక బెగడొందికొనుచు
తనకొప్పుమొగులునా దట్టంపుమొగులు
నెనసిన వివరించి యెఱుఁగంగలేక
యల్లనల్లన వచ్చి యామహాయోగి
వల్లభుసదనంబువాకిటియెదుట
దళము లొండొంటితోఁ దార్కొని మిగుల
దళమైన యొకచలదళముక్రిందటికిఁ
జనుదెంచి మరుఖడ్గశాఖయపోలెఁ
దనరుచు నామ్రాసిదండ నిల్చుటయు
వలిపిరిగాలితో వలి మీఱి మీఱి
బలువిడి వాన యంపాజాల మైన
యలజడిచేతఁ బాయనియీదగాలి
యలజడిచేతఁ దా నందంద వణఁకి
యే రావికిందట నీరీతి నుండ
నేరా విచారింప విభరాజవరద!

యని రంగవిభునకు నంతరంగమున
ననలోత్తభక్తి సన్నతిఁ జేయుచున్న
నప్పు డాపర్ణశాలాంతరసీమ
నొప్పుచుం బవళించియున్న యాయోగి
యలవిమీఱిన యమ్మహావృష్టి యిపుడు
* వెలిచెనో వెలవదో వివరింతు ననుచు
మసకలక ద్వారసీమకు వచ్చి హస్త
కిసలయాగ్రమున వాకిలి యూఁది నిక్కి
జలదకీర్ణము నాకసముఁ దొంగి చూచి
యలరావికిందటియలివేణిఁ జూచి
తొలుత నభ్రంబునఁ దుళగించుమించె
యిల వ్రాలెనో కాక యిది యది యైన
దండనె చలనమొందక యూపుత్రోడ
నుండునే యనుచు ని ట్లోకకొంతతడవు
తలపోసి తలపోసి తరళాక్షి ! యనుచుఁ
బలుకరింపుచు నిజభావంబుఁ గాంచి
జక్కవకవ వెక్కసపు† వలవాడి
ముక్కల నొత్తినమురువు దీపింపఁ
బనుపడ నులిపచ్చిపయ్యెదకొంగు
మొనలనానినకుచముల నొప్పుదాని

* వెలిసెనో వెలియదో †వలపాటి

మీఱినచింత నెన్నేయు వీక్షించి
తేరి కన్గొని దేవదేవిగా నెఱిఁగి
కటకటా! వానిచేఁ గష్టొచ్చె దీని
నిటకు రమ్మంచునో యేల యిస్వో
నేకాంతమున వచ్చి యెలనాఁగ లున్న
నేకాంతులకుఁ జూపునే యని తలఁచి
యీద యేఁగతి మాను నే నయమాలి
యీపైన నుండంగ నిగుడఁబోకేసి
అని యాశ్చర్యచిత్తాత్ముఁడై మఱియు
ననబోఁడిఁ గని విప్రనారాయణుండు
తడయనేటికి రమ్ము తరళాయతాక్షి
జడియక మాపర్ణశాలలోపలికి
నన విని యదియటం దనుచు వాచక్కి
మును దాఁచియున్న సొమ్ములు నంబరముచు
గొనుచు వేవేగ నక్కుటిలకుంతలయుఁ
జనుదెంచి యాపర్ణశాలలోఁ జొచ్చి
యలిబలంబులు వచ్చి యతనితో మున్నె
యెలగోలు సేసిన యింపు దీపింపఁ
దల తడియార్చుచుందను దోఁప మాని
కులనాథు సోఁకంగఁ గ్రొమ్ముడి విడిచి

జాడించి సీమంతసరణు లేర్పడఁగఁ
గూడదువ్వుచు జారుకొప్పు గీలించి
జోఁకగాఁగనయంబుఁ జొనిపి మై మొగలి
రేఁకుబాగున కొంగురింగు వోఁ జెరివి
*పాలిండు లఱఁగానుపడ నొకవింత
లీలఁ బయ్యెదకొంగు లేజాఱువైచి
చికిలిచేసినమూరుచేకత్తి వోలె
నకలంకమణిభూషణాన్వీత యగుచుఁ
గోమలునిక్కఁగ నేయుకుసుమాస్త్రు మనఁగ
భామలు నిక్కఁగ నొరపులచూపు జూడ
నినుపైనచూపువెన్నెలసోఁగ సోఁక
ఘనమాని హృచ్చంద్రకాంతంబు కరఁగ
మాని వయ్యారిదీమపుఁజూపువలకు
లోనయ్యె ననుచు నాలోలాక్షి కదిసి
యిదియె సందని యెలుఁగెత్తి తేనియల
చిదురుప ల్చెప్పులలోఁ జిలుక నిల్లనియె
నెడపక వనములో నిందాఁక దిరిగి
బడలితి రొక్కింత పదము లొత్తుదునె?
యనుచు నూరులమీఁది కామానిపాద
వనజముల్ కరపల్లవముల రాఁ దిగిచి

---

* పాలిండ్లనంగానుపడ

మొత్తి కన్నులమీఁద నొత్తి కెంగేదమున
నొత్తి మత్తిలి పల్కె నోహంసచంద్ర!
కొండగా నినుఁ జూచికొని వచ్చి యిచట
నుండఁగా ననుఁ జూచి మొక్కినాఁ డైనఁ
బనుచ రమ్మని కేలుపట్టి లాలించి
మొదబాటుఁ గావించి మొకమాటు హితవు
నెరవుసేయక చెప్ప నేరీతి గలదె?
హాహా! యిఁకనైన నానతి మ్మనినఁ
గమలాస్త్రహాస్యటంకారంబుపగిది
సముకొన్న తేఁటులఝంకార మెసఁగ
ననతేనియలవాన నాని యింపూని
చనుదెంచె నొయ్యనఁ జలిగాలికొదమ
రాగంబుతో నంతరంగము రంగ
భోగి ప్రేరేప నప్పుడు మానివమఁడు
పలుగడఁ జారసేయు నసనాస్త్రిపుష్ప
ములుకులు వెలికింత మునుపుచందమున
నలమోహనాంగి చే యంటుటవలన
నిలువెల్లఁ బులకింప నెన రామలింప
హరి కుబ్జ మున్న నెయ్యంబునం గలయు
కరణి నాలేమ నంగజకేలిఁ దేల్చె

రతి*వేదశిక్షకు రతిరాజు తరటు
†గతి వేణి యొప్పు నక్కలకంఠకంఠి
వనములఁ‡గాఢభావజకేలిఁ గొన్ని
దినము లచ్చోట వర్తించినమీఁద
నారామ తనకోర్కె యలరంగ విప్ర
నారాయణుని యోగినాయకోత్తముని
మునుపు విభాండక మునిపుత్త్రుఁ దోడి
కొనిపోయినట్లు తోకొని యేగుదెంచి
తనయగ్రజాతముందర నిల్ప ననుజఁ
గని మోహనాంగి దిగ్గన వెఱఁగంది
యవునౌనె నీ వాడినట్టి యీప్రతిన
యవగడం బగుమాట లవి నీకె చెల్లు
నోకొమ్మ! నీకుమా టొకటి సేఁ తొకటి
కాకుండ పంతంబుఁ గడతేర్చికొంటి
వాకొని వేయును వర్ణింప నేల
నీకు నీవే సరి నిఖిలంబులోన
నీదెస మఱి నేర్పు లెన్న నేమిటికి
నీదెపో నేర్పైననేర్పు తన్వంగి!
యిలలోన నేము నీయుందఱిలోన
మెలఁతరూపులఁ బొడమితి మింతెకాక

* వేగ † గతి వేగ నొప్పు ‡నీడ

నీవంటిచతురత నేనంటి నాఁడు
నీవంటి నేర్పు లెన్నిన మాకుఁ గలదె?
మానినీమణులలో మఱియును నాటి
దానవైనను నీవ తలిరాకుఁబోఁడి
మఱియును నీవ పో మఱియును నీవ
మఱియును నీవ ముమ్మాటికి ననుచు
నెన్ని కౌఁగిటఁ జేర్చి యుంచి నాపాటు
లన్నియు నోర్చుకొమ్మని గారవింపఁ
దనచెల్మికత్తియల్ తనుఁ బెక్కుగతులఁ
గొనియాడ నావారకుటిలకుంతలయు
నలభూసురేంద్రుతో ననయంబు బత్తి
గలిగినదాసిసంగతిఁ గొన్నినాళ్లు
లెనసియుండఁగఁ జూచి యితరు లాసన్నఁ
గని *యప్పనముగ నొక్కనిపాలఁ దక్కి
తగువైనమగువలం దగులుట రోఁత
తగదని విటులు రాఁ దడసినకతన
వెచ్చసచ్చములకు వెడవెడ యైన
నచ్చపలాక్షిలో యనుఁగు వోఁడిచి
వసుధలోపల వారవనితలవలపు
పసిఁడితోఁడిద, కాదె? భావింప మఱియు

---

*యొప్పసంబు నొక్కనివల

నెన్న నేటికి లంజ కిలలోనఁ గ్రొత్త
మిన్న లిచ్చినవాఁడె మీనకేతనుఁడు
ఈనియామకుఁడైన హీనవిగ్రహుఁడు
గాన యీతని యున్నగతి యెల్ల నెఱిఁగి
యీఁబుచ్చుకొనకుండు మెఱిఁగి యీపడుపుఁ
బూఁబోఁడి మదిఁ దలపోసి యే వీని
సడి నొంద కేరీతిఁ జయ్యన నిల్లు
వెడలఁగొట్టఁగ నెద్ది వెఱ వని తలఁప
నల్లన నది గని యాదేవదేవి
తల్లి పల్లవబాహుతాడితవదన
మంకుదిమ్మరి మటమాయలబండి
డొంకువోయినటక టొంకుసంకటము
పిటుల నిచ్చలుఁ గాఁచి వేఁచుటవలన
విటకంటకిఖ్యాతి వెలసినగబ్బి
యెప్పుడు తనయింటి కేగువారలకుఁ
దప్పుబాసలు సేసి తప్పినకతన
వెలికురికినపండ్లు వ్రేలాడుచండ్లు
కుళుపవట్టినమేను కోఁతిమొగంబు
తప్పకన్నును బట్టతల గూనివీఁపు
పుప్పిగోళ్లును నీచవోయినకాళ్ళు

చీమకన్నులును మొండిచెవి బుఱ్ఱముక్కు
గాముఁ బోలినరూపు గలిగి యుండ
వెరవైనతనమాట వినినంతఁ గోనె
పొరుగిండ్లకుక్కలు బోరున మొరఁగఁ
జిలుముచాయలపండ్లు చెక్కిండ్లపునుకుఁ
దలఁకి చట్టాముడ దయ్యాలు చెదరఁ
గడుఁగోప మెసఁగ రోఁకలి సూఁపుమీఁద
నిడుకొని మడి మడి నెఱించి పలికె
నో వెఱ్ఱిబిడ్డ! నీ కుచితమె యిట్లు
నీవంటిలంజెల సెప్ప గ్రాసవె
తాటోటుమాటల తక్కిడిగొంటు
తాటదమ్మాసి నమ్మఁ దగునె యోయమ్మ
కొఱమాలె యున్నవే గొంగబాపనికి
మను లేల కొంటివే మటుమాయలాడి!
గారాబువెన్నెల గలనాఁడె యట్లొ
నేఁటేళ్ళు గాక యోసిలాహిసేసి!
బ్రమకెల్ల ముదిమిచేఁ బడకుండ నాఁడె
ముదిసినఁ గోరజంకానె ముంజ లంజెయును
వయసునం గడియింపవలయుఁగా కరుగ
వయసు రమ్మనినను వచ్చునే మగుడి

యిచ్చుట నొక్కకా సిచ్చెనో పీస
మిచ్చెనో వీఁడు దా నింటిలోఁ గలవి
తిని పులిబోఁతుపొందికనున్న లెక్క
గాన వింటిలోపల గుంద్రించుకొనుచు
నేనాఁటిలంజియ లింటిలో వెరఁజి
యేనాఁటిమగలకు నెదురువెట్టుదురు?
ఎలయించి ప్రియులకు నింపు పుట్టించి
కలకాలమును జేతఁ గలకాసు లెల్ల
వలిపించి వెరఁజుకోవలయును, గాలి
గలనాఁడె తూర్పెత్తఁగాఁ దగుఁగాక
యిన్నాళ్ళు నోర్చితి నిఁక వాని వదలి
యున్న నామాటలో నుండు కాదేని
పూని నీబుద్ధులఁ బోయితివేని
వాని నిన్నును బట్టి వడి నంటఁగట్టి
చంపి చాఁగరగొని సదమదంబాడి
కొంప నుండకయుండఁ గొట్టి తోలుదును
అని వెండియును దన్ను నదలించి కినుకఁ
గనుఁగొని వేయుసంగతుల సాధించి
జనని వేసారంగ సారంగనయన
తనలోనె తాను చింతనసేయుచుండెఁ

దనపట్టి *శాంతియంతయు నప్పుపెట్టి
కనలుచు నాపిటకంటకి యప్పుడు
చేరి యాచెంత భాసిల్లు విప్ర
నారాయణునిమీఁద నడపెంచి కసిపి
కడిఁదికోటికి గంటు గట్టి నిష్ఠులుచు
బడసి గడించు నాబంగారుకుండ
మక్కువ నెలయించి మాటు లేకుండఁ
దక్కఁక మందులు తల కెక్కఁజేసి
యోగోరి నాబిడ్డ యో జెల్లఁ జెఱచి
తీఱితివెఱ పోకయుం డైన లేక
గ్రొత్త లిచ్చెదో పుచ్చుకొనియెదో పట్టి
రిత్తమాటలు నీవు రెంటనుం బస్తు
లోరి నీ వాకచిన్న మొసఁగవు లంజ
వారిసొమ్ములు దిన వారి కేమగును
వీఁగనిమృత్యువు వెస నన్నుఁ జూచి
లోఁగుఁ దామరపాకులో నీరు వోలె
నలజముఁ డైన హాయుండంబుఁ జూచి
తలకు నొక్కింతయుఁ దలఁకవు నీవు
మడియఁ గొట్టుదునో దిమ్మరితాటదమ్మ
నెడలెదో మాయిల్లు వేవేగ ననుచు

* సేఁత.

బెగడొంది తనుఁ జూచి బీరువోఁ నున్న
జగతీసురేంద్రుహస్తముఁ బట్టి తిగిచి
నిడుసాగిలఁగ నెట్లు నెట్లు వడంగ
మెడ వట్టి ద్రొబ్బి గామిడితొండ యనుచుఁ
దలుపు బిగ్గన మూసి తడయక గడియ
బలువుగా నిడి వెలుపలిపంచఁ గూర్చి
మగుడివచ్చిన సిగ్గుమాలుతు ననుచు
జగడాఁగ ముదుసలి సాదింపుచుండె
నంత నామునినాథుఁ డంతరంగమున
నెంతయుఁ జింతించి యే పెల్లఁ దక్కఁ
జగడించునలబేరజమునకు నోడి
పొగులుచు నిలు సొచ్చి పోవంగలేక
పలుదెఱంగుల మేలుపడి చిక్కియున్న
పాలఁతిపొందులు డించి పోవంగలేక
వకవకలై యింత వ్రతముఁ దక్కినను
సుకము దక్కకపోయెఁ జూచితే యనుచు
ఖిన్నుఁడై వారివాకిట నున్నపంచ
తిన్నెపై నొదికిలి దేవుఁడా యనుచుఁ
దలక్రిందఁ జే యిడి తనలోనతానె
తలపోయుచుండె నంతట వెన్నుచాయఁ

జిలుకముక్కులచాయ జేవ్రజిం పంగ
ఫలితాస్తనగమూత్రపరిపక్వఫలము
ఇల వారిజెనో యన నిను జప్తమించె
నులుకనిమతులకో యోగీంద్రవరులు
హరిపదధ్యానామృతాహారలహరి
నరగన్ను లిడినసోయగము దీపింప
విరిదామరలు వెడవెడ గన్ను మొగిచె
గరువంబు దక్కె జక్కవమొత్తమునకు
గుముదినుల్ చంద్రుడు గన్గొనుచంద మెసగ
గుముదముల్ విరియ గ్రక్కున జేరి పెనగె
నగి కోపమున గాలనరసింహమూర్తి
గగనహిరణ్యావక్షము విదారింప
దొరగు రక్తంబునా దులగించుసంజ
నరుణాంశువల్లిక లలరె నభమున
నలరాత్రికోమలియాందల గలువ
చెలికాడు పెట్టినసేసబ్రా లనగ
దెలిమించుమించులు దీండ్రింప నభ
తలమున జూపట్టె దారాగణంబు
లున్నతోన్నత మైన యుదయశైలమున
జెన్నొందు నమృతంపుసెలబుగ్గ యనగ

నలకాముకులహృదయములలో మంట
వెలిమించె నన నొప్పె విధుమండలంబు
వేదన గలమానివిరహార్తిలతకు
బ్రోది సేసినరీతిఁ బొదలెఁ జంద్రికలు
రంగనాయకుఁ డొసరంగ నాయంగ
రంగవైభవముల రాజసం బెసఁగ
నప్పు డేకాంతపాయస మారగించి
చొప్పడుముత్యాలసొంపు దీపించి
క్షీరతరంగంబుచె న్నగ్గలించి
హారపుంజంబుచాయలఁ గ్రిందుపఱచి
కపురంబు చవచపఁగా నాడి మంచు
రపణంబు విడియించు రమణిఁ జెన్నొందు.
నహిరాజశయనంబునందు నిందిరయు
మహియు నీళయును బ్రేమము దయల్వాఱఁ
గెమ్మోవి దలిరాకు గేలించుకేలి
దమ్ములఁ బాదపద్మంబు లొత్తంగ
నొప్పుగా నొకవింతయొయ్యార మొదవఁ
గప్పినహేమాంశుకంబు చూపట్ట
జడిగొన్న ముత్తెంపు జల్లి *గింల్లైముల
†విడియంబు డాపలఁ బెంపొందుచుండఁ

*గెఁట్లొవలఁ †బిడియంబు

జెంగావితలిరులఁజగి మించు నొక్క
కెంగేలు మస్తంబుకొప్పించ నమర్చి
యకలంకకంకణోదంచితం బైన
యొక కేలు జానువు నొరయంగఁ జాఁచి
పవళించి యారంగభ క్త కెపాత్రి
చిప్రుషై యెన్నఁజగి తేఁజరవఁబు
మలయ నకారణమందస్మితంబు
నలుప నచ్చెరు వంది జగదేకమాత
రంగనాథునిపాదరాజీవయుగము
బంగారుపాలిండ్లపై నొత్తుకొనుచుఁ
బగటున నీవేళఁ బనిలేనిపనికి
నగ నేల చెప్పుమ పన్నగరాజశయన !
నావుఁడు మిగుల మన్ననతోడ దేవ
దేవుఁ డాయిందిరాదేవి నీక్షించి
యారయ నొండు గా దబ్జాక్షి విప్రు
నారాయణుం డను నామభక్తుండు
వెనుకొన్నభక్తితో వేసట * లేక
యనిశంబు సూనంబు లర్పించుచుండు
నతఁ డొకగణికకు నాసక్తుఁ డగుచు
మితమున వారి కేమియు నీనికతన

* లేద

ననురాగశూన్య యై యాలేమతల్లి
చెనఁటి నిరాకరించిన చిన్నఁబోయి
విడిచిపోవఁగలేక వెలయాలిపంచ
నడుకుచు నోడుగంగ నవ్వ్రతి నిప్పు
డనఁడు శ్రీరంగనాయకునకుఁ బద్మ
వినత యై వినుతి గావించి యిట్లనియె
వనజాక్ష మీపాదవనజంబు పేరు
కొనినఁ బాపము లెల్లఁ గుందుఁ జేసేత
నీదాసుఁ డైన యీనిర్మలాత్మునకు
నీదెస వాటిల్లు టేమికారణము
మట్టుమీఱినయాగమము లెన్నలేని
యిట్టినీమాయకు నితఁడు లక్ష్యంబె
రవిదీప్తి నంధకారము సోఁకు నెట్లు
భవదీయభక్తుని బాప మే లంటుఁ
గనికరింపవు నీది గాదె యాకీర్తి
తనయునిస్వర్గంబు తండ్రిది గాదె
పనుపడ నే విన్నపము సేయకున్న
ననఘశరణ్య నీ కతనిపైఁ గరుణ
లేదె యెంతైనఁ దల్లికి లేనిముద్దు
దాదికిఁ గలదె యోధవళాక్ష యింక

ననుఁ జూచి వాని మన్ననఁ జేసి నీవు
తనయునిపై నింద తరలింపవలయు
నన విని రంగేశుఁ డరవిందసదనఁ
గనుఁగొని పలికె నోకలకంఠకంఠ !
యతఁడు మహాయోగి యతనికి నిష్ట
రతిరక్తి గలదె యారసిచూచితేని
అతఁడు మల్లీలార్థమై నాగవసుని
గతిఁ జెందియున్నాఁడు గాని యూహాని
తలఁప నేఁ గృష్ణావతారంబునందు
నలరుబోణులఁ గూడి యట్లయుండితిని
దుద నాకు రాగ మందుల నింత కలదె ?
యది నీ వెఱుంగవె యాత్మ భావింప
నలినాస్య వివరింప నా కెంతశక్తి
గల దంతశక్తియుఁ గలదు నిత్యులకు
నతఁడు మద్వనమాలికాంశంబు గాన
నతనికి దోష మింతైనను గలదె
హితమతి నే మోక్ష మిచ్చెద నన్న
నతఁ డీయఁగలఁ డేరికైన మోక్షంబు
నతులితం బైనట్టి యతనిపూజకును
బ్రతి యేమి సేయుదు భావించి యింక

నైన సేవకుఁడ నా కది ద్రోయరాదు
గాన నే నప్పుడే గావింతు ననుచు
కరుఁ జూడ భక్తవత్సలుఁడు గావునను
వనవాసుఁ డిడిసేయవచ్చు రా దనక
మిసమిస మనుమీనుమీసంబుఁ దెగడు
పసిఁడిపన్నియముంజపచ్చసిగోఁచి
జాలిగోఁచుల నొప్పుచూపుదండంబు
క్రొక్కిమంజెలు కృష్ణాజినంబు
చిన్నాఁడుపతికమణి శిఖయు జన్నిదము
సన్నంపుగాటుక చాయలపంచ
గానవైనకుడిప్రేలికొండియుంగరంబు
పనుపడ మిగులంగఁ బటువైనవటువు
రూపంబు దాల్చి యర్కుని గేలిగొనుచు
నాపాంత థళథళమనుమించు లోదవు
నలవిభీషణుఁడు ము న్నర్పించినట్టి
దళమైనహేమపాత్రంబు కెంగేలఁ
గైకొని వచ్చి లోఁగక దేవదేవి
వాకిట నిలిచి కవాటంబు మీటి
గడియదీయుఁడు పని గలదు నావుఁడును
గడుగోపమున విటకింటకి పలికె

వలదన్న నేటికి వచ్చెద ననక
పొలసునైవడఁగ నిజ గోప్యాంగ కొంకఁ
దల నెత్తుకొనక నీకుఁ జరణము నేఁడు
తొలఁగరా యీమోహతాఁప్రజేసెటికి

నటలు చూపకుము చక్కనివాని తోఁ
మటమాయలాస మునువాక్కి నీవు
బుద్ధులు కలిగి నేర్పులు చూపవలెనొ
ప్రొద్దున నెండైనఁ బోకుండి నేఁడు
గాసి నాకేలికోఁ గలిగెస్తాపాళి
నీసామ్మె యున నవ్వు నీకుఁ బొందగాను
నమ్మ నేటికి మీరు నను మీకు నిచ్చి
రమ్మని విప్రనారాయణుఁడు ననిచెఁ
గనకపాత్రం బిదే కాంతమోహయుతుఁ
డను వాఁడ నరుఁడఁగా నలువిద్యలందను
మఱియున్న జగజ్జోగమాటలు మాని
తెలుప వే చనుదెంచి తెలుపవే గడియ

యనవుఁడు బంగారు మనుమాట చెవుల
విని భక్తి గలదాసివిధమున నవ్వు
డలదేవదేవి యొయ్యన వచ్చి తల్లి
వలదన్న వినక కవాటంబుఁ దెఱచి

తపనబింబప్రభఁ దలపింపుచున్న
తపనీయపాత్రంబు దాల్చినవానిఁ
గని తోడుకొనిపోయి కన్నులఁ గప్పి
కొనుచు లోనింటిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టి
గారవింపఁగ విటకంటకి యపుడు
చేరి యెంతయు సంతసింపుచుఁ బలికె
వినవయ్య యోదేవవిప్రపుంగవుఁడ
పసిపసి నీచేత బంగారుగిన్నె
యిప్పు డంపకయున్న నింతలో నేమి
చెప్పె మాకిది గుఱుతా తానెకాక
యింతకాలము నొకయింటిలోపలనె
యింతయునెడ లేక యెనసియుండితిమి
మక్కువఁ దలపోయ మాలోనఁ దాను
నొక్కఁడై యుండు వేఱొక్కఁడు గాఁడు
కొమరుప్రాయము దొరఁకొని కూడి మాడి
మమతఁ బాయకయున్న మాపై మేలమున
నలసి వేసరి యాడినట్టిమాటలకుఁ
దలఁపున నెరవుగాఁ దలఁప నేమిటికిఁ
జెల్లఁబో యెగ్గేల సేసె నొక్కఁడను
పల్లిబిడ్డలకుసైతము రాదె వాడు

ప నెఱుంగకయున్న యీపాపజాతి
తానైన నీ కిడి తగఁ డగ డనక
యస్మిలి నే ప్రొద్దు నాతనిమనసు
మర్మమెఱింగి యీమాయపుపిస్త
యీరీతి నవ్వుల కితఁ డోపఁ డనుచుఁ
జేరి తా నొకమాఱు చెప్పకపోయెఁ
జనవున నొకకొన్ని చచ్చుపమాటు
లని సరసము లాడీనంతలోపలనె
యది సందుగాఁ గొని యదెనె ఖామొజ్జ
ఝడియు మానితి నయ్యె ఝంతనుండి
యింతవేగిరకాని నెఱుఁగము తనదు
పంతమంతయుఁ బెల్లై పసివేలు వచ్చె
నందుల కనుట కా దయ్యె మాపటుచుఁ
గొంపలపడుచు లో గుబ్బతిల్లుచును
బగఁగొని లోన నప్పటినుండి సొంపు
డిగి కంట కంట పుట్టెడునిట్ట కార
*మమ్ము నిందాక రంభాయూష్య సేసి
లెమ్మన్న లేవక లీల నా కింక
నతనితోడిదె లోక మని కూడు నిట్ట
మతిఁదలంపక నేలపై శయనించు

* బమ్మెరదాఁక దంభాభూళిచేసి

నెపమాత్ర సేమాట నెఱిఁ జెవి సోఁక
నిపుణు డా వాకిటి కేతెంచెనయ్య
కనకంబు చూచి తక్కరిమాట లాడె
నని తలంపకు తన కప్పటినుండి
చెమటకోకం బింతసేసెఁగా యనుచు
గసపులోఁ జెయివెట్టికలఁచిన ట్లగుచు
నిలుప సయింపదు నిలిచినచోటఁ
దలఁపులో నెత జెప్పఁ దరము గా దనుచుఁ
గనుదోయి బులుపుగఁ గడలఁ గన్నీరు
కొన్ని వేల వీటి ఘస్రత్రిక వెట్టి
కొంత ధైర్యముఁ బెచ్చుకొన్నది యగుచుఁ
గాంతోపయంతను గనుఁగొని పలికె
నీచేత నిపుణు గిన్నియ యందుకొన్నఁ
జూచువారలు మనసున నాడకున్న
నీసున నిందున కెంతగావించె
గాసించి యిది యెంతకష్టురా లనరె
నెట్టన నేము గిన్నియ యిప్పు డిట్టె
పట్టకుండిన నగ్గుఁ బట్టు మీరెయొజ్జ
యెవ్విధమునఁ జూడ నెందుఁ బోవచ్చు
నెవ్వరితో సద్ద యేలయ్యె తనదు

మనసువచ్చినఁ జాలు మానిని యనుచుఁ
గనకపాత్రము గేలఁ గైకొని మఱియుఁ
దత్తరపడుచున్న దివ్యక్షేత్రాన
మొత్తుకోవలసిన నిపుడే కన్నడుచు
మక్కువ వేమారు మామాటలు గాక
మ్రొక్కి తోకొనిరమ్మ మొకటఁగా నటుడు
ననవ్రందు మిగులంగ సమ్యాపినియును
తనలోన నవ్వుచుఁ దనయొద్ద కేగి
యిమ్ములనాడి నాకిటిటి చెప్పరాఁగ
జిమ్మపైఁ గటిలోనఁ బంతిప్రసన్న
యూహపాసఁ గాంచి యొయ్యనఁ జెంతఁ జేరి
ప్రేమమైఁ జెయి సేసి పిలిచి యిట్లనియె
వీరెవ్వ రని చూచి వివరించి విప్ర
నారాయణుఁడ విప్రనారాయణుఁడ
నిట నేల యున్నాఁడ విడెన జేసి
విటకంటకియు నిన్ను వేయుభంగులను
వెనుకొని యూరెల్ల వెదకి కానమిని
ననుఁ బాపి కెచట నున్నాఁడవో యనుచు
వేవేగ నచటికి విచ్చేయుమయ్య
నావుఁడు విని విప్రనారాయణుండు

చెవులలో నమృతంబు చిలికినట్లైనఁ
పవ్రుదుైమువ్రుజోడు చేఁబారిఁ జిక్కి
వడి లేచివచ్చి యవ్వాటువు డెందమునఁ
గడు వేడ్కఁ జేర్చి యక్కజమందికొనుచు
నీ వెవ్వ రోతండ్రి! నీవు నాపాలి
దైవంబ వగు రంగధారుణీపతివో
కాకున్న నోరుల కీకరుణ నామీఁదఁ
జేకూడ నెట్లు చర్చించిచూచినను
అని సంతసించిన నతని వారింటి
కనిచియంతటిమీఁద నారంగవిభుఁడు
సరగున నిజనివాసమున కేతెంచి
యురగేంద్రశాయి యై యుండె నంతటను
అలతల్లితోఁగూడ నాదేవదేవి
యెలమిసేయుచు మాని కెదు రేగుదెంచి
వసనిగద్దియపీఁటపై నుంచి మంచి
పసిడితంబుగ నీటఁ బాదము ల్గడిగి
నిడుసోగచంద్రికనిగ్గు లల్లార్చు
వసిపంబుపావడఁ దడివాయ నొత్తి
మేలిమిపన్నీట మెదిచి కస్తూరి
సాలుగా మైని వాటంబుగా నలఁది

జవ్వాదిపసచేసి సంపంగినూనెలుఁ
గ్రొవ్వాడిమొనగలికెంపులుఁ జాలఁ దరిమి
పలుచనిపన్నీటిపదనిక్రమమునఁ
గులికినబాగాలు కొమరుగా నొసఁగి
వెలఁది వెన్నెలసోఁగవేడెంబు లాడ
దుళగించు బొమ్మంచుముక్కుటిఁ జిప్పి
యొనసినప్రేమమై నెప్పటికంటె
నినుమడించినభక్తి నిరువురుం గూడి
సరసకళావిలాసములచేఁ జొక్కి
మరుకేళిఁ దేలి నెమ్మది నుండ నంత
గగనాంబురాశి బుగ్గలు పుట్టి యడఁగు
పగిది తారలు పలుపల ప్రాఁకి డొఁకఁగె
సహజాంధకారకాష్ఠంబుల నేర్చు
మిహిరాగ్నిఁ బొడమినమిణుఁగురో యనఁగఁ
జొక్కమై వేగుఁజుక్క చూపట్టెఁ
గుక్కుటకూటంబు కోపున నార్చె
లలిమీఱ విరహిజాలము నెలయించు
*నిలయించువిలుకాఁడు నేఁడు చాలించెఁ
బ్రియమార మరుకేళిఁ బెనసినప్రియుల
ప్రియురాండ్ర కౌఁగిళ్ళబిగువులు సడలె

* నెలయుంచువిలుకాఁడు నెట్టనఁ జనియెఁ

వలపలియొడఁబడఁ వలపులకొండ
సలల నాడించి గొజ్జఁగుల వేడించి
పొలయుతమ్మివలపుప్పొడిజాడ† రాడి
చలువపూసిట వసంతంబు చల్లి
కెలనఁ దామరలఁ జక్కిలిగింతఁ బెట్టి
కలువలనోళ్ల నొక్కుట ముద్రవెట్టి
జక్కవకవల రేజగడంబుఁ దీర్చి
మక్కువ నంచకొమ్మల మేలుకొల్పి
యలరుపిల్కానిమావావకేళి నలయు
కలికిపూఁబోణులగబ్బిబిబ్బరపు
సిబ్బెంపుఁబొందలరఁజిలి పసనైన
గుబ్బగుబ్బలుల నైఁ గుప్పించుకొనుచు
రసికులయెదలను రాగంబుఁ జెంద
విసరె నొయ్యన సరపిరినాలిగాలి
యలఘు ప్రభాతచైత్రాగమ వేళఁ
దొలుత నాకసపుమోమున పూఁచె ననఁగ
విమలన భోద్యానపీఠి చిగిర్చె
రమణీయసాంధ్యానురాగంబు లెసఁగ
శ్రుతితిలతాంతంబునఁ జూపట్టుఫలము
గతి నంధకారతస్కరుఁడు భాస్కరుఁడు

---

†రాళి

నెనయు కెంజాయల నెలపెంపు గదురఁ
గనుపట్టెఁ దోలుచాయఁ గను నాఫ్రమాక్రి
నాలమ్మ్రోండ్రంబు నినలి పూర్వాహ్వ
త్తైలేభకుంభములఁ జలియఁ గొట్టుచును
నెనయురక్తమున నెట్టించు నారక్తము
ననువ్రన నుడయుంచె నంబుజాపుంకు
కైరవంబుల వాయఁ గని తనుకటుల
కైరవంబులు వాయ నటు జక్రములు
అపుడు శ్రీపాంచరాత్రాగమ శాస్త్ర
నిపుణుండు శ్రీరంగనిలయాఖ్యకుండు
మిసుగుల నోజయుచు మంగళదయల
జెడంగుల నెనలు గావ్పించు నొంటియు
నుత్తరీయంబుగా నొకకొంత నైచి
గుత్తంబున నుము చుంగులువార బిగిసి
పొనఁగఁ జుట్టినయట్టి పాత్రిపేరయును
బసమించు సన్నపుఁ జట్టినామములు
మలయునూరుపులకు మాఱుగానసుల
జెలువారఁ జుట్టినజిలుఁగు బాగయును
వ్రేలువీనులు దర్భవ్రేలియుంగరము
నీలాహిపిల్లవన్నియ*పిల్లసికయు

*బిళ్ల

వెలఁదిజన్నిదములు వేదమంత్రములు
నలవడఁ బ్రొద్దది కర్రసికన్గొనుచుఁ
దాఁటంబు చేతితోఁ దగిలినకుంచ
కోలయుంగరము చేకొనఁ గీలుఁకొలిపి
చనుదెంచి గారుడస్తంభంబుచక్కి
ఘనభక్తిమై నమస్కారంబు చేసి
రంగమంటపముచేరంగ నేతెంచి
రంగేశునిలయాంతరద్వారసీమ
నిలిచియుండెడువేళ నీలంపుమణులఁ
బొలుచుతామరపెద్దపూసలపేర్లు
వలనొప్పుతిరుమణివడములు వైచి
బలువుగాఁ దిరుమణు ల్పదిరెండు దీర్చి
గట్టిగా శంఖచక్రములు నామమును
బెట్టినపరుఁజుముప్పిడిఁ గేలఁ బూని
యనులు వోఁ జుట్టిన యరవడుపాగ
గనుపట్ట నొకకొండికాఁడు ముందరును.
గొంటరిపాషండకులముపైఁ గనలి
గంటవైచినరీతి గంట నాదింప
రుచికళాశుంభచ్ఛిరోవేష్టనంబు
ప్రచురంపువెన్నెలపట్టుపచ్చడము

మనతరం బైనట్టికపిరాజమూర్తి
మొనసినహాపట్టెపుముఖ్యరంగనము
కావిశాలలు గ్గి కాలదండంబు
చేవ యడంచి మించిన త్రిదండంబు
విదళితాసురమతవిజయధ్వజంబు
చదురున శిష్యహస్తమునఁ జెన్నొంద
నిఖిలేశుఁ డగురంగనిలయుకోవెలకు
నఖిలంబునకుఁ గర్త యగు పెద్దయ్యా
చనుదెంచి లచ్చనల్ సరవిమైఁ జూడ
మునినాథుననుమతంబున నంబి యపుడు
బీగంబుచేయిచే బీగముల్ దెఱచి
లాగుగాఁ గుంచెకోలను లోన నిడిన
బలువైనగడియలు వాపి ఫేశాన
తలుపులు దెఱచి యుత్తఱి లోని కరిగి
పంచబేరములకుఁ బ్రణుతిఁ గావించి
పంచపాత్రములఁ దప్పక విలోకించి
యందులో నసాము గొప్పగుగిన్నెఁ గాన
కందంద వణఁకుచు నాత్మఁ గుందుచును
బరిచారజనము లోపలను వెల్పలను
జరియించువారి నిష్టురైనవారి

పడిగిఁ గానక నంబు లరు దాదికొనుచు
వడఁకుచు నయ్యతీశ్వరునిసన్నిధికి
నేతెంచి పదముల కెరఁగి యాచార్య
మాతని కెఱిఁగింప నక్కజం బంది
సభయుఁడై వేగ మచ్చటియధికారి
సభికులం దక్కినస్థానంబువారి
రావించి శ్రీరంగరమణునిసొమ్ము
పోవ నెట్లని మనంబునఁ గోప మెసఁగ
బహుపురాణములఁ జొప్పడుదేవదేవు
మహిమ తెఱింగిన మతిమంతులార!
విహితమే యీమాట విన మీకు గర్భ
గృహములోఁ బెట్టినగిన్నె లే దనుచుఁ
బోయెఁ బొమ్మనుచు నంబులు తారు గొన్ని
మాయల మముఁ గనుమాటి యీరీతిఁ
గల్లలు పచరించి కడపట మనల
బెల్లించి యిదిదక్కఁ బెనఁగఁ జూచెదరు
ఎందుఁ బోవచ్చుఁ దా మెఱుఁగ కీసొమ్ము
నందువారలు దాఁచునట్టివారలును
దాము గా కిబ్భంగిఁ దమకన్నుఁ బ్రామి
హేమపాత్రము గొన నెవ్వ రోపుదురు

మున్ను నీకరణి సొమ్ములును వస్త్రములు
నెన్ని కైకొనినాఁడొ యీసంబు లేకుచు
గసిమస వారిసొమ్ము గలకాలమెల్ల
మెసఁగి లేదనిన స్వామిద్రోహులార !
మెక్కినసొమ్మెల్ల నొకసమాజఁ గాఁగఁ
బట్టి లేదను సర్వభక్షకులార !
యనుచు నంబులదిక్కు సాఁజఱదిక్కుఁ
గనుఁగొని మొక్కుటఁ గలయుఁగనాఁడి
యిమ్మెయి నను నేలు నిందిరావిభుని
సొమ్ము వోవంగ నేఁ జూడలేఁ ననుచు
గన్నీరు గాఱ గద్గదకంఠుఁ డగుచుఁ
బన్నిన దైన్య మేర్పడఁగఁ బల్కుచును
మున్నుగా మొలనున్న మువ్వాలకావి
పిన్నలి వడి మెడం బెనచితగిల్చి
కడువాడి యేకాంగి కత్తిఁ జెమల్చి
యడలుచు మెడఁ బూనునంతలోపలనె
నంబులు నచటిస్థానంబులవారుఁ
బంబినభీతిఁ జేపట్టి గొబ్బునను
బిన్నలిఁ దప్పించి పెనఁకువఁ నేల
నున్నట్టికైదువు నొడిసి కైకొనుచు

సేవకవ్రులకుఁ దా మింద ఉండంగ
దేవర యిటు సేయఁ దివ్వుర నేమిటికి
నని యధికారి యయ్యతిని లాలించి
కనలుచుఁ దనముచెంగటిభృత్యసమితిఁ
బిలిచి నంబుల నడ్డపెట్టి యాసామ్ము
బిలిచిననిలువున నేఁడు గైకొనుఁడు
అన విని యర్చకు లాముద్రకర్త
కనిరి యేలయ్య యన్యాయంబు నీకు
దుష్టుల మైన యందులకు నీయెదుట
దృష్టిశోధన మమ్ముఁ దెలిసికొమ్మయ్య
యాయెడ మేము చీమంత యోడినను
సేయింపు శూద్రులఁ జేయించు నాజ్ఞ
యనవుఁ డయ్యధికారి యాత్మఁ జింతించి
యనియె వారికి నిశ్చయంబుగా మీర
లచ్చు లైనది ముచ్చు లైనది దెలిసి
చెచ్చెఱ నన్నియుఁ జెప్పెదఁ గాని
యటనుండుఁ డని వారి నాఁకఁ బెట్టించె
నిట విటకంటకికి యింటిలో మెలఁగు
మటమాయలాడి ద్రిమ్మరిగబ్బితొత్తు
వటరమై చంచలవాణినాఁ బరఁగు

నావేళ నడిమొక్క టక్కఱిఁ గలిసి
దైవవశంబునఁ దనుజ్ఞ వడసి
నల్లపూసలపేరు నలు గిసకోక
వెల్లనై గడిగొన్న పిచ్చుకలును
గొప్పన కందని కఱుచ నెఱ్ఱకలు
కప్పురరాపొడికప్పుజల్యాపస
కొమరుమించిన బాడిగంటిగింజతావ
డములు నిట్టుకపడంపుఁజేకట్లు
పిత్తడికడియముల్ పిక్కిలిపూసంద
మొత్తంబు లగు నల్లముమేకగాజులను
లక్కతాయెతులు తెల్లనితగరంపు
ముక్కఱ సీసపుముద్దుటుంగరము
శాకిబేగడబొట్టు కంచుమట్టియలు
కైకడసంకుటుంగరమునుం గలిగి
జగజాఁగ యై కూడ సందిట నిఱికి
మొగము జొత్తిల బొమముడివెట్టుకొనుచు
సణగుల నేలికెసాని లోలోనె
గొణిగి తిట్టుచుఁ బలుగొంటికి వేసరుచు
శ్రీరంగనగరంబుచేర నేతెంచి
యారంగవిభునగరాంతంబుఁ జొచ్చి

యెదురుగా నల్లంత నెవ్వారిం గన్నఁ
జడపడిపాఱుచు బయల నవ్వుచును
బలుదూర లెదురుగాఁ బరతేరఁ దెరువు
దొలఁగక గొందులు తొంగిచూచుచును
నరముఱి సన్న్యాసి నైన లెక్కిడక
నోరయుచుఁ బొమ్మన్న నుడిరిపల్కుచును
మఱిసహస్రస్తంభమంటపంబునకు
నఱిముఱి నేతెంచి యచ్చోట నిలిచి
యిఱుమకట్టున వేఁడియొండలో మిగుల
జడియ పేఁపులమీఁదఁ జాపరా లెత్తి
పాగడదండలు వైచి పోసిక యెదుట
బెగడఁ దిట్టుచు నడ్డపెట్టినవారి
నరసి యిదేమొకో యని యధికారి
పరిచారజనులఁ దప్పక విలోకించి
పనివడి వీరి కీపాటుల వచ్చె
నని వారు సేయు నయ్యపరాధ మెఱిఁగి
యందులో మొగ మొఱుకైయున్నవాని
ముందర నిలిచి నెమ్మోము వీక్షించి
కిలకిల నగి కేలు కేలునం బట్టి
లలిమీఱి పలికె నుల్లాసంబుతోడ

నీగిన్నె కై పిరి నీవాఁ డజుగ
నాగిన్నె తెలియంగ నని మొఱఁగెదవో ?
యనవుఁడు బంటుఁబాఁ జేరి దొంగతనమ్ము
చనుము నీ కిట్టి తగవుగ నేమిటికి
నిప్పు డాగిన్నెయ యీపాటి యనుచుఁ
జెప్పి న నేమి చూపెదవొ తెచ్చెదవొ
చాలుఁ బొమ్మనినఁ జంచలనేత్ర పలికె
నేలరా మీగిన్నె లిటువంటి విప్రుఁడు
వేమైనఁ ద్రాసున వేసి తూఁచినను
మాయక్క గిన్నెకు మఱి సరియగునె
యడిగినంతటిలోన నది గొంపపేటె
నిడుసాగిలం బెట్టి స్రగ్గ నేమిటికి
ననవుఁడు చెంతవారపు డాలకించి
విని దానిమాటలు వెలుచుకో నరిని
మోగుఁదాసి నీమొకలిపా మ్రొక్కఁ
బ్రోగుగా రూకెత్తు పుత్తడి లేదు
నీవున్నసారెకా నీయక్కసొము ?
పోవె యీపోలనిబొంకు లేమిటికి
నివ్వసుంధరలోన నిటువంటి గిన్నె
యెవ్వరు మీకిచ్చి రెందుండి వచ్చె

నన విని కోపించి యాబేలవరపుఁ
పడియెను మాయక్క యలఁతియే తలఁప
నిచ్చవచ్చినవార లింటికి వచ్చి
యిచ్చిరి వారు మీ రెవ్వారై రేమి
యడిగి మాయక్కఁ జూపోపక మీరు
పడివేలు న నసేలఁ బాదలా రనుచుఁ
జనుదానిమాటలచందంబు చూచి
యనుమానపడి వేగ నద రంటఁబట్టి
కట్టి తోకొని యధికారిముందరను
బెట్టి యవ్విధముఁ జెప్పిన సంతసించి
యప్పు డాయధికారి యాదాసి దాసి
చెప్పవే వెఱవక చెప్పవే యనుచుఁ
దలఁ జెయవెట్టి శోదము భీతిఁ దెలిపి
చలపట్టి యడుగఁ జంచలవాణి యపుడు
వడవడ వడఁకుచు నాత్రెఱ మిగులఁ
దడుపుచు మాటలు దడఁబాటు గొనఁగ
నీకీర్తి నేమియు నెఱుఁగ నీరేయి
నేనేడుబంగువన్నియ మేనిత్రోడఁ
బలుచని యొకచిన్న బాపనివడుగు
బలిమిమై నింటిలోపలి కేగుదెంచి

చుదిరి బంగరుగిన్నె యొక్కఁడా కిచ్చి
యది వల దనఁగ వాఁడా యక్కచేతికని
యిచ్చి తాఁ గ్రమ్మర నేగను వాఁడ
నిచ్చెనో తుదిఁ దక్క నిచ్చెనో యెఱుఁగ
ననిఁ ద్రొక్కి బాష్పంబు లడరించుదాని
గనుఁగొని యయ్యధికారి లాలించి
కట్టల్క నొడలోఁ గ్రమలంగ నట్టె
పెట్టిన నయ్యెక్కపెట్టు చాలించి
రావించి సంబుల రాగిల్లఁ బలికె
కావికట్టణములు గరిమనై నొసఁగి
తాలిమి సిరుమేలఁ దనుఁ గొల్చియున్న
కాలకింకరభయంకరులఁ గింకరుల
బెనఁ గనుఁగొని దేవదేవిచేనున్న
యసదుసాయకుతంత్రదిహైమపాత్రంబు
చేకొని దాని కిచ్చినవాని దాని
వేకట్టికొనిరంబు వెఱపింత లేక
యని నియోగించిన యాభృత్యసమితి
యనిలవేగంబున నలపురంబునకుఁ
బఱతెంచి యొక్కనిఁ బట్టంగఁ బరువ
వఱసిటి దానియిల్లటు చుట్టుముట్టి

ఘల్లుఘల్లన గిలుకలత్రోడి గుదియ
లల్లనల్లన భూమి యదర నూఁదుచును
లోఁగక కొంద వాఁగోనికిం జొచ్చి
తూఁగుటుయ్యాలహంసతూలికమీఁదఁ
బవళించియున్న శ్రీపతికుమారకుని
సవరని చరణాంబుజము లొత్తుచున్న
చకితకురంగాక్షిఁ జంద్రబింబాస్యఁ
బికవాణి మదనునిబిరుదువారువము
నడయాడుక్రొమ్మించునన దేవదేవి
జడపట్టి కుదిచి భూస్థలి వ్రాల నీడ్చి
తలగడనున్న నిద్దపుఁబైడిగిన్నెఁ
గలయంగ వీక్షించి కైకొని పిదప
నుయ్యాలపైనున్న యోగీంద్రు మున్ను
*పయ్యాడి కరువలిపట్టి దానవులు
పట్టిబంధించినపగిది బాహువులు
పట్టి యాతఁడు గట్టుపంచెచేఁ గట్టి
పురిలోన నీసరిపూఁబోఁడు లెల్ల
దొర వని నిన్నుఁ జెప్పుదురుగదె యెపుడు
నట్టి నీవేల రంగప్పనిగిన్నె
యెట్టు గైకొంటివే యీదొంగచేతఁ

*పయ్యాట

గొల్లఁగా భువి వాచకొంచకుం బుట్టు
తెల్లను పైకొంటి విలువమాఱఁగాఁ
నందునం దనివోక యాస హెచ్చఁగను
నిందున కొడిఁగట్టికే యానఁ బోక
గందంపుగొమ్మలఁ గాఁగిలి పట్టి
చందంబునను నీరజజాతము గనఁ
బెడమురలఁగఁ బట్టి పిగియించి కొరికి
నిడుదతుమ్మెదకప్పు నెక్కేవేఁ గట్టి
మిగిలినజడ కేలి మెయి*విందగాలు
సొగపున సిగముడిచుట్టుఁగట్టి
యోరి ! సజ్జనమానినీమన్నాఁడె నిక్కఁ
జోకొత్తి లాగించి క్రేపైఁడిగిన్న
గడుస ! నీకెటువంటి కనుమాయ గలదో
జడియక పద్మజశంకరాదులకుఁ
దలచూపరాని శ్రీధరునగరంబు
నలవోకఁ జొచ్చితి వారార దొంగ
నీమేన నిండార నెనయునామములు
నామము ల్గొంప్ర కన్నపుఁగత్తు లరయ
నన విని "నీకీలలా ? రంగ ! యనుచు
ననియె వారలతోడ నాహానివిభుఁడు

*దండ

వినరయ్య నీత్రికోవిదులార రంగ
జననాథుసొమ్ము వంచనచేసి యేను
దెచ్చినవాఁడనో దేవదేవికిని
ఇచ్చినవాఁడనో యేలయ్య నన్ను
విడువుఁడ యనుమాట వినునంతలోనె
కడుఁగోపమున విటకంటకి వచ్చి
యెట్టెట్టురా యోరి యీనడురేయి
నెట్టిన శిష్యుచే నీ వంపలేదె ?
యంపలే దని కల్లలాడెదు ప్రాణ
మింపని బొంకె దిట్లేలరా యనుచుఁ
గారలి వెన్నెలలు గ్రక్కెడుచకోరముల
కరణి లోచనములఁ గ్రమ్మునశ్రువులు
చెక్కుటద్దములపైఁ జింది క్రిక్కిఱిసి
కక్కసం బగుచనుగవమీఁద నురలఁ
దల వంచి సిగ్గునం దనతోడ మగుడఁ
బలుకనేరక దుఃఖపడుచున్నకూఁతుఁ
గనుఁగొని వరదలై కన్నీరు జాఱ
నెనయఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యిట్లని పలికె
అప్పుడే వీఁడు దొంగని యేను జాటి
చెప్పిన నామాటఁ జెవిఁ బెట్టవైతి

పనిఁబూని తాము చంపను దాము చంపె
ననియెడు సింద్రి నోయమ్మ నమ్ముదురె
ముందర నీకీర్తి ముదిమూఁక లాడి
మొసఁబెఁ జెఱనెనో యీశాంకపెఱుపు
నాన నేపాళ జనాన వాఁవాన
చోళాదిరాజన్యసుతులు నిచ్చలును
నైలాగు సవరింపఁ దైకొనుచేతు
చేలాగు కట్టుకు నెట్లోర్చునమ్మ
చెలువలు నేర్పుమైఁ జిక్కు సెలింప
బలిమిఁ బట్టుకుము పాటించివేసి
నదయుతై తలనఱు లిదరంటఁ జుట్టి
కుదియింప నెట్లోర్చుకొంటివే హాన!
కెందలిరాకుసోఁకినయంతఁ గాసి
కందెడుమేను కర్కశపాణు లిప్పుడు
తొడిబడ మొత్తఁ బ్రొబ్బంగ నెంత
యడలుచు *నగెదో యమ్మ! నాయమ్మ!
యాదటు నిటుకు దమ్మని గారవింపఁ
జెందనిసభలకుఁ దెల్లఁ బో నేఁడు
కట్టిడిదొంగని గాసించి విడిచి
కట్టికొంపోవ నేఁతి కేగెదమ్మ!

---

*నోగెదె

యని బిఱ్ఱఁ గౌఁగిట నలమి పోనీక
మునుకొనిమూఃఖించు *మూఁదియు నీక్షించి
రావె దొంగలనంపి రాత్రి వేవేగ
దేవదేవునిసొమ్ము దెప్పించునప్పుడు
నవ్వను బిమ్మట నగరివా రెఱిఁగి
యివ్విధిం బట్టిన నేడ్పవా? త్యాఁగ!
కృపవుట్ట బిఱ్ఱఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి చేర్చి
యిపుడుసెప్పుముబుద్ధు లెటఁబోయె నప్పా
డని తిట్టి సొమ్మన్న నంతటఁ బోక
తనమూఁతువెనువెంటఁ దగిలి నాపోవ
నొక్కటి వడిఁ†దలాయొకపెట్టుపెట్టి
కుక్కఁగొట్టినయట్లు కొట్టి చీకొట్టి
తలవరు లప్పు డంతటఁ బోకయున్న
దొలఁగంగ నిల వ్రాల ద్రొబ్బి నవ్వుచును
ఆకోమలాంగితో నామూనివరుని
దోకొనిపోవుచోఁ దోవ నున్నట్టి
చెలువలు మగలుఁ జర్చించి లోలోనె
తలపోసి పలికి రాదట వారిఁ జూచి
తనవేఁడితేజ మంతయు డాఁచి పుడమిఁ
జనుదెంచుసూర్యునిసరణి నున్నాఁడు

---

*ముద్ది †దలనొక

తలకొని నడికొనఁ దరలించి దీని
కరలతోఁ జన్నొసి చికినంచి యున్నాఁడు
ఇతఁడు పొంగిలుకొనె యితఁడు మోందుకొ
గతి నున్నవాఁ డేమికర్తమో కాని
దీనిఁ జూచిన నాఁడు డీలించిపోవి
చేనున్న నారంట చెలువుఁ జూపెడిని
కన్నియ తుది నెండకన్నను నీవ
కన్ను నెఱుంగనికన్నఁపుఁబోఁడి
గోలచూచినవాఁడు నాతువంటి
దీలాగు కల్లను నెన్నొన్న నమ్మ
కష్టపురిధి గాక కడపట దీని
దృష్టించి చూచిన దృష్టిఁ దాఁకెడిని
గడపటఁ దమసేయుకష్టవర్తనకు
నోడఁబడకున్న నీయురుపుణ్యాకృతుల
కోవఁజాలనివార లోకొక్కనెఁడ
పైపైవ నీవెన పాటిల్లెఁ గాని
వీరు దొంగలు కారు వివరింప నముచుఁ
జేరి యెబ్బాసైన సేయంగవచ్చుఁ
గంటు తెల్లంబుగాఁ గానక యొరుల
నిందింపవచ్చునే నిర్ణిమిత్తంబ

యనువారు కొందఱు నటఁ దోఁచినట్ల
యనువారు నై యుండి రప్పుడు భటులు
వారిఁ దోడ్కొనిపోయి వనజాక్షునిగన్న
యూరయరాదాయె నని *యాత్మలోన
సందడ చింతించు నయ్యధికారి
ముందర నిడి కేలు మొగిచిన నతఁడు
గాసించి వీరి నిక్కడ నాకు నేన
చేసేతఁ బట్టి శిక్షించితి నని
ఈజాడ తన కేల యెఱిఁగింప ననుచు
రాజు విన్నను నపరాధంబు వచ్చు
నని వారివారిచే నగపడినట్టి
కనకపాత్రంబు దిగ్గనఁ గొనిపోయి
రుచిరసింహాసనారూఢుఁ డైయున్న
నిచుళేంద్రుఁ డగుచోళనృపతిముందరను
ఇరువుర నిడి మ్రొక్కి యీకార్య మెల్ల
నిరవొంద నెఱిఁగించె నెఱిఁగించుటయును
విని భూవరుండు సవిస్మయుం డగుచుఁ
గనలి వారలదెసఁ గాంచి యిట్లనియె
నారంగపతికి ద్రోహము సేసినపుడు
చేరి వీరల నాజ్ఞసేయుటే తగవ

* యాత్రిపడుచు

యైన న్యాయంబున న్యాయంబుఁ దెలిసి
కాని మిమ్ముల నాజ్ఞఁ గావింపఁ బోను
హెచ్చినకడఁక రంగోత్సవసరణి
పొచ్చినచందంబు దెచ్చి యీగిన్నె
తెచ్చినభాగును దెలుపనై మీరాకు
వచ్చినలాగును వలవ దుక్షైత్తై
రవళిసేయక, పదరక, మొక్కపోక
వివరంబుగా మాకు వివరింపుఁ డనిన
దిట్టమై యాదేవదేవి దా నెంత
మట్టి నాదించినమురుపు దీపింపఁ
జుక్కలతో నొప్పుసోముచందమునఁ
బిక్కటిల్లెడుబాష్పబిందుపూరముల
నొప్పెడియాననం బొకయింత యెత్తి
యప్పు డిట్లనియె దైన్యము పొడకొనఁగ
ఓసార్వభౌమ! లోకోన్నతచరిత!
నాసేయు నేర మంతయు విన్నవింతు
నవధరింపుము పరాకది చిత్తగించి
వివరంబుగా నామవిన్నపం బిపుడు
మునుపు *దేవరపాదములు గాంచి మగుడ
ననిపించుకొని పోవునపుడు మార్గమున

---

* మీమన్ననములు

నోకతోఁటలో నితఁ డున్న మాయక్క
వెకలియై తనుఁ జూచి వెగ్గంబు లాడి
లలితంబు లైనవిలాసముల్ చూపి
వలపింపఁ గలవె యీవటువేషధారి
నని యని పంతంబు లాడునాయక్కఁ
గనుఁగొని యేనును గండగర్వమునఁ
గడనున్నగొడ్డలిఁ గాలిమీఁదటికిఁ
దోడిఁబడవైచుకోఁ దోడరినయట్లు
లాకీర్తిఁ జేసెద నని చలపట్టి
మార్చువంటియీమాయావిఁ దగిలి
పిలిచి తోడ్కొనిపోయి పెరిమె మాయింట
నెలమిమై నుంటి మనేకకాలంబు
కనలి మాయమ్మ యొకానొకనాఁడు
తనమీఁద వేసరి తనుదిట్టుకొనిన
నది తన్నుఁ దిట్టెఁ బొమ్మని యెగ్గు గాఁగ
మదిఁబెట్టుకొని తమపై మచ్చరమున
నేచందమున నెటకేగెనో యేగి
తెచ్చి యీగిన్నెయుం దిచ్చి వెండియును
దారాకశిష్యుచేఁ దనయింటికనుప
నారయ బంగారమని యడియాస

నాని నే మంచిన మొక్కలాణిఘంటె
కాని మొందెఱుంగము కపట మొకటి
మును* వాడుఁ దీగిన్ప్రయత్నమ్ముల్ చెప్పె
నని యే నెఱుంగ దంస్వప్నమే మెఱుఁగుఁ
గనముట్టి నిది లెస్సగా విచారించి
చెడుగుఁడైనను నాజ్ఞ సేయుండ్ర మనుచు
నాదట నాదిమధ్యావసానములు
మేదినీశ్వరుని కిమ్మెయి నెఱింగింప
వసుమతీశ్వరుఁడు కేవల మున్న నిన్ను
మొగఁజూచి యాయింతి మొగఁ జూచి నగచి
మానీంద్రుకడఁ జూచి మాకుఁ జెల్లముగ
దీనిమాటలలోని తెఱఁగెల్లఁ దెలిసె
నీవు చెప్పెడిమాట నిక్కంబు చెప్పు
మావిప్ర! యనుఁడు నమ్మానివల్లభుఁడు
దిచ్చరియగునట్టి దీనిమాటలకు
వచ్చె నానిలు వెల్ల వళుకులపుట్ట
తానాడినటువలె తనయింటికడకు
నేను వచ్చుటయును నెనసియుండుటయుఁ
గలదు తానును దనుఁగన్నతల్లియును
వెలిమీఱుఁ దమయిల్లు వెడలఁగొట్టుటయు

*చోర

నకటకటా! యంచు నడలుచు నరిగి
యొకపంచ తిన్నెపై నొదిగియున్నంత
నారాత్రిఁ దముదామె యనురక్తి గలుగు
వారికై వడిఁ గైతవబ్రహ్మచారిఁ
బనిచి రమ్మని పిల్వఁబంచిన మగుడి
చనుటయె కాని యాజలజాతుసొమ్ముఁ
జెచ్చుట లేదు నేఁ దెచ్చి వీరలకు
నిచ్చుట లేదు రంగేశుఁడే యెఱుఁగు
ననవిని యాబోటి యద్దిరా! తేయిఁ
బనివడి నీవనుప వె శిష్యుచేతఁ
బూని యీసభలోన బొంకుటకాక
యానలు గొన్నియే యనిన నాతపసి
చెనఁటిరో! యొక్కడిశిష్యుండు లేని
యనుచరుం గల్పించి యాడ నేమిటికి
నని వితర్కింపంగ నవనీశ్వరుండు
గని వారికలహంబు కలయవారించి
మత్తుండు కామినీమదదృష్టిచలిత
చిత్తుండుఁ గాన నాతఁడె తిపుఁ డజ్ఞతను
దనకొల్వులోనివిద్వాంసులు నృపులు
వినుచు నచ్చెరువంద వివరించిపలికె

నెంతైన నితఁ డింక నిడిదొందలింప
నంతటియది మూడ నితఁ డాడువాఁడొ
వచ్చిపోయెడువారు వలయుకానుకలు
తెచ్చి యేమిచ్చినఁ దేనెమ్మ్రంచుడు
గోరి వేవేగఁ గైకొనుకల్ల లంజ
వారికిఁ దగవె యేవలనఁ జూచినను
వీరిమాటలబాగు వింటిరే మీఁద
లేదివంకది నేర మెన్నిచూచినను
బూఁచి యీమాటలఁ బోలింపఁ దనకుఁ
దోఁచినగతిఁ జెప్పెడును వినుఁ డనుచు
నీతలోదరి వమ విచ్చినాఁ డనియె
నీతఁడు తను వమ్వే పిల్చె ననియెఁ
దలపోయ వధువుచందం బెవ్వరును
గలుగంగఁ జెప్పిరి గతి విచారింప
రీతిగా బ్రహ్మచారియో యేల యితనిఁ
దో తేర నీరింటితొత్తులు లేరె?
యొంటిమై నవనేయి నోడక వీరి
యింటికి వధువు రా నేమికారణము
అన్నతాదాంగిలి యది పోలబొంక
కున్నమై నపరాధ మొదవెడు ననుచుఁ

బులిమినం దెలియదే భూసురమాట
*పొలుపు జొంకుగఁ దలంపున మీకు లేదె?
యని విప్రవరుని దొంగగనిశ్చయించి
వనజాక్షికైఁ దప్పు వారించి కరుణ
వినఁ బ్రౌఢ యని కన్ను విశీపించి దాని
కుడుగర లోనఁగ నయ్యుడురాజవదన.
బళిరే! నాయేలిక! బాపురే! భూధ
వ్రలశిరోమణి! తగవులచక్రవర్తి!
దొంగనినంత కట్టుఁడు కొట్టుఁ డనక
సంగతి కల్ల నిజంబు తేర్పఱచి
యాకీతి మన్నింప నిది నీకె చెల్లు
నో రాజదేవేంద్ర! యుర్వీశచంద్ర!
యనవిని భూపాలుఁ డాపైఁడిగిన్నెఁ
గొనిపోయి శ్రీరంగకువలయేశునకు
నర్పింపు మని యప్పు డారంగవిభుని
తీర్పరిం బిలిచి చేతికి నిచ్చి కనలి
యాచోరునకు నాజ్ఞ యేది శాస్త్రంబు
చూచి సేయింపుఁ డచ్చుగ మీ రటంచుఁ
దెలియ విద్వాంసులదిక్కు వీక్షించి
పలికిన పలుకులోపలనె యభ్రమునఁ

---

*పొలసువైవగ తలంపున మీకు లేవె?

దమ్మికెంగేలు గదాపాణిశంఖము
క్రొమ్మించుకెందమ్మి గుంపులపైన
వలనొప్పు పవిధూమలవర్ణలక్ష్మి
ధళధళల్ దనరెడి చెంబులం బొకన
డాలైన మకరకుండలచకచకలు
*పాలుఁజెక్కులను మరువాళము సేయఁ
బూసిన సిరిగంధపుఁ బూసిబుగబుగలు
డాసి పంకజభవాండము చోడముట్టు
మిండతుమ్మెదలకామొత్తలుగావించు
దండినెమ్మివిచెంతల గోంగ్గిపూవ
నెలమించుదీవల నెలయించుమోవి
చెలువ యురోపీఠిఁ జెన్నుగ్గలింప
నుచుతరకౌస్తుభద్యుతిపల్లవములు
దొరసి వక్షోపీఠిఁ దుళగింపుచుండ
నెమ్మోముదామర నెరయునెత్తావి
కమ్మకస్తురితిలకపుఁదేటి గ్రోల
రంగనాథుండు తనరంగ విహంగ
†పుంగవు నెక్కి వేల్పులుగొల్వ వచ్చి

---

*పాలుచెక్కుల మరువాళముల్ సేయ

†పుంగవనాయకాద్భుతవాహుఁ డగుచు

యతులితగతి జను లరుదంది చూడ
నతనికిం బ్రత్యక్ష మయ్యె నవ్వేళ
మును వైనతేయుసమ్ముఖమునం జెగడి
యనిరుద్ధబంధంబు లరిగినపగిది
ననవిల్తుతండ్రిముందర నిల్చినంతఁ
దనుదానె యూడె నత్తపసిబంధములు
జను లెల్లఁ జూచి యాశ్చర్యంబు నంద
వనజాక్షుఁ డాయోగివరుఁ జేరఁ బిలిచి
భక్తిమోక్షంబున భవరోగపాశ
ముక్తుని లాలించుమురువున నతని
గారవింపుచుఁ జోళకాంతునిఁ జేరి
యోరి! నీ కిటు సేయ నుచితమే తలఁప
నీగతి నిల నటియించినవాఁడ
నీగిన్ని వీరల కిచ్చినవాఁడ
నేను నీవెవ్వాడ వితఁడు నాబిడ్డఁ
డేను గూర్చినధనం బితనిది గాదె ?
చేకొని లంజ కిచ్చినయట్టిసొమ్ము
నైకొందునే యేను గడు నీతిదక్కి
వారి కిచ్చినసొమ్ము వారికే యొసఁగి
నాకీతి నయ్యోగినాథు నాతనయుఁ

వలపోయు మనుచు నాత్మావసాక్తపుని
తలఁపునెత్తమ్మి నత్తఱిఁ బ్రవేశించి
తలయూఁచు నమ్మహాభక్తుఁడు డెందమునఁ
బలకాని భీతిత్రోఁ బసవాపుఁ దాను
నచ్చిముట్ సాష్టాంగ మతనికి నెఱఁగి
మెఱుఁగక సేసితి నీతప్పిదంబు
కావవే శ్రీరంగకాంతుండ నిన
కావవే నను నేలు కరుణాంబురాశి
నీవ శ్రీరంగేశనిజకుమారుఁడవు
దేవర సుతుఁడ నైతిని యే నటంచు
నావేళ నతని సింహాసనారూఢుఁ
గావించి తత్పాదకమలము ల్గడిగి
తనపట్టమహిషులుఁ దాను నందంద
ఘనభక్తిమై నూడిగంబులు సేసి
యోజపెంపున వివిధోపచారములఁ
బూజించి యాయోగిపుంగవుం గొలిచి
యాసక్తిఁ జతరంతయానావరోహుఁ
జేసి కైసేసి విచిత్రవైఖరులఁ
బటహాభేరీతూర్యపణవాదివాద్య
చటులఘోషంబులు జగమెల్ల నిండ

భజనఁ జూపట్టు నాపల్లకికొమ్ము
భుజమున నిడుకొని పురవీథులందు
మెరయింప నవ్వారమీనలోచనలు
పరమైన యపరంజిపళ్ళెరంబులను
ఘనసార దీపముల్ కడువింత లెసఁగ
నొనరించి యారతు లొసఁగ నచ్చరలు
దేవకామినులు భూదేవకామినులు
సేవించి దీవించి సేసప్రాలిడఁగ
నీకీర్తి పురమెల్ల సేగింప మగుడి
ధారుణీవిభుఁడు సద్మమున కేతెంచె
నారాజుమైన నప్పు డామానిరాజు
చారుకృపామృతాసారంబు నించి
యతని వీడ్కొని రంగహర్మ్యసన్నిధికి
నతివేగమునఁ బోయి యవనతుం డగుచుఁ
దనసేయునట్టికృత్యము నీచమైన
ఘనతరభోగ్యంబు గాఁగఁ జేకొన్న
యీసర్వసులభుని నిందిరానాథు
వాసుదేవునిఁ దండ్రి వాత్సల్యజలధి
యేమని వినుతింతు నిభరాజవరద!
నీమహామహిమ వర్ణింప శక్యంబె?

యని వినుతింప రంగాధినాయకుండు
మునినాథుఁ జూచి ప్రమోదించి పలికెఁ
దనయ! నీవరసుమధారసూక్తిఁ గర్ణ్య
మునకు మెచ్చితి వరముల నభీష్టముల
నొసఁగు మటన్న నీదగుభక్తజనుల
యొసఁగుదమ్ముల నేను వసుధేశ నాకు
దయసేయుమా శాశ్వతంబుగా ననిన
దయసేసి యారంగధన్యుఁ డట్ల నొసఁగి
తనసేయు గోపకాంతావిహారంబు
వినుతించువారి కెవ్వేని ఫలం బొసఁగ
నారీతి సౌభాగ్య మబ్బు నీచరిత
ధారుణి నొకమాఱు దలఁచువారలకు
నని యానతిచ్చిన నదిమాది గాఁగ
జనసుతుం డగుపరాని జనవరేణ్యునకుఁ
బనుపడ భువిలోన భక్తాంఘ్రిరేణుఁ
డనుపేరు విలసిల్లె నమ్మహాయోగి
పరమవైష్ణవనుతపదపద్ముఁ డయ్యు
హరిభక్తపద*పద్మ మాత్మఁ గోరుచును
బరమవిరక్తుఁడై పద్మజముఖ్య
సురశిరోన్యస్త విస్ఫురితాంఘ్రి యగుచు

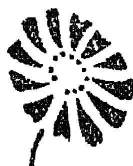
*త్రిగధ

పరసమృద్ధి వహించి భవము లడంచి
హరిభక్త తాఁ గాంత ననుచు భావించి
తనతోటిగతి సుమధామకైంకర్య
మొనరించుకొనుచు సర్వోన్నతుం డగుచుఁ
బావనమాలికాత్మజుఁ డైనకతన
నావనమాలికి నంకితంబుగను
లాలితవేదజాలపరిమానముల
మాలిక గాఁగ శ్రీమాలిక యనెడు
కృతియును బ్రాబోధకీఖ్యాతి దనరు
కృతియును నవరించి కృతకృత్యుఁ డగుచు
నికతంబు హరిపదాన్వితచిత్తుఁ డగుచు
బరమయోగానందభరితుఁ డైయుండె
నాదేవదేవి రంగాధీశ్వరుండు
భూదేవబాలురూపున దూతశరణిఁ
దనయింటి కేతెంచి తనజాతినీతి
యునికిఁ గన్గొనక సర్వోత్తముం డయ్యు
మునివరేణ్యునికతమున నిట్టిభాగ్య
మనువొందెఁ దనకని యాత్మ నుప్పొంగి
పరమయోగీంద్రుకృపాదృష్టివలనఁ
బరమవిరక్తమై భవముక్త యగుచుఁ

దనసకలోత్పత్తి ఫలశాలిఁ డొసఁగు
కనకపాత్రంబునం దైకొనివచ్చి
శ్రీరంగవిభుని కర్పించి తత్ప్రసా
నీరజభావననిరతనై యుండెఁ
బరమపావన మైన భక్తాంఘ్రిరేణు
చరితంబు భక్తి నిచ్చలు నెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివినను వ్రాయిచ్చు
నను వారి కెప్పుడు నైష్కల్యసత్ప్రదయు
హరికృపామృతము. సనంతమై పొంగి
పరిపూర్ణమై యుండుఁ బ్రతిలేక యనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
యతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సర్వోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాఢ్య*పాకాన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన పత్నిసంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ

*పాకన్నయార్య

సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
యతులితంబుగఁ జతుర్థాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

పంచమాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యక్షేత్ర!
వనమాలి! యపధాప వరదానశీలి!

యవిరళశ్రీలచే నమరుదేశంబు
శవణించు బాండ్యమండలమధ్యమమునఁ
బొగడొందు శ్రీవిల్లిపుత్తూరు నాఁగ
నగర మొక్కటి యొప్పు నవ్యశైఖరుల
నవ్వీటిసౌధచంద్రాననామణుల
నవ్వువెన్నెలసోఁగసనల నిచ్చలును
విలసిల్లుతావుల విన్నేటిలోని
కలువలు వికసించుఁ గమలముల్ మోడ్చు
నలపురివీథుల ననిశంబు మెలఁగు
జలజనేత్రలకటాక్షంబులవలన

మట్టిమీఁజెనపుష్పమయతోరణములు
కట్టకకట్టినగతి నొప్పుచుండు
నట నొప్పుశేషపర్యంకంబునందు
వటపత్రశాయి నా వసుదేవసుతుఁడు
తనయపాంగామృతధారలచేత
వినుతతాపత్రయవిపులార్తి నార్చు
ననుపమం బైనట్టి యప్పట్టణమున
వనజలోచనముఖవనజవంశమున
సిరిమించుకళలతోఁ జ్యేష్ఠమాసమున
వరలగ్నమున గంధవహతారయందు
నక్షీణవేదమయాంగుఁ డైనట్టి
పక్షీంద్రునంశంబు ప్రభవించి జగతి
నెట్టన సురగురు నిరసించుపేర్మి
భట్టనాథుఁ డనఁ బరఁగి వెండియును
నరయంగ సకలకలాశ్రయుం డగుట
నిరుపమకారుణ్యనిధి యైనకతన
వైష్ణవపూజావివర్ధనుం డగుట
విష్ణుచిత్తుం డనవిఖ్యాతి నంది
యచ్చటివటధాము హరికోటిధాముఁ
బచ్చవిల్తునితండ్రి భక్తిఁ గొల్చుచును

ఈసరోజాక్షున కెట్టిపూజనము
సేసి చిత్తంబు రంజిల్లఁజేయునొకో
యని రమావిభునిదశావతారములం
మనములోపలఁ బలుమాఱుఁ జింతించి
నందనందనుఁ డైన నందకపాణి
నందితకథల నానందించుకొనుచు
మధురలోఁ బొలుత మన్మథుఁడై కంసు
వధియించుకొఱకుఁ దీవ్రత నేగి యేఁ
మాగిపుష్పలావకుండగు వానియింటి
కరిగెఁ బుష్పంబులకునై యాత్మ నొండిడక
కావున ధవళపంకజలోచనునకుఁ
గావించు సకలయోగంబులకంటె
నరయంగఁ గడుమనోహరమైనపూజ
విరులపూజన మని వివరించి తెలిసి
భావించి వటధామభర్త కేనట్లు
కావింతు సుమదామకైంకర్య మనుచుఁ
జందన చాంపేయ శారద వకుళ
కుంద మాకంద ముకుంద మందార
కరవీర ఖర్జూర కరక జంబీర
కురువ కరంట కాకోల నారంగ

కేసరి కింశుక కేతకీ నాగ
కేసరముఖవరక్షితిజవల్లికల
సురరాజువనము, నసురరాజువనము
నరపాలువనము, వానరపాలువనము
నగుచు గేలింపుచు నంటుసేయుచును
బొగడుచు జగతి కద్భుతము దీపింప
లలితసంతతచైత్రలక్ష్మిచే మిగుల
నలవడ నారామ మభిరామముగను
నొనరించి యమ్మహాయోగీంద్రచంద్రుఁ
డనయంబు భక్తితో నరవిరుల్ గోసి
దామము ల్గట్టి నిత్యము వటపత్ర
ధామమూర్తికి నర్పితంబు సేయుచును
సరవిధారకముఁ బోషకము భోగ్యంబుఁ
గరిరాజవరదుకైంకర్యంబు గాఁగఁ
దలఁపుచు నితరచింతలు గట్టిపెట్టి
యలఘువిద్యాసంగతాత్ముఁడై యుండె
నాకాలమున నొప్పు నగణితశ్రీలఁ
బ్రాకటం బగు మధురాపురం బనఁగ
నురుతరం బగుచు సర్వోత్తరం బగుట
నరయంగ రాజరాజాన్వితం బగుట

నలకాపురముఁ బోలె నమ్మహానగర
మలరు నచ్చటిమేడలందుఁ జెలఁగు
నేణలోచనలముఖేందుబింబంబు
లేణాంకబింబంబు నెనయునాక్షణ
దమపతి యితఁ డంచుఁ దలఁపంగ రేక
భ్రమసి తారాళి యేర్పాఱపరాకుండు
నాపట్టణాధీశుఁ డమరేంద్రుఁ దొకరి
యాపట్టణం బేలు నమృతాంశుకులుఁడు
దీపకవల్లభదేవుండు ఘనుఁడు
భూపచంద్రుఁడు పాండ్యభూవల్లభుండు
జనులెల్ల జయలిడ సకలరాజ్యంబు
బనుపడ నెంతయుఁ బాలించుచుండి
తనయేలుపురమునందలిసర్వజనుల
యునికియు వా రాడుచుండువాక్యములుఁ
గన వినం గోరి యొక్కఁడ యొక్కనాఁట
ననయంబుఁ గార్కమ్మ*నట్టిరేరేయి
భృంగకాంతుల జళిపించువన్నియల
గొంగడి ముసుఁగిడుకొని యిల్లువెడలి
వీడులోపల వీథివీథులఁ బౌరు
లాడువాక్యంబుల నాలకింపుచును

*నట్టిఁదురేయి

అరిగి పురంబెల్ల నంతయు నరసి
తిరిగి యింటికి నేగుదెంచుచునుండి
రొకపంచతిన్నెపై నొక్కండ యలసి
నికటభాగంబున నిద్రించుచున్న
భూసురవరుఁ జేరఁ బోయి యూచెంత
నాసీనుఁ డగుచు నొయ్యనమేలుకొలిపి
రొకనేర్పుమైఁ బ్రసంగోచితోక్తులను
వికసింపఁ జేసి వైష్ణవీయుం బొసఁగి
యెందుండి వచ్చితి వీరీతి నొంటి
నిందేల నిద్రించె దీవు నావుడును
బనివడి దివ్యసంపద లొసఁగంగ
మునుమిడి ఘనదోషముల మొపఁగంగ
మహితవిజ్ఞానంబు మదిబొసఁగంగ
నిహపరసౌఖ్యంబు లెసగంగ, జడిసి
దుసికిలిలోనిశ్రుతులు విసుకంగ
వెస గంగ కరిగి వేవేగంబ మరలి
చనువాఁడ నగుచు నిచ్చట *నెండవడిని
వెనుకొన్న బడలిక విశ్రమించెదను
అన విని భూనాథుఁ డవనీసురేంద్రుఁ
గనుఁగొని పలికె నక్కడఁ బెద్దలైన

* సెంతవడిని

సదమలజ్ఞానుల సంగతి మీఱు
చదివివచ్చినవిశేషము గ్రహించి
యానతిమ్మన విని యాత్మ సమ్మాని
భూనాథుతో విప్రపుంగవుం డనియెఁ
గడునేర్పుమై వానకాలంబుకొఱకుఁ
గడమ యెన్మిదినెల గ్గడియించవలయు
నగపడురాత్రికై యాత్మఁ జింతించి
పగలె వస్తువుల సంపాదించవలయు
మునువచ్చువార్ధకమునకునై నరుఁడు
తనయావనమున యత్నము సేయవలయు
భాజనీయం బైనపరకారణంబు
నీజననమునందె యెఱుఁగంగవలయు
ననునర్థములు గల్గి యఘదూర మగుచుఁ
జనగ వర్ణాశ్ర మష్టాశ్రయతేత
మాసానవెడుశ్లోకమహిమఁ దా నష్ట
డాసార్వభౌముతో ననువదించుటయు
నాలించి విభుఁడు తదర్థ మంతయును
జాల డెందంబులోఁ జర్చించి చూచి
కోరక కర్మానుగుణముగా నెపుడు
వారక సంపద ల్వచ్చుచున్నవియు

కలదె యదృష్టంబు గలిగించువెరవు
తెలియంగవలయు నింతియ యాత్మ కనుచు
నగరికి నంతఁ గ్రన్నన నేగి కలువ
పగదాయ పొడుపుగుబ్బలిమీఁదఁ బొడమ
నుచితసంధ్యావిధు లొనరించి రత్న
రచిత సభామందిరమున కేతెంచి
యింపుమై భూనాథు లిరుమేలఁ గొలువ
సంపదం డను పేరఁ జనుపురోహితుని
రావించి తనయంతరంగంబులోని
భావమంతయుఁ దేటపడఁ జెప్పఁదొడఁగెఁ
గలయంగ ధర్మార్థ కామసౌఖ్యములఁ
దెలిసి యవ్విధుల వర్తించి చూచితిని
బోలింప నంతిమపురుషార్థసిద్ధి
యేలీలఁ దెలియుదు నెఱిఁగింపవలయు
ననిన రాజేంద్ర! నీ వడిగినసూక్ష్మ
మనిమిషులకు నైన నది యెన్నఁ దరమె
యైన మహాత్మ! శ్రీహరిపాదమతివి
గాన నీ వెఱుఁగంగఁగలవు చెప్పెదను
నిగమాంతవిధులచే నిశ్చితం బైన
నిగమార్థ మాత్మలో నిలిపి నమ్మినను

గానంగవచ్చు మోహము ద్రోవ వెల్ల
భూనాథ ! యన మనంబున నూహించి
కనకముల్ పెక్కు తల్పంబు గావించి
తనసభా స్తంభమధ్యమునఁ గట్టించి
యలయంగఁ దనలోని యనుమాన మంతయు
ధర నెవ్వరేఁ బరతత్త్వనిర్ణయముఁ
జేసి యీతల్పంబుఁ జేకొను నను మ
రాసికి నెక్కుమర్యాద గావించి
ప్రకటవివేకసంభరితులచేత
సకలదిక్కులయందుఁ జాటింపఁ బనిచెఁ
బనిచినఁ గపిలాక్షపాదభట్టాది
ఘనశాస్త్రవిదు లైనఘను లేఁగుదెంచి
యారాజుసన్నిధి నాసీను లగుచుఁ
జేరి యొండొరులు చర్చించి చర్చించి
యది మృష యిది మృష యనుచు గర్వంబు
లదరంగ హాసవిన్యాసంబు లెసఁగ
వినుఁడు పల్కులు గర్వించి మాయెదుట
వనర నేమిటికి సర్వము మిథ్య మీకు
వనయంబు నిశ్చయం బగునె మీచేత
ననుమానములదొంతియాకార మొల్లఁ

గాదు లేటికిఁ బుట్టు కర్మ మైనట్టి
మీర లీయర్థ మెమ్మెయి నెఱుంగుదురు
పెలుచ మాటలరాసిఁ బెట్టనే కాని
తెలియునే మీకు సదృష్టకారణము ?
ఆగమబాహ్యుల రయినట్టిమీకు
నాగమాంతార్థంబు లవి యేల తెలియు
ననుచు నన్యోన్యమతాభిభాషణము
నొనరింపుచును జేరి యొండొరులకును
సారెకు నిగ్రహస్థానంబు లిడుచు
నీరీతి నిశ్చయం బొందును లేక
పెరుగు వస్తువు గలిపినరీతి నుండ
నరనాథుఁ డెంతె చింతాస్వాంతుఁ డయ్యె
నట ధన్వినగరవరావాసుఁ డైన
వటపత్రశయనుండు వాత్సల్యజలధి
తనకు నిచ్చలు పుష్పదామసంపదలఁ
గొనివచ్చి యొసఁగుభక్తుని విష్ణుచిత్తుఁ
గని వత్స ! పాండ్యభూకాంతునిసభను
గనుపట్టుకనకశుల్కంబుఁ గైకొనుము
అన విని యరుదంది యయ్యోగివరుఁడు
వినయ మేర్పడ విన్నవించె శౌరికిని

వేదమో శాస్త్రమో విచారించి చూడ
వేదార్థసాధ్యమై తెలియుఫలంబు
పాయక గుడ్డలిఁ బట్టినకేలి
కాయలు చూపి యేఁ గైకొను చెట్టు
లితరవిచారంబు లెవ్వియు నేలఁగ
మతి నీదుపాదపద్మము లెఱుఁగుదును
అన విని కరుణా కటాక్షామృతంబుఁ
జిలుకుచు నావిష్ణుచిత్తుని కనియె
నీకడ సందియం జేటికి వలను
నీ కేమిభార మిన్నిటికి నే నుండఁ
దలఁప నీహృదయపద్మములోన నేన
నెలకొని నిగమాంతనిశ్చితార్థంబు
పలికించువాఁడను బలికెడువాఁడ
నలమహాగుల్కంబు హరియించువాఁడ
నేన నీ వటఁ బోయి యిటకు రమ్మనుచు
నానతిచ్చిన యంత నాయోగివరుఁడు
పరమసంతోషసంభరితుఁడై యాది
గురుని యోగమున మిక్కుటపు వేగమునఁ
జని యాంజనేయుండు జానకీనాథు
ననుమతిఁ గడలిఁ జయ్యన దాఁటినట్టు

లతులగ్రహాదిసమంచిత, వేగ
వతి యనునొకమహావాహిని దాఁటి
మధువైరి కుమతుల మర్దించుకొలకు
మధుర సొచ్చినరీతి మధుర సొత్తెంచి
వాటమై మిగుల విద్వత్కదంబముల
జేటాడు నారాజు పేరోలగంబు
నల్లంత వీక్షించి యటకు నేతేర
వల్లభదేవుఁ డావనజాక్షుచిత్తు
నకలంకమతి నైనయభిమన్యుసూతి
శుకయోగి గనుగొన్నచెప్పునఁ గాంచి
గ్రక్కున సింగంపుగద్దియ డిగ్గి
యెక్కుడుభక్తిమై నెదు రేగుదెంచి
తనపురోహితుఁడును దానుఁ దత్పాద
వనజయుగంబు నై వ్రాలి యగ్గించి
తోకొనివచ్చి బంధురరత్నపీఠిఁ
జేకొని యాసీనుఁ జేసి సద్భక్తి
భ్రాజితంబుగ నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులఁ
బూజింపఁ జూచి యప్పుడు చెంతను-
పరమతవాదులై పరఁగుపాషండ
ధరణీసురులు చూపుదాళకి ట్లనిరి

బహువేదవేదాంతపరినాజినిషుల
మహి నెన్నఁదగు మహామహులైనవారి
నజ్ఞులుగాఁ జూచి యతఁడును వాఁడుఁ
దజ్ఞులపోలె సింహాసనేశ్వరుఁడు
బిసుఁగుదాసరి నొకవెజ్జగాఁ జేసి
కొనివచ్చి పాదవ్రసం గూర్చుండఁబెట్టి
పలువిధంబులఁ బాలుపడి మాపుదనకఁ
జలివిషంబులు గొన్ని సేయుచున్నాఁడు
పట్టెనామంబులు ఫాలభాగమునఁ
బెట్టిన వచ్చెనే పెద్దఱికంబు?
ఆ రాజుచేసినయది కొంత కాక
యీరీతి నేమిటి కీతుఁడ కాయ
వైదికుఁడై యుండి వ్రాత్యచందమున
నీపెసఁ దాఁ బురోహితుఁడైనవాఁడు
వల్లభదేవుండు వందనం బిడినఁ
జెల్లఁబో! తా నేల సేసె వందనము
లంపటంబడఁగఁ దాళ్ళకుఁ దలబంటి
యొంపటిచెట్లకు నింక నెంతబంటి?
యనునీతిశాస్త్రంబు లందలికొదవ
లొనర దిద్దెడునట్టియోగ్యులచేత

నెక్కుడఁ దీరని యీభీరకాయ
చిక్కు దా నితనిచేఁ దీరుటయెట్లు
పన్ని యసూయయేర్పడఁ బలుమాఱు
నిన్నియు నన నేల యుండె చూచెదము
అనువారు కొందఱు నతఁడు మహాత్ముఁ
డనువారు కొందఱు నై యుండి రంత
హితవు మీఱఁగఁ బురోహితుఁడు భూధవుఁడు
నతు లొనర్చుచు భట్టనాథు వీక్షించి
యాదట మోహశాస్త్రావనీస్థలుల
భేదింపరాక యభేద్య మైనట్టి
యనుపమపరవస్తు వనువిధానంబుఁ
గనఁజేయువిద్యాప్రకాశాంజనమునఁ
బదపడి యెన్నని బలుమాఱు నిచటఁ
దుద మొద లెఱుఁగక దుష్టవాక్యములు
నుడివెడువిరలనోళుల ముదరి
లిడినట్లు వేవేగ నిఁక జాగుమాని
దాసవత్సల ! పరతత్త్వనిర్ణయముఁ
జేసి మమ్మిట్టు దయసేసి రక్షింపు
మనవుఁడు మోదించి హరిచిత్తుఁ డపుడు
తనలోనివటపత్రధాముఁ బ్రార్థింపఁ

పరమేష్ఠియు దనుకిఁ బ్రదేశపుస్తకఁ
బరిపూర్ణవిజ్ఞానసంప మొసఁగిన ట్లు
ఘనపాంచజన్యసంగంబున బ్రసృత
కనుపమసకలవిద్యలు పుట్టినట్టు
లక్ష్మీశుకృపను జన్మాంతరంబున
నఖిలశాస్త్రములు స్వతత్త్వములగు వచ్చ
ననఘుఁ డాహారిచిత్తుఁ డనియె నత్తో
జనపతి భూమినిర్జరులును వినఁగ
బ్రకృతిజీవులకు లోపలను వెల్పలను
సకలశాస్త్రముల నిశ్చలత దీపింప
నాది యంత్యము లేక యనఘుండు నముఁడు
నేదైన లేక సర్వేశ్వరుం డగుచు
సర్వనియంతయై సర్వజ్ఞుఁ డగుచు
సర్వంబుఁ దనకు శేషంబుగా మెలఁగు
కాంతిఁ బాయనిమణికిరణి నాదివస
కాంతుఁ బాయనిరుచిగతిఁ బద్మఁ గూడి
మిగులవేదములాడి మిథునం బలుచుఁ
బొగడఁ బెంపొందు శ్రీపురుషోత్తముండు
పరతత్త్వమని పల్కుపల్కులోపల నె
సరగునం దత్సభాస్తంభమధ్యమున

ఘనపాశములఁ గూడఁగట్టినముడుపు
తనుదానె యతనిపాదములపై వ్రాలెఁ
దోడనే మొఱసె దుందుభులు రంభాదు
లాడిరి కొనియాడి రఖిలభూసురులు
సురలు మోదించిరి సొరిది నందంద
విరివాన కురిసె కావిరియెల్ల విరిసె
సప్పు డారాజేంద్రుఁ డంతరంగమున
నుప్పొంగి పొంగి యయ్యోగినాయకుని
బదపద్మముల వ్రాలి పరమానురక్తిఁ
బదివేలతెఱఁగులఁ బ్రణుతిఁ గావించి
యోపావనాత్మ ! యోయోగీంద్రచంద్ర
నాపాలిదైవంబ ననుఁ గన్నతండ్రి !
యనుచు నానందబాష్పాంబుపూరములు
ఐనుపార నాయోగినీరజమిత్రుఁ
బ్రచురమాల్యాంబరాభరణుఁ గావించి
రుచిరదంతావళారూఢుగాఁ జేసి
బహుతరచతురంగబలపుత్రమిత్ర
సహితుఁడై యనుచరుచందానఁ గొలిచి
తనపురంబెల్లఁ బ్రదక్షిణగతుల
నెనలేనివేడుక నేగించుతఱిని

ఆలోకపావను నఖిలపోషణపరుం
నాలోకనము సేయుచున్ ద్రివేదేశను
గమలాసనుఁడు చంద్రకరలోకపాలు
నమరేంద్రసిద్ధవిద్యాధరుల్ గొలువ
శ్రీహరి కలిమి నెచ్చెలువతో గరుణ
వాహనారూఢుఁ డై వచ్చి యచ్చోఁ
దనయుఁడు బ్రహ్మరంధ్రంబుమై మెఱయ
జననియు జనకుండు సంతసం బొదవఁ
గనుఁగొనుగతి గజస్కంధంబుమీఁద
దనరారువిష్ణుచేతను గటాక్షింప
విష్ణుపదంబుమై వెలుఁగొందుచున్న
విష్ణు సేవించి యవ్విష్ణుచిత్తుండు
నరయ నకాలదేశాస్పదం బైన
పరవస్తు విపుడు చూపట్టెఁ గన్నులకు
ననిభక్తిపరవశుం డై శంబరారి
జనకునిఁ గాంచి యాజగదేకనాథు
సర్వజ్ఞుఁడును సర్వశక్తియుం దాన
సర్వంబు ననుచుఁ గ్రిచ్చర భక్తిపరత
జలజాక్షులావణ్యసౌందర్యముఖ్య
ములకై మిక్కిలి చిక్కి మోహించి యప్పు

డీప్తాహానాంగున కీదృష్టిదోష
మేమియు లేక సొం పెసఁగుఁ గాకనుచు
జట్లై మొఱయు కుంజరములై పసిఁడి
గంటంబు తాళము ల్గాఁగఁ జేఁబూని
నవరసరాగవర్ణములఁ బెంపెసఁగ
సవరించి మంగళాశాసనం బపుడు
శ్రీమాల్యకారునిచే దివ్యపుష్ప
దామముల్ దాల్చి యుద్ధత రంగసీమ
జాణూరమల్లుని సమయించి మిగుల
రాణించుశౌరిదోర్దండంబులకును
వలపల రవికోటి వడఁకించుకాంతిఁ
దలుకొత్తుచుండుసుదర్శనంబునకు
నలచెంత ననిదైత్యు లగలునాదములు
సలుపుచుండెడు పాంచజన్యంబునకును
నపరంజిబొమ్మయో యన నొప్పు మేన
నుపమింపఁ దగి యెద నున్నయిందిరకుఁ
గెందామరలపస గిలుబాహుపసల
యందంబు గలుగు నీయడుగుఁదమ్ములకుఁ
బూనికతోడ నెప్పుడు బంట నైన
యేనును నీవును నెర వింత లేక

యొనఁగూడియుండెడియునికి కెంతయును
నెనసియుండంగఁ జెక్కఁ బల్లాండు మంగళము
మంగళం బని పలుమాఱు ననంతు
సంగతి మంగళాశాసనం బిట్లు
నవరించి మఱియు నాశౌరినందనుని
యవతారములయందు ననయంబుఁ జక్క-
దామోదరుని యవతారాదిలీల
లామోదమాలికలై యొప్పుచుండఁ
బ్రామాణికోక్తిగర్భంబులై యొప్ప
ద్రామిడోక్తులఁ బ్రబంధంబుఁ గావింప
ననయంబు హర్షించి యారమాధిపుఁడు
తనదివ్యశక్తి యాతనియందు నిలిపి
శ్రీవల్లిపుత్తూరఁ జెన్నొందుచున్న
యావటదళధాముఁడై యనువొంద
నరుదెంచి యప్పు డాయవనీశతిలకుఁ
డిరవొందఁ బురమెల్ల నేగించి పిదప
ననురాగ మిగురొత్త నావిష్ణుచిత్తు
ననుపమసింహాసనాసీనుఁ జేసి
మండితకాంచనాంబరభూషణముల
వెండియుఁ బూజఁ గావింప నయ్యోగి

పరనాథుఁ బెక్కుచందముల లాలించి
కరివరారూఢుఁడై క్రమ్మఱ మరలి
తనపురి కేగునత్తఱిఁ బౌరజనులు
వినఁ గ్రొత్తయైన యవ్వృత్తాంత మెల్ల
విని పురిఁ గైసేసి వేవేగ నెదురు
చనుదెంచి ప్రణతు లర్చనలు గావింప
భూరిరత్నాంబరభూషణావళుల
వారి సంభావించి వారనివేడ్క
వారునుం దాము నావటధాముఁ డైన
నీరజనేత్రుసన్నిధికి నేతెంచి
యతనిపాదంబుల కందంద వ్రాలి
నుతి సేసి భక్తి కన్నుల నామతింప
నోతండ్రి! నాలోన నుండి వేదార్థ
జాతంబు భువిలోని జనులెల్ల వినఁగఁ
బలికించువాఁడను బల్కు శుల్కంబు
వలనొప్పఁ గైకొనువాఁడను నేన
యని యానతిచ్చితి రారీతి సమ్యో
ధన మిదే భద్రదంతావళం బిదియె
యని సమర్పించి నిజావాసమునకుఁ
జనుదెంచి యెప్పటిసరవి నిచ్చలును

నతులితం బగుభక్తి నారదసూక్తికి
నతనియుత్సవభేదమై ప్రకాశించు
నలఘువిద్యాపూర్ణుఁ డాముదాసకవి
నలరుదామంబుల నర్పించికొనుచుఁ
బరగువిరక్తిఁ బ్రబంధయుగ్మంబు
విరచించె లోకైకవిదితుఁ డైయుండె
నెన్న శక్యముగాక యిలలోన నున్న
తోన్నతం బైన యయోధ్యాంధ్రచరిత
ననలోత్తుకూర్మినై నరు లెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను
భయములు దీర్చు శోభనములు చేర్చు
జయముల నిచ్చు దుర్జయము లడంచు
నట ధన్వినగరవరావాసుఁ డైన
వటధామపాదజీవనపట్నపదంబు
చిరతపోనిధి విష్ణుచిత్తుఁడు వారికిఁ
గరమర్థి సుమధామకైంకర్యపరత
ననిశంబుఁ దనసేయు నారామమునకుఁ
జనుదెంచి యవ్వనస్థలిఁ బాదుకొన్న
పొన్నమ్రాఁకులకెల్ల బోది గావించి
కన్నియ మొగలిమోకల సేద్యపఱిచి

గోజ్జంగిపొదలకుఁ గుదురు లమర్చి
గుజ్జుమొల్లల కాముకొన నీరుగట్టి
కరవీరములదండఁ గాలువల్ దీర్చి
విరవాదిపొదులు విరివి యొనర్చి
కలయంగ మరువంబుకల పేర్పరించి
యలవిమీఁజెనమల్లియల కంటులొత్తి
పారిజాతములకుఁ బాదు లమర్చి
యీరీతి మఱియు ననేకవైఖరుల
నారామసీమ సొంపారెడుపుష్ప
భూరుహావల్లికాభూరిసంతతికి
నవవసంతుఁడపోలె ననలొత్తఁజేసి
సవరగా నచట నేచక్కిఁ జూచినను
మిసిమిగా నల్లడ మిఱ్ఱు బల్లంబు
కసవుఁ గట్టెయు రాయుఁ గంప లేకుండఁ
బస మించు కన్నులపండువు గాఁగ
వసుమతీసతికన్నువలె నుండఁజేసి
పరిమళమిళితపుష్పంబులు గోసి
కరమర్థి నించిన కరఁడిచే బలసి
పనుపడ మనురాజపరనచే వెలసి
మనమున సంతోషముగ్నుఁడై తులసి.

పొలుచు క్రొన్ననలతోఁ బొలుచునెత్తావిఁ
గలసి వన్నియమరకతముల బోలి
వరపుష్పములసౌరభంబుఁ గలిగి
సిరిమించు తులసి పెంచేయుంప వలసి
తొలఁగెడు బహుపుష్ప[illegible]
బెరసి పంకముగఁ జిప్పిలుచోట్ల దా[illegible]
తవిలి యౌవనదేవతలు వన్రికె
సవరించుదీపికాస్తంభంబు లనఁగ
మొగశిరోమాణిక్యముల పాపరేలు
తగిలి వేడించుచందనములు గడచి
ప్రవహించుచున్నమరందవాహినులఁ
దివుటమై దాఁటి యెంతే వేడ్కతోడఁ
గట్టిగాఁ బువ్వులకరఁడి యొక్కెడను
బెట్టి గుద్దలిఁ గేల బిగ్గ నమర్చి
ననుపారఁ దులసీవనంబు నల్గడలఁ
దనరఁ ద్రవ్వుచునుండి తన్మధ్యమునను
శుచిమాసమునఁ బుబ్బశుభముహూర్తమున
రుచిరగారుత్మతరుచిరేఖ వోలెఁ
దోరమౌ నొకమంచితులసిమూలమున
ధారుణియంశ ముద్భవమై చెలంగి

బాలయై యెదుటఁ జూపట్టి నయ్యోగి
చాల నక్కజమంది సంతసింపుచును
బ్రతిలేనిశృంగారరాశియో యనఁగ
రతిరాజుకేళికైరవబాణ మనఁగ
లలిమించు నవ్వనలక్ష్మియో యనఁగ
నెలకొన్న విదియక్రొన్నెలసోఁగ యనఁగఁ
గనుపట్టు నాకన్యకరపల్లవములు
నినుమడించినకూర్మి నెత్తి ముద్దాడి
తలపోయ నిచట నీతామరకంటి
తులసిమూలంబునఁ దోఁచు టద్భుతము
మానవబాలికామాత్రంబు గాదు
జానకిసరిఁ బోల్పఁ జను నీలతాంగి
యనుచు వెండియు వెఱఁగంద నందందఁ
గనుపడ నశరీరి పలికె నభ్రమమున
హరి పూర్వమున వరాహావతారమున
ధరణిఁ గొమ్మున సముద్ధరణంబు సేసి
యెనయఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యెలమిగావింపఁ
దనపతిఁ జూచి యాధాత్రి యిట్లనియె
ననిశంబు నీ కిష్టు లగువార లెవ్వ
రనిశంబు నీ కిష్ట మగుపూజ యెద్ది

యానతి మ్మనఁ బ్రియురాలి కిట్లనె
శ్రీనాథుఁ డవియె నీకిత్తుఁ గనవె!
పొలుపార ననుఁ గూర్మి బోఁగి నవ్వాక
నలరుల దామంబు నర్పించవాఁక
నిష్టులు మిగుల నాకీప్రాంతమున
యిష్టముల్ వారికి నెనరేయఁట్టి
చెడనిసంపద లిచ్చి చేసేత నెప్పుడుఁ
గడువేడ్కఁ బ్రోతు నోకల్యాణి! యనిన
విని యదిమొదలు నవ్విప్రవామాక్షి
తనపతిమాట యొంతయు మది నాఁటి
నిలలోన జనియించి యాపూజనంబు
జలజోదరునకు నే సవరింపవలయు
నని యెన్ని నీవు మహాయోగివగుఁడ
వని నీకు నందన నయ్యెద ననుచు
నీతోఁటలో జనియించె బూర్వమున
సీతాంతరంబున సీతావనాటి
జనియించి జనకునిసత్పుత్రి యైన
యనువున నీకు నీయరవిందనయన
నందన యయ్యె నీనాళీకవదనఁ
బొందుగాఁ గొనిపోయి పోషింపు మింక

నకలంకశుభములు నభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులు నీకు సమకూరు ననిన
నుప్పొంగి యప్పు డయ్యోగీంద్రచంద్రుఁ
డప్పరమోరుహా నేత్ర నక్కనం జేర్చి
కొని యింటి కేగి మక్కువతోడఁ బిలిచి
తనభామచేతి కాతన్వంగి నొసఁగి
యలకన్య నాపమినయట్టిచందంబు
వెలయంగ నశరీరి వివరించుపలుకుఁ
దెలిపినప్పుడు ప్రమోదసై దేవదుందుభులు
వెలువక జడివట్టె విరివాన మింటఁ
గీర్తింపఁ దొడఁగిరి కిన్నరాంగనలు
నర్తించి రప్సరోనలినలోచనలు
నయమార నింద్రాదినాకలోకంబు
జయజయశబ్దముల్ సవరింపఁ దొడఁగె
సనకసనందనసనన్మునిముఖ్యు
లొనరించి రభినుతు లుపనిషత్తులను
ఆవిష్ణుమానసుం డాబాలఁ గన్న
యావార్త విని వెఱఁగంది యంతటను
సకలశోభనవస్తుసంతతితోడ
సకలబాంధవులు నచ్చటి కేగుదెంచి

భట్టనాథునిఁ బ్రేమఁ బ్రార్థించి మరల
బట్టి వీక్షించి సంబరము పుట్టింప
నీవాలుఁగంటి నీవిటుఁ గన్నయప్పుడె
యీవు ధన్యుండ వైతి నిసికారణమున
నేము ధన్యుల మైతి మింపెసఁగ నిక్కు
వో మహాభాగవతోత్తంస! యనుచు
నాడుచు నయ్యోగి నంటించ హాసి
పాడుచు నేతులం బసపుహారియల
గపురంపుఁ బూవులఁ గమ్మకస్తూరి
గప్పురమించిన యరగనువిచ్చుపిడుల
నాడుచు సరసంబు లాడుచుం బల్లు
లాడుచు వడిఁ బ్రేటు లాడుచుఁ జెలఁగి
యొండొరులం దమలోన నుప్పొంగి యుల్లు
వసడిమై నందనోత్సవముఁ గావింప
సిరితోఁడునీడ నెచ్చెలి తనయింటి
కరుదెంచినప్పుడే యఖిలసంపదలు
తముదామె వచ్చె నత్తనమూహకతనఁ
బ్రమదంబుతోడ నా భట్టనాథుండు
బంధురభూషణాంబరకాంచనముల
బంధుమిత్రాళి సంభావించె నంత

భట్టనాథునిదేవి పరమానురక్తిఁ
బట్టి హస్తంబులఁ బట్టి నేరుపున
జగములఁ బొడమించు జలజసంభవుల
నగణితంబుగ బోరుకాడింపుచున్న
జగదేకమాతహస్తపుటంబునీటఁ
దగబోరుకాడించి తడియార నొత్తి
జడియక బ్రహ్మాండజాలంబు లెపుడుఁ
గడుపులో నిడునట్టు గరిత నొక్కరిత
విలసిల్లుసేవంతివిరులచందమునఁ
దాళగించుచిన్నిపొత్తులలోన నుంచి
ప్రియమునఁ జన్నిచ్చి పెంచి లోకములు
నయమారఁ బోషించు ననుఁ గన్నతల్లిఁ.
జన్నిచ్చి పెనిచె నీసరవి నయ్యోగి
కన్నియ కట జాతకర్మముల్ దీర్చి
యీదేవి హరి నెన్ను నిటమీఁద ననుచు
గోదాభిధాన మాకొమరితె కొసఁగి
యాకన్య నిజసవ్యహస్తంబు చూచి
యీకొమరిత జగదీశ్వరుం డైన
రమణుని పట్టంపురాణియై యుండు
క్రమమున ననుచు నాకలకంఠకంఠి

పల్లవాంబుజరాగపాటలపాద
పల్లవంబుల నున్న భాగ్యచిహ్నములు
గని సర్వగీర్వాణకామినీమణులు
మినుకారు నెరుల తుమ్మెదల వేడించు
పదపంకజములఁ జొప్పడ వందనము లిడఁగ
మది సంతసించి ప్రేమమున నాబాల
బాలకైరవమిత్రఫాల, గోపాల
బాల వక్షోగంధ పటలజంబాల
జనకుండు వైదేహి, శరధి యిందిరను
బెనుపుచందంబునఁ బ్రేమ పెంపారఁ
బెనుప రాగాములం బెరుఁగుచుఁ దమ్మి
ననబోఁడి కిలకిల నవ్వంగనేర్చి
యొయ్యన నుయ్యాల నూఁగుచు న్నడచు
నెయ్యంబుమైఁ దల్లి నిదురబొమ్మనుచుఁ
బాటించి వేడ్కొకపాట పాడినను
బాటించి వినక మెప్పాటఁ బోరికుచు
బలసోదరుని మీఁదిపాటఁ బాడినను
గిలకిల వాయెత్తి కేరినవ్వుచును
అంత నొయ్యన డొంగి యాడంగనేర్చి
నంత బంగరుగజ్జియలు నందియలును

గలకల రవణింపఁ గారుమెఱుంగు
పిలుప నానింటిలోఁ బిలిపిలినడల
మెలఁగుచు మోముదమ్మికి మూఁగుకొన్న
యలకభృంగముల నొయ్యన కరాబ్జమునఁ
జక్కనొత్తుచు డాలు జళిపించుమణుల
నక్కులమించు సన్నపురావిరేక
నునుపారువేల్పుటేనుఁగుపిల్లకొమ్ము
లను గట్టులొనరించులాగున నొప్పు
పుత్తడిబొద్దులుఁ బువ్వుదండలును
గుత్తంబుగా వలగొను తేఁటిజాలు
లాగైనయింద్రనీలంపుగాజులును
బాగైనతరపనిపవడంపుసరులు
విలసిల్లు తేనియవిరిదమ్మి దొరఁగు
చెలువున లాలగెంజిగిమోవి జార
నల్లన లోకసంహతిఁ గన్నతల్లి
తల్లిదండ్రులపేరు తాఁ జెప్పఁదొడఁగెఁ
గరమర్థి దాదిచెంగట చేరఁ బిలిచి
కరతాళగట్టనల్ గావించుగతుల
చిన నవ్వుకొనుచు గోవింద! ముకుంద!
యనుచు వేడుక నృత్యమాడు నీకీర్తి

నింతయై యంతయై యెదిగి వానపాటుఁ
గుంతలంబులుఁగురుల్ గూడుప్రాయమునఁ
దనయీడుచెలులును దాను ప్రేమమున
నెనసి యొక్కెడ బొమ్మరింటాట లాడును
జగములు నదుల సాగరోహమున
నగనగరాదు లున్నతి లిఖింపుచును
నంతంతఁ జిత్రంబులగు నచ్చాదనములు
దొంతు లటంచు సంతోషించుకొనుచు
వరుస గుజ్జనగూళ్ళ వండుచు నిడుచు
నరవిరిదాసనం బనలంబు నాఁగఁ
బూనిక నొకకల్వప్రోయి యమర్చి
పూనిటియొసపునం బాలుపాదు మన్న
మొకతమ్మిపూగుండ యునిచి సన్నంపు
టుకరువ్వ లనుబియ్య ముముల్లో నుడిచి
కన్నగేదంగిని గలయఁబెట్టుచును
గన్నియల్ వాగడ నిక్కరణి నాడుచును
బురుడింపఁదగు బెండుబొమ్మలు దెచ్చి
హరియును వైదర్భి యని సరుకట్టి
కూరిమి నేఁ బెండ్లికూఁతురిదానఁ
గోరి మీరలు పెండ్లికొడుకువా రనుచు

సారచంద్రికల మైచాయలం దెగడు
చారుపటీరంపుఁజవికెమీఁదటను
పవడంపుటసలుదీపై క్రమంబునను
సవరనిగంధంపుసమిధ లమర్చి
జాతిముత్తియపులాజలు వేలుపించి
జాతిగా హోమంబు సవరించి మఱియు
మనము పన్నిదపుటమ్మాసము లాడుదము
మనమునఁ గపటంబు మాని రమ్మనుచు
నోడక చెలు లాడుచున్న చందమున
నాడలేకున్నవా రద్దిరా యింకఁ
జిక్కితి పతిపేరు సెప్పుమటన్నఁ
జక్కనివటపత్రశాయి నామగఁడు
అనిచెప్పి వారల నారీతి గెలిచి
యనయంబు మగలపే రడిగి చెప్పించి
యీలీల మఱియు ననేకమార్గముల
బాలికాలీలలం బ్రబలుచునుండి
మెలజవ్వనము మేన నిగురించుతఱిని
నలినాక్షి యాభట్టనాథతనూజ
తనతండ్రి వరసుమదామంబు లచటి
వనమాలి కర్పింపవలసి నిచ్చలును

గట్టిగా మాలిక గట్టి ప్రాణస్క
బెట్టి తా వేఁగ నర్పించెడు నపుడు
జనినపిమ్మట నలసౌమదామములు
తనకొప్పునం బూని తనకొప్పుసోఁక
మించులుఁ జలదంబుమీఁద వేఁకించు
సంచున నొసపరి సవతుగాఁ బెట్టి
యెడసావిగాఁ జూచి యింటిలోనున్న
నడబావిలోనఁ గ్రన్నన నీడఁ జూచి
చూడ నొప్పెడు తనచూడ నున్నట్టి
జాడయొంతయుఁ గని సంతసింపుచును
వెండియుఁ దొల్లింటివిధమునం బుష్ప
దండ లాకరండిలోఁ దనరార నునిచి
యాడుచుండెడుసమయమున నేతెంచి
వేడుక నవి తెచ్చి విష్ణుచిత్తుండు
నేర్పున వటధామనీరజోదరుని
కర్పింప నిరతిశయానందుఁ డగుచుఁ
గల్పసూనంబులకంటె మానీంద్రి
కల్పితవినుతులకంటె దేవతలు
నెడపకయుపహార మిచ్చుటకంటెఁ
గడపట నేమిటికంటె భోగ్యముగఁ

దలఁపుచు వటపత్రధాముఁ డుప్పొంగి
తలఁపులోపలఁ గొండఁ దాఁకుచునుండె
నీలీల మఱియు ననేకకాలంబు
బాలిక ముడిచినప్రసవమాలికలు
హరిచిత్తుఁ డనిశంబు నాబాల ముడుచు
టరయక శౌరికి నర్పింపుచుండె
ననయంబు దాను నయ్యరవిందనేత్ర
జనకు నిత్తోఁటగూడఁ జని తోఁటలోన
విరులుగోయుచు నవి వింతవింతలుగ
సరులుగా సవరించుఁ జాటున కరిగి
తా మున్ను ముడిచినదామముల్ పిదపఁ
బ్రేమమైఁ దండ్రిచేఁ బ్రియుని కంపించు
నీరీతినటియించునెడ నొక్కనాఁడు
కూరిమితోడ నాగోదావధూటి
జనకుండు వటపత్రశాయికై యిడిన
ననగూడలోనిస్రక్కొన్ననదఁడ లెత్తి
యొనఁగూడుకొప్పున నొప్పుగాఁ జుట్టి
నినుపారుబావిలో నీడ చూడంగ
నేమరిపాటుగా నేతెంచి తండ్రి
కోమలిదిక్కుఁ గన్గొని తల్లి! యిట్లు

హరిసమర్పణముగ నమరించుప్రసూ
నరములు నీకు శేషముఁ జేయఁ దగునె
యనుచు వేడ్కఁ గొన్నియలరులఁ గోసి
చని నాఁటి కావటికాయి కర్పించ
నప్పు డాగోపింపఁ డాతెచ్చువిరుల
నొప్పక యంతయు నొల్లంబు సేసి
కదుఁ బ్రేమ నీచిన్నికన్నెక్రొమ్ముడిచి
ముడువనివిరుల నేముడువ నొప్పైన
నీకన్యకామణి నెరితావి లేని
యీకుసుమములు నా కితవుగా విభుఁడు
కువలయనేత్రి కైకొని *చేతఁ గొన్న
యవియె తెచ్చితి వని యంగీకరింతు
నన విని వెఱఁగంది యనురక్తి నరిగి
తనుజాత ముడిచినదామము గొనుచుఁ
దనయఁ దోడ్కొనుచు శ్రీధవునిసన్నిధికిఁ
జనుదెంచి కరజలజాతయుగ్మంబు
మొగిచి దేవరచిత్తమున కింతయిష్ట
మగుట నేనెఱుఁగ నయ్యబ్జాక్షి యిదియె
యీలేమ కొప్పున నెనయించినట్టి
మాలిక లివె గోపమానినీవరద!

---

* చాతి

యన విని గోవిందుఁ డాదండ లంది
యొనలేసివేడ్కతో నెదమీఁదఁ జేర్చి
నుదుటఁ గీలించి కన్నుల నొత్తుకొనుచు
ముద ముప్పతిల శిరమునఁ జుట్టికొనుచుఁ
నీమూఁపనీమణి నిటమీఁద నేన
ప్రేమ వైవాఱంగఁ బెండ్లియాడెదను
ఈకోమలాంగి నీ వెప్పటియట్ల
తోకొనిపొమ్ము నీతోఁగూడ ననిన
సంతసింపుచుఁ దనుజాతయుం దాను
నంతట హరిచిత్తుఁ డరిగె నింటికిని
ఆచెల్వ కదిమొదలై చూడికుడుత
నాచారి యనియెడునామంబు గలిగె
నానాఁట నాభట్టనాథతనూజ
మేనఁ దారుణ్యంబు మించి రా నంత
నెలనాఁగ చెలువంపుకేటిలో మెలఁగు
వలుదజక్కవ లన వలిగుబ్బ లమరె
వనిత జవ్వన మనువనములోఁ బొడము
ననటులగతి నూరు లమరె నెంతయును
హరిని మోహించుచు హరమనోధైర్య
హరుమోహనాస్త్రంబు లనఁ గన్ను లమరెఁ

గలకంఠికనుదమ్మి కవఁ గేరియున్న
యళిపంక్తు లనఁగఁ జెన్నారుఁ బ్రేమాయోగము
ప్రాయంపుఁగడలిఁ బొల్పుమీఱుతరంగముల
ఛాయల బాహాపాశములు గాఁ జెలఁగె
వలరాజురాచిల్క వయ్యాళిబయలు
తెలివిమైనసముఁ గాఁడీవ మూఁపునఁ
గారుమెఱుంగుమైఁ గనుపట్టుఁజీల
ధారాధరం బనం దనరారెఁ దుఱుము
మరునిపట్టపుదంతిమ స్తంబుకరణిఁ
గర మొప్పు జఘనచక్రము ఱేబడియె
లాలితరోమాళిలతికజనించు
వాలవాలం బన నసలారె నాభి
తగముఖపద్మయంత్రిం బెనఁగడలఁ
బొగడొందు శ్రీలునాఁ బొలుపారె శ్రుతులు
కాముకుం డగుసోము గాడి చూపట్టు
కాముసంపఁగితూపుగతి నాస యమరెఁ
బంకజోదరునిశోభనపల్లవముల
పొంకంబునను బదంబులు చెన్నుమీఱె
ననబోఁడి కిట్లు నానాఁట నమ్మేన
ననలొత్తు నెరజవ్వనము *దయివాఱె

---

*కైలువార

నందంద గోవిందుఁ డగుచిదానందు
నందు మిక్కిలి చిక్కి యాసక్త యగుచుఁ
గమ్మనితావులు గలుగుమాలికలు
నెమ్మితో వటధామునకు సమర్పించి
చనుదెంచుతండ్రి కిచ్చలు నుపచార
మొనరించి యాతనియొద్దఁ గూర్చుండి
మురిపంబు నొయ్యారమును దళ్కుకొనఁగ
నోరయుముద్దులు గురియుచు నొక్కనాఁడు.
కడుమనోహరము లౌ కమలాక్షుకథలు
కడపట నీ వెఱుఁగని వెవ్వి లేవు
ధరలోన సర్వావతారరూపముల
హరి యున్ననిలయంబు లవి యెన్ని కలవు.
అపరిమితంబు లౌ నందులో జగతి
నిపు డెఱింగినవి నీ వెన్ని ? తెల్లముగ
వెన్నునికథవిన వేడు కయ్యెడిని
యన్న నా కెఱిఁగింపు మనిన నుప్పొంగి.
కన్నియఁ జూచి క్రేగంట నవ్వుచును
మన్నన నెమ్మోనిపై కేల నిమిరి
కురులు గూడఁగదువ్వి క్రొన్నెలసరుల
వరుస దిద్దుచు గారవంబు దైవాఱ

నమ్మ! చెప్పెద వినుమమ్మ యింకొక
నమ్మాత్రప్రపినిలయములుః …
ననయాంబు హానివేద్యము …
యెనిమిదితిరుపతు లిలలోన …
యీయెడలందు నయ్యా…
పాయక యుండు నభంగవైభవుల
నరయ నీకథ వినునట్టివారలకుఁ
గరతలామలకంబు కైవల్యపదము
అనుచు వేంకటపతియాదిగా …
యెనిమిదినెలవుల కెనఁగుమూర్తులను
వినుపింపఁదొడఁగె వేడ్కతో చిత్రముగ
జననుతవైభవసంయుతం బగుచు
నిచుళలో శ్రీధరానీళలం గూడి
యచలుఁడై యుండుఁ దోయజసూతితండ్రి
తంచాపురంబున తంచదైత్యారి
యంచితమనుజపంచాస్యుఁడై యొప్పుఁ
గటిగదాదరచక్రకలితహస్తుండు
కిటిమూర్తిదండకు గెడపినవాఁడు
శ్రీమణిమౌక్తికసింధుశోభితుఁడు
శ్రీముష్ణపురమునం జెన్నొందియుండుఁ

దొలుతఁ దాఁ దన్నినదోషంబు వాయ
నలహాని తపము సేయఁగ మెచ్చినట్టి
పేరిమాలయాఖ్యుండు పృథుభోగశాయి
కాముని గన్నచక్కనితండ్రియొకఁడు
హరిపితామహసేవ్యుఁ డగుచుఁ గదంబ
పురమున శేషతల్పుఁడు చెన్నమిగులు
దేవియాజ్ఞలకు విధేయుఁ డైయుండు
దేవుండు విశదాద్రిధీరుఁ డొక్కరుఁడు
శ్రీపక్షిభూతపురీపతి గాథ
చాపాఖ్యుఁ డగురామచంద్రుఁ డొక్కరుఁడు
అప్పాలకుండలో హస్తంబు చాఁచి
యప్పాలవెల్లికన్యకఁ గూడియుండు
ననిలాశనేంద్రపర్యంకపలాశ
వనగుహాపురవాసి వనజోదరుండు
అండజనాథవాహనుఁ డారునూర
నుండు వేడుకతోడ నురగేంద్రుమీఁద
భాసిల్లు రథమగ్నపట్టణంబందు
గోసహాయుం డనుకుసుమాస్త్రతండ్రి
పొలఁతుక యలవ్యాఘ్రపురిని యపూర్వ
జలధినామంబున శౌరి చెన్నొందు

గంగ మించినశక్తి గలుగంగ వనము
చెంగటం దప మొనర్చినక వేరజకుఁ
గాడకట్టి శ్రీసారభూపురిఁ బెంపు
లడరంగ శిశునాథుఁ డన నుంకుశారి
నవరత్నమొప్పుమస్తకశంఖపురిని
నవచంద్రుఁ డనుకమానాథుఁ డింపొందు
గోమలవల్లి చక్రానలపాదంబు
లామతి గొల్చి హేమాద్రిఁ జెంత
నగధారి కుంభఘోణమ్మునఁ జాగ్రి
నగు సత్ప్రాప్తనాథుండు వెలయు
హరు బ్రహ్మహత్య వాయఁగఁ జేసి జగతి
హరశాపమోచనుం డనుచేరి పరఁగి
నగరాజకుచ! ఖాండవారంబునందు
నగణితభుజమూర్తి యచ్యుతుం డొప్పు
జపితలైంగోమశాస్త్రావక్రమునులు
తపము సేయుంగఁ బ్రత్యక్షమైనట్టి
శ్రీమించి యపుడు పాంచజన్యప్రదేశ
వామనుం డనుపేర వనమాలి యుండు
నరుదార*శబరి రాజనగ శ్రీకృష్ణ
పురమున నెంతయుం బొల్పొందుచుండుఁ

---

*క్షారి

బరిరంభపురమునఁ బద్మాయతాక్షి !
మురవైరి కేదారమూర్తినాఁ బరఁగు
ఘననాగపురమున కడలిచెంగటను
దనరు సుందరుఁ డనుదనుజమర్దనుఁడు
మణివర్తికానదీమణిసమీపమునఁ
బ్రణుతింపఁదగు గంధపట్టణంబునను
అనురక్తి మేధావి యనుమానివరుని
తనయఁ గైకొన్నశ్రీధరుఁడు శ్రేమించు
నందిపురాంబరనగరంబునందుఁ
గంధర్వగురుఁ డుండుఁ గడుచిత్రగతుల
వనజాక్షి సచ్ఛీలవల్లభాఖ్యునకుఁ
దనయుఁడై శశికిఁ బ్రత్యక్ష మైనట్టి
భువనసన్నుతుఁ డిందుపురమున నెప్పు
డవిరళశ్రీలచే ననుపొందియుండు
గురుతిల్వవనచిత్రకూటంబునందు
హరుఁడు నర్తించు నృత్యము చూచికొనుచు
సురసేంద్రశాయియై యుండు గోవిందుఁ
డరయ నాతఁడు నందు నాత్మసంభవుఁడు
రవితేజుఁ డగుచు శ్రీరామాభ్రపురిని
నవనీతచోరుండునా వెన్నుఁ డొకఁడు

కమనీయమూర్తి సంగమపురి, లోక
రమణుండు లోకాభిరక్షణుం బ్రజలు
నర్థికల్పకము శ్రీహరి కృష్ణపురిని
బార్థసారథి యనం బరఁగు న[illegible]డు
శ్రీపార్థసఖిమహీపట్టణమున
శ్రీపరతంత్రుఁడై సిరులు పైపైని
దనరంగ సకలభక్తత్రాణనాథుఁ
డనియెడు గరుడవాహనుఁడు పొల్పొందు
జననుతం బగుకపిస్థలపట్టణమున
వనజాక్షి యొప్పు దేవకీక[illegible]
పాదుగా నిల [illegible]వ్యపట్టణంబునను
గోదండరాముఁడై కోమరు దీపించు
శ్రీనాగపురమునఁ జిగురాకుఁబోఁడి
శ్రీనాథుఁ డెసఁగు నాశ్రితకల్పతరువు
ఆపట్టణమునకు సనతిదూరమున
నేపారు సిరులతో నెనసియున్నట్టి
మణిధామపురమున మహితుఁడై చెలఁగు
నణిమాదిసిద్ధినాయకుఁడు ప్రబో[illegible] !
ప్రసవసాయకపుంఖపట్టణంబునను
బ్రసవాస్త్రగురుఁడు చూపట్టును చెలువ !

యోతలోదరి ! పురుషోత్తమనగరి
నేతయై వెలుఁగొందునిగమవేద్యుండు
హైమధామపురంబునందుఁ జెన్నొందు
హైమాంబరుఁడు కాంచనామలదేహ
బలుఁడు శ్రీసత్తసభాపురినాథుఁ
డలరువిల్లునితండ్రి యలరు తన్వంగి !
యనవాప్యగగనపురాంతరసీమఁ
గనుపట్టువిష్ణుండు కలకంఠకంఠి !
కలికి వైకుంఠపుష్కరమనుపేట
నలకొని యుండుఁ గ్రొన్నెలప్రొద్దుకంటి
ధవళపుష్కరిణినాఁ దనరుగ్రామమున
ధవళాక్షుఁ డరుదారు ధవళాయతాక్షి !
యలనూపురాపగాప్రాంతంబునందుఁ
జెలఁగువనాద్రిమైఁ జెన్నొందు నంద
నూనుండు మలయధ్వజునకుఁ బ్రత్యక్ష
మైనట్టివాఁడు భక్తామరతరువు
సుందరవల్లి వక్షోపీఠి నొప్పు
సుందరుఁ డనుపేరఁ జూపట్టు నమ్మ !
శ్రీగోష్ఠిపురమున శేషపర్యంకుఁ
డాగమేశుఁడు నైన హరి గలం డబల !

సత్యపట్టణమున శారద సూను
సత్యనాశించుచునాఁ జను గీర్వాణి !
జలధిఁ గట్టిగ దక్షిణయంబునందు
వెలయుపుల్లాటవిభుఁ డింకువడక !
కనకాంబరుండు సితకాపారతిలకుఁ
డనవొప్పు మున్నిటియల్లుండు పత్ని !
యాలోలనేత్ర ! మోహనపట్టణమునఁ
గాలమేఘుండునాఁ గొనాడె ప్రజలు
మనసిజజనకుండు మధురాపురమునఁ
దనదేవితోఁ బ్రత్యక్షమై మున్ను
చేడియ కూర్మి నాచేతఁ బల్కెను
పాడించుకొన్న శ్రీపతి యొంపుమీరు
వటపత్రశాయినా వాసుదేవుండు
వటఫలాధరి! యిందు వలనొప్పుచుండు
నలవడుం గురుకసౌమ్యక్షితాధీశుఁ
డలివేణి! మీతండ్రి యలపాకుపని
యతులకావ్యస్ఫూర్తిఁ బరిశీలించుఁ బ్రోలుఁ
చతురుఁ దంపటాలోనఁ జక్కనివాఁడు
అరవిందలోచనుఁ డనుపేరఁ బరఁగి
యరవిందభవుని గన్నట్టి దైత్యారి

మఱి తిరుత్తులవెల్లిమంగళపురిని
జెఱవ! సోయగములఁ దెఱఁగొప్పచుండుఁ
కలికి! నక్రాయతకర్ణపాశాఖ్యుఁ
డలఘుదక్షిణపురి ననువొందుచుండు
వైకుంఠపురిఁ జోరవరుఁ డనుపేరి
శ్రీకామినీపతి సిరిఁ దేలుచుండు
ధర చక్రధరుఁడు కైతవనటాహ్వయుఁడు
తరుణి దక్షిణకుళిందపురిరాజిల్లు
సమరనాయకుఁడు వారాంగనాపురిని
గోమరాఱుచుండు నెక్కొనిపువ్వుబోఁడి
నాతి చించాపురినాథుండు నిత్య
మాతతశుభమూర్తి యై ప్రతాపించుఁ
దగుగుణవతి సతీధవుఁడు మాధవుఁడు
మృగశాబనేత్ర శ్రీమెఱయుచునుండు
నెలకొని విత్తమానిధియును విభుఁడు
పొలఁతుక! సూచకపురి నేలుచుండు
పేరలు కురుకాధివిభునిసమీప
ధారుణీస్థలి నున్న ధవళలోచనులు
వనిత! వామనపురీశ్వరుఁ డైనదీర్ఘ
కనకవర్ణాఖ్యుండు కంససంహారి

తనచేతఁ బార్వతీధవశాపమోక్ష
మొనరించి పెక్కేఁడు లుర్విభాగమునఁ
బన్నిదెబ్బదిపద్మభవ్రులచేఁ బూజ
గొన్నవాఁ డెంతయుఁ గోమలగాత్రి!
యతివ యనంతపురావాసుఁ డరగ
పతిశాయి యొప్పు శ్రీపద్మనాభుండు
వరదుండె యలతిరువట్టారశౌరి
పురమునఁ గృష్ణుండు పొలఁతుక చెలఁగుఁ
దవిలి దక్షిణముత్తలపురి*లోక
ధవుఁ డైనయప్పుడు తనుమధ్య! యొప్పు
శ్రీమూలధామపురీ సీమనాది
కోమలి! విఘుటవర్తకుఁడునా నుండుఁ
ప్రోదిమై శాస్త్రాలపురిరమానాథుఁ
డాదిమాహ్వయుఁడునా నలివేణి వెలయు
నారాయణాఖ్యుండు నా పురస్థలిని
నీరజోదరుఁ డొప్పు నీరజగంధి
లలన! శ్రీవత్సనాళపురంబునందు
బలిచిరశ్రేయమాణపతి యనఁ గలఁడు
శ్రీసారభృంగపురీవాసుఁ డైన
యాసారసాక్షుఁ డోయమ్మ భాసిల్లుఁ

*లోన

ప్రతిలేనినిద్రాణపట్టణేశ్వరుఁడు
చతురుఁ డోపడఁతి! కేశవుఁ డనఁ దగును
సకియ పరుష్ణిమహేశ్వరనగరమున
సకలాధిపతి దనుజద్వేషి మెఱయు
నాతి విద్వద్రధనగరంబునందు
మాతలుం డనుపేరి మరుతండ్రి యొప్పు
శ్రీ కపిస్థానపురీవాసుఁ డగుచు
నోకొమ్మ! తాతనా నొప్పు శ్రీవిభుఁడు.
మాయమ్మ సద్వృష్టి మత్పురం బేలు
నాయార్తసంహారుఁ డసురజనారి
యతివ శ్రీదేవనాయకుఁ డైంద్రనగర
పతి యైనవాఁడు గోపాలపాలకుఁడు
తలపోయ మీపెదతండ్రు లైనట్టి
యలసరోభూతమహాయోగులకును
ప్రత్యక్షు డైన గోపాలశేఖరుఁడు
సత్యసంధుఁడు జగజ్జనవశ్యకరుఁడు
శ్రీవామనుండు దక్షిణశంఖధరుఁడు
భూవినుతుఁడు గోపపురవల్లభుండు
శ్రీమంతుఁ డైన హాస్తిగిరీశుఁ డజుని
హోమగుండంబులో నుదయించినట్టి

పరమొందుదునా నొప్పు వనమాలి కాంచి
నరుణపల్లవపాద! యఖిలైకవిభుండు
శౌరుండు వేగవతీతటాహ్వయుండు
సారసాక్షుండు శేషశాయి భూవిభుండు
పడంతి మీపెదతండ్రి భక్తిసారుండు
చిడిముడిం దనుం బిల్చి చెప్పినయట్లు
యొనరించినట్టి యథోక్తకారిం గ
డనుపమకరుణాకటాక్షుండై యుండు
నిరవొందంగాం బరమేశ్వరవిణ్ణ
గరమునంగలం దజ్ఞకరుం దెలనాంగ!
చూపట్టు హాలకేశుండునాం బరంతి!
యాపాండవులదూత యై కృష్ణసఖుండు
శిశిరోపవనపురిం జెన్నొందుచుండు
శిశిరాంశుబింబాస్య! శిశుపాలవైరి
కామపురంబునం గనుపట్టుచుండు
శ్రీమంతుం డనిశంబుం జిలుకలకొలికి
సురవంద్యుం డెలమితో జ్యోత్స్నాత్యాదుఖండ
పురమున నొప్పుం గర్పూరములచాయ
నీరధిశయనుండు నీరఘుపుని
నోరామ! పాయకయుండుం జొంపెసంగం

బడఁతి వర్షాకాశపతినాఁగ నందు
కొడుకు సంపదలమైకొని బిత్తరించుఁ
గామపురంబునం *గల్వరయనఁగఁ
గామిని విలసిల్లుఁ గామునితండ్రి)
కలకంఠరో! త్రివిక్రముఁ డూరఖంబు
నెలకొని పాలించు నిగమవేద్యుండు
పురవైరినుతుఁ డష్టభుజకరుం డనఁగ
నరభోజనారి యెంతయు నొప్పు బాల
తిరునిన్నయూర వర్తిలుచక్రవర్తి
కరమర్థితోడ సైకతనిభశ్రోణి!
కూరిమి శ్రీపక్షికుండంబునందు
వారిదవర్ణుండు వామాక్షి మెలఁగఁ
†తోయమహీధ్రనాథుండు నా జగతి
వేయుభంగుల నొప్పు వీణావినోద
మానినీ! వినుము శ్రీమస్థలేశుండు
నానొప్పు నవదాత నలినలోచనుఁడు
కనకాంబరుండు సాగరమల్లనాథుఁ
డనువాఁడు విలసిల్లు హరిరాజమధ్య!
మనుజసింహుఁడు మున్ను మహాసప్తమునులు
పనిబూని గడియ దపంబు గావింప

*గల్పితనంగ †తోయమహీంద్ర

నటవచ్చి పరిత్యక్త మైనట్టివాఁడు
ఘటికాచలేశుండు కలహంసగమన!
వీరలు తుండీరవిభులు కల్యాణి
చారుగుణోదారసౌభాగ్యయుతులు
కోమలీ! భక్తులం గూడి మాస్వామి
స్వామి పుష్కరిణితజ్జనె చెన్నుమీఱి
యానందనిలయమై యనుపించుచుండు
యానందనిలయాఖ్య మగు మేడ నుండు
భూలోకవైకుంఠమున వేంకటాద్రి
నీలోకములనెల్ల నీడేర్చుకొఱకు
నలమేలుమంగ బాహాంతరసీమ
నెలకొల్పి నిఖిలావనీస్థలిలోన
శరణని వచ్చినజనులకు నిష్ట
వరము లిచ్చుచు గారవమున వెండియును
బంధురకరుణతోఁ బంగున పంగు
నంధున నంధు గా నలవరింపు మను
ననయంబు ననపత్యు సాపత్యు గాఁగ
ధనహీను ధనముగా దయసేయుచుండుఁ
దరుణులు వలచు టందఱకును గలదె
పురుషులు వలతు రప్పురుషోత్తమునకుఁ

తెలియంగ నిచట ముక్తిని గడుc జూడc
గలవారిలోc జూడc గలవాcడు వాcడె
గోదాసతీ! వాcడెగో! దానవారి
వేదగోచరుcడు శ్రీవేంకటేశ్వరుcడు
లతికాహ్రదంబున లావణ్యమూర్తి
లతికాంగి! యొప్పు నీలామనోహరుcడు
అలగండకీ నదీప్రాంతంబునందు
లలన! యింపొందు సాలగ్రామవిభుcడు
ఘనభుక్తి ముక్తులం గడిబెట్టి యమ్మ
ననవిల్తుతండ్రి మానారాయణుండు
తొయ్యలి ఘనవియత్పురిసేంద్రుcడనcగ
నయ్యచ్యుతుం డసురారి యొప్పారుc
దొలుత ధర్మములు సూతునికి సర్వంబు
దెలిపిన నైమిశాధిపుc డైనవాcడు
యోగముద్రాకరుం డుత్పలనేత్ర!
నాగారిగమనుండు నలువొందుచుండు
*గంగాతటాక్రాంతఖండపురీశుc
డంగన! కలిదోషహారి యైయుండు
నరయంగc బురుషోత్తమాంధీశుc డనcగc
గర మొప్పు ముద్దియ! కాళియభేది

*గంగాపుర

రాజాస్య! యష్టాక్షరము షాణివసుల
కోజమై నుపదేశ మొసఁగినగురుఁడు
శౌరి శ్రీబదరికాశ్రమవాసుఁ డైన
నారాయణుఁడు జగన్నాథుండు వెలుఁగు
గరుడాద్రివాసుండు కాంచనకశిపు
హారణుండు యోగముద్రాసనాయతుఁడు
నరసింహుఁ డనయమానవభక్తవరదుఁ
డిరవొందు నెంతయు నిభరాజగమన
కీరవాణిరో! విను కేరళపురిని
వీరరాఘవుఁ డన వెలయుచునుండుఁ
బొరిఁబొరి శ్రీపతిపురమధ్యమునను
నరసింహుఁ డనువొందు సరసభుఁ జబల!
త్రిదశులు వెఱఁగందఁ దృణగుల్మలతలు
మొదలైనవానికి ముక్తి యొసఁగ్చె
దానవాంతకుఁ డయోధ్యావల్లభుండు
జానకీపతి రామచంద్రుఁ డేపారు
మధురలో నెపు డష్టమహిషులం గూడి
మధువైరి కనుపట్టు మధుకరచికుర!
వ్రేతలతోఁ గూడి వ్రేపల్లె శకట
పూతనాసుల నెల్లఁ బొరిగొన్నవాఁడు

నలచింతయంతికి నపవర్గ మొసఁగి
నెలకొన్నసిరులకన్నియ బిటారించు
షోడశసాహస్రసుందరీమణులఁ
గూడి ద్వారక నెలకొనియుండు నెపుడు
కందర్పకోటిసంకాశమోహనతఁ
జందనగంధి! వాసవవంద్యుఁ డొప్పు
బలసోదరుఁడు నిచ్చ భాయకయుండుఁ
గలశాబ్ధిలో హేమకలశవక్షోజ!
వైకుంఠపతి పరవాసుదేవాఖ్యఁ
జేకొని వరముక్తిసీమఁ బాలించు
వ్యూహాదు లైన పద్మోదరమూర్తు
లాహరితనువున నవతార మొందు
మానుగా నలమేలుమంగావిభుండు
తానయై శ్రీరంగధామంబునందు
నజునకుఁ బ్రత్యక్షమైనట్టివాఁడు
భుజగపుంగవతల్పమునఁ బవ్వళించి
వెలుఁగొందుచుండుఁ గావేరినెన్నడుమ
సలలితచంద్రపుష్కరిణిచెంగటను
మగువ కల్హారదామకశోభిభుజుఁడు
మృగమదపుండ్రముఖేందుచిహ్నుండు

కంతుకంతుండు జగత్కల్యాణమూర్తి
కాంతోపయంతనాఁ గరమొప్పె ననుచు
వినుపింప వారల విభవచరిత్ర
మనమొంద విని విని హర్షించి మిగుల
నభిరామనాయకుం డగుశౌరి సిరుల
కభినవోత్సవకేళి నలరి యుప్పొంగి
సుందరనాథువియోగంబునకు
నందంద వెఱఁగంది యతనికిఁ జిక్కి
శ్రీవేంకటేశ్వరుచెలువంబుకలిమి
భావించి పులకించి భావంబు కరఁగి
యంగన నయనమోదాశ్రుపూరములఁ
దొంగలి రెప్పలతుది నాటుకొనుచు
నరుదందితన్మయయై పెద్దతడవు
పరమపావనియుఁ బోలెఁ బరచింత లుడిగి
సర్వంబు నెఱుఁగు నాజగదేకమాత
సర్వేశుఁ దగులు టాశ్చర్యమే తలఁప
నావంటిపామరునకు నైన నతని
సేవింప నతనికిఁ జిక్కు నెందంబు
అంత నాలలితాంగి యంతరంగమునఁ
గొంతధైర్యము దెచ్చుకొన్నది యనుచు

రంగేశు వైభవ రాజసంబులకుఁ
బొంగి యాతనికి నబ్బురమంది చిక్క-
ముదమునఁ దనతండ్రిమోము వీక్షించి
విదితంబుగా రంగవిభు చరిత్రములు
విన విన వీనులవిందు లయ్యెడిని
వినుపింపు నాకు సవిస్తరంబుగను
అన విని భట్టనాథార్యుఁ డాతనయుఁ
గనుఁగొని పలికె నగ్గలమైనకూర్మిఁ
బద్మాసనుఁడు మున్ను పాలమున్నీటి
పద్మాక్షు గుఱించి తపంబు గావించి
బహువేదశృంగంబు ప్రణవాత్మకంబు
మహితంబు నైన విమానంబుతోడఁ
బంకజాక్షుఁడు శేషపర్యంకుఁ డగుచుఁ
బంకజాసనునకుఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె
నైన నయ్యసమాన మగువిమానంబు
తోనఁ గైకొని వేగ తోయజసూతి
సత్యలోకమునకుఁ జని నిజవసతి
నత్యంతసంకలితాత్ముఁడై నిలిపి
యోజ దప్పక వివిధోపచారములఁ
బూజ సేయుచు నుండి పుష్కరాత్మజుఁడు

సత్రంబు సలుప నచ్చటికి దేవతలు
ధాత్రిఁ గల్గినయట్టితపసులు నరుఁగ
వారితోఁ గూడ నిత్యోత్సవంబు నేగి
సారసాసనుమేటిజన్నంబుఁ జూచి
యతనియింటను విమానాంతరసీమఁ
బ్రతిలేని యారామపాదుకలను సేవించి
చలపట్టి యతనిఁ బ్రసన్నుఁ గావించి
యిలువేల్పుగాఁ గొల్చి నిలుపోక నచట.
గనకగర్భు నిచెంతఁ గన్నుల బలికి
నడిపించుకొని వచ్చి యతనిరాజసము
నొనరించి యారామనాయకుఁ బ్రీతిఁ
మొనరించికొని యంత పుష్పకమున
దనయేలు నాయయోధ్యాపురంబునకుఁ
గొనివచ్చి నిజభక్తిఁ గొలిచె నంతటను
గ్రమమున నలువకొడుకైనమనువు
మమితభక్తిని గొల్చి రతనివారలును
ఆవిష్ణునిజరూప మగు రామునీశు
రావణుఁ జంపి వారనివేడ్కతోడ
ధరణిజతో నయోధ్యకు నేగుదెంచి
సరసాత్ముఁడై విభీషణుని మన్నించి

త్రానైన యాశేషతల్పుని నొసఁగి
మానుగాలంకకు మగుడఁబంపుటయుఁ
గొంచియాదేవుఁ గైకొని విభీషణుఁడు
బోరన నిజపురంబునకు నేగుచును
బగలింటిసంధ్యఁ దీర్పఁగఁ బూని యమల
యగునట్టి సహ్యకన్యకతటంబునను
సైకతభూమి నాజగదీశు నునిచి
యాకవేరజను సంధ్యావిధుల్ దీర్చి
యుత్తటంబున నున్న యాదేవు మగుడ
నెత్తిన నెంతైన నెత్తరాకున్న
ననయంబు శోకించు నాభక్తుఁ జూచి
యనియె శ్రీహరి మింట నశరీరివోలె
నీమొడ శోకింప నేటికి వలవ
దివ్యోటినడుమ నా కింపుప్టైడిని
జటులవైఖరుల నీచంద్రపుష్కరిణి
తటమున ననుగూర్చి తప మాచరించు
వరగుణోన్నతు ధర్మవర్మఁ బ్రోచుటకుఁ
బరచుపావనము లై పరఁగు నిచ్చోటి
నవతీర్థములనుండి ననుఁ గూడి మాని
నివహంబు నెల్ల మన్నించుట కిచట

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] విజయకు [illegible] !
యని [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
సరవి నవగ్రహచక్రంబులోన
నడుమ్మైరవమిత్రులను [illegible]
ప్రతిలేని యరాతిరుపతులలో నాగ
పతిశైలరంగముల్ భాసిల్లుచుండు
మొలచెడు నూటయెన్మిదితిరుపతులు
వెలసెంగ విభునివిహారసౌధములు
తెలుగునైన యారంగవిభుమహామహిమ
మఱి వేల్పులకు నవాఙ్మనసగోచరము

అని తండ్రి రంగనాయకుని వైభవము
వినుపింపఁగా నీలవేణి మోదించి
రవికాంతి గనినసారసముచందమున
నవిరళానందమయాంగయై పొగడి
యంతరంగంబున నారంగవిభుని
చింతించి ధ్యానంబు సేసి వేమరును
నఖిలంబు తన్మయం బనుచు భావించి
యఖిలైకమాత తదాసక్త యగుచు
జనకునిఁ గాంచి హస్తంబులు మోడ్చి
యనియె నీయిలఁ బుట్టినట్టికన్యలకుఁ
బ్రతిలేని శ్రీపతిఁ బతిగా వరించు
గతి యెద్ది యనుఁడు నాకల్యాణిఁ జూచి
యక్కాంతుజనకునకై కంతుబారిఁ
జిక్కి వ్రేతలు మార్గశీర్షవ్రతంబుఁ
గావించి కృష్ణునికాంతలై రీవుఁ
గావించి తేని నిక్కంబుగా నిపుడ
శ్రీవధూనాయకుఁ జెట్టఁబట్టెదవు
నావుఁడు జనకునానతిఁ బూని గోద
తనలోన నెంతయుఁ దద్వ్రతాచరణ
మున కుపాయము గ్రమమున వితర్కించి

మానసంబున రంగమందిరుం జేర్చి
యానోము తానోమి యానోముకరణిఁ
బనుపడ గోపికాభామను దాన
యని తలంచుట యది యాచరించుటయు
వెలయ ముప్పదివాట విశదమై మిగులఁ
దళుకొత్త నొకప్రబంధంబుఁ గావించె
మఱియు నాతనిమీఁదిమమత పెల్లొదవఁ
జెఱకువిల్తునితూపుచెరకు లోఁగాక
నలినాక్షుమై నూటనలువదిపాట
వలనొక్కకావ్యంబు వరుసఁ గావించి
వెండియు శ్రీరంగవిభునిపైఁ బ్రేమ
కొండలై కొల్లలై కొలఁదికి మీఱఁ
దలిదంద్రము తెలమిమైఁ దనుఁ బిల్వ మాఱు
పలుక నత్తఱి రంగపతి యంచు ప్రక్కఁ
గనుఁగొన్నయదియెల్లఁ గావేరి యనుచుఁ
గనుగొలనబ్జపుష్కరిణియటంచుఁ
గనకచేలాంకువిగ్రహముల వేలిఁ
గనుఁగొన్న శ్రీరంగకాంతుఁడ యనుచుఁ
గనుగొల నేయిల్లు గన్న విమాన
మనుచు నెక్కడఁ గన్న యది రంగ మనుచుఁ

తలఁపుచు మది నన్యథాబుద్ధితోడ
నలరంగధామునియందునే తవిలి
శ్రీరంగనిలయుండు చెలిమిమై నన్నుఁ
జేరంగవచ్చి మచ్చికతోడ ముద్దు
గారంగఁ దనుఁ దనకరముల నింపు
మీరంగ నెలమి పైకొనునొక్కొ నన్ను
హత్తి నాజవ్వన మనునిధానంబు
చిత్తపుచ్చక తనరించి కైకొనునె
యని తదాసక్తయై యలరులసెజ్జఁ
గనుమూసి నిద్రింపఁగా నొక్కనాఁడు
శ్రీరంగపతి కృపాసింధుఁ డేతెంచి
సారంగనయన ముచ్చటవాయఁ గదిసి
సరసకళావిలాసములఁ బొంపెసఁగ
మరుకేళిఁ దేల్ప నమ్మానినీమణియు
నసఁగి పెనంగి ప్రత్యక్షమాదేవు
నొనగూడినటువలె నుండి మేల్కాంచి
కలగా నెఱింగి వెగ్గలమైనరంగ
జలజాక్షువిరహాంబు సైరింపలేక
దారుణకందర్పతరవారిదారి
బారికి నోడి నిబ్బరమైన తమిని

హారంబుమీఁద నాహారంబుమీఁద
నారామకేళీవిహారంబుమీఁదఁ
బ్రియ మొసరించి పొంపిరివోవుమేని
భయదకందర్పతాపము నీఁదికొనుచు
సవరనిమందారశాఖయందమున
నవచంద్రరేఖచందమున దీపించి
యిజ్జాడఁ బెరవార లెఱుఁగెద రనుచు
లజ్జించి తలిదండ్రులకుఁ జెప్ప నోడి
కమలాక్షు చామరగ్రాహిణియైన
కమలకోమలి యనుగ్రహాపేక్షి తనదు
నెచ్చెలి తనతోడ నెఱి నేగుదెంచి
యచ్చట మనుజకన్యావేష మంది
యున్నట్టిచెలియు నెయ్యురాలైనయట్టి
కన్నియ గొలువ నాకాకకోర్వామిని
మాకందతరుసుషమాకందకుంద
శాకోటకటువికస్వరపికస్వరము
పూగపున్నాగకర్పూరనారంగ
నాగరంగోత్తుంగనాగకేసరము
రాజితచంపకారామంబుఁ జొచ్చి
రాజీవలోచనారాజితోఁగూడ

మెలఁగుచు వనములో మెలఁగుచునుండి
కలకంఠమధుకరకలకంఠసమితి
కోలాహలంబు దాకొన్న సైపమిని
హాలాహలం బని యాలింప నోడి
చెలులు గానుక లిచ్చు చెంగల్వతావి
యలగులు మరుతూపు లని యంత నెఱచు
విరిదేనియలఁ జూచి వికచాంబుజాస్త్ర
కరహతవిరహిరక్తము లని యలికి
కాళింది మును గోపకాంతల శౌరి
పాలించుచందంబుఁ బడఁతి భావించి
తాను నాగోపకాంతాభావ మంది
పూని తదంబరంబులు ప్రముచ్చిలించి
మును కుందతరుశృంగమున యున్నయతని
గనుఁగొని శిరముపైఁ గరములు మోడ్చి
యుయ్యెడ మాచీర లిమ్ము వేవేగ
నెయ్యమారఁగ నని నిక్కి మ్రొక్కుచును
జెలిమిమై నెపుడువచ్చెదవు నీ వనుచు
నెలనాఁగ హరిరాక కెదురుచూచుచును
గోరికి ముత్తెంపు కొలుచుమీఁదటను
సారెకు జానకీచక్రంబు చూచి

వెండియుఁ దనవనవీథిలోనుండు
గండుగోయిలఁ బెక్కుగతుల నంకించి
తనపతియగు రంగధాముఁ డెచ్చటికిఁ
జనుదేరఁ గొల్చినజాడతో నుండు
కాకున్న నీకన్నగతిని వేవేగ
నేకాననైన నీవిభుఁడు పొమ్మనుచుఁ
బలుమఱు హారిబాళిఁ బడి తాప మొంది
యలయుచు నిదురించు నలకలలోనఁ
బంబినతమి వేయుభంగులతోడ
నంబుజోదరుఁ బెండ్లియాడు మేల్కాంచి
తలఁపులో వెండియుఁ దన్మూర్తిఁ దలఁచి
బలసోదరుని కేలి పాంచజన్యంబుఁ
గనుఁగొని శ్రీరంగకాంతునిమోవి
యనిశంబుఁ జవిచూతు వాయధరంబు
కపురంబుతావియో కమలవాసనయొ
యుపమింపఁ దియ్యనై యుండునో చెపుమ
యని యెన్ని యతనిబింబాధరామృతము
మనమునం గ్రోలి నెమ్మదినుండు మఱియు
ముంగలి తొలుకారుమొగులు నీక్షించి
యుంగన తను నేలు మని చెప్పు మనుచు

నావేంకటాద్రీశుఁ డగుశౌరికడకు
వేవేగ దూత గావించి తా ననుపుఁ
జిగిరించుకోర్కి నెచ్చెలుల వీక్షించి
యొగి నన్ను మరుబారి కొప్పింప నేల
ఖగరాజశైలరంగద్వారకాను
లగునట్టితిరుపతులందు నింపొంద
భావజాలము తాపముఁ జెందకుండ
వేవేగ నను మీరు విడిచిరం డనుచు
గట్టిగా హరి తనకరపల్లవంబు
పట్టి కంకణమందు పతిగాఁ దలంచి
తనకేల మిగుల నిద్దపుశంఖ మలర
తనకేలిశంఖంబు తన కేల యనుచుఁ
గేలిమై బలిదైత్యు కేలికంకణము
చాలక నాదుహస్తంబుకంకణము
వడిగెడి నిఁక నేమి యని చాల నవ్వి
నుడివి బాష్పములు కన్నుల నిగిడించు
రాముఁడైనట్టి శ్రీరంగనాయకుఁడు
రాముడై పూని వారాశి బంధించి
ప్రళయకాలమునఁ గోల్పడిపోవు భూమి
నలమహాకిటిమూర్తి యై యుద్ధరించి

తనుఁ గోరియున్న వైదర్భికై మున్ను
మొనసిన శిశుపాలముఖుల దండించి
పరచింత లుడిగి నిర్భరవృత్తిఁ దనదు
చరణపద్మంబులు శరణొందునట్టి
దంతిపాల స్త్రీగౌతమసతీవిహగ
కౌంతేయసుతులాదిగాఁ గలవారిఁ
బ్రాలించినట్టి శ్రీపతి రంగనాథుఁ
డేలకో నను నింత యెరవుగాఁ జూచె
నలకలలోన న న్నంగజకేళి
నలుకలు దీర్చి నాయలుకలు దీర్చి
మొనసి నిమేషంబు నెడఁబాయ నిన్ను
నని బాస యిచ్చి తా నరిగి రాఁడయ్యె
డక్కులలేనిమాటలు పల్కువార
లెక్కడఁ గల రతం డేమికావించుఁ
దహతహ లేల యాతనిసద్విజిహ్వ
సహవాస మీరీతి సవరించెఁ గాక
యని యిట్లు దూరుచు నాకోమలాంగి
మనసిజువేడిఁ గ్రుమ్మరుచున్నయపుడు
వెడవిల్తునెరప్రోద్దువిరహంపుటొండ
వడదాఁకి యున్నచెల్వను విలోకించి

చెలువెల్ల వెలుఁగంది చేర నేతెంచి
పలుమాఱు నాయింతిభావంబుఁ జూచి
ప్రేమమొకో యీచంద మేటికి మున్ను
రామొకో వచ్చి యారామకోణముల
రామకోరికలు వారకతీర్చి మగుడఁ
బోమొకో యేటి కీపొలఁతి కీవేళ
నాటలు మనతోడ నాత్మ వేఱొకటి
మాటలు మనవంక మన సొకవంక
దగిలియున్నది యెట్టిధవునిపై మనసు
దగిలియున్నదియొ యీతరుణికి ననుచుఁ
గొమరొందు చెంగల్వకొలని చెంగటను
సమకొన్న గొజ్జంగిచవికె నెన్నడుమఁ
బన్నీటికాల్వడాపలఁ గప్పురంపుఁ
దిన్నెపై నెలచుట్టుతిన్నెమీఁదటను
బలుచగాఁ బుప్పొడిపఱు పొనరించి
చలువగాఁ దలిరుపచ్చడ మప్పళించి
చెలగెడు నాపూవుసెజ్జపైఁ జెలువఁ
జెలువార నునిచి నెచ్చెలులెల్లఁ గూడి
పన్నీటికేల రెప్పలమీఁదఁ దుడిచి
చెన్నారు వలిపంపుఁజెంగావి గట్టి

కలయంగఁ బన్నీటఁ గపురంబుక్రోడఁ
గలపనసేసిన కలపంబు మెత్తి
తుళికింప నుదుటఁ గస్తురిబొట్టు దీర్చి
వెలిదమ్మిపివన పీవ నావేళఁ
జిలుకవారువము కెంజిగురునారంజి
తళుకుగల్వలజోడుతమ్మిబొమ్మికము
చెఱకుసింగిణియు గొజ్జంగికేవడము
దరమైనవిరియంపతరకసంబులును
నలవడ నంగజుం డరుదెంచి పొంచి
నిలుపుగన్నులవిల్లు నెరినెక్కుద్రోచి
చిమ్మచీఁకటినింపు శింజిణిదండి
తుమ్మెదగరిపూవుతూపు సంధించి
నెలవులనైదింట నిలిచి నేరుపున
లలిమించి కదిసి వోలము ముంచి పొంచి
తీరుగాఁ బెగనిండ దిగిచి డెందంబు
దూరి పారఁగనేసి త్రోన యార్చుటయు
సకియపాలిండ్లపైఁ జందనచర్చ
తుకతుక నుడుకంగఁ దొడఁగెఁ దాపమున
నువిదకుఁ గనుదోయి యొప్పె నావేళ
రవి దేరఁగొన్న కైరవములభాతి

సురుగుల్లై చూపట్టె సూనంబులెల్ల
సరులెల్ల నీలంపుసరులజాడయ్యె
నప్పు డాసఖులెల్ల నాపువ్వుఁబోఁడి
తప్పక చూచి యెంతయు విన్నఁబోయి
కనుఁగొంటిరే కల్వకంటి యున్నట్టి
యునికి యిందఱుఁగూడి యొనరించినట్టి
యుపచారవిధుల నెయ్యూరు బగసేయ
నిపుడు క్రమ్మఱ మన మేమిసేయుదము
వెడవింటివాఁడు గర్వించి యిప్పాట
నోడ దెఱుఁగక మెఱయుచున్నవాఁడు
పెలుచఁ గోవెల యన్నఁ బెంపుడుఁబేయఁ
కెలయు గీరంబు మిక్కిలి వాతరట్టు
తలపోయ నీతుమ్మెదలుగూడ గొట్లు
మలయమారుతము ద్రిమ్మరిదిప్పకాయ
యెవ్వరి మన మింక నిట వేఁడుకొంద
మివ్వాలుగంటికై యేమిసేయుదము
అని శీతలక్రియ లాచరింపుచును
గనకవిగ్రహ యనుగ్రహ చేరవచ్చి
కన్నియ లాలించి కరపంకజమునఁ
గన్నీరు డించి యంగములెల్ల నివిరి

జాఱినపయ్యెదఁ జక్కఁగా నొత్తి
మీఱినతాపంబు మెల్లంబుసేసి
యీతఱి నీమది నెనఁగినకోర్కి
నాతోడఁ జెప్పవే నాతోడ! నీవు
ఎక్కడఁబోడమిం పనేల కొంకెదవు
నిక్కంబు చెప్పవే నీయానయట్ల
కాక బొందులు వేఱె కాని ప్రాణంబు
లేకంబు లైయుండు నిద్దఱి కెపుడు
వని కూర్మిఁ గొసరి యొయ్యన నొత్తియడుగ
ననుసిగ్గు వాలుగన్నుల నామతింపఁ
జెప్పనుంకించు లోఁ జిప్పిలువానఁ
జెప్పనోడుచు నరచెప్పి గ్రుక్కుచును
దనుదానె యొకకొంతతడవున కిందు
కొని ప్రియసఖ దేరకొని యేకతమున
నీతోడునీడనై నీమాట మీఱ
*నేతఱి నేర నే నెంతగానైన
వినవె నాకలలోన వెన్నుఁ డేతెంచి
ననుఁ గూర్మి నాలింగనమున లాలించి
మరుకేళిఁ దేల్చి వేమఱుఁ జెప్పరాని
సరవులు నీరానిచనవులు నొసఁగి

---

*నేతు నేయె-తైన నీలాహి వేణి.

యనిశంబు నన్నుఁ బాయ నని తలం జేయి
మొనరింపఁ గడునమ్మియుండి మేల్కాంచి
యడపక యది మొదలై వానిబాళిఁ
బడి చిత్తజునిబారిఁ బడి యింటిలోన
నెక్కడ నింటివా రెఱిఁగెద రనుచుఁ
గ్రుక్కుచు లోలోన గుబ్బతిల్లుచును
నుండితి నిన్నాళ్ళు నొకరీతి నింక
నుండు టేగతి వాని నొనగూడ కింతి
యని చకోరములు నీరాడి జాడించు
ననువునం గన్నుల నాను బాష్పములు
తొంగలి రెప్పలతుద జాఱి మీఱి
పొంగారుకుచకుంభములమీఁదఁ దొరుఁగ
నున్నకోమలిఁ జూచి యూరార్చి పిదపఁ
దిన్ననిపలుకులం దెలివి నొందించి
యింతమాత్రమునకు నేటికి నీకు
వంతలఁ బొంద నో వనజాయతాక్షి!
నీవునోమిననోము నిక్కమై నీకు
భావింప శ్రీరంగపతి పతి యగును
ననుచు నూరార్చి యయ్యతివఁ దోకొనుచు
ననఁగుఁజేడియలతో నరిగె నింటికిని

యాతఁడు నొకనాఁడు హరిచిత్తుఁ డాత్మ
జింతించి రంగేశు సేవింపఁ గోరి
ఆసతిఁ జతురంతయానాధిరూఢఁ
జేసి యొంతయువేడ్క శ్రీరంగమునకుఁ
జనువేళ నాకన్య జనకునిం బిలిచి
యనియె శ్రీరంగనాయకునిగోపురము
నెచటికిం గనవచ్చు నేవేళ నప్పు
డచటఁ బల్లకి డించు మన సమ్మతించి
ఘననదీశైలసంఘంబులు గడచి
చనుదెంచి నిజశిష్యసహితుఁడై యంతఁ
దుదలువిప్పక విప్పఁ బొడరుచు గడలు
మృదులకోరకముల మొదలుతుమ్మెదలు
నించువిల్తునికేళి నెలదమ్మియుఁష్ట
నించువేడుక రమియించి చంచువులఁ
జించి కొమ్మలకుఁ గొంచెపుమృణాళములు
కొంచక యొసఁగెడుకొంచలంచలును
లోలంబులైన కల్లోలడోలికల
నోలి నూఁగుచుఁ గేలి నొలయుచోటులకు
నవలచెందొవలలో నలరుతేనియలఁ
దవిలి యందిచ్చు నిద్దంపుజక్కవల

వలఁగొన్న నల్లగల్వల వాలుమీలు
పొలయుంగ వెలయు పుష్పాళ్ళతెట్టువలు
పలుమఱుం దరులఁ జొప్పడు నాగపూగ
ములయజంబులతావి మలయుతెమ్మెరలు
కాకమైఁ బోకమోఁకల నూఁకి దరుల
సేఁకమై గోరాడు ద్విరదదంతములు
తాఁకుల నంతరాంతరము లైనట్టి
ప్రేఁకంపునెలచల్వ వెడదవిచ్చెనల
జలకేళి సవరించి సఖులతోఁ గూడ
విలసిల్లి యోగిను వేల్పుబైదలులు
కలకలమను పాదకమలమూలముల
ములకలసొమ్ము లుమ్మడి నొప్పుమిగుల
వలువెలువడుజక్కవలరీతిఁ బయ్యె
దలఁ బాసి కుచపర్వతములు గీఁటాడ
నాలోలకర్ణభూషావళుల్ గండ
పాలికాతటములఁ బంజళ్ళు ద్రొక్కఁ
దరణిబింబము లభ్రతలముల నొప్పు
కరణి గ్రొమ్ముళ్ళు బంగరుబొట్టులమరఁ
బసనైన తమమించుపాలిండ్లఁ బోలు
పసిఁడికుండలు వట్టి పరతెంచుచున్న

ద్రావిడాంగనల నెంతయు నొప్పునొప్పు
కావేరి దాఁటి రంగపురంబుఁ జేరి
తఱచైనద్రవిడ వేదముల వేదములఁ
బెఱమాట వినరాని పెనువీథిఁ గడచి
మలయజయుతమైన మంచిపన్నీటి
కలయంపి గలగృహాంగణములు దాఁటి
యారయ దామోదరాహ్వయుం బనుచు
శ్రీరమాయతనశ్రీలఁ జొప్పడుచు
నుడురాజకలశమై యొప్పారుచున్న
పొడవైన తూర్పుగోపురము సొత్తేర
నంతకుమున్న యయ్యాలివేశె రంగ
కాంతునిచెంతకు గగనమార్గమున
నరిగియుండుటఁ దెలియక భట్టనాథుఁ
డరుదారఁ దనపట్టి యనుమాటఁ దలఁచి
పల్లకి డింపించి పరమానురక్తి
నల్లనఁ దనుజాత నంకించి పిలిచి
పంజరం బెత్తి లోపలఁ జిల్క లేని
పంజరంబునుబోలె పట్టి లేకున్న
యానంబుఁ గనుఁగొని హా యంచుమూర్ఛ
నూని తెప్పిరి మఱియును విచారించి

మదిలోన రంగేశుమాయగా నెఱింగి
గుడిగొన్న నెవ్వగం గ్రుమ్మరిల్లుచును
పాయనికూర్మిచే బాష్పంబు లురులం
దోయజోదరు నాత్మ దూరి యిట్లనియె
సకలంకనిజకీర్తివై నీతి దొరంగి
యకట! నీకిటు తగునయ్య రంగేశ!
యీకీతిం దొంగిల నీకొమ్మ గోప
నీరజాక్షులనవనీతమే తలంప?
బలిమిం గైకొన రాజబాలికామణులె ?
తలపోయ కిటు సేయం దగునె? గోపాల!
మున్నుగా జనని యీబ్రముచ్చిలువిద్య
వెన్నతో నడిచినదే వివరించి చూడ
వనజాక్షి వలసినవాండ వైతేని
ఘనతమై మాయింటికడ కేగుదెంచి
యడగి చుట్టరికమే పారంగ సేస
యిడి నీవు గొనిపోవు టెంతియ కాక
జగదేకసాక్షివై సర్వనాయకుండ
వగునట్టి నీవ యన్యాయంబు సేయ
మితిలేని మున్నీరు మేరమీఱంగ
నితరులు వారింప నెట్టు లోపుదురు?

అనుచు శ్రీరంగనాయకునిసన్నిధికి
జనుదెంచి పాదాంబుజములపై వ్రాలి
తొరఁగెడి కన్నులతోయపూరములు
చరణాంబుజముల మజ్జన మాచరింప
వనజాక్షునాజ్ఞ శ్రీవరచిత్తకన్య
తనతండ్రిశోకంబుఁ దరియింపఁ దలఁచి
యమలనాగేంద్రశయానుఁడై యున్న
కమలాక్షు వామభాగమునందు నుండి
కడునొప్పు నీలమేఘములోననుండి
వెడలుశంపాలతవిధమున వెడలి
కంకణము లొరయుచు గ్రడలుకొనంగఁ
బంకజానన పాణిపల్లవం బెత్తి
యన్న! నీకేటికి నడల నిచ్చోట
నున్న నన్నిటు చూడు; మోతండ్రి! యనినఁ
దోన శ్రీరంగనాథుఁడు తెలిగన్ను
గోనల నమృతంబు గులుక నిట్లనియె
నడలకు నీవన్నయట్ల నీయింతి
కడకుఁ బసిఁడిఱెక్కలతేజి నెక్కి
ననుపార సకలసన్నాహంబు మెఱసి
చనుదెంచి నీకూఁతు జలజాతనేత్ర

సురలు నచ్చరలును జోద్యంబునంద
వరియింతు నీచెలువను సొంపు మీఱ
వలవనిశోకంబు వలదు క్రమ్మఱను
బొలఁతుకఁ దోడ్కొనిపోయి రమ్మనిన
నలరి శ్రీరంగనాయకుపాదపద్మ
ములకు సద్భక్తిని మ్రొక్కి యగ్గించి
కన్నెమిన్నతోఁ దనకూఁతుఁ దోడ్కొనుచు
భోరున నిజపురంబున కేగుదెంచి
యనఘు భూమీశు లోకైకపంకేజ
జనమణివల్లభదేవు రావించి
యరవిందలోచనుం డాత్మసంజాత
వరియింతు ననుటయు వరుసతోఁ దెలిపి
యెన్నిక మఱియు నేమేమి గావలయు
నన్నియు సమకూర్పు మని సమకట్టి
పనిచిన నరిగి యాపాండ్యభూనాథుఁ
డనుపమకనకరత్నాదివస్తువుల
రమణీయమౌక్తికరంగవల్లికలఁ
గమనీయకాంచనకదళికాతతుల
సిరిమించుపురముఁ గైసేయించి మఱుడి
యరుదెంచి యెఱింగింప హరిచిత్తయోగి

పనిఁబూని సకలశోభనవస్తువులును
నొనర నాయితపడుచుండె నున్నంతఁ
జక్కని వేంకటశైలనాయకుఁడు
చొక్కించుమాపులసుందరేశ్వరుఁడు
యెపుడు గోదాసతియెద నుండు నచుచుఁ
దప మొనర్చినవటధామమూర్తియును
నొకటియై యొంతయు నొప్పుచునుండఁ
జికిలి లేనగవుల శ్రీరంగవిభుఁడు
తెలిపాపసముకట్లతేజిపై నెక్కి
తొలఁగక నిత్యముక్తులు చేరి కొల్వ
ఫణమణిద్యుతులు దిక్పటలంబుఁ బొదువ
ఫణిపతి ముక్తాతపత్రంబుఁ దాల్ప
మఱి గంధవాహుండు మకరవాహుండు
మునువైన చామరములు పూని వీవ
చెలరేఁగి భానుండు శీతభానుండుఁ
దళుకొత్తు తాళవృత్తంబుల వీవ
హరుఁడు శచీమనోహరుఁడు మున్గలిని
దరమిడి తోత్రవేత్రములంది నడువఁ
గేలి నాసురరాజు కిన్నరరాజుఁ
గాళాంజిహడపంబుఁ గైకొనినడవఁ

బెక్కుచందంబులఁ బెక్కు వందములు
గ్రక్కున వందిమాగధ*వృత్తి గొలువ
నరసురాసురయక్షనాగగంధర్వ
వరులు సేవింప నావనజలోచనుఁడు
నేతేర నపు డెదు రేగి యాయోగి
యాతతభక్తిమై నడుగుల కెరఁగి
సకలోపచారము ల్సవరించి భక్త
నికరంబుతోఁ గూడ నిజగేహమునకు
నాకంజలోచను నతిసంభ్రమమునఁ
దోకొనిపోయి బంధురపీఠి నునిచి
యలవడ సోపానలయినవల్వాడఁ
జెలు లంత నాహరిచిత్తపుత్త్రికిని
గుంకుమ నలుగిడి గొజ్జంగినీరు
పొంకంపుఁబసిఁడితంబుగలచే ముంచి
సరగున మంగళస్నానమాడించి
తరుణికి జిలుగారుదడిసుకు లిచ్చి
వెలఁది చుక్కల నికనిక నవ్వుచుండఁ
దెలిమించుమెఱుగుముత్తియపు గొండెములఁ
గనకంపుఁ జెరఁగులఁ గనుపట్టుపట్టు
జినుగుదువ్వలువ కుచ్చెలవట్టికట్టి

*వరల్

మొగముఁగప్పనఁగూర్చి మొగిసినదిశల
భుగభుగమను గందపొడి మేన నలఁది
నొగినల్లమొగులులో నొదిగి తారకల
పగిది క్రొవ్విరులు లోఁబడ బిటారముగ
మినుకారుగంటుతుమ్మెదఱెక్కముబ్బఁ
దనికెడుకురుల బిత్తరముగాఁ దుఱిమి
వెన్నుపైఁ నెడమించు వేడించుకరణిఁ
క్రొన్ననవిరిదండఁ గ్రొమ్ముడిం జుట్టి
పొగరారు నెరనమ్మిపురిబిచ్చుపగిది
మొగలిరేకులు వింతముసువుగాఁ జెరివి
యసమానవదన చంద్రాంకురం బనఁగఁ
బసనిముత్తియపుఁబాపటచేరుగేల్చి
సారెకుఁ దనుమించి చనుకాంతిఁ బొదలు
నీరసంబును వదనేందుబింబమును
గచభారరాహువు గబళింపకుండ
రచనఁగాఁపిడినచక్రంబులో యనఁగ
మూలలెన్మిదియైన మొగమానికముల
డాలించువిమలతాటంకముల్ పూని
తెలిదమ్మికొనలను దేఁటినూగెసఁగు
కలికిబాగులసన్నకాటుకఁ దీర్చి

మదనుండు ముక్కుసంపఁగిలాలమున
నొదవించుకపురంపుటుండయో యనఁగఁ
గరిరాజవరదుని ఘనకీర్తిఫలము
కరణి నింపొందుముంగరఁ గీలుకొలిపి
యలసయానముల రాయంచలం గెలిచి
వెలుచఁబెట్టినవాఁడు పెండేర మనఁగఁ
గమలాప్తబింబంబుగతి నొప్పుమణుల
రమణీయ మగునూపురముఁ బొందుపఱచి
కమలమూలములఁ గంకణగణం బమరు
క్రమమున రత్నకంకణములు దొడిగి
ఘనతరశైలశృంగంబులమీఁదఁ
గనుపట్టు సెలయేటికాలువ లనఁగ
ననుకుగాఁ గస్తూరి యలఁదినగుబ్బ
చనుదోయిమై *బన్నసరములు వైచి
నలినారిమైతారనకరాంక మొప్పు
నలువునం గస్తూరినామంబు దిద్ది
చెలులు నేరుపునఁ జూచినకల్పలతిక
చెలువున నిట్లు గైసేసి తోతేర
దినకరచంద్రులు తెరపట్టిరపుడు
తనుజాత నయ్యోగిధవుఁడు తోతెంచి

*పంచ

మకరికుండలునకు మధుపర్క మొసఁగి
సుకుమారి నిచ్చె కృష్ణునకు నవ్వేళ
సురలోకవరుమంత్రి సుముహూర్త మనిన
సిరువు రొండొరుమోము వీక్షించుతఱిని
జలజాక్షి మున్నుగా సగుడజీరకము
చెలఁగి రంగేశ్వరుశిరమున నిడియొఁ
గవ మొగుళ్ళను జంద్రికలు పర్వినట్లు
తవిలి యొండొరులమైఁ దలఁబ్రాలు నించి
కరకల్పశాఖలం గనుపట్టువిరుల
సరవిముత్తియపుసేసలు దోయిలించి
గట్టిగా నాగమోక్తప్రకారమున
గట్టిరి హస్తకంకణము లొండొరులు
నలవధూవరులఁ జయ్యన దివ్యరత్న
సలలితం బగుపెండ్లిచవికెమీఁదటను
బనుపడ గొనబు చూపట్టును త్తరపు
కొనలుగా వేయుచుంగులచేలవఱచి
చెలువొందుపీఁట నాసీనులం జేసి
జలజసంభవుఁడు శాస్త్రప్రకారమున
ననలుని నెలకొల్పి సాంగంబు గాఁగ
మనమార లాజహోమములు సేయించి

యలవస్త్రావగులు హోమాగ్నికిం బ్రేమ
వలచుట్టిరాఁగ నవ్వనమాలిఁ జూచి
పనుపడ నిదె సప్తపదులు మెట్టింపు
మనిన గంగాధరుం డమరనాయకుఁడు
నలఁతినవ్వొలయ నేమయ్య యీవేళ
నలవనిసి గ్గేల వనజాక్షిపదము
గట్టిగా నీనాల్గుకరములఁ బట్టి
మెట్టింపరాదె యద్మొలి నన్న నగుచు
భామినిచే సప్తపదులు మెట్టించి
హేమాంబరుఁడు తొంటియిరవున నున్నఁ
గలికిలాగులయక్షగంధర్వసతులు
పొలపులు మీఱంగ సోబానవాడ
ముత్తెంపుబోగడల మొనయుబాసికము
నత్తఱి నజుఁడు గాయజుఁడు గట్టంగ
వాణి శర్వాణి సౌవర్ణపాత్రికల
రాణించురత్ననీరాజన మొసఁగ
హరికేశముఖులును హరిచిత్తముఖులు
విరివిగాఁ దమలోన వీణలు జదువఁ
త్రిదశార్యముఖ్యులు దివ్యసంయములు
పొదవి యాశీర్వాదపూర్వంబు గాఁగ

సకృతులైన యచ్యాదిదంపతుల
కక్షతంబులు వెట్టి రాగమోక్తముగ
హరియాజ్ఞ నవనిధు లట కేగుదెంచి
కర మర్థితో నూడిగంబులు సలుప
శ్రీరంగనాథునిసేనావిభుండు
కారినందనుండాదిగాఁ గలవారిఁ
గమలసంభవుఁ డాదిగాఁ గలవారి
బ్రిమదంబుతోడ సంభావించె నపుడు
వల్లభదేవుండు వరుసతో భూమి
వల్లభులను గారవమునఁ గావించె
నీవిధి రంగమహీనాయకుండు
ఠీవిమై నలవధూటిని వరియించి
మోదించి కాసారముఖ్యయోగులకు
గోదనెచ్చెలులకుం గురుకాధిపతికి
వలయువారికి నిష్టవరముల నొసఁగి
యలరుచు నుండి నాలవనాఁటిరాత్రి
యురగతల్పమున నయ్యుడురాజవదనఁ
చిరమొంద మరుకేళిఁ దేలించి తేలి
యోగనిద్రాసక్తి నుండఁ బూర్వాద్రి
జేగురు నెరసినచెలువు దీపింపఁ

ప్రొద్దుసారథిపొడుపులచాయ లెసఁగఁ
దద్దయుఁ బ్రేమ నత్తఱి నేగుదెంచి
యులపరాంకుశముఖ్యు లగుయోగివర్యు
లలరి గోదాయుక్తుఁ డగురంగవిభుని
సొరిదిఁ బ్రాబోధకీస్తుతిఁ బాడఁదొడఁగి
రరుణబింబం బుదయాద్రిపై నిలిచెఁ
బలపల వేగి వీడ్వడ మబ్బు లడఁగె
నలరుచుఁ బూదేనియలసోన గురిసెఁ
పాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కొనవె
ములముల వికసించుమొల్లక్రొన్ననల
వలపులఁ దూర్పువీవలు లెచ్చరింప
మంచుగుబ్బలుల వేమరును గేలించు
నించురెక్కల మించులెసఁగ జాడించి
నెత్తావియిండ్లలో నిదురించుచున్న
మత్తహంసలు నంచమగలు మేల్కనిరి
పాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కొనవె
చుక్కలరుచి డాఁగె సోముండు గ్రుంకె
దిక్కులరవికాంతి దీండ్రింపఁ దొడఁగెఁ

జొఁకపూఁబాళల బొడిగొన్నతావి
సోఁకులవలిగాలి సొలయంగఁ బొడఁగాఁ
చాలించి కరుణఁ జొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి మేల్కనవె
వ్రేపల్లె గోపుల వేణునాదంబు
లేపారె రవళించి వృషభసంతతుల
గాటంపు మేతల గబ్బులు మీఱెఁ
దేఁటిదాఁటుల మ్రోఁత దెసలఁ బెల్లొదవెఁ
చాలించి కరుణఁ జొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
రాత్రి దొలంగె నారామభూజములఁ
బత్రులు వికసితపత్రంబు లయ్యె
నలరె నంబుధిఘోష మమరబృందంబు
దళుకొత్తు పెక్కుపూదండకానుకలు
పూని నీపదపద్మములసేవఁ గోరి
యూనినవేడ్కతో నున్నారు పీఠిఁ
చాలించి కరుణఁ జొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
తేరులనిలిచి యాదిత్యవర్గంబు
లారూఢవృషభేంద్రు లై పశుపతులు

కమనీయశిఖి నెక్కి కార్తికేయుండు
సమపులఁగూడి నృత్యములు సేయుచును
వినుతించి నిన్ను సేవింప నీవేళఁ
జనుదెంచి నీదుమోసలనున్నవారు
పాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
యమర గంధర్వ విద్యాధర దైత్య
సముదయయుక్తుఁడై సంక్రందనుండు
కరి నెక్కి ఘనమునిగణమును దాను
దొరసి ద్వారమునఁ దోదోపులాడెదరు
పాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి మేల్కనవె
నిధులు నంబుధులును నిర్జర కపిల
బుధులు నచ్చరలుఁ దుంబురునారదులును
మునులు నీముందర మొనసియున్నారు
వనజాప్తు కాంతి తీవలువాఱె దెసలఁ
బాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
కరమర్థిఁ గిన్నర గరుడ సిద్ధాదు
లరిది మృదంగవీణాదివాద్యముల

సరవిమై నీమీఁది సంకీర్తనములు
పరిపరిలాగులఁ బాడుచున్నారు
పాలించి కడుఁబెంపొప్పెడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి మేల్కనవె
తమ్ములు వికసించెఁ దరణియుం బొడమెఁ
గొమ్మలు పసపాడి కోరి సిరాడి
కట్టిరి పుట్టముల్ కావేరినడుమఁ
బుట్టక పుట్టిన పూసెజ్జ నున్న
నీలనీరదవర్ణ! నీ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
శ్రీరంగనాథుఁ బూజింపంగవలసి
పూరించియున్న యీపూవులకరఁడి
నందంబుగాఁగ భుజాంతరసీమ
యందుఁ గైకొన్నభక్తాంఘ్రిరేణువు
గావించె నీదశగాథలచేత
భూవినుతముగఁ బ్రాబోధకీర్తిని
అనువర్థముల నొప్పు నలభక్తపాద
వనజాతరేణు కావ్యంబుఁ జొప్పడఁగ
గురుభక్తి నలపరాంకుశముఖ్యులెల్లఁ
గరమర్థి మంగళగానంబు సేయ

నరేంద్రశాయియై యున్న శ్రీరంగ
వరుఁడు మేల్కాంచి యవ్వనితయుఁ దాను
గనువిచ్చుపుండరీకములచందమునఁ
గనువిచ్చి యెంతయుఁ గ్రమము దీపింప
నుచితసత్క్రియ లెల్ల నొనరించి భక్త
నిచయంబు దేవతానికరంబు మునులఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణసుధాధార
బెరయించి యెంతొసఁబ్రీతి రెట్టింప
నారామతోఁగూడ నభినవలీల
శ్రీరంగమునకు వేంచేయంగఁ దలఁప
ననుగు రెట్టింపంగ హరిచిత్తుదేవి
తనపట్టిఁ జేరి యెంతయు బుజ్జగించి
యమృతంపు బెల్లంపు టచ్చులు మంచి
యమరేంద్రు నెలదోఁటయరఁటిపండులును
గఘుమించు నపరంజికమ్మదోపులును
నొడి బియ్య మిడి కూర్మి మొలయఁ గౌఁగిట
నలమి యానందబాష్పాంబుపూరములు
తళుకుఁజెక్కులజార తనయ వీక్షించి
ననబోఁడితో రఘునాథునివంటి
పెనిమిటి నీకు నబ్బెను నోఁచినన్ను

మనమార విను పిల్చి మగఁడు నెయ్యమున
ననయంబుఁ జేరరమ్మని చన వొసఁగి
మేలమిచ్చిన నుండె మేలంబు మాని
తాలిమితోడ నాతనిచిత్త మెఱిఁగి
సవతుగా నీతోడిసవతులు చూచి
యవ్రసొనె యని కొనియాడ నెల్లపుడుఁ
గనలక భూదేవిగతి నుండుమమ్మ
మనసిచ్చి మీలోన మగఁ డేరికైనఁ
దలమీఁద నిడికొనఁదలఁచిన నిన్నుఁ
దలమీఁద నిడికొన్నదానిగాఁ జూచు
మిగవొంద నురముపై నిడికొన్న భక్తి
నరసి నీవున్నట్ల యాత్మ భావింపు
తరలకు మఱికొకదాక పోకాకు ?
తరవాత మది నెల్లిదము వలదమ్మ
తనయను మగనిడెందములోన నుండు
మని బుద్ధిచెప్పుచో హరిచిత్తయోగి
యాకన్య రంగనాయకునిచెంగటికిఁ
దోకొనివచ్చి సంతోషంబుతోడ
నురుతరపీఠిపై నునిచి కట్టణము
లిరువుర కొసఁగి యోగీశుఁ డావేళ

మఱియు నావంటిపామరుల నీడేర్చ
గరుణాగరు జేపట్టికొనంగ దలంచి

* * * *

యలవడ నిత్యముక్తాళి సేవింప
నలవిష్ణుచిత్తకన్యకతోడఁగూడఁ
జిక్కనితొలుబల్కు నెకలింపు తేజి
నెక్కి సొంపెక్కి యాఋజుమార్గమున
రాజిల్లుసితచామరముల వారముల
భ్రాజితరత్నదీపముల ధూపములఁ
గొనబుముత్తియపుమ్రుగ్గులను నిగ్గులను
దనరారువివిధనేత్రముల ఛత్రములఁ
గనకంపుబనఁటిమోఁకలను బోఁకలను
ననుపారుపుష్పగంధముల గంధముల
విలసిల్లు నారాజవీథి నేతేర
నలవధూవరులసోయగము సేవింపఁ
బరువడివచ్చు సంభ్రమమునఁ బౌర
తరళాయతాక్షు లెంతయు వేగపడుచు
సందడిపడుచు లో సంతోషపడుచు
నందంద వీక్షించి యాశ్చర్యపడుచుఁ
గడునాసపడుచు వేడ్కలఁ దడఁబడుచు
నడరుమేడలమీఁద నాయత్తపడుచుఁ

దిలకంబు కామినీతిలకంబు గొసలఁ
దెలివిమీఱఁగఁ దీర్చి తీర్చి యేతెంచి
తివిరి కాటుక కంటఁ దీర్పంగఁ బోయి
శ్రవణావతంసకైరవమునం దీర్చి
చనుదెంచె నొక్కర్తు, చంద్రాస్యయొకర్తు
తన కేలినులివ్రుమధ్యమునఁ బొంకించి
యనుదెంచి యొడ్డాణ మఱుతఁ గీల్కొలిపి
పరువడి నేతెంచె; భామయొక్కర్తు
చేచేతఁ దా ముడిచినదండ పొసఁగ
సీచెలిఁ గరుణించె సీరంగవిభుఁడు
సరగున నే నట్ల సవరించి యతని
వరియింతు నని వచ్చువనుపున నొక్త
సిరిమించుకొప్పు గొజ్జఁగదండ రంగ
వరునిచెంగట వీడ్రవాల నేతెంచె
సీకీతి వచ్చి యియ్యింతు లాచెలువ
శ్రీరంగనాథుని సేవించి పొంగి
కొమరార నిటువంటి కొమరితె గాంచి
కమలభవాదులుం గనలేనియట్టి
ధవళాక్షు సీరంగధవుని నల్లునిగ
నవరించికొన్న యాజగదేకనుతులు

వారెవో మహి భాగ్యవంతులమైన
వారయఁ గన్యకమైన నిట్టిదియె
తోయజాలయసయిదోడు దా నగుచుఁ
దోయజనాభుపొందులు సందుకొనియె
ధరలోనవర్చావతారులైనట్టి
మురసూదనునిదివ్యమూర్తులలోన
నిట్టిబంగరుకుండ నిల్లాలి గాఁగఁ
జెట్టవట్టినయట్టి శ్రీరంగవిభుఁడు
పీఁడెవో ధన్యుండు వివరించిచూడఁ
బోడిమి.గా నిట్టి పొగడి వెండియును
గన్నియకన్నుల కలికిబాగులను
జిన్నారివదనంబు జిగితావిమోవి
తిన్నదనంబుఁ గోఁదీఁగబిత్తరముఁ
బ్రన్ననిమెఱుఁగుగుబ్బలమిటారంబు
గుఱులసోయగముఁ జెక్కులమిఁదిమిసిమి
కరములమొప్పును గచముబెడఁగు
నోసలిమొప్పిదము పీనులచక్కఁదనముఁ
బసమించునారు లోపలిసైకదనము
నడుగులవిన్నాణ మందంద చూచి
యుడివోనికూర్మిమై నొండొరుఁ జూచి

కలకంఠి జఘనంబుకలిమి యొందఱకుఁ
గలుగుసుఁగడిబారగనుబండికల్లై
హారిమధ్యగళముఁపోయగ మొందఱకును
దొరక నేమేఁపొత్తులఁ బెట్టినదియొ
కుందకుట్మలదంత కొప్పువిన్నాణ
మందఱకుచు గల్గ నల్లాపనిడిరె
యిందుబింబానన యెలగొనుచంద
మిందఱకును గల్గ నింతయల్పంబె
యన్నియు నేల? యీయలివేణిచెలువ
మెన్నిన జగతి నహిప్రతి యనఁగ
వినుచు నాశ్రీరంగవిభుఁడు వారలను
గని కరుణాకటాక్షముల నుంపుచును
నత్యంతసంతోషితాత్ములై యెదుట
నిత్యులు ముక్తులు నెలకొనఁగొలువ
నమరులు నిజవాహనారూఢు లగుచుఁ
గ్రమమునం దమయూడిగములు గావింప
నంచ తేజీ నెక్కి యరవిందసూతి
యంచబాయక వేత్రహస్తుఁడై నడవ
నీరీతి విలసిల్లి యెతంయు మగిడి
భోరునం దనపురంబున కేగుచుండి

శ్రీరంగచంద్రుఁ డాశీతాంశువదన
గారవం బెలరారఁ గనుఁగొని పలికెఁ
పెరవ నీవంటిపుత్రీమణీతతుల
నెరయంగఁ దా గాంచు నిచ్చ నిచ్చలును
లలితకల్లోలలోలన్మౌక్తమైన
నెలఁత యీ తామ్రపర్ణీనదిఁ గంటె
మంజుబంభరచక్రమంజీరమైన
మంజీరనదిచెంత మానైనయట్టి
యారామగిరిరాజ మది గనుఁగొంటె
యోరామ! నేఁ బాయకుండెడు నెలవు
లవె చోళ పాండ్య మధ్యస్థితం బగుచు
విదితమై యొప్పెడువిపినంబు గంటె
యినకాంతి కొకయింతయెడమీక యలరి
కనిన కన్నులకుఁ జీఁకట్లు క్రమ్మెడిని
యలచోటిచెంచత లహిశిరోమణుల
బలుపొదరిండ్ల దీపంబు లెత్తెదరు
శ్రీలిచ్చుకావేరిచెంగట నొప్పు
చోళదేశం బదే శుకవాణి! కంటె
కంటివే యో తమ్మికంటి! ముక్కంటి
వంటిల్లు సురనాగవరు పుట్టినిల్లు

మామకశయనసద్మంబును జంద
మామగన్నతఁడు మామాసినీఁడుని
మామామ నీక్షింపు మామహాంబుధిని
సీమంతినీమణి చిగురాకుబోఁడి !

యనుచు నానతి యిచ్చి యతిసంభ్రమమునఁ
దనపురంబునకు నత్తఱి నేగుదెంచి
శ్రీవిలసిల్ల నచ్చెలువలతోడ
వేవేగ సదనప్రవేశంబు సేసి
ఫాలకీలితహస్తపద్ములైనట్టి
నాళీకసంభవనాకేశముఖుల

మునులఁ గృపాగసంబునఁ జెప్పఁదేల్చి
కనకాంబరాదులు గట్టంగ నిచ్చి
కరమర్థి వేర్వోటఁ గరుణమైవారి
సరగున నిజనివాసములకు ననిచి

నెలకొని శ్రీభూమినీళలతోడ
నలవిష్ణుచిత్తకన్యకతోడఁగూడ
సరసకేళీలోలసంపత్తికలిమి
సిరులు దైవారంగ శేషతల్పమునఁ

బవళించి నిజభక్తిఁ బరిజను గ్గొలువ
నవిరళశ్రీమంతుఁడై యుండె ననుచు

నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయతిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగఁ బంచమాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి! యవధారు వరదానకేలి!
దండిమైఁ గావేరి దండసంపదల
మండలం బగుచోళమండలంబునను
గడలేని యలపూర్వకడలికిం జక్కఁ
బడమటిదెస నొక్కపట్టణం బొప్పు
మునుపు నచ్చోట సన్మునిసేవ్యబిల్వ
వనభూమిలోన నవ్వనజాతనిలయ
హరిఁగూర్చి తపముసేయఁగ శౌరి వచ్చి
వరమిచ్చి ప్రేమ నివ్వటిలంగ మెచ్చి
పరిరంభణము సేసి పాలించుకతనఁ
బరిరంభపురినాఁగఁ బరఁగునప్పురము.

దారయంగఁ గృతయుగాదులనుండి వరుస
హారిణాదివర్ణయుక్తాంగము లలిగి
క్రుతుకు లుద్ధరించి యచ్చోఁ గర్దమాది
వితతభక్తికి మెచ్చి వేల్పులు గొలువ
జలజలోచనుఁడు ప్రసన్నుఁడై యెపుడు
నెలకొనియుండు దానికి సమీపమున
ననుపమం బగుకమలాపూర్ణనగర
మనఁనొప్పుపురవరం బాపట్టణమునఁ
గమలామనోహరుకారుణ్యకాంశంబు
కమలలోచను పాదకమలవంశమున
ఘనతకార్తికకృత్తికను జనియించి
యనుపమయోగవిద్యాసక్తుఁ డగుచు
జననవేళను రమాస్వామికటాక్ష
మును జెంది తద్ధ్యానమున విలసిల్లి
కామినీమణులకుఁ గందర్పుఁ డర్థ
కామలోకమునకుఁ గల్పభూజంబు
పరులకుఁ గాలుండు పరమయోగులకుఁ
బరతత్త్వ మఖిలభూప్రజలకు రాజు
వివరింపఁగాఁ జతుర్విధకవిత్వములఁ
గవివరేణ్యులకెల్లఁ గర్తయు నగుచు

మును రంగమున నొప్పు మురవైరికరణి
జను లెల్లఁ దనుఁ బెక్కు సరణులఁ బొగడఁ
బరకాలుఁ డను పేరఁ బరఁగునాఘనుని
కరలాలితం బైన కరవాలవల్లి
యరివీరరక్తతోయంబుచేఁ బ్రబలి
పరఁగ సత్కీర్తి పుష్పంబుల నగుచుఁ
బరమయోగీంద్రుఁ డాపరకాలుఁ డఖిల
ధరఁ జతుర్విధకవిత్వస్వామి నాఁగ
బిరుదంబు నలరమాప్రియునిచే నంది
సిరిమించి వరకవిసేవ్యుఁడై మించె
నీరీతిఁ జోళరాజేంద్రునిరాజ్య
భారమంతయు భుజాబలముచేఁ బూని
జను లెల్లఁ దనుఁ గాంచి జయవెట్టుచుండ
ననుపముండగు మంత్రి యైయుండె నంతఁ
బరిరంభపురసమీపంబున నాగ
పురి యన నొకమహాపురము శోభిల్లు
మదనునితండ్రిసద్మంబు లచ్చోట
బదునొకం డొప్పు నభంగవైఖరుల
రంజితకిన్నరీరత్నాంఘ్రికంజ
మంజీరశింజితమంజుఝంకార

చలదలమకరందసంకీర్ణవిమల
నలినకైరవకోకనదపుండరీక
కలకంఠచక్రవాకక్రౌంచహంస
కులకలరావసంకుల మైనకొలను
అరయంగఁ దత్పురప్రాంతంబునందుఁ
గరమొప్పు ధవళపుష్కరిణి యనంగఁ
గమలాక్షు నాజ్ఞ నక్కమలాకరమునఁ
గొమరొందు నొకదివ్యకుముదంబునందుఁ
గడివోని పూవుల్కిగతి వేల్పుజెలువ
పొడమి యవ్విరిసెజ్జఁ బొలుపొందునంతఁ
జుంక మందులసంచి జగజంపువలువ
పొంకమై నిజకర్ణముల నొప్పుదూఁది
కునివడఁ జుట్టిన కుఱుమాపుపాగ
యనువంద పంచలోహంపుటుంగరము
నురుతరం బైనట్టి యూర్ధ్వపుండ్రంబు
కరమొప్పు వలకేలికరకకాయలును
బెరయఁ బచ్చడముతోఁ బెనుపడసంది
నరగనుపట్టు బాహాటపుస్తకముఁ
బనుపడ లో గుణపాఠంబుఁ జదివి
కొనుచు మూలికలు దిక్కులఁ జూచికొనుచుఁ

గమలాక్షుపాదపంకజభక్తినిరతుఁ
డమృతహస్తి యనంగ నలవడువాఁడు
నెన్న ధన్వంతరి కెనయైనవైద్యుఁ
డన్నగరన యుండునతఁ డేగుదెంచి
కొమరారు నెదుటి యాకొలను వీక్షించి
క్రమమునం దత్తటాంగణసీమఁ జేరి
స్నానంబు సేయంగఁ జని సరోవరము
లోనఁ బూవిల్తువాలును గేలిగొనుచు
నొకతెల్లగలువలో నున్నపూఁబోఁడి
సుకుమారి యగు వేల్పు జాలి నీక్షించి
యెలమితోఁ గేయి మున్నె తెంచి కలువ
నిలిచిపోకున్న వెన్నెలసోఁగ యనఁగ
నావనజాస్త్రపుష్పాస్త్రమంత్రాధి
దేవతయో యనఁ దెలివొందఁ జూచి
తనయులు లేమి నాతరళాయతాక్షి
గొనకొన్నకూర్మి నక్కునఁ జేర్చికొనుచుఁ
దనరార నిజనిశాంతమున కేతెంచి
తనసాధ్వి చేతి కాతన్వంగి నొసఁగి
యక్కన్యఁ గొనివచ్చినట్టియాచంద
మక్కజంబుగఁ దెల్పి యాత్మ నుప్పొంగి

యల్లిలో నుదయించె నని యెన్ని కుముద
వల్లినామం బిడి వారనిప్రేమఁ
బదివేలతెఱఁగుల బాల పెర్వారును
ముదమున మిగుల గోమునఁ బెంపుచుండ
నానాఁటఁ బొదలి యానాళీకవదన
యేనాఁట పెఱఁగైన యెలమించువోలెఁ
జివురువిల్కాని తేజీకూన యనఁగ
నవకమై యపరంజినక్కాడెందమున
నెలజవ్వనం బను నెఱదోఁటలోన
మెలఁగుచుండెడు కోడిమెకమొకో యనఁగ
వలనొప్పు శృంగారవాహినిలోన
పెలకెడు క్రొమ్మించుబేడిస యనఁగఁ
గనుపట్టియున్న చక్కనిపట్టిఁ జూచి
జననియు జనకుండు సంతసం బెనఁగ
నివ్వాలుగంటికి నివ్వాలుమేన
జవ్వనం బొయ్యన సనులొత్తఁ దొడఁగెఁ
దగువరుఁ డెవ్వఁ డుద్వాహంబుసేయ
జగతి నాగతి వాఁడె సంభవించినను
గుఱిగ నేతత్కులగోత్రనామంబు
లెఱుఁగక యీకన్య నీనెట్లువచ్చు

నని యాత్మఁ జింతింప నంతఁ గందర్ప
వనవల్లి కైరవవల్లి నిచ్చలును
బరకాలుగుణము రూపము నుదారత్వము
సరసత్వమును భువిజనులచే వినుచు
హరిరూపసంసక్త యైనకైవడి
నరవిఁ బరాంతికాసక్త యైయుండెఁ
కనకాంగవల్లియు నా కైరవవల్లి
యనుపమరూపరేఖాదిసంపదలు
జనులెల్లఁ బొగడ నాశ్చర్యవంతకుఁడు
విని డెందమునఁ గడువిస్మయం బంది
యనపత్యుఁ డావైశ్యుఁ డప్పుత్రపుత్ర్యనసఁ
దనుజాత లెవ్వ రింతకుమున్ను లేరు
ఆరయ సకలలోకాద్భుతం బగుచు
నేరీతిఁ గల్గెనో యీకోమలాంగి
యని తదాసక్తుఁడై యతఁ డొక్కనాఁడు
తనసీమ కేగుచు దండంబునం గదలి
చనుదెంచి హితబంధుసహితుఁడై మోద
మున నాగపట్టణమ్మున కేగుదెంచి
యాపండితునియింటి కరిగి చుట్టరిక
మేపార నాతని నెలమిఁ గైకొనుచు

మెల్లనె యింటిలో మెలఁగెడుకుముద
వల్లి సౌదామినీవల్లి మతల్లి
యరవిందశరునియాజవసాయకంబొ
వరయోగిదృష్టికవాటకుంచికయొ
యనుచు నాతంత రెప్పార్పక చూచి
యనియె నావైద్యుతో నాపరాంతకుఁడు
ఏకీర్తిఁ గాంచితి ఏచంద్రవదన
నీరామ నీవు నా కిమ్ము వేవేగఁ
బలుమాట లేల తప్పదు విను తుదిని
నిలువెడుధనమైన నీకు నిచ్చెదను
అన విని మోదించి యాసుధాహస్తి
యనియెఁ గ్రమ్మఱ శాస్త్రవాంతకుఁ జూచి
రమణుఁడొందు నిన్నగరంబు చెంగటను
గమలినిలో నొక్కకలువ నీచెలువ
చెలువార నుదయించి చెన్నొందువేళ
నలకొలంకునకు నీరాడంగ నేగి
యచ్చటనున్న యీయరవిందనయన
మచ్చికఁ దెచ్చి యిమ్మాశికి నిర్వ్యారము
కన్నబిడ్డలకన్నఁ గడువిశేషముగఁ
జెన్నార నెత్తి పెంచితి నింత గాఁగఁ

పలపోయ నీవంటిధవుఁడు కన్నియకుఁ
గలుగుటకంటె వెగ్గలమె యీపసిఁడి
కోరికె నీవంటిగుణనిధానంబు
చేర నీచెలువ నిచ్చెద నైన నొకటి
పసుచువాఁడే పిన్నపడుచు మాతోఁడ
నోడఁబాటుఁ గావించె నొండుచెప్పెదను
సరసిజాక్షునిశంఖచక్రచిహ్నములు
ధరియించి పరమప్రసన్నుఁడై యెపుడుఁ
జారువైష్ణవసహస్రమున కన్వాహము
నారగిం పొనరింతు నని యొడఁబడిన
వానికిఁ గాని యీవలదని యనియెఁ
గాన నీ వారీతిఁ గావించితేని
వరియింపు మనిన నావైద్యు నీక్షించి
పరమానురక్తుఁడై పరకాలుఁ డనియె
శ్రీకాంతువరచక్రచిహ్నముల్ మున్న
నాకుఁ గల్గినవి వైష్ణవుఁడ నామీఁద
నతిభక్తి నీవన్నయట్ల వైష్ణవులఁ
బ్రతివార మారగింపఁగఁ జేసికాని
పునిగి యే ముందరభుజియింప నొల్ల
ననుచు నాడినమాట కంగీకరించి

శ్రీమించ దివిజు లచ్చెరువంది పొగడ
రామాభిరాముఁ గైరవవల్లి నపుడు
వరవైభవంబుల వైదర్భి శౌరి
వరియించుతెఱఁగున వరియించె నంతఁ
గుటిలకుంతలఁ దోడుకొని సంభ్రమమునస
నటనమై సకలసన్నాహంబు మెఱసి
యగణితబాంధుమిత్రాళి సేవింపఁ
బొగడొందు తనపురంబున కేగుదెంచి
ప్రతిలేనిప్రతిన దప్పక నెమ్మితోడ
సతతంబు వైష్ణవసాహస్రమునకు
నియమంబు వాటిల్ల నిజనివాసమునఁ
బ్రియమార షడ్రసోపేతంబు గాఁగ
నారగింపఁగఁ జేసి యటమీఁదఁ దాము
నారగింపుచు మఱి యంతటం బోక
కలధనం బెల్ల నీగతి వైష్ణవులకు
వలసినవారి కవ్వారిగా నిడుచు
నతఁడు చోళాధీశుఁ డౌటయు మఱచి
యతనికిఁ దా మంత్రియగుటయు మఱచి
కడపట నెవ్వ రెక్కుడఁ బోయిలేని
యెడపడకుండ నా కివ్విధంబునను

శ్రీవైష్ణవులసేవ సేయుంగఁ గలిగె
నే వెఱవను సురానీక మెదుర్చ
వనమాలి జగదేకవల్లభుం డతని
తనయవర్గంబు తద్దాసవర్గంబు
వారలు తమసొమ్ము వారక తాను
యారగించెదరుగా కనియెను తలఁపు
మదిలోన నిలిపె నెమ్మదిఁ బరాంతకుఁడు
పొదలి శంకాతంకములు లేకయుండ
జనులచే నీతసచందంబు చోళ
జనవల్లభుఁడు సవిస్తరముగా నెఱిఁగి
పడత్రాళ్ళచేతఁ దీర్పరుల మన్నీలఁ
దడయక పిలిపించి తద్వార్తఁ జెప్పి
పనిబూని ఘనరాజ్యభార మంతయును
దనమీఁద వైచి తద్దయు నమ్మియుండ
నేపున నాసొమ్ము హితుఁడునుబోలె
బాపురే దాసర్లపాలు సేయుచును
అకట! యెన్నాళ్ళాయె నారౌర! నగరి
కొకకాసు చెల్లింపకున్నాఁ డటంచుఁ
గరముల మీస లొక్కటఁ దీటికొనుచు
బెరయుంగఁ గరణాలఁ బిలువఁ డటన్నఁ

పసమించు తైలివలిపంపుబింజియలు
పొసఁగఁ జుట్టినయట్టి బోడకుల్లాలు
చింపికుప్పసములు చెవిదోరములును
సంపుటంబులతోడ జంపాడునోడలు
బిగువుగాఁ జెంపదోపినబలపములు
తగనలవడఁగ నత్తఱిఁ గరణికలు
చనుదెంచి నిలిచి హస్తములు మోడ్చుటయుఁ
గని వారితోఁ జోళకాంతుఁ డిట్లనియె
నేమోయి ! పరకాలుఁ డేలుచునున్న
సీమ దానెంత నేఁ జేసినయట్టి
యుమ్మడియును రానె యుత్తరు వమర
మిమ్మయి డింప మా కియ్యేటివఱకుఁ
జెల్లినధన మెంత చేసేత నతఁడు
చెల్లింపఁగావలసిన ధన మెంత
యడరక మీర లున్నది యున్నయట్లు
తడయక చెప్పఁ డాతనిచేత మీరు
లంచపంచంబులు లావుగా నంది
వంచన చేసి విశ్వాసంబుఁ దక్కి
తొడిబడ నెవ్వఁ డింపులలోన నేమి
యడఁచిన మీయాట లాడింతు ననినఁ

గరణముల్ తమపంచకరణముల్ బెగడఁ
జరణముల్ దొట్రిల జననాథుఁ జూచి
దేవర యిన్నాళ్ళుఁ దెగి విచారంబు
గావింపకుండ నీగతి యయ్యెఁ గాక
నీవ చెప్పుమటన్న నిమిషంబులోన
నే విన్నవింతుము నీపాదమాన
నెఱపుగాఁ బరకాలునికి ననిశంబు
వెఱచినగతి మీకు వెఱవ మెన్నఁడును
ఘనరాజ్యభార మొక్కట నావటించి
జనులకు రెండనస్వామి మైయుండు
కతన నాతనిమీఁదఁ గలిగినలెక్క
క్షితినాథ! యేము దాఁచితి మింతదాఁక
నీలీల మీ రానతిచ్చిన నాతఁ
డే లెక్క చెప్పెద మే లెక్క యైనఁ
జెన్నుగా మీచేత సీమ దాకట్టు
కొన్నది మొదలు మైకొని యొక్కకాసు
నెలవుసేయక తుది చెల్లింపలేమ
పలుమాట లేటికిఁ బలుమాఱు నింక
నన విని కనలి చోళాధినాయకుఁడు
కనుగవ విస్ఫులింగము లుట్టిపడఁగ

నోలగం బిరుమేల నొనరింపుచున్న
కాలకింకరభయంకరులఁ గింకరులఁ
గని మీఱు చని పరకాలచోరకుని
ఘనరోషమున నొంటికాలనె యూఁగి
తరవిడి వెసక ముందరిధనంబునకు
హారువ్రైగొనుఁడు లేవనిన నాగడునుఁ
గుదియంగఁ గట్టి త్రోకొని రండటన్న
ముదమునఁ గరములు మోడ్చి యాభటులు
పరువడి నేగి యాపరకాలునగరి
కరిగి లోపలనున్న యాదండధరుని
జేరి కేల్మోగిచి వచ్చినరాకఁ దెలిపి
ధారుణీనాథునిధనము వేవేగ
లెక్కించి కలది చెల్లింపు కాదేని
గ్రక్కున పతిసముఖమున కేతెమ్ము
అమరంగఁ జెప్పెద మని తలంపకుము
తమ కిడి మిగుల నుత్తమునైన తరువ
అన విని తనయేలునట్టిరాజ్యంబు
ధనమెల్ల వైష్ణవార్థము వెచ్చబెట్టి
భూనాథుధనమెల్లఁ బొందుగా నొసఁగ
లేనివాఁడయ్యెఁ దాలిమి వోవనీక

వెనుకద్రొక్కక గుట్టు విడువక భటులఁ
గనుఁగొని పలికె నుత్కంఠ దీపింప
నాసీమ *పసిఁడియుంగయు నాఁడునాఁడె
చేసీత మునుపుగాఁ జెల్లించినాఁడ
నిలువ యేమాత్రియు నిలిచియున్నదియొ
తలపోయ నదియు నుత్తరువు పన్నెత్తియుఁ
ద్రోయుంగ మఱియు నందులకు నిందులకుఁ
బోయెఁ బొమ్మని యిట్టి పలికినపుడ్చటయుఁ
గనలిభూపతి బోనుకలు కొంగుపట్టి
పెనచి రాఁ దిగిచి గుంపించి యీడ్చుటయుఁ
గుపితుఁడై పులి మేలుకొన్నచందమున
నపుడు వారలఁ జూచి యందంద కినిసి
గట్టులగతి నిరుగడల నున్నట్టి
జెట్టులఁ జూచి దర్జించి యాఘనుఁడు
పొట్టకొవ్వినవీండ్రఁ బోనీక వేగఁ
బట్టుకొ మ్మన విని భటులనందఱను
మొత్తి మోదరలాడి మొనసి గుండెలకు
నెత్తురు దిగఁదన్ని నీటెల్లఁ జెఱచి
శౌరికింకరులు నిచ్చలుఁ గాలదండ
ధారికింకరులఁ బోఁ దఱుముచందమున

*పగిది, పగుది.

మొగము క్రిందుగఁ దల మోసాఁదనుకఁ
బగతెల్లఁ జెడఁ గాళ్ళుపట్టి యూష్పుటయు
నవశులై తెలిసి చోళాధీసుభృత్యు
లవిరళ శోకార్తులగుచు వేఁబోయి
యోలగం బొనరింపుచుండినయట్టి
చోళేంద్రుఁ గని మ్రొక్కి సుక్కి యిట్లనిరి
స్వామియానతి*జాడఁ జని పరకాలు
నేమందఱము ధన మిమ్మని యడుగఁ
జడిముడిచే జెట్లచేత గుద్దించి
కడకాలు వట్టి డిగ్గన నీడిపించి
కసలి మీకును దిక్కు గలిగినవారి
కిని జెప్పికొండని గేలిబెట్టినను
ఇచ్చలో నెంతయు నీవె దిక్కనుచు
వచ్చితి మింక దేవరచిత్త మనుచుఁ
గడపటఁ దమమేనిగాయముల్ చూపఁ
గడునుగ్రుఁడై చోళకాంతుఁ డవ్వేళ
దళవాయి రావించి తడయక నీదు
దళములు నీవు నెంతయుఁ బ్రితాపించి
యరిగి నీసాహసం బంతయు మెఱసి
పరకాలు నిటకు వే పట్టితె మ్మనుచు

* గూడ.

సెలవుపెట్టిన నంది సేనాధివిభుఁడు
బలిమిమైఁ జతురంగబలములతోడ
నరపాలునగరు గ్రొన్నన వీడుకొనుచుఁ
బరకాలునగర ముద్భటవృత్తి జుట్టి
గవనులఁ బొడిపింపఁ గదలి జంకించి
శివిరి యేనుంగుల దీకొల్పువారు
తలకక వడి నగడ్తలుపూడ్చుకొఱకు
దళముగా నఁదంద తళివెట్టువారు
కెరలుచు నురుకుపక్కెరలగుఱ్ఱముల
నిరుమెలం బేరెంబు లెక్కువారలును
మదసాహసమునఁ బల్లెంబు కత్తు లంది
పొదలుచుఁ గూఁతలార్పులు సేయువారు
నగుచు యాదవపురి యవనుండు చుట్టు
పగిది నిప్పగిది నిర్భయవృత్తిఁ దొడరి
కడఁకమైఁ గోట లగ్గలువట్టి గిట్టి
కడుభయంకరలీలఁ గదనంబుసేయఁ
బరకాలుఁ డాజి తత్పరకాలుఁ డపుడు
కరముఁ గోపంబునఁ గరవాల మంది
గరుడనిపై నొప్పు కంససంహారి
కరణి బంధురతురంగంబుపై నెక్కి

యరిపురి శేవంతునైనఁ గయ్యమున
నారయ నుంకించు రావుతులతోఁగూడ
గవకులు వెరపించి ఘనవాద్యతతుల
రవము లెచ్చిలఁగ ధీరతఁ గోట వెడలి
కాల్చిచ్చు మిడుతలగమి చొచ్చుపగిదిఁ
జొచ్చి లేళ్ళను డాయుబెబ్బులికరణి
నెటి హరి కుంజరనికరంబుమీఁద
నుఱుకుచందంబున నురగాళిఁ బొదువు
గరుడనిగతి విశృంఖలగతి మెఱసి
తరవారి యంకించి దారుణార్భటుల
లగ్గలు డించి యుల్లముపల్లవింప
నగ్గరి కగ్గలం బగుమొగ్గరంబు
డిగ్గనం జొచ్చి యేడ్తెర వీరవరుల
నగ్గునూచంబుగా నురుమూడఁ దలఁచి
యెదురు గైకొని యొక్కయెడల శాత్రవులఁ
గడికండలుగఁ దలల్ గత్తిరింపుచును
దోన నెత్తురు నేలఁ దొఱఁగకమున్నె
మేను లింతింతగా మెదుగఁగొట్టుచును
లలిమీఱ కాతు బల్లంబు గుల్లాంబుఁ
గలయంగ ప్రేటూఱుగాఁగ వేయుచును

దోడిబడ రెండుపక్షముల నేర్పఱించి
కడలకొత్తుచు గిట్టి కనుపుగొట్టుచును
గసిమసంగినశత్రుగణముల జముని
పసముచేయుచుఁ బరవసముఁ జూపుచుచు
లీలఁ జెండాడు కళింగభూవిభుని
పోలిక నరిశిరంబులు నేర్చు మీఱఁ
దోలగక పజ్జ రౌతులుఁ దానుఁ గూడి
ఝుల వ్రాలకుండంగ నెగురఁగొట్టుచును
మిడుగులు మడుగులు మెడలు లేదోడలుఁ
దోడలును నోడలును దోనలు కన్గొనలు
నారులును గరులును నరులు ముంగురులు
సరులును బరులును జడలు జల్లెడలుఁ
బడగలు వడఁగ నిప్పగిదిఁ జక్కాడి
పుడమియు మిన్ను నార్పుల *బీటలెగయఁ
దరమిడిలయదండధరునిచందమునఁ
బరదండధరుఁ డిట్లు బవరంబు సేయఁ
గలసైన్యముల నేలఁ గలియంగఁ జేసి
కలఁగి యొక్కెడ కంఠగతజీవుఁ డగుచు
బలువేది చోళభూపాలుసేనాని
తల మొల వీడ దుర్దశఁ బాఱిపోయి

*లుబిట్టులీల

తనపతిపాదపద్మములనై వ్రాలి
తనచేటుఁవాటు నెంతయు విన్నవింపఁ
గడునుగ్రుఁడై కనుగవతామ్రరేఖ
లదరం గపోలంబు లదర నుంకించి
గద్దియ డిగి చోళకాంతుండు నగుచు
నద్దిరా! యిటు సేసెనా పరాంతకుఁడు
అని యుద్ధసన్నద్ధుఁ డగుచు సామంత
జనము వారణముఖ్యచతురంగబలము
నిరుమేలఁ గొలిచి రా సేపు రెట్టింపఁ
దురగాధిరూఢుఁడై తూర్యనిస్సాణ
భేరీమృదంగాదిబిరుదవాద్యములు
భోరుకలంగ నంబుధులు కలంగఁ
దురగఖురోద్ధూతధూళి యంబరము
తరణిచంద్రులరీతిఁ దడబాటు గొలుపఁ
బురము వెల్వడి శత్రుపురముపైఁ గదలి
యరుగుచో దుర్నిమిత్తాళిఁ గన్గొనుచు
నరుదంది కోపంబు నలవు రెట్టింపఁ
బరకాలుపురవరప్రాంతంబుఁ గదియఁ
బ్రియురాలిఁ గనుఁగొన్న ప్రియునిచందమున
భయమేది యప్పుడా పరకాలుసేన

కదిలస్తై చోళభూపతి వసుభేశికి
నెదురుగాఁ జనుదెంచి యెలగోలు సేయ
నిరువాగుఁ గదిసి రయ్యోడ మింటనుండి
సురలు నచ్చరులునుం జూచి యగ్గింపఁ
గరియంత కరియంత కరియును గరియు
హరిసాది హరిసాది హరియును హరియు
రథియును రథియు సారథియు సారథియు
రథమును రథమును రాజును రాజు
భటుఁడు భటుండు నుద్భటవృత్తి దిశలు
పెటలంగ మెఱసి యభేద్యమై ఘోర
నప్పుడు వివిధచిహ్నంబులతోడ
నొప్పారుబిరుదరాహుత్తులు గొలువ
సాహసాటోపుఁడై చతురంగతురగ
వాహుఁడై పరిపంథిసైవస్వతుండు
అరుదెంచి విలయకాలార్కుచందమున
నరిసేన కుఱికి మిన్నగలఁ బెల్లార్చి
యుడివోసి పెనుమంట లుడుపీథి గెంట
నడిదంబు ఝళిపించి హరులఁ జక్కాడి
శిరములఁ దెగటార్చి శిర లుత్తరించి
కరిబృందములఁ ద్రుంచి కరములఁ దెంచి

గొడుగులఁ గెడపి ముక్కలు చక్కఁ జేసి
పడగలు చించి భూపతుల గాలించి
రథుల ఖండించి సారథుల తుండించి
రథముల నుగ్గాడి రథ్యాళిఁ జదిపి
శరములు నుఱుమాడి చాపము ల్విఱిచి
ధరణీశవరుల నొంతయుఁ బాఱఁ జమరి
కరవాలధార నీగతిఁ జిత్రగతులఁ
బరవీరబలములఁ బరపె నవ్వేళ
దొఱఁగురక్తంబులు తోయపూరములు
శిరము లండజము లాస్యములు తామరలు
కనుగవల్ తొగలు మీఁగాళ్ళు తాబేళ్ళు
మినుకారు నెరికురుల్ మిండతుమ్మెదలు
కరటితుండములు నక్రములు కంఠములు
దరములు చామరల్ తరచైన నాచు
ఘనశతాంగములు వక్రములు చక్రములు
పునుకలు వరహంసములు గాఁగ నొప్పు
వడఁ జోళవిభుసైన్యవనజాకరంబుఁ
గడిమిమైఁ బరకాలగంధసింధురము
బలువిడిఁ జొచ్చి యుద్భటకరస్ఫూర్తిఁ
గలఁచి పంకముసేసి కలగుండువఱప

మొత్తనిస్సాణంబు మొరసె హుమ్మనుచు
నెత్తురు పుఱుకగిన్నెల నించి త్రావి
పూని యాపరకాలుఁ బొగడుచుఁ బ్రేమ
నానంద మాడుచు నలరె భూతములు
కర ముగ్రముగఁ జోళకాంతుఁ డవ్వేళఁ
బరువడిఁ దన వెన్కబలములు రాను
బొల్పైనఁ బరకాలుఁ బొడిచి వేడ్క
ముట్టి యందఱు నొక్కమొగిని బెట్టుగ్ర
పరిఘగదాకుంతపట్టిసప్రాస
పరశుతోమరభిండివాలముఖ్యముల
నొక్కట నిగుడింప నొకయింతయైన
లెక్కసేయక యవలీల నామేటి
తరవారిఁ బెరవారి తలలు సన్నైనవ్రలఁ
బొరిఁబొరి నింతింతపోటులు గావించి
దనుజులమీఁద నందకపాణి గనియు
ననుపున నాళాన్నహాఁకితోరంబు
కరిసమూహములపైఁ గవిలి ఱంఘించు
కరణిఁ దద్వైరిచక్రముమీఁది కుఱికి
శిరములు డెందముల్ చెవులుఁ జెక్కులును
గరములు కంఠముల్ కౌనులు బసులుఁ

దొడలు జానువులు లేదొడలుఁ బాదములుఁ
దొడవులు శిరలుఁ గైదువులు నొక్కటను
దుత్తునియలు సేసి దుర్దాంతవృత్తిఁ
గత్తి కొక్కొకకండగాఁ జెండివైచి
కలివేళ వరతురంగము నెత్తి జగతి
ఖిలులమై మిట్టించుకల్కి చందమున
గురుతరనిజవాహ ఖురపుటాగ్రముల
నరిబలంబులనెల్ల నణఁగఁద్రొక్కింప
మొనచెడి సంగ్రామమున నుండ వెఱచి
చనియెఁ జోళుండు యోజన మోహటించి
యీరీతి దెసచెడి యేతెంచి మదిని
గూరినలజ్జచేఁ గుంది లోలోనె
యకట! యీజగతి నోహాకిని సాహాకిని
యొకఁడు నాతోఁ బోరనోపునే పోర
మఱి తనసరివోఁడుమాత్రంబె కాక
పఱచనిపాటులఁ బఱచె వెంకియుచు
గెరలి క్రమ్మఱఁ బోయి గెలిచెదనన్న
దురమున వీఁడసాధ్యుఁడు దేవతలకు
నని కపటోపాయ మాత్మఁజింతించి
యనయంబు హితవరు లగువారిఁ బిలిచి

యని మొన నాతోడ నరిదండధరుఁడు
మొనసి చేసినకయ్యమునకు మెచ్చితిని
ఒకసీమ యేలుచుచున్న తానెంత
సకలభూమియు నేకచక్రంబు గాఁగ
నేలుచునున్నట్టి యే నెంత తలఁప
నీలీల బవరాన నెదిరి నాతోడ
వడిగలబంటైనవాఁడు వో బంటు
కడపట నిలపేనిఁ గన్నది తల్లి
యని సంతసించువాఁడై వేగ మీఁరు
చని పరాంతకునకు సమ్మదం బొదవఁ
దనశౌర్యమునకు నెంతయును మెచ్చితిని
మును సేయు నపరాధమును దాఁకొంటి
నెన్న మున్నిటికంటె నినుమడి గాఁగ
మన్నింతు నని చెప్పి మఱియు నేమైన
నడిగినమాటవ ట్టతనికి నిచ్చి
యెడపక తోడితెం డిపుడె నాకడకుఁ
బోఁడిమి నావీరపుంగవు నిటకు
నేఁడె తో తెచ్చువానికి మెచ్చుగలదు
అనుఁడు వా రాకమలాపూర్ణపురికిఁ
జని కొల్వులో శత్రుశమను నీక్షించి

కరములు మొగిచి కొంకక చోళభూమి
వరుఁడు పల్కినసత్యవాక్యంబులెల్ల
వినువారివీనుల విందులు గాఁగ
వినయంబుతోఁ జిత్తవృత్తి యెఱింగి
మగఁటిమిఁ బరకాలుమనసు రంజిలఁగఁ
దగవు దీపింప నెంతయు నమ్మఁబలికి
నీసాహసములకు నృపుఁడు మోదించెఁ
జేసినచేఁతల్లఁ జెల్లెను నీకుఁ
గనుగవ నినుఁ జూచుకాంక్షయే కాని
మనుజేశుతలఁపున మఱియొండు లేదు
నిచ్చలంబున నీవు నృపవరుకడకు
విచ్చేసి కప్పమ్ము విచ్చేయు మనుఁడు
సమ్మదంబున శత్రుశమనుఁడామాట
నమ్మి వారికి కట్టణములు పాలించి
పరిమితపరివారపరివృతుం డగుచుఁ
గరమర్థిఁ జోళేంద్రుకడకు నేతెంచి
మునుకొన్నమై గాయములు లెస్సఁ గాంచు
కొనుమని యొసఁగులోఁగున నిమ్మపండ్లు
కానుక యొసఁగి ముంగిట నిల్వఁ జోళ
భూనాథుఁ డావీరపుంగవుం జూచి

సకలరాజ్యంబు నిశ్చలత నిన్నాళ్ళ
తెక తెరబుక్కాఁడి దినియుంప నిప్పు
కడపట ననుఁ బొడఁగనవచ్చునప్పు
డుఘుగరతరమైన యొకపచ్చడంబు
చెల్లఁబో తనకుఁ దెచ్చెఘనంత లేదె
నల్లనిచేఁత మానకపోయి నెప్పుడు
తనసీమ వెదకముందఱిధనం బెల్లఁ
బునుగక యీతఁడాబునఁ బెట్టి పొమ్ము
అనుచు ధనాతురుండై చోళనృపతి
తనమంత్రివరుల కాతని నప్పగించి
యితనిపైఁ గలధనం బెల్ల నీకుఁడెము
యతివేగమునఁ గొనుఁ డని నియోగించి
యరిగెఁ బురంబున కంత నాసచివు
లరిదండధరుఁ జూచి యాత్మఁ జింతించి
యిప్పుడు మనచేతి కీతనిధనముఁ
దెప్పించుమంచుఁ బార్థివుఁ డిచ్చె యరిగె
నిట్టలంబుగ మన మీతని నడ్డ
పెట్టి మిక్కిలి గాసిపెట్టితిమేని
ధన మింతలోనె యీతనిచేత లేదు
పనివడి యీతఁడు పడుపాటు చూచి

ముప్పిరిఁ గొనుదైన్యమునఁ బూఁట వాఁట
చెప్పెడువారు చర్చించిన లేరు
ఆతనిఁ దోఁకొనిపోయి యితఁ డున్నపురిని
యితనిబంధువ్రాత మెల్ల నీక్షింప
నదర వైచినసొమ్ము హరువగు నిచటఁ
బడసిన సింతయుఁ బనికిరా దనుచు
దనుజులు మును వాయుతనయునిఁ బట్టి
కొనిపోవుగతిఁ జోళకులనాథుభటులు
పరకాలుఁ దేలెడుపట్టణంబునకుఁ
దిరుగఁ దోఁకొనివచ్చి ధిక్కరింపుమను
అచ్చటఁ గేశవుం డనుపేరఁ బరఁగు
పచ్చవిల్తునితండ్రి భవనంబునందు
నాఁగిన దివసత్రయంబు నొక్కింత
లోఁగక శత్రుకాలుండు డెందమున
నరయ ధనాతురుం డగుమానవునకు
గురువు బంధువులు నెక్కుడువారు గలరె
యీకానిమాటప ఐస్నని నొసఁగి
రాకమ్మటుంచుఁ జేరఁగవచ్చినంతఁ
గల్లలాడుట నరకమ్ముత్రోవ యనక
చెల్లఁబో తనుఁ గాసిచేసి పట్టించె

మతిఁ దలంచిన మదోన్మత్తులౌ భూమి
పతులకు సత్య మెప్పట్టునం గలదె ?
వివరింపఁగా భూమివిభులలోపలను
*చెవి బేద బిపిడి దుశ్శీలవర్తనుని
దుష్టు జూదరి ధనాతురు నవివేకిఁ
గష్టు వైష్ణవనిందఁ గావించువానిఁ
గన్నమాత్రనె దినకరు నాలోకించి
వెన్నునినామంబు వినుతింపవలయు
నిన్నియు నెఱిఁగి నే నీదురాచారి
యున్న చక్కటికి రా నుచితమే యనుచు
సారసోదరభక్తసాహాస్రమునకు
నారగింపంగఁ జేయఁగ లేనికతన
నుపవాసనియతుఁడై యుండె నుండుటయుఁ
గృపఁ గోడ శ్రీహస్తిగిరిభూవరుండు
చనుదెంచి యారేయి స్వప్నంబునందుఁ
దనదివ్యకరములఁ దను వొయ్య నివిరి
వలమురి యమృతంబు వాఁడిచేసేత
జలజాతయుగళిమైఁ జల్లగాఁ దుడిచి
తనకటాక్షామృతధారలచేతఁ
దనివినొందించి యాదటనుండ నేలఁ

* చెవిఁ బెద.

జేకొని యేగడించినధనం బెల్ల
నీకుఁ గాకేరికి నిర్మలాచార !
సిరిమించ నీవలసినధనం బిత్తు
నరుదెమ్ము కాంచికి ననుపూన వెడలి
యన విని మేల్కాంచి యలవారిఁ గాంచి
వినుఁడు కాంచికి నాకు వెంట నేతెండు
ఏతేర మీధనం బెంతయు నిత్తు
దైతేయరిపునాన తప్పదు వినుఁడు
అనుఁడు చోళామాత్యు లక్కజ మంది
యనయంబు హర్షించి యాత్మ నొండొరులు
ఎప్పు డీఘనుఁ డిందిరేశుపై నాన
తప్పఁడు తలమీఁదఁ దారివచ్చినను
అనుచు నాత్మల నొచ్చి రట్లగా కనుచు
ననయంబు హర్షించి యాతనిఁ దోకొనుచుఁ
జనిరి కాంచికి సంత శాత్రవాంతకుఁడు
తనదుముంగల నొప్పు దైతేయవరదు
వనమాలి గజరాజవరదు నావరదుఁ
గనికరములు మెచ్చి కనికరం బొదవ
వనజలోచన ! భక్తవత్సల ! శౌరి !
దనుజారి ! హరి ! తండ్రితండ్రి ! నాతండ్రి !

యనఘశరణ్యా ! నీ వానతిమ్మనఁగు
పసివింటి నిచటికిఁ బసివింటి నిన్నుఁ
గనుఁగొంటి లోఁ గలఁకలు విడకొంటి
వనజాక్ష ! యిందిరావల్లభ ! శౌరి !
జననాథువిత్త మేసరవి నిన్మైఁ దీర్తు ?
ఘనమైన యీబాధ కడతేరు టెట్లు ?
లానతి మ్మన విని యనుకంపతోడ
శ్రీనాథుఁ డతని వీక్షించి యిట్లనియె
వరవేగవతిచెంత వారుచు నీప్ర
సరియాఁక నుండెను సమయంబునందుఁ
దనదుపేరఁ బటాలదాసనామమున
నొనరి యేఁ దగవరియునుఁ బోలె నటకు
పోళికుగతి వత్తు నప్పాకు నన్నుఁ
జాలింపు నిను నాఁకసలుపువారలకు
ధనధాన్యములకుఁ జిత్రింబుగా నేన
మనవారివలుకు సమ్మతిని తీర్చెదను
నావుఁడు మదిలోన నమ్మి యాయోగి
యావేగవతిచెంత కరిగి యట్లుండఁ
బరమపవిపన్నులపాలి యావేల్పు
పరకాలుమీఁదికృపారసం బొలయఁ

బసపుచుంగులతలపాగ నెట్టంబు
కసిబిసిమెసఁగు బాగాలవీడియము
మిన్నదేరెడుదొడ్డమెడనూలు మిగుల
వన్నియగల మాధవళిపచ్చడంబు
దళసరియగు దేవదారుగంధంబు
వలకేలఁ గనుపట్టు వంకుటుంగరము
డొల్లుబోఁకులును గాటుకకప్పుదేరు
పిల్లిగడ్డము వడిబెట్టుమీసలును
నలవడ నాందోళికారూఢుఁ డగుచు
నలనాఁటిపూర్వికుఁ డగుపెద్దిరెడ్డి
యనఁగఁ బేరరుళాలుఁ డనుపేరఁబరఁగి
చనుదెంచి వారున్నచక్కికేతెంచి
యనుఁగుమల్లడిఁ గొన నాత్మబంధువులఁ
గనినక్రైవడిఁ బరకాలు సిక్షించి
వడి నందలము డిగ్గి వచ్చి డెందమున
నుడుగనిప్రేమతో నుప్పరం బెత్తి
కన్నీరు దొఱఁగ నీగతి నుండ నేటి
కన్న ! నీకని కూర్మి నందంద వగచి
మనుజేశుభటులు పల్మఱుఁ జోద్యపడుచుఁ
గనుఁగొన మున్నెఱుఁగనివాఁడపోలెఁ

దపిలి యాతనిచెంతఁ దత్క్రమం బెల్ల
వివరించి యంతయు విని వారిఁ జూచి
యింతమాత్రమునకై యీవంశపతిని
ఇంతగాసింపంగ నేటికి వలదు
తొలఁగుమటన్న మంత్రులు కోపగించి
యలరెడ్డిఁ జూచి యిల్లని రొక్కమాట
బలువుగా విడుమంచుఁ బలికెదుభక్తి
గలవాఁడ వైన వెగ్గలమైన ధనము
గలవాఁడ వైన నీగడుసు మాకొసఁగ
వలయు సొమ్మెల్ల నివ్వల నొప్పఁజెప్పి
తోకొనిపొమ్మన్నఁ దొలఁగ కారెడ్డి
యాకాఁపువారితో ననియె వెండియును
గడపట మీకు నీఁగల్గుసొమ్మునకె
కడిఁదిసేయఁగ మీరు కర్తలుగాక
పనిలేనిమాటలఁ బని యేమి యెంత
ధన మెన్ని కొలుచెంత ధన మెన్నికొలుచు
పీసము నొకగింజ విడుమని యనక
చేసేత మీ కొప్పఁజెప్పెద ననుచు
వినఁజెప్పి పరకాలు వెనుకకుఁ దిగిచి
కొని చెంత భటుల వే కొని తెమ్మటంచుఁ

దసపైనమాయ నుద్భవమైన కొలుచు
ధనముఁ దెప్పించి యత్తఱిఁ దూము వ్రాని
కొలఁదిమీఱినరాశిఁ గొనియున్న కొలుచుఁ
గొలుచునప్పుడు తేరకొనువారికెల్ల
రాఘవకార్ముకప్రవిముక్తబాణ
లాఘవంబునఁ గరలాఘవం బెసఁగ
నిక్కుచు గోవిందునికి ననుమాట
యొక్కటి యందఱు నోలి నాలింప
నెలగని పలుమాఱుఁ జెప్పెడుపల్కు
లలవిమీఱంగ నాదారికయుండఁ
గొలుచు ముంచుట పారఁగొలుచుట యొండు
తెలియఁగారాక యెంతేచిత్రగతుల
భారంబు లేకయు భారంబు గాఁగ
వారికిఁ గొలువంగవలసిన కొల్చు
కొలిచి మాడలుకట్టు గుండులఁ దూఁచి
నిలువ పూజ్యముగ నన్నియును జెల్లించి
క్షితినాథుచే సొమ్ము చెల్లినందులకు
నితనికి నిప్పింపుఁ డిటఁ జెల్లుచీటి
యని చెప్పి పరకాలు నరకాలుముల్లు
గొనకుండ నతఁడుమైకొనుసొమ్ము దిద్ది

యతనిసమ్మతిఁ దొంటిపూవాసమునకు
నతులమోహనమూర్తియై యేగె నంత
జననాథుమంత్రు లచ్చట నున్నయట్టి
ధనము ధాన్యము సమస్తము వేశ్యతోడఁ
గైకొని పరకాలు గారవం బెసఁగఁ
దోకొని మిగుల సంతుష్టుఁడై యరిగి
ధరణీశు నెదుటఁ దద్ధనము ధాన్యమును
నరిదండధరు నిడి యాక్రమం బెల్ల
వివరింప నాశ్చర్యవివశుఁడై నృపతి
తనమదిలోన నెంతయు సంతసించి
తనసొమ్ముఁ దప్పక తరవాత మనల
ధనము చెల్లించె నెంతటిఘనుం డనుచు
నపుడు భాగవతార్యుఁ డగుపరకాలుఁ
డుపవాసమున నాక నుండుట కలిగి
పారంబులేని తత్పాపంబు వాయ
ధారుణీసురులకు దానంబు లొసఁగి
పగలేది మఱి పట్టభద్రచిహ్నంబు
లగుచామరలు ధవళాతపత్రములు
మొదలైన తనచిహ్నముల నెల్ల నొసఁగి
తుదలేనిప్రేమ సంతోషింపఁ జేసి

తమ కిడు వెనక ముందరి ధనం బెల్ల
తమకు నొప్పయ్యె నుత్తరువు గా దనుచుఁ
జెల్లుచీటియు నిచ్చి చేచేత మేలు
కుళ్లాయి గబ్బాయిఁ గొమ్మంచు నొసఁగి
యున్నాళ్ళకంబె ననేకవైఖరుల
మన్నింతు నని సీమ మఱియును నొసఁగి
యనిపినఁ బరకాలుఁ డనుమోద మెసఁగఁ
దనపురంబునకు నంతట నేగుదెంచెఁ
జోళుఁ డాధనముఁ గొల్చును సచివులకుఁ
గేలిసై నొప్పరికింప మాధవుఁడు
నాయెడ మాయామయం బైనవాని
మాయ గావింపుచు మఱుఁడఁ గైకొనియె
నవ్వేళఁ జోళజనాధీశ్వరుండు
నివ్వెఱపడి మంత్రినికరంబుఁ జూచి
పరకాలుఁ డెటువంటి పరమమాయావి
ధర నెట్టివైష్ణవోత్తముఁడు జన్మించె
మనయాజ్ఞ కులికె నేమముతోడ మగిడి
చనుదెంచి మనసిల్వసల్వాలు మనకు
వాలాయ మొప్పించువాఁడునుం బోలె
జాలి సీగతి నింద్రజాలంబు సేసె

షష్ఠాశ్వాసము.

మాయాధనం బిచ్చి మఱుఁగంగఁ జానె
మాయ గావించె నీమాయలవాని
నేరీతి నమ్మెద మిటువంటివాని
నేరీతి నాజ్ఞసేయఁ బంగవచ్చు
నితఁ డిచ్చుధన మేల యితఁ డేల తుదిని
యితని కిచ్చినసీమ యెల్లఁ గైకొనుఁడు
ఇతనిఁ దత్పురి నుండనీక మీ రరిగి
యతివేగమున నెట్టకైనఁ బొమ్మనుఁడు
అనిన మంత్రులు తదీయాజ్ఞఁ దత్పురికిఁ
జని పరాంతకుని కీసరణిఁ జెల్లుటయుఁ
గాదుకక మీతోడికుసిగింపు చాలుఁ
బదివేలు వచ్చె మీపట్టణం బిదియె
యని వారి వీడ్కొని యనురాగవల్లి
ఘనతమై ననలొత్తఁ గైరవవల్లి
కడకేగి తమసేయుక్రమముఁ దత్క్రమముఁ
గడముట్టఁ దెలిపి భూకాంతు నెగ్గించి
యిచ్చోట నుండరా దిఁక మీఁద మనకు
నెచ్చోటికైన నిం కేగంగవలయు
మనుజాధినాథుఁడు మాటపట్టుడిగి
తనసీమ యంతయుఁ దానె కైకొనియె

. . . .

నఱుతండ్రి భక్తసాహస్రంబు మున్ను
భుజియింప కటమున్ను భుజియింపవెప్పుడు
విష్ణుండు సాక్షిగా వెలయ నేఁ జేయు
వైష్ణవార్చన విడువఁగరాని వ్రతము
పీరికిఁగా ధరాధిభునిఁ గ్రమ్మఱను
జేరి కొల్చెద నన్నఁ జేపట్ట డతఁడు
చేపట్టి యతఁడట్లుసేసినఁ దుదిని
భూపాలునర్థ మీపోఁడిమి నొసఁగ
హరిభక్తులకు నది యర్హంబు గాదు
హరినీలవేణి యెట్లంటేని వినుము
తుది రాజవిత్త మెందులకంటె దోష
మొదవించు ననుచు మున్నోగి సత్తమునులు
ననుపమతూమంబునందుఁ బీనుంగుఁ
దినఁగోరి యది రాజు తెలిసి కాఁపిడిన
జడిసి వా రదియు రాజద్రవ్య మనుచు
విడిచి రాగములు వివరించునట్లు
కావున నెన్నిసంగతుల వైష్ణవుల
కావిత్త మొసఁగుట యర్హంబు గాదు
తనుగూర్చి చేయు సధర్మంబు ధర్మ
మసికాదె మున్ను శ్రీహరి యానతిచ్చె

నెన్నంగఁ బాపంబు నెసఁగించు హింస
జన్నంబునందుల సత్కర్మమైన
వశువున నేనును వైష్ణవార్థముగఁ
దొడరి దొంగిలిన నేదోషంబు లేదు
ఈయుపాయము దక్క నీవ్రతంబునకు
నేయుపాయంబు లే వెలనాఁగ యేను
జోరత నవనీతచోరకింకరుల
కారగిం పొనరింతు నవి నిశ్చయించి
తనుఁబోలు కోడెకాఁడొకఁడు వైశ్యుఁ
యనుచరు లొకవేయి యుండఁగఁ గొలువ
యెగదారి వారి గయురాండ్ర మెట్టికడియ
చిగురులు వెడల నీర్చినకోటనిడియుఁ
జేయుమ్మ నెకవాఁడుచెప్పుటలు దాగి
చాయలు దేఱనప్పు పునిలిదట్టి
మొలవంకియును కొనముక్కుతో నొరయు
బలుపుగాఁ బెట్టిన వట్టివాఱువములు
నిసుముఁ గన్నపు గత్తి మొసవట్టి గోనఁ
బొసఁగిన దివ్యార్మ్యబుద్వాలఁ బోపి
తలముళ్లు చొక్కనిద్రపు గద్ద గోరు
బలపంబు బదనికల్ బాతిక త్రైరయు

నలువడఁ దనప్రియురాలితోఁగూడ
వెలువడి వాహినీవిపినము ల్గడచి
శరధిచెంగట మత్తచమురసారంగ
శరభశంబరఖడ్గశార్దూలశల్య
గండభేరుండగోకర్ణభల్లూక
శుండాలగండకసూకరప్రముఖ
బహువిధవిహగసంభ్రమనాదసింహ
కహాకహాద్భుతమహాగహనంబుఁ జేరి
ఘనమైన కోనలంకలపట్లు వెంకు
లోనరించి తనదునెయ్యుర్యుఁ దానుఁ గూడి
సరవిమై వైష్ణవసాహస్రమునకుఁ
గరమొప్పు పెనుమాళిగలు ఘటింపించి
యటకు మిక్కిలిచేరు వగుపయోరాశి
తటసమీపమున నిత్యంబు నోడలను
బచ్చకప్పురమును బట్టుబట్టలును
బచ్చికస్తురి మేల్మిపసిఁడియుట్టికెలు
మణులుఁ జంద్రాసనామణులుఁ బటీర
కణములు మొదలుగాఁగలసువస్తువులు
నిరవొంద నెన్నికకెక్కుబేహారులు
హారులదంతులతోర హత్తుగాఁ దెచ్చి

మానించి జేహేర మాడంగ నటకు
వానికై పచరించువారల వానిఁ
బూని జేహారమాడి పోప్రవారలను
జోసిక మీఁద కాఁపులు పెట్టి కాచి
తెరు వక్షగించి గక్షించి క్షైక్యాంబు
పెకలంగఁ గొట్టి చేతిని దూఁచికొనుచు
వరుస నొక్కఁడఁ పెనుపరులచందమున
నరుగుచుం గనమసందికట్టికొనుచుఁ
గిరుకక మొగమెత్తింగినవారిఁ జేరి
పాజిపిట్టుచు నోర్లఁ బొంగల *మునుదరిగి
గొబ్బునఁ దొలఁగఁ దోశొసిపోయి చెట్టు
గబ్బుపిలగఁ గట్టుకాసెలం గట్టి
యదయులై కలవెల్ల నపహరింపుచును
సదయులై వెండియు సాగనంపుచును
అనుదైన నగరంబులందు వెండియును
బరదేశముల నెల్లపగిది దింపుగను
బెల్లుచుట్టిన పెదపెదముడాసులును
డొల్లుబొంగులును నీటుగఁ బొందుపఱచి
పొదిగల్లు †నసిముల భుజములం బూని
వదలుగా రింపెముల్ వలెవాటువైచి

* ముల్దరిగి †నసిబలు

కొంకక జేనిపై *గోవరకంగు
లంక యయోధ్య మలాక యీడాము
మొదలైనదీవులు మునుకొనివచ్చి
యదనబేహారంబు లాడంగఁ జూచి
మంచిరత్నములు హేమము లున్నయట్టి
సంచులు వారున్నసంచులు దెలిసి
సవరేయుమైఁ జొక్కు చల్లి సంధించి
తిప్పలమై దొంగిలి తెచ్చుచు మఱియు
నునుపులు పెట్టుచు నొడిఁగి డాఁగుచును
గనుములు గట్టుచుఁ గపుపుఁ గొట్టుచును
గబ్బునం బురములు గన్నపెట్టుచును
‡సుబ్బికం బెరచోటఁ జొప్పువైచుచును
దెచ్చినధనమెల్ల దినదినంబునకు
వచ్చిన యలభాగవతులకు మఱియుఁ
జనుదెంచునట్టివైష్ణవులకు భక్తి
పెనుపొంద షడ్రసోపేతంబు గాఁగఁ
బొదలుచు నారగింపులు సేసికొనుచు
మదనమన్మథుఁ దనమైఁ బాదుకొల్పి
యీరీతి దొంగిలు నేడ శంఖచక్ర
ధాములఁ దిరుమణి ధరియించువారిఁ

*గోవలెక్కంగు ‡సుబ్బినః.

దడదడక కేన్న నెంతయు భక్తిసేసి
యుడివోనికార్త్రైమై మహమహింపుమహ
బరమభాగవతసంఘజనప్రియుండు
పరమయోగీంద్రుఁ డాపరకాలయోగి
తనసేయు వైష్ణవోత్తమపూజకొఱకు
ననయంబు నవసరమై యొక్కనాఁడు
గగనంబు భువి సిలికడనచందమున
మొగులుచేఁ గాఢక్రమ్ముకొనుండు రాత్రిఁ
బలిబూని యొకమహాపట్టణంబునకుఁ
జని యందు నొక్కవైష్ణవునింటికడను
నొదిగి ప్రముప్పులఁ బొంచియున్న యావేళ
వదలక జడివట్టి వర్షించుమంద
నావైష్ణవోత్తము నంగనారత్న
మావేళ పతిభోజనానంతరమున
లీలమై మగనివస్త్రము కెంగేలఁ
గీలించి యాపుడు వాకిటి కేఁగుదెంచి
తడియంగ నోడి యాతన్వంగి వంగి
కడపముంగిట నిల్చి కడిగి చల్లఁగను
గప్పినచీఁకటిగమి విచ్చిపాఱ
నప్పుడు ధళధళక్కన మెఱయుటయుఁ

గని పరకాలుఁ డాకల్యాణిచేత
నొనరినపాత్రంబు నొడిసి కైకొనిన
నుదిరి యస్మద్గురుభ్యోన్నమో యనిన
సుదతివాక్యము చెవిసోఁకె సోఁకుటయు
నావాక్య మపుడు విన్నంత నీసొమ్మ
శ్రీవైష్ణవులది మ్రుచ్చిలితి నటంచుఁ
దలఁకి కెంగేలిపాత్రము వారికడప
దలకడఁ బెట్టి యెంతయు భయంపడుచు
నీవేళ వీరలహృదయంబులందు
నేవిధి నుండునో యెఱుఁగద ననుచుఁ
బొంచి యాపంచఁ జప్పుడుసేయకున్నఁ
జంచకికాలక చని లోననున్న
ప్రియున కీసరవిఁ జెప్పిన నాత్మఁ దెలిసి
ప్రియురాలి డగ్గరఁ బిల్చి యిట్లనియెఁ
బనుపడ వినఁగదే పరకాలనాము
ఘనుఁడు భాగవతకైంకర్యతత్పరుఁడు
శ్రీవైష్ణవార్థమై చేసె నీరీతి
నావైష్ణవుఁడు మనమాగు చెఱుంగమిని
కైంకర్యమునకు విఘ్నము సేయవలవ
దింక భాగ్యముఁ జేసి తీవు నాపుడును

గొంచక తొంటిజాగున నావఘాటి
సంచరింపుము నలచక్కి సేవించి
తనదుముందఱిపెసఁ దనదు పాత్రంబుఁ
గనుఁగొని యిటకు నేగతెవచ్చె మగిడి
యనుచు నచ్చెరువంది మాహేశ్వరుకడకుఁ
జని పళ్ళెరం బున్నసరవిఁ దెల్పియు
నామహాత్ముఁడు పాత్ర మొసఁగనప్పు
డేమనియంటి నాకెఱిఁగింపు మనినఁ
నెలనాఁగ పలికె నయ్యెడఁ బోయఁ దనుచుఁ
వలఁకి యాచార్యులఁ బిలచితిఁ గాని
పదరి యే నెగ్గుగాఁ బలుకుట లేమ
ఇదియుఁ దప్పిద మౌట యెఱుఁగనైతి
ననిన నాభాగవతాగ్రణియింతి
కసిమె నీ వప్పుడ ట్లననేల యనుచుఁ
గనలి భాగవతకైంకర్యవిరోధ
మొనరించి తనుచుఁ బెట్టురకఁ బలికె
బ్రహ్మాదిశాపముల్ వాపంగవచ్చు
బ్రహ్మహత్యాదులఁ బాపంగవచ్చు
నారయ శ్రీవైష్ణవాపచారంబు
నేరీతి నైన మాయింపఁగా వశమె ?

యని యిట్లు కోపింప నావాక్యసరణి
విని పరాంతకుఁడు వేవేగ నేతెంచి
యామహాయోగీంద్రు నడుగుల కెరఁగి
వేమాఱు నుతులు గావించి కేల్మోగిచి
సమకూర్చు నాయుపచార మీవేళ
క్షమియింపు మనిన నాసర్వజ్ఞమూర్తి
యాతనిఁ బరకాలుఁ డని యాత్మఁ దెలిసి
యాతతభక్తిచే నతనియంఘ్రులకు
వినతుఁడై నుతులు వేవేలచందముల
నొనరింపఁ బరకాలయోగిచంద్రుండు
నాపని కైవచ్చు నాతల్లి సేర
మే పారఁగా క్షమియింపవే యిప్పు
డని విన్నవించి చయ్యనఁ బాళెమునకుఁ
జని సంతతంబు వైష్ణవపూజనంబు
నెడఁబడకుండంగ నేకాగ్రబుద్ధి
నడుపుచునుండె వైష్ణవ *దేవ్రుఁ డనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి

---

* కల్పతరువు.

సంకీర్తంబుగను శ్రీమాదిభక్తవికర
పంకజాక్ష్యమృతాత్మవాక్సుధాయార్య
తనయతిమ్మార్యపండితరత్నగుంభ
జనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబైన షష్ఠాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

సప్తమాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశారికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
ఆసేయు భాగవతార్చనంబునకు
శ్రీసతీవిభుఁ డైన శ్రీరంగశాయి
మెచ్చి దిక్కుల తేజిమీఁద సొంపారు
లచ్చితోఁ గూడ నుల్లము పల్లవింప
నారూఢుఁ డగుచుఁ దా నలపూజ చూడఁ
గోరి నిత్యులుఁ బరాంకుశయోగిముఖులు
జలజసంభవపాకశాసనాదులును
గొలువ నభోవీథిఁ గొని యేగుదెంచి
సరభసగతిత్రోడ శరధిచెంగటికి
నరుదెంచి గరుడవాహన మంత నిలిపి

కలిమిపూజొండి మ్రొక్కంబు నెత్తమిన్న
మెలపునం జూపుతుమ్మెద లెనసొప్పఁగఁ
దనభక్తవరుఁ బరాంతకుఁ గేలఁ జూపి
యనిమె నెయ్యమును దియ్యమును రెట్టింప
నా చెంత నొప్పు మహాటవిలోనఁ
గాచి పాంథులచేతఁ గలవెల్ల దోఁచి
సతతంబు వైష్ణవసాహస్రమునకుఁ
గృతనిష్ఠతో నారగింపంగఁ జేసి
మఱికానితనకూర్మి మగువయుం దాను
దెరవ భుజింపఁ జేతెఱఁగునవైనఁ
పరకాలుఁ డను పేరి పరమభాగవతుఁ
డరయ మిక్కిలి నాకు నాత్మభక్తుండు
ఎడపక యిల్లు పెక్కిండ్లనుండియును
నడుపుచునుండు వైష్ణవపూజనంబు
వాఁడువో కంటె? యెవ్వరు తెరువరులు
నేఁడు రాకున్న నూనినచింతతోడ
మదిలోన నెప్పుడు మద్భక్తపూజ
వదలంగలేక యవ్వాల ఖిన్నుఁ డగుచుఁ
గొమ్మ యూపెచురావికొమ్మలమీఁది
కిమ్ముల భటుల నెక్కించి యామీఁదఁ

గడుఁగోపమున యోషి గంపింప హరిగ
పుడమిపై నూఁది మూఁపున వాలు సేర్చి
మఱుప్రన నెవ్వ రేతెంతురో యనుచు
సురగక నెదురుచూచుచు నున్నవాఁడు
కనుఁగొన మత్పూజకంటె మద్భక్త
జనులకుఁ జేయుపూజనలే ప్రియంబు
లటుగాన నీవైష్ణవాగ్రణి నిత్య
మిటు సేయుపూజకు నేను మెచ్చితిని
అతనిమనోరథం బంతయు మనము
హితమతిఁ దోడ నేఁ డీడేర్పవలయు
నని వైనతేయుని హయముఁ గావించి
యొనయ నిత్యుల నరాకృతులఁ గావించి
తనదైనయాజ్ఞచేఁ దక్కినవారు
మనుజభావము నొంది మహిఁ గొల్చి నడువ
హేమగర్భునిఁ బురోహితునిఁ గావించి
తామిరువురు మర్త్యదంపతు లగుచు
నగణితసకలభూషాన్వితమూర్తు
లగుచుఁ దత్కపటహయంబుపై నెక్కి
పసిఁడివింజామరల్ బంగారుగొడుగు
లసమానమణిమయహైమపాత్రములు

మొనలైనసిరులచే మొనసి యొంతయును
బడిఘూణిలువన్నెలం బరఁగుతామరలు
గలిగి యేతెంచుగంగాప్రవాహంబు
చెలువునఁ దనరైనసేన యేతేర
నాచేర్వ భటులతో నలపరాంతకుఁడు
గాచినశ్రీవచక్కటి కేఁగునపుడు
మును తావి నెక్కి యిమ్మేలనుండి యనుప్ర
గనుఁగొను నలపరకాలకింకరులు
ప్రొలయుకంజాక్షదీప్తుల కెంతె మూఱు
మలయుతేజములఁ బల్మిఁ దప్లకొనుచు
ననతిదూరంబున నావచ్చుసేనఁ
గనుఁగొని పరకాలుఁ గాంచి యిట్లనిరి
మునుకొని యొకపెనుమూఁక యేతెంచె
వెనుక నెన్నడు కన్న విన్నది కాదు
మదిఁ గొంకు లేకయే మఱి చాలు గట్టి
యదె చేరవచ్చుచున్నది మహాసేన
యననేల పలుమాట లంతయు నొంత
ధనముకుప్పది యొకింతయుఁ బొల్లులేదు
మనము భాగవతసమర్చనం బనిశ
మొనరింప నందులో నొకసొమ్మె చాలు

నన విని మోదించి యఁదిదండధరుఁడు
తనలోన నలరుసంతస మిగురొత్త
ఘనత భాగవతకైంకర్య మీడేరె
నని వాలు జళిపించి యందంద యూఁడి
తనయొద్దిభటులనందఱ మూఁడుమూఁక
లొనరించి చనుపెంచుచున్నట్టివారి
వెనుక ముందర నెడవేచి లావేచి
గొనకొని తుండించుకొని కొట్టుఁ డనుచు
బనిచి కొందఱువీరభటులునుం దాను
ననిమొనగా నిల్చి యాయత్తపడుచుఁ
దుదలేని తమిఁ దోఁపఁ దొలఁగి లోఁగడఁక
పొదలఁ బెన్పొదలచాటునఁ బొంచియుండె.
చక్కల నున్నభూజము లెక్కి కొంద
ఱెక్కువ మాపట్ట నిలలు వెట్టఁ
దవిలి కొందఱు వచ్చుదళముల దళము
చెవిసోఁకఁ గడనుండి చేబుఱ్ఱ లిడఁగ
నటవచ్చువారు డాయఁగవచ్చి రనుచు
దటముల రాలు కొందఱు పోటు కిడఁగ
పరకాలుఁ డప్పు డాపరసేన కనుమ
పొరిది నొక్కట వడిం జొచ్చి రానిచ్చి

తోరమై చేమకు దూరంగరాక
కార్యక్రమ్మునఁ జేంద్రుఁగల మొనపములు
జీబుకొల్పుచుఁ దమ్మపిట్టంబు గట్టి
గాబకోటిండలఁ గనుదట్టమైన
యొసిపికట్టకు వంక నొకవంక డగ్గ
రను నేమరిల సందుకట్టుగాఁ జూచి
యరియు నందకమును నంది యేతెంచు
వారినాఁగ వారిణేయు నడిదంబు ప్రాని
పిడుగు ప్రాలినమాడ్కి పెళపెళ నార్చి
పొడు పొడు పొడుఁ డంచు పోనీకుఁ డనుచు
విడు విడు విడుఁ డండు ప్రేయుండ యనుచు
గడ గడ గడ దిశల్ కంపింపఁ బలికి
బలునైన పెనుముచ్చుబంటులు దానుఁ
బిలపిలఁ జనుదెంచి భీషణాకృతిని
యలమి కుయ్యకుఁడు కుయ్యకుఁ డంచుఁ బట్టి
బలువిడి గద్దించి పటుతరలీలఁ
బట్టుపుట్టంబులుఁ బసిఁడిజాళియలుఁ
బెట్టెలుఁ బసిఁడికొప్పెరలు సొమ్ములును
బరిమళంబులుఁ బట్టుబట్టలు మంచి
హారులు జల్లెడలును నాదిగాఁ గలుగు

తగువస్తువులఁ గన్ను దనియంగఁదోఁచి
తెగమెచుం గడుఁ జెప్పఁదేలి యామీఁదఁ
బరకాలుఁ డప్పు డుద్భటవృత్తి నెదుట
హరి నెక్కి వచ్చు నయ్యాదిదంపతులఁ
గని చేరఁ జని తదంగంబుల నున్న
కనకభూషలనెల్లఁ గైకొని యపుడు
పోలించి చూఁచ యాపుండరీకాక్షు
వ్రేలనున్నట్టి పవిత్రంబుఁ గాంచి
యిది నాకుఁ బోవిడ నేటికి నేఁడు
తుది నొకభాగవతున కైన వచ్చు
నని వ్రేలియంగుళీయకము రాఁదిగియఁ
బెనఁగి రాకుండినఁ బెద్దయుం గనలి
యరిమురి గద్దించి యాయుంగరంబు
కరచి రాఁదిగిచిన కలియనో యనుచు
హరి యానతిచ్చిన నది కారణమున
నరి యమునకుఁ గలి యనునామ మలరె
నప్పు డాసొమ్ములు నయ్యుంగరంబు
నొప్పారుచుండెడు నొకపెట్టెఁ బెట్టి
యెత్తఁబోయిన నిందిరేశుని యాజ్ఞ
నెత్తరాకున్నఁ బెల్లెసఁగుకోపమున

నత్తఱి మఱియు భృత్యావళిఁ జూచి
యెత్తిన సొమ్మైన నెత్తరాకున్నఁ
గాలునిగళిఁ బరకాలుండు కినుక
నూలుకొనంగఁ గన్నులు జేవురింప
నద్దిరా యెంతమాయావి వీఁ డనుచు
గద్దించి కడిసి ముంగలనున్న యట్టి
భూసురవేషి నంభోజసంభవుని
దాసికంఠమున ఖడ్గంబు *దొక్కించి
యిటువంటి యాపెట్టె యెత్తరాకుండ
మటుమాయలాడ నీవు మంత్రించినట్టి
మంత్రంబు మాని క్రమ్మఱ నెత్తవచ్చు
మంత్రంబు చెప్పెదో మడియఁ గొట్టుదునో
యన విని బెండొంది యాపెండ్లిపెజ్జ
యనియె నేర్పున నసహాయశూరునకుఁ
దా నేమి యెఱుఁగ నో తండ్రి! గుఱ్ఱంబు
పైనున్న యామహామాయావి శౌరి
యన విని యతని జాయక నేగి యట్లు
యనిన రంగేశ్వరుఁ డలఁతినవ్వుచును
ఇప్పుడు నీకోరు నీమంత్రవగయుఁ
జెప్పెద వేవేగఁ జేరర మ్మనుచుఁ

---

* వొక్కించి

బరకాలు మస్తంబుపైఁ గేలు సాఁచి
కరమర్థి దక్షిణకర్ణంబులోన
భావింప సంసారభవవార్ధి మునుఁగు
జీవుల నొకదరిఁ జేర్చునావనుచు
ననఘసన్నుత మైన యష్టాక్షరంబు
నొనర సాంగంబుగా నుపదేశ మొసఁగి
యకలంకకంకణహారకేయూర
మకరకుండలయుతమహితవిగ్రహము
పంచాయుధోజ్జ్వలబాహాదండములఁ
బంచాస్త్రు మించినభావంబు గలిగి
తగరమాగోదానితంబినీసహితుఁ
డగుచు నాడజనాయకారూఢుఁ డగుచు
నిజరూపధరులైన నిత్యులు ముక్తు
లజశంకరాదులు నందంద కొలువ
నమదారఁ బ్రత్యక్ష మగుచుఁ దన్మాత్ర
వరవాచ్యమైన దివ్యస్వరూపంబు
నతనికిఁ బొడచూప నాదివ్యమూర్తిఁ
బ్రతిలేనివేడుకం బరకాలయోగి
సేవించి యంచునం జిక్కి సన్నుతులు
గావించి భావించి కడుసంతసించి

కన్నులవేడుకఁ గన్గొని వాఁడుఁ
గ్రన్నన మైదీఁగ గఱుపారఁ జెలఁగి
ధరజాతతోఁ గూడ ధన మిచ్చినట్టి
యరవిందనాభుఁ డయ్యష్టాక్షరమున
సవిభూతికముగ నిజస్వరూపంబుఁ
బ్రవిమలగతి నాకుఁ బ్రకటించె నదుమఁ
బదిపద్యములఁ జెప్పి ప్రమదంబుతోడఁ
జనుచుండె మఱి సాష్టకతథాగతులఁ
బంకజోదరులఁ బొంబడి నానుపాలు
నంకించి మఱి నాటుయుఱుపదిపాట్లు
వర్ణపరేయను దశావతారముల
వర్ణించి యాతరువాతఁ బదింట
ఘనవిషజ్వాలలు గ్రక్కు సర్పంబు
నొసఁ జూడి యొకయింట నుండుచందమునఁ
గదలి నెన్నడుమ భగ్నంబైనయోడ
వడఁకుచుండెడి యోడవానిచందమున
వడిఁ గోసి పాఱు ప్రవాహంబుచెంతఁ
బుడమినుండెడు మహాభూజంబుసరణి
నిడియుంగఁ దుదమొద లేర్చు కాష్ఠంబు
నడుమఁ జీమలపంక్తి నడిచెడుకరణి

నడపకపాటు నట్టేటిలోఁ జిక్కి
కడుభీతి నొందు సృగాలంబుభాతి
తాపత్రయోర్మిసంతతుల చేపారు
నాపూర్ణసంసార మనుపయోరాశి
లోలత మునిఁగి తేలుచు నున్న నన్నుఁ
బాలించి దరిఁజేర్చు పరమేశ! యనుచు
నీలీల నొప్పు వేయి న్నెనుబదియు
నాలుగుపాటల నవరసస్ఫూర్తి
నెక్కొని తనలోన నిండారి పొంగి
వెక్కసం బగుభక్తి వెలిమించె ననఁగ
నిరవుగనకు మహాశ్రీవచనాఖ్యఁ
బరఁగుప్రబంధ మర్పణముఁ గావించి
మున్ను గైకొనినసొమ్ములు నంబరములు
నన్నియుఁ దెచ్చి శ్రీహరికి నిందిరకు
నతనిభక్తులకు సమర్పించి పెక్కు
నుతులు గావింప నమ్మునిలోకవిభుని?
ఆరంగపతి మెచ్చి యాళ్వారు నపుడు
చేరంగఁ బిలిచి మచ్చికఁ గౌఁగిలించి
యీావనజాత్మజుం డీశేంద్రముఖులుఁ
గావించుపూజలు గణుతించిచూడ

నీవు గావించు మన్నిజభక్తపూజ
కావగింజంతకు నది యీడు గాదు
కడపటి యోగివర్యంబు నామిగాఁడ
నుడుగక కావింపుచున్న యర్చనలు
యోజనై నీ సేయుచున్న భాగవత
పూజతోడను సరిపోల్పఁగఁ దగునె?
భాగవతోత్తమ! పరమప్రపన్న!
యోగికులోత్తంస! యురుభక్తిచరిత!
యనుచు నిర్జరముఖ్యు లాశ్చర్య మంద
జనులెల్ల నన్ను సేవనిఁ గొల్చెదరో
యాలీల నిన్నుఁ గొల్తురు రఘులవైష్ణవులు
నీలీల మీరల నీప మ్మురచు
గొలువని వాఁడు భక్తుఁడు గాఁడు మిమ్ముఁ
గొలిచినవాఁడె భక్తుఁడు మాకు ననుచు
వరమిచ్చి కడు గారవంబు పైవాఱఁ
బరకాలు నీక్షించి పలికె వెండియును
గ్రమమున నీచేతఁ గరుణతో నింక
నమితకైంకర్యంబు లవధరించెదము
అనుచు నానతి యిచ్చి యతనిఁ దోకొనుచుఁ
దనపురంబునకు నత్తఱి నేగుదెంచి

సిరితోడ నెనలేని సిరితోడఁగూడ
నురగేంద్రశాయియై యుండె నుండుటయుఁ
గొన్నిదినంబు లాకుసుమాస్త్రతండ్రి
చెన్నుఁ గన్నారంగ సేవింపుచుండె
నటమీఁదఁ బరకాలుఁ డావేంకటాద్రి
కటకనివాసుని కథలుఁ జిత్రములు
సరసభావంబులుం జక్కందనములు
సిరులు నొయ్యారంబు చెలువంబు కలిమి
నటనలు నునికియు నయగారిపసలు
నటియింపు సిగి పిన్నాణంపువగలు
ప్రాయంబు నెఱి ప్రతాపంబు రాజసము
సోయగంబునుఁ గడుఁ జోద్యంబు గాఁగఁ
గొనకొని యలశఠకోపాదికృతులు
విని విని క్రొత్తగా వేనోళ్ళఁ బొగడి
పలుమఱు విని నాగపతి శైలపతికి
వలచి యాతని జూడవలయు నటంచు
నలఘుమానీంద్రుల యనుమతిఁ గూడఁ
జెలఁగి శ్రీరంగరాజీవాక్షుచేత
ననిపించుకొని తడయక మున్ను గొలిచి
చనుదెంచు తనభృత్యజనమునుం దాను

సేవించువారి కిచ్చి సమ్యగ్జయములు
కావేరి కన నొప్పు కావేరి దాఁటి
శ్రీనిధి లోకవశీకరదేహు
శ్రీనివాసుని భక్తి సేవించుకొని
నగరశైలములుఁ గాననసమూహములు
నగసంతతులుఁ బెక్కునదులును గడచి
యాయనంబు నాకు జాగరి కెంపు మాడు
పయనంబు లవి కొంక్కపయనంబు గాఁగ
నయగుణుఁ గాంచి నరసింహారమున
నరవిస్మరకోకబలాకులు బహుమ
మేలిమి చల్లపెన్నేరలతో నుంటి
పాలేరు నవ్వలి పాలేరు చేరి
యెడగున్న తలచూపనీకుండ నుట్టి
పసు నెండవడి బెబ్బవడిఁ దబ్బపడుచు
శ్రమమార వానదీజలములఁ గ్రోలి
కొమరారు నయ్యేటికురంగట నొప్పు
పుప్పొలనత్తావిఁ బాదంబు తేనియల
తుప్పరవడునెల దోటలో నిలిచి
బడలి యాఁకటఁ జుబ్బపట్టులఁ బల్లె
*బడుసర గానక పరగెడిత్రోవ

*వడుసర

మఱిచూడ మిట్టాడు మానిసి లేక
మెఱయువేఁడిమి మిటమిట నొండ గాయఁ
దనయుఁ డాఁకలిగొనఁ దాఁ జూడలేని
జనని కైవడి లోకజననీవిభుండు
ఆవేళ శ్రీకాంచికాధీశుఁ డైన
భావజాతునితండ్రి భక్తవత్సలుఁడు
హరియష్టభుజకరుండును నృసింహుండు
కరుణించి భక్తునాఁకలిఁ దీర్పఁబూని
వరశుఖడ్గంబును నరములమెడయు
కరము వ్రేలెడు *పిడికెడు జన్నిదములు
నొలయువెన్నెలనవ్వు నూర్ధ్వపుండ్రంబు
మలయునిగ్గులతిరుమణివడంబులును
వ్రాలినబొమలు లోవఁగినవీఁపు
వ్రేలాడుతోళ్లతో వెలయునెమ్మేను
నదరుడెందము లాలనసలారుచున్న
వదనంబు వడవడవడఁకుసొదలయు
వదలుపింజల నిడువాలుధోవతియు
నొదవిన వలకేలియూఁతకోలయును
బోలఁగాఁ జుట్టినపొత్తిపాగయును
దూలగట్టిన వెడతోఁపుపచ్చడము

*పిడికెడు

సంకేతాకేలిపంచాంగంబు ముష్టి
చంకఁ బ్రేలెసత్తాళి చలిదిపూటయును
దగనలవడఁ జేరి తనుఁజూచువారు
మొగిద్వాపరమునాటి ముసలిగాఁ దనఁగఁ
దడబాటు నడల నత్తఱి వచ్చి వచ్చి
బడలినగతి గుఱుపడము వెచ్చుచును
ఉరుభక్తి చెంతవా రొకయింత విసఁగ
సరవిబోధ్వయ మనుసంధించుకొనుచు
నిష్ఠానురాగుఁడై యిట్లు భాగవత
వృద్ధభావముఁ దాల్చి వేదవేద్యుండు
నాత్తోఁటలోనికి నరుదెంచి సుమిత
చూతంబుక్రింద నిల్చుట విలోకించి
పరకాలుఁ డప్పు డాపరమవైష్ణవుని
చరణాబ్జముల చక్కఁ జాగిలి వ్రాలి
యల కేలిముష్టి పంచాంగంబు గాఁగఁ
దెలిసి నా కిప్పుడు తిథివారసరణి
దినయోగములు తేటతెల్లంబు గాఁగ
ననయంబుఁ బరికించి యానతీవలయుఁ
గడుదవ్వు నడచి యాఁకలిగొని యొండ
వడఁ జెందినాఁడ దేవరదాసునకును

దిరిచి మీ రిష్టము తెచ్చినచంక
చరిదిలో నింత ప్రసాదింపవలయు
నన నవ్వి యావైష్ణవాగ్రణి కరుణ
దనరార నాపరాంతకున కిట్లనియె
శ్రీవిష్ణువాగంబు శ్రీవిష్ణుతార
శ్రీవిష్ణుతిథియు సందేహింపవలదు
వాకొన నీకు సర్వగ్రహంబులును
నేకాదశమునందె యొసగియున్నారు
వాకొననేల సర్వము భద్ర మింక
నీకోర్కు లీడేరు నీకోరినట్లు
పనుపడ నీకు నీభటులకుఁ జలిది
పెనువొంద నేఁ బంచిపెట్టెద ననుచుఁ
దెలివెండిరేకుల తేటఁగిలించు
పాలుపారు నునుపోఁకపొత్తిఁలోపలను
సలలితదివ్యాతిసౌరభభూజ
ఫలచిత్రరుచులఁ జూపట్టి యెంతయును
నమృతాంశుమీఁది చాయల గేలికొనుచు
నమృతమయం బైనయట్టియాచలిది
పరికరములఁ బెనుపడునూరుగాయ
పరిమళంబుల వారిబడలిక ల్వాయ

నమదపవర్గమునకు నమ్రశిరంబుఁ బెట్టి
కమలాక్షుగతి హస్తకమలంబుఁ *దొడిక
పరకాలునకు మున్ను భక్తి దైవాఱఁ
గరమున నొకపిడికెడు ప్రసాదించి
కడమతద్భటులకుఁ గ్రమమేర్పడఁగఁ
పిడికెడు పిడికెడు పెట్టఁ బెట్టుటయు
నలసుధారసపాను లైనదేవతల
గెలిచి నాఁడుముఁ బవిత్రపుత్రై రక్షకు
పరకాలుఁ దలఁచి యా భక్తవత్సలుని
చరణపద్మములకుఁ జాగిలి మ్రొక్కి
యెయ్యది మీనామ మెందుండి యిటకు
నయ్యా! వేంచేసితి రానతిం డనఁగ
ననిశంబు కాంచికి నపరభాగమున
నుసికిగా నెలకొని యుండుదు నేను
ననుసాష్టభుజకర నరసింహుఁ డందు
రనుచు నంతర్హితుం డయ్యె నాకరణిఁ
గని పరకాలుఁ డక్కజ మంది యితఁడు
ననుఁ బ్రోవవచ్చిన నళినలోచనుఁడు
కాని వేఱొక్కఁడు గాఁ డంచుఁ బొగడి
యానందబాష్పాకులాక్షుఁడై †పొంగి

*దొడిగి. †పొగడి.

కరుణ నాపై నయోఁకలి చూడలేక
యరుదెంచి నా కమృతాన్నంబు వెట్టెఁ
దననామ మడిగిన దయతోడ నవ్వి
పునుగ కెప్పుడు సాష్టభుజకరుఁ డైన
హతహేమకసిపుండ ననియె నేవేలు
పతఁడె పంచేషు పంచాయుధాబ్జములు
ధరియించి యసురడెందము విదారించి
శిరముఁ జీరిన నరసింహవిగ్రహుఁడు
నతఁడె శ్రీవామనుఁ డతఁడె విష్ణుండు
నతఁడె యాదిమకిటి యగువాఁడు నతఁడె
యతఁడె నాకులదైవ మనుచు నొసవఁ
బ్రతిలేని యొకపది పాటచేఁ బాడి
పయనంబుగతి కతిపయదినంబులకు
నయకరం బైన శేషాద్రివెంగటికిఁ
జని సంతసించి యాశైలరాజంబుఁ
గని శ్రీనివాసునికరణిఁ జూపట్టి
నాయద్రిరాజంబు నారోహణంబు
సేయంగఁ జంకించి చిరభక్తిపరత
మొనయంగఁ దత్పాదమూలంబునందు
ననురక్తి దివసత్రయంబు వసించ

నాసద్వ్యపనయుండు కేశవాసకేశ్వరుండు
భాసురమణికోటిసౌత్కర్ష్య మెసంగ
కనకాంకకింకిణీకనకహారుండు
ఘనతరోజ్జ్వలదివ్యకనకచేలుండు
ధృతరత్నపుష్పకీలితహేతి
తతచిత్రమేఖలాదామాభిధాని
వరదానకటిదేశవర్ణితకరుండు
కరపల్లవాగ్రసంగతచక్రధరుండు
హారకేయూరభూషాదిధరుండు
చారుమౌక్తికకంఠసరసకంధరుండు
తులసీదామకౌస్తుభవిభాసితుండు
లలితవిగ్రహుండు శ్రీవత్సలాంఛనుండు
ఘనక్షేత్రాలమేలుమంగా *వత్సలుండు?
కుటిలనీలాయతకుంతలోజ్జ్వలుండు
సరసిజపత్రవిశాలలోచనుండు
నిరుపమసాంకవనీరసేచనుండు
వరదరస్మితశోభివదనమండలుండు
మరకతమాణిక్యమకరకుండలుండు
భాసితరత్నచిత్రకలలాటుండు
నీరజమిత్రసన్నిభకిరీటుండు

*వత్సలుండు

నగునట్టి శ్రీవేంకటాద్రినాయకుఁడు
జగదేకనాథుఁ డాశ్రితుకాలునకుఁ
బాడకట్టి తనకరముల మేను నిమిరి
వడదేర్చి లాలించి వరదుఁడై పలుక
†నావేల్పువేల్పు తెప్పార్పక చూచి
భావించి సేవించి ప్రణుతి గావించి
యాదేవదేవుని యనుమతిఁ గూడ
నాదండ శోభిల్లు నతనిమూర్తులను
సేవించి యాపరజిత్తు క్రమ్మఱను
వేవేగ శ్రీరంగవిభుని సేవింప
నరుగుచు సకలదేశాధినాయకులఁ
గరమర్థి నిచ్చలుం గానుక లొసఁగ
వరసువర్ణాదిసువస్తువు ల్గొనుచు
నరవి రంగమునకుఁ జనుదెంచె నప్పు
డావేల్పురాయని యడుగుదామరలు
సేవించి ప్రణమిల్లి చిరతరభక్తి
లలిమించువేల్పు సీలపుచందరాల
నలుపారు నల్లసేనపుజంగరాల
నలఘువైభవముల నట రెండుసాల
ములును వంటిల్లును మొదలుగాఁ గలుగు

---

†నావేల్పు తేని

కావేరినిలయుఁడై కర్త్యాంశ లాకు
గావింతు ననుచు సంకల్పంబు చేసి
గట్టిగా సాలయుగ్మము మహానసముఁ
గట్టించి నాల్గవకలుకోటఁ దీర్చ
నవరింప దొరఁకొనుసమయంబునందు
భువి నెన్నఁదగినశిల్పులు *ననిశంబు
†ఘనులైన మఱి తెక్కుఁ గలిగినమేటి
పనులవారల బడి పనులవారలును
పరువడిఁ దమతమపనులకు నమరి
దొరఁకొని సేయంగ వొడమునత్రజ్ఞని
బలుపుకొండలు రేకబడ నింత మలఁచి
యులువకట్టులువోసి యులు లోలి నాటి
పసలుమించఁగ సూత్ర పట్టినపగిది
విసువక గసివోటు వేయువారలును
గూటంబు లులులుఁ జేకొని యవలీల
గాటంపుకొండ లొక్కట ప్రేలి వ్రాల
ననయంబు వెఱఁ గంది యనిమిషశిల్పి
గని యోటువడుచుండ గసివోటు వైవఁ
గప్పాల దూలముల్ కంబాలు వలుద
చప్పటిరాలు నచ్చంపుబోదియలు

* నీమిదంబు, నిమ్మఁదంబు, † ఘనులౌచు

*కదళికాద్వారశాఖలు కోణాగ్రలును
మొదలైన సుపాదములు చిత్రగతులఁ
బడి పనివాండ్రు నిబ్బరమున సన్న
బడియలుపూని సంభ్రమము రెట్టింప
లాపునం గదిసి †హేలల్ల యటంచు
మేపిది వడి బండ్లమీఁది కెత్తుచును
ఆకృతిఁ బోవనియట్టిదూలములు
చేరి మూఁకలు గట్టి చిట్టెలు గట్టి
యొగదిగరవముల హేలల్ల యనుచు
నగపడి యపి మోచి యరుదెంచి వారు
ధర జలాంతము శిలాంతముగ శోధించి
వసుసలోపల ‡గుండ్రవక్త్రంబు సేసి
యిసుము జల్లియు నైచి యొనయ గట్టించి
వసిబారి మాకున వడిఁ గూరుకొనుచుఁ
జప్పటి గావించి చదురపానంబు
నొప్పగావించి మై నొక్కొక్కరాయి
వరుస నిల్పుచు రసవర్గంబుతోడ
బెరయించి యిట్టికె పెట్టజల్లియును
సందడి బొక్కలో సంకుసందులను
దాదడిగొనఁగ బెందడివేయువారు

* కదలని † హెల్లల్ల ‡ గుండ

పొందికలకు [illegible]
సందుపదారకయుంచె [illegible]
సూత్రంబులు వాయు[illegible] [illegible]
చిత్రంబుగాఁ బడిఁ జేయు మహా[illegible]
నగుచు నీకతిఁ [illegible]
తగనొక్క యెడ [illegible]
సందు[illegible] నొక్క[illegible]
నిందు[illegible]
చెలువ [illegible]
మలయుంగ [illegible]
నాలోకలనము నేఁడు [illegible]
మీలీల యాలని [illegible]
నేమిసేయుదు [illegible] నిచ్చుఁ [illegible]
యూమీఁద నొక్కయుపాయముఁ దలపోసి
యతనిఁ జేరంగ వేగి [illegible]
డతిభక్తిఁ [illegible] యోగీంద్ర!
పరిపూర్ణహృదయ! యెప్పగిది నిచ్చటికి
నరుగుదెంచితిరి నా [illegible]
నన విని యయ్యోగి మహాయోగినాథుఁ
గనుఁగొని ప్రణమిల్లి క్రమ్మఱ బలికె

నెనలేనికమలాలయేశ్వరు నూట
యెనుబదితిరుపతు లేను సేవించి
వచ్చి యిచ్చో నిల్చి వనజాక్షుమీఁది
మచ్చిక యోగసమాధి నున్నాఁడఁ
గ్రమమున నిన్ను నేఁ గనుఁగొంటిఁ గానఁ
గమలాక్షు నిప్పుడ కన్నయ ట్లయ్యె
నని యోగదృష్టిచే నాపరకాలు
నునికిఁ గన్గొని వెండియును జాఁగి మ్రొక్క
మ్రొక్కినఁ బరకాలమునికులోత్తంసుఁ
డక్కజపడుచుండ నతని కీర్తనియోఁ
తుహినాద్రిపై వరదుని నరసింహు
మహితాష్టబాహు నిర్మలగుహావాసి
వేడుకనీవు సేవించితే యతఁడు
తోడ మాటాడు భక్తులఁ గూడి యెపుడు
నన విని వెఱఁగంది యా యోగి మగుడ
ననియెఁ బ్రేముడిమీఱ నరిశమునుసకు
నతఁడు నాతో మాటలాడునా యనిన
నతఁడు నీతో మాటలాడు నాపూట
యని యోగి తుహినాద్రి కనిచిననతఁడుఁ
జని హైమశైలాగ్రసదను నృసింహుఁ

గీ. ప్రొక్కి మానసవశులైరి యపుడు
తనభక్తిమాట తథ్యము సేయఁదలఁచి
మహాయోగికో మాటలాడ నమస్కాని
దూఱుముందినొకఁ బాయకయుండె నంతఁ
బరకాలుఁ జాకట్టు *ప్రాకార మెల్ల
నమవాకఁ గట్టించి యంతటిమీఁద
ముదమున సఫలమైన మానసకోటి
యడియునుంగట్టించు నాస్త్రం బలంచి
యేమిసేయుదు నింక నివాలమునకు
హేమంబు చాలంగ నెటనుండి వచ్చు
నని తనమోద్ద జాయఁగఁ గొల్చియున్న
యుచితములైన యేకాంగవీరులను
రాయవాంగలఁ బార్థ్యరసికశేఖరుల
నామెపం బిల్చి రహస్యంబునందుఁ
బన్ని యీమహానవ ప్రాసాదమింక
నెన్నిలాగులనైన నీవేర్పవలయు
నలవిమీఁరిన దీనికై యిటమీఁద
బలువైనధనము సంపాదింపవలయుఁ
గాచిద్రొంగిలి తేరఁ గలరె వేవేగ
మీచేత నగునె యిమ్మెయి విచారంబు?

---

* ప్రాసాద

అన విని యనుచరు లాపరాంతకున
కనికి నేర్పులును సాహసములు మెఱయ
భావించిచూడ నీబంటులసత్త్వ
మీా నెఱుఁగవె విను మిన్నియు నేల
వదలక మాండలేశ్వరునైనఁ గాఁచి
కోడకక తెరువాటు గొట్టనోపుదుము
పగలు చూచినసొమ్ము పగలు తేఁగలము
మిఁగిలినకడిమినెమ్మోయిఁ దివ్వారాని
తాలముల్ గడియు లుద్ధతి మోప ప్రిలి
ప్రాలించు పెక్కైనబదనిక ల్గలవు
పాతాళమున నున్న బలువిధినైన
జాతిగాఁ జూపువంజనములు గలవు
మహీా నెవ్వనైన రెమ్మల నిద్రపుచ్చు
మహిమలం గలచొక్కుమందులుం గలవు
ఇత్తఱి నిడుచేయి నెఱుఁగరాకుండఁ
గత్తెరసొమ్ములు గత్తిరింపుదుము
ఇలలోన నొండొరు నెఱుఁగరాకుండఁ
గలయ నామడమైనఁ గన్నపెట్టుదుము
అని యిట్లు తమదుసాహసములు చెప్పి
యనిరి వెండియు శాత్రవాంతకుతోడఁ

గను చిత్రమైన నాట్యశాలికి దక్షిణ
బహుమణీ మయానేకస్తంభంబులను
అసమాన మగు వరిధుపాలంకృతము
పరిఁడిచే చైనులు ప్రమదంబులోన
గొప్పగాఁ దముకులసుమదిఁ జేయించి
యొప్పంగా నేకనుశీయుడు నక్షత్రమునఁ
గప్పించి యందు వాకనకంపు ప్రతిమఁ
జెక్కినా రేమి చెప్పెదను! సూత్రధారు
యచ్చినా మన మనంబర్ని యము దాదు
గొబ్బున దిద్దెదఁ గొడశేర యమన
గను సంతసిలి వరకాలుఁ బాధ ... ల
నెసపక కౌఁగిట నిరియంగఁ జేచ్చ
తాను వారలు సాగత్ప్రకారములు
పూని చేవేగఁ దత్పురమున కరిగి
యచ్చట నున్న రాష్ట్రాచార్యవసతిఁ
జొచ్చి యంతయుఁ బాఁగఁజూచి మెల్లనను
దలుపు వాకిలియును ద్వారబంధమును
దెలియరాకుండ నెంతే చిత్రగతుల
నమరు లేకుండ నేకాంతంబు గాఁగ
నొదవ సంతసేసి యున్న యాగుడికి

నచ్చఁగా లోని హేమాకృతిఁ జూడ
వచ్చువారికిఁ గనవచ్చుమాత్రం బె
కడుఁ జిన్నపోరణ కంత గావించి
యడరంగఁ బరకాలుఁ డచ్చోటి కరిగి
యాలోనిబింబంబు నాక్రంతగుండ
నాలోకనము సేసి యాత్మఁ జింతించి
తనబంటులును దానుఁ దడయక వెడలి
చనుదెంచి యాపురస్థలి ఱొంకిఁ జేసి
యనుచరవర్గంబు ననురక్తిఁ బిలిచి
యనిమె నేకాంతంబునం దొక్కనాఁడు
పోలింపఁ గుచ్చితములకెల్ల మిగుల
నాలయం బైన యీయాలయంబిప్పు
డేవెనఁ దుదమొద లెఱుఁగంగరాక
భేదింపరాక యభేద్యమైనదియుఁ
గటకటా! భూమిలోఁ గంటిమి కాని
యిటువంటిసదనంబు లెందైనఁ గలవె
యేపాపజాతి దా నిది చేసె నొక్క
చూపట్ట దింతయుఁ జొరవచ్చుత్రోవ
పనుపడునట్టి యుపాయ మిం కేది
యనుచుఁ గొండొకతడ వాత్మఁ జింతించి

క్రచ్చఱపిపాంతరంబున నుండి
వచ్చినయట్టి కుమారునిఁ ద్రుంగి
యనునేఁడు బైన యీయూరువారి ప్లు
సవరించె నని సనసవ గాఁగ విఁటి
నే నెనరంగంగల విహారాత్మమహిమ
మాచుగా నెఱిఁగి క్రచ్చఱ వత్తు ననుచు
నేవచ్చునంతాఁక నిచ్చోట నూర
లేవలయాలంతిహో మెుడ నెకంచుడు
మునుమునా వచ్చినమున శేషయుండుఁ
జనుపత్తె పెపురాఘున నంబుఁ బాలి
నాకైన నపటి నంబాలంబు వాఁ
జేరి యమెహ్యా యని తీర మింత మాంచి
కనుపెట్ట మెుక నాగతహేమునకుని
గడి నెచ్చి చోపులు గొంపోయి రకట!
యనుచుఁ గంనాలిహా నవరంబు వినఁగ
ననుచుండునను యుంబునం బొక్కనాఁడు
ఆమేటికడిఁ గట్టినట్టి మాకొప్పి
యామాట విని నెఱఁ గంది పొక్కుచును
జిత్రమైనట్టి యాంశిఖరంబుమీఁద
సూత్ర మేగతిఁ గాంచి చొచ్చెనో వొంగ

యన విని పరకాలుఁ డరయు వివాని
యనువున నతని కిట్లనియె నవ్వుచును
జెలువార గుళ్ళకు శిఖరంబులుండుఁ
గలనె సూత్రంబు లాగడములును గాక
యన విని శిల్పి లేదను జెప్ప శిఖర
మున యేనపో సూత్రమును నిల్పినాఁడ
నిరుచుట్లను శిఖరంబు నేదేశమూర్తుల
తిరమొందఁ ద్రిప్పఁగఁ దిరుగుంగవచ్చు
నన విని మోదించి యావిదంభధనుఁడు
చని నిజభటుల కీచందంబు దెలిపి
పనివడి యాయుత్తపడి వారుఁ దాను
నొనఁగూడికా క్రణమ్ము నొకనాఁటిరాత్రి
గ్రక్కున నరిగి సౌగతసురనిలయ
మెక్కి యాశిఖరంబు నేదేశమూర్తు
ద్రిప్పినంతనె యది దెరలినం బట్టి
చప్పుడు సేయక జగతిపై డించి
యాలోనఁ దనచెలి యలిప్రాణనాథు
వాలోని కనిచిన నతఁ డేగి మఱియుఁ
దడయక నంతరాంతరముల నిడిన
గడియలు బీగము ల్గదలింపలేక

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
తనయుక [illegible]
[illegible]
మఱఁది [illegible] మున్నటికి [illegible]
కలంతి [illegible]
గొలుసు [illegible]
కించినఁ జక్కఁగా [illegible]
కాంచనరచితసౌగతమూర్తిఁ జూడ
నానతి మఱియు లోహంబున రాగి
సీసబిచ్చడములఁ జేసియున్నట్టి
సుగతబింబంబు లాహరాస నీక్షించి
బెగడొంది పలికె నభేద్యవిక్రముఁడ!
తముఁ జూడఁగా లోహతనువుల మరయఁ
దమవంకవచ్చు నాపాయంబు గలదె
యదివో కాంచనమయుం బైనట్టిరూప
మదయతం దమ కిడినట్టియన్నంబు

కౌమరార జైరులగురుపు దా ననుచుఁ
దమనోరు గట్టి యంతయుఁ దానె తినును
దానినే గైకొమ్ము తడయక రత్న
మానిత భూషణమయ మైనదాని
ననినఁ దత్కనకబింబాప మైనట్టి
ఘనశక్తి బెగడి దగ్గన మింటి కరిగె
పరకాలు సోదరిపతి యంత బాద్ధ
గురుహేమబింబంబుఁ గొలుసునం గట్టి
కదలింప నాసన్నఁ గని మీఁదివార
లది యందుకొని యంత నతని గ్రమ్మఱను
అలగొలుసునఁ దొంటియట్ల నెన్నడుమ
బలసి చేఁదుకొనంగఁ బరకాలుమఱిఁ
తలదాఁటి చిక్కినఁ దనుపు తచ్ఛిఖర
బిలము పట్టుకయున్న బెనఁకువ సేయఁ
బరమభాగవతుఁ డాపరకాలుమఱిఁదు
యరిదండధరున కిట్లనియె నవ్వేళఁ
గనకచేలాంకుకైంకర్య మీడేరె
ననుసంతసమునఁ గాయము పొంగెఁ దనకుఁ
బలుమరు నింత నిర్బంధంబు సేయ
వలవదు శ్రీరంగవరదుని సేవ

యెన్ని చందంబుల నీడేరవలయు
నున్నవిచారంబు పొందేమి పలుమ
తను విచార లిచట నిర్తక్షించిపోవ
గనిన పాప్థాలు మిమ్ముఁ గడిమిఁ జెండాడి
కైంకర్యమునకు విఘ్నము సేయఁదలఁతు
రింకఁ గొంకఁగ నేల నిదె వేగ వచ్చె
నరయ నర్థంబుఁ బ్రాణాభిమానములు
వరుసతో నేలినవారివి గానఁ
బతి నాకు శ్రీరంగఫణిరాజశాయి
యతనివే తనదుప్రాణాభిమానములు
పతికార్యమునకు నై ప్రాణంబు లొసఁగు
నతఁడు సద్గతిఁ గాంచు నని యండ్రు బుధులు
ఒకగువ్వకై తను వొసఁగి రాసుతుఁడు
సకలలోకంబుల సన్నుతిఁ బడసెఁ
బరతత్త్వమునకుఁ గాఁ బ్రాణంబు లొసఁగ
నరయ నందుల భాగ్య మది చెప్ప నేల
తనతలఁ గొట్టి యిత్తటి నుండనీక
కొనిపొండు వట్టిజాగులు మాని మీరు
అన విని పరకాలుఁ డాకార యనుచు
ననుజాతపతిమాట కందంద మెచ్చి

మోలి నో భాగవతోత్తంస ! నీవు
పోలింప నిహపరంబులు చూఱఁగొంటి
వని వాలు గైకొని యతనికంఠంబుఁ
దునిమి యాశిరముఁ బొందుగ నేలఁ బూని
బలునైన యాజైనభర్మరూపంబు
బలువిడి నాగుడిపై నొయ్యా డించి
పట్టిమంచపుఁ బెనుపల్లకిమీఁదఁ
బెట్టి ముసుం గిడి పెద్దయు వగచి
శవముఁ గైకొనిపోవుసరవి నామంచ
మవిరలబలవంతు లగువారు మోవఁ
దలలు వీడంగఁ గొందఱు రొంపుగడలఁ
బలుపెఱాగులఁ బాడి పాడి శోకింపఁ
గొందఱు కాష్టము గ్గొని యేగుచుండఁ
గొంద ఱింగలము గైకొని చనుచుండ
నీకీర్తి భృత్యు లా హేమబింబంబు
దూరంబు గొనిపోవఁ దొఱఁగురక్తమున
మలయుచుఁ జేనున్న మఱి దిమస్తకము
కలయంగఁ జూచి రక్తముజాడవట్టి
వత్తురో యనుచు నవ్వలఁ బరకాలుఁ
డత్తఱిం గదుదట్ట మగుపొదలోన

నాతల వాంచి హేయాకృతిఁ గానుము
నాతలఁ గడచి తా నరుఁడు సత్త్రక్షి
శ్రీరంగనాథుఁ డాశ్రితవత్సలుండు
కూరిమితోఁ దనకొఱకుఁ గా వచ్చి
భక్తుఁ డైకై వడిఁ బ్రాణంబు వొసఁగు
భక్తికి నాశ్చర్యపడి సంతసించి
కంటిరే నాభక్తు ఘనతరభక్తి
వింటిరే యొండైన వినవించి మున్ను
అని నిత్యవరులతో నందంద బొగడి
వినతాతనూభవు వీక్షించి పలికె
నాకొఱ కిపుడు ప్రాణము లిచ్చినట్టి
నాకేశనుతుని వైష్ణవశిరోమణిని
బొందితో మస్తంబుఁ బొందుగా మగుడ
బొందించి నీముఖాంబుజసుధాధార
నెనయించి ప్రాణంబు లెసఁగింపతోడి
కొనిరమ్ము వేగ సద్గురుభక్తినిరతు
ననఁ జని విహగేంద్రుఁ డరియుముమఱది
తనువున మస్త మత్తఱిఁ బొందుపఱచి
తనమహత్త్వము మహీస్థలిఁ గానుపింప
ఘనతరామృతమూర్తి గాఁగ నెంతయును

బోలుపారు నిజముఖాంబుజసుధారసముఁ
జిలికించి బ్రతికించి చెలఁగించి యతని
గురుభక్తి వేగఁ దోకొనివచ్చి రంగ
వరునిపాదముల కేవల నిల్పెఁ బ్రేమ
నరిదండధరుఁ డంత నాహేమపాడ్ధ
గురుబింబ మీరీతిఁ గొనిపోయి పోయి
కంచుదూర మరిగి చీఁకటివిరిచుక్క
పొడుచువేళకుఁ గృష్ణపురిఁ జేరవచ్చి
యనుచరముఖులకు ననియె దూరంబు
సనువెంచితిమి ప్రజ చాల నాఁకొనియె
బలుమైన రేపటిపయనంబు సాగ
వలయు నేఁ డిచ్చోట వసియించు టొప్పు
దీనికై యందఱు దిట్టగాఁ గట్టి
పూని యొక్కెడ నిల్వఁ బోల దిచ్చోట
నుండరా దిఁకఁ దలా యొకదిక్కు చెదరి
యుండంగవలయు సూర్యోఁడు గ్రుంకుదనుక
నసి వేదబాహ్యమతాసక్తు డగుట
కనయంబుఁ గోపించి యాజ్ఞఁ గావించు
వడువున సౌగతవరమూర్తి రొంపి
మడియుండ నంచు నమ్మాలి లోనఁ ద్రొక్కి

యనుచరవర్గంబు నాంపరాదిగాని
కనిచి తా నటు నూనె నది చూపికొనుచు
నప్పు డామడి సేయు నాంపరాదికాంపు
ముప్పిఁగొను వర్గముల మట్టిఁగోడఁ
గ్రుచ్చిన ముసికోల గొంగడిముసుఁగు
మచ్చుల మచ్చుల మట్టికాగియును
బలువైన కేలియుఁ బట్టికొండ తనకు
నలువడ నడగొంత లనవొక్కఁచున్న
మీఁదైన యెద్దుల మెడకాసీవీఁడ
గోటేరు వైచి నెక్కొని పొక్కికొరుచుఁ
జనుదెంచి యామడిచక్కి నాగేలు
పనుపడఁ గట్టి చెప్పడ మున్ననరుగ
నది గని పరకాలుఁ డాత్మఁ జింతించి
యిది గానఁబడు దున్న నిచ్చిన నీవి
నని యంత నొక్కఁ డుపాయ మూహించి
యెనయ దున్నుచు నెదు రేతెంచువాని
నెడపక తిట్టుచు నెద్దుల మెడలు
విడిచి లో శంకలు విడిచి యిట్లనియె
దున్నినఁ జోళనాథునియాన నీకు
నిన్నాళ్ళు తేరసొమ్మిటు తినందగునె

పుడమి వారలనెల్లఁ బ్రోచి మాతాత
గడియించినట్టి దీకాణాచి నేల
యన్యాయ మేటికి నడుగుము నాదు
మాన్యంబు గాని సామాన్యంబు గాదు
తుదిని యీ యూ*రను దొరరెడ్డి వేఱె
మదిఁ గొంక కొండొరుమాన్య మీరీతి
మన్నెడిలా గెట్లు తొలఁగు నీపనులు
విన్నార మేల క్రొవ్వితి కాఁపువాఁడ
కేనమేటికిఁ గందిగిఁజను గాఁపు
వానిని వేచకెవ్వలఁ జవి గాద
యనుమాట నిజమయ్యె నని వాఁడుఁ దాను
ననయంబు గినిసి వా దడచి యామీదఁ
దగవున కొప్పి యిద్దఱు నేగుదెంచి
తగవువారలతోడఁ దమపను ల్నొడివి
కట్టకానుక లిడి కడపట నిలువ
గట్టిగా నాకార్యగతి విచారించి
యలయున్న సభవార లాయిరువురను
బిలిచి పరాంతకుఁ బిలిచి యిట్లనిరి
యరయంగ నీమాన్య మైనయందులకుఁ
బరగంగ సాక్షిసంబంధంబు గలదె

---

*రిని

యనిన నెక్కుడిగాఁ బలునాఁడె పోయి
రనినఁ బ్రేమము బాలా యాని యనిన
సడర మాత్రోటి దొంతినవెన్నఁ గాత
కిడినప్రేమము చెడఁ గన్యాక్షమాక
దయచు నుండెంగఁ బ్రాహ్మణాసనమె
యనిన సత్యము సేయు నునఁ బరాంతకుండు
తావిష్ణునకు నేఁటికిరము లనాటి
సేవకుఁ దనబుద్ధి జెప్పించి యప్రను
తలఁప మాదేసనగాత దైవజ్ఞ
కులకర్మనామవాక్యముల చెప్పింగుల
బుడమి దాఁ గొలుమనక్కును నేర్పుతోడ
గడించుచు వైకొన్న కానాపి నేల
తలఁపఁ దప్పకనాగోత్రము నాఁడె నేఁడు
పలుమాటు తెల తప్పక నీతిపాక్షి
యని సత్యమొనరించి యలనాటి గొలిచి
జనుపెల్లఁ దను వేయునరణులఁ బొగడ
మునుపు దానున్న సమున్నతస్థలికిఁ
జనుదెంచె రవి యస్తశైలంబు డిగ్గ
నప్పుడాపురనాథుండగు నందసూనుఁ
డప్పలుఁ బాలుఁ బాయస మారగించి

నంపెడగ్గఁ బిల్చి నామభక్తుండు
పంపినయాఁకట బడలియున్నాఁడు
అతనికిఁ బాలుఁ బాయస మప్పములును
హితమతితోడ నీవిచ్చి రమ్మనిన
జానుగా వాని నర్చకుఁడు మస్తమునఁ
బూని తత్ప్రేరణంబునఁ గొనిపోయి
కేవారభూమిచక్కిన గాచియున్న
మహాదేవనుతునకు నది యిచ్చుటయును
బరివారమును దానుఁ బరకాలుఁ డెంతె
పరిపూర్ణముగఁ బసాపడి సంతసించి
త్రిదశేంద్రవంద్యుని దేవదేవుఁ
బదిపద్యములచేతఁ బ్రణుతిఁ గావించె
మదిలోని యలహేమమయవిగ్రహంబు
వెడలంగఁ దిగిచి వేవేగంబ కడిగి
మునురాత్రిఁ గొనివచ్చుమునుపున మఱియుఁ
బనుపడ మంచపుఁబల్లకీలోన
నిరవొందఁ బెట్టి మిన్నేర వేఁటరి
దరిత్రోవ నరుగుచుం దన్మార్గమునకు
సరస నొప్పెడు శౌరిసదనంబులందు
నిరవొందఁ బగలెల్ల నీకీతి నిలిచి

యాదవాయుధాగ్రాల నడుమ నుండ చతులు
సేయుచు నెంతయుఁ జిక్కటికలన
మునుబోలె ప్రద్యుమ్నుఁడు మునివిహార్య శేఁగ
నొదిపోవుచును దర్పగాడి నేఁగించి
ఘనతరం బైన సంగ్రామపురంబునకుఁ
జని ప్రద్యుమ్నుఁ డాకేళిసమయంబునందు
నాపురవరనాథుఁ డై మోక్షమున్న
శ్రీపతి యారగించిన ప్రసాదంబు
ననుచరసంయుతుం డై యారగించి
తనయుంబు గాత్రమ్ము నరుణారి క్రోధఁ
దెలియక యాదుండు కిర్కిటి హాస్యఁ
బిలిపించి క్రోవఁ జెప్పుచు వాసనకని
తనువుము సూర్యోదయం బైనదనక
తనిన వాఁ డాకేతి పనిపెద నడుచు
నరిగి మదోన్మత్తుఁ డై మఱచుటయు
నరిదండధరుఁ డంత నచ్చోటఁ గడలి
చనుచుండఁ దత్పుత్రీశ్వరుఁ డైనయట్టి
వనజోదరుఁడు భక్తవత్సలుఁ డపుడు
బాణకృపాణచాపంబులునుభయ
తూణీరములుఁ దాల్చి తోడనే నడువఁ

డెలమేలవార నేతేర నామేటి
విలుకానిఁ బరకాలవిభుఁడు వీక్షించి
యెయ్యది నీనామ మెద్ది నీయునికి
యెయ్యెడ నాతోడ నెఱిఁగింపు మనిన
నరయంగ నను జగదభిరక్ష యంత్రము
పురుడింప సంగమపురితలవరిని
జూసిక మీా రొంటిఁ బోయెద రనుచుఁ
దోన నేఁచును మాకుఁ దోడువచ్చితిని
అనుచు సంతసాత్ముండైన దండమున
ననయాంబు వెలఁగింది యాపరాంతకుఁడు
ఆనందబాష్పంబు లడరంగఁ బొగడి
శ్రీనాథుఁ డని యచ్చుఁ జింతించి యెఱిఁగి
దశరథసుతుని నాతనిహృద్యపద్య
దశకంబుచేత నెంతయు సన్నుతించి
మునుకొని శ్రీరంగమున కేగుదెంచి
కొనివచ్చు నలబౌద్ధగురుమూర్తిఁ బోన
గొనవ్రేలిమాత్రంబు గొట్టించి డాఁచి
ఘనమైన కాంచనగాత్ర మంతయును
నఱకించి కరఁగించి నాణెంబు సేసి
కొఱదీర మూఁడవకోటఁ గట్టింప

నాకాలయమునను భక్తాగ్రగణ్యుండు
శ్రీకాంతుఁ డైన ప్రాగ్రేసరునతికిఁ
దనదు ప్రేమమీ సుమహాకైంకర్య
మొనరింపు మంచేసి యొకనాఁ డిరంబు
జాయుం *బ్రహారంబు చనుదెంచెఁ జూచి
యాయొకఁ బరకాలుఁ డాత్మఁ బోషించి
కడిఁది సూత్రంబునంగితి నాల మిప్రసు
నడిచాయ వచ్చి వైష్ణవగృహంబునను
వినరింప నితనిని వేశ ముంకులకుఁ
డివియకుంచనంగాను తిప్పయుంగాను
కమలాగ్రచనుని కైంకర్యంబుకంటెఁ
గమలేశభక్తుకైంకర్యంబు ఘనము
వేసర కబ్బునదివేశేంద్ర భక్తి
సేసేత హరిపూజ సేయుటకంటె
నొకభాగవతునకు నొకమాఱు పూజ
యకలంకమతిఁ జేయ నధియ మిక్కిలియు
అనుచు నేకతమున హరుఁడు పార్వతికి
నొనరఁ బద్మంబున నుపదేశ మొసఁగెఁ
గావునఁ బరమభాగవతగేహమున
కేవలఁ బుట్టినాసిత్తు నీకోట

* ప్రకారయం

యనుచు నావరణంబు నాగేహమునకు
ఘనతరావణంబు గాఁగఁ గట్టించె
నావిధంబెల్ల భక్తాంఘ్రిరేణుండు
భావించి వైష్ణవభక్తికి మెచ్చి
యిష్టార్థపరకాలుఁ డిట చేయునట్టి
యుపకారమునకుఁ బ్రత్యుపకారముగను
తెనుపొందఁగాఁ బిడ్డ పేరిడవలయు
ననిమాని మది నెంచి యాత్మజుభాతి
యనిశంబు దామంబు లర్పించునట్టి
తనదుపువ్వులనాఁకఁ బరగుకర్తికిని
అరిదండధరునామ మనువొందఁ బెట్టి
పరమానురక్తుఁడై పరకాలుఁ డంత
వరగోపురంబును వంటసాలయును
గరమర్థి గణజంబుఁ గట్టింపఁ దలఁచి
కలయ నాచార్యులఁ గాసీల నపుడు
బిలిపింప వారలు పెనుజన్నిదములు
చంకల శిల్పశాస్త్రములపుస్తములు
వంకవోఁ జుట్టిన వలుదపాగలును
గొలది రేఖలు వడిఁ గోసినయట్టి
మొలమించి వలకేలి యినుపకమ్ములును

నలవడ శిల్పశాస్త్రాగమవేత్త
లలఁగాంతికునకు హస్తము లొప్పగిచి
చేకొన నిలువ నిక్షేపించి భాగవత
పారిజాతంబు [illegible] ల్లిరిమొ
నపుంగొని మరాక లిన్నాక్ష్య త్రమూన
పడితిరి [illegible] శ్రీకంఠ [illegible] కుఁ
బడిన నేనుమ్మ్యా [illegible] పెల్లి
[illegible]
ఒక్కనాఁ డిమ్మాళ్ళ [illegible] తమ మీఁద
నక్కఱ [illegible] నా [illegible] పురంబు
ననుపొంద [illegible] దమయుమ్మా [illegible] నసనము
నొసఁగించు [illegible] యు [illegible]
వేసేఁగ వాసు నప్పొకనిష్కనులుఁ
గావింతు మని రెంటిప్పి [illegible] వచ్చి
తమకు నిపలయుగ్గము నే నవ్వుకు
తమకించి యుండుఁ గొండజూ తమ్ముఁ జూచి
తమచేతికాసు లిఁ నవకను మెసవి
క్రమమున నియమాదిగములు సేసితిమి
అలవడఁ దముసేయునట్టిమాపనులు
కొలుపలే వనిమొప్పగొనుటయు లేమ

విదితంబుగా నూఁకు వెనకకు మీఁకు
ముదలవెట్టెడు లెక్క ముదలవెట్టించు
చేకొని యేమిసేసినయుండుఁ గడమ
లేకుండఁ జూచి పాలించు మాసామి
చప్పటికుముదంబు చదరపానంబు
కప్పుచూరులు కంబకాళ్ళు పద్మకము
నాగి మహాజగతియు నుపజగతియును
దగిసగట్టును గపోతము సంతసయును
మొదలైన తమపని మొగములలోను
గొందవ కీసుంత చేహారకయుండ
నీసునం దవిలి దా కీకేకెఁ బనులు
చేసేతఁ దమచేతఁ జేయుచున్న
కాసిడు తమకొక్క కాసిడుఁ సరికి
జేసికి గొల్లాడి పెనఁగిచూచితిమి
అన విని హరకాలుఁ డాశిల్పివరులఁ
గనుఁగొని యొంతయుఁ గరుణ వాటించి
సారసభవముఖుల్ సహింపలేని
శ్రీరంగవిభుసేవఁ జేయువీరలకు
వ్యర్థంబు మిగుల ననర్థంబు నైన
యర్థమిచ్చుట కొంత యని విచారించి

పరమార్థమునకింకఁ బరమార్థ మిచ్చు
బరయుఁ బ్రత్యుపకార మరుమఁ గావేరి
ఘనవేగమున వెంబడి కేతెంచు జనుదు
కొని వార లోకనాథుని రహస్యముగఁ
బిలిచి కాంచనములు పెక్కుగా నొసఁగి
యలఘుమీకిచ్చెదనం బడి తెప్పలంచుఁ
గాసించుచున్న మాకాపులనెల్ల
నాసమ్మతమున నీనావ యెక్కించి
కొంచక నట్టేటఁ గొనిపోయి పుట్టి
ముంచి నీవీఁదిచే ముంచిరమ్మనుచు
నమకట్టి తక్కకజనము పెక్కించి
క్రమమున మీకు నీఁగలధనం బెల్ల
నవరింతు లెక్కతో నవరి నయ్యేటి
యవల శ్రీనీపతీర్థాంతరంబునను
ఉరుతరనిక్షేప మున్నది తనది
వరుసతో నావెంట వచ్చెద రేని
యని వారి నందఱి నాపుట్టిమీఁద
ఘనమైన యొకమూఁక గాఁగ నెక్కించి
తాము న్నయవలికి దాఁటి కాసీల
నామహాసింధుమధ్యమున ముంపించి

ముకుళితహస్తుఁడై మురవైరిఁ దలఁచి
సకలలోకేశ! కంజదళాయతాక్ష!
భవదీయకైంకర్యపరులైన వీరి
భవముక్తులుగఁ జేసి పరమపదంబు
చేరునట్లుగఁ గృపసేయు మటంచుఁ
బారమార్థముగఁ బ్రపత్తిఁ గావింప
లోకంబులెల్ల నాలోకించుచుండ
నాకసంబున వచ్చి యాదివాహనులు
మక్కువ వారి విమానంబులందు
నెక్కించుకొని ముక్తికేగి రంతటను
బరకాలయోగి యెప్పటియట్ల మగుడ
నరిగి తా రంగవిహారి నైయుండె
నట నాగపురిబౌద్ధులాగుడిలోనఁ
బటుతరహేమబింబము లేకయున్నఁ
బొగులుచు నాశ్చర్యమును జెంది సదన
మొగువ బంగరుకుండ యొడయుటఁ జూచి
వడిసినరక్తంబువసువు సచ్చోటి
యడుగులుఁ బొడఁగాంచి *యావీట నున్న
ఇల నీటిలోజాడ లెత్తంగఁ జాలు
తలవరులను బిల్చి తచ్ఛాయఁ జూప

* యచ్చటి కడుమ.

జలజ తోమర కేతు చక్ర ధ్వజాద్రి
హలచిహ్నితము లైన యరవిందపదపది
యడుగులఁ బొడ గాంచి యచ్చోట కతఁడు
యడుగులు గని కడు నాశ్చర్య మంది
యలవి నల్పుఁడె యిట్టి బలవన్తుదొంగ
బలిమి వాటించిన బలువొంగ యనుచుఁ
గొలఁది కనుంగొని గుఱి వ్రాసి మఱియుఁ
గొలిచి చూచుచు జాడఁబాడ నెత్తుచును
గుడిపడమటఁ జోరకులు డిగినట్టి
వడువుఁ జూపుచు ప్రాక్ప్రాకారంబు మునుపు
చోరులు సనినట్టి చొప్పఁ జూచుచును
బోరున నటు పోయి పోయి యొక్కెడను
సుడిగాలి వాని నించుక మాపి మడుసు
పడియున్న నొంపారుఁ బరికించి కాంచి
గురులు వ్రాయుచు నడుగులు గొల్చుకొనుచుఁ
బెరచోటఁ జొప్పు దీపింప నెత్తుచును
ఘనమైనచట్టునం గానరాకున్న
బునుకగ వీపునఁ బొరలి యెత్తుచును
అలపరకాలుని యడుగని తెలిసి
బలువిడి శ్రీరంగపట్టణంబునకుఁ

జనుపెంచి యటనున్న జాత్రివాంతకుని
గని కోపమునను సాగతు లిట్టు లనిరి
తెచ్చినతమవంశదేశికు మరల
నిచ్చెదో నొచ్చెదో యేమి కావలయు
ననినఁ బరాంతకుఁ డాశ్చర్యపడుచుఁ
దనుగానివానిచందమున నిట్లనియె
నెచ్చటిమీగురుం డేటివాఁ డాతఁ
డెచ్చట నుండు నా కెఱిఁగింపుఁ డనిన
నలనాగపురి నున్న హైమబింబంబుఁ
దెలియవే చేచేతఁ దెచ్చిన దొంగ
అలవిరివారల నణఁకించినట్లు
పులిమిపుచ్చిన నిన్నుఁ బోనీము నేఁడు
నడుగక మాసొమ్మునకు నొప్పఁజెప్పు
వెడఁగ ! రాజ్యమువారు విన్న మాటొదవు
వలవదు చెడిపోవవలదు సీమనసు
కొలఁదిఁ జెప్పితిమి యీగొంటుబాగేల
యెడపక తమమూర్తి నిచ్చితివేని
తడవము నిను దాఁకి తలఁపము తుదిని
ఈవ తెచ్చితి వని యేబాసమైనఁ
గావించెదము నెంత కట్టుముద్దునను

కతన ! నీవిటకు వొండొరు చెప్పి తనుచు
సతిపతులకు నిచ్చి యూరెల్ల నొప్పగ
అని తనకొండు చెప్పినం బట్టికట్టి
కొని పోవు మని కుడిచెంతఁ గాపించ
దన చెప్పు మెఱఁగి చిత్తమ్ము నందుఁ దలఁచి
యనియె వారలతోడ నాపరాంతకుఁడు
పదర నేటికిఁ గొండు పట్టంగవలదు
వదలుండు యిడి దోసకారిచేఁ బడిమె
నాకొమ్ముఁ జెప్పు తిరకయుఁడుం గాని
చేసేత నేను చెప్పినవాఁడ గాను
ఎఱుఁగను నను మీరు తిట్టిఁ బఱచు
మెఱఁగిన యది గని యిట చెప్పువారు
గన్నసఁ బ్రతిమ భంగము సేయఁ జూతు
రెన్ని చందంబుల నీరంతు వలదు
ఫలమువారలొ కాక పనిమాలినట్టి
చలమువారలొ వట్టి జగజోలి యేల
పిసిఁడి బాగేది చెప్పిన బులుగునకుఁ
బసిఁడి నాచెప్పినపగిది నిచ్చినను
గైకొని యేఁ జిక్కుకొన వేలు గడమ
కాకుండ మిణికొప్పు గావింతు ననిన

జైనులామాటసూక్ష్మము గానలేక
యూనినగురుభక్తి యొదవ నిట్లనిరి
ఈవడిగినవెల్ల నిచ్చెద మిప్పు
డివతలం బతని మిచ్చెదవేని జెప్పు
మన నమ్మతించెఁ బరాంతకుం డపుడు
ఘనులఁ గొందఱ సభగాఁ గూడఁబెట్టి
తనవారిపనులచందముఁ జెప్పి కొన్ని
దినములు గడు విడి తేటతెల్లముగ
సమమాసతిథివారసరణు లేర్పఱచి
ప్రమదంబుతోడ శ్రీపరదండధరుఁడు
అమరజైనుల కిచ్చినట్టిపత్రంబు
క్రమమెట్టిదనిన మీగడువు నాఁటికిని
పిసిఁడి బాగేదిచెప్పిన పులుఁగునకుఁ
బసిఁడినేఁ జెప్పినపగిది మీరొసఁగఁ
గైకొనితుదిఁ జొటుకన్రవేలుగడమ
గాకుండ మీకొప్పగావింతుననుచు
స్వరుచిమయొడఁ బడిసవరించుపత్ర
మరయనిందుల పత్రహస్తుఁరొప్పంబు
ఆరంగపతి సాక్షులగువారియొప్ప
మారంగపతియుంచు నపుడువ్రాయించి

యుల బ్రేమఁ జెంది తా నాశాగతులకుఁ
జెలఁ జేసి యిచ్చి సిద్ధిసఁగాష్టలప్పుడు
తమపురి కరిగి ధనాధీశుఁ డైకొనుచుఁ
గ్రమ మొప్ప మగిడి ధనాగమప్రనాళికిని
అరుగెంచి యీండ్రను సర్వము చెలఁగ
పరకాలు నిజగురుప్రతిమ వేఁడినను
మానుపు డాఁచిన ద్రవ్యము ల్నిచ్చి బొందిఁ
గనుపట్టు వలపటి రెండ్రేలు గొనుచు
నేతెంచి వారల కిచ్చిన నంత
నాతతశోకార్తు లగుచు నెంతయును
గనలి వైష్ణవులు పరకాలునిం జూచి
యనిరి నీమాట సత్యం బని నమ్మి
మునుప దొంగిలినసొమ్మును నీకు నుంచ
ధనమిచ్చితిమి మంచితనమున మఱియు
నిచ్చిన తమగురు నీక యీ వ్రేలు
దెచ్చి యీవచ్చె దేతెఱఁగునం దమకు
నిదె మున్ను నీవు మా కిచ్చినపత్ర
మదె సాక్షు లున్నార రాగాములకును
అనినఁ బరాంతకుఁ డనియె వారలకుఁ
బనిలేని యీ వట్టిపలుమాట లేల.

పన్ని నేనిచ్చిన పత్త్రంబులోన
నున్నచందంబున నొప్పింతు మీకుఁ
బదర కాపత్త్ర మీప్రజలముందరను
జదివించు డంను నేసరవినున్నదియు
నంను నున్నంమల కావగింజంత
చిందునేసిన నోరనేసిన నైన
వినుమడిగా నిత్తు నిపుడు నీసొమ్ము
కినియక తగవునం గెలిచి కైకొనుఁడు
అనిన వా రాపత్త్ర మాసాక్షి వారు
వినుచుండ వడిఁ జదివింప వారలును
గైకొని తుదిఁ జటికెనవ్రేలు కడమ
గాకుండ మీ కొప్ప గావింతు ననుచు
నాకులో నున్నది యంతియే కాని
యాకాంచనాకృతియంతయు మీకు
నొప్పింతు ననుట లేకుండుటం జేసి
తప్పు గైకొని పట్ట తగ వేది మీకు
నన విని తగవున హైన్యంబు నంది
చని సౌగతులు చోళజననాథుఁ గాంచి
తమ హేమగురుఁ బరాంతకుఁడు గైకొన్న
క్రమ మెఱింగించి వెగ్గలముగా లోనఁ

బరిధాన [illegible]
కర [illegible]
యొసగా యి [illegible]
మీామొయి [illegible]
యే [illegible]
మానక [illegible]
గుణ [illegible]
దొ [illegible]
[illegible]
[illegible]
యాగము [illegible]
నాగతను భుల [illegible]
గతమః సే [illegible]
బ్రతికి [illegible]
మును శ్రీపు [illegible]
దశజాతి [illegible]
తుదిఁ [illegible]
పదివేలవిధముల [illegible]
అని [illegible]
జనగురుమహారణంబు సలిపితి నేను

సోదరి యందులకు నాతోడ వాదింప
విషువము బౌద్ధుల వెస నిందులోన
జాడతో నాగమసరణి వాదించి
యోడినవారల నొనరింపు మాజ్ఞ
యనిన భూవిభుఁడు పరాంతకు బౌద్ధ
జనులతో వాదింప సమకట్టుటయును
బరకాలుఁ డప్పు డాపరవాదిబలము
నురుతరానంతవేదోక్తశాస్త్రముల
నలినలిఁ జేసి యెంతయు వెంగదోలి
గెలిచిన నరుదండి క్షితినాథుఁ డప్పు
డరిదండధరునకు నవనతుం డగుచుఁ
బరమవస్తువుల సంభావించి యపుడు
హీనవాహులఁ జేసి యెదిరించి నట్టి
జైనుల దండించి జగములు వొగడ
మక్కువ బరకాలు మదదంతిరాజు
నెక్కించి పురమెల్ల నేగించి పొగడి
యిల పట్టభద్రున కెన్నిచిహ్నములు
గల వన్నిచిహ్నముల్ కడుఁకన్మై నొసఁగి
యనిచినఁ బరకాలుఁ డారాజు వీడు
కొని రంగపురికి నేగుచునున్న తఱిని

ఘనలోభ ప్రకటిత నా ధనరక్షయుక్తి
చారభక్తిఁ దన మహిమ్నాభిరంభ ప్రభువు
నమ్మినాం దను నేటి తైలవతాస్యఁ
నమ్మహాత్మున కేశనాథ్యైన నాయునచ్చి
ఘన నానుముఘనిస్తుతి ప్రేమల
నిది నాయమకరిత కన్వేయం దనుచు
గనన్ని నాయుదనాం ప్రేమయుంగి లిని
నిసనసా నాయలచేఁ బెల్లునాడింపఁ
బలుదెఱంగులవానిసా నే దన
ములహాళిఁ కన్యాదిమహిత వాద్యములు
నాయింప సనాదంతి వారినాహాస్యఁ
నై చేసి దెసించు నయ్యాదిమంత్రఘనుఁ
గనుఁగొని తనయున్నమునపురంబునకుఁ
జనుదేరవలయు నోనర్యజ్ఞయుత్త
నన విని వరకాలుఁ దనియె నాతనికి
వనజాతనేత్రునివాసంబు లేవి
గ్రామంబుఁ జేర ననికల నాక ప్రకటిన
యే మొల్లువచ్చెడ మిరాపురంబునకు
నన విని ప్రతికవి యయ్యాదిశేమమునకు
ననియె ముందర మదీయాం బైనపిబు

గలదు నారాయణాగార మీవేఁ
గలియుగంబున నది కనుపట్టదేమి
రవివంశతిలకుండు రాముండు తొల్లి
యనిరక్కసుల వేఁటాడుచు నచట
నెలకొన్నకతమున నిఖిలలోకముల
నలవడు రామనియత్పురం బనఁగఁ
బరగె నాపురము విని పరకాలుఁ డుబుకుఁ
గరమర్థి నచట వేడ్కల శైవగురుండు
సకలోపచారము ల్సవరించి యతని
యకలంకసామర్థ్య మరయంగఁ దలఁచి
ఘనతమై భువి సర్వకవితావిభుండ
ననిపించుకొను పెద్దలైన నీ విపుడు
కదలిశంఖంబు లిక్కడకు రాఁ గవిత
మొనఁగూర్చి తేనినీకొప్పు నాపలుక
మది విని పరకాలుఁ డాశైవగురుని
గనుఁగొన లేనవ్వు గనుగోర గనుర
నన్నేలినట్టి క్రొన్ననపిల్లు తండ్రి
సన్నిధిఁ గాని యే నవరింపఁ గవిత
నావుడుఁ బరకాలు నంచిన శిష్యుఁ
డీవేళ దేవరకే మింద రుండ

శ్రీకరపక్వఫలము లీలఁ [illegible]
[illegible] యామునిక [illegible]
దాని [illegible] [illegible]
యెడనిక [illegible]
కొండమ్రోఁ [illegible]
[illegible]
మఱి నఖరముల [illegible] జానికేయు
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
యనిన [illegible]
డనియె [illegible]
[illegible]
చేసితిం బిరాతేసి యాపృతిగ్రోన
వేచని యా [illegible]
మేచక్కి [illegible]
బూనిక శిష్యు లాపుర [illegible]
కానక పరతాలుఁ గాంచి [illegible]

వెదకితివయ్య యీపీటముందునకు
వెదకిన లేదయ్య విష్ణుమందిరము
అని విని పరకాలుఁ డాపురం బెల్లఁ
దనదివ్యయోగవిద్యాదృష్టిఁ జూచి
ముదుకగుల్లలలోన ముత్తియం బున్న
చదువునం బెక్కుపాషండులలోన
మకరకుండలధాను మదిఁ బొడకొలిపి
యొకవైష్ణవమణి యుడివోనికూర్మి
ననయంబు పాషండు లగు తమవారు
గనకుండ దొంతులకడ నుట్టికుండ
మున్నగా నెను * వెన్నముద్ద కృష్ణయ్యఁ
దన్నయ భక్తి వస్త్రముఁ జుట్టి దాఁచి
పగలెల్ల వారిలోపలఁ దాను నొకతె
యొగుచు వారాడినయట్ల యాడుచును
దమవారు నిద్రించుతఱిఁ బుండరీక
విమలాక్షు పదానలవిందు గోవిందు
సలలితాంబువుల మజ్జనము నొనర్చి
ఫలపుష్పధూపదీపముల నర్పించి
తొంగిచందమున నందునిజవరాలి
చంటిపాపని నిడి సతతంబు నిట్లు

---

* వెన్నముద్దుకృష్ణంచు,

హారిద్ర ప్రకరవతి యైన మాహాత్మ్య
సరసి యాంతయు మానస[illegible]ండు దెలిసి
వెలయుచుండఁ దనకన్య [illegible] చిత్తమునకుఁ
దెలిపి మారి పుత్రు సంకేత[illegible] దగి
యలకన్య [illegible] నేను
దెలిసెద నని చెప్పి [illegible]
అన విని [illegible] కనుమఁ
జని యుప[illegible] చేసి
కపోతి [illegible]ములు
వినిపించి కన్య [illegible]
సతతంబు నీకలశేము[illegible]
సుతు నర్చనము సేయు[illegible] నాలింపు
నేనెఱుంగఁగ గాని [illegible] నాదు
గాన [illegible] దెలియనో సుదతి
మానుగా నటించు నిర్జనం దైవమోగి
తాని సామాన్య[illegible] భావించి
నా[illegible]లోకమున [illegible]సుమములు
సేవించి యభిమత[illegible] బొందెదను
అని కుండలో నున్న మానసు చేఁ
గొని కూర్మి [illegible] నఁ జెప్పికొనుచుఁ

† దరి

గరమర్థితోఁ బరకాలుసన్నిధికి
నరుదెంచి శ్రీకృష్ణు నతని చే నొసఁగి
ముదమున నడుగుదమ్ములమీఁద వ్రాలి
పదివేలతెఱఁగులఁ బ్రస్తుతింపుచును
ఆలోలసంసారమనుపయోరాశి
లోలత మునిఁగి తేలుచు నున్నదాసుఁ
బరకాల! తావకపదపద్మభక్తి
తరణిచేతను నొక్క దరిఁ జేర్పు మనుఁడుఁ
బరమసంతుష్టుఁడై పరకాలుఁ డంతఁ
బరమకృపారసభరితుఁగాఁ జేసి
చలము మెచ్చిఁ గొన్నసంబంధుఁ జేరఁ
బిలిచి యప్పుడు బ్రతాపించి యిట్లనియెఁ
దలపోయ నాకవిత్వమునఁ గాని మేలు
దలపోయ నీరమాధవుఁ డొందు దక్క
నెఱుఁగంగలేరు బ్రహ్మాదిసురులైన
నెఱిఁగిన నీమూర్తి యెఱుఁగంగ వలయు
ననుచుఁ గాహళియుభేరి భీమఘుం ఘుమనుచుఁ
దనసేన మెఱసి మ్రోఁతయుఁ జిత్రగతుల
నలశౌరిమీఁదట నంకితంబుగను
జలధిశంఖంబు లచ్చటికి నేతేరఁ

బడిపాటు నొక్క ప్రబంధంబుఁ జేసి
హృద్యపద్యంబులోఁ గొన్ని యమకప్రాసాది
నమరొందఁ జేయుచు ద్వ్యర్థకంబుఁ గొంటి
ననుప్రాసములఁ బోడ నలవడఁ గొన్ని
దగ ముకుటాఢ్యబంధంబు చేకొన్న
మగునట్టి చిత్రకావ్యముఁ బ్రకటింప
విని వైభవంబులు కొంత విజ్ఞగండి పోవఁ
కనుఁగవ బాష్పముల్ గ్రమ్ముకొనఁగ
నఖిలాండధరుని పాదాంబుజాతములఁ
గరమర్థి వ్రాలి పైఁ గనుపాఱ నిలిచి
మురవైరి యవతారమూర్తివి నిన్నుఁ
బరుఁ డని తలపోసి పామరబుద్ధిఁ
దొడరిన యిమ్మహాద్రోహంబు నీవ
కడతేర్చి క్షమియించి కావవే తండ్రి!
యని పెక్కుభంగుల నభినుతి సేసి
పెనుపొందఁ బరకాలుభిరుదుకాహాళికఁ
గాని భూమిఁ ద్రికవులకును జతుష్కవుల
కును రాజ వనుచు నెక్కొనఁగఁ బూజింపఁ
గరము వేడుకఁ బరకాలుఁ డావేళఁ
గరమర్థి నతఁ డిచ్చుకనకాంబరముల

వలనందసుతునకు నర్పించి యచటి
కలధౌతమణిమయాగారంబునందు
వరవైభవముల నవ్వసుదేవతనయుఁ
దిరమొందుఁ బ్రేమఁ బ్రతిష్ఠఁ గావించి
జనులెల్ల వినుతింప సంబంధు వీడు
కొని కవిశేఖరు గ్గొలిచి యేతేర
పరకాలు మిగుల సంభావించి రంగ
పురమున కనిచె నప్పుడు పరాంతకుఁడు
శ్రీరంగమున కేగి శ్రితకల్పతరువు
శ్రీరంగనాథుని సేవించి యంత
గట్టిగాఁ దా మున్ను గరశానములను
గట్టించినట్టిప్రాకారముల్ చూచి
వలువార నల్లసేనపుజంగరాల
నెలమి నీసాలంబు లేను గట్టింతు
నని విన్నవించి యే నట్ల యీడేర్చి
తనయంబుఁ గరుణించి యప్పుడ యేను
గట్టిగా మంచిబంగరునీలమణులఁ
గట్టింతు ననిన యాగతిన యీడేర్తు
నీరీతి విన్నపం బేలకో యపుడు
శ్రీరంగనాయక సేయులేనైతి

నని భక్తిపరవశుం డగుచు [illegible]కింప
ననయంబు మెచ్చి శ్రీహరి రంగపతియుఁడు
పరకాలునకు వేగఁ బ్రత్యక్ష మగుచుఁ
బరమానురక్తితోఁ బలికె యోగీంద్ర!
వాటిమీఁజీన భక్తిపరత నీకట్టి
కోట లెన్నినరాత్రికోటలేవయ్యా!
వనజభవాదులు వాసవాదులును
దినకరచంద్రాదిదివిజులుం గూడి
నెట్టన జాతిమానికములు చవులఁ
గట్టిరాళులనెన్ని గట్టి రన్నియును
నీవు గట్టించుమన్నియలసాలముల
కావగింజంతకు నవి యీడు రావు
అనుచుఁ గౌఁగిటఁ జేర్చ నరిదండధరుఁడు
వినతుఁడై వేవేలవిధములఁ బొగడి
తనసేయువిజయమంతయు నేర్పుతోడఁ
దనదేవి కెఱిఁగించి తదనంతరంబ
పరమేశుఁ డగురంగపతియనుమతిని
బరమవిరక్తుఁడై పత్నియుం దాను
నరిగి కురంగేశు నావాస మగుచుఁ
బరమపావన మైన భద్రాశ్రమమునఁ

దనఁ జెందదమున రంగధవుఁ బాకుఁ గొల్చి
యనుపమయోగవిద్యాసక్తి నుండెఁ
గావున నెన్నిసంగతుల భాగవత
సేవ సేసినవాఁడె శ్రీవైష్ణవుండు
హరిపూజకంటె శ్రీహరిభక్తపూజ
పరికింప నధిక మెప్పాటున నైనఁ
బరకాలయోగి యాభద్రాశ్రమమున
నురుయోగసక్తుఁడై యుండె నేఁటికిని
మీఱి లోకము లెల్ల మెచ్చఁ జేసినవి
యాఱుకైంకర్యంబు లాఱుశబ్దములు
నలమహాశ్రీవచనాభిధానమున
నలవడఁ గృతియందు నాదికావ్యంబు
తిరుపతులందు వర్తిలుభాగవతులె
యరయఁగాఁ గృతకృత్యు లనునర్థ మొదవ
నెనసి రెండవకృతి యిరువది పాట
†దనరార ఘటియించె దండకం బనఁగ
ఘనచిత్రకావ్యభాగస్థితి యనఁగ
ననువొందుచుండ మూడవప్రబంధంబు
తలఁప మహాతనుదళము లనంగ
నలరు నాలవకృతి యైదవకృతియు

† దనరారుదండకం బనఁగ ఘటించి

ధరణి నెన్నఁగ నీమదండకం బనఁగ
గర మొప్పు వాల్గదకావ్యంబు చేసెఁ
బరమపావనమైన పరకాలుచరిత
ధర నెవ్వారేని తద్భక్తిపూర్ణముగ
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను
వసర వారలకుఁ బ్రత్యక్షసకా [illegible]
యకలంకసిద్ధులు నభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులుఁ గరస్థలి నుండు ననుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినిలపేశికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి నరోముఖ్యభక్తసంతతికి
సంకీర్తంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాబ్ధిపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావతారలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగ సప్తమాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

అష్టమాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ శ్రీవేంకటేశ!
మునివాహకాసారముఖ్యభక్తాళి!
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
జలధికన్యాముఖ్యజలజలోచనలఁ
గలసి విచిత్రవైఖరులు దీపించు
సంతతోత్సవములు జరుగ శ్రీరంగ
కాంతుఁ డెంతయును బ్రకాశించుచుండె
నలపరాంకుశముఖ్యు లగుయోగివరులు
పలికిన దివ్యప్రబంధరత్నములు
విరుచమాటల నాదరింపుచు భక్త
జనపోషణైకదక్షత నుండె నంత
విమలమై యొప్పు కావేరిచెంగటను
రమణమై వీరనారాయణం బనఁగ

గ్రామ మొప్పెను ప్రసిద్ధగ్రామప్రకరః
లామరేశ్వరనగరంబున నున్నటు
వీరనారాయణస్వామి ఘనుం డనుశ్రీ
శ్రౌతస్మార్తుం డిష్టుం డిద్ధుండు
సమ్యక్సదాచారులు వైదికాచారులు
గ్రామవాసులు పాకి దానులు వెలయ
పరమభాగవతులు పరమశ్రోత్రియులు
కరుణాప్రపౌరాణికుల్ కమనీయగతులు
సకలశాస్త్రవేదాంగపారగులు
జగతీపరుల్ చతుర్వార్యప్రసిద్ధ
నలవడియుండుఁ దపంబు దేవార
నలరుఁ బ్రసిద్ధులు పాకులంబున
అనఘుఁ డీశ్వరభక్తుఁ డను వైష్ణవకవి
ననుపమశ్లోక సేనాధినాయకుని
యాదిమమూర్తి గజాస్యునియాజ్ఞ
మూడదుం బొంది యోగసక్తుఁ డగుచు
ననుపమ *నాదవిద్యా †విచక్షణుఁడు
మునుకొని శ్రీనాథముని యనఁ బరఁగి
తనసేయుఁ బలివిద్యకు నారదుండు
తనువున సంభృతం బాల్చియుండఁగను

---

* యోగ † ప్రభావము

అఖిలకళావేత్తయై సొంపు మిగిలి
యఖిలేశు యోగవిద్యాప్రభావమునఁ
దనరు ధ్యానమునఁ బ్రత్యక్షంబ చేరి
కొని డెందమున నిడికొని యటమీఁద
నరయంగఁ బృశ్నిగర్భాంశ మైనట్టి
వరపుత్త్రు విశ్వరాహ్వయమౌనిఁ గాంచె
నతఁడు దానును గూడి యష్టాంగయోగ
చతురకేళీవిలాసములఁ దేలింప
సారసమందిరాసహితుఁ డైనట్టి
నారాయణుండు ముందర వచ్చి నిల్చె
కనుఁగొని యొకకొంతకాలంబు జనఁగఁ
దనయుండు దాను నెంతయుఁ బ్రేమతోడ
నావీరనారాయణాధీశుఁ డైన
శ్రీవరు ననుమతి క్షితిమీఁదఁ గలుగు
హరిమందిరంబులు నచటితీర్థములుఁ
గరమర్థి సేవింపఁగాఁ గోరి కదలి
దనుజారిసదనతీర్థముల మూఁడేసి
దినములు నిలిచి వర్తించుచు నచటఁ
జెలువొందు మూర్తుల సేవించికొనుచుఁ
జెలఁగి భూమికిఁ బ్రదక్షిణము గావించి

కనకసారసజాత కమలాక్షు నాతఁ
గనుఁగొని తత్త్రైలంగాణసీమయందుఁ
బోలుచుఁ గోవర్ధనపురి బాలకృష్ణ
జలజాక్షుఁ దేవకీసుతుఁ బెద్దవిని
సేవించి భక్తి నాశ్రీకృష్ణపూజఁ
గావించుకొని పెక్కుకాల మున్నంత
నరసఖుం డగువీరనారాయణాఖ్య
హరి వారితో విరహము సైఁపలేక
కలలోన వచ్చి యక్కడ నున్న హాపి
కిలకుల ననుజూడఁ దరిగి రమ్మనిన
రమణతో వీరనారాయణపురికిఁ
గ్రమమున నయ్యోగిరాజు లేతెంచి
యనవమానులై యుండి రటమీఁద కునుక
వసియించి యుండెడి వైష్ణవోత్తములు
అలఁగొంద జేతెంచి యలపరాంతకుని
షట్సంతరదివ్యప్రబంధంబులోనఁ
బడిపాట వినుపింపఁ బదివేలగతుల
ముదమంది యానాథముని వారిఁ జూచి
యమృతపానోత్కృష్టమైన యీకావ్య
మమర నంతయు మీర లానతీవలయు

నావుఁ డీకృతి యోగినాయకోత్తముఁడు
కావించి కష్టఁ బెక్కుకాలంబు సనియెఁ
బఠికింపఁగా నీప్రబంధంబు ముక్తి
కరమైనకతన లోకములోన మునుపు
యంతయుం జదివి నీయంతమాత్రంబె
యొంతయు ముక్తికి నేగుచుందురు
కావున ఖిల మయ్యెఁ గడమవృత్తములు
రావయ్యె ననిన నరసి నాథవరాని
కురుకకు నరిగి యాకురుకేశుఁ గాంచి
వరభక్తిని మరవోవనిచింతక్రింద
నిలకొని శఠకోపనిజమూర్తిఁ గాన
వలయును పాయంబు వడుసఁ జింతించి
యెలమితో మధురకవీంద్రుండు మున్ను
పలికిన దివ్యప్రబంధ మంతయును
దాలిమితోడ నాదటం బదిరెండు
వేలు చందమున నావృత్తి గావింప
దాకొన్న *కరుణలో దరువులు వెట్టి
వైకుంఠమునుండి వచ్చి శఠారి
యతనికిఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె నావేళ
నతిభక్తినిరతుఁడై యానాథవరాని

---

* గతులతో

సాకంద సాష్టాంగంబు లతిరాగ తోడ
శరణాసిఁ బ్రపదపద్మములకై ప్రాలి
వినుతించి నమ్మాళ్వారివిభుని సేవించి
మునుపు నీవలసినయర్థంబు చేసి
యిది విని ముకుళితహస్తుఁడై నాఁడు
మఁటి పల్కె శఠకోపమునిసన్నుతాంక
భవదీయదివ్యప్రబంధరత్నములు
ఘనముగా నీదాసునకుఁ బ్రసాదించి
యిది దొరఁకొని దేవ యీ ప్రబంధములు
జనుప్రవారలకు విచారింప నెంత
పూరాయువు గలిగిన యన్నార్హ్య జనులకుఁ
జ్ఞాయకియుండ నాకై ముక్తి గలుగ
వరముఁ బ్రసాదింప వలయు నాప్రభుఁడు
బలికిన నమ్మాళ్వారిపతి సంతసమున
జలజాక్షు నిజమానసంబున నిల్పి
పొలుపార ద్వయమంత్రపూతంబు గాఁగఁ
ననుపమదివ్యప్రబంధంబు లన్నియును
నొనర సార్థమ్ముగా నుపదేశ మొసఁగి
యావరంబును నిచ్చి యనురాగ మెసఁగ
నావేళఁ దనయున్నయచటికి నరిగె

నాథమునినాథుఁడు చింతక్రిందఁ
నానన్యకావ్యంబు లామోద మెసఁగ
వెలసి తానును దదావృత్తి గావింప
నలపీర నారాయణాధీశుఁ డైన
శౌరి స్వప్నంబునఁ జనుదెంచి మనము
సూరిమింతో జోడుగూడి యుద్గలము
నావృత్తిసేయుఁడ మటకు రమ్మనిన
వేవేగ మరలి యాపీటికి నరిగి
యాఁదేవ్రుతోఁగూడ నాప్రబంధములు
సాదరభావుఁడై యావృత్తిఁ జేసి
దివిజగానమునఁ దద్దివ్యప్రబంధ
నివహంబు తాళమానితముగాఁ బాడి
తనశిష్యవరుల కందఱకు నాకృతులు
నొనర సద్విధమున నుపదేశ మొసఁగ
నటుగాన నిద్రావిడాగమాంతములు
పటుగతిఁ దద్వంశపాలురచేత
వినుచుండు నెపుడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
ననసేల వేయును నట నొక్కనాఁడు
మతివిశేషంబున మానవగాన
పతియు మానవగానపతియుఁ జర్చించి

తనుగానవిద్యలపారతన్యములు
క్రమమేరుపడఁ [illegible] కాంభోజముం [illegible]
[illegible]చుపెంచి గానంబు సవరింపునప్పు
విని సభవారెల్ల విబుధగానంబు
తెలియక మనుజప్రశస్తిగానంబు
సలిపెడి వాని మెచ్చకయున్నఁ గనలి
దేవగానము సేయుతెఱఁగు వేవేగ
భూవిభు[illegible]డ నప్పు[illegible] విస్మయించెఁ
దనవిద్య యెఱిఁగిన ధరలోన నాఁ[illegible]
ముని దక్కఁగాఁ బరమును [illegible]
యన విని భూనాథుఁ డానాథమౌని
వినయ మేర్పడఁగ రావించి తా నరిగి
యనుపమసింహాసనాసీనుఁ జేసి
యనిమొ [illegible]రలపాటలుండలిమేలు
వేవర విని వాదు దేర్పంగవలయు
నావుడు విని మౌనినాయకోత్తముఁడు
నెంయు వారలపాట విని దేవగీతి
సలిపెడి వాని మెచ్చంగఁ జేయ నపుడు
సామాజికులు కొంత సందేహపడిన
నామాట విని నవ్వి యానాథమౌని

యీయెడఁ బంచలోహం బైనయట్టి
వేయుతాళములు వేవేగఁ జెప్పించి
యీయెడ నొక్కమాట న్నితాళములు
వాయించు మనుచు నావాద మాలించి
తలఁకొని యొక్కొక్కతాళమిన్నేసి
ఫలములటంచుఁ దొప్పడఁగఁ *జెప్పుటయు
సరియైన సమదండి సభ్యులతోడ
ధరణీవిభుండు పాదములకు నెరగి
పరమవస్తువుల సంభావింపఁ దనదు
పురమున కరుదెంచి పొలుపు చెప్పించి
తగ జయక్సేనాంశధారియై యనఘుఁ
డగుపుండరీకాక్షుఁ డనుశిష్యునకును
సరవి కాళాంశసంజాతుఁడై భక్తి
నరుదారు కురుకేశుఁ డనుశిష్యునకును
ద్వయము దివ్యప్రబంధములు శాస్త్రములు
నయకరయోగవిద్యయును సాంగముగ
నేపార నుపదేశ మిచ్చి యిచ్చుటయు
నాపుండరీకాక్షుఁ డలఘువైభవుఁడు
తనశిష్యసమితికిం దత్ప్రబంధములు
ననుపమగానవిద్యయుఁ బ్రసాదించి

---

*చెప్పించి

యాంతరసాంతరసహారి మైత్రి
సంతతంబ్రీతిని గోపికామనోహరుని
యనఘాత్మకుని మది ధ్యానంబు సేయు
మస్తుయతీశుఁ డాఘోషుఁ డేకనాథుఁడు శాస్త్ర
తనశిష్యమహిసంఘులఁ జూచు జేర్చించి
పసవిమ్ముఁ గురుపేరనారాయణేశు
సేవించి పోవ నాజ్ఞతిపాలకుని
భావించి గోపికాభామలఁ గేత
నరుదెంచినట్టి శ్రీహరి యంచుఁ బలుకఁ
బరువడి నా భూమిపాలుని వెంటఁ
బరపుఁ జొచ్చినవాఁ డఁ బోవ శ్రీపదముల
నరుదెంచ నిజశిష్యు లానమానిఁ జేరి
దేవ! మీ రిటకు నేతెంచినకార్య
మేమెర వది యానతిమ్ము నావుంచు
నావల్లకీకమలానవాసహితుఁ
డైవచ్చు శ్రీకృష్ణుఁ డని విచారించి
వచ్చితి నన శిష్యవరులు మోదించి
రచ్చోట వీడ్కొని యానాథమౌని
మరలి వేగమె నిజమందిరంబునకు
నరుదెంచి సకలశిష్యావృతుం డగుచు

నీకిటి నేఁటునూఱేఁడులు గడపి
కూరిమిఁ దనశిష్యకులము నీక్షించి
ప్రీతిగా శ్రీపుండరీకాక్షుఁ బిలిచి
యాతతద్రవిడవేదాంతశాస్త్రముల
వసుధ నెల్లెడలఁ బ్రవర్తింపు మనుచుఁ
గిసలయాధరుఁ గురుకేశతారాఖ్యుఁ
గనుఁగొని యోగమార్గము నీవు పూని
యనయ మేమరక తదాసక్తి నుండు
మనికుమారునిఁ జూచి యనియె వెండియును
ఘనతరుండై నీమగర్భంబునందు
సరవి సింహాసనాంశజఁ డైనయట్టి
యురుతరయోగీంద్రుఁ డుదయింపఁగలఁడు
అతనికి యామునాహ్వయ మిడు మనుచు
నతిభక్తిఁ బుండరీకాక్షు సన్మౌని
నలకురుకేశతారాఖ్యునిం బిలిచి
యెలమి మీరిరువురు నిటమీఁదఁ బాడము
తనపౌత్త్రునకుఁ గులోత్తమునకే మునుప
నొనర మీ రుపదేశ మొసఁగినయట్టి
యనుపమసకలరహస్యార్థవితతి
యును యోగమును గూడ నుపదేశ మిందు

అని వారి నియమించి యం తొక్క నాఁడు
జనవిభుఁ డనకు సన్నలినలోచనుని
సేవించి గానంబు సేయుమనుచు
నావేళ నిజపుత్రి యాదిముని వద్ద
వినవె యిద్దఱు పెద్దవిందులఁ బాని
వనితతోఁ గూడి క్రేవల నొక్క క్రోఁతిఁ
బాయకుండఁగఁ దాఁటి బంధించి తెచ్చి
యీ యెడ మనయింటి కేతెంచి రనిన
నామాటవిని యా సీత యాయిరువురను
రామసౌమిత్రు లారయ వానరేంద్ర
హనుమంతుఁ దనదు నిజవాసమునకుఁ
జనుదెంచి వారి సన్నలఁ గనుంగొనక
వెదకి వారలు వేఱి వేఱి యటంచుఁ
గోదుకర యడుగుచుఁ గొంతద వ్వేగి
యొకకొండఱను గాంచి యొక్కపూఁబోఁడి
యొకయిద్దఱును గ్రోఁతియును గూడి యింత
నిపుడు వచ్చిరి గానరే యన్న వార
లపు డెవ్వరిని గాన మన్న మోహించె
నదియొకారణముగ నటఁ బవంథాను
షదపట్టబద్ధుఁడై షరఁగె నమ్మౌని

యిది విని తనుజాతుఁ డాశిష్యవరులు
గుడిగొన్న వగతోడ గుబ్బున వచ్చి
యానాథమునివిగ్రహంబు సేవించి
యానాథసుతునిచే నాశిష్యవరులు
మెలుపుమీఱఁగ బ్రహ్మమేధసంస్కార
మలవరింపించి పగ్యాయ. బుత్రోడ
నుచితకృత్యంబుల నొనరఁ జేయించి
రచలుఁడై కురుకేశుఁ డనుశిష్యుఁ డంత
గురుని సంస్కారంబు గొలిపినచోట
నిరవొంద నొకచిన్నయిల్లు గావించి
బాగుగా గురుపాదపద్మముల్ తలఁచి
యోగవిద్యాభ్యాస మొనరింపుచుండె
నాపుండరీకాక్షుఁ డానాథ యోగి
శ్రీపాద మాశ్రయించిన వారి నెల్ల
నొనఁగూర్చుకొని దర్శనోద్ధరణంబు
నొనరింపుచుండె సర్వోపచారములు
పనుపడఁ జేయఁ బాల్పడి కుముదాక్షుఁ
డనుపూరియంశంబునం దుదయించి
శ్రీరామమిశ్రాఖ్యఁ జెలఁగుశిష్యునకు
గారవం బెసఁగ నాగమరహస్యములు

కృపచేసి యటుపిమ్మట నీశ్వరునకుఁ
నపరిమితౌదార్యు నంబుజనాభుఁడు
యామునేయుం డనునతిఁ బుణ్యాత్ము
నామహాత్మ్యునకు నేఁ నమస్కరించి నేను
నవరించినట్టి యాపస్త్యాంబువులను
వివరంబుగా నిప్పు డేనఁ జేసి
యనువర్తనము సేసి మైన నీసునకు
మన విని రామమిశ్రాఖ్యుఁడు హెంచి
నలయాళ్వారునకు నాత్మను జెప్పు
గలుగునో యని కోరికలు గొనుకొనుచును

దనగురుఁ డొసఁగిన తత్త్వరహస్య
మనుభవింపు మనుచు ననురక్తిఁ జేసి
నటమీఁద సింహాముఖాదిసంభవుఁడు
పటుసత్త్వమయుఁడు శ్రీపతి కృపాయుతుఁడు
నీశ్వరముని కుదయించి తా శాస్త్ర
నైశ్వర్యవంతుఁడై యామునాహ్వయము
నొనరంగ ధరియించి యుపవీతుఁ డగుచు
జనకుండు వేదంబు చదువంగ నిడినఁ
జదువుచుం దొలినాఁడు చదివించుచదువె
చదువుమటన్న నాచార్యు నవ్వమను

జదువక యింటికిఁ జనుదేర జనకుఁ
డడలించి చదువ లేదా యని యనిన
నిన్నఁ జెప్పినయదే నేఁడుఁ జెప్పెడిని
యన్న! నే నటఁ బోవ నన్న నాతండ్రి!
ఉన్నైన నిన్న సి కాతండు చెప్పి
నట్టివేదము వచ్చునా చెప్పు మనినఁ
గ్రన్నన నింతయుం గడమ లేకుండఁ
జెన్నార నంతయుఁ జెప్పెఁ జెప్పుటయు
విని తండ్రి మిక్కిలి వెఱఁ గందుకొనుచుఁ
దనయుని కఖిలవేదములుఁ జెప్పించి
పరిణయం బొనరించి పటుతరబుద్ధి
సరవి శాస్త్రంబులు చదివింపవలసి
కోరి మహాభాష్యగురుఁ డనుపేరి
సూరిసన్నిధిఁ గూర్మి చాలి శాస్త్రములు
చదువుచుండఁగఁ జోళజనవరేణ్యునకు
విదితశాస్త్రంబులు వివరించుకొనుచు
హితుఁడైన నిజపురోహితుఁడైన సూరి
ధృతి తనతోడ వాదింపంగలేక
యున్న విద్వాంసుల నొండొండఁ బట్టి
పన్నుఁ గైకొనుచుఁ దద్భాష్యదేశికుని

పైకమ్ముఁ దెమ్మని భూపాలుచే నడుగ
నీపేరం బైనపత్రికఁ బంపుటయును
నది చూచుకొనుచు మహాభాగ్యకుఁడుఁడు
కీకుకుచు నెంతయు భిన్నుఁడై యుండె
నాయెడం జనుదెంచి యామునసూరి
యాయునచే పత్త్ర మలవోకఁ జూచి
పెలుచ గోపించి యామునపత్త్రంబు
బలిమిఁ గైకొని చించి పాఱఁగవైచి
తనపైనబెరుదుపత్త్రమున లిఖించి
పనివడి వారిచేఁ బంపెఁ బంపుటయు
నది చూచి కోపించి యాపురోహితుఁడు
మఁడమేది చోళునిముందరం బెట్టి
యామాట లెఱిఁగింప నరుదంది రాజు
యామునేయుని వేగ సటకు రప్పించి
యమరంగ సప్తపూర్వాద్రులనడుమ
హిమసేతువులలోన నిద్ధరలోన
వదలనికడకతో వాదించి నన్ను
నెదిరెడువిద్వాంసుఁ డెవ్వాఁడు లేఁడు
అనునర్థ మొదవఁ బత్త్రాలంబనంబు
జననాథు వాకిట సవరించి యపుడు

హితమతి హితపురోహితయుతుం డైన
క్షితినాథుం డకడకు వేంచేసినం జూచి
యీవిధి బిరుదంబు లెన్నినవాఁడ
వీవేళఁ దనపురోహితునితో నీవు
వాదించి గెలువంగవలయు నావుఁడును
మోదించియున్న యామునునుజూచి నృపతి
యావేళ విద్వాంసు లైనసభ్యులను
రావించి పట్టపురాణితోఁ గూడ
నరుదార సింహాసనారూఢుఁ డగుచు
వరుస నాయిరుప్రక్క వాదింపుఁ డనిన
యామునేయుని జూచి యాపట్టమహిషి
యామహీపతితోడ ననియె నీఘనుఁడు
గెలుచు నసత్యంబు గెలువకయున్నఁ
గలయ నీనగరికుక్కలకెల్ల వండి
పెట్టెద ననిన నాపెంజోష్ఠిఁ జూచి
గట్టిగా ననియె భూకాంతుఁ డవ్వేళ
నీమెయిఁ దనపురోహితుఁ డోడెనేని
సామిత్తు నాదురాజ్యములోన నీకు
నని ప్రతిజ్ఞలు చేసి యాపురోహితుఁడు
మునుకొని యాశ్వరమునిసూనుఁ బలికె

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
అని యుక్తకము [illegible]
మరి [illegible]
యల[illegible] నాపురో[illegible]
[illegible] యాకీర్తి [illegible]
యల[illegible]ము [illegible] జయ్యన [illegible]
వల[illegible] న[illegible]ల [illegible]
యనినా నాకతమున నా[illegible]దాను
లనుపేరు కలిగె నయ్యాశ్రమునా[illegible]కు
నాపురోహితుఁ జూచి యానాచార్య
చేసి కరిచితి నిన్ను నే నిపుడు

పట్టి నీనోరు నాపాదుకచేతఁ
గొట్టుమంటివి నిన్నుఁ గొట్ట నేమిటికి
నినుఁ గాచి మెచ్చితి నృపపురోహితుఁడ
వని యున్న సభవార లగ్గించి రతని
నామహీపతి కడు నచ్చెరు వంది
యామునాచార్యున కవనతుం డగుచుఁ
దనపురోహితుఁ డెచ్చి తచ్ఛిష్యుఁ గాఁగ
నొనరించి యెంతయు నుపచరింపుచును
మును తనదేవి కిమ్మాల నిత్తు ననుచుఁ
దనసీమలోన నర్ధము పంచి యొసఁగ
నాదేవి తనసీమ యామునేయునకు
నాదట నిచ్చె నెయ్యమునఁ బూజించి
యొసఁగినఁ గ్రమ్మఱ యామునేయుండు
చనుదెంచి నిజనివాసంబున నిలిచి
యాలేమ యొసఁగినయర్ధరాజ్యంబు
నేలుచు నుండె ననేకవైఖరుల
నీకీర్తి నంతయు నెఱిఁగి మోదించి
శ్రీరామమిశ్రుఁ డంచితభక్తితోడ
యామునేయునకు రహస్యార్థవితతి
తా ముపదేశింపఁ దలఁచి వేంచేసి

యామునాచార్యుఁ గంబునందఁ జెందాఁడు
యామునాచార్యపీఠాలు వచ్చకయున్న
పితసిం బొడఁగాన నెద్ది యుపాయ
మీతఱి నని తనయుచ్చ నూహించి
యతనిపాచకులందో యామునేయునకు
హితమైనశాకంబు లెవ్వి నావ్రాసు
నలరి మిక్కిలిప్రియం బైనది మున్నె
ములిచితకూర నామోదించి యతఁడు
చని వారిచేతి కాశాకంబు వెదకి
దినదినంబును గోసి తెచ్చి యిచ్చుచును
నెన్మి దీగతి నాఱునెలలు వాటించి
కిన్నెల మఱియును గెలి లేకున్న
నాకు నాగురునియానతి ద్రోయరాదు
చేకొని యింక నేమిసేయుదు ననుచు
ననయంబుఁ దాఁ దెచ్చునట్టిశాకంబు
కొనిరాకయుండె నక్కొని యొక్క నాఁడు
యామునేయాచార్యుఁ డటు యారగింప
నామనోహరశాక మపుడు లేకున్న
లాలితం బైన యలర్కశాకంబు
నేల కావింప రిమ్మెడ నన్న వారు

ననిశంబు నొకవృక్షపుఁ దగు వైష్ణవుండు
కొనివచ్చు నేఁడు దా కొనిరాకపోయె
పరవిష్ణు నాయిమానసములనుండియును
గరమర్థిఁ జెప్పు నీగతి జాక మనిన
నతఁ డెవ్వఁ డేటికి నరుదెంచె నతని
గుతుకంబుతోఁ దోడుకొని రండు రేపు
అన విని వా రేగి యారామమునఁ బోఁ
గని మఱునాఁడు వేగంబె తోడ్తేరఁ
బదముల కెరఁగి యా పరమభాగవతు
మది యిగురొత్తఁ బ్రేమమున నిట్లనియె
నీమెయి దేవర యిటకు వేంచేయు
టేమి కారణము నా కెఱింగింపు మనిన
ననుఁ బొంద మీవార లర్థి నిక్షేప
మునిచిరి నాయొద్ద నున్నది నీకుఁ
దెలిపెద నని వచ్చితిని గాని యొండు
వలనుమీఱఁగఁ గోరి వచ్చుట లేదు
అనిన నా మునివర్యుఁ డానతి మ్మనిన
దినదినక్రమమునఁ దేటపడంగ
నన్నియు శ్రీగీత లానతిచ్చుటయుఁ
జెన్నార విని మదిఁ జిగురించుకూర్మి

నీ కృష్ణుఁ బొందుటకు [illegible] యుపాయము
[illegible] చేత [illegible] రాగతో [illegible]
[illegible] బొంగి [illegible] మహా [illegible]
[illegible] మునదేశకుం [illegible]
[illegible] శ్రీ [illegible] వృత్తి [illegible]
[illegible] ధామును [illegible]
[illegible] మునకు వెంచేసి [illegible]
శ్రీరంగనాథుని సేవింపఁ జేసి
[illegible] మాతాత [illegible]
[illegible]
స్తవవచ్చు ప్రయోజంబు రహస్యార్థములను
ఘటచేత మొనఁగా నయ్యా [illegible] యు
సంతత సన్నిధిమై యుచ్చుట సంగ
కాంతుని హృదయసంగతుని గావించి
సిద్ధార్థులైన జ్ఞానసిద్ధియు నాత్మ
సిద్ధియు నీశ్వరసిద్ధియు నన [illegible]
నైలు వారుకృతులఁ శ్రీహరిస్తోత్ర
ములును శ్రీగీతార్థసంగ్రహంబు
భూగురునుతమైన పుష్పనిక్షయము
నాగమప్రమితియు ననుబంధములు

వివరించి కుముదాక్షవిమలాంశ మగుచు
నరయ మహాపూర్ణుఁ డగుశిష్యవరుఁడు
నలశంఖకర్ణవియాంశమై మిగులఁ
జెలువార రంగికుశీలవాఖ్యుండు
నాయమానవమూర్తియై హస్తిశైల
నాయకుతోడ నెంతయు మాటలాడు
స్థిరభక్తిపరతుండు తిరుకుచ్చినంబి
కరయంగ నలవామనాంశ మనంగఁ
జెలువారుచుండు గోష్ఠీపురీశుఁడును
మొదలైన నిజశిష్యముఖుల కందఱకు
ముదమున సర్వార్థములుఁ బ్రసాదించి
యలవిమీజ్ఞనయుక్తి యఖిలశాస్త్రములుఁ
జెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచున్నడల
నలరామమిశ్రుఁ డాయామునార్యునకుఁ
బలికె నేకతమునఁ బ్రమదంబుతోడ
మును నాథమునిశిష్యముఖుల కందఱకు
ననుపొంద సకలరహస్యార్థములును
నుపదేశ మొనరించి యోగరహస్య
మపు డిచ్చె కురుభావ లప్పనిం బిలిచి
యాదివ్యయోగవిద్యారహస్యంబు

తే. ఎవ్వరికి నొకలేశమంతయును
గానమ్ము నతఁడు గంగాహారనగరి
నిరుపమతపోయోగనిరతి నున్నాఁడు
అది నీవు సాధింపు మటఁ బోయి యచట
ముదమంది యామునముని వేగ నెచటి
మోకజ్ఞవసతిలో యోగసమాధి
సకలాంగగతినున్న యయ్యోగికడకుఁ
జని యామునీంద్రుండు నిశ్చలయోగభావ
మునకు విఘ్నము సేయ మొగమోడి యంతఁ
దన శిష్యులును దాను దద్భాగమునకు
వెనుకటిదెస సవానవృత్తి నుండుటయు
గోరియిప్పుడిచ్చోట కులజాతు లైన
వా రెవ్వ రైనఁ గ్రేవల నున్నవారె
యనుచు నయ్యోగీంద్రుఁ డానతి మొసఁగ
విని యామునేయుండు వేవేగ వచ్చి
వినతుఁడై హస్తారవిందముల్ మోడ్చి
యనిమె నచ్చారు వంది యామయోగితోఁడఁ
బనిఁబూని మఱుగునం బని వినియున్న
నను నీవు గను టెట్లు నా కానతీయు
మనిన నయ్యోగీంద్రుఁ డనియె నాతనికిఁ

గనుఁగవ బాష్పాంబుకణములు దొరఁగ
నికికూర్మిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుటకంటెఁ
బరమభాగ్యముగ నాపయిఁ గరుణించి
నాసేయు యోగమునకుఁ జిక్కియున్న
శ్రీశఠకోపుఁడు నేఁడు చెలరేఁగి నిక్కి
మాపులపైఁ గరముల నూఁది వెనుక
మాపుచునుండఁగఁ జూచి యో విష్ణుఁ
డరయంగ నీకృప నలనాఁటమాని
పరకులమునఁ గల్గువారిపైఁ గాని
లేదని తెలిసి పిల్చితినన్ను మిగుల
మోదించి యామునముని పాగి మ్రొక్కి
యురవొంద దేవర యీయోగవిద్య
సరవిమై నాకుఁ బ్రసాదింపు మనిన
నురుతరంబైన యాయోగంబు తనదు
చరమకాలమునఁ బ్రసాదింతు ననుచు
నాకాల మావేళ యామసూత్రంబు
చేకొని యొకచిన్నచీటిపై వ్రాసి
యిచ్చి నీ వావేళ కేతెంచి తేని
యిచ్చెదఁ గ్రమమున నీయోగవిద్య
యని పనుపుటయును యామునేయుండు

చని రంగనిలయుని మహాస్థానంబులోన.
కాలంబు ప్రస్తుతికి నేకకోల వ్రతబాధ
మలనాథముని వచ్చి త్రైకాయకంపు
బగి విలసింపు మనుచుండేటయాత్ర
నగరేశు శ్రీపద్మనాభుని సేగ
సేవింపుచు నని తమ్ము చేజేత జూచి
యూ వేళ బలునూలు నశించియున్నదటయు
నడి గని రంగనాథునకు నడిచితి యనుచు
మదిలోన యామునస్వామి చింతించి
వేవేగ నాదేవుపేటికి నరిగి
సేవించి యచటను వేంచేసియున్నట్టు
తమకు నాకును కేశ తాతయైనట్టు
బ్రమదంబుతో నిచ్చపత్రిక జూపి
యామునాచార్య ముక్తికి నరిగెడు వేళ
యామునాసనమును నాశ్రితమైన *బొంకు పను
గటకటా యొకపుష్పకము గల్గెనేని
యటుపోవవచ్చుంగా యని యట్లు వగచి
తనశిష్యులును దాను పడయక వుంగడి
చనుదెంచి రంగవాసంబున నిల్చి
శ్రీవేంకటాద్రిగోష్ఠీపురస్థలిని

* పాఠ్యా

యీవిధి నొప్పు సర్వేశుధామముల
స్థాపితపటుజయస్తంభంబు లనఁగ
నేపారుశిష్యుల సిద్ధవైభవులఁ
త్రిదశవందితుఁడైన తిరుమలనంబి
మొదలైన శిష్యుల మునుకొనినిల్పి
యిటమీఁదఁ దమమతం బీడేర్చునట్టి
పటుతరశిష్యుఁ డెప్పాటునం గల్గు
ననుచు వేదాంతవిద్యాలోలుఁ డగుచు
ఘనతరకీర్తిసంకలితుఁడై యుండెఁ
దిలకించుచుతుండీరదేశంబునందుఁ
బొలుపుమించిన మహాపూదూ రనంగ
రాజిల్లు నగ్రహారంబు ననాగ
రాజాంశజుఁడు లోకరక్షణశాలి
భూసురకులజాతభూషణం బైన
నాసురి కేశవాహ్వయవైష్ణవునకు
సలలితచిత్రమాసంబున నార్ద్ర
జలజాప్తకోటితేజము నగ్గలించి
జనియించి రామానుజఖ్యాతిఁ దాల్చి
పెనుపొందఁ గ్రమమునం బెరుఁగుచు నుండెఁ
జనకుండు పంచసంస్కారముల్ చేసి

నరుపార నుపనయనంబు నొనర్చి
యఖిలవేదాధ్యక్షుఁ డైననందనుని
సకలాగమంబులు సరఁ జదివించి
సరవైభవముల వివాహంబు సేసి
పరమానురాగసంభరితుఁడై యుండె
నామహాయోగి రామానుజార్యుండు
తా మహాశాస్త్రవిద్యల నెఱింగియును
దేవసుతుఁడు సాందీపునియొద్ద
నేవచ్చి తాఁ జదివినరీతి నంతఁ
గాంచికినరిగి యాకరిరాజవరదుఁ
గాంచనాంబరుని శ్రీకరుని సేవించి
వరుస నచ్చో యాదవప్రకాశాఖ్యుఁ
బరఁగిన సన్యాసిపజ్జ నిచ్చలును
విదితమై యొప్పెడు వేదాంతవిద్య
చదువుచో యాదవసంయమీశ్వరుఁడు
అలఘుశిష్యులకు వేదాంతశాస్త్రంబు
చెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచు నుండె
నాతఁడే నద్వైత మనువదించుటయు
ద్వైతయుక్తుల వానిఁ దరలఁగొట్టుచును
అతనితోఁ జదివినయట్లుండుఁ దుదకు

నతనికిఁ బ్రతివాది యగుచు వాదించు
నొనర నాస్వామిమునియొద్ద నీరీతిఁ
బనివడి వేదాంతపఠన సేయుంగ
నిరతంబు గాంచిలో నెలకొనియున్న
పరమభాగవతులు భక్తిమీఱంగ
శ్రీరంగమునను వేంచేసి పల్కాలు
వారూఢి రామానుజార్యుఁ డొక్కరుఁడు
ననిశంబు యాదవప్రం డను యతియొద్ద
ననువొంద వేదాంత మధికరింపుచును
అతని యద్వైతవాక్యాంబులనెల్ల
నతులితద్వైతవాక్యములఁ గొట్టుచును
అచ్చట నున్నవాఁ డన విని పొంగి
మచ్చిక యామునమౌనిశేఖరుఁడు
నతనిఁ గటాక్షింప నాత్మఁ జింతించి
ప్రతిలేని శిష్యవారంబు సేవింపఁ
గాంచి కేతెంచి యక్కడనున్న శిష్యుఁ
గాంచీశుతోఁ గూడఁ గదిసి మాటాడు
నయవేది తిరుకచ్చినంబినిం బిలిచి
దయతోడ నతని కైదండ గాఁ బట్టి
దేవనాథుని మహాదేవుని నంత
సేవించి యటఁ బ్రదక్షిణము వచ్చుచును

వలనొప్పు శేషగిరీశు సన్నిధి
మలయక సేవించి మహానందముచే
తనకిష్టమగుపదము దాను [illegible]
చనుదెంచి యీహస్తిశైలవాసునకు
వే మ్రొక్కి [illegible]
[illegible]లియుంగఁ గన్గొని తిరుకచ్చినంబి
కని [illegible] ఆక్షణమున [illegible]
[illegible]
అన విని యొప్పు [illegible]
ఘన [illegible] చక్రవిహారము [illegible]
నించుబాహుప్రలవాడ [illegible]
కాంచనాంబరభూషి [illegible] గలితాననుడు
సలలిత [illegible] యశముఁ గాంచి మానుగా [illegible]
దలల [illegible] ఖ్య [illegible]
తావకపద్మ [illegible] కుం [illegible]
గావలయును దేవ కరిరాజవరద
యనుచుఁ బ్రార్థించి యాహస్తిశైలేంద్రు
మనసిజగురుని ప్రేమమున సేవించి
తిరముగా మది మెచ్చి తిరుకచ్చినంబి
కరిరాజవరదుకైంకర్యము సలుపు

మునిచి శిష్యులఁగోడ నొనఁగూడి మగుడి
చనిమె శ్రీరంగవాసమునకు నంత
నాదేశ్రుఁ డఖిలశిష్యావృతుం డగుచు
సాదరుం డగుచు వ్యాఖ్యానంబు సేయ
నాతఁడా చోళనాయకుని హితాత్మ
జాతుని బ్రహ్మరాక్షసుఁ డావహింప
మంత్రవాదులు మహామహులు నేతెంచి
మంత్రయంత్రములఁ బల్మాఱు గాసించి
విడిపింపలేక నివ్వెఱపడి పట్లఁ
బడి తుది యేమిటం బనికిరాకున్నఁ
దొలఁగిన చోళనాథుఁడు విచారించి
యిల మహామాంత్రికు లెట లేరె యనిన
నఖిలవేదాంతవిన్యాసి సన్యాసి
నిఖిలప్రశస్తుండు నిర్జితేంద్రియుఁడు
నతులమాంత్రికుఁ డైనయాదవాహ్వయుఁడు
సతతంబు గాంచికాస్థలి నుండు ననిన
విని రాజు పిలిపింప వేవేగఁ గదలి
తనశిష్యముఖ్యు లెంతయుఁ జేరి కొల్వ
యాదవుం డాలక్ష్మణార్యుతోఁ గూడి
యాదటం జోళనాయకపురంబునకుఁ

జని మున్న బ్రహ్మరాక్షసుఁ డావహించిన
జననాథసుతునిపజ్జకు నేగుదెంచి
కడగి ధిక్కారహుంకారంబు లెసఁగఁ
బడయక యుగ్రమంత్రము జపియింప
రాజనందనగతరాక్షసుం డప్పు
డోజ దప్పక యింతయును లెక్కఁగొనక
తనరెండుకాళ్ళు యాదవుదిక్కు సాఁచి
యనియె నీకిట్టి యహంకృతి యేల
నిను నెఱుంగుదు నోరి ! నీవు జపించు
మను వెఱుంగుదు నోరి మామకంబైన
జననంబు నెఱుఁగుదు చల మేటి కీవు తు
పనరక తలఁగు మివ్వల నుండ కనుచు
నాతఱి నీవు మహామాంత్రికుండ
వైతేని దొంటి నీదైనపుట్టువును
వినుపింపు తానైన విశదంబు గాఁగఁ
దనపూర్వజన్మమంతయు నెఱింగింతు
దొలఁగు నీచేతఁ బోదు నె పట్టిచలము
వలవ దిచ్చోట నుండవలదు పొమ్మనిన
అన విని యాదవుం డనువాదివిప్ర
మనుజాసననునితోడ మఱియు నిట్లనియె

నైన నీదగు తనదైనజన్మంబు
పూని వచింప నీపోవుచందంబు
వినుపింపు మనిన నవ్వేళ యాదవుని
గనుఁగొని పలికె రాక్షసుఁ డేపు మిగిలి
యోరి యాదవ విను మొగి నీవు మునుప
ఆరయ మధురాంతరాగ్రహారంబు
కడ నొప్పు ఘనతటాకముకట్టమీఁద
నుసుమువై యుండుదు వాకపుట్టలోన
నాఁకీతి నుండి సర్వావనీ స్థలుల
వారును బహుమగా వచ్చునత్తఱిని
శ్రీవేంకటేశ్వరు సేవింపవచ్చు
శ్రీవైష్ణవాళి భజింప నచ్చోటఁ
జిందినమెతుకులు చెలువార మెసఁగి
తండులకతన నీ వంటితి విట్టి
జననంబు తనపూర్వజన్మంబు వినుము
మునుపు దాఁ గ్రతువు ప్రేముడిఁ జేయఁ బూని
పటుమంత్రతంత్రలోపము సేయ వచ్చె
నిటువంటిపుట్టు విం కేమిటం బోను
ఇలనెల్ల నీడేర్ప నేతెంచినట్టి
యలమహాత్ముండు శేషావతారుండు

ననుపమింపైన రామానుజార్యుండు
తను నేగు మనిన నీరజనేత్రుననుపు
విడచి యాపుష్పమ్ము విడిచి ముక్తికిని
నడచెద నంచు గ్రన్నన లేచి వచ్చి
యాదట రామానుజాచార్యవర్యు
పాదపద్మములపైఁ బ్రణమిల్లి పోవఁ
గని యాదవుండు భూకాంతుండు నట్ల
యనుముని వేఁడ రామానుజార్యుండు
భూవిభుసుతుఁ జూచి పొమ్మని నట్ల
పోవ నంతలను నిర్వాణ గుణాం బ్రోకటి
యొనయంగ నిండఱు కెఱుఁగంగఁ జూచి
చనుమన్న బ్రహ్మరాక్షసుండు మోదించి
యాయున్న రావి యాయతశాఖ విడిచి
పోయెద నని చెప్పి భూపాలసుతుని
వదలి యాచెంత నశ్వత్థంబునందుఁ
బొదలిన యొకమహోన్నతశాఖ విడిచి
రామానుజుని పరిగ్రహవిశేషమునఁ
దా ముక్తిపదము నిత్తఱిఁ బ్రవేశించు
నని చెప్పి యరిగిన నాలక్ష్మణార్యుఁ
గని వెఱఁ గంది యాకాంతుఁ డెంతయును

ననయంబు వినుతించి యాదవు నెదుట
వినుతవస్తువుల బల్విడిఁ బూజ సేయ
రామానుజుండు తద్ద్రవ్యవస్తువులు
తాము గైకొనక యాదవునకు నిచ్చి
జగతీశు పేర్కొని సంయమితోడ
మగుడఁ గాంచికి వచ్చి మఱియొక నాఁడు
అనురాగమున లక్ష్మణార్యుండు చెలఁగి
యనువొందఁగాఁ దల యంటుచునుండు
యాదవుం డుప్పొంగి యఖిలశిష్యులకు
నాదట వేదవాక్యం బెన్ని యొకటి
జలజనికాశలోచనయుగళంబు
గలిగినయట్టి శ్రీకామినీవిభుని
వనచరాసనవర్ణవలితాక్షియుక్తుఁ
డనుచు నీరీతి నపార్థంబుఁ జెప్ప
విని యది చెవులకు వేఁడియై యున్న
ననయంబు వగచు రామానుజార్యునకుఁ
గన్నుల బాష్పము ల్గ్రమ్మ నం దొక్క
కన్నీటిబొట్టు దిగ్గన జాఱి వచ్చి
యప్పు డాయతితోడ యందుఁ బైఁ జింది
నిప్పు సోఁకినరీతి నెరయంగ నులికి

తలయూఁచుచున్న యాతనియాననంబు
తలయెత్తి చూచి యాదవుఁడు కోపించి
తనయొద్దఁ జదువ కింతటినుండి నీవు
చను మెటకైన నిచ్చట నుండవలవ
దన విని రామానుజార్యుఁ డక్లేశ
మనమునఁ గలఁగి దుర్మద మింక విడఁగ
వలదు న స్త్రీసహవాసంబు సేయ
వల దని మాన్పె నీవరమండ యనుచుఁ
దనయింటి కరిగి మాతకు నివ్విధంబు
వినుపింపఁ దనయుని వీక్షించి పలికెఁ
జాలు ముందర నీవు చదివినచదువె
యాలస్య ముడిగి శ్రీహస్తిగిరీంద్ర
దానవాంతకున కెంతయుఁ బరమాప్తుఁ
డైన సర్వోత్తము నఖిలపావనుని
దేవతాసము నలతిరుకచ్చినంబి
సేవించి యానతిచ్చినవాక్యసరణి
నలవరింపుచునుండు మనిన డెందమునఁ
బులకింపుచును వచ్చి తిరుకచ్చినంబిఁ
గని మ్రొక్కి తనవచ్చుక్రమము తెల్లముగ
వినిపించి నా కెద్ది వెరవని యనినఁ

జెలిసి యొంతయు మెచ్చి తిరుకచ్చినంబి
యలలక్ష్మణాఖ్యున కనియె నింపొదవ
ననిశంబు దేవరాయనికి నీ చేర్వ
మొనయుశాలాకూపమున సలిలములు
ముదమున నర్చనంబున కొకబింపె
షొదవ పెమ్మనుచు నియోగించుటయును
ననయంబు చెలఁగి తోయంబు కైంకర్య
మొనరింపుచుండె శ్రీయుతుఁడు నాకరణి
నాయాదవుని భాసి హస్తిశైలేంద్రు
తోయకైంకర్యంబుఁ దొడఁగి సేయుచును
ననురక్తి నున్నవాఁ డని విని మదిని
ననయంబు రాగిల్లి యామునేయుండు
పొదరి శిష్యుని మహాపూర్ణునిం బిలిచి
సదయుఁడై కాంచికాస్థలి కేగి నీవు
నచ్చటి రామానుజార్యవర్యునకు
మచ్చిక నీ స్తవమణి వినుపింపు
మతఁ డెందుసల్చిన నచ్చోట నిలిచి
సతతంబు నీ విది చదువుమటంచుఁ
బనిచిన చని గురుపదపద్మములకు
వినతుఁడై కాంచికి వేవేగ వచ్చి

వరదరాజున కనవరత మంబుపులు
నరవ్యాఖ్యాతోక్త లక్ష్మణాపేక్షకుండు
కొనివచ్చు త్రోవ నెక్కొని యామునేయ
ముని వచించినస్తోత్రములు పఠించుటయు
నడి విని రామానుజార్యుఁ డెంతయును
ముదమొంది యమ్మహాత్మునకు వందనము
సవరించి యమ్మహాస్తపమునే యిట్లు
సవరించినట్టి యాచార్యుఁ డెవ్వాఁడు
అన విని యప్పుడు మహాపూర్ణుఁ డతని
కనియె నీనుతి యామునార్యశేఖరుఁడు
యొనరించె నమ్మహాయోగిపుంగవుఁడు
మునుకొని శ్రీరంగమున నున్నవాఁడు
అనిన రామానుజుఁ డనియె నన్నిప్పు
డనఘాత్మ యాయామునాచార్యవర్యు
పాదంబు లాశ్రయింపఁగఁ జేసెదవె
నీదయ నామీఁద నిగుడించి యిప్పు
డనుటయు మెచ్చి మహాపూర్ణుఁ డట్ల
యొనరింతు రమ్మని యొడఁగూడఁ బలికి
యారామ సోదరు నపుడు దోడ్కొనుచు
శ్రీరంగమునకు వేంచేసి కావేరి

దరి చేరఁబోయి యత్తఱిఁ బురిలోన
నరుదైనకలకలం బైన నాలించి
యురుదెంచువారల నరసిన లోక
గురుఁడైన యొకముని గురుశేఖరుండు
చనియె వైకుంఠవాసమునకు ననిన
విని మూర్ఛఁ జెంది యుర్వీస్థలి వ్రాలి
పొరలుచుండిరి మహాప్రాజ్ఞుఁ డవ్వేళఁ
దిరమొందు ధీరతఁ దెలిసి పల్మాఱు
భూమిపై నందంద పొరలుచునున్న
రామానుజార్యు చేరఁగఁ బోయి తెలిపి
యతనిఁదోకొని వేగ నరిగి కావేరి
సుతటంబునం గడు సొంపారుచున్న
యామునాచార్యుని యమలవిగ్రహము
వేమఱు సేవించి వెఱఁగందుచున్న
మునుప నాయామునమునిలోకనాథుఁ
డనువొందఁ బట్టిన వ్యాఖ్యానముద్ర
యడలకు మిఁక సకలార్థముల్ నీకు
నెడపక యీవేళ నిచ్చితి ననిన
ననువున విడువ రామానుజార్యుండు
కని వెండియును నమస్కారంబుఁ జేసి

యామునాచార్యపాదాబ్జముల్ చేరి
యామునాఁచే సకలార్థంబుఁ దెలియ
వచ్చిన నీగురువరుఁ డను నిట్లు
చెచ్చెర నెడనేఁడి శ్రీరంగవిభుఁడు
ప్రల్లదంబున నిగ్రహపడగ యే నింకఁ
దెల్లఁబో యేమని సేవింతు ననుచుఁ
బంచిన పగలఁ దొప్పకుచు నాపెరియ
నంబికి మ్రొక్కి విస్మయముఁ గావించి
శ్రీరంగనాథుని సేవింపకపుడు
భోరునఁ గాంచికిఁ బోయి యచ్చోట
మనసిజగురునకు మచ్చిక మునుప
నొనరించి కైంకర్య మొనరింపుచుండె
నలవడ నంక నిశ్చితార్థంబు లెల్లఁ
దెలిసెద నని వచ్చి తిరుకచ్చినంబిఁ
గనుఁగొని పాదపద్మములకు వ్రాలి
వినవె యాకరిగిరివిభుచెలికాఁడ
తలఁపులోఁ గొన్ని యర్థంబు లీవేళఁ
దలఁచితి నే నిట్లు తలఁచితి ననుచు
శ్రీకాంతుఁ డగుహస్తిశైఖరశేఖరున
కేకాంత మగునట్టియెడ విన్నవించి

పూనికమీఱ నాపుండరీకాక్షుఁ
డానతిచ్చినరీతి నానతీవలయు
నన విని యట్లకా కనుచు నయ్యోగి
యనువొంద మూఁపుపై యాలవట్టంబు
హరి విహరించుదేహపుమేడయుంచు
సిరిమించఁ జేర్చునిచ్చిన లసన్మృ
దుతరాయతధవళోర్ధ్వపుండ్రంబు
కరమొప్పఁ బచ్చల కనకపొంగళ్ళ
సలలితవస్త్ర భూషణజాలములును
మలయసొంపులతిరుమణివడంబులును
నలర నేకాంతపాయస మారగించి
యలహస్తిశైలనాయకుఁ డింపుతోడ
నేకాంతమున నున్నయెడ జేరి నిలిచి
చేకొని వీవనఁ జెన్నార విసరి
యుపచార మొనరింపుచున్న నాయోగి
కృపఁజూచి యాహస్తిగిరినాథుఁ డనియె
నొనరంగ విన్నపం బొకటి మా కిప్పు
డొనరింపఁదలఁచిన ట్లున్నాఁడ వీవు
కలదె యేమైన నిక్కము సెప్పు మనిన
నలవరు దనకు నిట్లని విన్నవించె

స్వామి! శ్రావకపహాసక్తుఁ డైనట్టి
రామానుజుండు గావను పీఠింపఁ

దలఁపులోఁ గొన్ని యర్థంబులు దలఁచి
నలువొంద మీరాక నిశ్చయము గావించి

యిరవొంద మీ రానతిచ్చినసరణిఁ
బిరుగంగఁ దనకొండఁ జెలువుమీరున్న

నావిన్నపమ్ము సేయఁగ వచ్చినాఁడ
నీవేళ నవి మీన తిన్నత్త నాప్రుండను

చిన్నాఁడ మోహముపైఁ జిత్తవృత్తి నెరయఁ
గన్నుఁగొనల నిండి కనుల దైవాల

సేవింపుమన్న శాంతప్రాప్తికోడ
నావేల్పు రాయఁ డిట్టిది యానతిచ్చె

నతఁ డెఱుంగనియట్టి యర్థము గలవె?
యతఁడు సర్వజ్ఞుఁ డేయుపనిలోపలను

ఇటువలెఁ దాను నీయుఁడలకనేని
నటియింపఁగాఁ గోరి నను వేఁడినాఁడు

విన నే మయ్యో రామానుజార్యుఁడు
తా నాత్మలోపలఁ దలఁచునర్థమ్ము

లెవ్వారు తనగురుఁ డెద్ది యుపాయ
మెవ్వఁడు పరతత్త్వ మెద్ది సన్మతము

అని యెన్ని నాఁడు మహాపూర్ణగురుఁడై
తనగురుం డలప్రపదనముపాయంబు
తత్త్వంబు నేను సద్వైతంబ మతము
తత్త్వార్థ మిది ప్రపదనమున కరయ
నంతిమస్మృతి వల దని చెప్పె మనిన
నంతట నరిగి రామానుజార్యునకు
నావిధం బంతయు నానతిచ్చుటయు
భావించి యాశ్చర్యపడి మోద మంది
చెలువుమీఱంగఁ గాంచీపూర్ణుపాద
ముల వ్రాలి యమ్మహాముని సమ్మదమున
నలమహాపూర్ణుని నాశ్రయింపంగఁ
దలఁచి డెందమున సంతస మిగురొత్తఁ
బరువడి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
నరుగుచు మధురాంతరాగ్రహారమున
నలసి తటాకనాయకుఁ డను నచటి
జలజలోచనునివాసముఁ జేర నేగి
దైవయోగమున నత్తఱి మహాపూర్ణుఁ
డావేళ సకుటుంబుఁ డై యేగుదెంచి
యిటమీఁదఁ దను గాంచి యీడేర్తు ననుచు
నటవచ్చివచ్చి యాహామః దిరమున

నున్నట్టి యాదేశికోత్తముఁ గాంచి
వెన్నెలఁ బొడఁగన్న వెన్నెలపులుఁగు
సరవి భానుని గన్న జలజంబుకరణిఁ
గర మర్థి పాదపంకజముల వ్రాలి
యున్న రామానుజు నొగి కౌఁగిలించి
కన్నీరు దుడిచి యంగము లెల్ల నివుర
నామహాపూర్ణుఁడు కాలజ్ఞుఁ డార్యుఁ
డామోద మెసఁగ నిట్లని విన్నవించె
నుపదేష్ట యగుచు హితోపదేశంబుఁ
గృపఁ జేసె నను గృతార్థింపంగవలయు
నన విని శ్రీకాంచి యల్లదే యింక
ననతిదూరము మన మటఁ బోయినపుడు
తేవగాఁ బుణ్యకోటిచ్ఛాయ నచట
దేవనాథునిసన్నిధిని సకలములు
నల యామునాచార్యు నన్నియు మీకు
తెలివిమీఱంగఁ బ్రసాదించెద రనినఁ
గటకటా మున్నె యుంగరె యామునార్యు
నటఁ బోయి కనియెద మని పోయినప్పు
డేమయ్యె దేహంబు లెన్న నిత్యములె
యీమేయి మీ రానతిత్తురె యిపుడు

కృపసేయు మనిన నాకృతి లక్ష్మణునకు
నపు డారమాపతి యగ్రభాగమున
వకుళమూలమున నాళ్వందారు డని
ప్రకటించి గురుపరంపరముల మనుపు
ద్వయముఖ్యములను నర్థముతోడఁ గూడ
దయసేసి రామసోదరున కిట్లనియెఁ
దొలుత రాముఁడు భరతునకుఁ బాదుకల
నిలఁ బ్రోవఁ దా నిచ్చి యేగినకరణి
నారీతి నను బ్రోవ యామునేయుండు
సారంబు లగు తమచరణపద్మములు
మనుమణియునుగూడ మాయందుఁ బెట్టి
మునుకొని యరిగిరి ముక్తిభూస్థలికి
సామంతమునకు వాచ్యంబైనవాని
బ్రేమమై నీకుఁ జూపెద రమ్మటంచు
నంచితంబుగ లక్ష్మణార్యుండుఁ దాము
గాంచికి నేతెంచి కాంచీపురీశు
నతిభక్తిఁ గాంచి రామానుజార్యునకు
మతినెన్న వీఁడె తన్మంత్రవాచ్యుండు
అనుచు నానతియిచ్చి యాయుమాసంబు
లనురక్తి శిష్యుతో నచ్చోట నుండి

సకలహితోపదేశములు ధాత్రినకుఁ
బ్రకటింపుమండె నాపై నొక్కనాఁడు
తమదేవి నామపోదసనిదేవియును
గోమరారఁ జని నెంకకూపంబునందు
సారిది స్నానను జేసి-మసు జేసకొండ
తిరువుర నొరయ నయ్యెడ లక్ష్మీనాథు
కాంత కులంబులకెను మేల్కొలిపి
కాంతాశ్రమునఁ జెలికలశంబుఁ గొట్టి
తనయింటి కేగిన నత్తరి మహాప్రాజ్ఞ
వనిత యేతెంచి యవ్వార్త చెప్పినను
తెలిపిన నాలోకదేశికుం డాత్మ
నలికి యెక్కడ వైష్ణవాపచారంబు
వచ్చునో యని శిష్యవరుతోడఁ జెప్ప
కచ్చోటు వాసి చయ్యన రంగపురికిఁ
జనియె నాస్వామి సమస్త్రాణంబు సేసి
యనురక్తితోడ రామానుజార్యుండు
చనుదెంచి గురునివాసమునకు నరిగి
యనువొందు భక్తి నిజాచార్యు నడుగఁ
గోరి యచ్చో నెలకొనియున్న వారు
శ్రీరంగమునకు వేంచేసిరి యనిన

నాతోడఁ బల్కి యాసతియాక యిట్టు
లీతటి నరుగుట కేమికారణమొ ?
యన విని వారు మహాపూర్ణగురుని
వనిత మీవనితయు వాకిటిబావి
జలములు చేఁదంగఁ జని చేఁదుచున్న
బలువిడి నొండొరుభాండము లోఁకఁ
దమకుండ మీకుండ తాఁకుబెట్లనుచుఁ
దమకించి యాభిజాత్యంబులు దలఁచి
గ్రిక్కున మీకొమ్మ కనలి చేకుండ
వ్రక్కలు సేయు నవ్వడువు దా నెఱిఁగి
కలఁగి మిక్కిలి దమకాంతఁ గోపించి
యలుకుచు శ్రీవైష్ణవాపచారంబు
లోనఁగూడు నిచ్చోట నున్న నిం కనుచుఁ
జని రన్నఁ గనలి లక్ష్మణదేశికుండు
నేమిసేయుదు నింక నియ్యపచార
మేమిటం బెడఁబాయు నిట్టు రాఁదగునె
యరయంగఁ బ్రతికూల యగుభార్య విడుచు
టిరవొందఁగా శాస్త్రహితమే తలంపఁ
జెనఁటియైనట్టి సంసృతి యింత రోఁత
యని యాత్మ నొకయుపాయంబుఁ జింతించి

యనురక్తిఁ దనదేవి సల బుట్టినింటి
కనిపెడుకైవడి ననిపి గొబ్బునను
జెన్నొందు నాహస్తిశిఖరమందిరుని
సన్నిధానంబున జనులెల్ల వినఁగఁ
దక్కక సోదరీతనయుదాశరథి
దక్కఁ దా సకలబాంధవుల డించితిని
అని హస్తిశైలనాయకునిచే సర్వ
జనులు సన్నుతి సేయ సన్న్యాస మంది
తనగురుం డగుహస్తిధరణీధరేశు
ననుమతి మఠమున కరుదెంచినంత
నాశ్రితసురభూజ మగువేల్పుచేత
నాశ్రమస్వీకార మలవడం జేసి
యలలక్ష్మణాచార్యుఁ డని సర్వజనులుఁ
బలుక రామానుజభక్తమందారు
చెలియలికొమరుఁ డాశ్రితపారిజాత
† మలఘుప్రతిష్ఠితునంశ మైనట్టి
ఫలలితగురుఁడు దాశరథి యవ్వేళఁ
దను నొందు దక్కంగఁ దక్కినబంధు
జనము డించితి నని సన్న్యసించుటయు
విని యమ్మహాత్ముఁ డెవ్విధి నన్ను విడువ
ననియెఁ గృతార్థుండ నైతిఁ బొమ్మనుచు

† మలను

వాసమీపమునఁ గూరాగ్రహారమున
భాసిల్లు లోకైకపావనమూర్తి
యలసర్వసేతునియంశమై మిగులఁ
జెలువారు శ్రీవత్సచిహ్నదేశికుని
ననురక్తిఁ దోకొని యతఁడును దాను
జని కాంచినున్నలక్ష్మణమానివర్యు
సేవించి పాదరాజీవయుగ్మంబు
తావిఁ జొక్కుచు షట్పదంబులై వ్రాలి
కృపచేసి మముఁ గటాక్షింపంగవలయు
నిపు డని వినుతింప నెంతయుఁ బ్రీతిఁ
బంచసంస్కృతులుఁ జొప్పడఁ జేసి వారి
కంచితపరమరహస్యంబు లొసఁగి
శరధిగంభీరు దాశరథిఁ గూరేశు
గురుని నిర్జితదేవగురుని నెంతయును
బ్రేముడి సేసి రాప్రియశిష్యవర్యు
లామానిచంద్రుని యఖిలసేవలను
రమణఁ జేయుచు నంతరంగులై యుండి
రమలవిద్యామనోహరమూర్తు లగుచు
నంత యాదవమాత యాత్మజుఁ జూచి
యెంతయు వగచి నీ కిట్లుండఁ దగునె

యఖిలకర్మములకు నధికార మొసఁగు
శిఖయు జన్నిదమును జెల్లఁబోవిడిచి
యీమెయి నుండుట యిది శాస్త్రహితమె
రామానుజార్యగారవమున నీవు
నురుగతి శిఖయు యజ్ఞోపవీతమును
ధరియింపు మనిన నాతల్లి నీక్షించి
దండి నిన్నాళ్ళేకదండినై యిట్టు
లుండితి శిఖయు యజ్ఞోపవీతమును
నేరీతి ధరియింతు నివి పూనకొఱకు
నారయ నింకఁ బ్రాయశ్చిత్తముగను
వలగొనవలయు భూవలయుంబు తనకు
బలము లేదని యార్తిఁ బడి కను మూయఁ
గలలోనఁ జనుదెంచి కరిరాజవరదుఁ
డిలచుట్టి రాకున్న నేమయ్య వలదు
రమణతో నీవు మారామానుజార్యుఁ
దమకంబు డిగ్గి ప్రదక్షిణం బొకటి
చేసిన భూప్రదక్షిణము సాంగముగఁ
జేసినవాఁడవేఁ జెప్పినకరణి
నొనరించి లక్ష్మణార్యునియొద్ద నాతఁ
డొనరించు సన్న్యాస మొనరింపు మనినఁ

గల మేలు కాంచి యక్కల విశ్వసింప
కలకాంచిపూర్ణుని నావేళఁ గాంచి
యీతెఱం గంతయు నెఱిఁగించి మీర
లీతెఱం గిభశైలహేమాంబరునకు
నెఱిఁగించి యతఁ డానతిచ్చినరీతి
నెఱిఁగింపవలయు నా కిట మీఁద ననినఁ
దడయక శ్రీహస్తిధరణీశు నట్ల
నడిగి యేతెంచి యిట్లనియె నాఘనుఁడు
జలజలోచనుఁడు నీస్వప్నంబునందు
నెలమితో మును పానతిచ్చినకరణి
సవరింపు మనియెఁ గొంచక యని యఃన
వివరించి యంతయు వెఱఁ గందుకొనుచు
యాదవుఁ డరిగి రామానుజమౌని
పాదపద్మములకుఁ బ్రణమిల్లి పొగడి
సేవించి వడిఁ బ్రదక్షిణముగా వచ్చి
యీవిధం బంతయు నెఱిఁగింప నతఁడు
కరుణ దైవాఱ లక్ష్మణదేశికుండు
నురుతరం బైన వేదోక్తమార్గమున
నయమారఁ బునరుపనయనంబు సేసి
యయకరం బగు త్రిదండాశ్రమం బొసఁగి

యతని గోవిందనామాంకితుం జేసి
యతులితసకలరహస్యంబు లొసఁగి
నిజశిష్యుఁ గాఁగ మన్నించి యచ్చోటఁ
ద్విజగంబు లెఱుఁగ వర్తిలుచుండె నంత
యామునాచార్యపాదాసక్తమతులు
రామానుజార్యు చర్యలు విని యలరి
శ్రీరంగమున రంగశేషపర్యంకుఁ
జేరి విన్నపములు చేసి యగ్గించి
రామానుజుండు దర్శనగురుం డగుచు
స్వామి యెల్లపుడు నిచ్చట నుండవలయు
నన విని రంగనాయకుఁడు సంతసము
మునుకొని శ్రీనాథమునివంశుఁ డైన
రంగనాయకుని చేరఁగఁబిల్చి మిగుల
నంగవింపుచుఁ గాంచి కరిగి వేవేగ
ననుఁబొంద నేయుపాయంబున నైనఁ
గొనిరమ్ము లక్ష్మణగురుని నిక్కడికి
నన విని ప్రణమిల్లి యాగాయకేశుఁ
డనురక్తిఁ గాంచికి నరుదెంచి యంత
వరదుఁడు పరిజనవైభవస్ఫూర్తి
యరుదారఁ గొలువున్నయత్తఱి వచ్చి

ఘనమైన తనదివ్యగానంబు సొగయ
వినుపించి యానాదవేదిఁ జొక్కింప
వలనుగా మెచ్చి యావరదుఁడు కొంక
వలదు వేఁడుము నీకు వలయు నర్థమ్ము
లన విని రామానుజార్యుని నాకు
వనమాలి వరద యీవలయు నావుఁడును
వరదుం డితఁడు దక్క వలయునర్థంబు
లరుదార నిచ్చెద ననిన గాయకుఁడు
రామావతార వారక రెండుమాట
లీమెయి మీ రానతీ నెట్లు వచ్చె
ననిన నేమరితి మే మప్పుడే యనుచుఁ
గనకాంబరుండు లక్ష్మణమునివరుని
నిచ్చినఁ బొంగి రంగేశుగాయకుఁడు
మచ్చికతోడ నమ్మునిఁ దోకొనుచు
శ్రీరంగమునకు వేంచేయు నవ్వేళ
శ్రీరంగపతి తనసేనానితోడఁ
బరమభాగవతులు పరిచరజనము
నరుదార నెదురుగా నంపి వెండియును
నాహూని తమకడ కరుదెంచువేళఁ
భేరిమ్రై నెదు రేగి పెక్కుచందముల

ముదమున నడుగుఁదమ్ములఁ బ్రసాదించి
తుదలేనివేడ్కతోఁ దోఁకొనివచ్చి
వాలక్ష్మణార్యుండు నఖిలభాగవత
జాలంబుతోఁగూడఁ జనుదెంచి భక్తి
శ్రీరంగనాథుని చెలువంబు కన్ను
లారంగ మఱియు నందంద సేవింప
నారంగవిభుఁడు రామానుజాచార్యుఁ
జేరంగఁ బిలిచి మచ్చికసేసి నీవు
నాగి నేనె పాలించుచున్నవిభూతి
యుగము నీకిచ్చితి నొకకొఱలేదు
పన్ని మామకగృహపరికరాములకు
నన్నిటికిని గర్తవైయుండు మనిన
నామెడ రంగనాయకునిదివ్యాజ్ఞ
త్రోయక యప్పాన్నితోయజతరణి
నిఖిలేశుఁ డగురంగనిలయుకోవెలకు
నఖిలంబునకు. గర్తయై తాను నిలిచి
యగు ననువారల నగు నంచు మెచ్చి
తగ దనువారలఁ దగ దంచుఁ దిగిచి
యామీఁద నిజశిష్యుఁ డగునకలంక
భూమీశుఁ డనురాజపుంగవు నొకని

నారంగపురమున కధికారిఁ జేసి
శ్రీరంగపతి సమంచితవైభవముల
నెప్పటికంటెఁ దా నినుమడి గాఁగఁ
దప్పక నడుచుచందంబు సేయించి
యట నొక్కనాఁడు మహాపూర్ణగురుని
బటుభక్తి సేవించి పదముల కెరగి
యనురక్తి మీకు నయ్యాయమునాచార్యుఁ
డొనరంగ నుపదేశ మొసఁగినయట్టి
ఘనరహస్యము లింకఁ గలిగినఁ దనకుఁ
జనువుమీఱంగఁ బ్రసాదింపవలయు
నన విని యతిపూర్ణుఁ డాయామునేయ
ముని యొసంగినయర్థములు మునుమున్నె
కల వెల్ల నీ కలకాంచిలోపలనె
తెలిపితి మిందు సందేహంబు లేదు
అని తమసుతుని రామానుజార్యునకు
వినుతశిష్యుని జేసి వెండియుఁ బలికె
యామునమౌనిరహస్యము ల్గొన్న
ప్రేమమై నెంతయుం బ్రియశిష్యులైన
యలతిరుమాలనంబి కలదామధరుని
శలగోష్ఠిపూర్ణున కనఘుఁ డైనట్టి

యలరంగనాథగాయకునకు నెలమిఁ
దెలిపినా రవి నీవు దెలిసికొ మ్మనిన
ఘనమైనశిష్యసంఘముతోడఁగూడ
ననురక్తి రామానుజాచార్యుఁ డంత
శ్రీగోష్ఠిపూర్ణుని సేవించుకొఱకు
శ్రీగోష్ఠిపురికి వేంచేసి యాగురుని
గని భక్తి పాదపంకజముల వ్రాలి
మనమార నలచరమశ్లోకమునకుఁ
జనునర్థ మెద్ది ప్రసాదింపవలయు
ననిన నాగురువరుం డట్లు కా కనుచు
రామానుజునిమనోరాగంబుఁ దెలియ
నీమాటు వోయి ర మ్మెఱిఁగింతు ననిన
నీరీతి ముని పదియేడువారములు
సారెకుఁ దిరిగి వేసారక మదిని
జింతింపుచుండంగ శ్రీరంగిమునకు
నంత శ్రీగోష్ఠిపూర్ణాఖ్యశిష్యుండు
చనుదేర నపుడు లక్ష్మణమానివరుఁడు
తనలోనియార్తియంతయుఁ దోఁచునట్లు
తెలిపి యాఘనుని కి త్తెఱఁగెల్ల మీఱు
చెలువార వేగి గోష్ఠిపూర్ణునకును

నెఱఁగించి తలఁపులో నిరవొందువగపుఁ
తరలంగఁ జేయు మిత్తఱి నని పనుప
నరిగి యాఘనుఁ డంత నలగోష్ఠిపూర్ణు
గురున కీతెఱఁగు సేకొని విన్నవింప
ననయంబు హర్షించి యాదేశికుండు
తనశిష్యుఁ బిలిచి యత్తఱి నీవు వోయి
తనదుపవిత్రంబు దండంబుఁ దాల్చి
కొని పెరవారిఁ దోకొనిరాక తాన
యేతెంచెనేని నే నిత్తు నటంచుఁ
దోతెమ్ము మానిచంద్రుని వేగ ననుచు
ననిపిన నరిగి రామానుజార్యునకు
నానర నవ్విధమంతయుం దేటపఱచి
రమ్మన్న నుప్పొంగి రామానుజుండు
సమ్మదం బెసఁగ దాశరథిఁ గూరేశుఁ
దోకొని యాతనితోడ నేతెంచి
యాకరుణానిధి నాచార్యవర్యు
సేవింప నపుడు గోష్ఠిపూర్ణుఁ డనియె
నావేళ చెంత రామానుజు తోడఁ
గరమర్థి నిన్నునొక్కనినె రమ్మనిన
నిరువుర నీవెంట నిటకుఁ దేఁ దగునె

యనినఁ బవిత్రంబు నలఘుపాదంబుఁ
గొని పని విను మనం గోరి యేనట్లు
యీవేళ మీ రానతిచ్చినయట్లు
వేవేగ నిల పని వింటి నాప్రభును
నిండారుకూరిమి నీ కిందులోన
దండ మెవ్వరు పవిత్రం బెవ్వ రనిన
దండ దాశరథియే దండంబు గూర
మండలేశ్వరుఁడె మామకపవిత్రంబు
నన విని మోదించి యాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
డనియె నే నొసఁగు రహస్యార్థ మీప్ర
నీయిరువురుఁ దక్క నెవ్వరితోడ
మాయానఁ జెప్పకు మఱి పూనివర్య
యని రహస్యంబున నాపరమార్థ
మొనర పూనిప్రమున కుపదేశ మొసఁగి
యనిపిన యతిపతి యామఱునాఁడు
ఘనతర శ్రీగోష్ఠి కానాథుఁ డైన
శ్రీవరుతిరునాళ్లు సేవించుకొఱకు
శ్రీవైష్ణవాళి వేంచేసియుండంగ
నందఱు వినుచుండ నాచరమార్థ
మందంబుగాఁ బెట్టి యానతిచ్చుటయు

నామాట విని యప్పు డాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
డామానిఁ జేరంగ నతిముఱి వచ్చి
యేమోయి యిటకు మీ రిరువురుఁ దక్క
నీమహానీయార్థ మెవ్వరితోడఁ
జెప్పకు మని బుద్ధి చెప్పితి నానఁ
దప్పి యీగతి సేయఁ దగునె నీ కిపుడు
శ్రీతిగురుతోడ బొంకినవాని కరయఁ
గతి యొద్ది తుది నరకమె కాక యనిన
ననియె రామానుజుం డాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
గని యొక్కరుఁడు నరకముఁ బొంద నేమి
యిందఱు మీకృప నిడేరి శౌరిఁ
జెందుదు రని యేను జెప్పితి ననినఁ
గౌఁగిటఁ జేర్చి లక్ష్మణమానివర్యు
వీఁగనికూర్మితో వినుతులు చేసి
యిల సర్వలోకుల నీడేర్పవచ్చు
నలవాఁడ వీ వని యందంద పొగడి
యిటమీఁద దొరఁకొని యీదర్శనంబు
పటుగతి నీపేరఁ బరఁగు నెల్లెడల
నని వరం బిచ్చి నిజాత్మజు శిష్యు
నొనరించె నప్పు డయ్యోగిచంద్రునకు

యతిపురందరుఁ డంత నాగోష్ఠిపూర్ణు
నతిభక్తిఁ బిల్చుకొని యచటి నంతటను
శ్రీమాలికాధరుచే ద్రవిడాగ
మామోదకరరహస్యంబు లెఱింగి
కరమర్థి శ్రీరంగగాయకుచేతఁ
బరిపూర్ణతద్గానభంగులు దెలిసి
శ్రీరంగమున నిట్లు శిష్యశేఖరుల
కారూఢి వేదాంత మానతియిచ్చు
చున్నయత్తఱి దండ నొకయేకదండి
క్రన్నన గంగసంగడినుండి వచ్చి
తనతోడ శాస్త్రవాదము సేయు మనుచు
ననయంబు గర్వించి యతిరాజుఁ జూచి
యొంపారు వాదింప నోడినవారు
దండిమైఁ గొల్చు వాతనిశిష్యవరుఁడు
గావలయునటన్నఁ గని లక్ష్మణార్యుఁ
డావాక్యమున కెంతె యంగీకరించి
సొలయక యుద్బాహుసుందరనామ
దళితహిరణ్యుముందరి కేగుదెంచి
నిండారుకణఁకతో నిలిచి యయ్యేక
దండితోఁ దొడరి యుద్దండుఁడై పేర్చి

పదియేడుదినములు పట్టినచలము
వదలక వాదించి వాదించి మదిని
వేసరి యతిరాజు వెఱఁగన్నమాయ
వాసమయమున రంగాధీశ్వరుండు
చనుదెంచి ప్రతివాదిజయహేతియుక్తి
నొనరంగ నుపదేశ మొసఁగ మేల్కాంచి
యామఱునాఁడు రామానుజాచార్యుఁ
డామహాప్రతివాది నలవోక గెలిచి
దయతోడ నయ్యేకదండి కవ్వేళ
నయమారఁ బునరుపనయనంబు చేసి
మగుడ త్రిదండాశ్రమముఁ బ్రసాదించి
తగశిష్యవరుల కెంతయు ముఖ్యుఁ జేసి
సాదరుం డగుచు వేదాంతదీపంబు
వేదాంతసారము వేద్య మైనట్టి
అరవిందదళలోచనార్చనాక్రమముఁ
గరమొప్పు సొబగుల గద్యత్రయంబుఁ
దళుకొత్తుచున్న గీతావివరణము
నలవడఁ జేసి వ్యాఖ్యానంబు చేసి
చుక్కలలో నొప్పు సోముచందమున
నొక్కటఁ బరమశిష్యులతోడఁ గూడి

దెసలకు వేంచేసి తిమిరసంతతుల
పసగరగొనియెడు భానుచందమునఁ
బరమతవాదులఁ బరపి యచ్చోటి
ధరణీశ్వరుల శిష్యతములఁ జేయుచును
ఛాయనికడఁక నుద్భటశిష్యవరుల
నాయాయితిరుపతు లందునిల్పుచును
వెలయ నీరీతి దిగ్విజయంబు చేసి
యిల వలగొని యిట్లు లేతెంచుచుండ
సార కాశ్మీరదేశమునందునున్న
శారదాపీఠదేశమున కేతేర
శారదానారదసంకాశ యైన
శారద యప్పు డాసంయమీంద్రునకు
నెదురేగి పదముల కెరగి నుతించి
ముదమున నిజవాసమునకు నేతేర
రామానుజుండు శారదఁ జూచి యేమి
నామీఁద నీ వింత నంటుజేసెదవు
అన విని వాణి యిట్లనియె నోమౌని
వినవయ్య జగదేకవిఖ్యాతచరిత
మునుపొక శ్రుతివాక్యమునకు శంకరుఁడు
వనమాలి కపిగుదవర్ణనేతుండు

అని యథార్థముఁ జెప్ప నది తప్పటంచు
దనుజారి పంకజదళనేత్రుఁ డనుచు
నీవంబు పార్థ నెన్నితి వందుకొలకు
భావించి సంతోష భరితనై యిప్పు
డారీతి నిన్నుఁగన్నంత నుప్పొంగి
యీరీతిఁ జేసితి నేను నీయెడను
నన్నుతనిఖిలశాస్త్రంబులన్నియును
నున్నవి యచ్చోట యోగీంద్రచంద్ర!
చేకొని నీవలసినశాస్త్ర మిపుడు
సైకొను మనిన లక్ష్మణయోగివరుఁడు
భువనంబులన్నియుఁ బొగడఁ దా మున్ను
నవరించువేదాంతసంగ్రహం బెత్తి
యేమునేసినశాస్త్ర మిది దీనఁదప్పు
లేమేనిఁ గల్గిన నెఱిఁగింపు మనుచుఁ
దనకేల నున్నపుస్తకము పంకేజ
తనుజాతరాణిహస్తములకు నొసఁగ
ధరలోన సకలశాస్త్రముల కెల్లపుడు
నరకు సైకొనక మెచ్చక యుండువాణి
యురవొంద నాఘనుఁ డిచ్చు శాస్త్రంబు
శిరసావహించి మెచ్చినమానివరుఁడు

నత్తఱి బోధాయనాఖ్యనిర్మాణ
వృత్తి శారదచేత వేగఁ గైకొనుచుఁ
గడుఁ బెక్కువిధములఁ గంజాతసూను
పడఁతుక నంత సంభావించి కదలి
యంత శ్రీపురుషోత్తమాధీశుఁ గాంచి
సంతసంబునఁ గూర్మశైలేశుఁ జూచి
యలసింహశైలనాయకుఁ బొడఁగాంచి
సలలితాహోబలేశ్వరుని సేవించి
శ్రీవేంకటాధీశు సేవింపఁగోరి
శ్రీవేంకటాగంబు చేర నేతెంచి
శ్రీపురంబునకు వేంచేసి నెయ్యమున
నాపురిఁ బాలించు నలవిఠ్ఠలేంద్రు
క్షితినాయకుని గృప సేసి యచ్చోట
నతనిచే నొకయగ్రహారంబుఁ గొనుచు
నఖిలశాస్త్రజ్ఞులు ననుపమేయులును
నిఖిలసన్నుతులును నిజశిష్యు లగుచు
చెలఁగి డెబ్బదినాల్గుసింహాసనముల
నలవడువారిలో నందుఁ గొందఱను
బరమానురక్తి ముప్పదిమందిఁ బిలిచి
తిరమొందఁ నందుఁ బ్రతిష్ఠఁ గావించు

నప్పు డయ్యతివరుఁ డాశేషనగము
తప్పక సేవించెఁ దద్దయుఁగూర్మిఁ
బరమపావనుఁ డైన పరకాలముఖ్యు
లరుదెంచి శేషాంశ మనుచు నగ్గిరిని
ద్రొక్కనోడిరి తాము దొడిబడ నింకఁ
ద్రొక్కరా దన విని తుందుడుగొనుచు
నతులశేషాంశ మైనట్టి యనంత
పతిశిష్యముఖ్యు లేర్పడఁగ నిట్లనిరి
యీవేళ మీ రిది యెక్కకయున్న
దేవమీశిష్యులు దిక్కులవారు
నారోహణము సేయ రగ్గిరిమీఁద
నీరీతి తగవు గా దేవేళ మీరు
నాగేంద్రశైలేంద్రనాథు సేవింప
వేగ నవశ్యంబు వేంచేయువలయు
ననిన రామానుజుం డాశైల మెక్క
చనువేళ నావచ్చుచందంబుఁ దెలిసి
యలతిరుమలనంబి యనురక్తిఁ బంపి
వలనొప్ప వేంకటేశ్వరుఁ డారగించి
దయసేయు తత్ప్రసాదమును గైకొనుచు.
గయమున నరిగి శ్రీరామానుజులకు

నెదురుగాఁ జనిన మహేంద్రుఁ డావేళఁ
ద్రిదశవందితుఁ డైన తిరుమలనంబిఁ
గని భక్తిఁ బాదపంకజముల వ్రాలి
తనరారఁ దత్ప్రసాదము స్వీకరించి
యారయ సర్వలోకాచార్యు లైన
మీ శ్రీప్రసాద మిమ్మెయి దేరవలెన
టనిఁ బూని యొకపిన్నపాపని చేత
నసిపినం జాలదే యనిన నాఘనుఁడు
నిప్పుడు మీ రానతిచ్చినకరణి
తప్పక నగర మెంతయు వెదకితిని
ఆకడ వైష్ణవు లగువారిలోన
నాకన్న నెన్న చిన్నలు లేరు గానఁ
దెచ్చితినన్న నాదేశికుమాట
మచ్చిక వేదాంతమార్గమై యున్న
ననయంబు మోదించి యామహానివరుఁడు
తనశిష్యవరుల నందఱ విలోకించి
కంటిరే యిపుడు వేంకటపూర్ణమహిమ
గెంటక మది నహంకృతి లేశమైన
నరయక పెద్దవా రైన నైచ్యంబు
దొరయంగ భాగవతులయెడాటమున

రూపింపుచున్న స్వరూప మందఱకు
దీపింపఁ జేసి తా దేశికుం డయ్యె
వరుసతో శ్రీవైష్ణవస్వరూపంబు
లరయనిగతి నుండు నని నుతింపుచును
గామధేనువులును గల్పభూజములు
కామితార్థము లిచ్చుకమనీయమణులు
సిద్ధరసంబులు సిద్ధమూలికలు
సిద్ధమౌనీంద్రులచేఁ జెన్నుమిగులు
నన్నగరాజంబు నహీరాజమూర్తి
కన్నులపండువు గాఁగఁ జూచుచును
దిరుమలనంబితోఁ దిరమొందు ప్రేమఁ
దిరుమలమీఁది కేతెంచి కోవెలకు
వలచుట్టివచ్చి పావనతలభరణి
మిళితసంసారతమిస్రౌఘతరణి
ననుపమసుకృతసంహతిజన్మధరణి
జననుతయును నైన స్వామిపుష్కరిణి
స్నానంబుఁ జేసి యాచక్కఁ జెన్నొందు
భూవళి సాక్షినొంపునఁ గాఁగిలించి
ఫణిరాజుపై నొక్కపద మూఁది దివ్య
మణిమయభూషణమండితుం డగుచు

దైవాలుపుడమిపైదలిమోముదమ్మి
తావులు గోరెడుధరణీవరాహు
సేవించి యటఁ బ్రదక్షిణముగా వచ్చి
యావరణంబుల కాదియై మిగుల
గోమరారువైకుంఠగోపురంబునకుఁ
బ్రమదంబుతో మున్ను బ్రణమిల్లి యంతఁ
జనుదెంచి గారుడస్తంభంబుచక్క
వినతుఁడై చెంత కొవ్విరిసాల కేగి
వలనొప్పుచంపకావరణంబు వేగ
వలచుట్టి వచ్చి యాస్వామిపుష్కరిణి
తోయంబు * లోని యుత్తుంగభాగమున
నాయహికులపతియవతార మగుచుఁ
దిరుగనిచింతలుం దెరలించునీడ
దిరుగనిచింత కెంతే భక్తి మ్రొక్కి
రమణ రెండవగోపురము దాఁటి లోని
కమలమహానసాగార సేవించి
నెలకొని యానందనిలయాఖ్య మగుచు
నలువొందు మణివిమానంబు సేవించి
పటుమహామణిమంటపంబు సేవించి
యట వచ్చి తురగతార్క్ష్యాహినాయకుల

* లాని

సేవించి దనుజార్సేనాధినాథు
సేవించి నరసింహు సేవించి తార్క్ష్యు
సేవించి నిత్యుల సేవించి కూర్మి
నావేళ లోనికి నరుదెంచి యచటి
పంచాస్త్రకోటుల * భావంబు మించి
పంచవిగ్రహముల భాసిల్లి పసిఁడి
గజ్జలు నందియల్ కనకాంబరంబు
గొజ్జంగిముత్యాలకుచ్చుకటారి
బెడఁగుగాఁ గటిమీఁద బెరసిన కేల
నుడుగక వరముల నొసఁగు కెంగేలు
నుదరబంధంబు కేయూరహారములుఁ
బాదలుతావులుతట్టు పునుఁగుపైపూఁత
కుడిరొమ్ముమచ్చ యక్కున నెలకొన్న
కడలికన్నియదివ్యకంఠసరంబు
ధళధళఁ దుళగించు దరము, చక్రంబు
బలసిచూపట్టెడు పాణిపద్మములు
బింబాధరమ్ము నొప్పెడుకపోలములు
కంబుపోతంబు నెక్కుసమాడుగళము
మకరకుండలములు మణికిరీటంబు
వికసితధవళారవిందనేత్రములు

---

* భావించి

చల్లనిచూపును జారునాశికయుఁ
జెల్లనిమెఱుఁగుమూర్తియపునామమును
గలిగి యెంతయును శృంగారభావంబు
మలయునయ్యలమేలుమంగామనోజ్ఞు
సేవించి పరిణమిల్లి చేరి సన్నుతులు
గావించి పులకితగాత్రుఁడై చెలఁగి
శ్రీరంగమున నున్న శేషపర్యంకుఁ
క్షీరూపమున వచ్చి యిటఁ బొడచూపెఁ
బరతత్త్వ మీతండె పరయోగిహృదయ
పరిపూర్ణుఁ డితఁడె శ్రీపతియును నితఁడె
పరమకారుణికుండు భక్తవత్సలుఁడు
పరవాసుదేవుఁ డీపంకజాక్షుండె
జగములు వొడమింప సమయింపఁ బ్రోవఁ
దగువాఁడు నితఁడె యీధరణీధరంబె
వైకుంఠ మితని కెవ్వరు సరి గలరె?
యీకమనీయనగేంద్రరాజునకు
సరి వేరటంచు వేసరణుల వేద
శిరముల సన్నుతి చేసి సద్భక్తి
తనరఁ దీర్థప్రసాదము లన్వయించి
యనురక్తి దివసత్రయంబు వసించి

యాకాశగంగాదు లైనతీర్థములు
చేకొన్నభక్తితో సేవించి యంతఁ
గరమర్థి శౌరికైంకర్యంబు సలుప
నిరువదినలువుర నేకాంగిపరుల
నలవడ శ్రీమాలికాదికైంకర్య
ములు సేయ నిలిపెఁ బ్రేముడి పెచ్చుపెరుగఁ
దమమాలు గాఁగ సిద్ధులయతీశ్వరులఁ
గ్రమమునఁ బట్టంబుఁ గట్టి యావేళ
నిఖిలేశుఁ డైన శ్రీనిలయునివసతి
కఖిలంబునకుఁ గర్తవై యుండు మనుచుఁ
గపిరాజరూపసంకలితముద్రికలు
కృపచేసి శ్రీవేంకటేశున కెరగి
మగుడి యంతటఁ దిరుమలనంబి తాను
దగువేడ్క నమ్మహీంధ్రము డిగ్గి వచ్చి
శ్రీపతిపురికి వేంచేసి యచ్చోట
నేపారు శేషాచలేశ్వరపూర్ణు
వాసంబునందు నివాసంబు చేసి
భాసిల్లు వేంకటపతిపూర్ణుచేత
ననురక్తి రామాయణార్థమంతయును
విని తాను మునుపు గావించినయట్టి

సలలితవేదాంతసంగ్రహముఖ్య
ములు వినుపింప నామోదించి యతఁడు
తనయుని రామసోదరమానిశిష్యు
నొనరింప నప్పు డయ్యోగిచంద్రుండు
మహితాత్మ నలతిరుమలనంబిశిష్యు
సహజు విద్యోదయసంపన్ను నసఘు
గోవిందుఁ డనుదేశికుని గాంచి యతఁడు
గావించు నాచార్యకైంకర్యమునకు
నసుదంది శ్రీవేంకటాచలపూర్ణుఁ
గరమర్థి వేఁడి యాఘనుఁ దోడుకొనుచు
నేతువుదనుక వేంచేసి శ్రీవిభున
కాతతనిజనిలయము లైనయట్టి
యాయాయితిరుపతు లచట శోభిల్లు
తోయజనాభమూర్తులును సేవించి
పరలి రంగాధీశుమందిరంబునకు
నరుదెంచి యచట బోధాయనవృత్తిఁ
గనుఁగొని శ్రుతులవాక్యముల కైక్యముగఁ
జనుపడి యొప్ప శ్రీభాష్యంబు చేసి
యలఘుశిష్యులకు వేదాంత మంతయును
జెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచునుండె

నంతటఁ గులపాంసుఁ డైనట్టిచోళ
కాంతవంశజుఁడు దుష్కర్మపుంజంబు
భవపాదమతి యైన పరమపాషండుఁ
డవిరళదుష్టసాహసకృత్యపరుఁడు
వారనితనకర్మవాసనవలన
ధారుణిపై నచ్యుతద్వేషి యగుచు
హరుఁడే పరబ్రహ్మ మనియెడుభ్రాంతి
కరము డెందమ్మునఁ గడలుకొనంగఁ
దలకొని జగతి విద్వాంసుల నెల్లఁ
బలువిడి భటులచేఁ బట్టితెప్పించి
పనుపడఁగా "శివాత్పరతరంనాస్తి"
యని వ్రాలు వెట్టుండ యనుచుఁ బెట్టింప
నపుడు చతుర్గ్రామి యనువైష్ణవుండు
కపటాత్ముఁ డగుచోళకాంతునిఁ జూచి
యరయ నవైదికు లగువారు గాఁగ
నిరవొంద నిట్టివ్రా లిడిరిగా కరయఁ
దాచియావేద * పదప్రతిష్ఠాప
నాచార్యుఁ డైన రామానుజార్యుండు
నీరీతిఁ జేయునే? యిందిరావిభుఁడె
నారయఁ బరతత్త్వ మని నిల్పుఁగాక

* పథ

యన నేయిచల్లినయనలంబుకరఃశిఁ
గనలి చోళుండు కింకరుల రావించి
యరిగి శ్రీరంగంబునం దున్నయట్టి
హరిభక్తు రామానుజార్యుని వేగఁ
బట్టి తెండని చెప్పి పనిచిన భటులు
పట్టినకడఁకతో బలువిడి వచ్చి
గట్టిగా నేగి లక్ష్మణమానిమఠముఁ
జుట్టి పిల్చెను మిమ్ము చోళుఁ డీవేళ
నన విని వాకిట నడరి వైష్ణవులు
చని లోననున్న లక్ష్మణమానిఁ గాంచి
యీవార్త నంతయు నెఱిఁగింప నంతఁ
బోవుద మని మానిపుంగవుఁ డనిన
నాకూరనాథుఁ డిట్లనియె మానీంద్ర !
నీకార్య మంతయు నెఱుఁగరు మీరు
పరమపామండియై భ్రాంతిమై వాఁడు
హరుఁడె దైవం బని యందఱచేత
వ్రాలు వెట్టింపుచు వరుస మీచేత
వ్రాలు వెట్టింప నీవదువున భటుల
దేవర నటకుఁ దోతెమ్మని కదలి
యీవేళఁ బుత్తెంచె నీవేలఁ దుదిని

వేదశాస్త్రంబులు విభజించి గెలుచు
వాదంబు గాదు వివాదంబు గాని
విలసిల్ల నిలలోన విత్తులకొల్వు
గలుగఁ దక్కినవెల్లఁ గలిగింపవచ్చుఁ
గావున దేవర కలిగినఁ జాలు
మావంటివారల మఱియుఁ దేవచ్చు
వాఁ డతిక్రూరుండు వానికి గురుఁడు
లేఁడు దేవుండును లేఁడు మౌనీంద్ర!
తావకవేషంబుఁ దాల్చి యే నిపుడు
వేవేగ నరిగెద వివరించిచూడ
నిట నుండఁ దగవు గాదీవేళ మీర
లెటకేని వేంచేయుఁ డితరవేషమున
నన విని రామానుజార్యుండు శిష్యుఁ
గనుఁగొని యెంతయు గారవం బెసఁగ
వాని గెల్చుటకు శ్రీవత్సాంకగురుని
చే నగు ననుచు నిశ్చితబుద్ధితోడఁ
దమకమండలమును దండశాటులును
బ్రమదంబుతోఁ గూరపతికిఁ దా మొసఁగ
నవి పూని రెండవ యతినాథుఁ డగుచు
వివరింప నాకూరవిభుఁడు వేవేగఁ

జనుదేర చోళరాజన్యనిభటులు
గనుఁగొని యితఁడె లక్ష్మణమౌని యనుచుఁ
గొనిపోయి యప్పు డాక్రూరునియెదుట
నునుప నాపాపాత్ముఁ డుగ్రతం బిలిచి
పనుపడఁగా "శివాత్పరతరంనాస్తి"
యనుచు వ్రా లిడు మని యాకు గంటంబు
చేకొని తాన యిచ్చిన జంకు లేక
కైకొని వైష్ణవకల్పభూజంబు
తగఁ "ద్రోణమస్తితతః పరం" బనుచు
బెగడ కందున వ్రాలు వెట్టఁ బెట్టుటయు
నవి చూచి యుగ్రుఁడై యాజ్ఞయు సేయఁ
దివిరిన యాధరాధిపుఁ జూచి హితులు
ఇతఁడు రామానుజుఁడే కాఁ డటన్న
నతనిఁ దోతెండని యనిచిన భటులు
పరువడి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
నరిగెడిసమయంబునందు ముందుగను
సరవిగా వెల్లలజాతిగృహస్థు
కరణి వేవేగ లక్ష్మణదేశికుండు
పురము వెల్వడిపోవ భోరన భూమి
వరభటవర్గంబు వడి మీఁటి కదియ

నావేళ శ్రీలక్ష్మణాచార్యవర్యుఁ
డావచ్చి తెఱఁగి సయ్యనఁ జెంతనున్న
యిసుము గైకొని వేంకటేశ్వరుమీఁద
నసమానగతిఁ దొల్లి హరిచిత్తయోగి
యెసఁగించు నొకపద్య మెన్ని లోలోనె
మసలక యట నభిమంత్రించి వైవ
నది రాజభటులకు నడ్డమై పొదలి
కదలక పర్వతాకారమై యుండె
నాకొండవలె నున్న యది చూచి భటుల
మూఁక రానోడుచు మొనచెడి యరిగి
నాదట వేగ రామానుజహాని
యాదవాచలమున కరిగె నంతటను
నడుగక కపటసన్యాసియై తనదు
కడకు వచ్చుట యని కడుఁ గోపగించి
తివిరి చోళుఁడు కూరతిలకు నేత్రములు
తివియుండ యని పల్క ధీరుఁడై యాతఁ
డనియె విష్ణుద్రోహి వగునిన్ను నిపుడు
గనుఁగొన్న యిటువంటికన్ను లేమిటికి
నని తమగోళ్ళతో నపుడు రాఁ దిగిచి
కొనుచు నచ్చో నెలకొనియుండలేక

సరగున నిజశిష్యసహితుఁడై రంగ
పురమున కరిగి యాపోయివచ్చుటయు
వడిమీఱి నొకశిష్యవరు లక్ష్మణార్య్య
కడకుఁ బంపుటయు శీఘ్రమె యేగి యతఁడు
వినుపింప నెంతయు విన్ననై వగచి
కనలి శ్రీవేంకటగ్రావేశుఁ దలఁచి
జగతీశ చోళపామండి నిర్మూల
మగుఁ గాక యని యొకయాజ్ఞ యిచ్చుటయు
వెలయుప్రహ్లాద విద్వేషిపైఁ గనలు
నలనరసింహునియనువున నింగి
శ్రీవేంకటేశుండు శితఖడ్గధార
నావేళ కలలోన నరుదెంచి వాని
గళనాళపార్శ్వంబు ఖండింప నందు
విలవిల మనుచుఁ బల్వెనకంపుతోడ
బెడిదంపుఁబురువులు భేదించి పుచ్చి
వెడలంగఁ జోళుండు విడిచెఁ బ్రాణమ్ము
లది మొదల్ క్రిమికంఠుఁ డనుపేర వాఁడు
విదితుఁడై యుండెఁ దద్వృత్తాంత మెల్ల
రామానుజార్యుఁ డారసి సంతసించి
యామోదవార్ధి నోలాడి యామీఁద

నారాయణాచలనాథు శ్రీనాథు
నారాయణుని భక్తి నాట సేవించి
యతనియుత్సవచేరమయొన్నదగిన
జితకాము శతరూప శ్రీమనోహరుని
యదుగిరీశ్వరు సంపదాత్మజాహ్వాయుని
త్రిదశవందితుని బ్రతిష్ఠ గావించి
శ్రీరంగమునకు వేంచేయ నుంకింప
వారసి యట నున్న యఖిలవైష్ణవులు
నేతెంచి మిముఁ బాసి యిచ్చోట నుండ
నేర్తుమే మానీంద్ర! నీరూపు గాఁగ
నొకవిగ్రహము నిట నునిచిన మాకు
నకలంక! యొకమనసై యుండు ననినఁ
దమవిగ్రహంబుచందమున కెంతయును
నమర నర్చావిగ్రహంబుఁ జేయించి
యట నిల్పి సకలశిష్యావృతుం డగుచుఁ
బటుగతి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
వేంచేసి యాకారవిభుఁ గౌఁగిలించి
యంచితభక్తిమై నందంద వగచి
వరదుఁడౌ హస్తిపర్వతరాజవాసు
కరమర్థి వినుతించి కరుణ దైవాఱ

నలకూరనాథున కపాత్రీకృతాత్ము
లిలలోన వెలయుంగ నిష్ఠించి యంత
నలకూరనాథుని యాత్మజువంశ
తిలకు శ్రీభట్టరుఁ డిరమొందు పేరిమఁ
దోకొని రంగనాథుని భజియింపఁ
జేకొన్నభక్తి నీ శ్రీరంగనాథుఁ
డాకూరనాథునియాత్మసంభవుని
గైకొని నిజపుత్త్రుఁ గావించుకొనియె
నంతట రామానుజార్యశేఖరుఁడు
సంతసింపుచు నివాసమునకేతెంచి
యమదండదండనం బైన త్రిదండ
మమలవేదత్రియం బన నొప్పమిగుల
మలయక యుభయమీమాంసానురాగ
ములు తమ్ము మిగులఁ జేమడిఁ జుట్టినట్లు
మలయుచు భాషాయము పకాషాయ
ములు కటితటి శిరములఁ జెన్నుమీఱ
గాత్రంబుమీఁద సంకలితసద్బ్రహ్మ
సూత్రమా నలబ్రహ్మసూత్రంబు మెఱయ
హరిజయస్తంభంబు లందుఁ దన్ముద్ర
లిరవొందఁ బెట్టిన యూపు దీపింప

మొనసిన నిజబాహుమూలంబులందు
గనుపట్టు శంఖచక్రములు శోభిల్ల
బాలమున్నీటిఁగోపల నీదులాడి
బాలుండు మెట్టిన పదపంక్తి యనఁగ
నురుతరాయతధవళోర్ధ్వపుండ్రములు
కరము శోభిలఁగ లక్ష్మణమునివరుఁడు
అజనుతరామానుజార్యసిద్ధాంత
విజయధ్వజంబుల విత్త్రమై మిగులఁ
దళుకొత్తుచుండఁ ద్రిదండముల్ దాల్చి
యలఘుశాస్త్రాధారు లగుయతీశ్వరులు
పొందుగా నిజవార్శ్వములఁ నేడునూఱు
మంది యెంతయు నసమానులై యుంత
చెలఁగు డెబ్బదినాల్గుసింహాసనములఁ
గలిగినదేశికాగ్రణు లేడువేలు
నెన్నంగఁదగినట్టి యేకాంగిముఖులు
నున్నతిం గొలువ సర్వోన్నతుం డగుచుఁ
బరమతమదదంతిపంచాస్య మగుచు
నరుదార నుభయవేదాంతశాస్త్రములు
గలిగినశిష్యసంఘములకు నెమ్మి
చెలఁగ వ్యాఖ్యానంబు సేయుచునుండె

నురుభక్తితోఁడ నిర్యోగీంద్రవరుల
చరిత మొక్కొకమాఱు జను లెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివినఁ బేరుకొనిన
నెనలేనియిష్టంబు లెసఁగించు ననుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవనాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృత మైన పరమయోగివిలాస సుకృతి
నతులితంబుగ నష్టమాశ్వాస మయ్యె.

సంపూర్ణము.

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
1	10	దేవాధిదేవు	దేవాదిదేవు
2	20	భంజన	భంజను
3	4	నాత్మకోకదళంబి	నాత్మకంజముల
,,	6	పూజ నాడంబి	పూజనావబి
,,	8	కర మొప్పు	కర మొప్ప
,,	16	శరకోప	శరగో
4	5		
	6		
6	5	నమలాంతరంగ	నతులాంతరంగ
7	1	యుక్తమగుచు	తత్త్వమగుచు
,,	13	ననఘంబు	ననఘంబు
8	7	నరమునరణ్యంబు	నరమునరణ్యంబు
,,	11	పేరుగలిగి	పేరుగలిగి
,,	13	సహాసప్తి	సాహసప్తి
9	6	పోలిక	పోలికె
,,	13	నాపురీవర	నాపురిసువ
,,	15	లావు వెడలి	లావులెడలి
10	7	తతులు	తతుల
12	4	జలములు	జేలములు
,,	5	వేర్వేరబూనిసవిస్మయోక్తులం	భరియించి యచ్చపటంతులే. నూర
	6	బర్విపయచ్చరపడంతులేమాబు	సరసకలావిలాసములం జెంపె సంగ
	7	లనిశంబు	నని శంబు
	13	యావరపురిచెంతి	యావీధిపురంగట
	14	తాపంబు	తాపముల్
	18	వాసనాపాంసువుల్	వాసనాగర్వముల్

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
13	2	మూరియుంబోలె	మూరియపోలె
,,	8	దనరేహాముల	దనుదాహాముల
	17	విగ్రహాములు	విగ్రహంబు
	20	వత్సంబపోలె	వత్సంబువోలె
14	16	మనమంటపమున	మగుమంటపమున
15	8	నలువొందు	నలువొంద
	10	బోలుపాటు	బోలుపాటు
17	7	సోకించుచే	చొక్కించుచే
	18	లిరుమేల	లిరుదెసల
	20	మూపులును	మూపులను
18	2	కరాంబుజాతంబు	కరాంబుజాతంబు
	10	వెలిదమ్మి	తెలిదమ్మి
	11	పాలికలు	పాలికలుం
20	7	:లవడి	వలవడ
	18	కొల్చుమండ	కొల్చియుండ
21	10	మొదవ	మొసఁగ
23	7	దనకేల	దనకేలి
	8	పల్లవ. బోనఁగూర్చి	పల్లవంబునఁగూర్చి.
24	2	నేరీతి	నేనెట్లు
	16	జీవులకు	జీవులను
25	12	బదవ్రుల	బదముల
27	6	వొప్పునఁ గుర్రింగ	కేర్పునఁ గుర్రింతః
	19	నా:శ్వ	వలవిశ్వ
30	12	పేరఁబరఁగి	పేరఁగలిగి
31	8	బిరుదగంభీరద	బిరుదగుగంభీర
	10	సేయు	సేయు
	16	సంతతిమండేసము	సంతతిమండితంబు

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
34	19	జాలములు	జాలముల
35	16	బలర	బమర
36	14	తలఁచిన	వలసిన
	17	హోమగుండ	హోమకుండ
37	18	నలఁగితిన్నటి	నలువైనరా
38	18	పెరిమెఁ	పేర్మిఁ
39	15	నీ యుంద	నీయుండ
42	19	నోనఁగూర్ప	నోదఁగూర్ప
	20	మనికిఁగా నల్లంత	నెడఁగూడియంతంత
43	1	నిశివేళ	నిశావేళ
	10	గేహాళి	దేహాళి
	11	వరులలో	వరులతో
	13	కరుదేర	కేశుదేర
44	9	రాగేహాళి	రాదేహాళి
	14	నదుమ	నదుము
45	5	పంతియు	పంతేయు
	10	,,	,,
	13	జ్ఞానంబు	జ్ఞానంబె
	18	ముందరను	మంగలిని
47	6	పరవశు	రసవశు
50	9	పుడమిప్పై, పోఁకప్పై	పుడమిమ్మై, పోఁకమ్మై
51	6	యేరీతి, నోయిది	యీరీతి, గాదిది
	9	గాంచనవర్ణి	గాంచనవర్ణ
	13	విలాసముచొక్కు	విలాసవుఁ జొక్కు
52	13	విశాసము	విలాసము
	18	మచ్చిక	పచ్చిక
53	19	గలచంద	మగుచంద

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
54	4	శ్రేషలు	తేఁగులు
	9	ముఖముల	ముఖములు
	10	బ్రిబలి యెంతయును	భాసిల్లు మన్న
56	2	డాలింప	లాలింప
	3	చిదిరించు	బిటారించు
	6	మడి గారముల	నొడి కారముల
58	3	మెఱుఁగుగాఁ జెరఁగు	మెఱుఁగారు చెరఁగు
	14	వగఁబచ్చ	దళపచ్చ
"	"	కళుకుల మెఱుఁగు	తళుకులు వీరిలి
59	6	దిగ్గుల	దిక్కుల
60	10	కేళదెంచి	నేగుదెంచి
	18	బేరేమి	బేరద్ది
61	6	దగను	జనదు
61	12	సంసిద్ధి	సంశుద్ధి
	13	వేచందమున	వేచందముల
	14	గుక్కుల	నక్కల
62	16	వత్తుమంచు	అన్నుమీఁద
63	6	నేమండి, చేసితిని	నేముండి, చేసితిమి
	7	తపము	తపసి
	17	యెట్లుండు, వహ్ని	యెఁండునేఁవహ్ని
65	9	దుష్పిమై	దుంటిమై
68	10	బిడ్డఁ డెందైఁగలఁడె	బిడ్డఁ లెందైనగలరె
69	8	యితఁడు	యతఁడు
	18	వల్లిక యంతరంగ	వల్లిక లంతరంగ
70	3	సన్నుత	వందిత
72	9	భాసిల్లు నాయోగి	భాసిల్లి యామోగి
	13	భాతిగా	ఖాతిగా

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	14	నాళితాటనం	నాళిత్రాటనం
73	14	బాహ్యాండ	బహ్వాండ
74	19	గురుభట్టు	గురుభాట్టు
77	14	సవినయ	సవీన
81	10	వాఁడినూడిచే	వాఁడి ననూది
83	7	ముఁగల్చు	మగల్చు
84	6	వీవు	వీవ
85	4	పంచకమును బరము	పంచకము లుపరసము
	5	భాసిల్లి	భాసిల్ల
86	10	పనిఱెల్ల	పనుఱెల్ల
	15	జరచరఁ	జరచెరఁ
87	18	యనుచు	యానఁగ
88	6	మేదియంత	మేదునంత
	20	మొగిచి	మోడ్చి
90	5	భక్తసార	భక్తిసార
	12	సంతసం బంది	సంతసించి
93	8	నక్రుడమండి	నక్రుడననిచి
	14	ధరింపఁగ	చాడికొన
	15	విహీనునుండి	విహీనుఁడైయుండి
	20	నిద్రాపక్తుఁడైన	నిద్రాపకుఁడైన
94	2	చెంగావిచాయ	చెంగావిచన్నె
	,,	వలువ	కాసె
	3	ముత్యాలమచ్చు	ముత్యాలజల్లి
97	8	నుండుటను	నన్నంత
	9	లోకనత	లోకనతు
98	1	యోగాను	రోగాను
	2	యోగి	రోగి

పుటం	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
100	13	యిూభక్తి	యిూభక్తికిని
101	6	మాలి	మారి
102	12	కలుకక కలుకు	కులుకక కులుకు
104	9	తళతళుక్కున	ధళుధళుక్కున
106	1	పంటచందమున	పంటిచందమున
108	13	సారూఢుండగుచు	నాసీనుండగుచు
	19	అనిపిల్చిపంచిన	అనిపంచెఁబంచిన
111	3	లక్ష్మి మేనాకు	లక్ష్మి మెునాకు
	4	లక్ష్మి మేతుది	లక్ష్మి మెుతుది
113	12	వెంట నేరచ్చు	వెంట నే తెంచు
114	5	గూడి	తోడి
	14	వేంచేయునప్పు	విచ్చేయునప్పు
116	6	మింతక టె	మిందుకంటె
	15	తోడబడి	తోడిబడ
118	13	గేహ్రపువెన్జను	గేహ్రపువేళ్లను
119	3	మున్నట్టి చందమున	మున్నింటిచందమున
	6	మదంబెసఁగ	మోదమెసఁగ
120	16	అమమంబగుతనదగు నేర్పు మెరయు	అధికపాఠము
121	5	సామూరి సామూరి యగ్రి	సామూరివనువందనగ్రి
	14	పరిసారవిస్తార	పరిసారవిసార
122	1	దిమ్మర	దెమ్మెర
	11	చాలెడయు	బాలెడయు
126	1	నాసమీపమునంచటరఁగు	నాసమీపమునఁబంచరఁగు
129	13	యేమకో	యేమెుకో
	19	నిటయొట్టి	ఁగాసెట్టి
131	6	వేంచేయ	విచ్చేయ

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	16	పాద్యాదుల	పాద్యంబుల
132	10	ఘనశాస్త్రి	ఘుటశాను
134	6	హరిపాద!	హరిపాను
	18	వాలోన	నీవేళ
137	7	నీచు సంపముస	నీచు చందముస
	12	యొఱుఁగంగవలయు	యొఱుఁగును గాక
138	15	స్నాతుఁడై	స్నానుఁడై
139	19	కణికృష్ణురాజశిష్యు	కణికృష్ణశిష్యుని
140	19	వనఘు	వనఘు
	20	కొంట్రియువ్వేళ	కొంటివివ్వేళ
144	10	చెపురులోర్పు	చెపురులార్చు
145	9	ధారావ్యాయు	దామావ్యాయు
149	18	యులయుచు	యులుచు
150	10	మారుజ్ఞాన	మారజ్ఞాను
	11	మాడ్కినేయుండ	మాడ్కినుండెఁగను
151	4	మీరీతియొఱుఁగ	మిటువంటిదెఱుఁగ
		మెన్నండు	మెన్నడును
	12	బలుపుక్తో	బలుముక్తో
152	2	దట్టు	పుట్టు
	8	చన్నులపాలేల	చన్నుబాలేట్టి
153	6	బడిసె	బడిసె
	8	యవ్వతాతయును	యవ్వయుఁదాత
	18	సైపదోయీవేళ	తెలుఁగు సహించదో
154	12	బాలెదముస	బాలెదమని
	18	నొల్లరుకలిగె	నొల్లరగ్గలిక
	19	వజ్జంబోవారంబో	వజ్జంబోదాసరి
156	6	యిట్లుమీాటి	...గనిట్లు

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	14	నమ్క్రమారకుని	నమ్క్రనఁజేర్చి
	15	గొని	కొని
157	2	చాటుగను	చాటునను
157	9	నీకుఁదెలియు	నీకె తెలియు
158	1	కాళ్ళాదకయుండఁ	కాళ్ళాదకండఁడ
	14	దెమలించ కొనుచు	దెమలించుటయు
	20	యేచింతమరలి	యాచింతమరియు
160	5	తెసఁగు	తెసఁగ
161	8	వెండికొండ	వైఁడికొండ
	14	తలఁపకుము	తలంపకుఁడు
162	11	డీటయి	తేటయై
	12	నగ్వలించి	నప్పలించి
160	1	సంయమికరుఁడు	సంయమీశ్వరుఁడు
164	12	డయ్యు	డయ్యె
167	7	వేదము లు	వేదములఁ
	8	పచరించి	బచరించి
168	9	ననఁతతల్పమున	ననంతభోగమున
	10	ననఁతభోగములఁ	ననంతభోగమునఁ
169	11	గొనియాడఁ	గొనియాడు
	12	గడఁక	కడఁక
171	11	సవినయ నతు తెసఁగ	సవినయుఁడౌచు నెంతే
172	5	మండేమధ్య	మండలీమధ్య
174	4	రౌాగిశ	యయోగ్యగ
176	20	వాకము ఖ్యఁబులు	వాకముల్ పన్నముల్
178	18	మించు	మించి
	18	ధామాఖ్య	ధామాప్త
182	16	వాగులై	లాగులై

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
182	18	తీవ్రులై	దీప్తులై
188	6	యనవొందు	నలవొందు
185	13	యారాజు	యారాజ
186	2	జయశీలుఁ	జయశీలి
187	14	నాడుచునుండుఁ	నాడుచునుండఁ
188	2	గసటులేఁట్టి	గసటులేకుండు
189	1	వాకిలిఁడ్డగించి	వాకిలికడ్డగించి
,,	2	గుప్పన	గుప్పున
191	13	గచ్ఛళించి	గుచ్ఛళించి
194	8	మీాదు	మీాద
,,	10	వీణము	వీణాము
	15	జనదెంచిచలువ	బలితెంచిచెలువ
195			అత్యంగితదయులై హరిఁగానలేక । వెల్లులై మును జయవిజయులేమైరి ? ప్రాకృతులకుఁ గాక బహిరంతరములు శ్రీకామినీధవాశ్రితులకుఁగలవె ?
196			ఔనయ్య మిమ్ము వీంద్రడ్డగెట్టుఁగనా మాకు నపచారమాత్మలో ననుచు.
196	13	యరసి	దెలిసి
,,	18	వాతెరలాపి	వాతెరల్మాటి
197			సతతంబు ధర్మవిచ్చాయ మనోవర్తి । ప్రతిదినంబును బయపయి రాకపోక । బత్తెసంబడములు పడుమాటు బాడె। విత్తమాదాయంబు వి త్తస్యయంబు।

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
202	15	సత్వసంపన్న	సర్వసంపన్న
	18	లపగత	లపవీత
203	2	గారవంబుగ	గారవంబగు
204	18	ఃఱచి	డిగిచి
207	6	భాండిక	భాండిక
208	20	గానతేరు	గానతేరో
211	16	కలదె	కలరె
215	5	నిపుడు	ఇపుడ
218	1	మోమమీఁద	మోవిమీఁద
218	16	కరము దైవాఱంగ	కరము వేడుకతోడ
220	8	వనధార లుప్పొంగవడియు నవ్వేళ	వనములునిగుడ నాళ్వారులవ్వేళ
	11	యుపగతివక్రింబు	యుపగతశక్రింబు
222	7	తరలించు	తరలెను
	19	నెఱ్ఱ	నొప్ప
223	19	సేసెదరు	చేయుదురు
224	17	మెఱసి	మెఱయు
231	19	పదిలుఁడై యుర్వ్యాగి	పదిలమై యుహ్వాని
236	1	వీవని	వీవలి
	10	ఘల్లని	చిఱ్ఱన
	18	జెలువారు	జెలువార
237	1	గాళ్వుండగాను	గాళులుండఁగను
238	8	కలసి	కలఁగి
242	8	యాలరారు	యాలరారె
	19	ప్రేమతోడఁ	ప్రేమలోనఁ
243	20	బొలసరు	బొలపరు
244	2	డిగిన	డిగని

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	8	దీపింప	దీపించి
246	2	పేటెత్త	పేటెత్తి
247	3	వీణఁ	వీణెఁ
	8	సాక్కృడిని	పాక్కృడిని
	11	వాఁతరట్టు	వాతరొట్టు
248	7	రాకుమారిక	రయాకుమారిక
249	3	సనవిని కడు వెఱఁగందె యూరాజు	సనవిని వెఱఁగందియామహా రాజు
	17	విష్ణుమందిరంగ	విష్ణుమందియోగి
	18	జనవాధు	జనవాథ
250	15	ఒర్పించి	లర్పించు
251	19	సరసధారకము	సుగవి సారకము
252	12	బలుకుఁదద్దుదిగ్య	బలుకులఁ దద్దు
253	18	గనుఁగొనిపా స్తపంకజములు	గనుఁగొని శ్రీహ స్తకంజముల్
257	1	రమణుఁడా	రమణుఁడా
	4	గాఢకులముల	గాండకులముల
	12	దొర్లంగ	దొవ్వంగ
	4	వేంకటావీశ	వేంకటాధీశ
260	5	భావించి	భావింప
261	9	మఁడంబుడి	మఁదంగుడి
		పేరుగలిగి	పేరఁగలిగి
262	8	చెన్నొందియుండు	చెన్నొందుచుండు
	1	వెతుకొనితనలోన	వెతకొన్న తనలోని
264	13	శ్రీరంగ ధాము	శ్రీరంగ నాథు
	15	శ్రీమకుటాంతరీ	శ్రీవేంకటాంతరీ
265	6	నెగడి	పొదలి
	14	నిండి	నింగి

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
267	13	తోలఁచి	తోడసి
	17	జేరి	జేసి
268	9	సమరియుండఁగ	సమరించియుండ
	11	కనియెరు	కనిమెర
	14	లెదురొక్కనివింత	లెదురొక్కనుసంత
	16	యడుగులవ్రాలి	యడియెడసనుచు
269	12	దినము	దివము
271	16	ననలోత	ననలోత్తు
273	13	గరివాధు	గరిరాజు
278	8	వెలిమించు	వెలిమించ
	10	దుర్వ్యసనోమరార	దుర్వ్య మెఱుఁగార
	17	జొప్పడి	జొప్పడు
275	12	మగుడి	మగుడ
278	7	జొంపములలో	జొంపములతో
284	8	నోరయ	మొరయ
287	9	సంపదలకు	సంపదయును
	10	కర్రవు	కరయు
290	12	మేళమై	మెళసమై
291	15	కలిమిాఱ	వడిమిాఱ
292	2	జేయుచున్న	జేయుచుఁడె
	18	నో త్రిన	నె త్రిక
294	15	యెలుఁగెత్తి శేనియల	సన్న వెలుఁగెత్తి తేనె
295	9	పగిది	పోల్కి
296	20	బోడమితమింతెశాక	బోడమితమిగాకిప్రుడు
297	2	లెన్ని సమాసుఁగలవె?	నెన్ని సమాసుఁగలదె?
	14	నొక్కనిపాల	నొక్కనివల
299	1	మొండిచెవి	మొఱ్ఱిచెవి

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	2	బోలిం	బోలికె
	18	ముంజెలంజెయును	ముంజెయులంజె
	19	కరగ	కరగు
302	8	ముదుసలి సాధింపుచుండె	మద్దిబజాతించుచుండె
	20	తలపోయుచుండె	తలపోయుచున్న
303	?	మెసఁగెఁ	మెసఁగఁ
	10	లెసఁగె	లెగసె
304	8	దీపించి	దీపింప
306	6	వినుతిగావించి యట్లనియె	వినుతించి విశ్వలోకేశ!
306	16	తండ్రిని	తల్లిని
307	4	కలకంఠకంఠి	కలకంఠకంఠ
	8	జెడదయువ్వాడఁను.	నన్నువాఁడిటు
308	19	దీయుఁడు	విప్రుడు
309	2	వైకఁగ	వైదగ
	1?	కాంతోపయంతుఁ	కాంతోపయంత
	14	డనువాఁడ	యనువాఁడ
	15	జగజోగ	జగజోలి
310	7	యోదేవ	యోవేవ
311	9	యరిగె	యలిగె
	17	రంభారూళ్ళ	రుంబారూళ్ళ
		శయనించు	శయనించి
313	6	మొకబంగ	మొగబంగ
316	2	సలల, గొజ్జఁగుల	సెలల. గొజ్జఁగుల
317	6	నంబుజాష్టుండు	నంతటిమీఁద
318	19	రుచికళాకుంభచ్ఛిరో	రుచిరకాసుంభశిరో
319	18	భేళాన	భ శేవ
321	16	బూసునంత	బూనినంత

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
323	8	నిట్టుక	నిట్టిక
324	7,8	మతిసహాసరి సంభ్రమంటు పంటునరు । నటిమతి నేతెంచి యాచ్చోటునిలిచి	మసలక తేగా శ్యానంటపం బునరు। విసవిసఁ డేతో వేవేగ నరిగి.
325	9	వేసి	కొలయు
	14	చూటలు	మాటలు
	15	మొదలిసొమ్ముల్లఁ	మొదలిమైఁబాడ
327	9	రావించినఁబుఃరాగిల్లఁ ఒలికి। శావికట్టణము లు గరిమమై నొనఁగి	రప్పించినంబులరాగిల్లఁ బలికి యుఃప్పతిల్లెడు వేదబ్రాహ్మణుఃగ లొనఁగి.
328	5	కుమారకుని	కుమారఃకు
329	17	నెఃయు	నెరయు
	18	లరయు	లింతె
	20	ఃభుఁడు	నరుఁడు
331	10	పాటించి	పాటించు
	17	నిటుకు రమ్మని	నినుఁబెద్దవని
332	3	వేవేగ	లోలోన
	13	బోకయున్న	బోకయుండ
333	5	దీపిఃన	దీటన
334	7	నాకు నేన	నాకు నాకె
	17	భూవరుండు	భూవిభుండు
	19	నేనిఃపుడు	నేనిఃపుడె
	20	తగవ	తగవు
335	5	బాగున	లాగున
	14	పాదుకొనఁగ	బాదుకొనఁగ
336	2	వెగ్గంబు	వెగ్గంబు
	19	శిష్యుబేఁదన	శిష్యుచేతను

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	20	మనియుడియాస	మనియెదువాస
337	4	రంగశ్వయె	రంగశ్వఁడే
	6	చెడుగునైనను	చెడుగైనను
	20	దళయిల్లు వెడలగొట్టుటయు	దనయిల్లు వెడలంగఁగొట్టి
338	2	నాదిగి	నారగి
	6	యాజలజాక్షు	యీజలజాక్షు
	18	కౌశికరో యొక్కఁడి శిష్యుఁడు	తనకేడ శిష్యుఁ డింతటిలోనె
339	9	బోలింప	బొంకింప
340	3	దొంగగ	దొంగని
	7	వాయేలిక	మాయేలిక
	12	యదుర్వీశచంద్ర	యదుర్వీశతిలక
341	10	దండి	దండ
	14	వీదిఁదుశగింపుచుండ	భూమిదోరణగట్టు
342	4	అనిరుద్ధ	అనిరుద్ధు
343	2	బ్రవేశించి	బ్రవేశింప
343	8	కావవే ననునేలు కరుణాంబు రాశి	కావు వేయును నేల కరుణా- సముద్ర
	14	నూడిగంబులు సేసి	నూడిగములు సేయుచును
344	14	బోయి యవనతుఁడగుచు	చేగి యభినతుండగుచు
346	7	లాలితవేదజాలప్రసూనముల	ఆలసద్వేదలతాంతలతాంత-
346	8	గాఁగ	వాఁగ
	18	రంగాధీశ్వరుండు	రంగాధీశ్వరుండె
350	4	వటపత్రశాయిన	వటపత్రశాయిరై
	6	విపులార్తి	విపులార్చి
351	2	చిత్రంబు	చిత్రమున
352	3	నసురరాజు	నాసురరాజు
	12	నర్పితంబు	నర్పితములు

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
353	6	యేర్పఱప గాకుండు	యేర్పఱపలేకుండు
	12	బహుపడ నెంతయుఁ	బహుపడఁదవయంతఁ
	15	యొక్క నాఁటు	విచారించి
356	2	కనుచు	ననుచు
357	21	ననుమానములదొంతి	ననుమానమునఁ దొంటి
358	15	సంపదల	సంతతుల
360	19	పరఁగు	పరమ
36?	19	యనునీతి	యనురీతి
363	1	బ్రాచేతసునకు	బ్రాచేతసుండు
	10	శాస్త్రముల	కాలముల
365	18	గ్రిచ్చర	నెంచక
368	11	కందంద	నందంద
369	20	కన్నియ మొగలి మోకల	కన్నె గేదఁగులకొక్కట
370	20	తులసి	మలసి
371	1	బోలుచు	బోలసి
	3	గలసి	గెలసి
374	18	యంతటను	యెంతయును
375	10	విరుల	వనల
377	18	వామొత్తి	మోమొత్తి
378	2	పిలుప	పిలుక
	12	తరపని	తరవణి
379	7	నజాండములు	నజాండముల
	15	కన్నె గేదంగిని గలయఁ బెట్టుచును	కన్నె గేదగిదవ్వై గాఁబూనితోడి
381	4	కొప్పునం	కొప్పునని
381	7	నవయుంబు	ననిశంబు
	10	సవరించుఁజాటున	సవరించిచాటున

పుట	పంక్తి	ముద్రిత పాఠము.	ప్రత్యంతర పాఠము.
886	1	గోవిందుఁడగు	గో . డుఁడను
887	4	కలవి	కలవు
	17	కట్టిగ దాదరచక్రి	కట్టిగతధర చక్రి
886	14	వనగుహా	వనప హా
889	14	దోష్ణ	దొః గు
890	2	కేదారమూర్తి	కే రమాని
	8	తనయ	తనపి
	15	గురుతిల్వ	గురుగంవ
	20	దోకఁడు	దో ః స్వ
891	11	రాష్ట్రపట్టణం	రాష్ట్ర ట్టణం
	18	సిద్ధినాయకుఁడు	సిద్ధి నాయకుఁడు
894	9	నాపురిని	నా . రి
	11	చించాపురినాథుండు	చిం చా రీనాథుఁడై
	18	దగుగుణవతి	దగునా గుణ
885	1	బార్వతీధవ	బా ర్వతీ ధవు
	9	పురిలోక	పురఁబు వ
	10	యప్పుడు	యొక్కొడు
	12	విఘటన రక్షుఁడునా	ఘటు రక్షుండునా
	14	వెలయు	యాలరు
	15	పురస్థలిని	పురీస్థలిని
896	3	పరిష్టి	మరిష్టి
	5	నగరంబునందు	నగరనాయకుఁడు
	9	సద్వ్యాప్తి	సద్వృద్ధి
897	8	ధీరుఁడు వేగవతీ తటాహ్వయుఁడు	శూరుఁడై కలి ప్రష్ట కొంక పలుక
898	3	కల్పనయనఁగ	కల్పనఁగ
	9	తిరుపిన్న	తిరుపన్న

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
399	14	తిచ్చుచు	లిచ్చును
400	15	యోగముద్రా	యోగనిద్రా
401	6	నాయతుండు	నాయకుండు
	11	శ్రీపతి	శ్రీప్రీతి
403	18	తన్మయరై	తన్మానసై
407	2	యోగనిద్ర	యోగముద్ర
408	2	వినపింపఁగా	వినపింపగా
	6	జేమరును	వేమారు
409	5	మూప్పదిపాటు	ముప్పదిపాటు
	10	కలనొక్క కావ్యంబు వరుస గావించి	కలనొప్ప నొక్క కావ్యంబు గావించి
	14	గుప్రిక్కఁ	గుప్రింతుఁ
411	11	నెఱనేగు	నెదురేగు
412	6	యాగాలుమకుతూప్ర	యాలరుమూల్కలో వసి
413	10	బెడ్లిగాడు	బెఁడ్లియాడి
	14	చుతువాయుధరంబు	చూతువాయుధరంబు
414	8	రఁడనచు	రమ్మనను
417	11	సింపు	గొల్పు
		దండి	దిండి
418	12	వాతిరట్టు	వాతరొట్టు
	17	లాచరింపుచును	లాచరింపఁగను
419	18	యొకకొంత	యొకయింత
421	11	గడలు	గదలు
422	16	బంజళ్ళు	బంజిళ్ళు
	18	గొర్రిమళ్ళు	గ్రోమళ్ళు
		బొట్టులమర	బోటులమర
424	8	తలఁప	నీకు

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	12	విడిచెదె	బ్రైవె
325	15	బంకజాగన	బంకిజారుణ
	20	శ్రేతి	శ్లేతి
426	7	కూరమితోదన	కూరిమిదనముద్దు
	8	భోరున	భోరన
	18	తతుల	తరుల
427	2	పకుచుండె	పడియుండె
	9	సమకట్లు	సమకట్టి
	18	వాహలుండు	వాహనుడు
	18	కీవ	వైవ
	15	శితభానుండు	శితధాముండు
428	8	గూడ	గూడి
	11	సోపానలయిదువల్	శోభానతివలు
429	1	మొగను	మొగము
		మొగిసిన	మెదిచిన
	9	నెరిసమ్మి	నెరినెమ్మి
	10	రేకులు	రేకుల
431	16	బనుపడ	బనుపడి
	20	హోమములు	హోమంబు
432	6	సదె	సవె
	12	సోబాన	శోభాన
	18	బొంగడల	మొగడల
433	10	గారవమునం	గారవంబు
434	4	రంగవిభుని	రంగవరుని
	5	బ్రాబోధకీ	బ్రాబోధక
435	1	బాళల	బాళెల
	6	వేపారి రవళించి	వేపారి రవళించె

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
435	12	బతుక్లు	పత్రియల్
	19	యాదిత్య	యాదివ్య
486	13	నిధులు సంబుధులును	నిధులు సదంబులు
	20	వాద్యముల	వాద్యములు
437	1	పరవిమై	సవరించి
	2	పరిషరలాగుల	పరిమల గతివచ్చి
4:8	4	గ్రిమము	గరుణ
439	1	వినపిల్చి	నినుబిల్చి
	13	తరలకు	తరలక
	20	కొసఁగి యోగీశు	కొసఁగ రంగేశు
440	11	నేత్రముల	చిత్రముల
	17	లో సంతోషపడుచు	నా చక్కనిపడుచు
441	1	తిలకంబు నొసలఁ	తిలకం బొకరు
	4	దీర్చి	దీర్చె కి
	5	చనుదెంచె నొక్కరు	చనుదెంచి యొక్కరు
	9	చేచేత	చేసేత
	10	నీచెలి	నీసతి
442	1	వారెపో	వారువో
	1	వంతులయైన	వంతులరైన
	9	వివరించిమాడఁ	వివరింపనుచు
	16	గచము	గళము
443	6	నిడిర	బడెనే
46	8	టాక్రీళ	టాధీళ
447	7	పూర్వకదలి	తూర్పుకదలి
454	4	వరయోగి	వరయోగ
455	10	యొడఁబడిన	యొడంబడిన
459	14	లెక్కయైన	లెక్కలైన

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
468	1	నంది	పట్టి
	5	గవనుల	గవనులు
		గదలి	గదిమి
	10	లెక్కువారలును	లెక్కుడువారు
465	8	గనిమసంగిన	గనిమసంగుచు
	14	బీటతెగయు	బిట్టుబ్రీల
	18	యొక్కడ	యొక్కండు
466	4	లదరంగ	లడరంగ
		లడర	లడల
468	2	గాలించి	గారించి
	15	చక్రితులు	చక్రితులు
471	4	భూమియు	భూములు
472	7	నీసాహాసములకు	నీసాహసముఁకు
	18	లాగున	బాగున
	19	యొసఁగి	లాసఁగి
475	14	భూభరుండు	భూవిభుండు
	17	సేత	నేత్రి
	20	యాదటుమఁడ	యాదళవుాడ
478	4	వన్నెయుగల	వన్నెమించిన
	11	బేరుకాలు	బేఁళ్కాను
479	7	భక్తి	బత్తి
480	13	తేకయుభారంబు	తేకయుంభారముల్
484	5	ధరావిభుని	మహావిభుని
487	6	చూఁచికొనుచు	దాచికొనుచు
	10	బోటులతుంపరిగి	బోటులమల్దఱిగి
	18	డొల్లుబొంగులు	డొల్లుబోఁగులు
	19	నసిమల	వసిములు

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
488	1	గోపరకంగు	గోపరక్రంగు
	15	జనుదెంచు	జనుదెంచి
490	11	సేయుచున్నఁ	సేయుచుండెఁ
491	4	మగిడి	మగుడి
492	16	నెడఁబడకుండెంగ	నెడపకయుండెంగ
493	4	టాక్షీశ	టాధీశ
	10	బైన	బుగ
495	20	మీఁద	నీడ
499	4	గాబకోరిందల	గాలుగోరిందల
	11	ప్రేయుండయునుచు	ప్రేయుండటంచు
501	8	దొక్కంచి	పొంకించి
502	6	నొవర	లోనర
503	20	కరణి	సరణి
504	16	విభుని	విభుఁడు
505	2	యీడుగావు	యీడురావు
506	13	శరణోపాదిక్రతుల	పరాంకుశను ఖ్యాతరుల
	14	విని విని	వినవిన
		బొగడి	బొగడ
	17	సలఘుమానింపుల	సలయోగిసాధుల
508	9	మెడయు	గళము
	11	వెన్నెలఁవ్వు	వెన్నెలఁగప్పు
509	16	సరణి	కరణి
	20	వడఁజెదివాఁడ	వడిచున్నవాఁడ
510	1	దిరిచి	దెలచి
510	2	చరిది	చలిది
511	12	డవఁగ	డనివ
512	6	పంచేషు	చర్మేషు

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	8	శిరముఁ	సిరలుఁ
	16	జూపట్టి	జూపట్టు
	17	జంకించి	బంకించి
513	12	లాంఛనుఁడు	చిహ్నితుఁడు
514	8	నిమిరి	నివిరి
	17	ఒలిమించు	ఒలిమించి
515	1	శావేరనిలయ	నారనమాలి !
516	6	మేపీడి	మేవిడి
	12	వక్త్రంబు	శక్రింబు
	19	బోక్క	బోక
517	3	నాయకుద్ధులుసె	నాయకుద్ధ బుతె
	5	యంతయుఁ	యతుఁగొంత
518	18	మాటలాడ	మాటలాడు
520	2	సెలఱు	సెలఱు
	7	పగలు	పగలె
521	1	గడుచిత్రమై	గడుచిత్రమగు
	2	బడమటి	బడుమటి
523	11	పంచాణంబు	పంచాశంబు
	15	గంసాలి	గంసాల
526	16	సర్వేశుఁ	మీరిపుడు
529	17	ననఁజని	ననవిని
		దరియమ్మమఱది	దరిగియూమొండె
	18	తనువుఁమస్త్రమత్తఁ	మనమస్త్రమనుగ్రమమున
531	8	నలవడ	నలవడు
	15	నొక్కఁడుపాయ	నొక్కయుపాయ
533	3	మాతోట్టి	మాతొంట్టి
544	17	రనేటేటి	రసునేటి

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
535	10	నయ్యూర్యారి	నటుయూరి
536	20	కట్టింప	కట్టించె
537	5	చాయంబ్రిహారంబు	చాయఁబ్రాకారంబు
	8	నడి	నడు
	16	జేయుసదియ	జేయుచుండియు
538	6	యిప్పుడీపర కాలుఁడిట	యిపుడీపరాఁతకు డీ
	8	మదినెంచి	గావున
	11	బెట్టి	బెట్టె
	17	శిల్పశాస్త్రములపుస్తకములు	శిల్పిశాస్త్రపుఁ బుస్తకములు
539	2	మొగిచి	మోడ్చి
540	8	గట్టను	గంటును
	9	లోను	లోనఁ
	11	దవిలి దారీరీతిఁ	దరవిడి యారీతిఁ
	20	కొంత	కోఁత
541	1	నింకఁబ	నొక్కప
542	8	యాదివాహనులు	యాదివాహకులు
	14	బింబము లేకయున్న	బింబమ్ము లేకున్న
	15	బాగులుచు	బొక్కుచు
	16	మెగువ	మెక్కు
543	5	యాటకల	యితఁకల
	7	గుటివ్రాసి మటియుఁ	గుతిగాఁగఁ జూచి
	10	మనువు	దామ
	13	మానిమదను	మానియదఁను
544	2	కోపమునను	యాగ్రహమున
545	5	సంచు	పని
547	9	కీవచ్చునంత	కిఁచ్చునయంత
	18	నీకుమ్రుండ	నీకయుండ

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	16	దే తెలుఁగునా	దీ తెలుఁగునం
548	1	పన్ని నే నిచ్చిన	పన్ని మీకిచ్చిన
549	12	నెక్కుడ	నెచ్చట
	16	యట్టి	యిట్టి
550	1	యందులకు	యిందులకు
551	6	డమచుఁ	డగుచుఁ
	8	కాళితుల	కావాళుల
552	16	కనుగోర	కనుగోన
	19	వంచిన	వచ్చిన
	21	దేవరకేమి ద	దేవరాయే మంద
554	10	నట్టి	దాటి
	17	మజ్జనము నొనర్చి	మజ్జనమార్చి వరుని
	18	వర్పించి	వర్పించి
555	12	ముతునర్చనము సేయు	సుతుని నర్చనసేయు
556	8	తరణిచేలిను నొక్క	తరణిచే నన్నొక్క
	10	భరితగ	భరితాంగ
557	5	ముకుటాఖ్య	మకుటాఖ్య
		భేద్య	వేద్య
	11	యుగతారమూర్తి	మారటమూర్తి
558	10	యంగ	భక్తి
560	1	రంగభవు	రమాభవు
	16	ఘట్రియించె	నిలుగురు
	17	కావ్య	సత్త్వ
	18	చుంప	చుంపు
561	16	టాదీశ	టాధీశ
562	3	మునికారి	మునికాలి
563	11	బెంపార	బెంపారు

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము	ప్రత్యంతరపాఠము
	12	నలరు	నలఘు
		శాఖలంబులను	బహుకులంబునను
	17	విచక్షణుఁడు	చణుండగుచు
564	3	బ్రీత్యర్థంబచేరి	బ్రీత్యర్థంబుచేసి
	8	కేళీ	కళా
	10	నిల్చి	నిల్వ
	20	గావించి	గావచ్చి
566	8	సరసి	సారసి
568	3	నెఁసితామసదదా	వెలయసదాతదా
	9	ప్రిబంధముఁలు	ప్రబంధముల
	10	సాదర	నాదర
	15	ద్రావిడా	ద్రావిళా
	17	నెపుడు	నిపుడు
	20	యమానవ	ఃమానవ
569	6	యఁస్నఁగఃలి	శోపగించి
	10	దక్కఁగాఁబరమను	దక్కఁబొమగముఖు
570	1	లోహా బైనయట్టి	లోహామయంబులైన
	3	యాదెడ	యాదట
		నొక్కమాటన్ని	నొకమాటయన్ని
	4	వాయించు	వాదించు
		వాద	వాద
	5	మిన్నెసి	మిన్నిన్ని
	6	జెప్పటయు	రూపిప
	10	దెప్పించి	దీపించి
	12	డను	డగు
	20	బ్రిసాదించి	బ్రిసాదించె
571	1	యంతరసాంతర	యంతరసాంతరా

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	9	దలఁపఁ	దలఁచి
	18	పూని	యోగి
572	6	ధనుఁగురు	ధనకురు
		తారాఖ్య	తాతాఖ్య
	15	,,	,,
573	2	జనకునినలిన	జనకు నన్నలిన
	19	నటుఁ	నటి
574	8	కురుకేశుఁడను శిష్యుఁడంత	కురుఖావలప్పలంతటను
	10	గావించి	గాఁజేసి
	14	వారినెల్ల	వారికెల్ల
577	9	పత్రిముఁ లిఖించి	పత్రిము లిఖియించి
	14	రప్పించి	రప్పింప
	15	యమరఁగ	నమరఁగ
		ప ప్త	న స్త
578	9	సారూపుఁడగుచు	సాపీనుఁడగుచు
	10	సాయిరువుర	మీఁరువురు
579	18	సాధ్య	సార్య
581	17	యారగింప	యారగిం పు
	18	సావనోహార	చావనోహార
582	12	మనిన	ఁదేసిన
583	5	చొప్పడే	చొప్పడె
	7	యాదేవు	యాదివ్య
	10	మేనియా	మీమెయి
584	7	తిరుకుచ్చి	తిరుకచ్చి
			సేవించుచుండెడి శ్రీమా
			ల్యధరుఁడు సురుచిరమూర్తియై
			నుమాఖాంశమనఁగఁ దిరమెంచు

పుట.	పంక్తి.	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
			చుండెడు తిరుమల నంబి । యల
			పుండరీకుని యంశమనంగ॥
584	19	కురుభావ	కురుఖావ
585	10	దద్భాగముననుకు	దద్వ్యాపమునకు
	19	నీవు	మీరు
		కావతీయు	కానతిండు
	20	మనిన	అనిన
586	17	చీటిపై	చీటిమై
587	15	నాడి	నాఁడు
	17	యట్లు	యట్లు
588	11	పూదూరనంగ	పూధూరనఁగ
	15	[illegible]	నాసుగ
	16	నంద	నంద
589	15	చదువుచో	చదువుచు
	20	ఉదకు	దుదిని
590	7	రామానుజాచార్య	రామానుజాఖ్య
591	1	వలనొప్ప	వలనొప్ప
	7	సూరిపేరి	సూరిపేర
	8	డిటువంటి	డెటువ టి
	9	యట్లువా రంధఱ	యలవారఁ డందఱ
592	8	గాసించి	గావించి
593	18	పొమ్మనిన	పొమ్మపుడ
594	6	మధుకాంత రా	మధుకాంతి కా
	15	జన్మంబు	జననంబు
595	20	గూ కాంతుఁ	ఘూ కాంతుఁ
596	8	శ్రీయుతుండు శాకరణి	శ్రీయుతున కాకరణి
	19	చని	నిజ

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
599	11	పుంగవుఁడు	చంద్రుండు
	19	నపుడు దోకొను	నపుడతో కొను
600	4	యొకముని	యాముని
	8	నిగ మెుందు	దిగ మెుంద
	20	నమస్కారంబుఁ	నమస్కారముల్
601	2	సకలార్థంబుఁ	సకలార్థముల్
6 1	12	నొనరించి	నొనరిచు
602	1	మీఱ	మీరు
	7	పుండరీంబు	పుండరీము లు
	8	కరమెుప్పఁ బచ్చల	కరమెుప్ప పచ్చల
	9	జాలములును	ముఖ్యములును
	13	నెగి	కేగి
6:3	10	గన్న నొనల	గన్నంగొనల
	19	లెవ్వరు	లెవ్వఁడు
604	14	మధురాంతరాగరి	మధు రాంత కాగరి
605	12	నపుడు	నపుడ
	14	సకలములు	సకలమును
	15	నన్నియు	లన్నియు
		మీరు	మీరు
	18	పోయినప్పు	పోవునప్పు
	20	యిపుడు	యిపుడ
606	5	ముఖ్యములను	ముఖ్యములును
	15	సంచితంబుగ లక్ష్మి	సంచితగతి లక్ష్మి
608	2	కారణ మెు	కారణము
	5	చేఁదుమున్న	చేఁదుముండ
	10	నేయు నవ్వడువు	నేయు నవ్వడువు
		దా మెటేఁగి	దా మెటేఁగి

పుట	బంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
610	7	సంకరంగులై	నా తిరంగులై
612	16	వరదుడు	వపుడు
614	13	రంగనాయకుని	రంగిగాయకుని
616	13	నీకల కాంచి	నీకటఁగాఁచి
617	2	దెలిపివారని	దెలిపిరి యని
618	4	సేనాని	సైన్యాని
	5	హర్షించి	[illegible]శించి
	12	నవ్యథ	నివ్యథ
618	19	నొక్కనినె	నొక్కుసనె
619	4	నిల పని	నిటఁబని
	13	నాపరమార్థ	నాచరమార్థ
	19	నాచరమార్థ	నారమాభర్త
619	20	మఁదంబుగ	వండఁబుగ
620	3	యేమోయి యిటకు	యేమోయియాకట
	17	యిటమీఁద	యిటఁబోదు
		దొంకొని	దోకొని
621		గఁగసంగడినుండి	గరుగంగ గడినుఁడి
622	19	చుక్కలలో	చుక్కలతో
623	0	దేశమున	వాసమున
	4	నే తేర	దో తేర
624	1	తప్పటంచు	గాడటంచు
624	8	నీవంబు పార్థనెన్నితి	నీవుమధార్థ మెన్నితి
	9	యచ్చోటు	యిచ్చోటు
	1	శాస్త్రముల కెల్ల	శాస్త్రముల నెల్ల
	14	యిరవొంద	యిరవొందు
625	4	నంత	నెంతె
	20	గావించు	గావిఁచి

పుటు.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
626	1	నప్పు డయ్యతివరుఁ	యప్పుడయ్యతి వర్యుఁ
	2	సేవించెఁ దద్ద	సేవించి తద్ద
	8	పావనుఁడైన	పావనుఁ డైన
	8	శిష్యముఖ్య	ముఖ్యశిష్య
627	10	మెంతయు	మంతయు
628	17	జెన్నొందు	బెంపొందు
629	8	కేగి	కరిగి
	[illegible]	వలనొప్పుచంప	వలనొప్పఁజంప
632	[illegible]	నిలిపెఁ బ్రేముడి	నిలిపి ప్రేముడి
	18	తాను	దాము
	20	తాను	దాము
634	2	పుంజంబు	పుంజుండు
635	11	నంతఁ	నట్లు
	19	కదలి	కనలి
636	2	వివాదంబు	వావాదంబు
			వాగ్వాదంబు
	4	కెల్ల	కొల్చి
637	7	జంతు	గొంతు
	11	నవిచూచి యయుగ్రుఁడై యాజ్ఞ యఁ సేయుఁ	నవి చూచికడునుగ్రుఁ డైయాజ్ఞసేయుఁ
	20	వరభటు	వరుభటు
639	7	పావండి	పావండ
	9	వెలయు ప్రిల్లోద	వెలయఁ బ్రిల్లోద
	10	నింగి	గినిసి
	18	మెల్ల	మంత
640	3	చేరమయ్యెన్న	చేరమైయున్న
	18	చందమున కెంతయును	చందమున నెంతయును

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	19	వరుడుఁడౌ వాస్తిషఁ ప్త్రితిరాజవాసు	వరదుని వారసంగ వాసుదేవేను
	20	కరమర్థివిశతించికఁయౌద్రైవాఅ	గరిరాజవరదుని గడఁబోద్యము గను
641	2	లిలలోన	లిలనెల్ల
	6	నిశ్రిరఁగ	వాశ్రిగంగ
	9	సంతటు రామానజార్య	సంత రామానుజాచార్య
	11	యమదండదండనంబైన	యమదండనం బైనయట్టి
	17	సంకలిత	సగ్కలిత
642	3	నీదులాడి	దేలియాడి
	6	శోభిలఁగ	శోభిల్ల
	9	త్రిదండముల్	త్రిదఁడంబు
	12	యంత	చెంతఁ
	13	చెలఁగు	జెలఁగి
	15	యేకాంగిముఖులు	యేకాంగముఖ్యు
	16	నున్నతిం	లున్నతిం
643	12	టాద్రిశ	టాధీశ
	17	సుకృతి	కృతిని

పుట.	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
8	14	యుండు	యుండుఁ
	15	కడు	గడు
31	2	బ్రవేశింప	బ్రవేశించి
42	13	నిర్యోడల	నెర్యోడల
	14	మోకములు	లోకములు
56	14	రాలుక	రాచిలుక
57	8	శీతు	సీతు
59	6	పఁటిన	పంపిన
70	16	నుండి	నుండె
	17	యంతటు	సంతటు
	19	వారము.కు	వారమును
99	3	సాఁకీర్ల	సారసాక్షి
107	13	భ కి	భు కి
115	2	వేతె	వ్రితె
	6	హారహార	హారిహార
119	9	మసముక్రించ	మ స్తముక్రి.ద
121	16	శాథ	శాద
124	19	నుండివచ్చి	సందుండివచ్చి
128	1	శోగి	శోగ
139	18	రసపాద	రసవాద
141	20	హాత	హిత
144	20	ప్రిసన్నా	ప్రిషన్నా
145	10	పాటుల మో గా	పాటలలో గా
148	10	జిట్టము	జిట్టుము
151	1	గనిపించు	గని పెంచు
152	8	వేతునచు	వేమనచు
154	9	చనుదోర్వ	చనుదార్వ

పుటం.	బంతి	తప్పు.	ఒప్పు.
154	11	వొది	పొది
155	11	పలుకవే	పలుకసే
157	1	యిదు	యిందు
159	8	కాముని	గాముని
160	4	కంబెలో	కంబెతో
161	8	కసరాటరివి	కసటోసరిలి
163	11	కక్షోద్య	కక్షోధ్య
	16	సప్వాంగ	సుప్వాంగఁ
	17	తను	దను
165	8	గావిఁప	గావించి
	9	సవిరళ	యుఃరళ
167	2	గుండలీపతి	గుండలిపతి
167	14	కిటుకంటి	కేటువంటి
169	12	కడఁక	గడఁక
	18	చొత్కృఁ	చొక్కృఁ
180	5	సరసిగో	సరసఁగో
191	10	చీగ్ణంపుపనుల	తీగ్ణఁపుఁబముల
	14	రాల్చి	దాల్చి
1?2	18	సరి	సిరి
194	15	చనుదెంచి	పఱతెంచి
196	1	తో పను	తో తెంపు
200	17	వరహాల	వరహార
204	18	సెట్బుక	నేటికిఁ లు
	16	యుబ్యాబు	యుబ్యాయు
208	4	బొద్దలపొడ	బిద్దలఁబొడ
	6	గఁభఁబు	గంబంబు
213	9	వారికిసామ్మ	వారికిసామ్మ

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
214	19	లాకైక	లౌకైక
215	8	వన్నెబు	వన్నెలు
216	6	సిర్గంబు	స్వర్గంబు
	8	సామహాత్ముని	సామహాత్ముల
	16	చారికులు	ఘాతికులు
220	13	లాదవు	లాదవ
	15	సారు	నూరు
221	11	క్రొమ్మెమ్మనల	క్రొమ్మెమ్మగుల
224	51	సాకొక్క	తవకొక్క
228	14	తేజీగి	తేజీం
	16	వెరపున	వెఃపున
229	11	హారిగిరి	హారగిరి
230	3	తిరులు	తఱటు
235	2	కరామాలి	కరామారి
237	8	కరామాలి ,,	కరాచూరి "
239	14	సాకార	సహకార
	15	భూజధూప	భూర్జధూప
240	12	జొప్పకు	జొప్పడ
241	7	డుమ్మద	దుమ్మెద
	8	తెగయు	తేగయు
242	8	చిన్నాణ	విన్నాణ
	18	పోదఁదురందని	పాదఁదురందనిమారి
244	13	పొంపుడుగోల	పోపుముఁగోల
	14	జాలిడీఁ	జాలెడేఁ
	19	బణ్ణరసము	బన్నసరము
	20	ఘాతిన	చాతిన
247	12	పొలుచు	పిలుచు

పుట.	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
247	12	కోయిలఁనన్న	కోయిలయున్నఁ
	,,	పొంప్రదుచేయ	తెంప్రమఁజేయు
252	15	కొనవేల	కొనవ్రేల
254	12	మవిదల	మవిరళ
257	13	పానమథు	పానమధ
	15	మొగలు	మొగులు
258	6	నజాదంబులు	నజాండంబులు
	7	కమనీయుకర	కమనీయతర
260	2	తాళ్ళపాకాన్వ	తాళ్ళపాకాన్న
265	4	పదును	పదను
268	6	కందుకంబులు	కందుకంబుల
	7	పువ్వులు	పువ్వుల
276	1	కమ్మివిరి	తమ్మివిరి
	10	కొలకొలకొలకుల	గొలకులకొలఁకుల
	17	వేఁగమినట్టి	వేగమెనట్టి
297	15	తగువైన	తగులైన
300	3	నఁన్న	నమ్న
	4	వింటిలోపల	ఁడింటిలోపల
301	14	కేమగును	కేమగుదు
304	11	చపవప	చపచప
	12	విడియించు	విరియించు
306	11	మీాఱిన	మీాటిన
308	10	చాచులపంచ	చారలపంచె
309	5	చచ్చన	తచ్చన
318	16	ముందురును	ముందరను
319	1	ఘనతరం	ఘనఁతరం
320	6	సభికులం	సభవారి

పుట	బంతి	తప్పు.	ఒప్పు.
322	18	విటకంట్రికి	విటకంటుకి
323	10	గాజులను	గాజులును
324	14	విలోకింని	విలోకించి
325	12	నీల్గ	నిలువ
326	18	జెము	జెయ్య
327	8	సయ్యోడ	సయ్యోడ్డ
	14	యసరు	యసము
330	9	కల్లలాడెను	కల్లలాడెను
331	5	గాళి	గాళి
	18	జెందని	జెందిన
337	17	తనుయింత్రి	తమయింటి
342	3	చెగడి	తెగడి
343	17	జతరంత	జతురంత
344	9	సేగింప	సేగించి
345	12	వారలతు	వారలకు
346	8	తనతోటి	తనతొంటి
	17	కతముక	కతమున
347	2	పాఠ్రింబునం	పాత్రింబును
351	7	మన్మథవైరి	నమ్మధువైరి
	8	దీవుత	దీవ్రత
	20	కరంటు	కురంటు
352	1	కేపరి	కేసర
356	19	నిశ్చితం	నిశ్చితం
359	8	చితుని	చితున
360	10	చెప్పున	చొప్పున
362	11	విధానంబు	విధానంబు
363	17	వేనములాడి	వేదములాడి

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
384	15	గావించి	గాఁజేసి
	16	గాఁజేసి	గావించి
365	1	ఆబోక	ఆలోక
366	8	యుక్థత	యుద్ధతి
367	14	యూవటువళధాముఁడై యను వాండ	యూవటుధాముఁడై యనువాం డుచుండె
	15	నరుదెంచి	నరుదంది
371	9	మొఁగ	మొంగి
373	4	నర్పించు	లర్పించు
377	19	నేర్చి	నేర్చె
378	18	గట్టునల్	ఘట్టునల్
	19	విన	విని
380	8	టునలుదీ	టునలుని
385	19	నమ్మేన	నెమ్మేన
387	12	జవనుత	జననుత
388	3	డేవుుడు	దేవుండు
391	5	శ్రీపార్థ్సఖి	శ్రీపార్థసఖు
396	6	మాతలుం	మాతులుం
404	10	గావించి	గావింప
	20	నుండి	నుండె
405	9	చెంత	చేత
406	14	దియ్యేటి	దీయేటి
409	19	గనుగొల	గనుగొన
410	19	తరవారిదారి	తరవారిధార
411	17	జారంగ	సారంగ
412	13	చున్న యతని	మన్న యతని
414	7	భావణాలము	భావణానలము

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
415	10	నలుకలు	నలకలు
	18	లేనిమాటలు	లేనిమాటలు
416	1	చెలువెల్ల	చెలువెల్ల
417	4	వెలిదమ్మి	వెలిదమ్మి
	11	సింగిణి	సింగిణి
421	16	లంచలును	లంచలును
422	6	దంతపూలు	దంతపూల
423	16	తేకున్న	తేకున్న
424	5	సకలంక	సకలంక
425	18	కడకుంబనీడ	కడకునేంబనీడ
426	8	శ్రీరనిగ	శ్రీరంగ
429	8	నొదిగ	నొదుగు
	8	గొబ్బిమ్మడిం	గొబ్బిమ్మడిం
430	15	నకరాంక	నఖరాంక
431	4	వీక్షించు	వీక్షించు
443	5	లంటంత	లదంత
449	15	పుర	పుర
452	8	డెందమున	చందమున
4 7	11	పసతాళ్ళ	పడవాళ్ళ
470	5	నెక	నెక్కి
	6	మిట్టించు	మట్టించు
472	19	మూంగిట	మూంగిల
478	5	గధబు	గంధంబు
481	6	చేలవి	చేతవి
490	8	గురుభోగ్యపె సా	గురుభోగ్యనసా
494	7	రెక్కల	ఱెక్కల
500	11	తేలి	తేలి

పుట.	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
517	3	సూత్రింబులు	సూత్రింబులును
520	11	బలు విధి	బలునిధి
	18	నెరు	నేరి
523	1	దీపాంత	ద్వీపాంత
	5	నే నెదురంగగల	నే నెన్ని తెఱంగుల
	10	జదురతై	జదురుండై
527	18	మీారు	మీార
	19	అన	లన
533	6	దరుచు	దిఃరుచు
	14	పాక్షి	సాక్షి
537	18	బద్మంబున	బాద్మంబున
539	20	కొలుప లేకని	కొలువ లేదని
540	13	కానీదు	కానీఁడు
	17	సపరింప	సవరింప
541	13	నవరి	సరవి
544	13	దాఁకితలఁపము	డాఁకఁదలంపము
545	4	దివతలఁబత్రిమిచ్చెనలేని జెప్పు	డీవెరవుఁబత్రిమిచ్చెడ వేని
548	4	మన్న దియు	మున్న దియు
	7	నిపుడునీ	నిపుడెమీా
549	14	బ్రితిఁ బెట్టి	బ్రితివెట్టి
553	20	రుండ	యుఁడ
563	20	యుండదను	యుండఁగ
564	1	అఖిల	నఖిల
565	2	తత్తటాగణ	తత్తటాంగణ

పుట.	బంతి	తప్పు.	ఒప్పు.
566	5	నీయంత	నయంత
	15	వాదటుం	వాదవఁ
	16	చంద్రముల	చంద్రముల
567	14	బరికింపనయొగ్యాగి	బరికించియుయొగ్యాగి
	16	పొలుపార	పొలుపారు
		పూతంబు	పూర్వంబు
569	5	ప్రితేతీ	ప్రితీత
	6	వాని	దాని
	7	తెఱఁగు	తెరవు
	15	దేర్పంగ	దీర్పంగ
	18	వాని	దాని
		మెచ్చంగ	మించఁగ
571	15	వలకీ	వల్లవి
575	16	నంతుఁడై	వంతుఁడై
579	19	యామూనా	యామున
580	17	సెజీఁగి	సెజీఁగి
587	2	గొలుపున్న	గొలువున్న
590	15	శివ్యపారంబు	శివ్యవారంబు
591	7	కవి	కని
		లక్షణ	లక్ష్మణ
	12	భుక్తి	భక్తి
591	14	లక్షణా	లక్ష్మణా
593	12	మండకనుచు	నుండకనుచు
	17	పట్టిచలము	పట్టిచలము
	19	డనుకంది	డనుదంది
	20	మనుజాసననుని	మనుజాశనుని
594	2	వచింప	వచించి

పుట.	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు.
	18	మొుసఁగి	మెసఁగి
595	9	వట్ల	వట్లు
596	8	యుంటు చుసుండు	యుంటు చునుండె
597	6	దుర్మద	దుర్మత
	19	మ్రొక్కొ	మ్రొక్కె
601	7	బంచిన	బఁచిన
	15	పాదపద్మములకు	పాదపంకజముల
	16	యాకరిగిరి	రౌకరిగిరి
602	20	నలవరుదనకు	నలవరదునకు
605	9	నుపదేష్టమగుచు	నుపదేష్టనగుచు
606	18	సామంతమునకు	సామంత్రమునకు
608	1	నటుబుట్టి	నటుఁబుట్టి
614	17	భాగవతులుపరి	భాగవతులఁబరి
617	20	వేగి	నేగి
618	8	పూర్ణ	పూగ్ణ
622	5	ప్రేతి	ప్రేగు
	12	ముఖ్యజేసి	ముఖ్యఁజేసి
	15	అగవింద	యరవింద
623	11	శారదా	శారద
624	16	తనుజాత	తనుజాతు
626	6	తుందుముగోషచు	తుందుడుగొనుఁడు
628	18	భూవళిసాక్షినొంపుఁ	భూవళి సాక్షి సొంపునఁ
629	11	యుతుంగ	యుత్తుంగ
630	12	పైర్పూఁత	మైర్పూఁత
632	4	పరులు	వరులు
634	20	సారయ	యూరయ
636	8	కొలు	కొల్పు

పుట	బంతి	తప్పు.	ఒప్పు.
637	17	కెల్లలజాతి	వెల్లలుచాఁది
639	10	యరిగి	యరిగ
640	4	జితమళతరూప	జత గామళతరూపు

